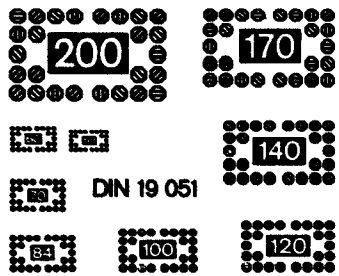

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

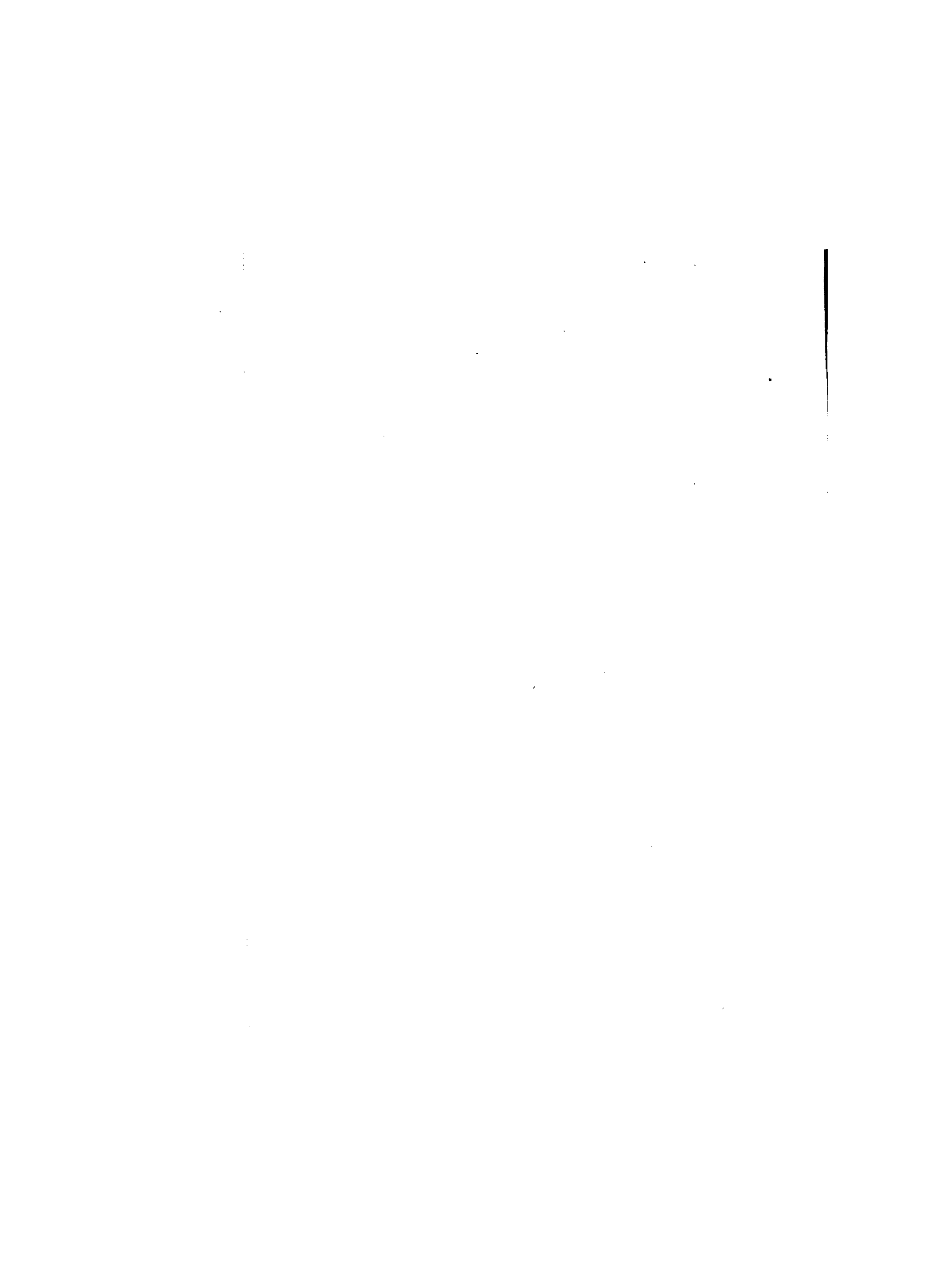

1:24

NOVA ACTA ERUDITORUM
LEIPZIG 1735

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 613 c 4⁰

NOVA
ACTA
ERUDITORUM,

ANNO
MDCCXXXV

publicata.

*Cum S. Cæsareæ Majestatis & Regis Pol.
atque Electoris Saxoniae Privilegiis.*

LIPSIÆ,

Prostant apud JO. GROSSII Hæredes,
JO. FRID. GLEDITSCHII B. Fil.

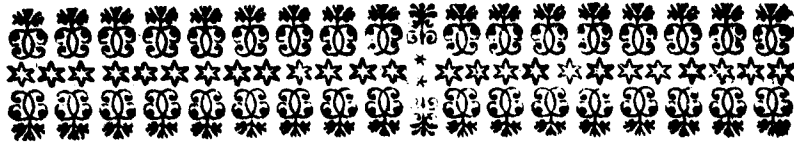
ET

MAURIT. GEORG. WEIDEMANNUM.

Venduntur etiam Amstelodami in WAESBERGIORUM &
WEITSTEINIORUM officinis.

Typis BERNHARDI CHRISTOPH. BREITKOPFII.
A. MDCCXXXV.

Lectori candido Salutem!

Quid vero in limine moremur te multis, interiora spectandi avidum, & si quid laude tua dignum præstitit industria nostra, sponte iturum in partes nostras? Ita te semper æquum, Lector, ita studiosum rerum nostrarum, ita ad plaudendum laudandumque, vel non rogantibus nobis, facilem, cognovimus, ut nihil in futurum tempus timendum sit musis nostris, nihil, si ita nobis esse amicus pergas, jucundissima hæc, quibus nunc fruimur, unquam possit otia turbare. Non igitur, quod solent alii, suis ipsi meritis diffidentes, & cur diffidant, causam habentes, jam mollioribus verbis gratiam tuam aucupabimur, ita quippe persuasum nobis dudum habentes, non, si recte laudabiliterque nos in administrando nostro munere versemur, alieno te unquam a societate nostra animo futurum, sicut nec inde a tot annis fuisti. Qua spe freti,
illud

illud tantum agimus, ut, quicumque hoc ipso anno benevole labores nostros exceperunt, & in judiciis nostris æquitatem laudarunt, hos ad unum omnes tenerrime salutemus, deinde, ut ceteris omnibus, qui musam nostram consilio partim, partim re ipsa, adjuverunt, pro tanto nostri studio longe nos obstrictissimos profiteamur, hosque, ne desinant in posterum præclare ita de nostris studiis mereri, per publica, quæ nos maxime curamus, commoda obtestemur. Unum addimus, quod in notitiam tuam venire, e re nostra omnium videtur. Eorum, quod certo scimus, extra ditio- nes nostras huc usque permulti fuerunt, qui valde cuperent doctrinæ suæ interpretes nos habere præconesque publicos, neque tamen, cui nostrum aut literas suas, aut librorum fasciculos, inscriberent, haberent exploratum satis. His igitur, ne industriæ suæ in poste- rum dulcissimo hoc fructu careant, vel duo- bus verbis significamus, recte acturos, si li- bros novos, aut alios cujusque generis lite- rarios labores, Lipsiam ad Fridericum Ot- tonem Menckenium, J. U. D. & Po- tentiss. Poloniarum Regi a Consiliis Aulae, penes quem Actorum cura est præ- cipua, via perferri quacun- que jusserint.

No. 1.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Januarii Anno MDCCXXXV.

NUMISMATA VIRORUM ILLUSTRIVM *ex Barbatica gente.*

Patavii, ex Typographia Seminarii, 1732, fol. chart. aug.

Alph. 1 pl. 18.

Splendidissimum hoc Opus LXXX Numismatibus absolvitur. Autor ejus est *Joannes Franciscus Barbaticus*, qui Cardinalis fuit & Patavinæ Ecclesiæ Episcopus. Is, cum nepotibus, ad quos & ipsa Præfatio, vel potius Dedicatio, præmissa est, illustrium majorum facta numismatibus expressa ad imitandum proponere constituisset, ea, quæ hac de re collegerat, patrio sermone conscripserat, quæ postea in publicum emittenda Latine reddita sunt a *Joanne Xaverio Valcavio*, e Societate Jesu Presbytero. Ita vero rationes iniiit Eminentiss. Autor, ut singulis Numismatibus brevem eorum, quæ egregie præstiterunt ex universa Barbaticorum gente, quæ Venetiis est, Viri ad memoriam insignes, subiceret narrationem. Sic Numismatis I pars adversa virum designat triumphali corona donatum. Torques a collo pendet ex Saracenorum barbis contexta, cum titulo: *Arrigus Barbarigo Maja Herus*. Adversa vero pars militem cataphractum exhibet, qui Saraceno denudato, manibus post tergum revinctis, barbam ferro tondet, cum epigraphæ: *A victoria nomen*. Refertur hic in narra-

A

tione

9 NOVA ACTA ERUDITORUM

tione nummo subjecta ex *Sabellico*, *Bernardo Justiniano*, aliisque Scriptoribus, anno octogesimo supra octingentesimum Mujam, opulentum, ut tum res erant, ac proximum Tergestum oppidum, cum imperio obtinuisse *Arriguri*, Ducem gentis *Barbadicæ*, idque contra Saracenorum impetus non solum diligenter tuitum esse, verum etiam Saracenos, Tergestum, urbem & civium splendore, & cœli adspiratione, ac situ, florentissimam, oppugnantes, repentina eruptione facta, aggressum esse, ac fudisse penitus & prolligasse, *Arrigumque*, secundo eventu erectum, victis hostibus promissam, ut eorum serebat consuetudo, barbaram demi, sibi que torquem studiose texti iussisse, eaque letum oppidum ingressum esse. Tum omnes eidem rem præclare gestam gratulaturi una voce conclamarunt: *Jo! Barba Arrighi, Jo! Barba Arrighi*, atque inde primum familiæ *Barbarigi* cognomen inventum esse. Numismate XXX, ut Legatio *Augustini Barbadi* ad populos, qui in Polesino in Venetorum fidem venerunt, indicaretur, in altera nummi facie vir conspicitur capillo denso, barba promissa, cum stola & collari, togatus, cum titulo: *Augustinus Barbadicus, ad Rhodiginos Legatus*. In altera vero visitur Senex, quo genius Senatus Veneti representatur, cum toga. Is dextra tenet sceptrum, læva oleæ ramum, cum inscriptione: *Genio Senatus*. Cum vero Autor *Barbadicus* ante fati concessisset, quam hoc ipsum Opus lucem adspiceret, Numismate LXXX, eoque ultimo, prout illud inter reliqua invenerat Editor, ipsius *Barbadi* memoria, factumque cum primis illud, quo *Mariam Casimiram*, Poloniæ Reginam, quæ Romam contendebat, in templo civitatis Veronensis principe magna cum cerimonia solennique apparatu excepit, representatur. Hinc pars prima virum præ se fert, imberbem, capillo brevi, Clericali pileo opertum, cum lineo collari ac palliolo, addito hoc titulo: *Joannes Franciscus Barbadicus, Episcopus Veronensis*. Altera autem ex una parte eundem exhibet cum toga, tunica lineæ, ac palliolo, quem nonnulli nobiles viri sequuntur: ex altera Reginam cum regio comitatu; ubi inscriptio hæc legitur: *Maria Casimira, Poloniæ Regina, in Cathedrali excepta*. Ipsi Operi subjectus est Index Scriptorum,

MENSIS JANUARIJ A. MDCCXXXV. 3

rum, ex quorum libris desumpta sunt ea, quibus Numismata illustrantur. Ipsa vero Numismata exhibent Viros ex gente Barbatica præclaros eo ordine, quo vixerunt, ita quidem, ut ab A. 880 fiat initium, & Opus usque ad nostram ætatem pertingat.

CASI PLINII CÆCILII SECUNDI EPISTOLARUM LIBROS DECEM, CUM NOTIS SELECTIS JO. MARIÆ CATANÆI, JAC. SCHEGKII, JAC. SIRMONDI, IS. CASAVBONI, HENRICI STEPHANI, CONRADI RITTERSHVSII, CL. MINOIS, CASPARIS BARTHII, AUG. BUCHNERI, JO. SCHEFFERI, JO. FRID. GRONOVII, CHRISTOPHORI CELLARII, ALIORUMQUE, RECENSUERUNT, SUIQUE ANIMADVERSIONIBUS ILLUSTRARUNT GOTTLIEB CORTIUS, & PAULUS DANIEL LONGOLIUS, QUI ETIAM UNIVERSUM OPUS INDICIBUS LOCUPLETISSIMIS INSTRUXIT.

Amstelodami, apud Janssonio-Waesbergios, 1734, 4.

Alph. 6.

Duo fere sunt, in quæ Criticos nostræ ætatis summos in edendis Autoribus antiquis impingere observamus. Nam aut ingenio nimis indulgent suo, & prout libitum, vel invitis Codicibus manuscriptis, verba Scriptorum mutant, aut scripturæ semel receptæ, & vulgatis Editionibus quasi probatæ, usque adeo adhærent, ut ingenio nullum penitus relinquunt locum. Sed, quemadmodum nemo facile negabit, eos reliquis hoc in negotio melius se gessisse, qui, mediam amplexi viam, ingenio nec confidunt nimis, nec nimis diffidunt, sic Cel. *Gottlieb Cortium* is demum horum excludet numero, qui Doctiss. Viri Opera evolvit nunquam, quæ nec nimiam audaciam in emendandis Autoribus, nec ineruditam quandam superstitionem, præ se ferunt.

A 2

Atque

NOVA ACTA ERUDITORUM

Atque idem institutum Doctiss. *Cortium* tenuisse in *Plinio* nostro illustrando, omnes non minus, quam nos ipsi, in perlegendō intelligeat. Vehementer quidem dolemus, Virum Eruditissimum, antequam ad finem perductæ essent Annotationes in *Plinium*, mortalitati ereptum, de subsidiis, quibus abunde usus est in perpoliēdo *Cecilio*, nos ipsum non instruxisse. Interim tamen huic malo Cl. *Longolius*, qui præceptoris operæ, in *Plinii* editionem collatæ, colophonem feliciter imposuit, pro virili partē in Præfatione moderari studuit. Ex qua discimus, *Cortio* ad *Plinium* exornandum ad manus fuisse membranarum Medicæarum lectiones, quas *Nic. Heinsius* ad marginem editionis Aldinæ A. 1503, inspersis subinde suis conjecturis, annotavit, a Cel. *Petro Burmanno* transmissas. Ejusdem beneficio ex Bibliotheca Academicæ Leidensis *Vossianorum Excerptorum* copia facta est Doctiss. Editori, veram interdum & veterem lectionem, licet ex recentiore Codice, asserentium. His opera doctissimi & promovendis literis nati *d'Orvillii* accessit editio a *Boxhornio* Lugd. Batav. A. 1653 procurata, cum duobus MStis collata, quorum alterum *Humfredius*, Glocestriæ Dux, possedit, alter a *Laurentio Valla* correctus est, uterque autem postea in Oxoniensē Bibliothecam publicam, teste ipso collatore, concessit. Eodem vero paratio per Cel. *Ant. Franc. Gorium*, Florentiæ Historiarum Professore, Excerpta ex Codice Marchionis *Riccardi* ad *Cortium* nostrum pervenerunt, cui etiam Cl. *Joannes Arzenius*, *Aurelii Victoris* Restitutor felicissimus, sua sponte obtulit MSti Codicis collationem, in hac ipsa editione *Arzenianus* dicti. *Frid. Lindenbrogii* ex vetusto Codice Excerpta Bibliothecæ, quæ Hamburgi est, publicæ in acceptis ferenda sunt, quemadmodum Ven. *von der Harte* Helmstadiensem Codicem, A. 1477 exaratum, Lipsiam misit. Præter hos vero Codices consuluit Doctiss. Editor varias editiones *Plinii* Epistolarum, inter quas eminent *Catanæ*, *Aldinæ*, *Schurerviana*, *Gryphii*, *Stephani*, Cl. *Minis*, *Gruteri*, & *Boanmii de Tridino*. His subsidiis instructus *Cortius* se accinxerat ad ipsas Annotationes. In promptu fuerunt *Catanæ*, *Casaubonæ*, *Stephani*, *Rittersbusii*, *Minois*, *Buchneri*, *Gronovii*, aliorumque,

MENSIS JANUARI A. MDCCXXXV. §

que, quas *Veenbushus* olim in unum collegerat. *Casp. Barthii* Animadversiones debentur Bibliothecæ publicæ, quæ Cygneæ asservatur, a *Cl. Vinboldo*, una cum *Stephani* editione A. 1591, cui *Barthius & Daunius* passim doctissima annotaverant, ad Editorem transmissæ. His ergo subsidiis factum est, ut *Doctiss. Cortii* beneficio *Plinius* multis nunc in locis emendatior compareat. Sicut *Lib. II Epist. XI n. 20*, Codicibus MStis jubentibus, voces tres, *que Marius acceperat*, in editionibus omnibus obviæ, ommissæ sunt, quas ex loco superiore *n. 19* repetitas censet *Cl. Editor*. *Lib. II Epist. XVII n. 16* vulgo legitur: *Hæ, cum serenus dies & immotus, omnes &c.* pro quo nunc ex Codice inprimis Mediceo habetur: *Hæ, cum serenus dies & immotus aer, omnes &c.* *Lib. II Epist. XX n. 11* pro *nec multa* ex MStis exhibitum est, *ne multa.* *Lib. II Epist. XIII n. 11* pro *tota hac epistola fecissem*, a *Cel. Editore* restitutum est, *tota hoc epistola fecissem.* *Lib. VII Epist. I n. 3* in vulgatis editionibus legitur, *denuncio, ne quid mihi detur, nisi permittentibus Medicis, sciantque, si dederint &c.* At nunc ex veterrimo Codice & *Vossiano* conspicitur, *denuncio, ne quid mihi detis, nisi permittentibus amicis, sciatisque, si dederint &c.* *Lib. VII Epist. VI n. 4* in omnibus vulgatis ita legitur & interpungitur: *cum veros Legatos Provinciae audieritis contra Nigrinum, ad quem missi sunt: ego apud me quoque habeo decretum provincie.* Pro quibus nunc multo elegantiora debemus *Doctiss. Editori*, qui ita exprimendum typis curavit: *cum veros Legatos Provinciae audieritis. Contra Nigrinus: ad quem missi sunt? Ego: ad me quoque habeo decretum provincie.* Inprimis varios omnino multosque locos suæ integritati restitutos videmus operum membranarum Medicearum supra jam laudatarum: cui rei ut fidem faciamus, quædam hic proferre specimina non erit alienum. *Lib. II Epist. 10 n. 2* vulgo habetur: *cumque vivente eo nubenti tibi in dotem centum millia contulerim.* At ex Codice Mediceo nunc demum habetur: *cumque ego nubenti tibi in dotem centum millia contulerim.* Ex eodem MSto Codice *Lib. II Epist. XIII n. 8* nunc videtur, *mibi tamen, tanquam liceret, indulgit, cum antea esset, mibi tamen, tanquam eligeret,*

Pag. 130.

162.

177.

140.

480.

490.

106.

130.

6 NOVA ACTA ERUDITORUM

- Pag. 216. *eligeret, indulset.* Quando *Lib. III Epist. IX n. 32* editiones ita referunt: *Dari sibi diem ad diluenda crimina postulavit,* indicio hujus ejusdem MSti Editor exhibuit: *Dari sibi diem & edi crimina postulabat.* Ex quibus uti satis jam intelligi potest, quantum hæc nova editio eas, quæ antecesserunt, post se relinquat, sic idein multo copiosius comparet ex doctissimis *Cel. Corsii* Annotationibus. Quæ exquisitas sane & observationes & conjecturas de ipso textu complectuntur, licet in ipsis
140. *Secundi* verbis non sint repræsentatæ. Sic *Lib. II Epist. XIV n. 4* scribendum & distinguendum suspicatur: *Sequuntur auditores actoribus similes, conducti & redempti: maniceps convenitur: in media Basilica tam palam sportula, quam in triclinio, dantur.* *Lib. II Epist. X n. 3* pro *enotuerunt*, quod in vulgatis apparet, & pro *enizuerunt*, quod *Mediceus Codex* exhibet, magis placet Editori *emicuerunt*, quia *omicasse* est proflire, & deinde pro *enitescere* sæpe ponitur *enotescere*, quemadmodum ex Autoribus, maxime Poetis, ostenditur.
336. *Lib. V Epist. V n. 5* vulgo legitur *revolvissè*, pro quo alii Codices *volvissè* referunt. Verius tamen *Corsius* habet *evol-*
420. *vissè*, & *Lib. V Epist. XIII n. 6* pro *prælusso*, quod est in textu, mavult *prolusso*. Quoniam igitur a Viro *Cel.* conjecturæ hæc satis probabiles non sunt in ipsum textum receptæ, hæc modestia abunde testatur, non ingenio nimis indultum esse. Quod ipsum etiam exinde colligitur, quod vulgata lectio contra eos, qui eam sollicitarunt, sæpius defensa reperitur. *Lib. I Epist. XXIII n. 2* in Codicibus MStis verba: *qui me esse aliquid putavi*, diversimode traduntur, quæ tamen, licet ex vulgari sint lectione, vera esse arbitratur *Corsius*. Eodem modo *Lib. II Epist. VII n. 5* parenthesis vulgaris in verbis: *acuent ad bonas artes ad juventutem adolescentibus quoque (digni sint modo) tanta præmia constituta*, adstruitur. Atque hæc quidem operam Doctiss. *Corsii*, quam *Plinii* Epistolis impendit, satis superque testari poterunt, & præstantiam hujus editionis compluribus in locis egregie emaculatæ præ reliquis demonstrare. Quoniam vero, ut paulo ante indicavimus, Vir Doctiss. huic Operi immortuus est, Epistolæ nimirum XXXIII Libri decimi, de studio

MENSIS JANUARIII A. M DCC XXXV. 7

dio Cl. *Longolii*, qui obitu præceptoris abruptam telam per-
 texuit, paucis etiam dicendum restat, cui quidem, præter su-
 pellectilem a defuncto præceptore ad *Plinium* perficiendum re-
 lictam, ad manus fuit editio Cl. *Minois* Paris. A. 1608,
 cum duobus MStis & Neapolitana A. 1476 collata a *Friderico*
Brummero, Legis Cincix Commentatore, quam ipsi obtulit ex
 lectissima literaria supellectile sua Illustris *Godofr. Leonb. Bau-*
disius, olim urbis Lipsiensis Prætor, nunc incomparabile Aca-
 demix nostræ ornamentum. Gratam omnino eruditis fore con-
 fidimus operam *Longolii*, quam in absolvendo *Plinio* suscepit;
 nec infeliciter pressisse eum præceptoris vestigia, ex ipsa lectio-
 ne unicuique apparebit. Illud etiam monere æquum putamus,
 quando in ipso titulo dicitur, *Christophori Cellarii* Anno-
 tationes hinc inde insertas esse, hoc demum institutum esse a
Longolio. Nam, quanquam *Corsius* sæpius *Cellarium*, sui mi-
 nus exscriptisse, secutus certe, reperitur, nusquam tamen no-
 men illius appositum animadvertimus. Ceterum confecit Cl.
Longolius Indices in hanc editionem longe locupletissimos, &
 præter brevem Præfationem novam, præmisit Præfationes alio-
 rum ac Dedicaciones præcipuas, nec non ea, quæ Cel. *Fabri-*
cus de *Plinio* nostro memorat in *Bibliotheca Latina*, novis
 ab ipso Autore accessionibus aucta, quibus subjunguntur supra
 laudati *FridERICI BRUMMERI* Excerpta, quæ ideo huc rejicien-
 da fuerunt, quod jam typis exscriptæ erant *Plinii* Epistolæ us-
 que ad *Ep. XXXIII lib. X.* Denique & illud indicandum Lecto-
 ribus nostris, accessisse jam huic editioni vitam *Plinii*, quam
 conscripsit *Joannes Meffon*, eamque auctiorem emendatio-
 remque, quam olim prodierat.

THE KORAN, COMMONLY CALLED THE
 Alcoran of Mohammed &c.

h. e.

ALCORANUS IN LINGUAM ANGLICAM
 versus, & Notis ex Commentatoribus probatissimis illu-
 stratus, Dissertatione etiam præliminari instructus
 a GEORGIO SALE.

Londi-

Londini, sumptibus Jo. Wilcox, 1734 4 maj.

Alph. 4, cum Tabb. xn. 5.

Prodiit igitur dudum promissa & exoptatissima hæc Versio, Illustri Viro ac summo literarum Fautori, *Cartereto*, Regis Magnæ Britannæ Consiliario intimo, dicata, quæ, ceu elegantissima & exactissima, reliquis omnibus huc usque editis palmam omnino dubiam reddit. De his nobilis ac generosus Autor in Præfatione ad Lectorem judicium suum interponit, simulque institutum suum ac methodum in adornanda isthac versione persequitur. Scilicet antiquam Latinam, a *Roberto Retenens*, Anglo, & *Hermanno Dalmata*, Abbatis Cluniacensis sumptibus, A. 1143 confectam, & a *Bibliandro* postea editam, nomen illud plane non mereri ob innumeros errores arbitratur, quibus Italica quoque *Arrivabentii*, ex præcedente delunta, scateat, quamvis Autor, textui Arabico illam conformem esse, falso asseruerit. *Joannis Andrea*, Hispani, ex urbe Xativa in regno Valentia oriundi, Versio, jussu Episcopi Barcinonensis, *Martini Garcia*, olim suscepta, lucem non adspexit, sed ex Confutatione Sectæ Mohammedicæ, ab eo ceu profelyto Sacerdote Christiano, post relictum Mohammedismum, Hispanice edita, & in plures alias linguas translata, non adeo idoneum ac aptum ad *Corani* interpretationem fuisse, colligitur. *Andrea Ryerii*, Consulis olim Gallici in Ægypto, versio Gallica priores quidem superat; sed justæ & accuratæ versionis laudem non sustinet, ob varias transpositiones, omissiones, additiones, & Notarum necessariorum defectum, ex qua cum *Alexander Ross* Anglicam procuderit, illius hallucinationes mirum in modum adauxit. Tandem A. 1698 novam Latinam *Ludov. Maraccius*, Vir Arabicæ Linguae peritissimus, qui Pontifici, *Innocentio XI*, a confessionibus fuit, Patavii publicavit, quæ satis quidem accurata ipsi videtur, sed idioma Arabico sæpe nimis presse inhærens, obscuriorem sensum fundit, refutationes vero adjectæ paulo ampliores, insufficientes, ac interdum fere ineptæ sunt, quia regulas paulo ante notatas, in refutandis Mohammedanis necessarias, non observavit.

Præter.

Præterea Lectorem Latinæ linguæ peritum requirit. His igitur rationibus permotus, novam hanc Anglicam strenue aggressus est, in qua verum ubique verborum sensum exprimere studuit, quamvis hanc ob causam a venusta Linguæ Anglicæ indole nonnunquam recedere coactus sit. Notas etiam singulis paginis subjunxit, ex Commentatoribus Arabicis depromtas, quibus & voces obscuras & res illustrat, neque tamen profus Europæos Scriptorum præteriit. Reliqua autem textum, illustrantia, Dissertationi præliminari, præcipue ex *Pecokii* Specimine Arabico, quod commendat, aliisque, inferuit, & octo Capitibus comprehendit. In primo de Arabum ante Mohammedem tempore, ut ajunt, ignorantia, statu, ac de eorum historia, religione, studiis, consuetudinibus, agit, a pag. 1 usque ad 32, ubi Arabiæ regionis etymon, limites, provincias, Arabum Tribus, Reges, idololatriam, Christianismi inter eos progressum, scientias, virtutes, ac vitia, recenset. In secundo de Imperiorum & Christianæ Ecclesiæ Orientalis statu, eo, quo Mohammed apparebat, tempore, hujus dotibus naturalibus, entusiasmo dubio, methodo, qua in propaganda nova religione usus est, & variis aliis circumstantiis, ad hunc finem obtinendum concurrentibus, a pag. 32 usque ad 56, differit. Tertium Caput Alcoranum ipsum, ejusque etymon, divisionem in versus, antiquas septem editiones, earumque in versibus numerandis differentiam, (ob quam ipse quoque eos in sua omisit,) stilum, scopum, publicandi modum, collectionem, varias lectiones, textus abrogatos, disputationem de eo, an sit creatus, expositiones, cultum ei exhibitum, ac translationem in linguas alias, ut *Persicam, Javanam & Malaicam*, a pag. 56 usque ad 70, repræsentat. Quartum Caput dogmata sacra, & præcepta Alcorani positiva, ad religionem spectantia, fidem in Deum unum, Angelos & Genios, scripturas revelatas, Prophetas, statum animæ post mortem, & locum earum intermedium, *Berzab* dictum, futuram resurrectionem, eamque præcessura multa signa, ac buccinæ inflationes, aliasque circumstantias, judicium extremum, pontem, quem transire debent omnes homines, infernum, parietem inter illum

Pag. 117.

illum & cœlum, *Araf* dictum, Paradisum, absolutum decretum, preces, circumcisionem, eleemosynas, peregrinationem sacram Meccanam, cum templi ejus descriptione, a pag. 70 usque ad 122 exponit. *Quintum* præcepta Alcorani negativa, ut prohibitionem vini, ubi & de Coffée, Tabaco, & opio agit, lusus, sagittarum divinatoriarum, ciborum quorundam, usurz, camelorum certorum, & ovium quarundam, *Babira, Saiba, Wafila, & Hami* dictarum, inactationis, & vivarum filiarum sepulturæ, declarat. *Sextum Caput* Leges Alcorani sistit civiles, de polygamia, divortio, & conjugio in genere, de gradibus prohibitis, de scortatione, adultério, de hæreditate, contractibus, homicidio, furto, jure talionis, injuriarum, & aliorum minorum criminum, pœnis, ubi sacræ & secularium doctorum Decisiones inæquales allegat, & bello contra infideles. *Septimum* menses sacros in Corano præceptos, & diem Sabbathi seu Veneris, ac Festos, breviter definit. *Octavum* Sectas Mahommedicas & Pseudo-Prophe-
 tas prolixè enarrat. Ex Manuscriptis, præter ea, quæ in Museo suo habuit ipse, duo tantum consuluit, secum communicata, nempe *Beidavii* Commentarium Arabicum, quem laudat, & *Evangelium Barnaba*, ex Italica lingua Hispanice versum, rarissimum Opus, quod describit, ac illud Capitibus 220, per paginas 420, historiam Christi, inde a nativitate ejus usque ad ascensionem, traditionibus Mohammedicis similem, complecti ait. Interpretem ejus nominat *Mosafam de Aranda*, Mahomedanum Arragonensem, & Autorem *Renegatum*, ut appellari solet, seu Christianæ religionis desertorem, aut a Mohammedano interpolatum esse, conjicit in Dissertatione præliminari pag. 74, ejusque exemplar Italicum in Sereniss. Principis *Eugenii* Bibliotheca reperiri annotat. Ceterum ea generosus Autor est modestia, ut hanc versionem suam pro libera defectibus, & nævis exempta, non venditet, ob difficultatem suscepti operis, & plura alia muneris sui avocamenta. Neque sic Arabicæ linguæ aut textus originalis neglectum inducere voluit, quem ex versionibus oriri, *Hinckelmannus*, ab *Acolutho* refutatus, censuit. Et, cum nullius linguæ originalis indoles plene exprimi in alia possit, quia
 not-

MENSIS JANUARIi A. MDCCXXXV. 11

nativus cujusque linguæ decor certis, ut ita loquamur, idiotifini fulturis innititur, & in aliam velut coloniam delatus, pristinx commendationis gratiam quodammodo amittit, ipse quoque æqualem per omnia textui Arabico, versionem suam omni industria reddi non posse, pag. 61 judicavit. Attamen stricta simul, & *Maracciana* non raro clarior est, atque errores nonnullos ex textu male intellecto, Mohammedanis falso tribui, in Notis passim ostendit. Utinam vero paraphrasin Turcicam & Persicam, ex qua multa obscura loca sine dubio lucem accipiunt, ei conferre licuisset. Sed dabitur forsan aliquando occasio, ut ex Codice MSto hoc rarissimo, quo Senatus Amplissimi Lipsiensis Bibliotheca inter alias exsplendescit, specimen observationum Alcoranicarum publicare liceat, quod linguæ Arabicæ Professor Publicus in hac Academia, *Jo. Christ. Clodius*, in se recepit. Is simul phraseologiam Alcoranicam, qua huc usque caremus, anspexit, ac per eam plurimum locorum difficilem sensum eruet. Tabulis quinque etiam ornavit omni laudum genere cumulatifsimus Autor splendidam hanc versionem, nempe Geographicam, qua Arabiam delineavit, tribus Genealogicis, de Arabum Tribubus, genuinorum, insitiorum, & speciatim *Koreischitarum*, pag. 8, & una Ichnographica, qua templi Meccani figuram pag. 114 exhibuit.

CONSULTI MEDICI DEL SIGNOR DOTTORE
re GIUSEPPE DEL PAPA, &c.

h. e.

CONSILIA MEDICA DOCTORIS JOSEPHI
DEL PAPA, Archiatri Curie Toscanæ, &
Medicinæ Lectoris Publici in Academia
Pisana.

Venetis, per Sebastianum Coletum, 1734. 4.
Plag. 22.

Consiliorum medicorum, si fide dignos, longoque annorum
usu comprobatos, eisdemque theoretica doctrina probe
ambu-

imbutos autores sortita sunt, non levis est utilitas, tum quod historiarum morborum causarumque morbificarum cognitioni lumen hoc ipso accendatur, tum maxime, quod remedium virtus, selectus, & debita iisdem utendi ratio, evolvatur plenius, si quis veteranus Æsculapii miles clarissima facinora successusque rerum, quibus longa praxi usus est, quo exempli loco minus exercitatus inservire possint, publice proponat. Equidem casuum inter se, etiam si quam maxime convenire videantur, non eadem est facies, maleque plerumque peregrino calculo nostratum affectus emetitur. Sibi quisque sapit, suaque doctrina presentium, quos oculis usurpare potest, morborum phenomena melius, quam majorum placitis, quilibet perspicit. Interim negari non potest, animum Medici, si logica, similitudines ac dissimilitudines rerum probe dijudicandi, peritia imbutus sit, plurimum & jucunditatis & commodi lucraturum, perlectis morborum, quæ peregrino sub cælo conditæ sunt, historiis, dummodo imitando servus, meditando credulus, faciendo temerarius esse nolit, & analogiam, quæ esse debet inter casus, quos eosdem credimus, probe instituere norit. Ejusmodi Medico, qui res ex æquitate æstimat, nec experimenta tantum, eo, quod peregre accesserint, pro securis sibi que convenientibus habet, quam maxime commendabiles efficitur Celeberrimi, cujus opus presentia Consilia sunt, Archiatri Observationes, quas industriae *Sebastiani Coleti*, Typographi, docente ejus Præfatione, debemus. Magnum se invenisse thesaurum, ex merito quidem gloriatur, quod felicitatem colligendi tanquam ex Æsculapii aut Apollinis fano hæc sanitatis tabulas impetraverit, si que, quod disertis verbis asserit, Lectoris voluntas & approbatio novi cujusdam prodituri Tomi Consultationum causa futura est, næ eundem certo appariturum confidimus, cum nemo lecturus sit optimarum rerum fasciculum, quin nostro de ejus nobilitate iudicio sponte libenterque subscribat. Plurimum quidem nitoris ex se ipso obtinuerunt Consilia, neque tamen parum est, quod Collectori ob selectum, quem instituit, ordinisque elegantiam, hoc ipso debetur, cui, tantum abest, ut futuri sint, qui vitio vertant, quod Latina Italicis mixta dederit, quodque haud raro
in

in consimilibus casibus eadem & meditationum & medicamentorum & elocutionis etiam paritas deprehendatur, ut potius in laudem cedat eidem, quod Autoris mentem incorruptam servaverit, eademque ejus verba, utpote qui de edendo aliquo Consultationum Libro non cogitaverat, elegantia prorsus & in utroque sermone bene ordinata, attulerit. Generationi monendum, in omni casuum propositorum declaratione obtinere hodiernam Medicorum per Italiam methodum, qui, cum veterum Medicorum placitis hodiernum delectentur, nolintque, uti par est, omnem veritatis gloriam majoribus nostris derogare, negare tamen insimul non possint, ex motuum legibus plurima antiquis ignorata declarari posse, media incedunt via, & qui apud nostrates vano Mechanicorum titulo superbientes vix sine infamiae metu allegatur *Hippocrates*, hic omni pagina regnat; neque vero hoc ipso plus a veritate abest Consiliorum Autor, quin potius constet, eum in tuenda humani generis salute multum ingenio, sed plus industria, cujus indicium est frequens Autorum primi ævi evolutio, tribuisse. Sicut autem in defendendis antiquæ scholæ opinionibus pertinax est, ita peritiam suam in recentiorum dogmatibus hinc inde prodit, quo ipso factum, ut successus in curationibus elegantis doctrinæ non potuerit non respondere, quam Anatomis subtilioris & Mathematices peritia ornatissimam obtinuit. Speciatim deprehendimus, Autorem in divinatione latentium causarum & solertissimum & sagacissimum fuisse, in cujus rei testimonium unum alterumque exemplum proferre liceat, quo dubitari de ingenio Autoris non possit. Quarta Consultatio instituitur de Nobili Viro affectibus vertiginosis doloribusque præcordiorum obnoxio, cui Istrum imminere hoc ipso prædicitur, defuncto partim a dolore hypochondrii dextri & conjuncta eidem nausea & vomitu, partim a sæcum albedine, apparentibus in cute maculis flavescentibus, indicio, quæ signa ab absente nec ægrum conspiciente Autore sic explicantur, & ad eandem causam reducuntur, ut, etiamsi perfectum jam & in *αἴματι* constitutum malum nondum fuerit, certo subsequaturum, rebus sic se habentibus, nemo dubitet. Equidem in

explicanda vertiginis indole utitur Autor vulgatori *evaporationis calide ad caput* locutione, quam cum legibus motuum nulla ratione convenire, quotusquisque est, qui dubitet? Verum tantum abest, ut crimini vertatur isthoc elocutionis genus, cum paulo post ab impedita sanguinis per vascula sua capillaria, ob ejus glutinositatem, circulatione, totum negotium accuratissime deducatur, ut potius laudandum ducamus, sic ingenio minus versatorum in arte medica velificari voluisse Autorem, quibus recepti ejusmodi populares termini excutiuntur ægerrime. Causam mali procatarticam in corpore provectoris jam ætatis partim a vita sedentaria studiorumque meditando genere, partim a venæ sectionis abusu, cui assueverat, deducit, quod utrinque sanguinis lentor & in motibus pigritia, depletis nimium vasis, paulatim paulatimque non potuerit non produci. Commendat chalybeatorum usum purgantiumque moderatam dosin, quo omni mucagine exui sanguinis conficiendi materia possit. Ex fonte chirurgico cucurbitas cum igne in nucha applicandas, quo vertigini medela afferatur, commendabiles efficit, & castigatis modeste Medicis, quibus decocta cum ligno visci hæcenus placuerant, quibusque visa erat venæ sectio denuo institui posse, infusum Thee cum syrupo rosarum substituit, singulari modestia suam sententiam meliori, quam esse vix posse arbitramur, subjiciens. Non minori felicitate usus est Autor in deductione mali cujusdam complicati, quod varias actiones animales naturalesve in persona quadragenaria læderet, cujus causam a vomitu cruento, qui cum copiosa sanguinis jactura abortus fuerat, deducit. Perplacet ejus opinio, qua inductus sententiam recentiorum primi ordinis Medicorum defendere videtur, posse vasa sanguiflua forte etiam sine ruptura, in stomachi cavitatem aperta esse, quæ ampliora facta, sicut secundum naturam nutrimenti portione, n aborbent, unde *momentanea resectio virium post pastum*, jam ubi organus sanguinis auctior factus fuerit, sincerum etiam hæud raro sanguinem plorant. Dubium saltim est, arteriosine, an venosi generis vasa sint, quæ accusari hoc in negotio debeant, nec ambigi potest culpam non hujus esse, sed illius. Inde, ne simili malo denuo obnoxius sit

æger,

MENSIS JANUARIi A. MDCCXXXV. 15

æger, vulneraria commendat remedia, succum lycii, quem vulgo, sed falso, terram Japonicam, seu Catechu, appellant, Fungumque Melitensem, a *Boccone* tantopere prædicatum. Eadem est reliquarum Consultationum indoles, in quibus & mentis acumen, & sermonis utriusque castitatem, cum oblectamento deprehendimus.

TRAITÉ PHYSIQUE ET HISTORIQUE DE
l'Aurore Boreale, par Mr. DE MAIRAN. &c.

h. e.

TRACTATUS PHYSICO-HISTORICUS DE
Aurora Boreali, Autore DE MAIRAN. *Supplementum Commentariorum Academiae Regiæ Scientiarum Anni MDCCXXXI.*

Parisiis, apud Jacobum Lambertum, 1733. 4 maj.

Alph. 1 pl. 13, cum Tab. æn. 15.

Mirabile illud naturæ spectaculum, quod nostris temporibus crebrius, quam olim, observatum, auroram borealem vocant, neminem fere non eruditorum primi ordinis excitavit, ut rationes ejus physicas diligenter scrutaretur. Nulli tamen eorum adhuc licuisse hanc arcanorum naturæ partem accurate introspicere, vel ex eo constat, quod nullius sententia de rationibus phænomeni physicis, virorum naturalium rerum peritorum suffragia meruerit, aut digna habita fuerit, quæ lectorum opera diligentius expoliretur. Videtur natura, actiones suas invide celans, omnem auroræ hujus interpretem respuere, qui non in omnibus Matheseos partibus versatissimus, multa industria naturales res jam investigaverit, in observando sagax atque indefessus sit. Harum virtutum felix connubium cum primi subsellii eruditi in Cel. *Mairanio* suspiciant, inventa ejus cædro digna, quibus plurima doctrinæ naturalis capita ipsum locupletasse, vel ex *Actis* hæc constat, hanc laudem ipsi vindicant.

cant. Exasciatæ ejus Dissertationes, quibus applausum celeberrimarum Societatum eruditarum meruit, atque proposita summis ingeniis per universam Europam præmia plus simplici vice palmamque reportavit, insigni Viri acumen ac eruditionem luculenter testantur. Credibile non est, alium solvendo arduo huic nodo, atque problemati construendo, quo provocasse ingenia doctorum ipsa natura videtur, parem futurum fuisse, nisi Cel. Autor illud sua cura atque attentione non indignum judicasset. Veram ejus rationem existimat illud lumen esse, quod magnus *Cassinius*, a se primum observatum, Zodiacale appellavit. Luminis hujus claritas atque splendor illi viæ lacteæ perfunctus est; & modo ante, modo post occidentem solem, certis anni temporibus, figuram lanceæ aut pyramidis referens fulget, atque inter Zodiaci terminos semper conclusum, obliquo ad horizontem situ basi sua insistit. Ipso Cel. *Cassino* iudice, lumen hoc est atmosphæra solis, fluidum quoddam rarum atque tenue, vel sua natura resplendens, vel radiis solaribus illustratum, circumcirca globum solis ambiens, sed circa æquatorem sideris hujus magis extensum, atque majori copia se volvens. Etiam si lumen hoc Zodiacale solis atmosphæram non diu ante patrum nostrorum memoriam prodiderit, cum non nisi certis conditionibus positis appareat, semper tamen in eclipsibus solis, ut vocantur, totalibus, ubi lunæ corpore fulgentissimum sidus obtegatur, fluidum aliquod, sive atmosphæram, globum ejus cingere, observatum fuit. Ut lumen Zodiacale solis atmosphæram oculis nostris objicere possit, necessarium imprimis est, ipsum satis longe in zodiaco porrigi, ne splendor ejus crepusculis vel matutinis, vel vespertinis, obscuratur. Certum vero atque indubiis experimentis demonstratum est, atmosphæram solis, sub luminis Zodiacalis specie, nonnunquam usque ad terræ nostræ orbitam extendi, imo terminos ejus sæpe transgredi. Materia igitur, ex qua atmosphæra hæc componitur, in superiores aeris nostri regiones incidens, atque intra limites gravitatis universalis constituta, majori vi versus terram, quam versus solem, impellitur, & secundum rationem gravitatis suæ specificæ, profundius atmosphære terrestri immergitur. Et, cum credibile

non

fit, materiam hanc, aut, si ita vocare placet, aerem solarem, eo, qui terram nostram ambit, magis homogeneousse esse, partes ejus, pro diversitate magnitudinis, figuræ, texturæ, ipsiusque ponderis, in diversæ altitudinis strata confluent. Infimum locum occupant particulæ crassiores, ad flammam concipiendam minime aptæ, unde illa densarum nebulæ, quæ tamen pellucidæ esse solent, atque illa fumi species, quæ auroram borealem ut plurimum comitantur, illamque ex parte visui nostro obtegunt, atque fere nunquam non præcedunt. Sæpissime formam segmenti circularis, horizonti ex parte boreali innixi, vel nubium obscurarum atque fumigantium ex parte oculis nostris obversa, sed albicantium, atque ex parte superiori splendentium, speciem referunt. Infimo materię hujus obscuræ atque fumidæ strato alia levior materia incumbit, vel flammam concipere apta, vel reapse ex natura sua ignea, aut ex fermentatione cum materia peregrina accensa. Si tota atmosphæra nostra particulis atmosphære solaris uniformi ratione imprægnata esset, indubium est, lumen hoc atque nebulas multo clarius circa horizontem, quam in superioribus cæli regionibus nobis apparitura esse, siquidem radii visus longiori itinere ex ære circa horizontem, quam ex illo, qui vertici nostro imminet, ad spectatoris oculum perveniant. Cum autem admodum verosimile sit, multo densiorem atque crassiorem atmosphæram cælestem circa polos & in regionibus terræ borealibus, quam circa æquatorem, esse, concludendum est, borealem auroram frequentius in terris polo vicinioribus, quam zonæ torridæ incolis, aut regionibus æquatori propioribus, visum iri; quod constans experientia testatur. Sed præter hanc opticam alia physica ratio est, ex rotatione terræ circa axem, motuque hujus annuo, repetenda, cur materia auroræ borealis a torrida zona versus polares regiones continuo excutiatur. Id causæ est, cur auroræ boreales & majores & splendidiores in illis regionibus, quarum major latitudo est, videantur, sive materiis, qua constant, ulterius haud porrigatur, sive ex locis polo vicinis, quasi ex foco, copiosior per omne reliquum visibile cæli hemisphærium diffluat. Propterea etiam ut plurimum

sub arcus, aut plurium arearum concentricarum, quorum centrum proxime a polo boreali distare videtur, specie apparent, ita, ut singuli arcus obscuro circuli segmento horizonti innixi incumbere videantur. Cum enim materia solaris, sive borealis auroræ elementa in diversa aeris strata magis minusve penetrent, illa respicientibus ex zona temperata formam arcuum atque segmentorum circularium spectatori oculo exhibent, qui modo luminosi, modo obscuri atque fumidæ caligini perfusiles sunt, si borealis aer altius sese immergente materia luminis borealis, magis minusve imprægnatus sit. Columnæ atque striz lucidæ, sive horizonti perpendiculares, sive arcui & segmento circulari obscuro, ex quo emanare videntur, concentricæ, sunt coacervata hujus materiæ agmina, quæ ex suprema atmospheræ regione in illa loca, ubi incendium maxime grassatur, normaliter delapsa, confestim sive accenduntur, sive illustrantur. Sæpe enim sufficit, materiam hanc vicini ignis virtute oculis nostris objici, siquidem paleæ aliæque exigua corpuscula, in loco tenebricoso volitantia, non alia ratione coruscant, quam luce per foramen aliquod locum hunc ingressa. Ingentem altitudinem, ad quam in aere nostro evecta est auroræ borealis materia, abunde testatur, atque definit indubia ejus parallaxis, cum arcus & segmentum obscurum eo humiliori loco in cælis videantur, quo magis a polo observator recedit. Sequitur inde, vel auroræ borealis materiam multo rariorem atque levio-rem esse, quam suprema aeris nostri strata, etiamsi ex communi Philosophorum sententia aer in tanto a nobis intervallo incredibilem in modum rarefactus sit: vel atmospheram terræ nostræ longe altio-rem esse, quam recepta eruditorum doctrina hactenus definita est; quod non probabile tantum Cæl. Auctori videtur, sed invictis etiam argumentis hoc Opere demonstrare instituit. Incredibilis raritas materiæ auroræ borealis ex eo quoque abunde evincitur, quod corpora luminosa, v. g. stellæ per partes ejus, tum lucidas, tum obscuras & fumidas, qualis est arcus horizonti proximus, pelluceant. Quod nihil insoliti est, cum experientia testetur, stellarum splendorem, per ipsum quoque lumen zodiacale, quod natales auroræ bo-
reali

reali dedit, fulgere. Hoc fere compendium est sententiæ Cel. Autoris, de ortu ac natura auroræ borealis, quam Opere hoc uberius exponit, atque illo doctrinæ apparatu exornat, quem orbis eruditus haud immerito in ipso suspicit. Dividit Opus suum in *quinque Sectiones*, atque *prima* historiam luminis zodiacalis, sive atmosphæræ solaris, qua omnis ejus tractatio innititur, copiose enarrat. *Secunda* de atmosphæra terræ nostræ, ejus altitudine, eaque regione, quam in ipsa auroræ boreales occupant, agit, ubi argumenta nonnulla sponte se offerunt, quibus aliorum Philosophorum opiniones, qui difficile hoc naturæ spectaculum explicare aggressi sunt, confutet. *Tertia* illa Phænomena, quæ teste experientia auroram borealem nunquam fere non comitari solent, ex hypothesi sua derivare, & quam apte omnes partes, quas historia luminis hujus commemorat, cum illa cohæreant, ostendere instituit. *Quarta* ex historia repetit, quicquid varii Autores tum antiquiorum, tum recentiorum temporum, de aurora boreali literarum monumentis consignatum reliquere, ut cum luminis zodiacalis observatione, atque motu terræ, in diversis orbitæ suæ punctis, ubi lumen hoc omnino expectandum erat, commode comparari possit. Cum nova omnino & nostris duntaxat temporibus debita sit luminis zodiacalis observatio, & postquam Cel. *Cassinius* inventa sua colere desiit, illorum recordatio fere oblitterata fuerit, novum inde variis doctrinæ naturalis Capitibus lumen accendi posse, facile colligitur. Non igitur piguit Cel. Autorem prolixum inventi hujus in scientia naturali usum *Sectione quinta* intento saltim digito monstrare, sed, familiari summis Viris modestia, non pro indubia veritate venditat, quæ ipsi verosimilia videntur, sed sub dubiarum questionum titulo illa pleniori eruditorum examini commendat. Cum per instituti nostri rationem nobis non liceat Lectorem pleniori pereruditi hujus Tractatus compendio ex voto instruere, fas tamen non esse duximus, ea præterire, quæ de Atmosphæra solari commentatur, siquidem huic fundamento integrum hoc Opus inædificatum sit. Nulli tamen dubitamus, librum hunc, varia eruditione refertum, vel in linguam civibus nostris

magis familiarem, mox translatum, vel aliis typis, ut eruditis Galliam non incolentibus copia ejus facilius fieri possit, impressum iri. Primus, ut jam diximus, solertissimus ille cœlorum œconomus, magnus *Cassinius*, tempore verno A. 1683 lumen zodiacale observabat, suaque inventa in Diario Eruditorum Parisino ejusdem anni d. 10 Maj. eruditis enarrabat. Cl. *Fatio de Duillier*, cum, monstrante *Cassinio*, lumen hoc Parisiis vidisset, Genevam domum reversus, per annos aliquot insolitum hunc in zodiaco splendorem diligenter observabat, suaque observata literis Amstelodami impressis cum *Cassinio* communicabat. Laudat hæc literas *Cassinius* in Tractatu, quem de hoc argumento lingua Gallica, sub titulo: *Inventum luminis cœlestis in Zodiaco apparentis, typis evulgavit, quod Cassini Opus*, post non ita multo, Volumini itinerum Academix Regix Scientiarum insertum fuit. Postquam summus hic Astronomus indicium rei fecerat, alii quoque, in prius *Hemartus & Kirchius* in Germania, novum hoc lumen diligenter observabant. Si cui mirum videatur, cur lumen hoc tam diu latuerit, atque postea etiam diligentissimorum hominum, cœlos indefessa cura per omnes noctes spectantium, oculos effugerit; monet Cel. Autor, easdem rationes atque phænomeni circumstantias, quæ in causa fuerunt, cur tarde admodum splendor hic in Zodiaco observatus, aut cum aliis cœli spectaculis confusus fuerit, jam quoque impedimento esse posse, ne distincte satis ab omnibus videatur. Cum oblique admodum positum, atque parum ab ecliptica remotum sit hoc lumen, oculi nostri illud super horizonem elevatum vix alio tempore observare poterunt, quam sub finem hyemis & veris initium, paulo post occasum solis, vel autumno & circa initium hyemis, ante orientem solem. Rarius alio tempore comode spectatur, atque longe rarius, tum mane, tum vesperi, bis per diem. Crepusculum fortius illud visui nostro subducit, neque videri potest, si luna clariori luce splendeat, eadem fere ratione, qua lactea via nobis occultatur, quæ ipsa cum lumine hoc facile confunditur, nisi de loco, quem hoc illudve lumen in cœlis occupat, spectatori satis ante constet. Ut mentem Cel. Autoris de natura atque obliqua posi-

positione hujus luminis melius intelligat Lector, sit (Fig. 1), IKOA ipsum lumen zodiacale, ea ratione positum, qua commodissime supra horizontem spectari potest; prout v. g. Parisiis, vesperi post crepusculum, circa ultimum Februarii, aut primum Martii diem apparet. Supponamus sectionem veris, sive primum arietis punctum, super plano horizontis esse in K; solem in S, in decimo gradu piscium, in linea aut circulo finitore crepusculorum PS, 18 gradibus infra horizontem depressum. Ecliptica TKZ, quæ hoc in exemplo cum axe AZ luminis zodiacalis confunditur, cum HR horizonte angulum 64 circiter graduum constituit. Cuspis A luminis hujus inter stellas colli, sive capitis, tauri cadit, atque in decimo geminorum gradu terminatur. Sequitur ex his, distantiam ejus a sole AS 90 graduum hoc casu futuram esse. Si igitur AS pro radio sive sinu toto accipiamus, facile erit reliquas in figura hac obvias magnitudines dimetiri, atque latitudinem IO, luminis hujus plus, quam 20, graduum esse, inveniemus &c. Reliqua materia, ex qua lumen hoc compositum est, IDZLO necessario infra horizontem depressa erit, tum pars IDLO dimidii superioris DLA, tum integrum dimidium alterum DLZ. Representatum eadem hac Figura 1 ΣZ situm, quem lumen hoc ceteris paribus habet iisdem diebus mane, proxime ante crepusculum matutinum, ubi angulus Rtz eclipticæ cum horizonte 26 fere graduum est. Conciipiendum duntaxat est, spectatorem, cui vesperi polus borealis B a dextra & meridionalis M a sinistra erat, jam orienti faciem obvertere, ut contraria ratione septentrionem a sinistra & meridiem a dextra habeat. Si omnia invertantur, atque fingamus, figuram hanc a tergo inspicere, IKOA representabit lumen zodiacale mane autumnali tempore, circa 13 vel 14 diem Octobris, ubi sol vigesimum libræ gradum occupat. Primum signi hujus cœlestis punctum, sive sectio autumnalis, tunc erit in K, in plano horizontis, modo stellæ congrua ratione in hac figura mutantur. Non igitur nisi pars luminis hujus GEZ, sive gez, dimidii DLZ, mane circa Februarii finem, vel Martii principium, supra horizontem spectari potest; atque similis pars alterius dimidii

TAB. I
Fig. 1.

DLA, vesperi tempore autumnali, circa 13 vel 14 diem Octobris. Quoniam vero hoc casu cuspis admodum depressa est, necesse est, horizontem prorsus a vaporibus vacuum esse, ut lumen hoc in oculos nostros incurrere possit. Intactas relinquinus regulas, quas Cel. Autor illis præscribit, quibus animus est in similem figuram projicere luminis hujus situm illo tempore, quo tum mane, tum vesperi, bis per diem spectari potest, quod circa solstitia inprimis hyberna accidere solet. Satis ex dictis apparet, quod nunquam pars media DdLE ipsum solem ambiens, luminis hujus zodiacalis, sive atmosphæræ solaris, supra horizontem spectari possit, siquidem diei aut crepusculi splendor illam obsufcet, aut terminos ejus admodum incertos reddat. Non nisi totales, ut vocant, solis eclipses, partem atmosphæræ solaris densissimam oculis nostris objiciant. Observatum enim est, sole a lunæ limbo prorsus obtecto, zonam circa solem illuminatam, sive aliquam capillitii speciem, eo densiorem, quo propius a solis limbo distabat, apparuisse. Sed hæc inferior duntaxat solaris atmosphæræ pars est, non illa, quæ zodiacale lumen oculis nostris mane vel vesperi repræsentat, quæ nunquam fere in ejusmodi eclipsibus oculorum sensui subjicitur. Tenebræ enim in totali solis deliquio spissiores non sunt, quam ut planetæ supra horizontem fulgentes, atque stellæ primæ ac secundæ, raro tertiæ, magnitudinis videri possint, cum zodiacale lumen, non nisi eo tenebrarum gradu, quo via lactea videri potest, oculorum sensu percipi queat. Ipsa densior atmosphæræ solaris pars, quæ globum sideris hujus proxime cingit, nimium lucis spargit, atque prohibet, ne satis obscuræ sint tenebræ, ut mucrones extremi atmosphæræ solaris, qui zodiacale lumen visui nostro exhibent, percipi possint. Sagacissimus *Keplerus* phænomenon hoc optime cognoverat, atque luculenter descripsit, dum ad argumenta, quæ sibi opposuerat, cur eclipsin solis totalem tenebræ nocturnæ haud comitari soleant, respondet, propterea id accidere, *quod crassa substantia quadam solem ambiat — Substantia crassa circa solem, non hic in nostro aere, sed in ipsa sede solis, apparetque etiam recto sole, ut flamma circulariter emicans &c.*

Epit.

Epit. Astron. Copernic. pag. 595. Ante jam monuimus, lumen zodiacale constanter lanceæ, aut pyramidis, speciem referre, quod veram ejus figuram luculenter prodit, siquidem non aliud corpus, quam sphaeroides, depressum atque figuræ lenticularis sit, quod ex aciei suæ plano inspectum, sibi figura appareat. Planum bifecans hanc lenticularis figuræ atmosphæram est ipse solis æquator, quam ad eclipticam $7\frac{1}{2}$ gradibus inclinari Cel. Autor post *Cassinium* statuit. Magnitudo hujus atmosphære vix unquam infra 50 vel 60 gradus, ab ejus cuspide usque ad ipsum solare corpus computatos occupare visa est, cum latitudine octo vel novem graduum, ubi basis ejus horizonti insistit. Nonnunquam supr. centum vel 103 gradus in longitudinem extendi, atque latitudinem in horizonte viginti graduum esse, observatum est. Monet Cel. Autor, nunquam se illam latiore observasse, quam cum maxime in longitudinem extensa fuerit. Cum itaque, familiari Astronomis calculo, ex elongatione maxima planetarum inferiorum, ipsarum distantia a sole colligatur, eadem methodo Cel. Autor concludit, solis atmosphæram usque ad terræ nostræ orbitam porrigi, si respondeat stellis in cælo nonaginta gradibus a vero solis loco distantibus. Imo, cum *Cassinius* atque *Einartus* extremam cuspidem luminis zodiacalis nonnunquam centum vel 103 gradibus a sole distare observaverint, neque recto itinere visuales radii ex aere in oculum nostrum incurrant, manifestum est, longe ulterius supra orbitæ terrestris terminos atmosphæram solarem extendi. Si itaque terra eo in loco orbitæ suæ inveniatur, ubi sphaeroides hoc lenticulare maxime extensum est, inprimis circa nodos ejus cum ecliptica, quod nonnunquam accidere nihil prohibet, fluido hoc terra penitus immergetur, eique per aliquod temporis intervallum innabit. Indubium igitur, & absque ullo hypotheseos physicæ subsidio demonstratum est, atmosphæram solarem usque ad terram nostram pertingere, atque illa nonnunquam quasi involvi. Meretur hoc omnino attentionem eorum, qui rerum naturalium studiosi sunt, quod terra nostra fluido adeo efficaci atque denso, ut luminis radios per immensa fere intervalla ad oculum nostrum reflectere possit,

nonnunquam per aliquod temporis intervallum involvatur. Cum vero corpora cœlestia, imprimis solida atque coruscantia, planetæ & stellæ fixæ, variis subjecta sint mutationibus, colligere inde licet, quales futuræ sint atmosphæræ solaris vicissitudines, quas non conjectura modo assequimur, sed ipsa experientia satis testatur. Obviæ imprimis sensibus nostris mutationes atmosphæræ solaris, quas zodiacale lumen subinde prodit, vel magnitudinem ejus, vel claritatem & splendorem, vel figuram & situm, spectant, quarum omnium fundamentum diversa ejus magnitudo esse videtur. Uberius itaque maxime ex historia apparitionum auroræ borealis, atque observationibus multorum eruditorum, qui post indicium a *Cassio* factum, vel zodiacale lumen, vel auroram borealem, imprimis in regionibus meridionalibus, spectarunt, explicat, qua ratione atmosphæra solis ultra limites terrestris orbitæ excurrens, terræ nostræ aeri permisceatur. Figuram autem atmosphæræ solaris non perfecte sphæricam, aut ipsam soli concentricam, esse arbitratur, sed ex aliorum cœlestium corporum natura, ipsam ellipticam esse, & solem non ejus centrum, sed alterum potius focorum, occupare, suspicatur. Neque exploratum satis est, annon proprio circa solem motu circumgyretur, sed eodem semper situ immota, hæreat, ut alia taceamus, quæ satis demonstrant, quam multa adhuc in hoc argumento solerti Philosophorum cura observanda, reliqua sint. Dictum jam est, lumen hoc zodiacale atmosphæræ terrestris aeri permixtum, auroram borealem generare. Quod vero in aere, globum nostrum terrestrem ambiente hæreat, eo argumento Cel. Autor evincit, quod, cum sæpius omni cura hoc phænomenon in cœlis spectaverit, nunquam tamen expertus sit, illud participes esse motus illius astrorum communis, quo singulis diebus ab oriente versus occidentem volvuntur. Neque concipi potest, materiam auroræ borealis ætheri innatare posse, quem levissimum omnium atque subtilissimum corpus esse, satis exploratum est. Copiosa tamen experimentorum multitudo testatur, ipsam regionem atmosphæræ nostræ admodum altam occupare, multoque altius suspendi, quam comuni Philosophorum

phorum sententia, aer terram nostram ambiens porrigitur. Duobus modis altitudinem atmosphære nostræ definire eruditi instituerunt, per altitudinem mercurii in barometro, aut tempus durationis crepusculorum. Illam methodum incertam valde esse, erudite Cæl. Autor demonstrat, hanc difficultatibus & salebris non carere, ab aliis jam monitum fuit. Mirum igitur non est, a via longe aberrasse Philosophos, dum communi fere consensu atmosphæram nostram supra viginti leucas Gallicas, quarum 25 gradum efficiunt, ascendere, negant. Nondum Cæl. Autorem asserti pœnitet, cum, fulgente in cœlis d. 19 Octobr. A. 1726 aurora boreali, suam de ejus loco sententiam Regiæ Scientiarum Academiæ exponeret, atque materiam ejus supra 70 leucas Gallicas in aere nostro suspensam fuisse contenderet, cum repetita experimenta atque uberior meditatio ipsum postea edocuerint, longe majorem ejus altitudinem fuisse. Parallaxis phænomeni in cœlis altitudinem ejus indubia ratione demonstrat, qua Cæl. Autor variis modis utitur, ut borealis auroræ altitudinem accurate investiget. Illam ejus methodum duntaxat cum Lectore communicare placet, quam omnium maxime tutam arbitratur, cujus ope definit, auroræ hujus materiam minimum 200 leucis Gallicis in aere nostro suspensam esse; nonnunquam non supra centum leucas evahi, sæpe vero etiam tercentum leucis ipsam elevatam esse, experientia testatur. Ut accurate parallaxin ejus inveniatur, monet, se uti arcu illo medio auroræ borealis lucido, quem Cæl. *Maraldi*, industrius phænomeni hujus observator, spectare solebat. Observavit Cæl. *Godinus* d. 19 Octobr. A. 1726, altitudinem arcus hujus Parisiis 37 graduum fuisse; atque Eminentiss. Cardinali *Polignac* cum Cæl. *Bianchinio* Romæ altitudo ejus viginti graduum esse videbatur; quos numeros non Cæl. *Maraldi* solum, sed & *Peyssonelli*, idem phænomenon aliis locis spectantium, observationes egregie confirmant. Supponamus, quia calculus propterea non longe aberrat, Romam atque Lutetiam Parisiorum, non longitudine, sed latitudine tantum, differre, quod in illa observationum paucitate omnino concedendum est. Sit itaque (Fig. 2) R P E pars meridiani Parisiensis, atque P ipsam

D

Lute-

TAB. I
Fig. 2.

Lutetiam Parisiorum, R vero intersectionem paralleli Romæ atque meridiani hujus designet, Cum differentia latitudinum Romæ atque Lutetiæ Parisiorum sit 6 grad. 56 minut. hic erit valor arcus RP. Ducantur radii PC, RC, atque tangentes, sive horizontales PT, RD. Dantur ex laudatis modo observationibus altitudines apparentes TPM, DRM, luminis, sive arcus borealis, 37 & 20 graduum. Ductis itaque lineis RM atque PM cum secante MEC, nascuntur tria triangula PCR, PMR & PMC. Primum triangulum isosceles ex constructione atque hypothese datur, & cum angulus ejus acutus PCR sit 6 grad. 56 minut. singuli reliquorum angulorum CPR & CRP erunt 86 grad. 32 minut. Angulus TPM, 37 grad. ex observatione notus, cum recto CPT, addantur angulo CPR, quorum summa efficiet 213 grad. 32 minut. cujus complementum quatuor rectorum circa punctum P dabit angulum RPM, trianguli PRM, 146 grad. 28 minut. Datur itaque ipsum hoc triangulum, cum præterea notus sit ex observatione angulus DRM 20 grad. & latus RP, quapropter angulus PRM æquabitur angulo recto DRC + DRM - PRC = 90 + 20 - 86 grad. 32 minut. = 23 grad. 28 minut. Nota igitur analogia ex datis his latus PM invenietur. Latus hoc PM commune est triangulo PCM, cujus latus CP etiam datum est, cum angulo CPM a lateribus hisce comprehenso, qui æquatur summæ anguli recti CPT & anguli TPM, ex observatione noti, h. e. 127 grad. Per notas itaque Trigonometriæ regulas ipsum triangulum resolvetur, atque latus CM 1699 $\frac{1}{4}$ leucarum Gallicarum, quarum viginti gradum efficiunt, singulæ vero 2282 $\frac{2}{7}$ heapedarum Gallicarum statuuntur, invenietur. Subtrahendo CE = CP, radium terræ 1432 $\frac{1}{2}$ leucar. remanet EM = 266 $\frac{3}{4}$ leuc. Gallic. quæ est altitudo perpendicularis puncti M ex observatione inventi. Hoc igitur in exemplo altitudo auroræ borealis plus quam 256 leucarum elicitur calculo, quo omni cura prospectum fuit, ut minima quantitate elementa definiantur. Cum *Cel. Meyerus Tom. I Comment. Academ. Petropolit.* eleganti formula novam methodum omiffa ejus constructione complexus sit, qua phænomeni hujus altitudo investigari potest, cujus demonstrationem concinnam valde

valde Cl. *Maupersuisius* A. 1732 d. 29 Mart. cum Regia Scientiarum Academia communicavit, condignum pretium invento huic Cel. Autor non denegat, methodum tamen altitudinum hanc per parallaxin investigandi, ob rationes, quas uberius exponit, nunquam fere non præferendam esse arbitratur. Inventa hac præter opinionem eruditorum ingenti auroræ borealis altitudine, quam pluribus præterea argumentis confirmat, illorum sententiam explodit, qui causam auræ borealis vapores & exhalationes terrestres, vel glacies & nives zonæ borealis, radios crepusculi reflectentes, aut materiam aliquam magneticam, esse statuunt. Dignissima eruditorum attentione sunt, quæ tum horum, tum aliorum, alias auroræ hujus rationes prominentium, sententiæ acute opponit, sed nobis ob brevitatis studium illa excerpere non licet. Properamus ad *tertiam Sectionem*, qua argumentum propositum uberius explicat, atque phænomeni circumstantias, vel a se ipso, vel ab aliis eruditis passim observatas, copiose atque erudite ex hypothese sua deducit. Mirum videri poterat perfunctorie tantum hypothese ejus respicientibus, cur aurora borealis nunquam fere non in septentrionali cæli parte fulgeat, cum omnino paucissima in contrarium exempla occurrant? Altius rem repetit, & postquam eleganter calculo locum definivit, quo atmosphæra solis in atmosphæram terrestrem ex universalis gravitatis legibus cadere potest, qua virtute materia hæc versus polos excutatur, doctè explicat. Nobis singula repetere non vacat; quapropter satis habemus indicasse, ipsum singulis Capitibus copiose explicare, quæ diversi Autores de observatis phænomeni hujus circumstantiis literarum monumentis consignata reliquere. *Quarta Sectio* historica fere est, qua luculenter & industrie secundum temporum ordinem observationes auroræ borealis recenset, atque singulari tabula, quotquot earum singulis mensibus ab A. 500 ad nostra usque tempora vel ab Historicis narrantur, vel a Philosophis observatæ fuerunt, comprehensas obtutui Lectoris exponit. Astronomis non possunt non pergrata esse, quæ hac *Sectione* de æquatore Solis ad mentem magni *Cassini* ex Opere ejus *MSto*, quod *Compendium Astronomicum* inscribitur, excerpta

inspergit, suaque erudita commentatione ita illustrat, ut peritia Viri in omni re Astronomica satis hinc perspiciatur. Occasionem hæc suppeditant disquisitioni eruditæ de nodis, polis, limitibus & declinatione atmosphærae, sive æquatore solis, quæ fundamentum olim præbere potest vadium tentare ausuris, an calculorum atque tabularum ope phænomenon hoc tuto prædici possit. *Ultima* denique *Sectione* modesto quæstionum titulo exponit ea, quibus omnis scientia naturalis ex novo hoc de atmosphæra solaris invento, locupletari atque illustrari potest. Dignum sane est eruditum Opus, quod aliis typis exscribatur, ut rerum naturalium studiosis familiarius esse possit, cum paucis inter nos librorum ejusmodi splendide in Typographia Regia excusorum copia fiat, quod futurum mox esse, concepto voto auguramur.

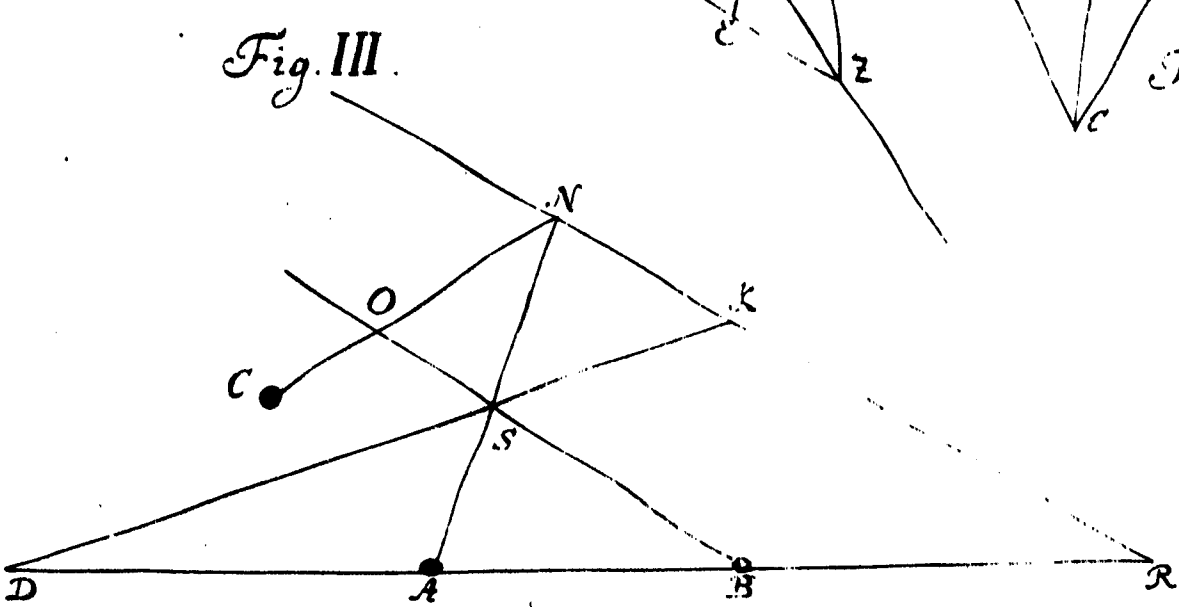
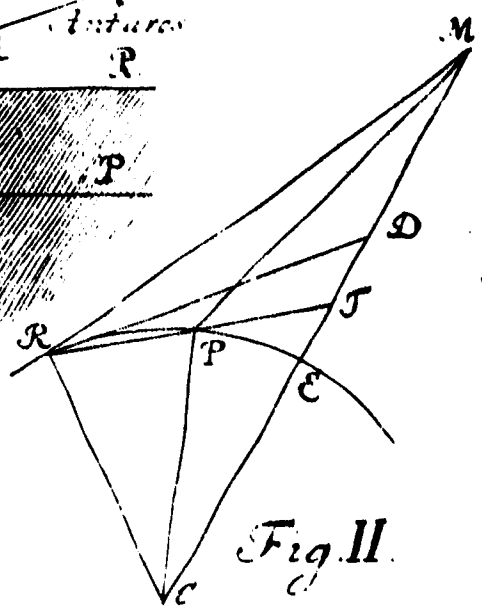
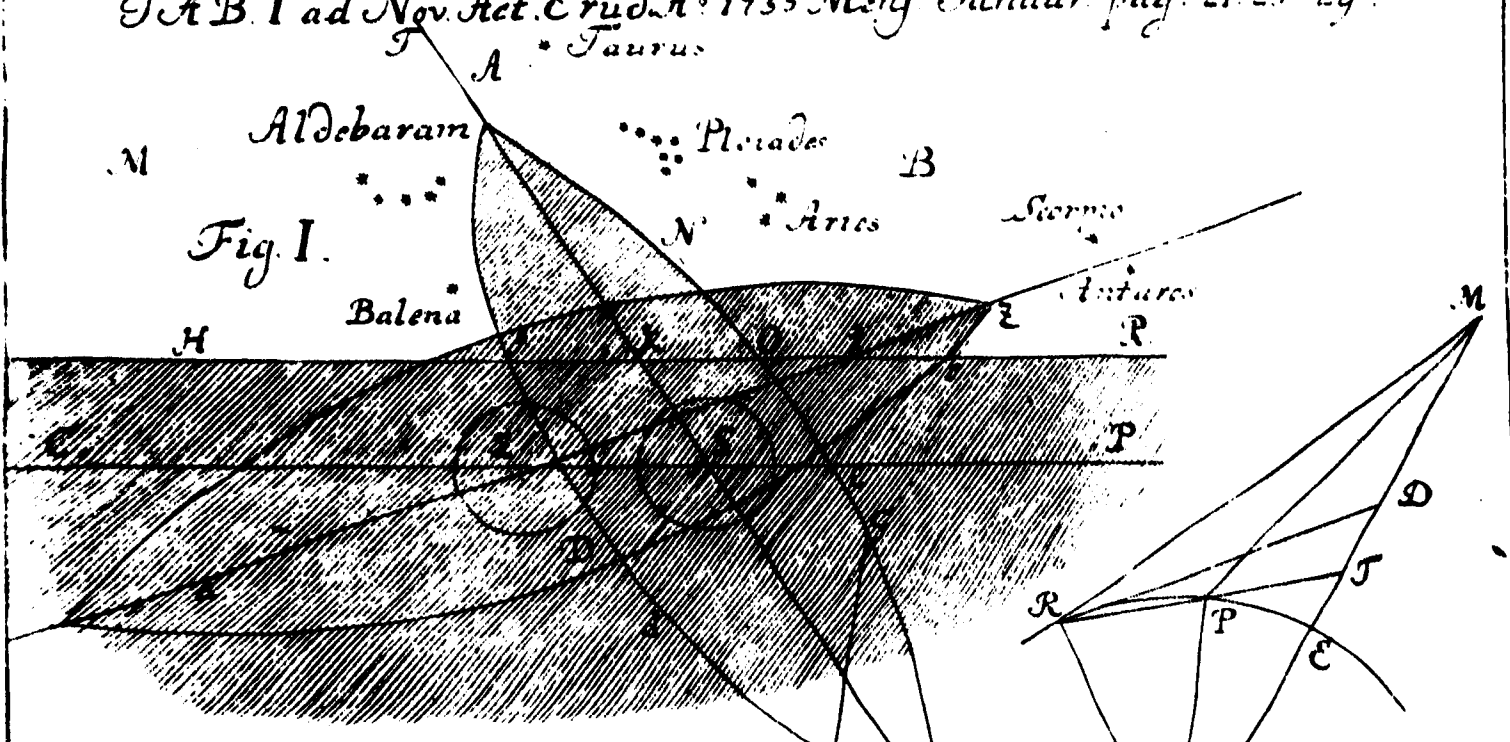
EXERCITATIO GEOMETRICA DE DESCRIPTIONE Linearum curvarum; Autore **GUILIELMO BRAIKENRIDGE, Ecclesiæ Anglicanæ Presbytero.**

Londini, apud Ric. Hett & Jo. Nourse, 1733, 4 chart. aug.

Plag. 10.

Curvarum describendarum in plano methodum generalem primus monstravit Geometra summus, *Newtonus*, ope motus angulorum circa duo puncta moventium. Eam deinde magis excoluit Geometra clarissimus, *Colinus Maclaurin*, quemadmodum retulimus in *Actis A. 1722 p. 323 & seq.* Cl. *Braikenridge*, generalem curvarum descriptionem meditatus, in aliam incidit methodum, a *Newtoniana* diversam, eademque simpliciore. *Palmarias* propositiones, scilicet 1. 4. 5. 21. 22. 23. invenit A. 1726, cum Edinburgi degeret: cujus rei testem allegat *Georgium Martin*, M. D. ad Fanum Andreæ. A 1727 per tres menses Londini commoratus, eas impertivit Geometræ Cel. *J. Craig*, qui eum hortatus est, ut easdem publici juris faceret. Post paucos dies, cum ad Cl. *Maclaurin*, tum Londini commorau-

tem,

tem, accederet, ex eodem didicit, *Craigium* ipsi de theorematis suis locutum esse. Affirmabat Geometra, se quaedam similia invenisse, & MStum ostendit, quo ea contineri ajebat: ast non permittebat, ut Noster in illud vel leviter inspiceret. Ipse denique in Scotiam rediturus chartam, in qua descriptæ erant propositiones, *Georgio Gordon* dedit cum Cl. *Desaguliero* communicandam, ut ejus opera censuræ Regiæ Societatis submitterentur, quod tamen minime factum rescivit postea, *Gordonio* fortunam adversam accusante, qua charta intercidit. Prima propositio omnium præcipua est, quæ cum suis corollaris & pendentibus inde problematis *Sectioni primæ* materiam uberrimam præbet. Quamvis enim tantummodo de descriptione curvarum primi generis, seu Sectionum Conicarum, agat, cetera tamen veluti sponte sua inde fluunt, ut, ea cognita, haud difficilia inventu sint cetera: unde in Corollaris prolixè explicantur, quæ sequentibus lucem affundunt. Propositio ipsa ita se habet. Circa tria puncta data *A, B, C*, in plano quovis, tanquam polo, moveantur tres rectæ *ASN, BSO* & *CON*, quæ sese interfecent in punctis *S, N, O*, & ducantur duo intersectionum puncta *S & N* per rectas *DSK, RKN*, positione datas, reliquum *O* sectionem conicam describit. Quod si jam punctum *S* ducatur per lineam *DSK* ordinis inferioris *n*, alterum *N* per rectam positione datam *KN*, punctum *O* describet lineam ordinis *2n*. Quod si punctum *S* ducatur per lineam ordinis *n* & punctum *N* per lineam ordinis *m*; linea, quæ puncto *O* describitur, est ordinis *2nm*. Si *N* ducatur per rectam, *S* per lineam ordinis *n* per polum *A* transeuntem; punctum *O* describit lineam ordinis *2n-1*. Quod si linea ordinis *n* per polum *B* transit, vel ubi punctum *N* in curva, *S* vero in recta incedit, per polum *C*; punctum *O* itidem describet lineam ordinis *2n-1*. Quod si puncta *S & N* per lineas ordinis *n & m*, quarum illa, quæ est ordinis *n*, per polum *A* transit, incedunt; punctum *O* describit lineam ordinis *2nm-m*. Atque hæc theoremata, quorum plura adhuc alia apud Autorem occurrunt, & *Sectioni secundæ*, de descriptione linearum cujuscunque ordinis ope linearum ordinis inferioris, materiam

TAB. I
Fig. 3.

suppeditant, speciminis loco adduxisse sufficiat. *Sectione tertia* docet Autor Sectiones Conicas ope plurium reclarum circa polos moventium describere. Ceterum in concinnandis demonstrationibus calculo utitur Algebraico, quo theoremata invenit, & theoremata *Hospitalii*, aut, si mavis, *Craigii*, de locis Geometricis supponit. Præterea tanquam postulatum assumit, exemplo aliorum, duas lineas cujuscunque ordinis in tot punctis sese interfecare posse, quot sunt unitates in rectangulo sub earum indicibus. Monet, *Georgium Compbel*, Geometram eximium, quemadmodum inventa alia egregia, ita quoque demonstrationem ejus præclaram, ob sumnam, quæ ipsi est, modestiam, premere. Et quia Noster parum probat illorum morem, qui scripta Mathematica adeo involuta & concisa conficiunt, ut ab eorum lectione deterreantur multi, quibus nec otium, nec patientia est, nodos & involucria explicandi; ideo longe rectius rem totam fuscè & laxè tractare maluit, ut tyronum quoque conatus juvaret.

**DANIELIS WHITBY OBSERVATIONES
Philologico-Criticae, in quibus variae Lectiones JOAN-
NIS MILLII in Novum Testamentum
examinantur.**

Lugduni Batavorum, 1733, 8 maj.

Alph. 1 pl. 8.

In Præfatione, quam *Cel. Havercamp* præmisit, *Joannem Millium*, docemur, labore incredibili atque indefessa industria per longam annorum seriem Lectiones variantes collegisse, eoque scopo Novi Testamenti Libros ad innumeros MStos Codices, exemplaria edita, citationes Patrum, & versiones peregrinas, contulisse, ita tamen laborem hunc esse comparatum, ut varia monuerint eruditi. Præter enim ea, quæ *Cl. Ludolphus Kusterus* in Præfatione, editioni Novi Testamenti *Milliana* præmissa, virgula censoria digna crediderit esse, longe plura addidisse *Danielem Whitby* in libello, qui jam sub manibus nostris

aris est. Rejecerat eundem ad calcem *Anglicorum in Novum Testamentum Commentariorum* Londini A. 1710 paucis eruditorum satis perspectum. Separatim itaque jam ille prodit, non sine magno Philologiæ studiorum usu. Vult docere *Whitby*: I) Lectionum harum fundamenta incerta plane esse, & ad lectionem textus hodierni convellendam prorsus inidonea; II) Lectiones variantes, quæ sint momenti alicujus, aut sensum textus mutant, paucissimas esse, atque in iis omnibus lectionem textus defendi posse; III) Lectiones variantes levioris momenti tales esse, in quibus a lectione recepta rarissime recedendum sit; IV) *Mihii* in hisce variantibus Lectionibus colligendis sæpius arte non ingenus usum esse, falsis citationibus abundare, & sibi met ipsi multoties contradicere.

Quam præmisit *Whitby*, Præfatio Operis totius momentum exponit. Cum Protestantes, Scripturam Sacram regulam esse perfectam, existent, satisque perspicuam, ex qua omnes fidei articuli creditu necessarii, omnesque morum regulæ, ad salutem obtinendam requisitæ, dignoscantur, dolere se dicit & moleste ferre, tam multa in *Mihii* Prolegomenis reperiri, quæ hujus fidei normam vel plane labefactare videantur, vel saltem ansam aliis præbeant, de ea dubitandi; aut demum Pontificiorum aliorumque contra hanc regulam ratiunculis robur adjiciant & firmanentum. Ut de totius instituti ratione rectius judicent Lectores, quæ singulis Libris, horumque Capitibus, probare velit, qua potest fieri brevitate, recensēbimus.

Libri primi Capite primo, ex Patrum scriptis non posse certo colligi, putat, eos aliter, quam hodiernus textus habet, legisse: quod ii sæpius S. Scripturæ τμήματα non ex textu inspecto, sed ex memoria, aliquoties sammatim, & quoad sensum tantum, verborum nulla ratione habita, recitent; quod multa textui sæpe adjiciant; verba multa, immo periodos, non raro omitterant; quod Patres iidem, qui interdum aliter citant, cum editis in aliis locis conveniant; quod multas Scripturarum περικοπὰς frequenter congerant, quæ in diversis locis quoad sensum occurrunt, nec ἐπὶ αὐτῶν alicubi inveniuntur: quæ singula multis exemplis confirmavit.

Capite

Capite secundo lectionem variantem negat certo posse colligi ex Codice Latino, aut versione Latina Græci Scriptoris, aut demum e loco a Latinis Patribus citato; quod, quomocunque se habeat textus archetypus, mos sit interpretum, ut ad vulgati versionem verba accommodent; quod parum idonei in hac re sint arbitri Patres Latini, nec feliciter de Græcis critice exerceant; quod ex *Millii* ipsius de Patribus Latinis sententia idem colligatur.

Capite tertio, nec ex Codicibus MStis Ecclesiæ Occidentalis textum hodiernum corrigi posse, quod ipsi abundarent erroribus; *Capite quarto*, Versionum fere omnium in una lectione consensum non esse, vel *Millio* iudice, lectionis genuinæ certum indicium, putat; cum dentur sexcenta loca, quæ versionibus omnibus repugnent. Dein de versionibus nonnullis, Coptica, Æthiopica, aliisque, in prius versione veteri vulgata, sive Italica, latius agit, eandemque laudibus iis, quibus a *Millio* mactetur, indignam esse ait, eamque quæstionem *Capite quinto* pluribus persequitur.

Libri secundæ Capite primo refert vindicationem locorum quorundam insigniorum, in quibus lectiones variantes majoris momenti esse videntur; *Capite secundo* examen variantium lectionum in Evangelia *Matthæi*, *Marci*, *Luca*, *Joannis*, & in *Acta Apostolorum*; *Capite tertio* examen variantium lectionum in Epistolas *Pauli*, ut & catholicas, instituit, sibi que perquam molestam fuisse significat frequentem illam Patrum Latinorum allegationem, & versionum quorundam Græcorum Patrum in Latinam linguam: quæ ex mente *Whitby* parum ponderis & autoritatis habeant.

Libro tertio specimen exhibet variantium lectionum parvi momenti, puta, additionem aut subtractionem articuli, permutationem nominis unius pro altero ejusdem significationis, &c.

Ejusdem *Libri Sect. XII* objectionibus eorum occurrit, qui textus Græci ἀυδερίαυ ex variantibus lectionibus impugnant, *Morinumque* reprehendit, qui *Exercitationum Biblicarum Parte secunda* omnibus ingenii viribus quærat, ut, labefactata Novi Fœderis textus originalis autoritate, sola versio vulgata, ut-

pote

pote ad Codices Græcos, hodiernis nostris meliores, composita, vera habeatur & authentica; cui *Millius* accurate in Prolegomenis respondeat.

Appendicis tandem alicujus loco specimen annectit quorundam locorum, in quibus *Millius* sententiam suam mutet, sibi que ipse contradicat; ut & specimen Italicæ versionis, qualis ante *Hieronymi* castigationem exstabat, ex lectionibus spuris, deficientibus, aut redundantibus, quæ in *Hilarii*, Diaconi, Commentariis in Epistolas *D. Pauli* adhuc reperiuntur. *Millii* itaque conatus, de versione Italica ad textum originale Græcum reducenda, frustraneos plane fuisse. Adjicitur denique Index locorum Novi Testamenti, quæ in hoc Libro allegata reperiuntur; ut & alter contentorum atque rerum.

F. G. WESTHOVII, ELOQU. PROFESS.
Diatrise in Historiam Passionis D. N. Etymologico-Philologico-Critica; cum quatuor Indicibus.

Lugduni Batavorum, apud Jo. Arn. Langerak, 1733, 4.

Alph. 2 pl. 16.

In Præfatione utilem judicat Cl. Autor Græcarum vocum *etymologiam*, quod ita ex naturali & propria verborum significatione de aliis impropriis & translatis decernere liceat; licet difficultatem, quæ ea in re versetur, non diffiteatur, quam, cum Viro- rum Celeberrimorum vestigiis insistat, superari posse credit; quo consilio aliorum laudabilia inventa vel explicuerit, vel explicata suis etiam cogitatis exornaverit, vel denique, si quid rectius istis expiscari potuerit, æquo Lectorum judicio id subijcere non veritus fuerit. A vocum etymologia pergit ad *Philologiam*: qua voce veterum Scriptorum, qui diu ante Apostolorum tempora vixerunt, suffragia indicat; e quibus liquido appareat, veterem Græcorum linguam in plerisque non modo phrasibus, sed & singulorum fere verborum vi atque potestate, eandem esse, qua usi sunt Novi Testamenti Scriptores, adeoque styli Novi Testamenti castitatem frustra sollicitari vocarive in dubium, illustrari potius insigniter, collatione phrasium cum
E anti-

antiquissimis disertissimisque Græcorum instituta; uti & *Jacobus Wellerus* suas in Epistolam ad Romanos Exercitationes ex *Homero, Aristophane, Euripide, Hesiodo, Sophocle, Herodoto, Thucydide, Xenophonte, Aristotele*, multisque id genus aliis, probe illustraverit. Tandem ad *Criticam* progreditur Vir Clarissimus; cum in solvendis dubiis quibusdam vexatis, contradictionibus, in harmonia historica apparentibus, diluendis, firmiter rerum causis adducendis, & inveteratis huc usque opinionibus, si res postularet, tollendis, laboraverit. Ut Lector eo rectius de Cl. Autoris instituto judicare possit, pauca specimina exscribenda existimavimus. Sic de voce ἀλέκτωρ ad *Luc. XXII, 34*, hæc profert: ἀλέκτωρ, gallus, ex æ privativo & λέκτρον, lectus: homines enim sopitos e lecto sua cantilena excitat, ut inquit *Harinarus noster*. At incomparabilis *Vir*, *Lævinus Torrentius* ad *Hor. Serm. I v. 10* eam sententiam confirmat, nomenque deducit ab ἐγείρειν ἡμᾶς ἐκ τῆς λέκτρας. Gallus enim tanquam nocturnos quosdam vigilas, ut pulcherrime inquit *Plinius Hist. Lib. X, 21*, excitandis in opera mortalibus, rumpendoque somno, natura genuit: & ne incautis sol obrepat, aiem cantu annuntiant. Unde & solis cognomen ἠλέκτωρ & *Æolice ἀλέκτωρ*; vide *Etym. magnum*. Nam & magi alitem hunc soli cognatum faciunt, cujus ille sideris cursum inflectionemque intelligit, & cantu annuntiat: ob quod officium, tanquam vigilantie & diligentie symbolum, veteres Theologi illum *Mercurio* etiam consecrarunt, ut ex veteri *gemma*, quam possedit mox laudatus *Torrentius*, conspicitur. Vide reliqua.

Luc. XXIII, 47, de Christo Centurio: ὄντως ὁ ἀνθρώπος ἔτος δίκαιος ἦν. hic homo vere justus erat. Ad hæc *Commentator noster*: Δίκαιος, justus, cujus abstractum est justitia, quæ ex sententia *Aristotelis* justitiam in se omnem complectitur, idemque δίκαιον, jus, derivat ἀπὸ τῆς δίχα, quasi δίχαιον, quod in duas æquales partes rem discriminat, &c. Enimvero non hic ita laborandum de Græca voce, quam de Latina, cum Centurio Latine fuerit locutus, ut existimo. Justus igitur, cujus obscuram originem parum moror, talis est ex sententia *Clarissimi Basilii Fabri*, cui nec deest quidquam, nec excedit, &c.

ANEC-

MENSIS JANUARIII A. MDCCXXXV. 35

ANECDOTORUM, S. R. I. HISTORIAM AC
*Jus Publicum illustrantium, Collectio; edita ab ADA-
MO FRIDERICO GLAFEY, JCo, S. R. M.
Poloniarum & Electoris Saxonie a Consiliis Aulae
ac Justitiæ, nec non ab Archivis
secretioribus.*

Dresdæ & Lipsiæ, apud Frider. Heckel, 1734, 8.

Alph. 1. pl. 18½.

Imitatur Ill. Autor *Leibnitii, Ludewigii, Struvii, Gudenii, Habnii*, aliorumque, exemplum, qui tabulas publicas, rerumque gestarum monumenta, varia in omni genere, nulloque inter se materiaram nexu coherentia, in unum congesta ediderunt, & præstantissima illa cimelia ab oblivione atque interitu sapienter vindicarunt. Etenim singulari utilitate sese commendant ejusmodi Collectiones, cum raros, & vel nulli, vel paucis, visos Autores in lucem proferant, neque illo, quo ceteræ, incommodo laborent, ut librorum amatores unum Scriptorem sæpe quinquies vel pluries emere cogantur. Quæ cum animo secum perpenderet Ill. Autor, & in Regum Principumque scriniis multas tabulas, nondum typis impressas, cerneret, illarumque copiam nancisceretur, noluit eas, pro insigni sua bonas literas juvandi voluntate, invidere literatis hominibus, sed illas cum iisdem in posterum liberalissime communicabit. Hunc ergo tenebit ordinem, ut rariora Anecdota Collectioni suæ inferat, & nonnunquam lucubrationes quasdam, ab ipso in causis illustribus elaboratas, immisceat. Singulis sex Tomis Indicem locupletissimum subjiciet, qui quævis notatu digna justo ordine continebit, & Commentarii instar in hanc Collectionem esse poterit. In hac *priore Parte* comparret: *Registrum Registrandorum Caroli IV, darinne Keyserliche Privilegia, Leben-Briefe, und andere viele Handel, Lateinisch und Deutsch registrirer seyn, A. 1360, 1361. Datum Praga &c.* ex quo, uti etiam ipso argumento, apparet, Codi-

cem hunc, quem chartaceum fuisse monet Ill. Autor, locum Libri *Copialis* sub *Caroli IV* auspiciis ad perpetuam rei memoriam conscripti obtinuisse, in quem Scribæ Sacri Palatii omnes ab hoc Imperatore in rebus Imp. Rom. emissas literas in gratiam posteritatis retulerunt. Autographum esse, testari ipsum literarum ductum, *Caroli IV* ævo accurate respondentem, in Bem Pragensi eidem inscriptam, relationes itidem fide dignissimas, quæ Codicem hunc tempore belli cum Hussis, gesti ex Bohemia in Germaniam delatum esse, diserte affirmant. Dolendum vero esse, censet, quod ille Codex documenta, quæ intra duorum annorum spatium promulgavit Imperator, saltem in se contineat, cum tamen *Carolus IV* per sex, & quod excurrit, lustra Imperio Romano præfuerit. Præstare interim Codicem suum fragmento illo, quod B. *Menckenius* noster in *Tomo III Scriptorum Rerum German.* ex Bibliotheca Paulina publici juris fecit, decernit. Multa in hoc Codice inveniuntur, quæ lucem accendunt rebus in Imperio gestis, & temporum istorum moribus. Sic Ill. Autor observat, jus Imperii in magnum Ducatum Etruriæ, aliasque Italiæ Provincias, ex Tabulis VIII, IX, X, XI, CCLVIII, CCCCLIX, DXI, mirifice confirmari. Marchiones Badenses *Caroli IV* ætate nondum 572-576, locum inter Principes Imperii obtinuisse, Diplomata V, VI 630-634. & VII produnt, simulque rationes, quibus Badenses moti cum Ducibus Wurtembergensibus, Holfaticis, & Pomeranis, de honoratori in Comitibus loco alternis vicibus occupando, transactionem inierant, exponunt. Tabulæ itidem LV, CVI, 227, 228. CXXXVIII, CLXXIX, CCXXXIX, CCCXIX, doctrinam de 273, 274, Ministerialibus clarissime illustrent. Dabimus & nos ex 351, 439, tantiora quædam specimina, quæ nobis, evolventibus hunc 441. Librum, sese obtulerunt. Ex Diplomate VII & XX discimus, 10, 43. *Caroli IV* adhuc ævo valde restrictam fuisse de bonis suis pro lubitu disponendi potestatem, & liberam bonorum alienandorum facultatem ab Imperatore beneficii loco fuisse impetrandam. 24, 30. Tabulæ XII, XV, XCVI, CCCCLIX, Comitum S. Palatii 157, 572. interdum ad hæredes transisse, confirmant. In Diplomate 135. LXXXVI Imperator *Czeslam de Dobruscha*, qui, cum *Jo de Poten-*

Potenstein litigans, in duello succubnerat, nobilitati ac famæ
 pristinæ restituit, & omnia nobilitatis jura liberis & descenden-
 tibus postliminio quasi iterum tribuit. Idem in Diplomate Pag. 230.
 CXL infamiam, qua civis per perjurium sese commaculave-
 rat, penitus abolet atque tollit. Villam in urbem commu-
 tare, eandemque munire, non aliter potuisse Imperii Princi-
 pes, nisi illorum precibus annuisset Imperator, Diplomata
 CLXXIX & CLXXXIV fatis luculenter testantur. Bohe-
 miæ Regem successisse illis, qui parentibus orbi, in pupillari
 ætate decederent, ex Diplomate CCXIV & CCXXII cognosci-
 mus. Diploma CCCCXIX & CCCCXXI Augustanis, Diplo-
 ma CCCLXXXVIII Ratisbonensibus, & Diploma CCCCXXXI
 Mergentheimensibus, præcipuum hoc Privilegium, ut coram
 illorum judiciis conveniri debeant, neque illi, nisi in casu læsæ
 & denegatæ justitiæ, ad Cæsarea vel Imperii judicia evocare
 queant, tribuit. Quæ omnia, quem usum sibi ex hac Collectio-
 ne promittere queant Viri docti, & quam munifice versetur
 Ill. Autor in aditu ad abditissima scrinia illis recludendo, fatis
 manifeste declarant.

273, 278.

314, 325,
 531, 534,
 505, 542.

**BIBLIOTHECA APROSIANA, LIBER RA-
 rissimus, & a nonnullis inter ævædæctos numeratus,
 jam ex lingua Italica in Latinam conversus. Præmi-
 sit Præfationem, Notasque nonnullas addidit FO.
 CHRISTOPH. WOLFIUS, Pastor ad D.
 Cathar. & Scholarcha.**

Hamburgi, literis Abrahami van Hendæck, 1734, 8.

Plag. 17.

Egregie consuluit Republicæ Literariæ rationibus Cel. Wol-
 fius, quod Bibliothecam hancce *Aprosianam* Romano ve-
 stitu indutam publici juris fecit, & Notis doctissimis, atque
 Præfatione elegantissima, auctioremque utilioremque reddi-
 dit. Inter rarissima cimelia non solum in Italia, verum etiam
 in exteris oris, habetur hic Liber, id quod *Vogtius, Menckenius,*

Pag. 136.

& personatus ille *Theophilus Sincerus*, abunde confirmant. Quid? quod *Morbosus* & *Almeloveenius*, eum unquam editum fuisse, negarunt. Alii, *Königius*, *Placcius*, *Balius*, literatos homines illius desiderio vehementer duci, testati sunt. Ipse denique Liber ita comparatus est, ut magnam rei literariæ utilitatem præstare queat. In inscriptione Italica sub adscititio *Cornelii Aspasii Antivigilii* nomine latere voluit verus Libri plastes, *Angelicus Aprosius*, quod eapropter ab ipso factum arbitratur Cel. Editor, ut laudes suas, quarum studiosissimus est *Aprosius*, eo liberius ebuccinare posset, cum tamen, fratrem *Angelicum*, cujus frequens in hoc Volumine mentio fieri solet, & *Antivigilium* unum eundem esse, vel ex uno Libri loco facile cognoscamus. Sic enim, *neminem*, ait, *Aprosum se nosse rectius, qui cum eo edat, bibat, dormiat.* In duas ab it *Partes* Liber. *Prior* Introductionis vicem præstat, & *Aprosi* vitam, itinera, scripta, Adversarios, Amicorum res, & Bibliothecæ *Aprosi* fata, fuse commemorat, sed tot digressionibus scatet, ut ingens inde Lectori tedium moveatur. Hanc itaque Libri Partem prorsus omittendam esse censuit Cel. Editor, & *posteriorem* saltem Latina civitate donatam in publicos usus produxit. Miram & insolitam prorsus rationem in hac Bibliotheca observavit *Aprosius*, aliorum in se & Bibliothecam suam munificentiam effusissimis concelebravit Elogiis, nomina eorum, qui ipsi plures Libros, vel unum etiam, donaverant, secundum literarum seriem, una cum vitæ genere, rebus gestis & muneribus, solcite recitavit, & Librorum, quos illi dederant, titulos subjecit. Neque hic veterem morem deseruit, sed plures a scopo ejus alienas, quamvis non ineruditas, digressiones inseruit. In his convertendis sic versatus est Cel. *Wolffius*, ut quædam ad institutum non pertinentia rescicaret, parentheses longiores in dicendi magis perspicuam formam redigeret, titulos Librorum Italicos, vel Hispanicos, Latinos faceret, eaque tantum afferret, quæ ad perspicendam Libri conditionem sufficerent. In Notis ea, quæ alii Viri docti, ab *Aproso* commemorati, fusius in Libris suis præceperunt, annotavit, ut, quid vel dubie, vel minus recte, tradidisset Autor, appare-

pareret. Dolendum interea esse, existimat Editor, quod non ultra literam C pervenerit Autor, & alter Bibliothecæ Tomus, quem integrum elaboratum in *Dominici Antonii Gandolfi*, Augustiniani, Bibliotheca asservari probat, immeritis & indignis tenebris sepultus jaceat. Natus vero est lepidum caput, cui Bibliothecam hanc debemus, Intemelii, (*Vintimiglia*) antiquissima Liguriæ urbe, juxta Genuam, A. 1607 Cal. 3 Novembr. patre *Marco*, & matre *Petronilla*. Quindecim annos egressus, A. 1623 d. 19 Mart. invitis reluctantibusque parentibus, Ordini Eremitarum *S. Augustini* nomen dedit, & *Angelici* cognomen sortitus est. Hinc in Monasterio *S. Mariæ a Consolatione* binos annos transegit. Inde Senas petiit, & in Monasterio *S. Augustini* sex annos cum Viris eruditissimis familiariter vixit. Post Montem *S. Savini* commigravit, ibique Philosophiam per biennium docuit. Genuam reversus, triennium integrum & emendis & scribendis Libris consecravit. Offerrebatur ipsi A. 1637 Prioris in Conventu *S. Nicolai Claravallensis* officium, sed generoso animo sprevit hanc dignitatem *Aprosius*, atque in viam se dedit, & Venetias translatus, ibi cunctis intelligentibus Viris adeo se probavit, ut A. 1639 ad literas humaniores in Conventu *S. Stephani* docendas publico stipendio evocaretur. Paruit huic vocationi *Aprosius*, Venetias fortunarum suarum sedem elegit, & cum Viris literatissimis, sigillatim advenis, *Jo. Frid. Gronovio* præcipue, arctissimam amicitiam contraxit. Sed preces & promissa *Spinola* permoverunt nostrum, ut, relicta Venetorum urbe, salutatis in itinere variis per Italian locis, Genuam rediret, & munus Vicarii Generalis Congregationis *Augustini* Genuensis *S. Mariæ a Consolatione* in se susciperet. In hoc constitutus munere, effecit, ut Bibliotheca sua, multis sumptibus & profusa patronorum liberalitate congesta, Monasterio *S. Mariæ a Consolatione* dedicaretur. Quando diem obierit supremum, res parum explorata est, nihilominus eum usque ad A. 1680 in mortalium numero coætuque fuisse, clarissime evincit *Cel. Wolfius*. Age, veniamus in rem præsentem, & unum alterumque specimen ex Libro nostro proferamus. De *Paganino Gaudenzio*, quem Criticum primi ordinis, & vario doctrinæ genere instructum, vocat,

- vocat, observat, eum aliquando in disputatione de cambiis cum
 Genuensi quodam, præfente Magno Duce, *Ferdinando II*, in-
 stituta, causa cecidisse, non delivisse tamen esse *Paganinum*
Gaudentium, h. e. Virum literatissimum. *Marcum Aurelium*
Galvanum, præstantissimum ætatis suæ Jctum, annuo 1150
 florenorum stipendio Patavii leges docuisse, scribit. Præcocis
 doctrinæ exemplum præbet *Aloysius Magnus*, qui vix alterum
 lustrum confecerat, cum Doctoris in Philosophia & Medicina
 titulo decoratus, A. 1661 in utrumque Collegium reciperetur.
 De *Antonio Godæo* ita pronuntiat: *Laboriosissimus ille fuit,*
nec ex illorum egit ingenio, qui, ubi vix per paucos annos Li-
bros non multos, eosque forte non optime, evolverunt, vel ab-
repto, vel obtento pallio, a Libris non minus, quam canes a
fuste, abhorrent. Ita vero agunt Sacerdotes multi, qui, nescien-
tes, utrum vivi sint, an mortui, nec Latinum, nec vernacu-
lum evolvunt librum, eo consilio, ut aliquid muneri suo ac-
commodatum discant. Idem Præsul sanctissimus, accepto nun-
cio de obitu amici Parisiensis, sibi olim conjunctissimi, confe-
stim læto animo dixit: Necessè est mori, necessè est abire.
Oportet corruptibile hoc induere corruptionem, & mortale hoc
induere immortalitatem. Atque hæc ultima ejus fuerunt ver-
ba. Apoplexia enim correptus per 24 horas animam egit, &
expiravit. Quod Scioppii Promptuarium Linguae Latinæ non
lucem viderit, hanc causam fuisse allegat Aprosius: Lucri stu-
dium in causa erat, cur Bibliopolam nancisci non posset. Qua-
ter enim, imo quinquies mille scutatos requirebat, & librum
ipsum, recusato autographo, domi suæ describi volebat. Plu-
ra non addimus, sed tibi, Lector, fructuosissimi hujus libri le-
ctionem etiam atque etiam commendamus.

PRINCIPES DE L'HISTOIRE, &c.

h. e.

PRIMA HISTORIARUM ELEMENTA, AU-
 tore scripta JUVENELIO; quæ continent I) brevem
 Chronologiæ Institutionem; II) Compendiosum de Sphæra
 & Globo terrestri Tractatum, quo Geographiæ funda-
 menta

menta ponuntur; accedit huic Geographica & Historica Imperii Romani in Provincias divisio; III) Vitas selectissimorum Historicorum contractiores, & de Scriptis eorum judicia; IV) Meditationes de usu Historiæ, & optima eam tractandi ratione; V) Repræsentationem generalem præcipuorum, tam veteris, quam nostri ævi, Imperiorum Europæ.

Parisiis, apud Barthol. Alix, 1733, 12.

Plag. 11.

Historias cum fructu lecturis facem Scriptores multi, sed diversis illi studiis, nec æquali omnes successu, prætulerunt. Præcipuam in his laudem merentur inter Gallos *Vallemontius*, *Mensstrerius*, & *Langletus*, Historicis suis Institutionibus vulgarissimæ inter nos sanæ Scriptores, quorum assidua lectio vix latis commendari juventuti potest. Secutus est horum vestigia *Cl. Juvenolius*, sed ita secutus est, ut sit in ejus libello decus aliquod singulare, ejus minime illi fuisse studiosi videntur. Nam, quæ jusserant illi præter meritum exulare scriptis suis, eorum Noster cum maxime rationem habuit; quæ leviter & velut in transcurso attigerant, hæc diligentius copiosiusque persecutus est; denique præter necessitatem amplissime ab illis tradita, in nervum contraxit, id sibi agendum hic cumprimis ratus, ut, prætermittis inutilibus, quæcunque haberent usum aliquem, in compendio proferret. Opus omne in *quinque Sectiones* abit, quarum *prima* exhibet Chronologiæ elementa. Agit hic Auctor de anno solari Ægyptiorum, Hebræorum, & Romanorum; de emendatione Calendarii Romani, a *Julio Casare* olim, postea a *Gregorio XIII*, Pontif. Max. tentata; de ratione numerandi horas & dies, antiquis usitata; de anno lunari Græcorum & Judæorum; de Periodo Juliana, & annis mundi, deque diversis temporum computationibus, quas Æras dicere solemus. Accurate imprimis, quod perperam ab aliis neglectum, annos Consulium ac Tribunorum designavit, quorum notitia vix carere potest unumquosque aut Inscriptiones veteres interpretaturus. Sub
F
finem

finem breviores nonnullæ in Historiam Ægyptiorum & Assyriorum, nec non in Chronologiam Græcorum, Observationes accesserunt. *Alteræ Sectio*, qua ad Geographiam via panditur, *Partes duas* habet; quarum altera de Globo terrestri & Sphæra Dissertationem sistit, recte nos uti Chartis Geographicis docentem, altera descriptionem Geographicam & Historicam Imperii Romani, in Provincias Proconsulares & Proprætorianas distincti, continet, ita comparatam, ut hinc discere possis, quo tempore Provincia quæque unita sit Imperio, quas postea vicissitudines subierit, quæ in his Provinciis civitates præ ceteris eminuerint, & similia multa, quorum memoriam nobis veteres conservarunt. *Sectio tertia* Historicorum optimorum, non Græcorum tantum, aut Latinorum, sed cujusque gentis aliorum etiam, vetustissimorum pariter ac recentiorum, delectum egit, horumque facta partim, partim scripta, & de his eruditorum judicia, nec non editiones librorum optimas, eleganter breviterque commemorat. Sed & de usu Historiarum *Sectio quarta* utilissima præcepta tradit, & quæ sit optima Historias tractandi ratio, nos docet. Ubi autor est juvenuti, ipsi Historiarum studio notitiam Imperiorum præmittat, ut regionis cupisque compagem, formamque imperii & universum statum civilem, probe habeat cognitum. Nec fontes tantum, unde hæc notitia peti possit, indicat, sed & ipse, quod præcipuum hujus libelli caput est, *Sectio quinta* prima civilis hujus cognitionis elementa proponit, nec vetustiorum tantum populorum, Græcorum nempe, Romanorum, atque Gallorum, sed ex recentioribus eorum etiam, quos vulgo in præcipuis numeramus, Francorum, Germanorum, Hispanorum, Itolorum, Venetorum, Helvetiorum, Belgarum, & Anglorum, mores imperiique rationem exponit. Univeris Operis id gratiæ accedit, quod, quæ singularia hic enarrantur, confirmata sint Scriptorum probatissimorum testimoniis; hancque Autori laudem tribuimus, quod res per se jucundas elegantia sermonis jucundiores effecerit, longe alioquin a nimia eruditionis affectatione alienissimus.

R. MO-

MENSIS JANUARIi A. M DCC XXXV. 43

R. MOSIS MAIMONIDIS TRACTATUS
de Cibis vetitis in linguam Latinam versus, Notisque
illustratus, a MARCO WOLDICKE.

Hafniæ & Lipsiæ, 1734. 8.

Plag. 20.

Pluribus aliis Interpretationibus *Maimonidis*, optimi veterum rituum Judaicorum Scriptoris, symbolam addere, & has in eum Exercitationes, ante duodecim jam annos loco Dissertationum Academicarum edi cœptas, nunc uno libello junctas, typis iterum subjicere, ob argumenti præstantiam, Cl. Autor voluit, cujus hæc sunt Capita, prout *Maimonides* ea locavit: I) Signa pecudum, ferarum, avium, locustarum, & piscium, continentur; II) Reatus ejus, qui comedit de immunda pecude, fera & ave, carne humana, & quocunque reptili; III) de Cibo ex vetito animali nato, lacte, melle, caseo, ovis, muria, butyro; IV) de cadavere discerpto, conjunctione vitortum, bove lapidato; V) de membro animalis vivi & fœtus nondum nati; VI) de sanguine; VII) de adipe; VIII) de nervo resolato seu luxato; IX) de carne in lacte; X) de fructibus vetitis; XI) Constitutiones de vino libaminis idolorum; XII) de contactu ethnici, quo vetitum sit vinum Judaicum; XIII) de vino Israelitico, quod ethnicus habuit in sua potestate; XIV) de mensuris ciborum vetitorum, de pica & bulimia; XV) de re vetita cibo licito immixta; XVI) de iis, quæ rebus aliis immixtæ vetitas eas reddunt; XVII) de ollis & vasis gentilium. In Præfatione de causis legum divinarum, & speciatim in rationes earum, ob quas cibus quibusdam singularibus populo Israelitico interdictum fuit, doctè & pie dilquirit, ac *Spencerum*, audacem sæpe & minus religiosum eorum indagatorem, simul refellit. In Notis vero adjectis, præter Observationes selectas, quibus textui lucem affundere studet, multas etiam voces, in Lexicis vulgaribus non obvias, vel non eo, quo hic usurpantur, sensu expositas, ita illustravit, ut

illis commode inferi eaque supplere (aliquando possiat. Ex quibus nonnullas, cum singulæ ab antiquitatum Hebraicarum studio legi mereantur, annotabimus. Sic pag. 4, 5, vocum ספרסת מרסה seu animalis divisa ungulas habentis, vulgarem Christianorum & Judæorum versionem examinat. Pag. 19 voces רמח & רמח idem, h. e. milvum, significare ostendit. Pag. 19, 20, 21, de רמח & רמח seu locustarum speciebus, differit. Pag. 42 duplicem verberationem apud Judæos ob diversas causas usitatam, per sustera & lorum, describit. Pag. 52 vocem שרית non piscem recentem quemcumque, sed certam quandam piscis speciem, thynni scilicet, contriti & sale conditi, significare probat. Pag. 97 de carnis semicrudæ esu, de vocabulo נח eam notante, agit. Pag. 120, 121, נד דבשה per nervum in somno Jacobi resolutum explicat. Pag. 136 & 141 legem Exod. XXIII, 19, occurrentem, de hædo vel agno in lacte non coquendo interpretatur. & glossæ Samaritanæ ei, adjectæ vocem, obscuram שכח ex Lingua Arabica declarare nititur. Pag. 151 embanma, quod כורח Catach, vel כמך Camach, dicitur, exponit. Pag. 156 vocabuli כרמל seu spicæ friabilis etymon probabilius Rashiiano docet. Pag. 175 vocis שכל, de proventu, cujus nondum persoluta est ablatio magna, seu Teruma, usurpatæ, originem monstrat. Pag. 246 sensum vocis טעל in pravariatione speciali, ex re sacra, quemlibet usum profanum capiendi, consistere notat. Pag. 259 in tria siliquarum nomina, nempe כלסים & חרובים & שערירי commentatur. Utinam plures essent, qui, Cl. Autoris exemplo, in Magistri hujus præcipuæ antiquitatum Judaicarum, Matmonidæ, Voluminibus omnibus vertendis atque illustrandis operam ponerent, ut tandem plenius aliquod & integrum illarum Systema haberetur, ac versiones aliorum jam editæ, quas S. Rev. Wolfius in Bibliotheca Hebraica recenset, junctim sic denuo lucem adspicerent.

ELOGIUM ABBATIS LE GRAND.

Joachimus le Grand natus est d. 6 Febr. A. 1653 in urbe inferioris Normanniæ, quæ Fanum S. Laudi (*Saint Lo*) dicitur,

citur, & quoad diocesim ad Constantia Castra (*Constances*) pertinet. Cadomi (*à Caen*), duce Cel. Petro Cailly (*Cailly*), Philosophiae operam dedit, socium studiorum pactus Petrus Franciscum de la Tour, quocum, postmodum praefecto Oratorii constituto, & haud ita pridem vita functo, quamdiu viveret, arctam coluit amicitiam. Huic Oratorii Congregationi nomen cum A. 1671 dedisset, studiis ab humanitate dictis & Theologiae fideliter vacavit. Egressus tamen ex hac societate post quinque annorum intervallum, susore Patre le Cointo, potissimum vero eam ob causam, Historiae tractandae se applicuit, quod mira quadam facilitate pollebat legendi interpretandique vetustiora MSa Regiae Bibliothecae, quae tum Cel. Thevenotio servanda erant concredita. Hujus vero Patris le Cointo, A. 1681 emortui, & Abbatis de Maroles elogiorum ipse auctor erat, quae Mensibus Februario & Aprili dicti anni, Diario Eruditorum Gallico (*le Journal des Sçavans*) inferebantur. Educationi Marchionis de Vius & deinceps Ducis d'Etretz praepositus, illorum studiis ita moderatus est, ut suo simul amori in Historiani & Criticen satisfaceret. A. 1685 cum Doctore Burnessio, postea Episcopo Salisburiensi, qui tum Lutetiam Parisiorum adierat, eorum disceptavit amice de hujus *Historia Reformationis Angliae*, quod ipsi persuasit, ut hunc conscriberet librum: *Histoire du Divorce d'Henry VIII, Roy d'Angleterre, & de Catharine d'Arragon; la Defense de Sanderus, & la Refutation des deux premiers Livres de l'Histoire de la Reformation de M. Burnet, & les Preuves*, tribus Voluminibus, in 12, Parisiis A. 1688 editis, constantem. Quam idem reposuerat per modum Epistolae brevem Libri reprehensionem, Abbas typis denuo imprimi curavit, praemisso monito suo, suisque subnexis Annotationibus, auctam. Adversarius Anglus per Librum, *Critique de l'Histoire des Variations*, A. 1689 publici juris factum, occasionem Abbati suppeditavit, tres ad eum conscriptas Epistolas primam *sur les Variations*, secundam *sur la Reformation*, tertiam *sur l'Histoire du Divorce* edendi A.

1691 cum Præfatione, multa de Libro Cl. *Bafnagii*: *Histoire des Eglises Reformées*, monente. Sequentē anno Abbatī *d'Ébrées*, Legato Galliarum Regis in Lusitaniam profecto, a manibus & itineris comes fuit. Redux in Galliam factus A. 1697, Burgundiam & Delphinatum peragravit, animo ea colligendi, quæ scribendæ harum Provinciarum Historiæ conducere. Imprimebatur A. 1701 *Historia Insula Cæleni*, a militum navalium præfecto, *Joanne de Ribeyro*, composita, sed in Gallicum conversa sermonem, cujus translationis Autor Abbas *le Grand* fuerat, quamque suis additamentis locupletatam illustri Fœminæ, Comiti *d'Ericoyra*, dicaverat. Per tres annos sequentes Legationis Gallicæ in Hispaniam missæ Secretarii munus obiit, & deinde Scriba Publicus Ducum & Marium Galliz constitutus est, quod munus, inde ab A. 1675, post illo functi *le Labourneur* mortem, vacaverat. A Marchione *de Torcy* inde ab A. 1705 rebus, quæ Gallico cum aliis regnis intercedunt, curandis adhibitus fuit per decem annorum decursum, intra quod tempus hæc fere scripta ab illo elaborata sunt: *Memoires touchant la succession à la Couronne d'Espagne* A. 1711. *Reflexions sur la Lettre à un Milord, sur la nécessité & la justice de l'entière restitution de la Monarchie d'Espagne &c.* *Discours sur ce, qui s'est passé dans l'Empire, au sujet de la succession d'Espagne. L'Allemagne menacée d'être bientôt réduite en Monarchie absolue.* *Lettre de M. D. a M. le Docteur M. touchant le Royaume de Bohême.* Nondum vero typis vulgata sunt: *Les Assemblées des Etats Généraux.* *Les Régences.* *L'habitété à succéder a la Couronne.* Quanquam A. 1720 curam conficiendæ catalogi actorum in Archivis repositorum suscepisset, tamen continuo illi labori & difficili identidem temporis quid subtraxit, inpendendum Libro, qui manuscriptus post Autoris mortem insipientibus omnibus probatur; *Histoire & Vie de Louis XI, Roy de France, avec les Preuves.* Edidit contra A. 1723 *la Relation Historique d'Abissinie* du R. P. *Jerome Lobo, de la Compagnie de Jesus, traduite du Portugais, en Fran-*

François, Volumen in forma quarta, cujus ratio redditur in Diario: *Journal des Sçavans*, anni illius. Eodem tempore exire in publicum jussit Volumen in duodecimo *de la Succession à la Couronne de France pour les Agnats*. Scripsit idem elozium amicissimi Marchionis *de Vins*, quod in Mercurio Gallico A. 1732 Mens. Mart. legitur. Succubuit Apoplexiæ iterum ingrænti Cal. Majis A. 1733. Pompam funebrem sibi fieri vetuerat, cui jussu obsecuti sunt funeris curatores. Miram ejus in Jure Publico scientiam extolunt etiam post ejus fata, quotquot eum propius novisse, datum fuit.

NOVA LITERARIA.

Proficere cepit in *Weidemanniano* Bibliopolio nova Historiarum *T. Livii* editio, ad *Westhenianam* conformata, quam dedit *Jo. Clericus*: nisi quod in margine annotatum est, quoties a *Gronoviana* lectione ille discessit. Supplementa ita nunc imprimuntur, ut paulo post vel cum ipsis *Livii* reliquiis emi, vel separatim haberi possint. Præfationem præmisit Collegæ noster perindustrius & venerandus, *Jo. Matth. Gesnerus*, in Academia Gottingensi Poeseos & Eloqu. P. P. U. in qua de duplici genere lectionis Librorum ex antiquitate bonorum disputat, altera, quam *statariam* vocat, tarda, & per minutas particulas paulatim progrediente, *cursoria* altera, quam ita describit, verbis enim ipsius utemur: *Quam nos cursoriam lectionem dicimus, ea talis est. Sumitur in manus Liber boni Autoris, non ante dimittendus ille, quam perlectus integer sit. Legitur autem ita, ut diligenter quidem attendatur ad vocum tum simplicium significatus, tum conjunctarum; ut non negligatur, si quid eleganter, si quid proprie, si quid concinne, si quid splendide dictum videatur; ut ipse figuræ quoque orationis demittantur ad animum, & familiares tractatione & cogitatione reddantur. Sed obiter tamen aguntur reliqua omnia, & si quid sit in rebus obscurum, certe insolitum, si quid ex antiquitate alius* rep:

repetendum, non inficitur, neque cohibetur & quasi sufflaminatur legendi impetus, verum nota tantum quadam insignitur locus difficilis, revocandus suo tempore, & si tanti sit, diligenter considerandus. Sape ne opus quidem illud est, cum ea, quae sequuntur, sua sponte lucem afferant his, quae tenebris morsu paulo ante videbantur. Nimirum in hoc unum maximum intenditur in hac lectione animus, tota in hoc cogitatione defigitur, ut intelligamus tenuamusque deinde, quid sibi efficiendum docendumque proposuerit Auctor Libri, quibus ad hanc rem argumentis usus sit, & quam feliciter, quomodo ea, quae obijci sententia sua vidit, rejecerit, quibus eam aliunde assumtis, h. e. exemplis, similitudinibus, testimoniis, exornaverit, illustraveritque. Haec in Libro, ubi docetur aliquid, & argumentis demonstratur. In Historia autem, vel vera, vel conficta, studiose observatur, quis, quid, quo tempore, quo consilio praesertim, egerit, quibus adiumentis & quasi instrumentis sit usus, quae impedimenta & quomodo removerit, quid effecerit denique, quemque facti sui fructum tulerit? Quomodo superiora his, quae sequuntur, cohaereant, & haec ex illis quasi orta sint? Videaturne ea narrare Scriptor, quae sic fieri potuerint, & aliorum etiam fide nitantur; an dicat, quae conciliari vel inter se, vel cum aliis rebus, de quibus certo nobis constat, non possint? In Poetis, praeter haec modo dicta, artis etiam vestigia, & picturas rerum, ingeniorum, morumque & perturbationum descriptiones, persequitur. Commemorata hujus lectionis utilitate, accommodatam illi hanc editionem Livii ostendit, & in haec verba desinit: Nos publica rei causa vota facimus, ut vel hac opportunitate invitati juventus, adjuti que a suis doctoribus & incitati, hoc agant, ut Historia Romana patrem, eundemque eloquentia & prudentia magistrum minime penitendum, familiarem sibi reddant, eoque conciliante civitatem Romanam impetrent, quo facto progressus illis in reliquo studio, rum cujusque generis cursu longe feliciores baud vano augurio pollicemur, spondemusque, hanc illis civitatem per alia scripta circumferentibus, animum non minus, quam Quiritibus olim suum nomen, remotas oras peragrantibus, profuturum.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Februarii Anno MDCCXXXV.

THESAURUS MORELLIANUS, SIVE
Familiarum Romanarum Numismata omnia, diligen-
tissime undique conquisita, ad ipsorum nummorum fidem
æcuratissime delineata, & juxta ordinem FULVII UR-
SINI & CAROLI PATINI disposita, a Cel. Antiquario,
ANDREA MORELLIO. *Accedunt Nummi miscella-*
nei, urbis Romæ, Hispanici, & Goltziani dubiæ fi-
dei omnes. Nunc primum edidit, & Commentario per-
petuo illustravit SIGEBERTUS
HAVERCAMPUS.

Amstelodami, apud Jo. Wetstenium & Guil. Smith, 1734, fol. maj.
Dedicatio & Præfatio constat plag. 9. Opus ipsum
Tabb. æn. 184.

Quæ tot annorum intervallo intra pluteos privatos latue-
runt *Morellianæ* in antiquis familiarum Romanarum
nummis colligendis delineandisque industriæ documenta, tan-
dem, quod omnes harum literarum studiosi merito gaudebunt,
perruptis claustris prodeunt in lucem, eoque habitu comparent,
ut signa diuturnæ illius captivitatis nulla, sed eundem nitorem,
cultumque eundem, præ se ferant, ac si nunc suprema demum
manus iis accessisset. Non ignorabat scilicet, qui ea servabat,
quantum thesaurum complecterentur, cumque vulgandis iis,
G extin-

extincto optimo *Morellio*, nescio quod fatum identidem obstaret, tanto intentiori cura providit, ne quid iis accideret interea, quo pretium eorum ulla ex parte imminueretur. Ita, cum, possessore suo rebus humanis erepto, propitia fortuna delata ad manus *Westensianas*, fortunam tot literariorum oblectrices, essent, parum quidem temporis, si captivitatis eorum pristinae ratio habeatur, intercessit, cum e tenebris, quibuscum adhuc confistandum iis fuit, emergunt, & facultate adhuc negata publicis sese usibus consecrandi libere perfruuntur. Habent adeo antiquarii tot expetiturum votis Opus Consularium nummorum clarissimi *Andræ Morellii*, hoc est, Tabulas nummorum, manu ejus, dexteritate has veteris ævi reliquias pingendi sui similes vix unquam habitura, ac proinde summo artificio curaque, delineatorum, quas vel sine Commentario adjecto jam diu exoptabant, tanto nunc iis gratiores futuras, quod explicandis iis *Cel. Havercampus*, Vir cum de aliis sacrae profanaeque eruditionis partibus, tum de hac antiquaria merce, præclare meritis, otii sui partem liberaliter consecravit.

Is, pro summo illo nummorum veterum, quo pridem juvenis exarsit, amore ac studio, aliud quidem orbi erudito parabat ferculum, omnia Græcorum regna vetusta singulorumque Regum nummos cum editos, tum præcipue ineditos, eosque omnes ad veram metalli magnitudinem a peritissimo ætatis nostræ pictore delineatos, neque minore artificum cura in æs incisos, una cum Commentariis eruditis publicæ luci expositurus. Opus profecto dignum *Thesauri Regii* nomine, ducentas Tabellas æneas, sumtu Autoris elegantissime pictas, & accuratissime sculptas, quarum jam potior pars absoluta est, ita, ut vix octava seculpenda restet, complexurum. Quod ne diutius premeretur, cum omnem sibi diligentiam vigilasque *Cel. Havercampi* jure quodam suo postularet, celeberrimis, tamen Bibliopolis, *Westenio* & *Smithio*, rogantibus, ut *Morellianarum* delineationum cum dilucidationibus congruis edendarum curam mandari sibi pateretur, promte annuit, sepositoque tantisper suo illo Thesauro, *Morellianum* protulit, Commentariosque ei suos veluti flores ac libamina, ne decor suus in publicum prodeunti deesset, liberali manu adpersit.

In Præfatione ex iis, qui vel universam rem nummariam, vel partes ejus nobiliores sibi illustrandas sumserunt, potissimum *Jo. Foy-Vaillantium & Andream Morellium* laudat, & ut in illo itinera varia & conquirendi veteres nummos, iisque regiam Gallorum gazam ditandi, solertiam, ita in hoc singulare artificium nummos delineandi, & rariora ex museis, inprimis Versaliensi, colligendi, studium, consiliumque vulgandi laudatissimi Operis, quo universa nummorum antiquorum supellex congesta prostraret, celebrat. Ejus instituti sui tesseram erudito orbi obtulit *Morellius Specimen universæ rei nummaria*, pollicitusque primo omnium nummos Imperatorios, mox animum appulit ad Consulares hac ratione vulgandos, ut cum in Tabulis æneis, tum in textu, quo nummi describerentur, *Patniam Fulvii* editionem presso pede sequeretur, ceterum huic observationes suas, illis novas nummorum adjungeret accessiones, totum vero Opus *Goltzianorum* nummorum farragine, *Ericii Pigbii*que explicationibus illustranda, clauderet. Qua de re ut ex Epistola *Morellii* ad *Perizonium*, iterata vice typis expressa, satis constabat, ita, cum satis ante, quam destinata perficeret, oppressus decessisset Vir optimus, quid Tabulis illis æneis factum, vel quid schedarum ad illustrandas illas relictum a *Morellio* esset, adhuc resciscere nemo certo potuit. Docet jam *Cel. Havercampus*, præter Tabulas laudatas nihil reliquisse *Morellium* ad Opus hoc perficiendum, nisi citationes Autorum varias, nummorum typis in exemplari eorum, quo usus est, adjectas, seque adeo non ad expoliendum alienum Opus, sed ad novum condendum, accessisse, cum, postposito interea Thesauro suo Regio, has *Morellianæ* industræ reliquias in lucem protrahendas suscepisset. De quo labore suo antequam Lectoribus rationem paulo pluribus reddidit, de *Goltzio*, *Fulvio*, *Ursino*, *Carolo Patino*, *Vaillantio*, & *Morellio*, in quantum Consularium nummorum edendorum cura inclaruerunt, sententiam uberius exponere, haud inutili consilio suum duxit.

Hubertus Goltzius, Herbipolitanus, tam spectabilem hujus generis nummorum seriem collegerat, ut Fastos inde urbis Romæ adornaret. Sed, ut hoc pacto nummos non iis assignavit

vit annis, quibus cusi sunt, sed quibus illi, quorum nomina præferunt, summos honores gesserunt, ita, ne vacua nimis crebro spatia relinqueret, longe plurimos exhibuit, quorum fidem nemo hodie præstare auit. Cum *Pigbio Ericio*que eos omnes in genuinorum censum referre nullus equidem dubitavit *Vaillantius*. Nec negandum, fieri posse, ut viderit *Goltzius*, qui hodie non amplius reperiuntur. Sed longius utique ab erroris periculo absunt, qui cum *Morellio* eos a ceteris indubitatis fecernunt, & ad apocryphos veluti rejiciunt, dum exempla eorum, si tamen id unquam de omnibus sperandum est, nulli dubitationi obnoxia proferantur. *Fulvii Ursini* de nummis Familiarum liber, non per fastos, sed secundum nomina gentium Romanarum, digestus, & Commentario doctissimo illustratus, haud paulo plura eruditi orbis suffragia tulit, qui, cum rarius jam in tabernis librariis proflare cœpisset, *Carolo Patino* jure suo dignus est visus, quem nova nummorum observatio- numque accessione auctum ad prelum revocaret. Dolendum vero, in altera illa *Patini* editione pessimo exemplo quædam, a *Fulvio Ursino* scripta, quemadmodum *Cel. Havercampus* observat, desiderari.

*Vaillantius Morellius*que eodem fere tempore Familiarum Romanarum nummis nova luce perfundendis operam dederunt. In editione operis suscepti prior prævertit posteriori: quam ob causam cum properandum ei esset, fieri non potuit, quin festinantis manus vestigia passim in Opere ipso observarentur. In genere *Vaillantius* ordinem quidem Familiarum *Ursinianum* retinuit, sed Familias ipsas secundum cognomina, alphabetico ordine disposita, digessit, ususque eam in rem subsidiis *Goltzianorum* nummorum, jus monetæ cudendæ, Quæstoribus & Triumviris monetilibus, qui & aliquando Quatuorviri, proprium, non modo cum Consulibus, Prætoribus urbanis, Ædilibus curulibus, Tribunis plebis, sed & Triumviris mensariis, aliisque, ut monet *Cel. Havercampus*, communicavit. Quanquam, si dicendum, quod res est, ex eo censu diserte *Tribunos plebis* eximit *Vaillantius*, qui & magistratibus his aliis non tam cudendæ, quam imperandæ, monetæ jus tribuit. Sed hoc obiter; spectat

spectat vero ad eundem hunc locum, quod in ipso Opere, ubi de numinis *Goltzianis* agitur, longe verissime notat *Cel. Havercampus, Vaillantium* implese Commentarios suos magistratibus gestis ab illo, cujus nomen inscriptum nummo cernitur, eosque descripsisse ex *Pigbio*, eosdem haud inutili, sed errori tamen multiplici obnoxio, instituto iis disponente annis, quibus per leges annales, si Consulatus ratio habeatur, hic vel ille magistratus geri potuit, ac proinde cum *Pigbio* errante & ipsum in devia saepenumero delabi.

Pag. 570.

Morellius, Goltzianis nummis ad finem rejectis, *Ursini Patinique* ordinem presso pede sequendum, Tabellasque nummorum, ab iis exhibitorum, ita retinendas duxit, ut iis accessiones ubique suas subjungeret. Constant illæ cum nummis a *Gorlaeo* quondam editis, tum aliis longe plurimis, ab eo primum observatis, atque imprimis ad colonias pertinentibus, quos ut vitandos tanquam minus huc spectantes putarat *Vaillantius*, ita propter nomina, quæ servant, Romanarum familiarum magno numero coacervavit *Morellius*, ea in delineationibus cura adhibita, ut magnitudo nummorum facile dignosci possit, tametsi ad unum omnes tertia sui parte majores, quam vera sunt, exhibentur, id quod sane factum nollet *Cel. Havercampus*, cujus iudicium nemo non hodie sequetur.

Is vero, ut ad ea denique pergamus, quæ de se ipso in Præfatione docuit, præter nudas *Morellii* Tabulas nihil nactus subsidiorum, primo, quæ *Morellius* in Epistolis ad *Perizonium*, aut *Perizonius* ad *Morellium*, de hoc genere nummorum observavit, loco congruo inseruit, sua de iisdem sententia adjecta, ad *Goltziana* autem numismata, *Morellii* consilium secutus, *Ericii* explicationes, ad illustrandam Romanam Historiam haud raro facientes, in linguam translata Latinam, subjunxit. Neque vero ea de re contentus, singulos nummos Commentariis suis nunc parcius, nunc uberius, prout instituti ratio postulare videbatur, explanavit, ita, ut, a quo, quoque tempore cusi illi fuerint, & quid velint sibi symbola iis insculpta, curatius inquirendum duxerit. Quod ad primum caput attinet, ex *Cel. Havercampi* sententia nummos in urbe cudendi

jus non penes alios, quam Quæstorem urbanum, & qui ejus rei causa jam anno U. C. 465, prout ex *Pomponio* de origine juris constat, creari cœpere, Triumviros monetales, fuit. Eorum conjuncta aliquando tria, aliquando duo in denariis nomina occurrunt, sed sæpius unius tantum adjectum cernitur, factum etiam, sed non semper, muneris eorum indicio. Equidem Ædilium curulium & plebis quoque in his nummis aliquando nomina observantur, sed peculiari ratione id factum esse, neque sine Senatusconsulti autoritate fieri potuisse, Cel. *Havercampus* observat. Pro Triumviris Quatuorviros monetales instituit *Julius Caesar*, sub quo & potestas signandæ monetæ extra ordinem concessa est Præfectis urbis octo, quorum nomina Cel. *Havercampus* e nummis recenset. *Augustus*, rerum summa ad se delata, revocavit Triumviros, sed numerum duplicavit, quando & sibi, qui aureæ argentæque monetæ cudendæ præessent, & Senatui Romano peculiares, qui æream monetam conflandam curarent, instituit, eorum etiam nomina nummis adscribi passus. Hi, præsertim stante adhuc Republica, incredibilem denariorum, assium, partiumque assis, vim ex innumeris procudere officinis, quas notæ in denariis cumprimis obvix affatim declarant. Extra urbem Quæstores provinciales nummorum conflandorum curam gesserunt, prodieruntque plurimi in Sicilia, Africa, Græcia, Asia, atque Hispania. A prima illa quæstione, quis nummos hos, quove jure cuderit, altera fere de tempore pendet, eique innexa est; unde non nimis multa ea de re, longe autem plurima de typis nummorum Consularium, congeffit Cel. *Havercampus*, ex quibus orthographiam, antiquas gentium Romanarum origines, & decora, leges, ludos & sacra, ædificia, legationes, victorias, ac nihil fere non, quod quidem scire operæ pretium sit, lucem mutuari posse, vix unus hodie est, qui nesciat. Singula hæc breviter perstringit Cel. *Havercampus*, atque inde ad nummos Colonialium, in quibus Familiarum antiquarum nomina occurrunt, delatus, de iis quoque, & magistratum, qui in iis se offerunt, ratione, breviter differit, ac denique per *Sullana* tempora ad *Pompejum*, atque ulterius ad *Julii Caesaris* & *Augusti*, ævum pergit,

pergit, quod ut Romanarum Familiarum nummi vulgo non excedunt, ita ærei tamen quidam, iique rariores, in Provinciis cufi, qui ad hunc censum referri possunt, sub sequentibus etiam Imperatoribus, *Tiberio* potissimum, *Claudio*, *Nerone*, *Vespasiano* item, *Tito*, & *Domitiano*, reperiuntur, quemadmodum & *Trajanus* plures non modo Imperatorum, sed & Familiarum, nummos, a *Morellio* summa diligentia collectos delineatosque, restituit.

HISTORIA EPISCOPATUS WORMATIENSIS, Pontificum Romanorum Bullis, Regum, Imperatorum Diplomatum, Episcoporum ac Principum Chartis, aliisque pluribus Documentis authenticis, asserta ac illustrata, Autore JOANNE FRIDERICO SCHANNAT.

Tomus II.

Francofurti ad Moenum, apud Franciscum Varrentrapp, 1734, fol.
Tom. I Alph. 4 pl. 21. Tom. II Alph. 5 pl. 4, cum Tabb. æn. 6.

Germaniam sacram, de qua jam alias præclare meritus est Cl. *Schannatus*, nunc edita Episcopatus Wormatiensis Historia novo quasi radio accipimus ab eo illustratam. Quod Opus eximium in *duos Tomos* dispescere ipsi visum est, quorum *primus* accuratam Diœceseos Wormatiensis notitiam, ejusque Episcoporum, Ecclesiarum & Monasteriorum historias, jura, prærogativas, clientelas, &c. sistit, *alter* magnam veterum Diplomatum & Chartarum copiam complectitur, uterque vero ita comparatus est, ut, sive in illo diligentiam & pertinaces Cel. Autoris labores, sive in hoc antiquorum Documentorum cimelia spectemus, non possint non rerum Germanicarum studiosi de utroque ipsi amplissimas gratias agere. Ac Historiam quidem in *tres Partes* iterum divisam ab antiquo Vangionum sub Imperatoribus Romanis statu orditur, adhibitis tum veterum Scriptorum, qui res hujus populi gestas attigerunt, testimoniis, tum etiam reliquiarum Romanarum, mar-
mo-

morum nempe & Inscriptionum, monumentis. Inde fata gen-
 tis sub Regibus Francorum paucis commemorat, pluribus Epi-
 scopatus erectionem, & totius Dioceseos in IV Archi-Diaco-
 natus & X Decanatus rurales descriptionem, persequitur, addi-
 ta Parochiarum CCXLIII notitia, secundum literarum seriem
 contexta, & probationibus, ex chartis veteribus petitis, distincta.
 Hinc ad ipsius urbis Wormatiæ descriptionem progreditur, cui
 accedunt Catalogi Templorum & Ecclesiarum Parochialium,
 Oratoriorum, Canonicatum, & Præbendarum, adjuncta etiam
 serie Præpositorum, Decanorum, Custodum, Scholasticorum &
 Cantorum. Postea Viros illustres recenset e gremio Wormatiensis
 Ecclesie productos, quorum ordinem ducit *Pius II*, Pontifex
 Max. *Aneas ille Syvius*, Wormatiensis Ecclesie quondam
 Præpositus, quem XVI alii sequuntur, ad varios Germaniæ Ar-
 chi-Episcopatus & Episcopatus e Capitulo Wormatiensi pro-
 moti. Demum Suffraganeorum sedis Wormatiensis series, &
 Syllabus Canonicorum, literarum ordine digestus, amplissima-
 que notitia Ecclesiarum Collegiatarum, Monasteriorum, eo-
 rumque Præpositorum, Decanorum, Abbatum, Abbatissarum,
 Priorissarum & Magistrarum, religiosorumque ordinum per
 Diocesim Wormatiensem, finem huic *Parti prima* imponit.
 Hanc *altera* excipit, de Episcoporum juribus & prærogativis
 inscripta, & in *quinque Capita* distincta, quorum *primo* de eorum
 libertate, immunitate & exemptione, *altero* de Episcoporum
 jurisdictione & imperio, judiciis, juribus monetandi, telonii,
 & vectigalium, *tertio* de supremo directo & utili in cives &
 civitatem Wormatiensem dominio, *quarto* de reliquis Episco-
 porum prærogativis, e. g. de Ministerialibus, de Directorio cir-
 culi &c. agitur, quibus denique *quintum* subjungitur, naturam
 clientelæ Wormatiensis beneficiariæ, nobilis, & equestris, com-
 plexum, cum amplissimis Vasallorum Wormatiensium tam pri-
 mi, quam secundi, ordinis Elenchis. *Tertiam Partem* hujus *Tomus*
primi proprie dixeris Episcopatus Historiam, quæ fata Eccle-
 siæ Wormatiensis ab obscuris temporibus, in quibus sibi non-
 nulli Archi-Episcopatum Wormatiensem finxerunt, continuo
 filo usque ad *Franciscum Georgium* ex Comitibus *de Schen-*
born

MENSIS FEBRUARII A. MDCOXXXV. 57

born, Episcopum, persequitur. Qua absoluta, succedit *alter Tomus* probationum, quibus totum hoc Historiz ædificium in-
nititur, Codex CCCLX Diplomatum & chartis, maximam
partem ex tabulariorum penetralibus nunc primum erutis, re-
fertur, quæ tanquam reliquæ ex naufragiis, Nordmannorum
incurfione & hostili Gallorum impetu excitatis, superstites per-
manferunt. In quibus ut multa notatu digna occurrunt, ita de-
libabimus paucissima. Nempe ex iis constat, *Theophania* Augustæ
obitum in annum 990, *Ostons* vero *III* nativitatem in annum 979
rectius referri; item Episcopos Wormatienses, antequam a
sede Apostolica confirmarentur, alio sigillorum genere usos esse;
porro Cancellariorum regionum seriem suppleri posse *Gode-
berti* & *Arnolphi* nominibus, quorum ille sub *Ludovico Germa-
nico*, hic sub *Arnulfo* occurrit; quemadmodum & *Conradus*
quidam *Regina Notarius* in charta de A. 1240 commemora-
tur, & in alia de A. 1287 rarius sigillum Magistri Ordinis Tein-
plariorum in Teutonia appensum conspicitur, ut cetera mit-
tamus hujus generis plura. His fundamentis Noster inædifica-
vit Opus suum, adhibitis etiam Scriptoribus rerum Germanica-
rum, tam ab aliis editis, quam ineditis Annalibus Wormatiensi-
bus *Michaelis Gasson*, *Francisci Bertholdi de Flersheim*, & *Fri-
derici Zornii*, quorum tamen ætas ultra Secula XVI & XVII non
assurgit. Copiosiores nos esse in recensendo Opere tam illustri,
& bonarum rerum, inprimis quæ facere possint ad illustrandam
Germaniz historiam, tam pleno, vetat instituti nostri ratio, qui ce-
teroque ex novo hoc & laboriosissimo partu magnam Autori suo
accessionem famæ, & ex lectione ejus cuilibet antiquitatum Ger-
manicarum studio eximios uberrimosque fructus ominamur.

JOANNIS FREIND, M. D. SERENISSIMÆ
Reginæ Carolinæ Archiatræ, Opera omnia medica.

Londini, impensis Guil. Innys, Rich. Manby, & L. Gilliver, 1733, fol.

Alph. 7 pl. 12.

Splendidum nunc & magnificum produciens Opus, quod,
cum *Freindianum* nomen præ se ferat, sat magnum ex
eo & sat grave commendationis momentum habere videtur.
Neque enim quemquam ex politioribus Medicis esse existima-
mus,

H

mus,

mus, qui, postquam hujus nominis gloria, non Britanniae finibus circumscripta, sed monumentis publice positis longe lateque propagata, potiores, ubi suis bonis literis & Medicinae honor constat, Provincias peragravit, nunc demum ex nobis intelligat, *Freindium* eo loco numeroque inter Medicos nostrae aetatis esse habitum, quo principes artis & amplificatores maximi haberi solent, & libros ejus non una virtute commendabiles esse, ut potius in iis argumenti gravitas, rationum momenta, judicii acumen, ordinis delectus, variae doctrinae, & Medicinae, & Philosophicae, & Mathematicae, & humanioris, copia, & castigatae dictionis decus nativum atque elegantia, de principatu velut inter se contendant. Quamobrem & nos sine omnibus laudum ambagibus accedimus ad ipsum Opus hoc, quaelibet ingenii monumenta, a *Freindio* superstite edita, continens, & dignum non una ex causa, quod *Robertus, Joannis Freindii* frater, Scholae Regiae Westmonasteriensis Rector, Augustissimae Britannorum Reginae, *Carolinae*, apud quam *Joannes*, ejus Archiater, singulari gratia valuit, dedicaret, & Cl. *Joannes Wigan*, Medicus apud Oxonienses doctissimus, & vel edito *Aretaeo Cappadocae* clarus, luculenta de *Freindii* vita, factis, scriptisque, Praefatione exornaret. Primum tenent locum Praelectiones Chymicae, de quibus nostrum in his Annalibus A. 1710 *Mens. Sept. p. 412* judicium exstat. Quod cum aliquanto esse iniquius videretur *Freindio*, contra illud Vindicias ad Transactiones Philosophicas Anglicanas A. 1711 retulit, alteri etiam Praelectionum editioni adjectas, atque hic cum judicio nostro repetitas. Male scilicet illum habuit nostra de principis attractionis ad explicandas operationes chemicas non temere accommodandis admonitio, & responsum ab ipso fuit, neque se, neque *Newtonum* in attractionis magis, quam gravitatis, causam inquirere; illam vero perinde atque hanc indubitato experimentorum atque observationum testimonio revera existere. Verum satis constat, quid adhuc a nostratibus, & nuper demum ab acutissimo *Hambergero*, adversus hanc attractionis doctrinam disceptetur. Quamobrem nos hanc controversiam ab inferis revocandam, manesque *Freindianos* sollicitandos, minime putamus: Alter in his Operibus locus Em-

menologia assignatus est, de qua itidem in *Actis nostris A. 1705 Mens. April. p. 174* sententiam diximus, nuuc potius Commentarios de febribus, in primum tertiumque de morbis popularibus librum *Hippocratis* conscriptos, evoluturi. Integri hic *Hippocratis* libri exstant, in quorum textu Græco, ex unaquaque editione, quicquid accuratius videretur, excerpere, interpretationem vero *Fossianam*, paucis mutatis, retinere, & in calce libri variantes Lectiones, ex M^{to} *Barocciano* desumptas, annectere, placuit Cl. *Wigano*. Quod autem ad ipsos *Freindii* Commentarios attinet, in Epistola ad *Richardum Frewin*, Medicum Oxoniensem, iis præmissa, veterum Medicorum præstantiam, & accuratam imprimis in Historiis medicis diligentiam, prædicat, & de singulis Græcis Latinisque rei medicæ Scriptoribus breve, sed elegans, judicium exponit, recentiores autem, quò magis illorum vestigiis insisterant, eo præstantiores esse, plerisque autem ab illis recessisse, & suis potius ingenii commentis delectatos esse, atque ad concinnandos Libros vel non medendi, vel non scribendi, facultatem attulisse, asseverat, ad extremum denique *Hippocratis* de morbis popularibus Libros extollit. Primo deinceps Commentario, de ratione scribendi, quam in Epidemiorum Libris tenuit *Hippocratis* acturus, magni æstimandos esse hos libellos docet, quod casus, ut a Medicis vocantur, singulares tradant, & febres complectantur, communem scilicet generi humano, & in distitis etiam Provinciis non adeo diversi moris ingenique, morbum. Quamvis vero exinde, quod remediorum inibi rarissima occurrere solet mentio, nonnulli sibi persuaserunt, nullis *Hippocratem* curandi instrumentis, nisi quæ in singulis ægrotis recensentur, usum esse; nonnulli tamen ejus loci, Astorem, etiam ubi de medendi genere silet, medicamenta propinasse, & medendi rationem proinde ex ceteris ejus scriptis repetendam esse, clare ostendunt. Scribendi genere usus est, ut artifex ad artifices, brevi quidem subtilique, sed expoſito tamen, atque intelligentibus noto. Vidit *Freindius*, ex ægrotantibus, quorum historias *Cous* annotavit, quotquot salvi evaserunt, evacuatione aliqua restitutos esse omnes. Quoniam itaque perspicue hinc liquet, quid in hisce morbis molliatur natura, &

qua demum via ars ad naturæ regulam dirigenda debeat incedere, usum harum evacuationum in febribus reliquis Commentariis explicat. *Secundo* igitur Commentario de sanguinis missione, præsertim de venarum jugularium sectione, quando in febribus acutis eadem se exerant notæ, quales in ægrotis *Hippocraticis*, spontanea sanguinis eruptione sanatis, fuerunt, venam esse secandam contendit, si vires id sinant, quarum robur ex pulsu satis valente & pleno cognoscatur: quanquam *Hippocrates* signa ex pulsibus desumpta plane neglexit. Secetur autem vena circa initium morbi. Et, cum, deliria nonnquam hæmorrhagia narium spontanea soluta fuisse, ex *Hippocraticis* historiis satis constat, Noster, naturæ motus imitaturus, autor est suæque, ut sub iisdem morbi conditionibus venæ jugulares incidantur. Quo consilio venarum jugularium enarrationem qualemcunque ex anatome, sectionisque earum originem inde ab *Alexandri Tralliani* temporibus repetit, & diversa de iis Medicorum judicia per complura Secula exponit. Ipse autem hac sectione non modo obstructions atque inflammationes, extra cranium ortas, derivationis modo tolli, sed istas etiam, quæ cerebrum membranasque invaserunt, per eandem revulsionis ope propelli, tum experientia, tum ratione, ex Anatomia potissimum deprompta, eleganter probat. Quæ vero de venis jugularibus dixit, ad arteriæ temporalis sectionem perinde, & quidem propius, spectare monet. Commentarius *tertius* de Sudoribus disquirat. Qui quoniam apud *Hippocratem* non ut curandi instrumentum, sed ut prælagii nota, proponi consueverunt; hinc nulla etiam apud eundem perinde atque *Celsum* earum est mentio. Quamvis vero Autor in nostri temporis abusum, cujus originem ab Arabibus deducit, vehementer invehat; temperata tamen & medice naturæ sudorifera suo tempore, præmissis maxime evacuantibus, cum emolumento adhiberi, evincit. Vomitoria, quibus Commentarius *quartus* destinatur, sub initium febrium maxime salutaria esse, judicat, in primis, si quando, quod plerumque fit, vel nausea, vel ventriculi gravitas, vel etiam capitis dolor, invalescant. Habent præterea & resolvendi, & circuitum liberiores reddendi,

di, facultatem, quæ laus radici Ipecacuannæ potissimum vindicatur. In pleuritide autem, variolis, & instante crisi, non conveniunt. Ad excretionem purulentam, pleuritidisque & peripneumonix differentiam, pertinet Commentarius *quintus*. Inter signa pleuritidis, sive inflammationis pleuræ legitima numerat pulsus duritiem, eamque asserit, & causam illius a vi pleuræ elastica, tunc fortius agitata, cujus auctior oscillatio ad arteriarum quoque membranas propagetur, perdocte derivat. Ceterum cum pleuritide peripneumonia a veteribus æque ac recentioribus admodum perturbatur; quæ tamen posterior tussim, pulmonum gravitatem, spiritum calidiorem, purisque rejectionem, tanquam certissima signa conjuncta, habet. Perperam itaque pleuritidi tussim & sputorum excretionem adscribunt. Ubi vero complicantur, simul peripneumonia adest, & pleuropneumonia morbus vocatur. Sola autem sæpius pleuritis invadit sine ullo pulmonum vitio, & frustra in eadem puris excretio expectatur. Ultimo & de pleuritide spuria disquirat. Commentarius *sextus* abscessum, & coli vesicæque ulcera, tractat. Morbos abscessu solvi, vulgare est, isque frequentissime febribus & variolis accedit, circa inguina maxime & aures. Nonnunquam & toto corpore diffusa excrescunt tubercula, quæ in pus aliquando resolvuntur. Suppuratio autem circa urinæ meatus hic non adeo frequens esse solet, quam in calculosis; saltim, quæ febrem perpesso saluti fuerit, in Medicorum libris perraro commemoratur. Quare, cum ipsi in artis exercitatione ejusmodi suppuratio obvenerit, quæ *Hippocratico* exemplo plane respondet, copiosius ea hoc loco enarratur. Purgationem sub examen revocat Commentarius *septimus*, quam vim habeat in febre putrida, quæ variolis confluentibus supervenit, & in erysipelate capitis. Alvi resolutione sæpe numero febres judicari, veteres tradiderunt, hancque methodum ii & recentiores nonnulli imitantur. Nonnullæ enim febres purgantia commode recipiunt, nonnullæ plane requirunt. Verum hæc medendi ratio tam multas habet cautiones, ut neque ullæ de ea fatis accuratæ condantur regulæ, neque, nisi laboris ac judicii plurimum accesserit, condi queant, sed usu

atque exercitatione longe rectius cognoscantur. In febre dicta inprimis locum habent, maturitate pustularum vel vigente, vel jam inclinata. Hanc vero purgationem qua demum ratione, & quo potissimum tempore, sectari deceat, ex propriis cujusque ægroti historiis clarius patebit, quam si ea fuerint generatim & univèrse explicata. Quam ob causam duæ historiæ amplæ satis & completæ afferuntur, quibus salutaris harum purgationum eventus intelligatur. Adduntur Epistolæ *Richardi Frewin, H. Levett, Salusbury Cade, Richardi Mead,* quibus sententiam *Freindianam* Autores hi calculo suo comprobant. In capitis erysipelate, quando minime deferbuit febris, mirificam præstant purgantia operam, ut sine iis sanitas recuperari non possit. Tacent ea de re Medici p'ures, plures eam plane vetant. *Freindius* vero strenue opin'ionem hanc propugnat, & novissimo quodam exemplo hujus curationis usum confirmat. Et, quandoquidem nonnulli fuerunt, quibus incredibile visum est, adeo ingentem recrementorum vim purgatione derivari, & ano expelli, calculum hic subducit Noster, ostenditque, qua ratione ad transpirationem se habeat glandularum *Peyerianarum* excretio, & quantum, assumpto purgante, irritatis stimulo quodam intestinorum tunicis, & sanguine vehementius circumactis, bileque validius commota, excerni queat. Scilicet ad modum ab Autore propositum per intestinorum tunicas, quanquam neque alimenti reliquias, neque succum pancreaticum ælimaveris, cathartico expurgari queunt libræ quatuor cum semisse. Vasis autem simul ampliatis, copiosior tanto erit humorum affluxus, scilicet in ratione diametrorum duplicata. Morbum cæliacum ex eo simul proficisci ostendit, quod humor a glandulis *Peyerianis* exprimi solitus aliqua saltem ex parte intercludatur. Itaque remedia, quæ alvum leniter irritant, glandularumque ora detergunt, in hoc morbo vim habent maximam. Commentarius *octavus* in urinæ profluvium inquirit. Si evacuationem spectamus, parum esse diureticis in febrium tractatione fidendum, putat, propterea, quod re-nibus natura multo pauciora tribuerit ad humores excernendos, quam intestinalis, vascula, ut adeo, utrinque non perinde lar-

gam

gam futuram esse evacuationem, facile colligamus. Præterea vero etiam sæpenumero diuretica spem plane fallunt, effectusque in se desiderari patiuntur. Potiones diluentes, in febribus usitata, movent quidem urinam, ususque habent eximios, nulla tamen ad materiam febrilem educendam vi diuretica valent. *Nonnulli* denique Commentarius vesicantia, quæ cantharides recipiunt, excutit. Postquam hujus remedii historiam & fata eleganter enarravit, (ubi tamen graviter illum aberrasse a vero dolemus, quod & nostri ævi Medicis in Germania ejusmodi cantharidum usum formidini esse putat,) egregiam ipsis virtutem tribuit, quod dolorem concitent, serumque eliciant, simul autem interiori quadam vi in sanguinem agant, ejusque molem attenuent, cursum vero intendant. Itaque aliis compluribus morbis opem, febribusque acutis tutum maxime & expeditum auxilium, afferunt vesicantia, quæ, licet materiam febrilem potentissime a cerebro avertant, fluxiones tamen ceteras sudorum præcipue atque urinæ sæpenumero juvant, certe nullo unquam modo reprimunt, & tuto semper, nulla habitus fervidioris & æstus in sanguine ratione habita, applicantur. Ino totus est in iis commendandis Autor, & eorum vim in omni morborum acutorum tractatione tam late patere putat, ut saltem haud inverecunde sibi videatur esse dicturus, ægros istos, quos *Hippocrates* decessisse commemorat, hanc unam, si modo ulla fuisset profectura, pristinae sanitati reddere potuisse medicinam. Hactenus de Commentariis. Progredimur dehinc ad duas Epistolas, alteram de purgantibus in secunda variolarum confluentium febre adhibendis, in his *Actis* nostris jam tum *A. 1722 Mens. Febr. p. 93* commemoratam, adeoque hic merito præmittendam; alteram de quibusdam variolarum generibus, ad *Richardum Mead*, illustrem Britannicæ Medicum, exaratam, ex qua pauca daturi sumus. Ad *Doctiss. Freindium*, tum certa ex causa turri Londinensi inclusum, missus erat ab Autore *Helvetianus* de variolis liber, quem cum ille in otio suo perlegeret, simulque perfecti istius & exacti de variolis Operis recordaretur, quod *Richardus Mead* edere in animo habuerat, monet illum hac Epistola, oratque, ut fidem datam aliquando libe-

liberaret, atque hac occasione de quibusdam variolarum generibus simul exponit. Chrytallinum itaque variolarum genus ipsi appellatur, si quæ, quarto exacto die, papulæ colorem floridum, h. e. naturalem, non induunt, nec humore denso atque concocto, qualis puri convenit, extumescunt, ut nihil præter laticem quendam pallidum, prætenuem, & pellucetentem, contineant. Quod non modo ad confluentes variolas, sed ad discretas etiam, pertinet. Aliquando præ morbi cruditate ne laticis quidem hujusce tantillum in cuticulam exsudat. Elevantur tantummodo vesicarum aut folliculorum similes pelliculæ rotundæ, concavæ, vacuæ, molles, licet aliquando in solidius quid & carneolum indurescant. Vocantur ab Autore filiquosæ. Verrucosæ autem dicuntur, ubi tubercula extra cutim quidem protruduntur, sed quibus nulla illabatur lymphæ, nec vacui quidquam spatii intermeat, ut duritie sua ad verrucas quam proxime accedere videantur. Omnes hæc species, quamvis etiam familiæ discretarum adscribantur, longissime tamen a discretis *Sydenhamii*, utpote benignissimis, absunt. Superest denique variolarum & discretarum & confluentium species, a Nostris enarrata; ubi per varios corporis meatus sanguis dissolutus profundi solet. Quælibet autem ea variolarum genera singularibus historiis clinicis illustrat. Quæ proximo loco cernitur, Oratio anniversaria in Theatro Collegii Regalis Medicorum Londinensium ex *Harvæi* instituto habita, memoriam Virorum sua in hoc Collegium beneficentia celebrium conservat. Eo nomine laudari videas *Thomam Linacrum*, Collegii Medici conditorem, & Præsidentem primum, qui, non satis habens, hanc Societatem a se institutam esse, ea, qua apud curiam valebat, gratia id effecit, ut eadem Regio favore & Senatus autoritate confirmaretur, eidemque Collegio ædes suas legavit; *Cajum*, qui Collegii signa gentilitia primus effinxit, & impetravit, præsidisque dignitati prospecturus, idoneos ejus muneri ritus & ornamenta accommodavit, ac rerum per quatuor fere lustra a Collegio gestarum Annales reliquit; *Calwaldum*, qui sua munificentia id effecit, ut intra hujus Collegii mœnia res Chirurgicæ & explicari & excoli perpetuo queant;

ant; *Harvaum*, qui Collegii cœnaculum & musæum condidit, Bibliothecam suis sumptibus instruxit, & exemplo prope inaudito, alacer pleno in Sodalium confessu, utut admodum senex, suo se sponte exuit patrimonio, ut ad Collegium ipso adhuc superstitie hæc hæreditas pertineret; instrumenta etiam Chirurgica Professorum usibus destinavit, convivium mensuris censorum comitiis instruxit, epulum annuum Collegii instituit, annuumque & honestis præmiis ornatum Oratorem evocavit, qui Virorum de hoc Collegio bene meritorum re. gestas persequeretur, cui instituto *Freindianam* hanc Orationem debemus; *Gulstonum*, qui munificentia sua eo respexit, ut viscerum structura & morborum signa in Collegio traderentur; *Cronium*, qui Myologiam explicari & demonstrari iussit; Virum nobilem, *Durnovaria* titulo insignem, qui & ipse se huic Collegio & lautissimam librorum supellectilem donavit, cujus exemplum tanti fuit, ut libenter nunc in Collegium sanguis Patricius cooptetur; *Hamaum*, qui Collegium temporum iniquitate sub hasta positum sua pecunia redemit, ædes incendio collapsas novas refurgere suo exemplo iussit, cœnaculum ornamentis auxit, atque, nosocomiis ne unquam defuturi essent Medici ex hoc ordine peritissimi, ampla stipendia porrexit, moriensque Collegium prædiorum suorum hæredem reliquit. Atque ita superato feliciter, in quo decurrendum nobis erat, stadio, prope a meta abessemus, nisi extremum restaret Opus, quod tamen palmam reliquis præripere, & primo loco collocandum esse fere videtur, Historia nimirum Medicinæ, a *Galeni* tempore usque ad initium Seculi decimi sexti. Postquam enim *Freindius* animadvertit, præstantissimas, quas mirifica laude ubique condecorat, *Clerici* Commentariis de Historia Medicinæ adjectum esse specimen quoddam breve & nimis curtum, quo ea Historia inde a *Galeni* temporibus usque ad medium Seculum XVI nimis jejune tractetur, multa que negligenter, multa perperam dicantur, ipse consilium Historiæ hujus accuratius diligentiusque contexendæ iniit, & Volumen ejus primum A. 1725, proximo autem secundum, patrio sermone publicavit, quibus Cl. *Clerici* errores identidem castigantur.

Quamvis vero Doctiss. Autor Opus hoc non perfectum, sed sparsas veluti observationes esse queratur, quod sibi eo tempore, quo illud inchoavit, turri Londinensi adhuc incluso, ad libros necessarios non patuerit aditus, magno tamen plautu ubique exceptum fuit, adeo, ut non ita multo post in Gallicam linguam converteretur. Ut vero exteri eo magis admitterentur ad libri adeo utilis & jucundi lectionem, eundem, non Anglice scriptum, sed a se Latine versum, insertis etiam suo loco, quæ in *Freindiano* exemplari ad marginem scriptæ erant, Annotationibus, nunc sistit Cl. *Wigan*, effecitque, ut usitata *Freindii* facundia & orationis nitor, quod ille metuit, in hac interpretatione neutiquam desiderari queat. Ita vero hanc Historici personam sustinuit *Freindius*, ut, de theoriis speculationibusque illustrium iis Seculis Medicorum non adeo sollicitus, ea potissimum, quæ ad praxin pertinent, magna cura velut e latebris suis excusserit, &, quicquid ejus ævi Scriptores egregii de cognoscendis curandisque morbis literis mandarunt, diligenter explorarit, omnesque lucubrationes suas ad praxin artisque usum accommodarit. Et profecto, quando Historiæ fide, rerum varietate, aliorum Autorum examine, exquisito Autoris judicio, præceptorum utilitate, & observationum delectu, tantopere delectamur, Autorem nostrum æquum omnino & idoneum ejusmodi rerum arbitrum esse, cum Cl. *Wigan* existimamus, qui diuturnam experientiam cum assiduo literarum studio conjunxerit, quique ut ineunte ætate probatissimos magistros tanquam viæ duces elegerat, ita hos denuo consummatus jam artifex in termino vitæ, tanquam judex & censor, ad examen revocarit. In primo itaque Volumine de Græcis Scriptoribus agit, qui post *Galeni* tempora floruerant, de *Oribasio* nimirum, *Actio*, *Alexandro*, & *Paulo*, atque eorum ætates, de quibus nihil antea apud optimos Historicos nisi perturbatum & confusum reperiri poterat, designat accuratius, & *Oribasium* quidem ad A.C. 360, *Actium* ad A. 500, *Alexandrum* ad A. 560, *Paulum* ad A. 640 vixisse, contendit. Neque minus de *Vranio* & *Procopio*, ad A. 560 claris, *Nemesio*, *Theophilo*, *Stephano*, *Nono*, *Mischaële Psello*, *Simeone*, *Demetrio Pepagomeno*, *Actuario*,

rio, exponit. In fine Libri veterum præstantiam eximie laudat, & pro eo acriter decertat, ne nuda tantum experientia freti, ea adjumenta contemnamus, quæ ex diligenti optimorum Autorum pervolutione petuntur. In secundo Volumine literarum omnium apud Arabas initia & progressum, & Calipharum, his faventium, studia ac munificentiam, fufe persequitur. Deinceps Medicorum ex isto populo, tam quorum scripta ad nos pervenerunt, quam qui nomine nobis antea inauditi erant, vitas enarrat, ætatesque evolvit, ex quibus *Rhazes* ad A. 900, *Avicenna* ad A. 980, *Avenzoar* ad annum eundem, *Averroboes* ad annos proximos, *Alfabaravius*, seu *Albucasis*, ad ætatem incertam, juniorem tamen quam, A. 1085, ut vulgo computant, referuntur, & simul diligenter indicatur, quid quisque eorum ad artis suæ incrementum contulerit. Relictis Arabibus, variolisque, inter Arabas primum ortis, magna cura descriptis, ad inferiora *Freindius* Secula descendit, quibus Medicinæ & Chirurgiæ instaurationem factam esse commemorat, Scholis ad hæc studia Salerni, Neapoli, Monspelii & Bononiæ constitutis. Ac præcipuos is Autores consecratur, qui in artem tunc temporis, imprimisque Chemiam, Anatomiam, & Botanicam adaugendam & illustrandam incubuerunt. In præcipuis commemorantur *Constantinus Africanus* ad A. 1060, in Schola *Salernitana* clarus, *Rogerus Baco*, Linguarum, & Mathematicæ, & Mechanicæ, & Astronomiæ, & Naturalis Philosophiæ, cognitione recondita instructissimus, qui in hujus Seculi tenebris spississimis quasi sidus lucidissimum effulgit, *Arnoldus de Villa nova*, *Petrus de Apono*, *Gordonius*, *Mundinus*, *Sylvaticus*, *Gilbertus Anglicanus*, *Joannes de Gaddesden*, *Glanvillus*, *Valescus de Taranta*, *Hermolaus Barbarus*, *Rogerus Parmensis*, *Jamerius*, *Rolandus*, *Brunus*, *Theodoricus*, *Guilielmus de Saliceto*, *Lanfrancus*, *Guido de Cauliaco*, *Joannes Andernus*, & qui, cum in Anglia humilis esset artis medicæ conditio, utpote ab illiteratis præcipue Monachis Empiricisque tractatæ, hanc non modo scientia & facundia admirabili illustravit, ac munificentia juvit, sed primus etiam Collegii Medici Londinensis conditor & Præses fuit, *Thomas*

Linacrus. Inter hos tamen simul enarrat morbos varios in Historia medica maxime notabiles, suo quemvis tempore, ut pestem, quæ A. 1348 defæviit; sudorem Anglicum A. 1483, qui quinquies etiam succedentibus temporibus rediit; scorbutum, qui nautas Lusitanos, Indiam explorantes, primum leviter tentavit, postea alio propagatus, per Misiniam A. 1486 graviter lateque se diffudit, sedemque in Dania aliisque Septentrioni vicinis regionibus posuisse aliquamdiu videtur, tandem circa A. 1600 per omnem fere Europam disseminatus, in malum his diebus epidemicum degeneravit; luem veneream, ex America a *Columbo* reportatam, in Italia primum A. 1492 animadvertam, quæ duobus post annis in obsidione Neapolis Gallicum infecit exercitum, atque hoc modo intra breve tempus per Italiam, Galliam, & Hispaniam, nec ita multo post per Europam omnem, Asiam, atque Africam, contagium propagavit. Summa velut capita doctissimi Operis breviter indicavimus. Si quis fata progressusque & vicissitudines artis salutaris per omnia ea Secula ex Autore, per vestigia illius incedens, repetere, & suo, quo quælibet gesta fuerunt, ordine strictum persequi, animum induceret, ne is non Libri argumentum breviter, ut in Annalibus fieri oportet, enarraturus, sed epitomen Operis, seorsum haud sine fructu edendam, scripturus esset. Quæ de causa nos ea, quæ maxime commemorabilia, & ab Autore præ reliquis egregie explicata videbuntur tribus tantum verbis notamus. In exponendis Scriptoribus Græcis iterum iterumque animadvertit, etsi, ut Philosophiam *Aristoteles*, ita quoque Medicinam prope omnem absorberat *Galenus*, multa satis singularia occurrere, propter quæ illos perlegere operæ pretium esset. Multa in his Medicorum illustrium *Galeno* antiquiorum fragmenta pretiosa conservantur. Multa in Chirurgia facta esse incrementa, ex iis intelligitur. Quædam recentiorum Seculorum inventa falso credita iis adscribuntur, ut glandularum salivalium, ab *Oribasio* descriptarum, cognitio, setacei, cauteriorum ad aperiendos in cute fonticulos, & acupuncturæ in hydrope, usus. Pestis a *Procopio* & *Evagrío* narrata copiosius describitur. Liqueurum destillatorum prima apud Græ-

eos mentio notatur. Morbi inusitati, a veteribus descripti, exponuntur, ut dracunculi & lycanthropia. Medendi rationes, ab iisdem usurpatæ, quæ jam vel in defuetudinem abierunt, vel rarius adhibentur, commendantur, ut scarificatio, & arteriotomia. De purgatione in febribus, de eadem leniter admodum ac frequenter instituenda in morbis chronicis, de venæ sectione in exanthematibus & syncope, de remedii utriusque usu in cordis palpitatione, de anevrysmate & hernia inguinali & crurali, de ditentientium ac suppurantium indicatione ac modo, & auxiliis ad utramque rem efficacibus, copiose differitur. *Lucas*, quod medicinam esset professus, ubi de morbis aut curationibus eorum sermo incidit, præ aliis voces argumento idoneas usurpasse traditur. In enarrandis quoque Christi miraculis diligentior fuit, quam ceteri, multasque eo pertinentes historias consignavit, quas ceteri tacuerunt. *Nemesius* sanguinis itum reditumque non habuit perspectum, ut Editor ejus Oxoniensis putat, neque etiam *Columbus*, sed ea gloria *Harvæo* vindicatur; multa etiam de hujus inventi utilitatibus ad praxin medicam summis afferuntur. In altero Volumine hinc inde de morbis agitur, qui vel Arabicæ tantum gentis Scriptoribus cogniti fuerant, ut venæ medinensis, vel ab iis primo memorati, ut spina ventosa. Præclara multa, occasione ex eorum scriptis arrepta, de affectibus & rarioribus, & vulgariter grassantibus, differuntur, scilicet de inflammatione & abscessu, tam in mediastino, quam pericardio, de pericardii hydrope, de gulæ paralyfi, de bronchocæle, de hydrocephalo, de paracentesi in hydrope, de calculi extractione e mulieribus. Instrumenta Chirurgica ad operationes singulas idonea ab *Albucasi* primum descripta, & figuris delineata, memorantur. *Albucasis* idem cum *Aljaburavio* esse traditur. In vita placitisque *Averrhois* complures errores, a *Bailio* admissos castigavit *Freindius*, ratus nimirum, Arabis ejus scripta nunquam a *Bailio* perlecta, sed varias potius narrationes, & putidas sæpe fabulas, ex variis Autoribus collectas esse, ut *Averrhoes* in suspensionem impietatis & religionis contemptius habitæ adduceretur. Qua in re nunquam cum *Bailio* consentient,

tient, qui Arabis libros diligenter pervolverunt. Variolarum, inter Arabas primum ortarum, descriptio, & diversa genera, & prognosis, & curandi norma, uberius a *Rhaze*, quam a quodam alio veterum, exposita habetur. Arabes tam in eruptione, quam in declinatione, pustularum, re exigente, neque languinem detrahere, neque purgationem præcipere, dubitabant. Hi quidem Græcorum vestigiis presse insisterunt; tamen præter alia singularia, ex eorum Commentariis a *Freindio* excerpta, hoc idem præstiterunt, ut & leniora multa catharticonum genera nobis indicarent, & moderatius, quam a Græcis factum est, sanguinem nos educere condocerent. Chymia apud illos ortum habuit. Multæ utilium medicamentorum compositiones iis debentur, quæ etiamnum in pharmacopœis omnibus locum habent. Posteriori tempore Chymia introductio *Regio Baconi* tribuitur. Ille etiam primus vitrorum sphericorum concavorum naturam clarissime explicuit, atque vim eam, quæ res longe distans combureret. In Libro de perspectiva Optices singulas partes auxit, de luminis reflexione & refractione disseruit, cameramque obscuram, & omnia vitrorum genera, descripsit, quæ objectum vel augeant, vel minuant, vel ad oculum propius adducant, vel ab eo longius removeant; atque inter cetera tubi optici, vel telescopii, usus ei plane cognitus fuit. Ille fastos emendavit. Ille pulveris Pyrii compositionem ac vim primus tradidit, ut nostro quidem Auctori videtur. Magna etiam cura notavit, qua primum forma lues venerea comparuerit, & quemadmodum hanc postea variaverit, quos progressus fecerit, & quænam recentes medendi rationes tentatæ fuerint ad sistendam novæ hujusce pestis violentiam. Igitur hanc delineat, prout sese per annos quinquaginta aut sexaginta ab ortu suo in his regionibus ostenderit; unde perspicui potest & opinio, & praxis eorum, qui hoc tempore vixerunt, & quidquam de ea literis mandarunt. Neque minus hernia carnosa, ac veteres novique lithotomiæ modi sub disquisitionem vocantur. Accedunt in fine Operis Vita *Gabrielis filii Bachtishur*, filii *Georgii*, ex Arabico Latine reddita a *Salomone Negri*, Damasceno, variaque documenta ad illustrandam

Histo-

MENSIS FEBRUARII A. MDCCXXXV. 71

Historiam medicam comparata, & Autorum rerumque in eandem Index, quem tamen non in universa *Freindii* Opera esse additum dolemus. Sed hæc sufficiant. Neque enim, ut antea jam professi sumus, animus erat, Lectorem ita ad has dapes admittere, ut satietatem inde capiat, sed famem tantum accendere, & velut promulside quadam ad plenam coenam invitare.

RIFLESSIONI DI FRANCESCO MARIA SPINELLO, Principe della Scalea, &c.

h. e.

MEDITATIONES FRANCISCI MARIÆ SPINELLI, Principis della Scalea, de maximi momenti argumentis, e Philosophia prima petitis, conscriptæ occasione Primæ Partis Libri, qui inscriptus est: Discorsi Critici Filosofici, &c. i. e. Dissertationes Critico Philosophicæ de Philosophia antiquarum & hodiernorum Sapientum, elaborate a PAULO MARIA DORIA.

Neapoli, in officina Felicis Mosca, 1733. 4 maj.

Alph. 2 pl. 19.

Elegans & frugis bonæ plenus, quem producimus, Liber, Augustissimo Imperatori *Carolo VI* ab Autore illustri dicatus, *Metaphysicas Cartesii* Cogitationes a non incelebris Mathematici & Philosophi, *Pauli Maria Doria*, accusationibus ut vindicaret, compositus est. Scilicet, quod in rebus fieri solet, quæ novitatis speciem aliquam præ se ferunt, non defuere Italix, optimorum in quavis arte ingeniorum feracissimæ, Viri, qui *Cartesio*, ex quo ejus doctrinæ eo penetraverant, assensu suo adstipulati sunt; nec contra alii, quibus ejus Philosophia periculi & erroris ab omni parte suspecta videretur; imo nec qui publice illam objectionibus impeterent, quin & detestarentur. Uti his postremis accessit, quem modo nominavimus, Mathematicus, ob varias inventiones novas, ab ipso orbi erudito

dito oblatas, sed diversissimis judiciis exceptas, clarus; ita primis non immerito accensendus Princeps, cujus Librum, tantum sua, quantum Autoris, dignitate conspicuum, volumus; imo illis velut egregii exercitus Dux præficiendus esse videtur, utpote qui non satis habuit, suum Philosopho addidisse assensum, sed & quod pietatis in magistrum, quem sequitur, erga veritatem religionis est, suscepit in se defensoris munus, ejusque intrepidi, felicisque adversus argute excogitatos aggressus. Cl. *Doria* de modo, quo ipse Philosophiæ operam dederit in Introductione ad Dissertationes suas Critico-Philosophicas de Philosophia antiqua & nova, nonnulla præfatus, refert, se, celebritate novæ hujus Philosophiæ motum, perlegisse *tres priores* Meditationes Philosophicas *Cartesii*, post cum *Epicureis* quibusdam, quos fingit, Philosophis congressum, de Deo & Universo disceptasse, argumentis e *Cartesio* desumptis, cumque fere ab illis victus discessisset, defensionem ejus Philosophiæ, quam Adversariis prælegeret, exarasse calamo, sed & hanc a quodam *Spinoza* assecla ita solutam retusamque esse, ut ipse convictus fateretur, stravisse *Cartesium* viam ad infelicia dogmata, quibus creator cum universo confunditur: qua in sententia, perleclis *posterioribus tribus Cartesii* Meditationibus, multum esset confirmatus. His in Præfatione fusius commemoratis, in *prima Parte* suarum Dissertationum Critico-Philosophicarum singulas *sex Cartesii* Meditationes suis impugnat objectionibus, ut, quæ ante summam contra eum disputaverat, per articulos proposita, luculentius producerent periculum, in ejus doctrina latens. Quæ contra omnia insurgens Autor noster, Opus suum in *duas* dispertitur *Partes*, quarum *prima* Præfationi Adversarii opposita, quæ cumulatim objecta fuerunt, diluit, *posterior* pro Meditationum *Cartesianarum* serie numeroque dispositas accusationes retundit. Inter generales Respon- siones hæc fere sunt præcipuæ: provolasse *Doriam* præcipitanter ad disceptationem questionum, quæ e solis *tribus prioribus* Meditationibus *Cartesii* nondum perspici, nedum solvi, possint; præoccupato contra *Cartesianos*, qui duplicationi cubi, ab ipso propositæ, assensum denegarant, animo ad legendas Medita-
tiones

tiones accessisse, *Cartesii* verbis longe alias, quam quas ipse foverat & declaraverat, notiones subdidisse, quin & nova intulisse disceptationi vocabula, a quibus Philosophus consulto abstinuerit, semina infausti erroris *Spinoza*, aliunde collecta, pueros in agros ipsum projecisse, & sua culpa eo angustiis compulsum fuisse, ut horrida *Spinoza* dogmata detrectare non posset. Præcipue in eo sibi viam ad errorem aperuit, dum substantias & modos, solerter a *Cartesio* separatos, unico productionum, eoque satis æquivoco, nomine involvit, rerum a Deo creaturarum appellationem perhorrescens, & nescio quam educationem crepans, locoque creationis infeliciter surrogans. Succinctam vocabuli productionis, hoc sensu usurpati, historiana Autor noster condit, ostendens, quantis turbis & in Theologiam & in Philosophiam invehendis usus ejus incautus occasionem dederit. Uberiorem excussionem posthæc institutam deprehendimus unitatis illius, sub quam Cl. *Doria*, quicquid est rerum, *Spinozam*, ut *Cartesio* ægre faceret, imitatus, cogere allaboravit: dum effatum: Unicam esse veritatem, quam ultra citraque consistat falsum, male ita interpretatur, quasi nulla darentur varia veritatum genera. Præcipue egregiam anatomicen exhibet Autor modi, quo omnia, substantias, earum attributa & proprietates, modos denique & relationes, sub unitatem quandam revocare student, qui *Spinoza* favent. Nimirum in corporibus præter extensionem plurima animadvertimus primo obtutu, veluti materiam, ex qua constant, figuram, qua circumscribuntur, duritiem, qua impressioni factæ resistunt, colorem, quo a luce collustrata tinguntur, motum, & alia. Sed, cum ex his plurima non tam necessario corporibus insint, ut, si abessent, corpus nullum remaneret, reliquis mutabilibus omnibus separatis, id unum, quod solum constans esse putant, retinent, extensionem puta, qua corporis naturam omnem absolvi arbitrantur. Notat Autor opportune, his omnibus concessis, nondum sequi, corpus tale, quod sola extensione constaret, nulla alia qualitate instructum, existere posse. Potius sic notionem corporis abstractam nanciscimur, cui tali, qualis concipitur, & sine omni alia proprietate &

modo, existentia omnino repugnat. Extensio competit omni corpori, sed sola nunquam existit, potius, quando existit, variis vestitur modis & determinationibus individualibus. In mentibus contemplandis iterum varia deprehendimus: percipiunt, judicant, ratiocinantur, cupiunt, lætantur, & quæ reliquæ sunt mentis affectiones. Id quod iis omnibus commune est, sui esse conscium, naturam mentis constituere censetur. Sed nec ens, quod sui sit conscium, nec saltem aliquibus affectionibus recensitis re ipsa præditum simul sit, existere potest. Substantia sui solum conscia apta quidem est, quæ has omnes affectiones, quarum quasdam exemplorum loco nominavimus, sustineat, nullam tamen præ reliquis re ipsa adhucdum sustinet. Postquam, qui a *Spinoza* præoccupari se patiuntur, ad duplicem hanc classem rerum, extensarum & sibi consciarum, revocarunt omnia, ulterius abstrahendo adscendere pergunt, id quod utriusque huic classi commune inest, inquisituri. Cumque nihil utriusque simul convenire deprehendant præter existentiam, atque negari omnino nequeat, res tam extensas, quam cogitantes, dum existunt, substantiarum nomine jure meritoque insigniri; non exiguo in argumentando hiatu transilientes, sibi confecisse videntur, non dari nisi unicam substantiam, cujus attributa esse debeant tum extensio, tum cogitatio. At quis non videt, ex eo, quod corpora & mentes sint substantiæ, plane perperam elici, substantiam dari non nisi unam? Contradicit hæc conclusio positis præmissis: si enim non solum res materiales, sed & immateriales, proprie substantiæ esse, & per se subsistere, dicuntur; manifesto duo substantiarum genera admittuntur, quæ in conclusione tolluntur, qua non solum (liceat ita loqui,) unitas generis, sed ipsius substantiæ unitas, stabilitur, plurium substantiarum existentia, quæ modo admissa fuit, rursus subvertitur. A modis, de quorum existentia sensus nos certiores reddunt, recte argumentamur ad rem, quæ modos sustineat. Quis negabit, rotunditatem, rubrum colorem non existere, nisi in subjecto aliquo, quod sit rotundum, quod sit rubri coloris? Sed, si argumentando ad subjectum illud, cui modi inveniunt, descendimus, comparatione inter ejusmodi subjecta varia instituta,

stituta, & excerpto, in his variabilibus, constantia, nunquam cogitatione substantiam, vel existens ens, complectemur. Si propositio: Non dari nisi unicam substantiam, ad modum, quo deducitur, exigatur curatius, illius nullus alius prodit sensus, quam hic: Solas substantias existere; quo pacto effatum obtinemus tale, quale Philosophis identicum dicitur, ob eandem notionem & subjecto propositionis & prædicato respondentem. Si enim res hæc ad vivum refecetur, & notio, quam de substantia tenemus, quod sit nihil aliud, quam res existens, pro vocabulo substituamus; pro dicto: Solæ substantiæ existunt, talem obtinemus sententiam: Solum res existentes existunt: veram quidem enuntiationem & omnibus concedendam, sed a sensu, quem *Spinoza* propositioni: Unica substantia existit, indidit, toto, quod ajunt, cælo diversam. E simili fonte emanasse ostendit Ill. Auctor errorem, quo nonnulli nostra patrumque ætate ducti sunt ad affirmandum: Nullam assequi nos posse substantiæ notionem; percipere nos non nisi modos & attributa rei, non rem ipsam unquam; vagum subjectum ac plane ignotum substitui veluti sustentaculum horum modorum & attributorum. Quidam, his parum contenti, & ultra metam hanc ferocius progressi, asseruerunt: Esse substantiam solum coagmentationem nescio quam & commixtionem variorum modorum & attributorum, quibus nulla certa lege inter se junctis constaret substantia. Assertio periculo haudquaquam vacua, & cum *Spinoza* sensus apprime conspirans! Sic enim non solum ex quovis quidvis fieri, sed & rei extensæ cogitatio, cogitanti extensio, augmenti quasi loco pro lubitu superimponi & adjungi posse videtur. Belle hæc reprimit Auctor, ostendens, modos & attributa plane ut partes integrantes substantiæ, seu substantiam componentes, considerari non posse. Sunt modi diversæ naturæ ab attributis, præcipue constitutivis & propriis, quod jamjam *Aristoteles* diverso de utrisque loquendi modo declaravit: dum attributa ait de subjecto dici, modos subjecto inesse, diligenter servato hoc enuntiationum discrimine. Quis, quæso, figuram, modum, extensionem, gravitatem, duritiem, colorem, ut partes integrantes considerare potest, quibus mo-

tus lapis, quasi ex totidem frustis conjunctis & juxta se positis componeretur? Eadem potius res extensa figura terminatur circumscribiturque, motu transfertur, gravitate deorsum terramque versus tendit, colore oculos ferit, duritie digito prementi resistit. Eadem ubique res, sed sub diverso respectu consideratur. Sic attributa sunt vere res ipsæ, sed sub constantis alicujus proprietatis ratione consideratæ, missis reliquis, quia omnia, quæ rei insunt, simul cogitatione complecti vel nolumus, vel nequimus, varietate utpote obruti. Nec anima cogitatione, sensu, ratiocinatione, cupiditate, dolore, &c. tanquam partibus constat: sed, quando cogitatio ut attributum spectatur, res ipsa sub *extensæ* ejus, quod ei constanter adest, concipitur, missis, quæ mutari & interdum abesse possunt: interim hæc ipsa res cogitans modo sentit, modo ratiocinatur, modo cupit, modo dolet. Nec illud silentio prætereundum est, refutari ab Autore commentum, quod supra tetigimus, quasi substantiæ unius attributa sint generalia, extensum esse, sui-que concium esse, etiam eo argumento, quo, attributa rei cujusdam inseparabilia a se invicem esse, neutrumque sine reliquis omnibus posse existere, evincitur. Ut exemplo solum rem declaremus, attributum corporis est, trina pollere dimensione; corpus omne longitudine, latitudine, ac profunditate, seu altitudine, gaudet. In rerum natura non datur longitudo sine latitudine, & neutra, imo nec ambæ sine profunditate existere possunt. Quod una aliqua ex his tribus dimensionibus destituitur, æque corpus dici nequit, ac id, quod omnibus tribus destitueretur. Res omnis existens aut nullius dimensionis est, quales res incorporeæ sunt, aut trium, qualia corpora. Igitur, si cogitatio & extensio attributa unius ejusdemque substantiæ forent, semper ambæ conjunctæ futuræ essent, nullaque res daretur extensa cogitationis vi non prædita, nec sibi conscia extensionis expers. Quod utrumque cum *Cartesius* data opera everterit, discrimen illud infinitum, quod mentem inter materiæ expertem & corpus extensum intercedit, distinctius multo, quam ante ipsum factum fuerat, statuminans, quam valde *Spinozismo* post ejus fata nascituro aditum omnem quasi præ-

præstruxerit sua Philosophia, in aprico sane positum est. Parum quoque opportune instat Cl. *Doria*, *Cartesium* non explicuisse, quo pacto mundi fabrica orta sit, quam rem tamen explicare suscepit, & admittis omnibus iis, quæ ipse fingat, nondum inde elici posse modum generationis, quo hic, quem miramur, rerum ordo exstitit. Etenim, modum creationis perspexisse, humani ingenii vim multis excedit parasangis: imo, nisi fallimur, labor est vel angelicis humeris tremendus. Si verum fateri fas est, nimium aliquanto indulgisse ingenio videtur *Cartesius*, fabricæ mundi explicandæ intentus: hypothesebus nonnihil ultra quod fas est confusus, quas serior ætas plerasque reprobavit. Verum nec illi merito affligitur inculpatione criminis, quod rem aggressus sit, quam summum Numen sibi reservasse propriam, credibile est. Tentavit aliqualem explanationem, nec, si ita placet, fatis feliciter: per investigationem plenam nec ipse, si sapuit, a suis moliminibus exspectavit. Satis est intellectui humano, forsan & finito omni, argumentis convinci, e nihilo omnia a Deo creata esse: quali modo, perfecte nosse, nec attinet quidquam, nec convenit. Sed hæc ex *prima* Libri elegantissimi *Parte* excerptis suffecerit, quæ, præter multa momenta, non minus memoratu digna relatis, infinitam illam substantiam, quam sibi *Spinozista* in sua unica invenisse videntur, nec existere, nec existere posse, demonstratur, quia non abstracta solum notio est, sed ex abstractis notionibus, nova momentorum discrepantium in comparatione omissione, formata; ulla vero notio, ex individuis, seu rebus existentibus, per abstractionem excerpta, & per omissionem & mente factam rejectionem multorum modorum, sine quibus res nulla existere potest, ab illis detracta, rei existenti amplius convenire nequit, utpote ex ea quidem desumpta, sed per omissionem hanc ipsam insigniter mutilata, eoque quidem insignius, quo altiores abstractionum gradus supergressi fuerimus in illa formanda. Imo, quoniam unica illa substantia *Spinoza*, quam & infinitæ nomine male, & tantum non sacrilegio admisso, coonestat, dum mente formabatur, summam abstractionum metam, ultra quam ne imaginatione quidem progredi cuiquam

licet, omnino attigerit, eam ideo quoque inter omnes reliquas notiones abstractas locum ab existentia remotissimum occupare, tam est certum, quam quod certissimum. Fere omnes Deo soli debitas proprietates, in hanc abstractam unitatem substantiæ translatas, præter omnipotentiam, quis feret sine indignatione adversus errorem, miseratione erga errantem concepta, falsis ratiociniis vel inscium delusum? Etenim, cum nihil præter hanc substantiam unicam, inausulto ausu etiam pro æterna venditam, exiilat, quis creationi, productioni rerum ex nihilo, destructioni rerum finitarum, & aliis omnipotiæ, si exercetur, effectibus, locus relictus est? Hinc puerile modificationum unicæ substantiæ figmenta, hinc innumerus impiarum nugarum cumulus exsurrexere. Sed diutius, quam fert paginarum nobis præstitutarum spatium, his fere immorati, hoc ipso transitum ad *secundam* Libri nostri *Partem* maturandum esse monemur. Cujus cum rationem & ordinem supra jam indicaverimus, nihil restat, quam ut etiam ex ea specimen nonnulla breviter quidem, ita tamen, expromamus, ut ne Lectores fructu utilissimarum doctrinarum, quibus ea est refertissima, omnino censerem defraudasse. Et, quemadmodum exempla antea exposita pleraque fere omnia ad theoriam spectabant, ita missis, quæ nec hic desunt, theoreticis, practicas quasdam regulas *Cartesi* ab abusibus, quos *Cl. Doria*, vel serio, vel secus, tuitus est, vindicatas, paucis referemus. Suasit Philosophus amatoribus veritatis, ut continerent assensum in rebus obscuris, nec illum prius impertirentur, quam clara & distincta foret rei dijudicandæ cognitio. Nec tamen eo id sibi voluit, condemnandum esse animum ad inutilem quietem, otiumque, cognitioni acquirendæ, quam quod maxime, adversum. Sunt quidem rerum omnium primo obtutu haustæ notiones obscuræ satis, confusæ, intricatæ: nec tamen tenebræ, quibus involvuntur, æque crassæ ex omni parte, æque undique crassæ ac imperviæ sunt. Obscurior quædam lux quasi per clariora hinc inde intervalla perlucet, partesque aliæ aliis lucidiores apparent. Has apprehendere, has tenere, has extrahere, & a minus læcidis magis magisque separare animum oportet. Penitus involvuntur tenebris,

nebris, qui omnes undiquaque una opera dispellere conantur. Per partes res tentanda est, nec lumen, licet subobscurum, acie ad alia distenta, dimittendum. Utamur exemplo, quo noster Autor hæc declarat, cui similibus plurimis, iisque præclarissimis, abundat ejus Liber. Nauta, portum, quo navem in salo fluctuantem appellat, circumspiciens, tenebrosam quandam partem horizontis reliquis altiore e longinquo cernit. Si causatus, speciem hanc nebulæ esse posse, in nubibus conflata, cursum navis eo dirigere intermiserit, incertus porro jactabitur cum rate sua vastum per pelagus. Sed perobscurum signum in horizonte elatum, quamvis dubium, cum æque densæ nebulæ, quam promontorii vel terræ indicium esse posset, parum neglecturus, ubi passis velis versus illud tendat, propinquior factus dubio animi statu liberabitur, atque etiam, si fors montis speciem objecerit, ad terram appellet. Adeo nec obscura, nec dubia, veritatis vestigia satis tuto spernuntur: illa potius intensiore consideratione illustranda, hæc sollicitius excutienda sunt. Sed rerum evolvendarum pars non nisi una simul consideranda est, & judicium de partibus nondum ita expensis, ut error eo certius averruncetur, suspendendum. Harum regularum usum, ad electionem certi alicujus vitæ generis, unde hominis adversa vel secunda fortuna pendet, applicatione instituta, demonstrat Autor, qua in re nos ipsum sequi non posse, dolemus. Nihil ultra adjicere licet, quam tractari præ reliquis paulo fusius has quæstiones: quantum oporteat retinere vocabulorum significatus jam introductos? quæ sit definitionum natura? an nostri cognitionem justam, non advocata in subsidium notionis entis perfectissimi, a quo dependeamus, consequi possimus? quam sit vera regula: quicquid clare & distincte concipitur, verum est? qualis origo humanorum errorum? unde certitudo omnis cognitionis petenda? quot judiciorum genera dentur? quam multum influant Dei attributa in nostram cognitionem omnem? quomodo differant ideæ innatæ, adventitiæ, factitiæ? quantum valeat argumentum pro Dei existentia e natura entis perfectissimi repetitum? quam parum ob sint imperfectiones partium perfectioni universi? quis boni mali

malique fons? errores voluntate au intellectui debeantur?
 qui probanda rerum corporearum existentia? datumne sit
 homini, nosse differentiam animum inter suumque corpus?

**ILLUSTRIS S. R. I. BARONIS, LEOPOLDI
 PILATI, Eccl. Cathedr. Trident. & Faurinensis Cano-
 nici, S. Adalberti Præpositi, ad ADULPHUM,
 Faurinensem Episcopum, Epistola de conciliandis annis
 Juliano & tropico; una cum Annotationibus
 GEORGII ERHARDI HAM-
 BERGERI.**

Jenæ, 1734. 4.

Plag. 2.

Ut de instituto & ingenio Ill. Autoris eo rectius judicare Le-
 ctor possit, integram fere ejus Epistolam, quippe satis bre-
 vem, & minime vulgarem, Cl. *Hambergero* magnopere proba-
 tam, huc transcribemus, de Annotationibus deinceps dicturi.
 Ita autem ille: *Pace tua, doctissime Vir, novam veteris argu-
 menti opinionem felici consilio pandam. Vetus argumentum
 situm est in anno 709 ab U. C. quem C. Julius Cæsar ex diebus
 365, horis 3 integris, ad bissextum quarti anni diem instituit.
 Cum autem verus solis cursus Juliano calculo citior sit, evenit
 Æ. V. 1582 anno, solem 10 integris diebus prævisse, ut nempe
 vernum æquinoctium in Calendario, neque Pascha rite apud
 nos amplius coleretur. Tunc Gregorius XIII, deletis illico de-
 cem bis diebus, positaque lege, ne tribus seculis non omitteren-
 tur consueti tres bissextiles dies, qui bissextus quidem dies
 quarto quovis seculo fixus hærebat, gravissimo errori plus quam
 satis se providisse arbitratus est. Cautio suspendit malum,
 non tollit, quemadmodum brevi exponam. Nova opinio sem-
 pitemum remedium offert, si faciles præbueris aures &c. Cæ-
 sar, suo ductus arbitrio, solis vias nullas petiit. Ductorem se-
 quentes malum, quantum a recto tramite non divagantur?
 Alienas semitas nemo non deplorat. Constantienses, Basileen-
 ses, Tridentinos clamantes Patres audio. Quarunt antiqua
 vusti-*

MENSIS FEBRUARII A. MDCCXXXV. 81

vestigia, errantes revocant, segnes excitant. Occurrit Gregorius XIII. Ignotum monstrantibus peritis, vix tutum indicat iter. Quid facti opus? Minus procul distamus: in via non sumus. Ego vero cum sole redux, vix non ipsa solis vestigia calco, & qua licet, multis latentem seculis callem carpo, ad semitam sto proximus, in eadem magni sideris via me justum cursum currere mihi videor. Io; ne cessa &c. Propositio ad conciliandos annos Julianum & tropicum: Quotannis tropicus deficit, vel precedit civilis in scrup. 11, quia annus solaris tropicus, sive Astronomicus, facit dies 365, hor. 5, scrup. 49: civilis, sive Julianus, dies 365, hor. 6 integras: 4 sex hora constituunt diem, qui tamen quovis anno quarto deficit, in scrup. 44. Hi quovis Seculo dant scrup. 1100, i.e. hor. 18 scrup. 20. Jam vero quovis Seculo quarto numeramus scrup. 4400, qui faciunt hor. 73, scrup. 20. Etiam si quovis quarto Seculo Gregorius XIII detraxerit dies 3, adhuc superest hor. 1 scrup. 20, quibus civilis quovis quarto Seculo tropicum antevertat. Ab A. 1582 correxit Gregor. ad annum hunc 1734 fluunt anni 152. Per annos 152 computando quotannis scrup. 11 habebis diem 1 hor. 3 scrup. 52, sed A. 1700 omissus est dies. Itaque manent hor. 3, scrup. 52, quibus ad finem A. 1734 tropicum precedet civilis annus. Clemens XI animadvertit errorem, quem ipse Aloysius Lilius praedixit. At neuter emendavit. Remedium: Ab A. 1582 (quo anno finito supponimus facile coivisse annum utrumque, vel nulla saltem notanda periculosaque distantia laborasse,) ad A. 1713 exeuntem, fluxerunt anni 131, quos multiplicabis per 11. Exhibunt scrup. 1441, qui constituunt hor. 24, scrup. 1. Sed A. 1700, qui juxta Julii Caesaris computum bissextilis fuisset, juxta provisionem Gregorii omissus est bissextilis dies: ergo civilis A. 1713 superavit, sive praecessit tropicum scrup. 1. Hunc unicum scrupulum aut sperne pro hac vice, aut uno scrupulo tardius numera sequentem potius annum 1714; affecutus es, & aequasti civilem cum Astronomico. Ab incunte A. 1714 pro remedio temporum Epocham indicimus. Quolibet quarto anno bissextilis maneat, quem admodum Gregorius jussit. Quolibet primo, secundo, tertio Seculo incunte, non minus quam quarto Seculo incunte,

quandocumque quartus incidit annus, ille non intermisse bissextilis esto, praterquam quod Gregorius iussit. Cum vero tropicus quotannis adhuc deficiat in scrup. 11, qui per annos 131 constituunt diem, & scrup. 1. Quilibet centesimus trigessimus primus annus extra ordinem bissextilis esto; qui consuetum bissextilium calculum non ingrediatur, in qualemcunque vel ante, vel post, ex quatuor annis consuetus annus bissextilis incidit. Imo, si consuetus bissextilis annus incidit in memorandum hunc 131 annum, tunc Februarius illius anni habeat dies 30, sicuti reliquorum bissextilium Februarius habet dies 29. Superest scrup. 1, quem spernere multis Seculis tutum amplius non est. Alias post annos 1440 scrup. 1 facis diem: qui primo contingeret Æ. U. an. 3154. Ideo uno scrupulo tardius annum 1714 incuntem numerasti, ut in posterum assequaris, & semper æque civilem cum Astronomico. Aut eadem cautela necesse foret quolibet anno 1440 diem integrum adungere &c. Annus ille 131 perpetuis temporibus singulari appellatione dignus est, quem ideo magnum bissextilem annum pronuntiamus & devovemus.

RUBRICA PERPETUA:

Sume Epocham	1714	
Adde	131	
	1845,	primus annus magnus bissextilis,
	131	
	1976,	annus alter.
	131	
	2107,	annus tertius, &c.

Hactenus Epistola *Leopoldi Pilati*, quam ejus ipsius verbis fideliter exhibuimus, ne quid forte non recte assecuti videamur. Restat, ut de Annotationibus Cl. *Hambergeri* rationem reddamus. Optandum ille putat, ut S. R. I. Electores, Principes, atque Status, hunc reducendi annos civiles ad solarem modum, quo meliorem negat dari posse, communi decreto adoptent.

Duo

Duo tamen sunt, quæ summo jure monenda arbitratur. Quorum unum in eo consistit, quod docet, post elapsos annos 131 non addendum, sed subtrahendum, diem esse, ideoque annum quemlibet centesimum trigessimum primum non extra ordinem *bissextilem*, sed potius *antibissextilem*, constitui debere, i.e. talem, qui uno die minor sit reliquis, ita, ut Februarius, si iste annus vulgaris fuerit, 27 dies, si bissextilis, 28 dies obtineat. Res oppido aperta est, cum anni *Juliani* 131, totidem annis tropicis, uno die non minores, sed majores, sint. De cetero, si anni *antibissextiles* non placuerint, reductionem fieri posse ostendit Cl. *Hambergerus*, si annus bissextilis, antibissextili proximus, mutetur in annum civilem ordinarium 365 dierum. Simile est alterum, quod Vir doctissimus contra Illustris Epistolæ Autorem monet. Cum enim non singuli, sed 131 demum anni *Juliani*, totidem annos tropicos, præter diem solidum, adhuc uno scrupulo superent, hinc sequi demonstrat, non, ut *qualibet anno 14.10 dies integer adjungi debeat*, sed ut, elapso tempore 131 vicibus majore, denuo sit dies unus subtrahendus.

G. F. R. DE PRÆCEDENTE SCHEDIAS-
mate Chronologico Judicium.

Res videntur esse potissimum duæ, circa ipsum argumentum Schediasmatis superioris animadvertendæ. Nam primo satis liquet, nec Mathematicos Gregorianos, nec alios Chronologos, huc usque nescivisse, Calendarium *Julianum*, si anno cuivis tropico accurate competant dies 365, cum horis 5, & scrup. 49, spatio 131 annorum, uno die abundare. De cetero (ut est) multo elegantius & commodius visum fuit reformato-ribus *Gregorianis*, servata distributione quadripartita, singulos annos centesimos singulis communibus annis, & singulos quadringentesimos singulis quartis bissextilibus æquare, atque adeo non quidem post annos 131, sed aliquanto citius, videlicet quovis anno centesimo, sive seculari, diem unum ex Calendario *Juliano*, tanquam superfluum, abjicere, id vero, quod hoc pacto nimium foret, post singula quatuor Secula, relicto die bissexto,

rite compensare. Nihil fieri posset hac methodo pulchrius
 atque exquisitius, si vera tropici anni magnitudo esset ^{d. h.} 365. 5.
 49. 12. Isto enim pacto non 131, sed 133 $\frac{1}{2}$ anni *Juliani*, uno
 die; quadringenti vero tribus diebus, totidem tropicos supe-
 rarent. Nec putandum est, annum tropicum ita definite re-
 pertum ab Astronomis esse dierum 365, cum horis 5, & scrup.
 49, ut omnium consensu ne tantillo quidem major vel minor
 esse possit. *Dav. Gregorius*, *Clavio* & *Lilio* assentiens, ex-
 presse addit partem quintam unius scrupuli, sive 12 scrupulos
 secundos, *Astron. Phys. & Geometr. Lib. II. Bullialdus* addit
 scrupulos secundos 4, *Vendelinus* 5, *Purbachius* 16. Contra
 alii de 49 scrupulis aliquid detrahunt. *Kepplerus*, *Landsber-*
gius, *Keilius*, ponunt 48. 57; *Wurtzelbauerus* 48. 55; *He-*
velius 48. 50; *Tycho* 48. 45; *Ricciolus* 48. 40: ut alios
 omittam. Atque hoc alterum est, quod observandum puto,
 quippe doctissimis Autoribus superioris Schediasmatis non qui-
 dem, ut opinor, ignotum, sed tamen aliquanto minus, quam
 vellem, consideratum. Perit enim omnino præclarum illud
Pilatianum inventum, vel certe a methodo *Gregoriana*, quip-
 pe longe concinniore, & ad minimum æque exacta, haud du-
 bie superatur, si annus tropicus paulo minus vel amplius ha-

^{d. h.} bet, quam 365. 5. 49. Quodsi *Hevelium* inprimis sequi pla-
 cuerit, quippe & summum Astronomum, & in calculis istis ac-
 curate subducendis solertissimum, neque a media via multum
 declinantem, demonstrabo nunc paucis, quomodo præclare con-
 servari methodus *Gregoriana*, facillime & commoda ratione
 perfici possit. Sumamus igitur, veram anni tropici magnitu-
 dinem esse dierum 365, hor. 5, scrup. 48, & secundorum quam
 proxime 50, vel potius 50 $\frac{1}{2}$. Cum hoc pacto, post quatuor
 quæque Secula, in Calendario *Gregoriano* supersint non hor. 1,
 scrup. 20, sed hor. 2, scrup. 24, atque adeo post 4000 annos
 horæ 24, sive dies integer, opportune demendus, constituitur
 lex hujusmodi: ut ex annis millesimis, perinde ut ex centesi-
 mis, quartus quisque bissextilis sit, ceteri communet. Quia
 enim

MENSIS FEBRUARII A. MDCCXXXV. 89

enim alias anni millesimi alternatim bissextilis & communes essent, fieri per novam legem omnino necesse est, ut de spatio 4000 annorum unus dies diminuatur: nam anni 2000, 6000, 10000, 14000, pro bissextilibus huc usque numerati, nunc communes fient. Si hæc ita recte se habent, non tamen ante annum 6000 a vulgata methodo discedendum arbitror: nam dies, A. 2000 omittendus, jamjam videtur haberi posse pro omisso. Fingamus enim, Calendarium nostrum & *Gregoriano* simile, jam 2000 annos ante æram Christianam usurpatum, tempore Concilii Nicæni, cum Calendario *Juliano* consentisse, subducto calculo patebit, præsentis tempore non amplius, quam 10 diebus, istud Calendarium differre a *Juliano* posse. Differt autem nostrum diebus 11; non aliam ob causam, quam propter diem, A. 2000 omittendum, & jam maximam partem completum, ideoque nuper a nostris Calendarii reformatoribus simul cum reliquis sublaturum. At, inquires, quid fieri oportebit, ubi constiterit, calculum *Hevelianum* a vero aliquantum dissentire? Dicam: Si levior dissensus, servanda methodus proposita; si talis, ut calculus *Gregorii* vero propior, in hujus simplici decreto acquiescendum erit: quippe cum hoc pacto per plurima annorum millia nullus existere error corrigendus possit. Cetera tam remotorum Seculorum homines, si qui sunt futuri, viderint. Itaque hæc mea est sententia, quam candide expono in Calendario *Gregoriano* intercalandi rationem cuius alii, atque etiam ipsi *Galilæa*, ceteroquin præstantissimæ, anteferebant, planeque tenendam esse; at epactarum methodum, quantumvis a *Bettazzio* & aliis ornatam ac correctam, propter rationes, in enarratione Operis Paschalis *Bettazziani* a me allatas, (vid supra in *Actis A. 1734 Mens. Sept. pag. 424.*) vix ac ne vix quidem videri approbandam.

CCCXVI OBSERVATIONES DE LUMINE
*Boreali, ab A. 1716 ad A. 1732, partim a se, partim ab
 aliis, in Suecia habitas, collegit ANDR. CELSUS,
 in Acad. Upsal. Astron. Prof. Reg. & Soc. Reg.
 Scient. Suec. Secret.*

Norimbergæ, apud W. Maur. Endteri hæredes, filiam Maye-
riam, hujusque filium, 1733, 4.

Plag. 7½.

Singularis plane divini Numinis providentia elucet ex admi-
rando illo meteoro, quod a populis Septentrionalibus, *Nord-
lius, Nordskien, Nordblys, Nordbloff, Lysnor, Lysningar, &
Lotterskien*, id est, lumen boreale; a *Gassendo*, voce nova &
forte minus commoda auroræ, appellatur. Summam enim
habet opportunitatem, ad longiores arcticas noctes, silente maxi-
me luna, illustrandas. Non dubitat Cl. Autor illud ipso polo
arctico coævum statuere: quippe cum ex plurimis monumen-
tis satis constet, apparitionem ejus continuam esse regionibus
polo vicinis, etsi non perpetuo eandem vim & magnitudinem
habere videatur. Scilicet minora hujus generis lumina, (ut
Noster, cum Autore *Speculi Regalis*, antiqui Norwegici de
Grœnlandia libri, judicat,) in Islandia, Grœnlandia, & boreali
Norwegia; majora etiam in Britannia, Dania, Suecia, & inter-
dum Germania, Gallia, Hispania, & Italia, conspiciuntur. Porro
apparitiones majorum luminum esse periodicæ videntur. Nam
& Seculo XVI, imprimis ab A. 1560 ad A. 1588, itemque sub ini-
tium Seculi XVII, perquam frequentia exstiterunt: & nostro
tempore, post multorum annorum defectum, denuo velut re-
cuperatis viribus, etiam in his terris, a polo longius remotis,
identidem exsplendescere cœperunt, multorum doctissimorum
hominum Observationibus concelebrata. Atque horum lau-
danda quidem diligentia, de cetero vero dolendum est, nullas
huc usque experientias fuisse publicatas, in ipsis regionibus ar-
cticis hac de re factas. Id intuens Cl. *Celsus*, operæ pretium
non immerito judicavit, præsentem edere Observationum Fa-
sciculum, ab A. 1716 ad A. 1732, partim a se, partim ab aliis,
de luminibus borealibus in Suecia, habitatum. Sex sunt &
decem supra trecentas: neque tamen dubitandum est, quin mul-
to plura hujusmodi phænomena diligentiam Observatorum
præterierint. Et claritas illa, quæ in horizonte Upsaliensi, o-
mnibus fere noctibus serenis & luce imprimis crepusculorum
lunæ-

MENSIS FEBRUARII A. MDCCXXXV. 87

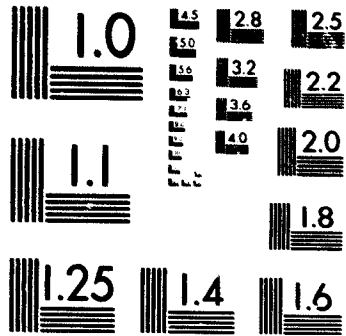
hujusque privatis, conspici versus Septentrionem solet, in diarium a Nostro plane non est relata. Quod ad ipsas Observationes pertinet, plerumque sunt perbreves, adscriptis tamen barometri altitudinibus, ventorumque & cœli flatu, pro die præcedente & sequente. Ex quo satis constare videtur, aeris & ventorum constitutiones aut nullum, aut perexiguum, in producendo lumine boreali, habere momentum: nec frigus semper notabile cum eo conjunctum esse: nec mutationem tempestatis certam consequi. De cetero plerumque aer deprehensus fuit serenior, tranquillior, ponderosior, atque ad vapores sursum pellendos apprime opportunus: præsertim cum ardere cœlum videretur: quod phænomenon a simplici splendore septentrionali omnino distinguendum, & in ipsum fere aerem superiorem earum regionum collocandum existimamus, in quibus conspicitur. Denique non raro aliquem sibilum in aere exaudire, interdum etiam odorem nescio quem percipere, sibi visi sunt Observatores nostri.

ELEMENTA PHYSICÆ, CONSCRIPTA IN
usus Academicos a PETRO VAN MUS-
SCHENBROEK.

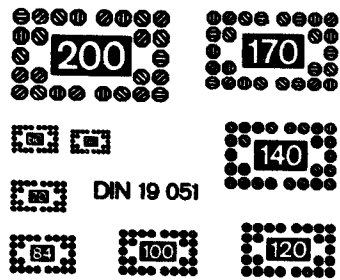
Lugduni Batavorum, apud Sam. Luchtmann, 1734, 8 maj.

Alph. 1 pl. 9, Tabb. æn. 21.

Nobiliss. Autor, de rerum naturalium studiosis optime mereri pergens, Elementa sua Physices denuo edidit, ea forma & perfectione, ut jure Librum plane novum dicere possis. Priorem editionem in *Actis nostris A. 1726 Mens. Nov. p. 505* laudavimus. De præsentis Opere hæc cum primis notanda videntur. Præter insignem copiam novorum selectissimorumque theorematum atque experimentorum, etiam delineatæ figuræ, & demonstrationes adjectæ sunt, antea omissæ. Multa loca luculentius Autor persecutus est: in aliis ordinem, in nonnullis sententiam mutavit. Mathesi quoque utendum duxit, sed parcius: quippe in Elementis pro tyronibus conscriptis. Hæc quædam
Capi-

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

1:24

NOVA ACTA ERUDITORUM
LEIPZIG 1735

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 613 c 4⁰

Capita, quæ in priori Opere tetigerat, nunc omisit; non quod inutilia putaret, (veluti de undis, de fluidorum resistentia, percussione, & motu mixto,) sed quia in iis subtiliores propositiones occurrunt. *Primum Caput* est de Philosophia, & regulis philosophandi. Physicam describit, quod sit scientia Philosophica, quæ examinat omnia totius universi corpora, explorans eorum naturam, attributa, proprietates, actiones, passiones, situm, ordinem, vires, effectus, horumque causas, modos, magnitudines, usus, origines, & ea Mathematicæ, quantum fieri potest, probans. Objecta Physicæ ipsi sunt *corpus, spatium, & motus*. Spatium sine corporibus vere existere, infinitumque & creatum esse, statuit. Inter attributa corporum, hæcenus quidem cognita, præter extensionem, numerat soliditatem, vim inertiam, mobilitatem, quiescibilitatem, figurabilitatem, gravitatem, & vim attractionis. In doctrina de attractione, itemque in Opticis, & multis aliis locis, *Newtonum* sequitur. In ællimandis viribus corporum vis a *Leibnitio* non discedit. *Boerhaavii* vestigiis passim inhæret, præsertim ubi de igne tractat. Ætherem, cui multi maximos in natura effectus tribuunt, pro re ficta habet. Quod fulmina non in nubibus gignantur, sed passim in aere, atque adeo in ipsis locis fulguritis, *Maffeo* & *Richtero* nostro assentiens, confirmat. Rorem non superne decidere, sed e terra exhalari, & ex ipsis plantis transfudare, existimat, rationes & experimenta *Gerstenii* probans, de quibus in *Actis A. 1733 Mens. Jun. p. 276* diximus. Denique etiam in variis locis fateri haud veretur, sibi non liquere, verasque rationes nec dum videri inventas. Minime dubitare licet, quin egregius hic Liber genuinis Physicis cultoribus magno sit usui futurus.

NOVA ÆSTUS MARINI THEORIA, EX
Principiis Physico Mathematicis detecta. Cui accedit
Examen acus magneticæ spiralis, institutum a JO.
FRID. BACHSTROHM, M. D.

Lugduni Batavorum, apud Conr. Witschhoff, 1734, 8.

Plag. $5\frac{1}{2}$, cum Tabb. æn. 2.

Cum

Cum æstuum marinorum causam *Gallileus* in ipso motu composito atque inæquali telluris, *Cartesiani* in pressione lunæ, *Newtoniani* in attractione hujus sideris, & ex parte etiam solis, quæsierint, Nobilissimus præsentis scripti Autor, aliquid novi hac de re dicturus, spreta luna, solem pro vera & unica æstuum causa habet. Rem ita imaginatur, ut ventum illum perpetuum orientalem, a motu solis vel terræ diurno excitatum, subjecta circa æquatorem maria, calore solis tumefacta, fluctuum forma, ante se & ad latera agere censeat. Horum fluctuum sive undarum singulis latitudinem undecim circiter milliarium Germanicorum, tantamque celeritatem tribuit, ut eundo per illud spatium ad littora, atque inde relabendo, secundum tempus medium, horas 12, cum minutis primis 25, possulent. Inæqualitates æstuum maximam partem ex natura undarum relabentium, insequentibusque deprimentium ac retundantium, deducere conatur. Denique undas commemoratas, per medium oceanum delabentes, eas ipsas esse contendit, quas nautæ *torrentes* vocare soleant. Omittimus, quæ Autor ad illustrandam suam theoriam, de natura & actione fluidorum, de calore, universa corpora expandente, itemque de origine & vi ventorum, in medium affert, nova pleraque, ut ipse arbitratur, & partim communibus Mathematicorum placitis contraria. Quod vero attinet ad *acus magnetica spiralis examen*, loco Appendicis huic Tractatui adjectum, de eo paucis notamus, Clarissimum Autorem id agere, ut ad *Cel. Poleni* objectiones contra sententiam Inventoris Parisiensis, *le Maire*, (qui acum suam spiralem a declinatione & inclinatione liberam opinatur,) nova quædam dubia adjiciat, a centro gravitatis & situ polorum, in laudata acu difficulter determinandis, potissimum desumpta.

Reformation der Kirche in Engelland, &c.

h. e.

ANTON. GUIL. BOEHMII, REG. CELS.
GEORGII, Principis Danorum, quondam a Concio-

M

nibus

nibus sacris, Libri VIII de Reformatione Ecclesie Anglicanae, & quæ inde ab A. 1526 sub HENRICO VIII & sequentibus Regibus usque ad CAROLUM II memorabilia in eadem contigerunt, nunc primum in lucem protracti, cum Præfatione JO. ALB. FABRICII, S. S. Theol. D. & P. P. in Gymnasio Hamburgensi.

Altonaviæ, impensis Jon. Kortzen, 1734, 8.

Alph. 3 pl. 5.

Autoris nomen ex scriptis homileticis & asceticis, quæ Voluminibus aliquot annis superioribus junctim publicata sunt, haud prorsus ignotum est: ac, ipsum quoque, dum viveret, ad argumenta historica persequenda animum adjecisse, Liber præfatus nobis comprobat. Argumentum, quod in eo sibi tractandum sumsit, haud omnino indignum commemoratione nostra visum est, ut proinde, curate de eo hic edisserere, nobis sit constitutum. Adducemus vero summa tractationis capita, ut, quid labore hoc suo Autor noster præstare voluerit, Lector hinc intelligat; id ipsum vero num ab eo recte satis sit præstitum, curabimus etiam, ut ex subjunctis aliquot Animadversionibus quodammodo ad oculum pateat.

Ex *L:bris VIII*, in quos Autor Commentationem hanc distribuit, *primus* res eas persequitur, quæ regnante *Henrico VIII*, ab A. 1526 usque ad 1546 cum maxime, contigerunt, de quibus *septem* distinctis *Capitibus* tradit, ita quidem, ut *Cap. I* exponat causas præcipuas, quæ Reformationi Ecclesie Anglicanae locum fecerint; quo nomine, post *Jo. Wiclefi*, *Walt. Lollardi*, atque *Jo. Coleti*, præludia, summa Cleri corruptio, immentis Pontificum exactiones pecuniariae, & Regium divortium, in censum veniunt. *Cap. II* de ipsa Reformatione, quales progressus sub regimine *Henrici VIII* fecerit, de jurisdictionis Papalis, miraculosarum imaginum, & itinerum ad easdem religioforum, abrogatione; *Cap. III* de abolitione Monasteriorum,

rum, Abbatiarum, & Domuum religiosorum Ordinum aliarum, de vanitate earundem & abusu, ut & incolarum vita corrupta; *Cap. IV* de variis seditionibus, & aliis, quæ Reformationi obstiterunt, impedimentis; quo inconstans Regis animus, invec-ti sex Articuli captiosi, *Lutheri* in Regem stilus durior, ac tra-gicus interitus Reginae *Annae Boleniae*, referuntur; *Cap. V* de persecutionibus, & aliis horum temporum difficultatibus, de *Rob. Barnesio*, *Gerardo Jerovio*, *Jo. Fritbo*, *Thom. Bylnejo*, *Guil. Findalio*, *Lollaritis*, *Anabaptistis* quibusdam e gente Bel-garum, *Anna Askevia*, *Patrick Hamiltonio*, combustis, ejusdemque supplicii periculo, quod ipsa *Catharina Parria*, quinta, quam Au-tor numerat, Regis conjux, incurrit; *Cap. VI* de Bibliorum versione & lectione in Anglorum lingua vernacula, variisque motibus, quos alii hoc institutum probantes, alii impro-bantes, excitarunt, quibusque & Rex immortuus est; *Caput deni-que VII* de Doctoribus & Eruditis, *Thom. Cranmero*, *Thom. Moro*, *Jo. Coletto*, *Polyd. Vergilio*, *Guil. Tindalo*, qui hoc tempore vixerant, agit.

Libro II ad regimen *Eduardi VI*, ab A. 1547 usque ad 1553, delatus Autor, exhibet *Cap. I* Reformationis apud Anglos progres-sum, Constitutiones Liturgicas, atque conditos fidei Articulos; *Cap. II* singulares quasdam controversias, & in his cum maxi-me originem non-conformitatis, rixasque vestiarias; *Cap. III* seditiones ac motus varios, nec non confusionem circa Refor-mationis negotium subortam, mortemque *Eduardi*, Regis; *Cap. IV* Eruditos & imprimis Theologos, quosdam extraneos, quorum aliquæ in Reformatione Anglicana partes fuerunt, ut-pote *Bucerum*, *Fagium*, *Petr. Martyrem*, *Jo. a Lasco*, atque *Jo. Lelandum*.

Liber III, itidem *quatuor Capitibus* distinctus, res sub regimi-ne *Mariæ I*, Reginae, ab A. 1553 usque ad 1558, persequitur, tradit-que *Cap. I* de Reformatione sublata, & Papismo in lo-cum ejus restituto: de *Joanna Graja* capite truncata: deque Academiis & Episcopatibus in pristinam formam redactis; *Cap. II* de combustionibus & persecutionibus aliis durioribus in Protestantes, Episcopos nempe, *Cranmerum*, *Ridleyum*,

Latimerum, Hooperum, Farrarum, Coverdalem, Rogerium, aliosque multos, tam Episcopos verbique Ministros, quam nobiles ignobilesque opifices, piscatores, imo cæcos, claudos, viros atque fœminas, senes quoque ac virgines, infantes uxoresque gravidas: de Episcopis, *Gardinerio, Bonnero*, atque *Christopherifonio*, quorum inter persecutores præcipua nomina fuerunt, quique furorem atque rabiem suam ad ultimum vitæ habitum usque *Maria, Reginæ*, continuarunt; *Cap. III* de Anglis trans mare refugis, quid cum illis actum, quasque inter se lites atque persecutiones concitarint, idque potissimum Francofurti ad Moenum; *Cap. IV* de Scriptoribus & Eruditis in hac rerum vicissitudine, de *Joanna Graja, Jo. Knoxio*, aliisque.

Liber IV, qui felioioribus sub regimine *Elisabethæ, Reginæ*, temporibus destinatus est, quicquid ab A. 1558 usque ad 1603 gestum, *Capitibus octo* complectitur. Sistit igitur *Cap. I* Papsimum reprobatum, & subinvectam rursus in ejus locum Ecclesiæ Reformationem: duriores Reginæ vices, & mortis periculum, sub præcedente sororis gubernaculo; ut ipsa se caput Ecclesiæ dici detrectarit, utque ob defectum literatorum virorum haud pauci ex mercatoribus & opificibus illiteratis ad ministerium Ecclesiæ vocati & ordinati sint: de Liturgia item atque XXXIX fidei Articulis sub incudem revocatis. *Cap. II* traditur de eventibus & casibus quibusdam, qui Reformationis negotio intercesserunt; ubi primum Romanorum Pontificum occurrit urbanitas, quæ in illam post insolentiam degeneravit, ut a juramenti fide populum liberarent, Reginam autem excommunicationis fulmine percutere haud dubitarent: de seditionibus & seminariis, in gratiam Anglorum Papicolarum extra regnum Duaci, apud *S. Audomari* fauum, Rhemis atque Vallisoleti, erectis; *Cap. III* de singularibus quibusdam & eventibus litigiosis, durantibus duodecim prioribus annis ab A. 1558 usque ad 1570: de origine nominis Puritanorum, continuata lite vestiaria, controversiis cum Anabaptistis, *Elisao Hallo, Velfo*, cum Non-Conformistis, ac docto *Cartwrighto*; *Cap. IV* de continuatis Papsitarum motibus,

bus, inprimis de *Maria*, Scotorum Regina, classe Hispanorum, Jesuitarum, Judæi alicujus, & aliorum quorundam perniciosissimolitionibus, ad mortem usque Reginz Scotorum; *Cap. V* de Anabaptistis, *Henr. Nicolai*, ejusque asseclis, Familistis sic dictis, sive familia charitatis; *Cap. VI* de Scripturæ sacræ interpretatione, quæ doni prophetandi nomine tum venire consuevit, atque ex hac re subnatis litibus, proptereaque a D. *Grindalio*, Cantuariensi Archi-Præfule, devoratis ærumnis; *Cap. VII* de controversiis cum Papæis, ac inprimis de Rheimensi Novi Testamenti versione: de *Walsinghamii*, Status administri, probata circa Reformationis negotium fide & indultria; *Cap. VIII* de Episcopalibus, Puritanis, Brownistis, Barrowistis, &c.

Liber V in exponendis rebus ad tempora Regis *Jacobi I*, ab A. 1603 usque ad 1625, pertinentibus occupatur, ostenditque *Cap. I* machinationibus Papistarum improbis, quibus in hunc Regem usi sunt, idque cummaxime in conspiratione pulveraria sic dicta. *Cap. II* de controversiis religionis Episcopales inter atque Theologos Presbyterianos agitatis, inprimis de Conventu ad Hamptoni curiam inter eosdem habito; *Cap. III* de certis quibusdam capitibus, Papismum attinentibus: de periculo a matrimonio Principis hæredis *Caroli* cum Hispaniarum Regis filia imminente: de ruina domus cujusdam, in qua complures & Papæi cummaxime homines extincti sunt; *Cap. IV* de aliquibus porro argumentis seorsum: de Synodo Dordracena: *Jo. Seldeni* controversiis, &c. *Cap. V* de causis quibusdam ad personam Regis & regiminis formam pertinentibus: de Puritanis, atque Regis obitu; *Cap. VI* de Eruditis quibusdam sub hoc Rege celebrioribus disserit, *Georg. Buchanano*, *Cartwrighto*, *Marc. Ant. de Dominis*, *Bedellio*.

Liber VI calamitosa sub Rege *Carolo I* tempora, ab A. 1625 usque ad 1648, per integra duodecim Capita latius persequitur. Agit *Cap. I* de tumultibus a Papæis agitatis; *Cap. II* de Arminianismo: de Sabbatarianis, variisque hinc turbis & litibus: de invecta apud Scotos Liturgia Anglicana, ac peculiaribus quibusdam capitibus aliis; *Cap. III* de motibus iterum Papistarum:

rum : de *Guil. Laudo*, Archi-Episcopo, ejusque ultimo supplicio ; *Cap. IV* de Puritanismi litibus : de *Prynno*, *Burtono*, *Bastwickio* : de Independentibus, *Thom. Goodwino*, & reliquis ; *Cap. V* de propagatione Evangelii in nova Anglia : Quakeris, eorumque discessu in Americam Septentrionalem : de dissidiis eorundem a se invicem, sicubi tranquillo otio vivere poterant ; *Cap. VI* de Scriptoribus & Eruditis aliquot in nova Anglia ; *Cap. VII* de casu Episcoporum, & potestatis eorundem decremento, ut & Regis ipsius ; *Cap. VIII* de Synodo Westmonasteriensi, de confœderatione Britannica, bellisque civilibus : de misero statu Regis, captivitate ejusdem, & capitis amputatione ; *Cap. IX* de variis Sectis & partibus in causa religionis inter se dissidentibus, iisque potissimum, quæ Ranterorum, Sekerorum, Antinomorum, Levellorum, Erastianorum, ac Bœhumistarum, nominibus venerunt ; *Cap. X* de *Lud. Frid. Giffbeilio*, *Jo. Durao*, & ejusdem consiliis irenicis ; *Cap. XI* de eventibus prorsus singularibus per totum fere Reformationis intervallum, imprimis quid cum Duce *Buckinghamio* & versione Colloquiorum mentalium *B. Lutheri* Anglicana evenit ; *Cap. XII* de Rebellionem Hybernica.

Liber VII de Interregno illo tradit, quod, *Cromwellio* regni Protectore, ab A. 1649 usque ad 1660, duravit. *Cap. I* de *Oliverio Cromwellio*, variisque de eo judiciis : de incertis ejusdem animi affectibus, & imperio violento, exponit ; *Cap. II* de Reformatione Cleri, de tribus partibus, diversis studiis a se disjunctis : de morte *Cromwellii* ; *Cap. III* de rebus aliis hujus intervalli : de fuga *Caroli Stuarti*, ejusque exilio, & singulari providentia, durante eodem, & tempore restitutionis suæ.

Liber VIII & ultimus præcipit de rebus sub Rege *Carolo II*, ab A. 1660 usque ad 1684, gestis ; traditque *Cap. I* susceptionem Regis, festinatam, & nullis conditionibus limitatam : mutationes in causis Ecclesiasticis : potestatis Episcopalis restaurationem, eamque cum oppressione Independentium & Non-Conformistarum conjunctam ; *Cap. II* de controversiis Liturgicis, ubi ex vulgato unifor-

mitatis decreto res in pejus ruunt, & loco speratæ unionis major partium disjunctio oritur, hincque injecti conscientis laquei, multorumque gemitus provocati; *Cap. III* de peste Londinensi, fuga Aulicorum & Ministrorum Episcopaliū, de fide contra dimissorū antea verbi præconū & cœtu Puritanorum, derelicto & solatii experti pōpulo nunc præstita, ac duritie tamen illis ab aulæ proceribus invicem reddita; *Cap. IV* de incendio funestissimo, quo urbs Londinensis fere tota conflavit, de præfagiis, quæ secuta tremenda hæc judicia prænuntiarunt; *Cap. V* de Quinto-Monarchistis, Anabaptistis, atque Mugletonianis.

Huc usque conspectus summorum capitum, quæ Autor sibi sumit pertractanda, & quæ ejusmodi sane sunt, ut, quod nobis accidit, Lectorem quemlibet ad ipsū Librum pervolvendum facile allicere queant; cui & accedit, quod alio adhuc dum scriptore destituamur, qui in lingua nostra vernacula de hoc ipso argumento dedita profellaque opera commentatus sit: ac ea denique de Autore, qui inter Anglos ætatem consumsit, opinio esse debeat, cum non nisi necessariis præsidis probe instructum atque munitum ad concinnandum hunc laborem accessisse. Sed valde tamen veremur, ut ipsa Autoris tractatio expectationi Lectoris, historicæ artis hæud ignari, magis ac nostræ satisfaciatur. Primum etenim nusquam dicta tua monumentorum vel Autorum fide dignorum autoritate communicavit: quod tamen in rebus ab ætate nostra adeo remotis ita necessarium judicamus, ut narrationem historicam istis præsidis destitutam fabularum vel anilium, vel Romanensium, fortem hæud egredi existimemus. Quod etiam nonnunquam aliquis, quidam, vel nonnemo, cujus nec nomen, nec fides, nec testimonium perspectum habetur, ab Autore advocetur, id ipsum sane fabularum Scriptoribus magis, quam Historicis, solenne esse solet. Deinde ipsa in hunc modum conformata narratio in præcipuis suis partibus sæpenumero vel manca admodum & jejuna, vel prorsus omnino nulla est. Prioris exemplum sit recens de Confessionibus, sive Articulis fidei Ecclesiæ Anglicanæ, *Lib. II Cap. I & Lib. IV Cap. I* institutus; (quanquam, qua de causa illud factum sit, nonnulli facile divinatūri sunt,) posterioris exemplum præ-

bet promissa in Synopsi ad *Lib. IV Cap. VIII* tractatio de Brownistis & Barrowistis, de quibus tamen in exegesi deinde nec vola, nec vestigium, occurrit. Tertium denique, quod omne Libro fere pretium adimere poterit, insigne partium studium est, quo Autor contra Anglorum Ecclesiam Episcopalem, atque adeo universum ejus externum regimen, se duci passus est; indeque Puritanorum aliorumque longius aberrantium patrociniū subinde suscepit. Uti autem hi generatim indicati historię hujus navi ita comparati sunt, ut de iis Lectorem nostrum rite monendum esse duxerimus; ita & illud adhuc addimus, aliquem e numero nostrorum jam in eo esse, ut Animadversiones Historico-Theologicas ad hunc Librum paret, eademque lingua itidem vernacula in publicam lucem proferrat; quo suo labore hunc sibi potissimum scopum propositum habet, ne hæcce minus fida narratio Lectori cuilibet Germano, nec satis etiam cauto, imponere amplius possit.

A PHILOSOPHICAL ENQUIRY INTO THE
physical spring of human actions &c.

h. e.

*INQUISITIO PHILOSOPHICA IN FON-
sem verum actionum humanarum, & causam cogita-
tionum immediatam.*

Londini, sumptibus Jo. Peele, 1732, 8.

Plag. 6.

Hominem, plerique censent, ex anima, parte spiritali, & corpore, materiali parte, compositum esse. Sed, falli eos, existimat Autor, cum creatura intelligens, quæ homo appellatur, non sit nisi corpus, certa ratione modificatum: vis cogitandi licet singulis materiæ corpusculis non competat, eam tamen in tota substantia reperiri posse, uti corpus rotundum fiat ex particulis minimis non rotundis. Cogitationem diverso tempore diversam cum animæ spiritalitate vix componi posse; nec vires motrices mentis, nec ejus in corpus imperium, illa existente non-materiali, posse concipi; realem differentiam substantiæ intelligentis & non intelligentis in eo querendam, quod prioris substantiæ structura differat a posteriori; diversitatem motuum & directionum corporis humani, quatenus il differunt a reliquis corporum inanimatorum motibus, cum principiis & legibus Mechanismi facile componi posse. Ex paucissimis his, cujus generis sit libellus iste, & quo in pretio habendus, satis, bone Lector, intelligis.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Martii Anno MDCCXXXV.

HISTORIA ECCLESIAE GANDERSHEMEN-
sis Cathedralis ac Collegiatae Diplomatica, Autore JO.
CHRISTOPH. HARENBERGIO, Rectore
Lycei Gandershemensis.

Hannoveræ, sumtibus hæredum Nic. Försteri, & filii, 1734, fol:
Alph. 20 pl. 13, cum Tabb. æn. 43.

Autor Clarissimus, qui hisce *Actis* jam pridem nomen suum operamque Collectore dignam consecravit, in præsens vero ministerium rei sacræ iniit, onus suscepit ætne gravius, ab aliis facilius reprehensionibus expositum, quam simili tamque diffuso opere ad cynosuram imitationis expressum. Nam Historia hæc Diplomatica complectitur *fundatorem, foundationemque* Ecclesiæ Gandershemensis, *advocatos & defensores, Abbatis, Canonicos, Canonicorum præcipuos, exemptionem Ecclesiasticam Papalem, tuitionem Regiam, ministeriales, eorumque genuinam indolem, benefactores*, inprimis Ludovicum juniorem, Regem Franciæ Orientalis Saxonique, Lotharium Saxonem, Ostonem IV, & Comites Principesque Schwarzburgicos, Vasallos summos & medioximos, rem *saoram & literariam*: nominatim Ducum Saxonie historiam usque ad Henricum Longum, Ducumque Brunsvicensium ex *mascula stirpe Italica & fæminea Suevica historiam genealogicam,*

gicam, ab ineunte *Seculo IX* usque ad *Seculum XV*: porro Comitum ac Nobilium Dominorum, quibus adhæserunt cognomina ab *Alvensleben*, *Asle*, *Affenburg*, *Affel*, *Bielstein* & *Landenbeck*, *Blankenburg*, *Bodenburg*, *Boizenburg*, *Bomnemburg*, *Brunsvic*, *Burchard*, *Burg*, *Cäselburg*, *Cletzenberg*, *Danneberg*, *Dassel*, *Debn*, *Dipbold*, *Dorst*, *Duderstadt*, *Eberstein*, *Eimbec*, *Empne*, *Gauderibum*, *Garfenbutle*, *Gebeldebusen*, *Gleichen*, *Groningen*, *Hadamarleve*, *Hakeborn*, *Haldeleve*, *Hallermt*, *Hartsburg*, *Helfe*, *Hohnstein*, *Hoja*, *Homburg*, *Ileveld*, *Insula*, *Kirchberg*, *Kuchburg*, *Lauenrode*, *Limmer*, *Lindau*, *Lora*, *Luchau*, *Lutterberg*, *Nienaver*, *Northaim*, *Ostero-*
de, *Peine*, *Plesse*, *Poppenburg*, *Pyrmont*, *Regenstein*, *Ringel-*
heim, *Scarsfeld*, *Schulenburg*, *Seburg*, *Schelfstein*, *Sladem*,
Sommerfchenburg, *Speigelberg*, *Stade*, *Stausenburg*, *Steinberg*,
Stolberg, *Schwerin*, *Schwinsfurt*, *Suplinburg*, *Swalenberg*, *Wal-*
kenstein, *Waldbec*, *Walmoden*, *Wanzleben*, *Werberge*, *Wernige-*
rode, *Winzenburg*, a *Witzekindo Magno*, a *Woldenberg*, *Wol-*
denstein, *Wolfenbutle*, *Wolpe*, *Wolsigerode*, *Wunstorpe*. Adje-
ctæ sunt *Genealogiæ* & *expositiones Familiarum generosio-*
rum quamplurimarum, quæ olim per *Saxoniam inferiorem* &
confinia floruerunt, vel adhuc vigent, nominatimque cognomi-
nibus eminent, deductis ab *Alten*, *Ampelove*, *Angerstein*, *Affe-*
burg, *Aulica*, *Ballenbusen*, *Banzleve*, *Bardleben*, *Bartensle-*
ben, *Barun*, *Bennissen*, *Benzingerode*, *Berge*, *Berkesfelde*, ac
præcipue *Boc*, *Borsfelde*, & *Cramme*. *Omissi* sunt *nobiles*, de
Clawensen dicti, qui frequentissime occurrunt in *Diplomatibus*
Seculi XIV & *XV*. *Locus Clawensen* est desolatus, olim po-
fitus hand procul *Gandershemio* inter *Brunshufam* & *Wolpe-*
rode, in angulo prope amnem *Gande*. *Prædicat* *Autor* anti-
quitate generis ac summa merita *Illustrium Virozum*, qui ab
Hardenberge, *Münchhausen*, *Wrisberge*, *Grote* & *Alvensleben*,
ac Schulenburg, appellantur. *Omissi* vero *Generosissimos* & *Il-*
lustres Viros ab *Hattorp*, *Bernstorf*, *Manberg*, & *Büllau* di-
ctos, eo quod ipsi non satis cognitæ exstiterunt tantæ *Familiæ*,
& quia ipse potissimum ad *Gandershemensia* respexit. *Diplo-*
matum ineditorum hic mira occurrit *seges* & *nubes* densissi-
ma.

ma. In Supplementis & emendationibus afferuntur navorum quorundam correctiones, ac Diplomatum complurium summæ, Tabulæ Genealogicæ, quibus alias Opus ipsum abundat. Negat Autor pag. 1686, castellum Luneburgi innexum esse Feudis Gandershemensibus. Præfixa est Operi icon Reverendissimæ ac Serenissimæ Ducis ac Abbatissæ Gandershemensis, *Elisabethæ Ernestinæ Antonie*, cujus merita in rem sacram & literariam Cl. Autor jure dilaudat. Addita sunt Operi sigilla quamplurima in æs incisa, maximam partem nunc demum in lucem protracta. Insertæ quoque conspiciuntur quatuor Tabulæ Geographicæ. Afferuntur denuo emendatius *Agii*, Presbyteri, Vita Abbatissæ *Hathumoda* p. 451 seq. ejusdemque Dialogus elegiacus de obitu *Hathumoda* p. 460 seq. *Hroswithæ* Carmen hexametrum de constructione cœnobii Gandershemensis p. 469 seq. ac *Everhardi*, Presbyteri, Versus Saxonici antiqui ex Seculo XIII de fundatione & incrementis Gandershemensis Ecclesie p. 476 seq. Ad tumbam *Hathumoda* condecorandam Cl. Autor adjecit *Expositionem Theologicam, Historicam & Criticam Canonis XXXIV Synodi Eliberisanae, de domiciliis animarum separatarum infra & circa sepulchra*, olim creditis, nunc profligatis, p. 543 seq. Ad animæ humanæ spiritusque naturam, & descensum Christi ad inferos factum, varia, eaque orthodoxa, præsidia hic ex penitiori Philosophia ac Historia Dogmatum Theologicorum proferuntur. Exponuntur imprimis loca difficiliora i *Petr. III, 19, 20, IV, 6*, Atheismus & Pantheismus subtilior, ac *Andrea Rüdigeri*, Philosophi non ignobilis, sententia de animæ humanæ natura, hic exentiuntur ac reselluntur. Qui sumtus suppeditaverunt, addiderant inscriptioni *Hannoveram*, & totum Opus in Supplementum Collectionis celeberrimæ *Scriptorum rerum Brunsvicensium Leibnitiana adornatum*. Hæc quidem ita erant posita ex scopo haud improbo, insciente tamen Autore. Enatum hinc Cl. Autori & Operi fuit nonnihil incommodi. Dedicatus est Liber Abbatissæ, quam modo nominavimus. In Præfatione collaudat Autor adnunciat sibi suppeditata a Perillustri Domino, a *Buchholz* dicto, Præfide Archiepiscopi Hildeshemensis, Canonico majoris Ecclesie ad-

Pag. 570 seq.

modum Venerabili: porro a Venerabili Abbate Cœnobii Lam-
 springensis, *Josepbo II, de Rockeby* dicto, accepta, nec non a
 Viro Reverendo, Ecclesiaste Brunsvici fidelissimo, *Philippo
 Julio Rebsmeiero*, item a Celeberrimo Academix Equestris
 Luneburgicæ Professore, *Joanne Ludovico Levino Gebbarði*,
 porro a *D. Conrado Bertholdo Behrens*, ac genero ejus, *Joan-
 ne Adolpho Weinbagen*, fautoribus suis maximis, subministrata.
 Significavit nobis Cl. Autor, ea, quæ de beneficiis Episcoporum
 Hildeshemensium, in oppidum Hildesheim collatis, de parte
 pecuniæ feriundæ oppignorata, & chartario diplomatico A. 1634
 ex *Episcopi* penetralibus translato, leguntur p. 979, deprehendi
 quodammodo falsa, & sese postea de iis rebus ex aliis docu-
 mentis accuratiora fuisse edoctum. Historia de reformatio-
 ne oppidi Hildesheim religiosa p. 977 seq. nititur MSto libro,
 quem Vir Ven. *Jacobus Fridericus Reimannus* cum Cl. Auto-
 re communicavit. *Corvini* Præfatio, Ordinationi Ecclesiasticæ
 Hildesienfi A. 1544 præfixa, non habetur ab Autore pro libello
 famoso, si ea per sese consideratur. Id tantum dicitur ab Au-
 tore, eam pro indole ejus Seculi esse duriores & investivam,
 ita, ut, si nunc scriberetur ac ederetur, ipsa pro libello famoso
 reputaretur. Odit passim Cl. Autor Fanaticismum, nec eo labo-
 rat morbo, quo plerique de hominibus sui ordinis suæque reli-
 gionis vel patriæ nil nisi eximia & præclara exponunt ac edunt.
 Historici enim est, eum adhibere candorem, ut professionem,
 patriam, & ordinem suum a veritate edifferenda tantisper re-
 moveat. Scripta Cl. Autoris recensentur p. 1665 seq. Miramur, qui
 fieri potuerit, ut Vir quidam doctissimus de libello Autoris, quo
*Miraculum Pentecostale expositum & vindicatum est ad Act.
 II.* finistre judicaverit, cum hic in *Thesauro Philologico-Theo-
 logico*, Amstelodami ac Lugduni Batavorum annis 1732 & 1733
 edito, ac a Theologis Batavix summis, *Francisco Fabricio*,
Joanne Wesselio, & *T. H. van den Honert*, sub censuram revo-
 cato, exstet, nec aliam, ac receptam, sententiam latius expo-
 nat vindicetque, & eam quidem, quam suggestus nostri quot-
 annis resonant. Appendicis loco subjecta est Commentatio de
 Encri-

Encrino, seu *Lilio lapideo*, quam in his *Actis A. 1732 Mens. Febr. p. 73 seq.* recensuimus. Exhibetur præterea enarratio brevior ac compendium de lithophylacio Seren. Abbatissæ Brunshufano *p. 1621 seq.* An ii, qui tot Diplomata tantumque laborem publicæ luci consecrant, locorumque, in quibus degunt, historias cum orbe erudito communicant, per calles, abruptos & sæpius inhospita saxa gressi, ideo sint vituperandi, si unum alterumque in rebus obscurioribus admiserint nævum, id iis disquirendum relinquinus, qui Opera edunt magna, omnis limæ ac imperfectionis expertia. Si tunc demum libri historici de rebus ævi mediæ emittendi forent, quando uni viro in uno loco singula essent perspectissima, tunc certe vel nunquam, vel profecto infrequentissime, libellum historicum conspiceremus editum. Gratulamur itaque Cl. Autori de labore herculeo feliciter exantlato, in quo de *Sigillis Imperatorum & Bullis Pontificum*, de *Ministerialibus*, aliisque momentis historicis, antiquariis, Theologicis, & Juridicis, afferuntur haud tralatitia. Ad librum *de tribus Impostoribus* exponuntur hic scitu jucunda & curiosa *p. 728 seq.* Historia *de Joanna Pappissa* exponitur per probabilem conjecturam *p. 958 seq.* Autor enim in ea est suspicione, *Joannam* ejusmodi exstitisse nunquam, sed monumentum quoddam saxo insculptum ansam dedisse civibus Romanis, Pontificem suum exosis, ut ex Apolline & Venere, vel aliis ejusmodi personis, *Joannam*, puerulum enixam, fuerint fabricati, idque circa tempus, quo Papæ Avenionem secesserant Seculo XIV. Fabulam hanc de *Joanna*, si ita vocanda est, *Joannes Mabillonius Tom. I P. I l. iii. Ital. p. 27 seq.* deducit ex fabula quadam, per somnium in Græcos cusa, & a Græcis in Romanos retorta. De cetero Cl. *Saxius*, Præfectus Bibliothecæ Ambrosianæ Mediolanensis, ac Canonicus honorarius, in fine *Præfationis ad Dissertationem historicam, qua vindicat veritatem contra allegata ad concordiam in causa Præcedentiæ, in qua antiqua Ambrosiana Ecclesia disciplina & Metropolitanæ Mediolanensis dignitas illustrantur*, egregie monuit, innocentes controversias, quæ inter sacros ministros agitantur, usque ad inconditum muliercularum

rum iudicium deferri haud debere. Quod nonnemo in Cl. Autore notavit, eum Ecclesiae Gandershemensi attribuisse immedietatem imperialem, id sane secus dilucet ex p. 115 ac nota **, ubi perspicue traditur, Autorem in eo momento interpretem egisse, non approbatorem, non censorem. Qua de causa in eum culpa conjici potest nulla, eo quod characteres immedietatis, a *Danicle Ottone*, aliisque, recensos, haud secutus fuerit. Non enim sententiam suam protulit, sed alienam fuit interpretatus. Nec tamen audivimus, *Henricum de Cocceji*, ac *Fridericum Ludovicum de Berger*, ejus Commentatorem, tirunculos in Jure fuisse publico, ratos quippe, *Statum immediatum nec matricula probari, nec contributione onerum Imperii, uti nec immunitas ab oneribus statum tollat. Bochbardam*, quae in sponsalicio *Otonis II & Theophaniae* documento occurrit, impune ignoramus. Si conjecturis locus datur, ex Vita *Meinweri* urbs & situs constabit melius, quam ex *Valesii Bopardio*, ad Rhenum sito. Ex Documento illo sponsalicio autographo feliciter quoque eruuntur expositiones compendiorum scripturae, quam ex apographo qualicumque. In Historia patriae excolenda esse assiduum, lege nulla fuit prohibitum: nec studium scribendi Historias ulli ordini, aetati, & loco, instar monopolii huc usque fuit autoritate publica adstrictum. Nec is illico repudiandus est, qui nodos Chronologicos, Genealogicos, Geographicosque, ubique haud accurate exsolvit. Lapsi sunt summi passim Historici, iique impingunt in dies. *Joannes Andreas de Aestatis* in Epistola, qua annus 817 *Bernardi, Regis Italiae, immortalis ostenditur, Carolum Sigonium, Antonium Pagium, & Socios Palatinos Mediolanenses*, errorum convincit, at quantos Viros! *Lubecam Adolphus, Comes de Schowenburg senior*, haud procul a veteri portu & civitate, *Altenburg* dicta, condidit. Id Autor ad A. 1139 p. 317 de *Lubeca*, ad *Travam* sita, satis recte ex scriptis veterum, & *Lerbeccii* Chronico Episcoporum *Mindensium*, comprobat, humani quid passus, dum p. 96 locum *Lerbeccii* ad *Lubecam*, *Vilurgi* haud procul *Minda* adjacentem, festinabundus traxerat. Quod Cl. Autor haud desiturus sit discere, ac in definiendo veterum lo-

corum

corum situ cautionem tarditatemque requirat *p. 1695*, id quidem non culpa tantum vacat, sed & laudandum cum maxime putamus. Si igitur unum pagum inde a Gottinga ad Hannoveram usque collocasset, eique nomen *Leinga* indidisset, haud immerito præcipitem emendasset sententiam. *Dedonem*, Comitem Gottelecensem, A. 1040 factum esse Comitem Palatinum, Autor *p. 1494* ostendit; eum vero obiisse A. 1056, quem habet *Lambertus*, haud adeo est certum, uti *p. 1494 seq.* comprobatur. Ipse *p. 175* suspicatur, Comites Wettinenses ex Comitibus Sommerseburgicis profluxisse, ac porro Comites Wettinenses e Gottelecensibus fortassis derivari posse. At, cum utraque conjectura ei posthæc videretur audacior, haud quippe subnixâ evidentibus Scriptorum testimoniis, eam abiecit & repudiavit *p. 1496 seq.* idque Lectorem monuit *p. 1686*. Quatuor enim sunt classes Comitum Sommerseburgi Palatinorum. Prima orditur ab *Athelberone*, & in *Tammo* deficit. *Athelberoni* tribuuntur liberi, *Thidericus*, A. 995 defunctus, *Rotbegardis*, Abbatissa Hilwardishufana, mortua A. 1006, *Sigibertus*, qui A. 995 obiit, ac filia, quæ *Esbelgerum* peperit. Ex *Thiderico* videtur natus *Tammo*, quippe qui paternum castellum suscepit regendum, frater *Bertharai*, qui, Episcopatum Hildeshemensem nactus A. 993 d. 17 Jan. obiit A. 1022 d. 20 Nov. Secunda classis complectitur Comites Palatinos Gottelecenses. *Fridericus I*, Palatinus Præses, obiit A. 1020, maritus *Agnese*, ex Comitibus Wimariensibus progenitæ. Ex *Friderico I* exorti sunt liberi quinque: *Fridericus II* obiit A. 1038, cui uxor fuerat *Hedewigis*; *Dedo*, circa A. 1056 defunctus; *Albertus*, Archi-Episcopus Bremensis A. 1043, mortuus A. 1083; *Oda*, uxor *Alberti*, Comitis Sommerseburgici, defuncta A. 1023, ac *Bertha*, *Bertholdo IV*, Comiti Hennebergico, nupta, mortua A. 1090, enixa antehæc filiam *Lutgardem*. Ex *Friderico II* progenitus fuit *Fridericus III*, mortuus A. 1085, maritus *Albeide*, ex *Udone*, Comite Stadenfium, natæ. *Friderici III* filius exstitit *Fridericus IV* posthumus, qui ex sese genitam reliquit *Sophiam*, *Hermannii*, Landgravii Thuringorum, filiam. Tertia classis ex *Alberto Seveke*, ejusque uxore, *Oda*, est deducenda, quorum

Pag. 1496
seq.

filius

filius fuit *Fridericus I*, mortuus A. 1120, uxori *Ide* junctus. Ex *Friderico I* enati fuerunt *Fridericus II*, mortuus A. 1162, *Albeida*, *Juditha*, *Agnesa*. Ex *Friderico II* progenitus fuit *Albertus II*, mortuus A. 1175, & *Adelbeida*, Abbatissa *Quedlinburgi* & *Gandershemii*. Quarta classis ex Comitibus *Wettinensibus* est derivanda ob *Chronicon montis sereni ad A. 1207 p. 81*. Hanc Cl. Autoris sententiam facile unusquisque admittet. Id vero videtur singulare, quod perhibet idem p. 511, *specimina scripturae veterum Germanorum prolata esse*. Prolata esse ea unquam, nemo negabit. Num ea adhuc existant, quaeritur. Olim ea existisse, videtur innotescere ex *Tacito de M. G. Cap. 3*, ac *Casare de B. G. Lib. I Cap. 29*, unde conjicere licet, Gallos, Helvetios, Rhætos, & Germanos, literis usos esse Græcis, ex urbe *Massyliz* traductis. *Druida* certe, Gallis Germanisque communes, literis usi sunt Græcis, teste veteri *Casaris* interprete Græco, de *B. G. Lib. VI Cap. 14*. Quare illud specimen literarum, productum a *Joanne Mabillonio* in *Museo Italico Tom. I P. I p. 141*, a Germanorum veterum usu haud erit alienum. Sigillum porro *Henrici Longi* a tyopthesis p. 1268 fuisse substitutum, Autore insciente, sigillo patris, *Henrici* nempe *Leonis*, Cl. Autor ipse notat & reprehendit p. 1757. *Henrici Leonis* sigillum exhibet unum *Tab. II n. 5*, alterum *Tab. XXV n. 7*. *Henrici Leonis* vitam & fata vides copiose exposita p. 315 - 360, & paralipomena p. 1268 - 1272. *Henrici* vero *Longi*, Ducis *Saxoniz*, & *Comitis Palatini ad Rhenum*, vita & gesta fuse exponuntur p. 1272 - 1277. Insigne Ducum *Brunsvicensium*, p. 1269 obvium, & ex *Ven. Rehtmiero* a tyopthesis desumptum, haud debetur quidem pictorum imaginationi, ætati tamen recentiori. Nummus, in *Fridericum*, electum Romanorum Regem, percussus, p. 847 obvius, & ex ejusdem *Rehtmieri* *Chronico* desumptus, an *Meibomio* fuerit notus, & an sit genuinus, dijudicare poterunt ii, qui eum possident & inspexerunt. Dentem *S. Joannis* ex insignibus Imperialibus ab *Henrico*, *Comite Palatino ad Rhenum*, fuisse reservatum, *Joannes Georgius Eccardus* perhibuit in *Beschreibung eines Kleinodien-Kastleins* §. 15 p. 41. *Cœnobium* a *Monasteriis* Feuda suscepisse, haud adeo info-

infolitum, siquidem vel ex hoc Opere patescit, Abbatem Clu-
 sinensem, Præpositum Brunteshusanum, & Abbatissam S. Ma-
 riz, imo Capitulum Gandershemense, a Præfide Reverendissi-
 ma majoris Monasterii feuda suscepisse. Pro *cænobio Lune-*
burgi p. 207 legendum esse castrum, monuit Autor p. 1686 &
 1755. Castrum Luneburgi esse feudum Ecclesiæ Gandershe-
 mensis, aperte negat p. 1686, alibi docet, *Judisbam*, Abba-
 tissam, renuntiasse juri suo quæsito, quod sibi esse persuaserat
 in Luneburgum ac Githornium, ac de feudis veteribus altum
 impositum fuisse cuique silentium ex compacto, inter Duces
 Sereuissimos & *Catharinam Elisabetbam* inito. Cl. Autor mon-
 tem Schellen-Pirmont vetusque castellum Pirmonti confudit
 cum Herminsberg, loco, qui ad alterum latus Pirmonti nunc
 eminent. Quæ notanda sunt ad p. 1538. *Irminful* videtur po-
 tius fuisse locus ad Eresburgum ævo *Caroli Magni*, quam *Ar-*
minii statua. Fama de anne Eternan in Eidera a nonnullis
 quæsito, & feudis ab *Henrico Leone* retentis, p. 722, nititur li-
 bro manuscripto. Geminum *cc* olim notabat Ecclesiam; ge-
 minum *tt* designabat vel *testem* vel *titulum*. Testem notat
 in scriptis *Langobardicis* apud *Joannem Andream de Astesatis*
 ad *Manelmi Comment. de Obsidione Brixia*, in Præfatione p. 50,
 & in Opere p. 99. In *Cberubini* Bullario expositum fuit per
 vocem tituli. Exemplum habes in hoc Opere p. 443, & apud
 Annalistam Saxonem ad A. 870 p. 208. Multa in Capite Su-
 rarum Alcorani occurrunt scripturæ compendia, de quibus do-
 ctissimi Muhammedani dissident, ceteroquin artis legendi peri-
 tissimi. *Ludovicum II* dici *Regem Romanorum*, absolum haud
 est. Appellationem eam adhibuerunt Imperatores Græci ante
 Carolingos. *Ludovicus II* certe jam A. 843 a patre *Lothario*
 in societatem Imperii & Regni fuit adscitus, uti ex tribus constat
 Diplomatum. Præterea Notarii eorum temporum formulas
 certas haud admodum religiose observarunt. An *Henricus*
VII veneno in eucharistia sit interemtus a *Bernardo Monte-*
peluciano, Dominici ex Ordine, anceps est quæstio. Cl. Autor
 testimonia affert affirmantia p. 795. Addatur *Martinus Ful-*
denfis p. 1722, & *Joannes Visoduranus* in Chronico apud
 O Eccar.

Eccardum Tom. I p. 1777 seq. Martinus autem Minorita id negat p. 1637, inductus Epistola quadam, quam edidit G. G. Leibniti-
us P. I Cod. Juris Gentium Diplomatici n. 87 p. 188 seq. ex qua ipsa patet universalis de Imperatore per venenum enec-
 to fama, quam tandem suppressere studuerunt Dominicani, a Minoritis ideo turpiter traducti. In honorem Clericorum ni ve-
 ritas fuerit suppressa, facinus omnino est negandum. Comites Northeimenses deducit Autor demum ab exeunte Seculo decimo
p. 1462 seq. Quare in mendo jacent verba p. 103 allata, ubi ita le-
 gendum: *Comites Brunsvicenses & Northeimenses eadem ratione heredia sua in vicinia obtinuerunt, antequam Franconici Imperatores Regesque Germaniam borealem in servitutem adigere sustinerent.* Ibidem Cl. Autor ex *Ditmari Annal. Lib. I p. 325* docet, *Henricum Aucupem* alia possedisse ex allodio, alia ex beneficio gratuitoque Regis munere; nam *hereditas & beneficium* ibi opponuntur; ad priorem pervenit *Henricus jure*, ad posterius *gratuito Regis munere*. Hereditas illa eique factæ accessiones ab *Ottone Pucro* traditæ sunt & oblatæ Imperio ac Imperatori in feudum. Decreta tribunalium Saxonix Cl. Autor noluit fide privare. At ideo ab injuriis, in Familias generosiores evibratis, ubique apparet alienus. Collegit Cl. Autor vitas Virorum generosiorum & spectatissimorum, qui rei vel publicæ, vel sacræ, sedulam navarunt operam, ac imprimis ei inferuit merita admodum beati *Urbani Dieterici de Ludeke*, uti apparet ex *p. 1550*, nec non vitas collegit *Stifferscrum*, quemadmodum significavit *p. 1657*. Librum, vitas illas continentem, vocat *Historiam anecdotam*, eamque deponet in loco publico, ne ipso typis excudatur vivente, indubie rationibus gravioribus ita suadentibus: tantum abest, ut ipse minetur ministeriis aularum dictaturam & virgam censoriam. Omittimus alia, rivosque claudimus, id potissimum laudantes, Autorem nævos Ecclesiasticos politicosque subinde haud dissimulasse, idque nunquam non dedisse operam, ut veritatem nobis nudam, planam, & velamento omni destitutam, exhiberet.

THE

MENSIS MARTII A. MDCCXXXV. 107

THESAURI MORELLIANI TOMUS SE-
cundus, sive SIGEBERTI HAVERCAMPI Com-
mentarius in Familiarum Romanarum Numismata o-
mnia; nummos miscellaneos, urbis Romæ, Hispani-
cos, & Goltzianos dubiæ fidei omnes; diligentissime
undique conquesta, ad ipsorum nummorum fidem ac-
curatissime delineata & disposita a Celeberrimo
Antiquario, ANDREA MO-
RELLIO.

Amstelodami, apud Jo. Wetsteinium & Guil. Smith, 1734, fol.
Alph. 7 pl. 10.

Postquam superiori jam Mense generatim de præclaro hoc
Opere dictum nobis est, operæ videmur utique pretium
facturi, si ad propiorem ejus contemplationem pergamus. Of-
ferunt se igitur in hoc Thesauro non tantum Familix ex, de
quibus jam egere *Ursinus*, *Patinus*, & potissimum *Vaillantius*,
sed etiam alix, quas taciti illi prætermiserunt, a *Morellio*
recens adjectæ, cujusmodi sunt *Alitia*, *Bellia*, *Cominia*, *Epria*,
Gessia, *Grania*, *Latilia*, *Mavia*, *Mindia*, *Mineja*, *Mitreja*, *No-
via*, *Floria*, *Sallustia*, *Sextilia*, *Tadia*, *Verria*, *Volumnia*, in
quibus non minus, quam illis, quas *Goltzius* præterea pro-
tulit, (ex quibus cum omnes solícite conquesterit *Vaillantius*,
Juventia tamen & *Passena* diligentiam ejus effugerunt,) nova
luce perfundendis singularis Cl. *Havercampi* industria eluxit.
Perlustremus ante omnia Familias, quæ jam tum a Scripto-
ribus nummorum Consularium proditæ memoriæ sunt, atque
inde aliquot exempla ejus rei petamus.

Ex Familia *Acilia* notus est denarius, qui caput Salutis ab
altera parte, ab altera sceminam stantem, & sinistro cubito iu-
nixam columnæ, dextra serpentem tenentem, exhibet, cum li-
teris adscriptis: NV. ACILIVS IIIVIR VALETV.
Triumvirum VALETudinis TVendæ, vel VALETVdina-
rium, excogitarunt *Omphrius* & *Patinus*, IIIVirum ædibus sa-
cris

cris reficiendis hic *Vaillantius* agnoscit. Sed, nihil aliud, quam IIIVirum monetalem, innui, cum ad Familiam *Egnatulejam*, tum in Addendis, qui Cl. *Vaillantii* sententiam ab initio probare visus erat, Cl. *Havercampus* ostendit, eumque Valetudinis hoc typo A. U. C. DCCXXIX usum post gravem *Augusti* morbum, non sine probabili ratione conjectat.

In Familiae *Caninae* nummum, in quo hinc caput *Augusti*, cum literis: AVGVSTVS, illinc cippus, ut visum adhuc est antiquariis, in quo C. C. AVGVSTI, & inscriptio: L. CANINVS GALLVS IIIVIR, variae doctissimorum Virorum interpretationes prostant, quarum plerasque *Morellius* in Specimine suo recenset. Peculiari eum nummum Dissertatione post alios, imprimis Cl. *Gallandium*, illustravit *Jo. Carolus Schottus*, ratus, Ducenarios *Augusti* designari; quam sententiam non sine aculeis idem ille, quem diximus, *Gallandius* confutavit. Cl. *Havercampus* non cippum hic agnoscit, sed incudem, & voces C. C. AVGVSTI, ei inscriptas, pendere a reliqua epigraphe, orae nummi adjecta, existimat, hoc sensu, ut L. CANINVS GALLVS IIIVIR Caji Cæsaris AVGVSTI appelletur. Quæ nummi hujus si cum reliquis conferatur interpretatio, iis, quibus ceteræ laborant, difficultatibus non æque obnoxia videtur. Id unum objici fortasse possit, cur, quem argenteus nummus sponte non Senatus, sed *Augusti*, IIIVirum monetalem prodebat, ita diserte hic appelletur sine necessitate, & sine ullo alio exemplo. Fieri potest, ut peculiaris ejus rei ratio subsit, quæ si indagari possit, vix ullus de interpretationis hujus veritate dubitandi locus relinquatur.

Sed ad *Fabiae* gentis nummos pergamus, ex quibus ad quintum sextumve Tabulæ primæ rectius intelligendum Cl. *Havercampus* Lectoribus plurimum lucis affundit. In quinto hic caput Romæ galeatum cum nota denarii & litera N, aliisque, illic figura sedens, cernitur, quæ capite galeam, dextra apicem Pontificalem, sinistra hastam una cum clypeo, gerit, in quo literæ: QVIRIN. *Vaillantius* una cum aliis figuram sedentem *Quirinum*, seu *Romulum*, interpretatur, eumque literis: QVIRIN. innui statuit. Sed, cum in Familiae *Mommiae* nummis *Romulus* tanquam *Quirinus*

TAB. II
Fig. 1.

rinus

■

TAB II ad Nov Act Erud. A. 1735. Mens. Mart. p. 108. 109. III et 113

Fig. I.

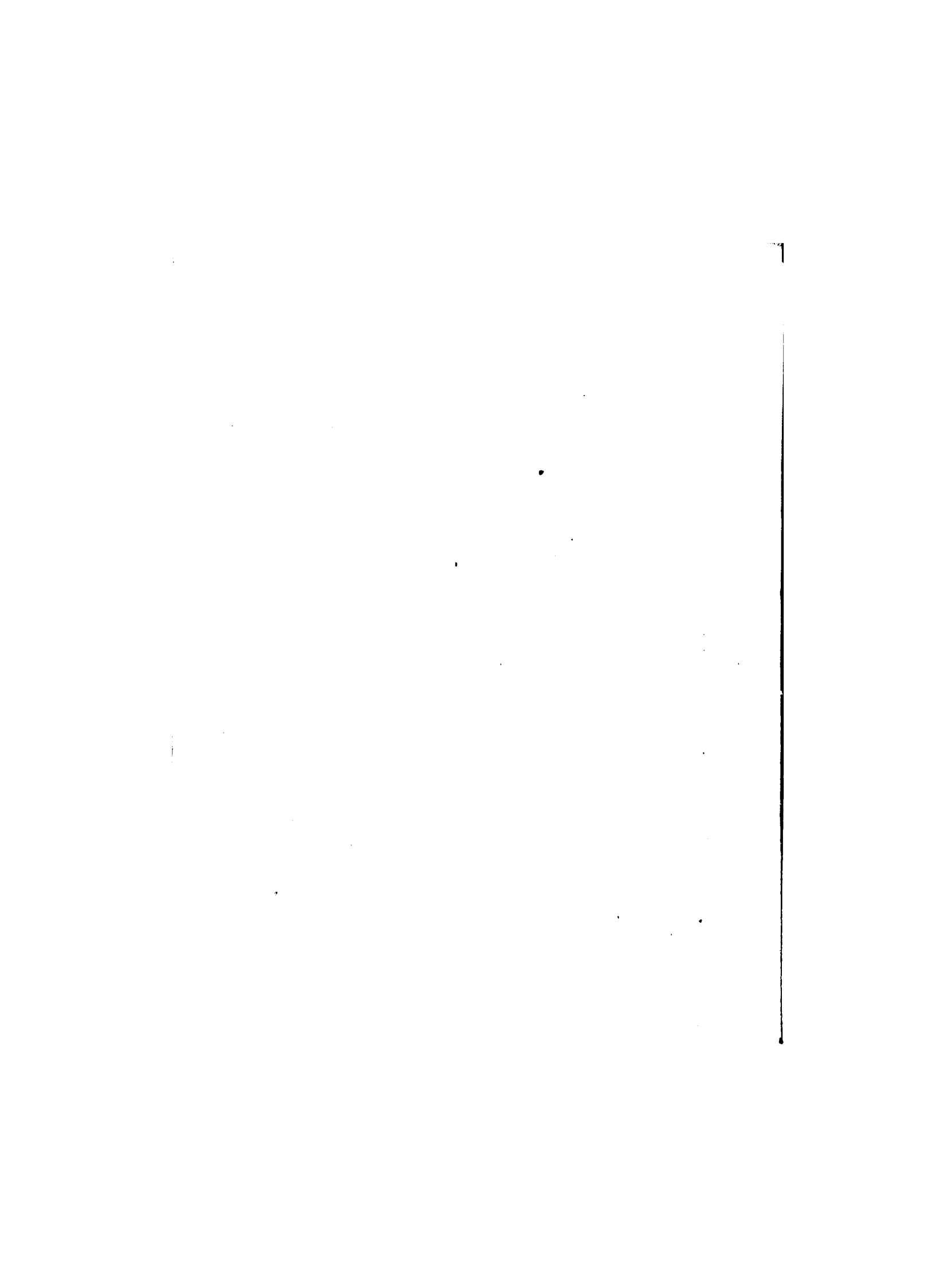
Fig. II.

Fig. III.

Fig. IV.

vinus longe alio vultu appareat, nihil hic aliud, quam Romam, agnoscit Cl. *Havercampus*, & literis: QVIRIN. Flaminium Quirinale N. *Fabii Pictoris* designari putat, ejus nempe, qui Quæstor Provincialis fuit A.U. C. DIX, tamen nummum non in Quæstura ejus provinciali, sed urbana, cûsum vox ROMA testatur. Quo pacto jam legendum in eo conjuncto verborum sensu: Nunnerius FABIVS PICTOR QVIRINALIS. Sexto gentis ejusdem *Fabie* denario, in quo caput muliebre velatum, cum literis: EX A. PV. & averfa in parte Victoria in bigis, sub quibus avis, cum adjectis literis: C. FAB. C. F. tantam vulgo antiquitatem tribuunt, ut inter primos, quos Roma signare cœpit, ei locum assignent. Cl. *Havercampus* non sine ratione ducentos fere annos iis abrogat, censetque cûsos in Africa A. U. C. DCLXIX a C. *Fabio Adriano*, Prætorè in Africam misso a Cinnanis contra Q. *Cacilium Metellum Pium*, adversus quem ut auctoritate publica se munitum ostenderet, adscribendas eum his denariis curasse literas: EX A. PV. quas interpretatur: EX Auctoritate PVblica. Caput autem velatum non Alexandriæ vel Cybeles esse credit, sed cœlestis Dææ, peculiari studio ab Afris, id quod vel ex *Scurri* & *Caracalla* nummis, INDVLGENTIA AVG. IN CARTH. inscriptis, patet, cultæ. Quam vulgo vel buteonem vel ibim alii interpretati sunt avem, idem struthio-camelum, Africæ symbolum, statuit, cui forma hujus avis utique rectius, quam buteoni, vel ibidi, congruit.

In Familia *Claudia* quintus Tabulæ primæ nummus haud raro manibus antiquariæ hujus mercis studiosorum teritur, quos tanto passim numero occurrere observat Cl. *Havercampus*, ut vix ullos frequentiores arbitretur. Cernitur in eo altera ex parte caput Romæ galeatum, ex altera victoria in bigis, cum literis: AP. CL. T. MANL. Q. MARC. ut eas quidem exhibent *Urfinus*, *Pazinus*, *Vaillantius* in Familia *Marcia*, & hoc in Opere *Movellius*. *Vaillantius* in nummo hoc describendo inconstantiam jure optimo reprehendit Cl. *Havercampus*. In *Claudia* enim gente cum ipsius denarii delineatio habeat: AP. CL. T. ML. Q. VR. idque & in sub-

TAB. II
Fig. 2.

jecta descriptione totidem verbis repetat *Vaillantius*, nihilominus quasi explicationis causa subjungit nomina Appii CLAUDII, Titi MANLii Quinti MARcii. Quæ tamen idem ille non moratus, paulo post in uberiori enucleatione nummi hujus *Appium Claudium & Titum Manlium* Quæsttores urbanos appellari contendit. Eodem modo & eundem prope nummum, (neque enim differt, nisi quod *Titus Manlius* præponitur *Appio Claudio*.) exhibet in Familia *Manlio*, & literas residuas Q. VR. ad Quæstoris urbani dignitatem refert, ita tamen, ut moneat, apud *Fulvium* legi: Q. MAR. quo pacto inscriptum & deinceps eum sub Familia *Marcia* repetit. Erroris hujus originem a *Goltzio* arcessit Cl. *Havercampus*, qui utrobique non Q. MAR. sed Q. VR. in denario hoc exhibet. Sed non equidem *Goltzius* in transversum abripuit *Vaillantium*, verum *Fulvius*, qui in delineatione exhibet Q. MAR. sed per errorem, quemadmodum apud eundem *Fulvium* ex subjecta hujus nummi explicatione patet, quam si vel in *Claudia* vel *Manlia* expendisset gente *Vaillantius*, non repetendum in Familia *Marcia* duxisset nummum hunc, idque, ut manifestum est, ob unam hanc causam, quod Q. MAR. in delineatione *Fulviana* legeretur. Ceteroqui enim tria illius exempla nobis, hæc scribentibus, ad manum sunt, in quibus omnibus vel AP. CL. T. MANL. Q. VR. vel T. MANL. AP. CL. Q. VR. clarissime expressum cernitur; unde & Ill. *Spanhemius Torn.* II Operis de præst. & usu numism. p. 169 ex hoc ipso nummo Quæstoris urbani dignitatem rectissime evincit. Id vero inreris, qui impetrare a se potuerit diligentissimus *Morellius* noster, ut errorem *Futujanae* iconis, & in *Claudia* & in *Manlia* gente secure in Opere suo repetierit. Sed ea de re Cl. *Havercampus*, ubi loculos suos denuo excusserit, curatiusque inspexerit nummos hos, sententiam dicentem audire mallemus.

Qui in Familiae *Serviliae* nummis quarto se loco spectandum præbet denarius, adversa in parte capite *Flora* & lituo, adscriptisque literis: FLORA PRIMVS insignis, in averia duas figuras stantes habitu militari galeatoque capite, dextraque pugiones, sinistra clypeos tenentes, exhibens, quibus addi-

ta epigraphe: C. SERVEILIVS C. F. rectissime a Cl. *Havercampo* refertur ad duos fratres *Servilios Cascos, Cajum & Publium*, occiso *Julio Casare* veluti iurejurando sublatis pugionibus in fœdus coeuntes. Sed quod a C. *Servilio*, majore fratre, potissimum signatum fuisse putat, ad eumque alteram adversæ partis vocem PRIMVS, quasi id cognominis ille tulerit, refert, ac proinde conjunctam utriusque partis inscriptionem ita legit: FLORA. C. SERVEILIVS *Caji* Filius PRIMVS, id totum nititur lectione vocis FLORA, quæ in nummo ipso, prout plerique expressere, tamen id neglexit *Morellius*, crure altero literæ A producto est FLORA, non FLORA, ita, ut necessario intelligenda sint FLORALia, quo pacto vox PRIMVS ab ea commode avelli vix potest, tamen si ei litera F non additur, quam animo supplere, nostro quidem judicio difficultatis minus habet, quam in vocabulo PRIMVS cognomen C. *Servilii*, fratris natu majoris, agnoscere.

Quod ad Familias jam attinet recens a *Morellio* adjectas, ex eum fere coloniarum nummis nitantur, neque adeo nisi quinquennialium & Duumvirorum in Provinciis memoriam renovent, facile quidem patet, in iisdem Cl. *Havercampo*, quo ingenium industriamque exerceret, sese minus frequenter obtulisse. Est tamen hic illic, quod laudem in ceteris illustrandis partem non modo non minuat, sed & augeat haud parum. Sic ad *Epræ* gentis nummum illum *Epræ Marcelli*, Proconsulis Cypriorum, non contentus *Seguini* verba, quibus plurimum illi lucis affunditur, in medium attulisse, varios *Vaillantii* in describendo illo lapsus notat, observatque opportune, Prætores etiam, in provincias populi Romani, qualis tum Cyprus, missos, Proconsulum appellatione usos, unde necesse jam non est, inter Consules, vel ordinarios, vel suffectos, *Epræ* hunc quærere, cum prætoriam dignitatem ei satis fuerit ad provinciam hanc obtinendam. Porro in aversa nummi parte sub figura Veneris Cypriæ, quam vulgo agnoscunt antiquarii, ipsam Romam latitare conjectat, rejecta opinione *Harduini*, statuam pedestrem *Epræ Marcello* a Cypriis positam hic agnoscentis, ceteris & alia commenta a vero alienissima, quale imprimis de

TAB. II
Fig. 3.

Taci-

Tacito, apud quem Lyciæ Proconsul *Epirus* audit, quasi erronea hujus nummi lectione decepto, solidis rationibus confutat.

Latilia gentis duos *Morcellius* ære expressos dedit nummos. In priori ab altera parte instrumenta Pontificalia, albogalerus, securis, adspergillum, & capeduncula, cum inscriptione mutila: . . . LIVS PONTIFEX II Vir Quinquennalis, ab altera flos loti, cum literis: IVBA REX IVBAE Filius II Vir Quinquennalis. Sed, hunc nummum ad *Latiliam* gentem trahi non posse, ex integerrimo ejus exemplo, quod ex museo *Jacobi de Bary* in Thesaurum Palatinum transit, delineatumque in quadam illius collectione nummorum Punicorum reperit Cl. *Havercampus*, jam constat. Ita enim ibi legitur: CN. ATELLIVS PONTIF. II V. Q. *Atellii* noti ex Inscriptionum veterum penu: non ultimum inter eos locum obtinet, qui cum *Juba*, *Juba* filio, Regum eruditissimo, cujus præstantes, eosque ineditos, nummos in Thesauro suo Regio Cl. *Havercampus* promit, Duumviri quinquennalis munus Carthagine, ut idem Vir doctissimus conjicit, post acceptam a *Lepido* cladem denuo colonis ab *Augusto* frequentata, gessit.

In *Mindia* gentis nummis duobus prioribus, in quibus vox ΠΑΤΡ. & ΠΑΤΡΩΝ, vulgarem sequitur opinionem Cl. *Havercampus*, ratus, Patrensem civitatem innui. Sed, cum in altero mulierem, quæ superiori corporis parte nuda veloci gradu fertur, dextram retro protendens, Amazonem non male interpretetur, eoque typo Asiæ potissimum urbes superbiant, mirum est, in voce ΠΑΤΡΩΝ non potius nomen proprium viri magistratu fungentis, quam coloniarum Romanarum, quæ in monumentis publicis literas Romanas Græcis substituere solebant, cum agnovisse cum Cl. Editore, quem passim appellat, Thesauri Gothani p. 421 seq. Solent enim majoris dignationis Magistratus in nummularia suppellectile hac sæpe majoribus jungi, ut *Philopatris Aulo Gessio* in nummo Smyrnenfium, ne alia nunc exempla, passim obvia, hoc loco congeramus.

Mitreje gentis, quæ tam obscura est, ut ne inscriptiones quidem, nedum Autores, ulla ejus vestigia, teste Cl. *Havercam-*

MENSIS MARTII A. M DCCXXXV. 23

po, hodie fervent, nummuli duo, quos protulit *Morellius*, paulo plus lucis desiderant, quam qua fulgent adhuc, ut recte intelligi possint. Caput *Agrippa* in iis agnoscit *Cl. Havercampus*, quod in priori saltem, qui nobis ad manum est, ad *Augusti* vultum propius accedit. Ceteroqui potiori utique jure MAGISTRVM IVVENTVTIS, qua appellatione C. MITREIVS L. F. in iisdem insignitur, de eo, qui juventutem Romanam, & imprimis C. & L. CAESARES, disciplina militari & equestri imbuebat, & qui diversus honoris gradu a pedagogo vel magistro puerorum, cujusmodi in vetustis Inscriptionibus occurrunt, interpretatur *Cl. Havercampus*, quam *Harduinus* de praefecto copiarum pedestrium, quem postea idem principem juventutis dictum putat, qui & literas numerales XII (in *Morelliano* & nostro est XI, quod ex converso nummo IX esse potest,) de legione XII accipit, cum verosimilius index annorum imperii, vel potius tribunitiae potestatis, A. U. DCCXXXI primum sumta ab *Augusto*, ex *Mediobarbi* & *Cl. Havercampi* sententia in iisdem delitescat.

Nummis Consularibus, quorum fides extra dubium posita est, *Goltziani* alique dubiae auctoritatis subjunguntur, ad quos rectius intelligendos non tantum, quae *Ericius*, *Pigbinus*, & *Vaillantius*, alique, commentati sunt, magno studio collegit *Cl. Havercampus*, sed & ipse, quid censendum de iis sit, uberius declaravit. Sic ad *Alia* gentis nummum, qui est Tab. I septimus, cujus adversa in parte caput Neptuni cum tridente, in averfa idem Neptunus in quadrigis equorum marinorum, cum literis: Q. TVBERO, cum *Ericii*, tum *Vaillantii* sententiam de eo exponit. Uterque sub consulatu *Tiberonis* eum usum statuit. Neptuni caput & currum *Ericius* ad peculiare studium & religionem Consulis erga illud Numen, *Vaillantius* ad curam tutelamque aquarum, ex Senatusconsulto a *Tubero* Consule susceptam, atque adeo ad *Augustum* ipsum, tanquam alterum Neptunum, aquis imperantem, refert. *Cl. Havercampus*, castigata imprimis posteriori sententia, quae cum divisione illa monetæ, qua, auri argentique signandi facultate sibi servata, Imperatores unius æris cudendi gratiam Senatui fecerunt,

consistere non potest, ostendit, nummum referri posse ad tempora belli Macedonici cum Rege Perseo atque ad apparatus navalem, quo contra eum usi Romani, signatumque a *Q. Aelio*, Quæstore, genero *L. Emili Pauli*, qui bellum id satis auspiciis gessit, videri. In Familia *Fabia* nummi *Goltzianorum* decimi adversa pars caput Romæ galeatum in sinistra; cum literis: ROMA, aversa Neptunum in quadrigis decurrentibus, cujus in dextra tridens, in sinistra equorum habentis, infraque navis prorup præfert, cum inscriptione: Q. MAXIMUS VER-RUCOSUS. Ejus nummi aversa pagina a *Goltzio*, *Ericio* & *Vaillantio* ad triumphum *Q. Fabii Maximi Verrucosi* de Tarentinis, qui in A. U. C. DXIV. incidit, revocatur. *Ericius* Neptunum cum tridente quadrigis triumphalibus insistentem, infraque positam proram, ad victoriam navalem *Fabii* de Tarentinis trahit; sed *Vaillantius* rectius de situ Tarenti, urbis maritimæ, interpretatur. Ei sententiæ subscribit *Cl. Havercampus*, sed ostendit eodem tempore, male lauream aversæ partis in gramineam coronam, qua *Hannibale* ex Italia pulso, *Fabium* donatum esse *Plinius* docet, converti a *Vaillantio*. *Hannibal* enim A. U. C. DL. Italiam reliquit; quo pacto igitur iusculpi nummis, ante triumphum A. DXLIV. ex ipsius *Vaillantii* sententiâ ad remunerandos milites cassis, corona illa potuit? Quam vere autem idem *Vaillantius* affirmet, *nulum omnino ex Goltzianis esse debere suspectæ fidei, tam exacte ad historicam veritatem consentire tum figuras omnes, tum inscriptiones, nulla ut legitima possit esse de genuina ipsorum origine disputatio, vel ex Gellia Lutatiæque Familiæ nummo, qui caput Libertatis velatum, cum literis: Q. LUTATIVS Q. F. Q. N. CATVLVS ÆD. CVR. EX S. C. & ab altera sui parte sellam curulem inter duos lauri ramos, cum adscriptis vocibus: L. GELLIVS L. F. COS. complectitur, satis ostendit Cl. Havercampus. Q. enim Lutatius Catulus, cum Lutatia gens esset plebeja, nullo modo se magistratus Patriciis proprii nomine & dignitate venditare potuit. Unde & idem *Catulus* ante consulatum & censuram, quam gessit, non inter *Ædiles curules*, sed plebis, refertur a *Pighio* ad A. U. C. DCLXVII.*

DCLXVII. Quibus præmissis, concludit tandem Doctiss. *Havercampus*: *Omnia itaque, quæ ad interpretationem hujus nummi afferantur, uno verbo præcidimus, falsum videtur nummum & verno Goltzianum. Imo, magna mihi est suspicio, omnes illos ejus viri nummos, qui Consulum & Aedilium curulium conjuncta habent nomina, ejusdem farinae esse. Inprimis vero & vobiscum suspicione apud Cl. *Havercampum* laborant, qui, cum trina distincte nomina adscripta ferunt, IVirom tamen magistratum adjectum sistunt. Ceteroqui non omnes ad unum ei æque suspecti, prout vel ex altero gentis *Sempronie* nummo constat, cujus in averfa Consul in quadrigis triumphalibus stans, Victoria advolante, eique coronam porrigente, cum literis: C. SEMPRONIUS BLAESVS. Eum denarium cum *Vaillantius* apud Purpuratum de *Maximis* sese observasse testatur, agnoscit Cl. *Havercampus*, de fide ejus dubitari amplius non posse, optatque adeo, *Vaillantius* ut omnes, quos vidit, *Goltzianos* annotasset. Sed annon hoc ipso ex silentio ejus manifestum sit, præter hunc vel nullos, vel paucissimos, sese ei in tot Museis, quæ perlustravit, obtulisse? Verum & alibi Cl. *Havercampus* de *Goltziano* gentis *Valeria* nummo, in quo altera ex parte M. MESSALAE COS. caput, ex altera symbola sacerdotalia, cum inscriptione: M. VALERIVS M. F. M. N. CORVINVS, pulcherrimum, inquit, hunc rarissimumque donarium, & ejus (cum genuinum putem) conspectum aliquot denariis libenter emerem, vulgare *Goltzianis* nummis *Morellius* alios quosdam literis C. F. (*Carolus Patinum*, vel *Cavinum Patavinum*, forte inuentibus,) notatos immiscuit, sed, cum sublestæ omnes fidei sint, ut docet Cl. *Havercampus*, iisdem innotari, Lectoribus plus satis reensu hujus Operis jam tum fatigatis, nolimus.*

VINDICIÆ METHODI, QUA IN ELEMENTIS JURIS CIVILIS USUS EST VIR ILLUSTRIS ATQUE EXCELLENTISSIMUS, J. G. HEINECCIUS, S. R. M. Pruss. Conf. Intimus, & Jur. ac Philos. in Illustri Frideric. P. P. O.

116 NOVA ACTA ERUDITORUM

opposite G. J. SCHUTZII Examini ejusdem methodi. Accedit in calce ipsum Examen SCHUTZIANUM, ac præterea Examen Orationis PFAFFIANÆ de Chirographo Apostoli Pauli, una cum Oratione ipsa.

Trajecti ad Rhenum, apud Hermannum Besseling. 1734. 8. Plag. 18.

Surrexit in Belgio acerrimus methodi *Heinecciana* defensor, & vindicem calamus strinxit adversus omnes, qui vel latum unguem discedunt ab illa, qua utitur Ill. *Heineccius*, jura interpretandi ratione. Movit illum ad opus hoc perficiendum incredibilis, qua heroem suum complectitur, veneratio, & justus, quemadmodum scribit, dolor, quo ob indigne factam optimo *Heineccio* pauperiem valde afficitur. Nomen Defensoris non heri nudiusque tertius innotuit Reipublicæ literaræ proceribus civibusque, sed jam dudum aliquem in hac Republica locum conscripta Teredinum historia obtinuit Consultiff. *Sellius*. Nunc augere studet famam laudatissimo Opere partam, cupitque

vivus volitare per ora virum.

Quapropter omnem bilem effundit contra eos, qui methodum *Heineccianam* improbant, totque selectis Oratorum & Poetarum flosculis, tanquam totidem telis, confodit eos, ut non magis potuisset, si conjurassent adversus Rempublicam. Fortis & magnanimi militis igitur laudem gloriamque consecutus est Cel. *Sellius*, quippe qui pro methodo *Heinecciana* mascule apertoque pectore pugnavit. Interim magnopere optassemus, ut illud Poetæ monitum sæpius sibi in animum revocasset:

Parcius ista viro tamen objicienda mememo.

Nos, qui huic liti nos non immiscebimus, nihilominus lætum jucundumque literarii belli spectaculum non invidemus Lectoribus nostris, & univertiam illius historiam, ab omni parvum studio sejuncti, candide atque ingenue commemorabi-

rabinus. Primam, eandemque infelicissimam, infausto bello huic occasionem dedit S. R. Tubingensium Cancellarius, *Christophorus Matthaus Pfaffius*. Is A. 1729 Orationem recitavit, in qua de Chirographo Apostoli *Pauli, Philemoni* in favorem *Onesimi* servi transmissio, num constitutum, vel fidejussionem, aut expromissionem, sapiat, vel potius alia prorsus ratione explicandum veniat, disputat. In eo scilicet occupatur S. Rev. *Pfaffius*, ut, in verbis *Paulinis* neque fidejussionem, neque constitutum, neque expromissionem, contineri, ostendat, neque serio isthæc ab Apostolo fuisse scripta, quasi aut solvere quid *Philemoni* pro *Onesimo* voluerit potueritque, sed unice ut auctoritate sua *Philemonem* permoveret, ut veniam faceret damnorum & injuriarum, quas a servo suo fuerat perpeffus, illudque omne ex caritate Christiana, qua jam fratres essent omnes, ei benigniter remitteret. Inprimis displicere sibi methodum, quam in Elementis Juris Civilis secundum ordinem Pandectarum adoptavit *Heineccius*, qui, liceat ipsius Venerabilis Cancellarii verbis uti, in tradenda *Jurisprudencia Civili* methodum demonstrativam illam, recentioris *Philosophia* illius, ubi semper unum ex altero catenatim deduci amat, primus vel adhibuit, vel, neque enim ejusmodi methodum *Jurisprudencia Civili* patitur, affectavit. Misere hanc Orationem perstrinxit terræ quidam filius & lucifuga, & omnem conviciandi libidinem, non rogatus, neque invitatus, intolerabili arrogancia exercuit. Neque enim tam atroci pœna dignum facinus admiserat optimus Cancellarius, neque quidquam fecerat, quod ad tantam iram provocare posset *Heinecciana* methodi sectatorem, qui ipse in Oratione sua fatetur, se *JCtorum* subsellia nunquam trivisse, & ejusmodi Orationis argumentum elegerat, quod ad Theologos solos, si vera profiteri volumus, pertinet, & in quod improbe involarant *JCi*, cum quibus sæpe pessime ageretur, si finium regundorum actione cum iis experirentur Theologi. Contra *Pfaffianum* hunc Adversarium postea calamum prehendit *Godofredus Jacobus Schürzius*, aut si quem alium sub hoc nomine latere putes, qui convicia conviciis opposuit, simulque Compendii *Lauterbachiani* defensionem in se suscepit, & summa

de methodo *Heinecciana* sententiam dixit, atque Titulum de Scto Vellejano sub examen revocavit. Contra hoc Examen vindicias secundum libertatem dari postulat Consultiff. *Sellius*, Illi *Heineccii* causam agit, Adversarium suum satyricis, sed & interdum, quod æquitatis studiosi iudicabunt, nimium acerbis, verbis excipit, eum cum ignavissimo quadrupedum asello comparat, omni iudicandi facultate privat, infelici arbori destinat, & ab omni hominum consortio excludit. Interim, etsi fateamur, hæc & plura alia, quibus Adversarium traducit, scottinata duri aliquid & inhumani secum ferre, non possumus tamen non, quin Consultiff. *Sellis* Vindicias ob venustissimam dictionis latinæ elegantiam, & insignem leges Romanas interpretandi peritiam, magnopere commendemus atque dilaudemus. Id monemus Lectores nostros, omnia, quorum mentionem fecimus, scripta adjecta reperiri hisce Vindiciis, fructuosa futura iis, qui tragediis illis in Republica literaria magnopere delectantur. Atque utinam mox veritatem *Virgilianam* sententiam, quam sub principium Vindiciarum suarum collocavit Consultiff. *Sellius*, rerum eventus comprobaret:

*Hic motus animorum atque hæc certamina tanta
Pulveris exigui jactu compressa quiescunt.*

THE ENGLISH MALADY, OR A TREATISE
of nervous diseases of all kinds, &c.

h. e.

MORBUS ANGLICUS, SIVE TRACTATUS
de nervosis omnis generis morbis, spleneticis, vaporosis, ab imbecillitate spirituum, hypochondriacis & hysteriacis affectibus, &c. tribus Partibus distinctus, quarum prima naturam & causas nervosorum affectuum, altera nervosorum morborum curam, tertia varios casus, pro illustranda & confirmanda curandi methodo, continet. Autore GEORGIO CHEYNE,
M. D. Collegii Medicorum Edimburgensium &
Regiæ Societatis Londinensis Socio.

Londi.

Morbi Anglici, quo nomine phantasticos & ideales nervosi generis morbos compellare solemus, ingenuam ab erudito quodam Medico Anglo scriptam historiam, quotusquisque est, qui non desideret? Compotes voti reddit curiosos doctissimus & in morbis explicandis versatissimus Autor, quando malum istud, in opprobrium gentis suae, uti ipsi videtur in Praefatione, sic dictum, quam tamen suspensionem longe abesse deprecamur, in sua elementa redigere graphiceque delineare instituit. Agnoscit statim ab initio mali inter cives suos frequentiam, ita, ut tertiam fere eorundem partem cum ista labe conflictari asseveret; cujus endemici mali semina, a singulari aeris Britannici mistura, aquarum locorumque propria constitutione, populi, otia, quarentis, vitantque sedentariam exercentis, copia, foveri declarat. Morbum ejusmodi, qui mentem ipsam affligunt, miseriam planctibus prosequitur, arbitratus, cum omnis generis morbi desiderium vivendi non prorsus exuant, hunc solum esse, qui pertasos sui ipsius aegros reddere possit, quandoquidem anima ipsa sibi non constet, & misere anxia evadere quantocumque tentet. Hanc animam, hoc intelligens principium, in aliqua, sed quam definire non audet, cerebri regione, tanquam in regia sede, collocat, ex qua imperium suum in corpus isthoc mechanicum, variis scilicet variorum vasorum tubulis & canalibus constructum, exercet, tangendo & impellendo nervos suae voluntatis & arbitrii administratos, non aliter, ac organi musici magister, remotis a se harmonicis tubis, tangendo melodiam imperat: adeoque morborum, qui mentem vitiant, causam formalem in laesa nervorum vibratione collocat, aut tremore eorundem naturali interrupto, partim ab humiditate aut siccitate vitiosa, partim a substantia eorundem, post accessum peregrinarum particularum, male habitum, aut ob elasticitatem legitimam, infractam, & penitus destructam. Quam late pateat morborum istiusmodi familia, declarat, quando terminos, quibus incipit, quibusque desinit,

finit, definit: ab excitatione, ait, & tensione membrorum involuntaria, ad apoplexiam usque omnes nervosi generis morbi imbecillitatem debique nervorum roboris defectum pro causa agnoscunt. Quaecunque illae sunt, hac classe contentae aegritudines, varia vel affinitate, vel sanguinis quasi propinquitate, sese mutuo attingunt: unius ejusdemque indolis sunt, quae sentiendi & intelligendi potentiam ad tempus auferunt, prout lethargus, mania, melancholia, & ipsa apoplexia, quae mala etiam causarum communioem alunt, humorum scilicet visciditatem & lentorem, quo glandularum tubuli & arteriolarum extremitates obstruuntur, cum manifesta nervorum ad vibrationes suas ineptitudine. Alia est ratio morborum, qui voluntarios saltim motus, vel ex toto, vel ex parte, evertunt, prout in affectibus paralyticis, quo tempore ob laxitatem & atoniam nervorum energiam suam demonstrare anima neququam potest. Quod si autem involuntarii motus excitantur in spasticis & convulsivis affectibus, acrimonia sane quaedam accusanda est, quae sensibiles nervorum fibras ad tremores arbitrio mentis contrarios concitat. Causa procatartica, si longius recedas, vel acquisita erunt erroribus, quibus humanum consortium obnoxium est, vel hereditario jure a parentibus accepta. Maxime vero operosus est Cl. Autor in declarandis mirificis salium effectibus in genere, exemplo salium, qui se mutuo destruunt cum motuum quorundam vehementia, qui ex isto conflictu enascuntur, quo sic salia urinosa, volatilia, & acria in corpore humano accusare, iisdemque singulares istos in morbis idealibus effectus adjudicare posset. Quamvis autem humores acres reos fecerit, propiorem tamen effectus causam allegat vitium in visceribus quibusdam contractum. Sic enim disertè ait: Nunquam vidi obstinatis nervorum aegritudinibus laborantes, quibus stomachus, intestina, hepar, lien, mesenterium, aut aliquod aliud primae nobilitatis viscus non obstructum fuerit, scirrhum, alii sive modis depravatum; quae res sane simili semper successu a tantae autoritatis Viro triginta annorum experientia observata, insigne lumen in cura ejusmodi malorum accendere potest. Utitur Cl. Autor in declaranda istiusmodi malorum indole

dole termino vaporum, quidque hac notione sibi velit, paulo post uberius declarat. Vapores eidem sunt humorum corporis humani subtiliores moleculæ, quæ legitimum motus sui systema deserunt, & aliqua in parte contra leges motuum divagantur, prout in intestinis flatu, in sanguine febrifica quadam a languidiore salium conflictu orta aura. Sic in nervis statuit rebelles circuloque naturali minus obtemperantes fluidi istius partes, quod spiritus nomine appellari solet. Hæ sunt illæ causæ febrium nervosi generis, prout Cl. Autor easdem appellat, quarum symptomata solent esse gesticationes, membrorum distorsiones, Chorea Sancti Viti, aut alia spasticæ naturæ symptomata, qualia interdum etiam inter nostrates, maxime vero in pueris, observata fuerunt. Omnibus hisce afflictionibus medelam allaturus, remedia ad causarum discrimen dirigit, & primo loco prædicat diluentium usum ad exuendam humoribus viscedinem, quam obstructionum causam fecerat, quo scilicet remediorum genere intervalla symptomatum majora & luculentiora efficiantur. Verum omnis labor hoc unico peractus non est, sed id agendum restat Medico, ut, quandoquidem coagulum, in extremitatibus vasorum a salium deformi mole ortum, nervos affligit, salia ista dissolvantur, infringantur, edulcorentur, eorundemque ferocia compescatur. Accedit, quod elasticitas tonusque nervorum attentionem Medici postulet. Quodsi enim certum est, etiam de cetero bene sese habentibus humoribus corporum, spontaneo quodam naturæ decursu, nervorum robur infringi, quam deficiendi aliquando necessitatem antiquos *Cyclum metasyncriticum* appellasse statuit, multo magis id eveniet, ubi vascula minuta acri humore, qui instar menstrui cujusdam corrosivi grassatur, turgent, adeoque post diluentia & temperantia usu venient tonica subadstringentia, aromatica, inter quæ recenset omnia amara, aromatica & chalybeata. Inanis autem futurus est labor, nisi diætæ ordinandæ cura legitime habeatur. Eminent inter omnes istas regiminis regulas imperandum corporis exercitium, motusque & frequentiores & vehementiores, artis gymnasticæ, quam *Hippocrates, Diocles, Paraxagoras & Erasistratus*

tas primi introduxerunt, nobilitatem summis laudibus eve-
hens. Praefere autem videtur reliquis exercitiis ad modum
Conterranei sui, Cel. *Sydenhamii*, equitatum, quo nervorum
ægritudines haud raro levatas fuisse demonstrat. Sicut autem
in exemplis res clarior esse solet, ita *tertia* elegantis Opusculi
Parisi rariorum casuum, ad nervosi generis morbos spectantium,
syllogen exhibet.

ALBERTI HALLER DE MUSCULIS DIA-
phragmatis Dissertatio Anatomica.

Bernæ, apud Nicol. Eman. Haller, 1733, 4 maj.

Plag. 4½, cum Tabula aenea.

- N**ondum pro dignitate exposita vera diaphragmatis, partis
omnino, respectu functionum suarum, non ignobilis, stru-
ctura visa est Cl. Autori, multo minus accurate delineata æri-
ve incisa ejus figura; quod inde factum opinatur, quod pleræ-
que diaphragmate ex corpore exempto effectæ sint. Quare no-
vam ejus, prout a parte inferiore spectatur, & cum cartila-
gine xiphoide, margine costarum spuriarum, & lumberum
vertebris, adhuc cohzret, ut sic nulla ejus pars situm naturalem
mutarit, delineationem exhibere, laudatissimo consilio suscepit,
adjectaque Commentatione omnes ejus conditiones solícite ex-
posuit. Parum interesse putat, num musculus, juxta antiquos,
5. 1. vel musculos diaphragmatis duos, vel tres cum recentioribus,
dicas, si modo diversum fibrarum carnearum, in centro tendi-
neo concurrentium, ortum & tractum notaveris; illud vero,
prout ab anterioribus ad posteriora protenditur, angulum in-
ternum formare, cum sterno obtusum, cum spina dorsi acutum,
monet. Centrum tendineum altius esse fibris carnelis, altissi-
mamque fornicis partem; latus ejus dextrum, supra foramen,
3. per quod vena cava transit, efficere, indicat. Fibrarum car-
nearum anteriorum pars, duobus fasciculis recta sursum & ad
posteriora tendentibus, angustis, quam reliquæ, brevioribus, ab
appendicis sterni facie postica originem ducere, interque has
&

& reliquas a margine costarum prodeuntes, spatium solis membranis pleuræ & peritonæi tectum relinqui, probe a Cl. Autore demonstratur & delineatur. Aliqui Autores fibras laterales cum transverso abdominis musculo confluere putarunt; Noster vero sola membrana intercedente jungi comperuit; ad psoam autem, quadratum lumborum, uti in vicinis musculis fieri solet, fibras quasdam interdum emittere largitur. Appendices, sive musculi inferiores diaphragmatis dicti, vulgo duo numerantur, Nostro quatuor sunt. Præter enim vulgares, majores, easque interiores appendices, vertebrarum corpori lateraliter incumbentes, binæ adhuc crura exteriora minoraque observat, quorum dextrum duobus tendinibus a parte laterali corporis vertebræ lumborum tertie, sinistrum vero paulo brevius, eodem vertebræ secundæ loco, oritur, utraque deinde carnea supra musculum psoam lata fibræ a costa duodecima ortis inseruntur. Tendineam expansionem diaphragmatis, (hoc enim nomen magis, quam centri seu circuli nervosi, Cl. Autori arridet,) secundum omnes dimensiones exacte describit, fibrarumque variam directionem, prout a variis principiis deducuntur, incurvantur, sequæ subinde interfecant, persequitur; inprimis vero notabile naturæ artificium in dispositione fibrarum circa foramen venam cavam transmittens attendere jubet; ubi aliæ extrorsum deorsumque duobus fasciculis descendentes, ductu ex parallelo leniter convergente, iter venæ intercipiunt, aliæ vero supernum & infernum angulum prætervehuntur, & prioribus utrisque ad decussim miscentur, unde in quocunque septi motu perpetuo foramini huic stabilitas conciliatur, ne eo tempore inspirationis constricto motus sanguinis graviter turbetur. Præter hoc foramen superius, dextra parte locatum, occurrit in sinistro latere, ubi fibræ carneæ musculi inferioris sunt tendinæ, aliud pro transmittendo œsophago & nervo paris vagi, cujus portio inferior stringitur a musculis inferioribus diaphragmatis, dum fasciculus ex crure dextro in sinistrum, aliusque a sinistro in dextrum ascendit, quibus medius intercipitur œsophagus; ex quo contra Cl. *Chiracum* probat, diaphragma in vomitu quiescere, &, dum inspirando ventriculum evacuat, cibos deorsum propelle-

f. 4.

5.

6.

- §. 7. pellere, non furtum, constricto ostio superiori ventriculi ab agentis diaphragmatis musculis. Aorta vero & vena azygos cum ductu chyliifero & nervo intercostali non perforant diaphragma, sed inter musculorum inferiorum interstitia transeunt. Explicata sic structura, de actione & usibus ejusdem tradit, miratus, tot diversas esse Autorum de eisdem sententias. Harum potiores una cum earum patronis recenset. Antiquiorum aliqui, pro septo duntaxat binos ventres distinguente habentes, nullum vel obscurum præterea officium assignabant; alii expirationem producere, constringendo inum thoracem, asseriebant; alii ad inspirationem quidem, sed secundario tantum, facere volebant; plurimi vero ex recentioribus primarium esse inspirationis instrumentum statuebant: nec ipsa disiectio conciliare satis animos poterat; *Plempio* narrante inter sex Anatomicos bruti incisi inspirationem observantes discessionem in contrarium factam paribus votis, quod ob resectos musculos abdominis, qui alias septum in thoracem propellant, factum, sicque diaphragma versus abdomen protuberare visum fuisse putat. Iple igitur Cl. Autor ex sectionibus animalium & ipsa partium fabrica triplicem admittendum esse diaphragmatis agentis statum colligit. In naturali inspiratione, ubi solum diaphragma, costis fere immotis, agit, media & posterior ejus pars ex laxo fornice expanditur, thorax elongatur, abdomen vero angustatur: si contentior sit inspiratio, musculis intercostalibus costas sursum extrorsumve ducentibus, costæ imæ a septo valide deprimuntur, unde longitudo æque ac latitudo thoracis augetur. In summe anxia respirazione costæ adeo valide elevantur ab omnibus musculis huc conspirantibus, ut & diaphragma, motui fortiori cedens, intra abdomen protuberare nequeat. Post actum inspirationis septum relaxatum, a musculis abdominis intra thoracem urgetur. Primario ergo ad inspirationem facit diaphragma, simul vero varias secretiones & excretiones, in abdomine contingentes, motu suo alterno juvat; risus vero, fletus, singultus, vomitus, relaxationi potius septi, quam contractioni ejus musculari, deberi videntur.

MENSIS MARTII A. MDCCXXXV. 195

Videntur. Optandum foret, ut omnium partium corporis nostri fabrica tam exacte secundum omnes conditiones descripta exflaret; quo futurum esset, ut multa phænomena, nondum satis extricata, rectius evolvi possent.

THE PHILOSOPHICAL TRANSACTIONS,
from the year 1720 to the year 1732 abridged, &c.

h. e.

ACTA PHILOSOPHICA AB A. MDCCXX
usque ad A. 1732 in epitomen redacta, & per capita
generalia disposita a REIDIO & JOANNE
GRAY, A. M. & R. S. S.

Voluminis VI Pars I.

Londini, apud Guil. Innys & Rich. Manby, 1733. 4.

Alph. 2 pl. 7, cum Tabb. 22. 12.

Volumen hoc in quatuor dividitur Partes, quarum prima Mathematica, secunda Physica, tertia Anatomica, Medica & Chymica, quarta denique Chronologica, Historica, & Antiquitates, continentur. Pars prima Tomum unum, reliquæ alterum absolvunt. Inter Mathematica primo loco exhibentur, quæ ad Geometriam, Algebram, & Arithmetican, spectant. Robertus Simson duas propositiones generales Pappi, quarum mentionem facit in Præfatione ad Lib. VII Collect. Mathem. & duo porismata Euclidis, restituit. Moivraus nova quædam theoremata de multisectione anguli exhibet. Guido Grandus flores Geometricos, hoc est, figuras, curva quadam, per aliquot foliorum, sese ab uno centro expandentium, perimetrum recurrente, circumscriptas, contemplatur. Samuel Klingenshiern generalem curvarum hyperbolicarum quadraturam determinat. Refert autem ad hoc genus omnem curvam, cujus ordinata datum efficit rectangulum cum recta, quæ ex tribus partibus, necessario diversis, & ordine genitis, constituitur. Diversæ partes esse intelliguntur, quæ ex diversis abscissæ

Cap. I.

potestibus quomodocunque oriuntur; ordine autem genitæ sunt, si modo ab ima ad summam potestatem æquis gradibus ascendant. *Anonymus* explicat, quæ in *Actis* nostris *Supplem. Tom. VIII Sect. I* notis fictis celavit de inveniendis curvis, quæ in situ inverso se ipsas semper intersecant in angulo dato. *Benjaminus Robins* propositionem undecimam *Tractatus Newtoniani* de quadraturis curvarum demonstrat. *Moiwraus* fractiones quasdam Algebraicas ad simpliciores reducere, & quarundam serierum terminos summare, docet. *Mac Laurin* theoremata *Newtoni* de radicibus impossibilibus æquationum demonstrat, & theoremata nova de radicibus imaginariis æquationum detegendis proponit. Subjungitur methodus *G. Campbell* determinandi numerum radicum impossibilium in æquationibus affectis, qui & regulam *Cartesii*, seu *Harrioti*, de numero æquationum verarum & falsarum demonstrat. Denique *Joannes Calson* de nova quadam Arithmetica negativo-affirmativa Meditationes suas communicat, in qua scilicet characteres negativi miscentur affirmativis in designatione numerorum.

Cap. 2. Succedunt secundo loco, quæ ad Geodæsiam pertinent. Docet *Hallejus* usum barometri ampliatum a *Patricio* in libellatione, & similem usum illius barometri describit *Desaguliers*, quod *Stephanus Gray* invenit. Subjungitur *Sebeuchzeri* methodus barometrica dimetiendi altitudines montium.

3. Tertium locum Optica sibi vendicant. *Desaguliers* accurate describit, quænam observanda sint in experimento primo *Lib. I Opticæ Newtonianæ*, ut succedat, cumque in Italia *Rizetti* experimentorum *Newtonianorum* de diversa radiorum refringibilitate in dubium vocasset, modum eadem cum successu instituenti describit, coram Societate Regia ipso opere comprobatum. *Pembertonus* ex inventis *Newtoni* de coloribus rationem reddit arcuum diversicolorum intra iridem primariam a *Langwithio* observatorum. *Joannes Hadley* describit telescopium catadioptricum, a se constructum, ut ad observationes cœlestes commode adhiberi possit, & *Bradlejus* telescopium hoc quinque pedum cum parte quarta æquivalere *Hugeniano* 123 pedum deprehendit. Etenim omnes quinque Satel-

Satellites Saturni, transitus Satellitum & umbræ ipsorum per discum Jovis, phænomena singularia annuli Saturni, veluti ejus umbra in anulum projecta, distinctissime observata fuerunt. Describitur apparatus microscopicus *Leeuwenhoekii*, quem Societati Regiæ legavit. Singula microscopia simplicia sunt, ex lenticula utrinque convexa constantia, quæ ob claritatem objecta admodum distincte repræsentant, etsi diametrum minus amplificent, quam alia vitra minora.

Quarto loco conspiciuntur Astronomica. *Hallejus* de refractione in aere facta disserit. Monet autem, ab altitudine 20 graduum citra errorem assumi posse rationem constantem finium veræ atque apparentis distantia a vertice. Exhibet Tabulam refractionum ad singulos gradus altitudinis apparentis & quadrantes primi atque secundi, semisses vero usque ad decimum sequentium. Refractio horizontalis est 33', 45"; in altitudine autem 75 graduum non nisi 15". *Nettleton* observavit, refractionem aeris omni tempore non esse eandem, cum eandem altitudinem montium ope barometri nunc majorem, nunc minorem, deprehenderit. *Hallejus* de methodo *Cassiniana* telescopica observandi ascensionem rectam & declinationem fixarum nonnulla annotat. *Poundius & Bradleyus* hac methodo parallaxin solis observarunt non majorem 12, nec minorem 9 secundis. Eadem methodo deprehendit *Hallejus*, Tabulas proprias Mercurii esse, tam exactas, quam Veneris, saltem pro tempore observationis. Commendat itaque eandem in observando Mercurio & Cometis Soli vicinis. Idem *Hallejus* adstruit infinitudinem sphaeræ fixarum. Supponit autem principia *Newtoni* de mutua gravitatione corporum mundi totalium in se invicem. Hinc enim infert, stellas in superficie sphaeræ finitæ gravitaturas in eas, quæ sunt centro proximæ, & accelerato motu tandem in eas ruere, ac successu temporis cum iisdem coalescere debere, cum e contrario in spatio infinito vi mutua attractionis omnia sint in æquilibrio. Removet deinde objectiones, quæ contra eam afferri solent. Idem examinat hypothesein, quod stellæ fixæ sint totidem Soles, & circum se habeant systemata planetaria, qualia circa Solem nostrum

Cap. 4.

nostrum conspiciuntur. Examinat etiam methodum, qua *Cassini* parallaxin & magnitudinem Sirii scrutatus est, eamque multis difficultatibus obnoxiam esse ostendit. *Bradley* novum quendam motum fixarum observavit, vi cuius intra spatium annuum a polo versus austrum ad certam distantiam recedunt, & deinde rursus in boream ad certam distantiam excurrunt. Causam deducit a motu annuo telluris & successiva luminis propagatione: neque enim parallaxi fixarum annuæ consentit, quam ex suis observationibus vix unius minuti secundi, adeoque inobservabilem esse debere, concludit. *Hallejus* commendat methodum determinandi loca planetarum per appulsum ad fixas, & ideo suadet, ut accuratus stellarum telescopicarum, saltem zodiacalium, catalogus construatur, quod observationes sint frequentiores. Multæ describuntur observationes eclipsium solarium & lunarium. His subjunguntur observationes eclipsium Satellitum Jovis. *Hallejus* ex observationibus Mercurii d. 29 Oct. A. 1723 in Sole visi medium motum Mercurii intra annos 100 determinat 2 S. 14° 2' 13", motum vero nodi in consequentia 39° 50', intervallo 46 annorum. Unde concludit, planum orbitæ immobile assumi posse in sphaera fixarum, & nodum ascendentem collocandum in 0 S. 15° 41' a prima stella arietis. Distantiam mediam Mercurii a Sole statuit 38710 istiusmodi partium, qualium distantia media telluris a Sole est 100000, æquationem maximam 23° 42' 37", epocham mediorum motuum A. 1723 ineunte st. v. 19° 7' 9" 31", Aphelii vero 13° 7' 3" 34", motum denique Aphelii in consequentia 7' intra annos 8. Hos numeros sufficere arbitratur ad motum Mercurii adeo exacte representandum, sicut hodie per Tabulas præstantiores locus Solis determinari potest, Sequuntur observationes Astronomicæ aliz, quas inter locum habet observatio Cometæ, qui A. 1718, & alterius, qui A. 1723 apparuit.

Cap. 5.

Quintus locus cedit Mechanicis. Legitur hic Schediasma *Taylori* de motu parabolico projectilium, in quo omnis theoria methodo veterum demonstratur. *Pemberton* quædam objicit contra experimentum *Poleni*, quo virium vivarum mensuram determinat. Cum enim distinctionem inter vires vivas
&

& mortuas *Leibnitianam* non admittat, experimento *Poleniano* non probari contendit, quod probandum fuerat. Mensuram communem per velocitatem experimentis confirmare nititur *Desagulierius*, experimentum *Polenianum* itidem oppugnans. *Joannes Eamer* mensuram virium vivarum impugnat ope regulæ communicationis motuum in conflictu corporum non elasticorum, & demonstrationem *Bernoullianam* mensuræ virium vivarum, in Elementis Mechanicæ a *Cel. Wolfio* publici juris factam, impugnat. Exhibentur quoque objectiones *Samuelis Clarke*, quibus *Leibnitianam* mensuram virium vivarum impugnat. *Desagulierius* ope penduli globo aureo instructi, cuius pondus in aëre erat 2577 gr. in aqua 2424 gr. in Mercurio 498 gr. in resistentiam aquæ & Mercurii inquisivit. Repertit autem, una vibratione in Mercurio centrum globi attolli ad eam altitudinem, ad quam post 14 vibrationes attollitur in aqua, & post secundam vibrationem hæere in ea altitudine, quæ medium locum occupat inter eas, ad quas post 26 vel 28 vibrationes in aqua pervenit. Constat, horologia pendulis instructa irregularitatibus quibusdam obnoxia esse, quod metalla calore fiant longiora, frigore breviora. Iis medelam affert *Grabamus*, applicato loco penduli tubo Mercurio repleto. *Desagulierius* propositionem staticam de libra demonstrat, ab Auctoribus hæcenus neglectam. Idem paradoxum hydrostaticum demonstrat, quod duo pondera æqualia ex libra quadam suspensa non amittant æquilibrium, etsi unum a centro removeatur, alterum eidem propius admoveatur. Ergatam etiam perscrutari studet, simulque axem in peritrochio *Perraltii* examinat, num sit ab omni frictione liber, quemadmodum voluit inventori; axem communem in peritrochio eidem præferendum esse contendens. Notat etiam errorem fundamentalem illorum, qui, motum perpetuum producturi, supponunt, pondus ad centrum propius accedendo fieri levius, ut a remotiori attolli possit.

Sexto loco sistuntur, quæ ad Hydrostaticam & Hydraulicam spectant, *Fahrenheitius* novum aræmetrum describit, quod jam in *Actis A. 1730 Mens. Sept. p. 465* exhibuimus. Aliud a se inventum addit *Desagulierius*, qui *Hydrometrum* appellare mavult, quod

Arzometrum dici fœvit. Docet etiam, qua cautione fit utendum in gravitatibus specificis fluidorum determinandis. *Fabrenbeitius* vero specificas variorum corporum gravitates describit, quales experimentis factis reperit. Quomodo *Desagulierius* per Tantalum *Heronis Alexandrini* explicet lacuum prope mare, nec non stagnorum & rivorum, quædam phænomena, in *Actis A. 1730 p. 405* jam docuimus. *Jurinus* Dissertationem suam de motu aquarum fluentium defendit contra *Michelottum*. Varia experimenta de aquarum per tubos ex vase effluentium quantitate pro diversa tuborum longitudine, quorum tamen orificium infra libellam aquæ ad eandem profunditatem subsistit, communicat *Desagulierius*, & usum in aqueductibus exponit. *Beightonus* describit machinam Londinensem, qua insignis aquæ quantitas ad ingentem altitudinem per antlias pressorias elevatur. Quantitas illa calculo determinatur una cum quantitate virium, ad eam agitandam requisitarum. Præfert eam machinæ tantoperè decantatæ Marlyensis. *Desagulierius* perfecit machinam *Haskinsianam*, qua aqua ope Mercurii elevatur.

Cap. 7.

Septimo loco succedunt, quæ ad Geographiam & Artem navigandi referenda. Legitur hic Dissertatio *Desagulierii* de figura telluris, de qua diximus in *Actis A. 1731 p. 552*. *Lynnius* docet modum determinandi longitudinem locorum per stellas cadentes, in duobus locis eodem momento observatas. Supponit autem, eas 20 vel 30 miliaribus Anglicis in atmosphæra elevari. *Hallejus* docet, ad quamnam perfectionem perduxerit theoriam Lunæ, & quam accurate ejus ope longitudo maris determinari possit. Determinantur plurium locorum longitudines ex variis observationibus cœlestibus ab Observatoribus variis. *Thomas Shaw* Geographicam exhibet descriptionem una cum mappa regni Tunetani ex propriis observationibus constructa. In definienda enim locorum & totius regni longitudine atque latitudine tum apud *Ptolemaum*, tum apud recentiores, plurimi occurrunt errores. Longitudinem regni determinat 230 miliarium Anglicorum ab insula *Jerba* usque ad promontorium *Serra*, hoc est, a 33° 24' usque ad 37° 16' latitu-

latitudinis; maximam vero ejus latitudinem ab urbe *Monaster* usque ad *Tibesam* 128 milliarium. Termini remotissimi sunt versus occidentem *Sbeka* in $7^{\circ} 26'$, versus orientem *Clybea* in $10^{\circ} 47'$ longitudinis a Meridiano Londinensi computatæ. *Hadleyus* novum invenit instrumentum metiendi angulos, quod usui est eo potissimum in casu, ubi motus objectorum, vel instrumenti vacillans stabilitas, observationes difficiles ac incertas reddit. Nititur autem inventum principio catoptrico, quod, si radius luminis, a puncto quodam divergens, vel ad idem convergens, a plano polito reflectatur, post reflexionem a puncto alio in opposito latere ejusdem plani in eadem distantia divergere, vel ad idem convergere, debeat, qua a primo puncto divergebat, vel ad idem convergebat, & quod linea perpendicularis ad superficiem, quæ per unum punctum transit, etiam transeat per alterum. Facile apparet, usum hujus instrumenti potissimum destinari observationibus distantiarum Lunæ a Sole, vel stella quadam fixa, ut inde eruatur longitudo maris, quando theoria Lunæ ad eam perfectionem fuerit perducta, ut tanto molimini sufficiat. *Du Quet* invenit modum applicandi remos ad latera clavis eo successu, ut navem intervallo unius horæ mari prorsus tranquillo per spatium unius milliari Gallici promovere possit quidam miles. *Henricus* vero *de Saumarez* novam describit machinam dimetiendi viam maris multo quidem accuratius, quam vulgo fieri solet.

Colophonem tandem imponunt nonnulla ad Architecturam navalem spectantia, quæ a *Cumberlando* inventa describit *Robertus Cay*. Cap. 8.

THE MAIN ARGUMENT OF A LATE BOOK:
Christianity as old as the Creation, fairly stated and examined.

h. e.

PRÆCIPUUM ARGUMENTUM LIBRI,
cujus index: Christiana Religio & Creatio ejusdem
Antiquitatis, expositum, atque sub examen
vocatam.

R 2

Lon-

Londini, sumptibus C. Rivington & J. Roberts, 1733, 8.

Plag. 12.

Inter libros, quibus ipsius Christianæ Religionis veritas impugnatur, ille, cujus index: *Christiana Religio & Creatio ejusdem antiquitatis*, Londini ante aliquot annos a *Matthæo Tyndalio*, Jurium Doctore, qui anno proxime præterito, ætatis suæ 72, diem suum obiit, editus, recentissimus est. Non desunt in Anglia, qui argumentis *Tyndalianis* magnum statuunt pretium, iisdemque ad cœlestis doctrinæ, a Christo traditæ, veritatem evertendam nulla non utuntur occasione. Sed & ibidem reperias eruditissimos cœlestis veritatis vindices, qui scriptis suis id agunt, ut in rem civitatis Christianæ vertant, quæ exitium illi de sententia *Tyndalianorum* minantur. *Tyndalii* enim Commentatio illis occasionem aperit, ut solidis, iisque selectis, argumentis Christianæ Religionis veritatem communiarent.

Cl. Autor, cujus scriptum, *Tyndalio* oppositum, jam recensimus, nomen suum in indice libri non professus est. Compertum autem habemus, illum esse *Antonium Atkey*, verbi divini inter Presbyterianos ministrum. Utique laudari meretur, quod Cl. Autor, antequam argumentum, cui *Tyndalius* præcipuum momentum tribuit, sub examen vocat, scripti *Tyndaliani* summam, additis nullis ab invidia ductis argumentis, candide, ipsis maximam partem verbis *Tyndalianis*, exhibeat. Cum in *Actis* nostris *Tyndalii* Commentationem jam recensuerimus, opus non est, alibi jam dicta repetere. Verbo autem meminisse juvabit illius argumenti, cui præ ceteris *Tyndalius* confidit, & cui Cl. *Atkey* Dissertatio opposita est. Videlicet ita rationes subducit *Tyndalius*: Actiones quædam ita comparatæ sunt, ut illas non nisi bona sequantur, aliæ autem illi, qui perpetrat, dolorem atque malum conciliant. Ex natura igitur rerum judicandum est, quænam actiones sint suscipiendæ, quænam omittendæ? Quod quidem judicium qui sequitur, legi naturæ convenienter vivit. In observatione autem legis naturæ omnis versatur naturalis religio. Jam vero
certum

certum est, omnes homines, omnibus temporibus atque locis, posse facultatibus animæ, quibus a brutis distinguuntur, naturæ legem cognoscere, atque secundum ejus præscripta vivere. Neque dubium est, quin hæc ipsa lex naturæ summi Numinis sit voluntas. Unde sequitur, omnes, qui secundum naturæ legis præscripta, sibi cognita atque perspecta, sincero animo incedunt, Deo non posse non esse gratos atque acceptos. Sufficiens igitur medium est gratiam Dei consequendi, servare legem naturæ. Neque hæc ipsa lex potest mutari, atque additionibus perfectior reddi. Est enim voluntas Dei, & quod consequens est, perfectissima atque immutabilis. Impium igitur est, profiteri, præter legis naturæ observationem, sive religionem naturalem, aliud esse medium a Deo revelatum, quod ad gratiam ejus consequendam faciat.

Cl. *Atkey*, ut argumentum hoc infringat, princípe loco observat, *Tyndalium*, cum de lege naturæ disputat, in diverso admodum sensu vocem legis naturæ adhibere. *Tyndalius*, probaturus, legem naturæ esse perfectissimam, nihilque ei posse addi, legis naturæ voce intelligit naturam atque nexum rerum omnium, unde perfectissime judicari potest, quænam actio sit bona. Cujus tamen nexus cognitio nemini uni, nisi summo Numini, potest adscribi. Contra probaturus, omnes homines legis naturæ observatione gratiam Dei posse sibi conciliare, legis naturæ vocem sensu relativo sumit, atque ea, quæ ab unoquoque viribus animæ a Deo sibi concessis ex indole atque nexu rerum de bonitate actionum possunt concludi, legem naturæ nominat. At enimvero, cum lex naturæ, sensu relativo sumpta, sit admodum imperfecta, & experientia satis doceat, quam parum nonnulli cognitum habeant, quænam actiones sint bonæ atque suscipiendæ, vel hac sola observatione omnem *Tyndaliano* argumento vim adimi posse, Cl. *Atkey* existimat. Licet enim supponamus, in Christi doctrina nihil aliud agi, quam ut lex naturæ explicetur, defendendum tamen erit, hanc ipsam specialem revelationem non indignam Deo esse, hominibus autem summo cedere usui. Cum enim hominum de lege naturæ cognitio sit admodum imperfecta, legis autem natu-

re observatio homines reddat felices, nonne ingens erit beneficium, quod si de legis naturæ ratione divinitus doceantur.

Plura deinceps Cl. Autor in medium profert argumenta, quibus docet, salva perfectione summa atque immutabilitate legis naturæ, sensu absoluto sumtæ, revelationem specialem posse a Deo expectari. Posset enim illa nova argumenta atque motiva ad virtutem suppeditare, posset de remissione peccatorum, de vita post mortem, ex lumine naturæ non satis cognita, docere. Neque etiam legi naturæ obesse existimat, quod in revelatione speciali nonnulla tradantur præcepta positiva, quæ ad melius servanda legis naturæ præcepta homines moveant, atque subsidii loco sint.

FERIÆ ÆSTIVÆ GRONINGANÆ ANNI
MDCCXXXIII. Autore NICOLAO EN-
GELHARDO, L. A. M. & P. P.

Tom. I Sect. I.

Groningæ, apud Jo. Sipkes, 1733, 8.

Plag. 17½.

Vir Clarissimus, cujus Institutiones Philosophiæ Theoreticæ in his *Actis A. 1733 Mens. Jul. p. 321* recensuimus, ad hoc scriptio- nis genus eo consilio accessit, ut partem otii feriarumque Academicarum rationem redderet, partem occasionem & ipse haberet & aliis daret edendi & publicandi, si quis quid scriptum horis subsecivis haberet, quod ad Philosophiam, Mathesin, aut reliquas artes liberales, pertineret, & interesset Reipublicæ literariæ publicari. Hoc Fasciculo, qui Viro Cl. uni debetur, continentur 1) *Causa Dei*, Autore *Leibnitio*; 2) *Ejusdem Judicium de Hobbesii notionibus necessariis & contingentibus*; 3) *Editoris de Lagenulis vitreis viribus elasticis aeris, ipsis inclusi, maxime resistentibus*, Dissertatiuncula. Increbuit nunc apud cives Viri Cl. etiam de Philosophia, quæ his duodecim annis in Germania tantis animorum motibus & impugnata & defensa est. Itaque cum essent, qui, qualis ea sit, aliqua ratione cogni-

cognitum habere cuperent, ipsis hoc dedit Cl. Autor, ut causam Dei, quæ est quoddam quasi Compendium immortalis *Theodicæ* Operis, edendam curaret, eique adjungeret Judicium ejusdem *Leibnitii* de *Hobbesii* notionibus necessariis & contingentis. Causa Dei Latine ab ipso Autore scripta est, sed posterior contra *Hobbesium* libellus Gallice primum scriptus est. Hunc itaque Latinum fecit. In quo quidem non ipsum Ill. Autorem, sed Germanicum Interpretem, secutus est, cum in tota Academia Groningana atque inter omnes Viri Cl. amicos, a quo Gallicam *Theodicæam*, cui isti libelli subjecti sunt, mutuam sumeret, nemo inveniretur. Vide, quam sint in istis terris rerum Philosophicarum curiosi homines. Et si autem Germanicam interpretationem secutus est, persuasum tamen Lectoribus vult, memoriam eorum a se esse adhibitam in interpretando, quæ olim in exemplo Gallico sæpe legerit. Jam ipsa ejusmodi est interpretatio, ut, si sensum spectes vimque verborum, non magno opere recedat a Germanica, quæ præclare Gallico exemplo respondet; neque tamen ipsam Germanicam plane assequitur. Speciminis loco hæc sint. *Leibnitii* §. 2 hæc sunt: *Mr. Hobbes veut, que tout ce que Dieu fait, est juste, parce qu'il n'y a personne au dessus de lui, qui le puisse punir & contraindre. Cependant il parle quelque fois, comme si ce qu'on dit de Dieu n'étoit que des compliments, c'est à dire, des expressions propres à l'honneur, & non pas à le connoître. Il semoigne aussi, qu'il luy semble, que les peines de mechans doivent cesser par leur destruction. Il ne laisse pas de dire sur d'autres matieres des choses très raisonnables &c.* Cl. Engelhardus hæc, quibus Germanica plane respondent, ita interpretatur: *Omnes Dei actiones justas esse asseris, quod neminem ille habeat superiorem, qui ipsum obligare & punire possit. Interdum autem ita loquitur, ac si, quæ de Deo affirmamus, verba tantum essent honorifica, quibus ipsum coleremus, nequaquam autem cognosceremus, aut ejus attributa exprimeremus. Probabile quoque ipsi videtur, penam malorum cum æterndem annihilatione conjunctam esse. Alias de rebus aliis haud contemnenda adducis ratiocinia &c.* De Latinitate nihil est, quod dica-

dicanus. Qui huic Philosophiæ addicti sunt, in eadem schola Latinitatem docti videntur, ut, qui unum uorit, omnes uorit. Libellis *Leibnitianis* subiecit Vir Cl. animadversiones, quæ eo pleræque comparatæ sunt, ut *Leibnitius* a Spinosismo, aliisque gravibus erroribus, liberetur, quorum eum reum esse volunt hi, qui *Leibnitianos* libros aut legerunt nunquam, aut certe non recte ceperunt, quia eo accesserant ad eos legendos animo, non ut, qui *Leibniti* mos fuit, quod placeret, & rectum esset, invenirent, sed, quæ stultorum hominum consuetudo est, quod reprehenderent, & quod ad Fatalismi & Atheismi insaniam detorquerent. Sed has ipsas observationes suorum civium causa subiecit Cl. Autor; quod non ipse solum fatetur, sed his etiam facile apparebit, qui, quæ apud nos in hanc sententiam scripta sunt, non ignorant. Optamus vehementer, ut majorem, quæ Vir Cl. attulit, apud suos vim habeant, quam ea habuisse constat, quæ apud nos multo fusius accuratiusque de ea re scripta sunt. Nam hæc omnia non effecerunt, quo minus subinde exorirentur hi, qui etiam post has Apologias clamores sustulerunt totis viribus, & veterem cecinaere querelam. Dissertationuculam de lagenulis &c. Cl. Autor. esse specimen voluit applicandi calculi differentialis ad res physicas, Auditorum potissimum causa adjectum, quos calculi differentialis artificia & leges docet. Speramus, in his Feriis Virum Cl. aliquando etiam forte editurum eam Dissertationem, qua Systema Equilibrii se expositurum in Institutionibus Philosophiæ promisit. Hic finem dicendi de Cl. Autore faceremus, nisi hac occasione ejus voluntati satisfacere cuperemus, quam literis humanissimis nobis ante aliquod tempus declaravit. Cum Viri Cl. Institutiones Philosophiæ Theoreticæ enarraremus, dubia nobis quædam fatebamur, quædam non satis accurata, cum qua res, tum qua ordinem rerum, visa esse. Sed in his quædam a mente sua plane absudentia sibi Vir Cl. visus est reperisse: non quo nos accusandos putet, sed quod ipse mentem suam non satis feliciter ubique expresserit, nec curatius emendaverit, quæ negligentia operarum in librum irreperant, perversas Paragraphorum citationes. Itaque literis ad nos scriptis de quibusdam planius sententiam exposuit,

posuit, nempe de demonstrationibus unitatis Dei, omnipotentia divina, impossibilis creationis æternæ, de commercio animi & corporis, & decretis divinis, de cogitationis, fidei & syllogismi definitionibus, nosque rogavit, ut de his pauca in his *Actis* diceremus. Itaque faciemus. In demonstrando uno Deo dixeramus sumtem sine approbatione esse, duo eadem numero, seu omnino similia, *per se* repugnare, quia, quod semel non repugnet, nullam rationem attulerit, cur non & centies ac milies nihil repugnantia habeat. Respondet Vir Cl. se non ex hoc sumto demonstrationem ducere, quod minime sibi probetur, sed substantiarum infinitarum plurium impossibilitatem potius *ex impossibilitate differentia, tam extrinseca, quam intrinseca, §. 189* inferre, & substantias infinitas plures fingi non posse, *quia, quæ nil differant, eadem sint*, omnibus fatentibus. Itaque §. 480, *Plures esse Deos, repugnare*, hanc sententiam esse: Deum esse substantiam, dicere, simul vero etiam affirmare, in Deo contineri posse rationem, quare aliis pluribus sit perfecte similis & dissimilis, non coherentia esse, sed pugnantia. De potentia Dei monet, se ejus infinitatem non rerum multitudine solum metiri, ut is infinite potens sit, qui, quicquid fieri potest, id etiam, ut sit, potest efficere, sed etiam ex natura actionis, quæ infinitam potentiam exprimere possit, etsi unam tantum rem, v. c. mentem humanam, effecerit, ut, qui, substantia quæcumque ut oriatur, possit efficere, is infinitus potentia censendus sit. Itaque ex sumto hoc: esse fortuitas res, recte se sibi videri collegisse: esse etiam naturam potentia infinitæ, cui originem debeant. In quo minime Vir Cl. fallitur, nosque facile assentientes, ita explicata mente, habet. In tempore ortum esse mundum, se non tam ex eo colligere, quod finitæ partes sint, quam quod fortuitæ, adeoque ortæ ex nihilo. Sed, quicquid ortum sit, initium habere. In explicando animi & corporis commercio se paulo obscuriorem fuisse, largitur. Quod autem minime consistere secum posse nobis visum sit, corpus & animum, quicquid agant, sua vi agere; & vere tamen utrumque in utrumque agere, id hanc vim habere: utrumque hominis partem sua quidem vi omnia agere ac efficere,

ficere, sed unius tamen actiones determinare certo modo actiones alterius, ac rationes continere, quare altera pars hoc agat, non aliud. In quo, magnopere veremur, ut Harmoniz patronos dissentientes habeat, qui, nisi plane fallimur, eandem viam hic ingrediuntur. Porro, quod dixerit, decretum Dei ab essentiali ejus voluntate non differre, id ita se velle accipi: actum Dei decernentis non re differre ab illo actu, quo circa bonum & malum in genere versetur, sed huic tanquam speciem generi suo subesse: ex quo nulla necessitas decernendi consequatur. Syllogismum abundantem etiam a *Sam. Leibnanno*, Cartesiano, Prosyllogismum dictum esse, & testimoniis humanis se non abrogatam fidem cupere, id quod ex §. 364 Log. appareat, etsi in definitionem fidei unum divinum testimonium adhibuerit. Sensem per conscientiam a se definitum esse, quod hæ perceptiones, quarum conscii non sumus, in Logica negligantur. Neque unquam se statuisse, ad cogitationem omnem conscientiam pertinere. Quomodo ergo cogitationis verbum *Leibnitianam* & perceptionem, & apperceptionem, complectitur? Psych. §. 120, & quomodo non etiam brutis cogitatio tribuitur, quæ & ipsa sibi res objectas qualicumque modo representant, quin, quia sensum externum habent, conscientia gaudent?

JO. ALBERTI FABRICII, S.S. THEOL. D.
 & *Prof. Publ. Bibliotheca Latina mediæ & infimæ*
ætatis. Accedunt WIPPONIS, Presbyteri, Pro-
verbia ad HENRICUM, CONRADI
Imp. Filium.

Hamburgi, sumtu Viduæ Felgineriz, 1734, 8.
 Alph. 3 pl. II $\frac{1}{2}$.

Novum Opus aggreditur Cel. Autor, qui nostro huic Se-
 culo præcipua Græcæ non minus, quam Latinæ, litera-
 turæ adyta labore fere immenso reclusit. De vulgatis olim
 forma, quam octavam vocant, tribus Voluminibus Biblio-
 thecæ Latinæ, sicuti & Bibliothecæ Græcæ Voluminibus qua-

quatuor & decem, quæ forma quarta excusa sunt, in his *Actis* suo tempore pro ratione instituti satis dictum est, ut de iis hic aliqua repetere haud attineat: & hospitem adeo in re literaria nostri temporis neminem putamus, ut ignotos illi Cel. Autoris labores, & in utramque literaturam immortalia merita, suspicari debeamus. Quid igitur jam nova hac, quam exorsus est, tela sibi velit Cel. Autor, nobis potissimum explicandum veniet. Mediæ & infimæ latinitatis Scriptores hocce novo Opere suo Cel. Autori exhibere constitutum est: primam adeo Latine linguæ ætatem eandem habere fas erit, cujus Auctores in superioris Bibliothecæ tribus Voluminibus persecutus est. Ævum autem Latino-barbarum, ad renatas usque literas porrectum, mille & trecentorum amplius annorum memoriam includere, ad quam adeo mediæ hæc & infimæ Latinitatis Bibliotheca se referat, ab ipso Autore statim in limine monitum est; ut adeo hæc Commentatio superioris illius intervallum longe superet. In tanta autem annorum atque Seculorum serie haud amplius Chronologicum, quem in priori Opere tenuerat, servare ordinem Autori collibuit, sed illud commodius visum est, ut tot Scriptorum nomina secundum Alphabeti ordinem disponeret, unde & distributio hujus Voluminis in tres Libros orta, ita, ut tres priores Alphabeti literæ A, B, C, in hoc Volumine comprehensæ, totidem Libros absolvant.

Huc usque cum relatione ad Autoris labores geminos ideam aliquam externam Libri præsentis exhibuimus. De internis vero ubi nunc dicendum esset, illud fateri cogimur, non licere nobis ex mille & amplius argumentis, quæ Cel. Autor in hoc Volumine pertractavit, justum recensum quendam afferre. Id generatim advertere licuit, Autorem nostrum multifcium Scriptores, ad hoc suum intervallum pertinentes, incurrentesque Alphabeti sui circulos, tanto agmine tantoque numero attulisse, quanto id a nemine, in eodem argumentó versato, adhuc dum factum sit. In vitis autem Scriptorum enarrandis brevem atque concisum admodum fuisse Nostrum, porro deprehendimus, quod illud ab aliis ad satietatem usque factum crediderit, suasque, velut Bibliothecarii, partes in

Libris scriptisque Autorum suorum curatius designandis potius explere voluerit. Hoc igitur, quod sibi cum maxime fuit, negotium successu hoc majori illum potuisse persequi, facile creditur, quo majori Scriptorum, atque ipsorum adeo fontium, apparatu, quem vel ipsius Cel. Autoris, vel aliorum apud Hamburgenses, instructissima librorum penus suppeditavit, instructus fuit, aut, sicubi hæc præsidia defecerint, quo majori industria in testibus aliis idoneis advocandis Cel. Autor versatus est. In recensendis Patrum Ecclesiæ scriptis, iisdemque ad V priora post C. N. Secula pertinentibus, quibus alioquin & hic forte locus fuisset dandus, labori hic iterando pepercit Noster, quod eorundem rationem tum alibi, tum quoque in prioris Bibliothecæ Latinæ Voluminibus, ac imprimis in *Supplement. Lib. IV. Cap. III* jam habuerit: unde hic contingit, ut ad *Ambrosii, Augustini, Cypriani*, aliorumque forte quorundam, mentionem, hic iteratam, ea duntaxat in vicem Supplementi afferantur, quæ cum editionibus Operum illorum novissimo tempore acciderunt. In historicis ævi sui scriptis majorem præcipuamque se impendisse operam, ipsemet Cel. Autor fatetur, ut *Vossi* in hac parte laborem suppleret: in quo sane negotio rationes, quas Cel. Autor habuit, ipsum haud sefellerunt; siquidem in eo plures sibi consentientes habiturus est, quod, si quidem universum ex hoc ævo librorum ac fontium apparatus perire contingeret, inter ceteros tamen historicis monumentis ægre carituri simus.

Ut huc usque dicta ad indicandam generalem laboris hujus æconomiam quodammodo faciunt, ita, ut & speciatim quid afferamus, materiam per amplam nobis sufficere possent digressiones eruditæ, quibus Cel. Autor nonnunquam in patientiore Historiæ literariæ campum exspatiatus est, vel apposita etiam atque brevia Autorum quorundam fragmenta, quæ passim inseruit: sed vero, cum jam ipse Cel. Autor in præfamine suo præcipuorum, quæ in iisdem pertractavit, argumentorum indicium fecerit, haud ea quidem huc repetendo transcribere juvat. Unicum de digressionibus in ipsius Autoris dicto indice addere liceat, in his præcipuum adhuc

adhuc locum sibi vindicare notitiam de Historicorum Anglicorum Collectionibus, a p. 266 usque ad p. 288 occurrentem, ubi quidem in Præfatione Cel. Autor octo tantum hujusmodi Collectiones se suppeditaturum pollicetur, sed deinde earundem numerum ad sedecim minimum auctum re ipsa exhibuit. Inter fragmenta, sive apospasmata, ex integro inserta, quamquam præcipuum forte momentum trahant, quæ historici argumenti sunt, occurrunt tamen *Thom. Bradwardini* sententia p. 732 seq. itemque *Caroli Bovilli* Epistola quædam p. 932 seq. huc translata, in quibus, qui de rebus possibilibus, quam re vera existentibus, earundemque causis & phænomenis, nostro tempore philosophari malunt, forte reperient, quod sibi dictum putent. De reliquis, ex quibus quilibet, quid in rem suam facere possit, ex ipsius Autoris indicio facile intelliget, nihil addemus. Id sane apparet, Cel. Autoris nostri herculeos, prorsus in rem literariam conatus ita esse comparatos, ut in plurimum usus cedant, atque plures illis simul doceat atque instruat. Nulli igitur dubitamus, quin & plures vota sua nobiscum conjuncturi sint, ut Cel. Autori, qui se annum ætatis sextum & sexagesimum jam nunc agere nuntiat, ubi & de re literaria immortaliter mereri non desinat, mortalitatem hanc exuere ne contingat prius, quam novum hunc laborem, sicut ceteros suos omnes, feliciter absolverit.

JO. CHRISTIANI GENSELII, ECCLESIAE
Annebergensis Archi-Diaconi, Observa-
 tiones sacrae.

Lipsiæ, sumptibus Hæredum Lanckisianorum, 1733. 4.
 Alph. 2 pl. 5.

Destinatum est hoc Opus illustrandis pluribus Sacri Codicis locis, de quorum sensu non convenit inter interpretes. Et in prima quidem *Observatione* Rev. Autor verba *Caini Genes. IV, 13*, ita interpretatur: *Major est pena peccati mei, quam ut eam ferre possim.* Addit, jam in *Mischal Japhi* &

& ab *Abensfra* expositum ita fuisse hunc locum: duoque altera profert Sacri Codicis loca, quibus *NY* non peccatum, sed peccati penam, significare videatur. In secundo nomen *Cuini* considerat, rejectaque vulgari opinione, id deductum vult a *NY*, plangere, lamentari. In tertia verba Dei *Exodi IV, 21*, ita reddi oportere disputat: *Ego declarabo, obfirmatum esse cor ejus, dum non dimittet populum hunc.* In quarta agit de vestium summi Pontificis scissione, *Levit. XXI, 10, & Matth. XXVI, 65*, docens, eam Pontifici vetitam fuisse quovis tempore, adeoque *Caipham* laceratione vestis suae peccasse partim per ignorantiam, partim per malitiam. In quinta contendit, *Jesaiam Cap. LII, 13 & 14*, non loqui de exaltatione Christi post passionem ipsius facta, sed de illa, qua populus Christum, apud se versantem, & miracula edentem, habebat pro Messia & Filio Dei. In sexta videtur Cl. Autori non alia fuisse causa, ob quam Deus legem suam nec citius, nec tardius, quam anno septimo, publice prælegi voluerit, quam quæ fuit celebrationis Sabbathi die septimo. In septima differitur de festo Judaico latitiae legis, ostenditurque, festum illud non esse vetustius *Esdra*: recensentur item hujus festi ritus ac ceremoniæ. In octava Cl. Autor arbitratur, *Jesaiæ XII, 3*, per fontes salutis significari doctrinam Evangelicam, & locum parallelum *Joan. VII, 37, 38*, capit de uberrimis fructibus e corde fidelium, maxime Apostolorum, per Spiritum Sanctum prolatis. In nona verbis *Malachiæ IV, 5, 6*, hunc tribuit sensum: *Joannes Baptista, alter Elias, corda patrum convertet adversus filios, & filiorum adversus patres*, id est, efficiet sua Messiani regni prædicatione, ut membra regni diaboli, contra fideles Christi subditos sese efferentia, hos odio prosequantur, & instar hostium habeant, adeo, ut nec patres & filii, quos tamen sanguis ipse conjunxit, sint ab hoc dissidio exempti. In decima statuit, interdictum sanguinis & suffocati, quod exstat *Actor. XV, 28, 29*, ad tempus duntaxat, & pro qualitate membrorum Ecclesiæ tunc plantandæ, datum fuisse, eaque mutata, debuisse abrogari. In undecima

cima defenditur, verbum קלל nunquam significare *maledicere*, nec hunc, sed *benedicendi*, sensum locum habere 1 Regum XXI, 10 & 13, Jobi I, 5, II, 9, & Psalm. X, 3. In duodecima locum Exodi XXXIII, 14, ita vertit: *Ira mea ibit, decedet, cessabit.* In decima tertia verba Christi Matth. XVIII, 15 - 18, ita interpretatur: Si proximus tuus peccatum aliquod admiserit, quo vel tuo honori, vel corpori, vel fortunæ, damnum affertur, ipsum verbis suavioribus, & amorem spirantibus, de admisso scelere satis superque arguere potes, deque illato tibi damno. Quodsi te oscitanter audiverit, vel plane noluerit audire, res est ad plures defendenda, ut alter pudore suffundatur, malamque notam publice inurendam metuat. Ad ultimum, si non cesserit monitis, habeto eum pro *ethnico*, hoc est, tali homine, qui non imbutus sufficienti Dei notitia obtemperat pravis affectibus, adeoque ante omnia convertendus est, itemque pro *publicano*, hoc est, impio, & Christi doctrinam sequentes nihili æstimanti. Verba *versus 18: Quæcunque solveritis in terra*, cetera, sic interpretatur, ut Christus vetet, more Judæorum in tali casu omitti preces publicas, cum, ligatis hac ratione precibus in terra, ligata quoque in cælo manent Dei beneficia, quæ tamen soluta quasi super ipsos ventura sint, si liberæ & quasi solutæ fiant preces in terra. In decima quarta per *stellam matutinam* Jof. XIV, 12-15, intelligit *Nebucadnezarem*. *Cadere de cælo* ipsi hoc loco significat *presterni a Deo*. Per הר intelligi vult populum Israeliticum, per *montem conventus templum*. Denique *descendere ad infernum* significat ex ejus sententia infimum exitum, perditionem, & contemptum. In decima quinta putat, *Josephum* Deut. XXXIII, 16, vocari בן בן , *separatum inter fratres*, quia Deus ipsum satis distinctum voluerit inter fratres, & in summitate omnium collocavit. Sequentia sic vertit, rejecta accentuum autoritate: *Primogenitus est Josephus, ipsi est magnificentia bovis*, hoc est, habebit summum splendorem ac dignitatem, maximaque coletur reverentia. Ibidem per *cornua Josephi* duplicem intelligit ejus tribum, *Ephraim & Manasse*. In decima sex-

ra nomen Dei unicuique consideratur *Zach. XIV, 9.* Noster hæc verba: *Tunc demonstrabis Jehova, se esse unum,* hoc ce capit sensu, ut Deus dicatur futurus idem omnibus populis & nationibus, sublato inter Judæos & ceteras gentes pariete intergerino. In *decima septima* explicantur ritus Judaici examinis ac depositionis testium, atque aliquot Sacri Codicis locis interpretandis solerter adhibentur. In sequenti ostenditur copiose, Judæos traditiones fecisse tanti, ut postponere iis legem scriptam ipsius Dei haudquaquam vererentur, atque ita lux affunditur verbis Christi *Matth. XV, 3:* In *ultima* harum *Observationum* de ritibus mulierum in bello captam adsciscendi in thorum; *Deut. XXI, 11-14;* præscriptis, per diligentem disputatur, tumque toti huic Operi finis imponitur.

LIBRI NOVI, EX ANGLIA ADVECTI.

- Stackhouse's *History of the holy Bible.* Lond. 1734, fol.
A new description of England. ibid. 1734, fol.
Cragii Jus feudale. Edinburg. 1732, fol.
The History of the mineral waters in England. Lond. 1734, 4.
Observations on Prophecies of Daniel and Apocalypse of St. John, by Isaac Newton. ibid. 1733, 4.
The Builder's Dictionary. ibid. 1733, 8 maj.
Langrith on muscular motion. ibid. 1733, 4.
Palmer's general history of printing. ibid. 1733, 4.
Casley's Catalogue of the Manuscripts of the King's Library. ibid. 1734, 4.
Longinus $\mu\epsilon\pi\iota$ $\psi\psi\omega\varsigma$, ex ed. Zach. Pearce. ibid. 1732, 8 maj.
A view of the real power of the Pope, by T. H. ibid. 1733, 8.
Anacreontis Carmina. ibid. 1733, 8.
Homeri Iliados Liber primus, studio Georg. Sylvani. ibid. 1733, 8.
A Dissertation on Death. ibid. 1732, 8.
Peirce on Eucharisty of $\epsilon\beta\iota\lambda\delta\epsilon\rho\iota\iota$. ibid. 1732, 8.
Reasons for being a Christian. ibid. 1732, 8.
A general view of religion. ibid. 1729, 8.
Neal's History of the Puritans. ibid. 1733, 8.
Trapp on the trinity. ibid. 1733, 8.
Waterland on the trinity. ibid. 1733, 8.
Bennet on the gods. ibid. 1733, 8.
Curteis on natural religion. ibid. 1733, 8.
Free thoughts concerning souls. ibid. 1733, 8.
Reflections on men. ibid. 1733, 8.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Aprilis Anno MDCCXXXV.

*HISTORIA ABBATIÆ CASSINENSIS, PER
Seculorum seriem distributa, studio & labore D. ERAS-
MI GATTOLA, Cajetani, Abbatis Sancti Mac-
thæi Servorum Dei, & Cassinensis Ar-
chivi Custodis.*

Pars I & II.

Venetiis, apud Sebastianum Coleti, 1733, fol.

Alph. 11 pl. 6, cum aliquot Fig. æn.

Antiquissimum & nobilissimum est inter Pontificios Mona-
sterium Montis Cassini, quod, quemadmodum conditum
est a *S. Benedicto*, Monachorum parente, A. 529, sic in tanta
quondam celebritate fuit, ut solenne esset inter Monachos, ali-
quos excellentioris indolis viros Cassinum amandare, quo san-
ctæ regulæ observatione purius & exactius imbuerentur, ac re-
duces eandem in suos derivarent. Primus Chronicon Cassinen-
se edidit *Leo*, Marsicanus, Monachus Cassinas, Cardinalis, &
Episcopus Ostiensis, quod usque ad annum 1138 continuavit
Petrus Diaconus. Hos igitur cum primis Scriptores supplere
& continuare studuit *Erasmus Gattola*, & id maxime dedit
operam, ut, quæ Autographa reperiuntur in Tabulario, cui præ-
est, Cœnobii Cassinensis, huc exscriberentur. Itaque Diplo-
mata

mata Romanorum Pontificum, Imperatorum, Regum, Principum donationes, ab ipsis Autographis summa diligentia ac fide repetitæ exhibentur. His omnibus præmissa brevis Descriptio Cœnobii ipsius Cassinensis, cujus situs, odæum, sacrum, insignia, sigillum, pharmacopolium, viridaria, dormitorium, &c. describuntur. Ad ipsum ædificium Monasterii penitus perspiciendum adjectæ sunt sex Ichtiographicæ Chartæ, æri incisæ, quarum tres triplicem ædificii ordinem, tres autem prospectum interiorem Ecclesiæ, veteris pavimenti, a *Desiderio*, Abbate olim, constructi, & cœnobii, repræsentant. Historiam in Secula divisit Autor, ita quidem, ut singula Secula septem quasi Capitulis absolvantur. Nam I) Abbatum exhibetur Catalogus, cui subjicitur enarratio rerum ab ipsis gestarum; II) disciplina, quæ unoquoque Seculo in Cœnobio Cassinensi obtinuit, monastica profertur; III) historici eventus, qui ad hoc ipsum Monasterium pertinent, memorantur; IV) Monachorum pietate ac sanctitate insignium merita exponuntur; V) recensentur Monachi, qui scientiis floruerunt, & Operibus editis, quæ accurate notantur, nominis famam consecuti sunt; VI) celebrantur illi hujus Cœnobii Monachi, qui ad majora dignitatis culmina evecti varias dignitates Ecclesiasticas gesserunt; VII) producantur Cœnobia tum Monachorum, tum Sanctimonialium, nec non Xenodochiorum, quæ vel a Cassinatibus fundata, vel ipsis libertate Principum aliorumque donata fuerunt. Hac ratione Historia ab Autore per singula Secula traditur, & ex ipsis Autographis, maximam partem ineditis, refertur. *Pars prima* incipit ab A. DXXIX, & definit circa A. MCC. *Alterâ Pars* ab A. MCC usque ad A. MDCCXXV Historiam Cœnobii Cassinensis recenset. Subjungitur Apologia pro *Leone*, *Ostiensis*, & *Petro Diacono*, Chronici Cassinensis Autoribus, in qua, recensita *Leonis* ætate, ejusque Chronici variis editionibus, laudatisque Scriptoribus, qui ejus mentionem fecerunt, accuratam ipsius scribendi rationem defendit *Gattola*. Huic Apologiæ subjecta sunt Addenda & corrigenda in utraque *Parte*; in quam accedunt Indices variî & copiosi, in quibus Abbates Cas-

sinen-

MENSIS APRILIS A. MDCCXXXV. 247

sinenses, Monachi Cassinenses, sanctitate & pietate, nec non scriptis doctrinaque, illustres, ac dignitate conspicui, vetera monumenta ordine Chronologico exhibentur, quibus adduntur Indices monumentorum, quorum incertus est annus, & rerum in utraque *Parte* memorabilium.

AD HISTORIAM ABBATIAE CASSINENSIS
*Accessiones, cura & labore D. ERASMI GAT-
TOLA, Cajetani, Abbatis S. Matthæi Servorum
Dei, & Cassinensis Archivi Custodis.*

Pars I & II.

Venetis, apud Sebastianum Coleti, 1734, fol.

Alph. 10 pl. 4, cum aliquot Fig. 22.

In his Accessionibus ea cum primis monumenta ab Autore exhibentur, quæ ad originem, incrementa, decrementaque dominatus Cœnobii Cassinensis pertinent. Cum enim, ut in Præfatione ipse fatetur, sæpius ab eo postulassent Jurisconsulti, causarum Cœnobii Cassinensis patroni atque advocati, ut ea documenta ederet, quæ docerent, quomodo parta, retenta, & ad hæc usque tempora perducta Jurisdictio Civilis, criminalis, mixta, Portulanæ, Syclæ, Fidæ, Dissidæ Bajulationis, Venationis, Piscationis, Aquarum, Exactionis, Decimarum, aliorumque, quæ possedit & actu possidet Cœnobium Cassinense, conscripsit Dissertationem, quæ non solum prima est in his Accessionibus, verum etiam integram *Partem primam* & amplius absolvit, de origine & progressu Jurisdictionis Monasterii Cassinensis Civilis, mixtæ, & criminalis, qua ex authenticis monumentis, vel originalibus, vel apographis, aut ex Scriptoribus fide dignissimis, diuturnam dominatus possessionem defendit. Incipit hæc Dissertatio a *Gisulfi* donatione, & ea affert maxime monumenta, quæ a *Leone*, Marficano, in Chronico Cassinensi diligentissime laudata sunt, servato per Secula ordine, quemadmodum in ipsa Historia factum est. *Dissertatio secunda in*

T 2

harum

harum Accessionum *Parte II* de præstantia & fide Archivi Cassinensis exponit. Nam, quo majorem fidem conciliet monumentis, quæ ad afferendam Cœnobii sui Jurisdictionem produxit, ostendendum sibi existimavit Autor, ab ipso Cœnobii exordio conservata in eo fuisse Diplomata accuratissime, adeoque fide dignissima esse. Atque id exinde probat, quod secum faciat S. Rota Romana in decisionibus, factis in contradictorio judicio, atque sententiis, ad hoc latis, tum ex Bullis *Gregorii XV & Urbani VIII*, atque ex eruditorum hominum testimoniis, quodque plura Diplomata Romanorum Pontificum ac Principum in hoc Archivo existant, quibus integra fides in judicando adhibita sit, quod in eodem Archivo asserventur Diplomata, quibus integra sunt Privilegia Pontificum Principumque inserta; quod nonnulli Pontifices Romani magni momenti Diplomata in Archivo Cassinensi asservanda posuerint, & quod denique Archivum hoc summa diligentia semper a Monacho maturæ ætatis rerumque perito custoditum fuit. Hanc Dissertationem excipit brevis Descriptio civitatum Cassini, S. Germani, atque castellorum, pagorumque ditionis, sive Monasterii Montis Cassini. In qua quidem Descriptione non solum de flore Cassini, quem habuit recentiori ætate, commentatur Autor, verum etiam ejus celebritatem, quam obtinuit veterum Romanorum temporibus, ex antiquis Scriptoribus demonstrat. Inprimis vero copiosus est in describendo flumine Liris, cujus veram originem contra multorum sententias falsas defendit. Accedit *Chronicon Richardi de Sancto Germano*, ad quod ut sæpius provocatum fuit ab Autore, ita hic cum Manuscripto, quod in Archivo Cassinensi asservatur, bis collatum editur. Ex qua quidem editione patet, gravissimis erroribus scaterere Chronici hujus editionem, quam debemus *Cel. Muratorio in Scriptor. rer. Italicar. Tom. VII f. 1. 968.* Non ingratum fore Lectoribus nostris confidimus, si, diversam Codicis Manuscripti, a *Gattola* nunc demum editi, lectionem ab ea, quam *Muratorius* exhibuit, huc transcriptam dederimus. Ita vero eam exhibet laudatus *Gattola p. 766 seq.*

Editur.

Editus.

fol. 968. *Guilielmus*, Rex Siciliae,

Ad Abbatem Venusit.

fol. 972. Posuit Capellanos.

fol. 975. Per eum veniam mererentur &c. Castrum Malvesi.

fol. 979. Castrum Pontis Cerui per Capitaniatum.

fol. 980. *Diopulsus* Comes &c. Roccam Teani &c. & portis & aggeribus communit.

Et exinde Teanum veniens una cum.

fol. 991. Hoc anno *Honorius*, P. P.

fol. 992. *Honorius* P. P. mense Junio.

fol. 993. Factus est Aquilae.

fol. 995. Ad castrum se contulit Caspium, quod *Raynerius* &c. civitatem, & tunc totam Marsiam equitat &c. Hoc anno mense Augusto Fundana civitas pro majori parte casu accidente igne cremata est, quae funditus propterea everfa est.

Joannes, Rex.

fol. 996. Per *Henricum de Morra* magnum.

fol. 999. Pavensemque Episc. Ubi sexto intrante Martii esse Imperator.

MSS.

Guilielmus, Rex Sicilia II,

Ad Abbatiam Venusii.

Posuit Castellanos.

Opera posset offensos, & per ipsum veniam mererentur &c. Castrum Malveti.

Castrum Pontis Curvi per Capitaniatum.

MCC. *Diopulsus* Comes &c. Roccam Jani &c. & turribus & aggeribus communit.

Et exinde Teanum veniens, quae sibi favebat, una cum.

MCCXIX. Hoc anno *Honorius*, Pp.

MCCXX. *Honorius* Pp. mense Junii.

Factus est Apuliae.

Ad castrum se contulit, quod *Raynaldus* &c. & tunc totam Marsiam equitat &c. Hoc anno mense Augusti Fundana civitas pro majori parte casu accidente igne cremata est.

MCCXXIII. *Joannes*, Rex.

Per *Henricum de Morra*, Magistrum.

Pavensemque Episcopum.

Ubi octavo intrante Martii praeisse Imperator.

150 NOVA ACTA ERUDITORUM

<i>Edictus.</i>	<i>MSS.</i>
fol. 1001. Per <i>Petrum de Abulo</i> &c. Et prædicta præcatio &c. Item quod præcatio &c. præcationem ipsam &c. per Abbatem.	Per <i>Petrum de Ebulo</i> &c. Et prædicta procuratio &c. item, quod procuratio &c. Procuracionem &c. per Abbatiam.
fol. 1028. In utraque Sicilia. MCCXXII.
Quarum initium est de mercatoribus &c.	In utraque Sycla. MCCXXXII.
Quarum initium est. Post mundi machinam providentia divina firmatam, de quibus has inter alias elegi huic operi inferendas <i>Federicus Augustus</i> de fide mercatorum.
fol. 1033. MCCXXXIII.	MCCXXXIX.
fol. 1034. Erit in Kal. Madii & Kal. Novembris.
Pluviaz.	Erit in Kal. Madii & finient in Kal. Novembris.
Pruinz.
fol. 1035. de <i>S. Raymundo</i> .	de <i>S. Fraymundo</i> .
fol. 1036. <i>Thomas de Agno</i> .
Lit. B. <i>Raymundus Pellegrini</i> .	<i>Thomas de Aquino</i> .
<i>Raynaldus Bellegrini</i> .
fol. 1037. <i>Henrici de Morro</i> , Magistr. Justitiæ.
Decremat ignis &c.
Et <i>Henricus de Mero</i> .
Lit. D. 1237 Octava mensis Januarii Electio.	<i>Henrici de Morra</i> , Magistr. Justitiarum.
Cremat ignis &c. & <i>Henricus de Morra</i> .
MCCXXXVII Mense Januarii octavo stante eodem mense electio.
De Carvaro.
Lit. E. de <i>Fr. Redulpho</i> .	De Carvario
de <i>Fr. Pandulpho</i> .
fol. 1038. Cazzolo.
Mirum præjudicium Judicem
Lit. C. Nec non & de anno.	Cazzolo.
Virum providum Judicem
Nec non & de Atino.

Edi-

MENSIS APRILIS A.MDCCXXXV. 151

Editur.

Et magister *Raymundus*.
Populi communitates.
Lit. E. Patris *Pandulphi* &c. Fr. *Ricchardus de Babulo*.

De *Carvaco* &c. & Magister *Raymundus*,
fol. 1039. Et sic vocatus.

Thomam de Agno &c.
Ad nutum suum.

Mense Junii *Acerrarum* Comes cum Magistro
Justitiario.

fol. 1040. Cum se *Cremona*
comparens infeliciter in ob-
sidione *Brixie*.

Consecratus est, qui
mense Augusto infirmitate
correptus obiit.

Mense eodem Augusto
Henricus de Morra, Magi-
ster Justitiarius, de *Lombar-
dia* redit in Regnum.

Lit. C. & apud *Adri-
um* &c. Ubi novi confuta-
ti sunt.

Lit. D. Et licentia da-
ta est in propria.

Lit. E. Et *Thoma de
Agno*.

Guido Jorenus, Epi-
scopus.

MSS.

Et magister *Raynaldus*.
Populum concitantes.
Fr. *Pandulphi* &c. Fr. *Berardus de Babuco*.

De *Corvario* &c. & Magister
Raynaldus.

Et tunc vocatus.

Thomam de Aquino &c. Ad
mandatum suum.

Mense Junii dictus *Acerrarum*
Comes, & *Henricus de Mor-
ra*, Magister Justitiarius.

Cum quo se *Cremona* compa-
rens inde feliciter in obfi-
dionem *Brixie*.

Consecratus est, & (desunt alia
verba)

Mense Augusti *Henricus de
Morra*, Magister Justitia-
rius, redit in Regnum de
Lombardia. Hoc etiam
mense dictus Abbas S. Sal-
vatoris infirmitate corre-
ptus obiit.

Et apud *Adriam* &c. Ubi no-
vi constituti sunt.

Et licentia data est omnibus
in propria.

Thoma de Aquino.

Guido Soranus, Episcopus.

Edi-

159 NOVA ACTA ERUDITORUM

<i>Editus.</i>	<i>MSS.</i>
fol. 1041 Lit. A. <i>Rogerus Boccabella.</i>	<i>Rogerus Porcastrella.</i>
Lit. B. Fr. <i>Raynn de Curci.</i>	Fr. <i>Raynaldus de Carci.</i>
Fr. <i>Riccardus de Babuco.</i>	Fr. <i>Berardus de Babuco.</i>
Lit. D. Eodem mense <i>Thomas de Agno.</i>	Mense Madii <i>Thomas de Aquino.</i>
Tertio Junii circa horam nonam diei Veneris.	Mense Junii tertio intrante eodem mense, qui fuit Veneris dies, circa horam nonam.
fol. 1042. Civitas Tarvisii per <i>Alterium de Romano & Erolinum de Cammino.</i>	Civitas Tervisii per <i>Albericum de Rommo & Ezolinum de Cammino.</i>
Fr. <i>Raymundus.</i>	Fr. <i>Riccardus.</i>
Fr. <i>Joannes Carolus.</i>	Fr. <i>Joannes Gazolus.</i>
fol. 1043 Lit. A. Atque principales eorum, qui intus steterunt, ignis cremavit, & fere quingentos, qui evaserunt ignis incendium.	Et quamplures eorum, qui intus steterant, cremavit ignis, & fere quingenti, qui evaserunt ignis incendium.
Lit. B. Rex Navariz. Cardinalis Decimo Septembr. obiit.	Rex Navarraz. Cardinalis XV Kal. Septembris obiit.
Lit. C. Ex civitate per octo.	Extra civitatem.
fol. 1044. <i>Bidde Domine.</i>	<i>Bidde dicuntur.</i>
Lit. C. Apellum & Coction venerunt.	Aspellum & Coccojana,
Imperatrix cum <i>Richardo Panormitano.</i>	Imperatrix cum <i>Berardo Panormitano.</i>
Lit. E. Regis Castelliz.	Regis Castelliz.
fol. 1045 Lit. A. Moram pertrahens e vestigio per <i>Agnum</i> transitum faciens, & secum ducens <i>Pandulphum</i>	Moram protrahens e vestigio per <i>Aquinum</i> transitum faciens, & secum ducens <i>Pandulphum</i> Dominum <i>Aquini</i>

Editus.

Dominum Agni apud Insulam Pontis Salarati &c. per Soram & Marchiam.

Lit. B. Marcoranum. Si milititer taxati.

Lit. C. Magister *Raymundus*.

Lit. D. Ipse vero.

Lit. E. Jura curfu. fol. 1046. Apud Agnum. fol. 1047. Et apud Cryptam ni ferratam.

Lit. D. Pontis Salarati. Augustani.

Theauri omnes Ecclesiarum Regni Capitano jussu *Andrea de Cicala* a porta Roseti, usque ad fines Regni capiuntur, ii apud S. Germanum, in Ecclesia S. Mariæ. Deputati sunt quatuor.

Deputatur.

fol. 1048. Per S. Germanum.

Lit. C. His diebus jubetur. Civitatis Barri.

fol. 1049 Lit. A. Ministerio pii. Ab intimis elicente.

Dixi Patres Januenses publicis. Substitutus. Est tamen. Animum: nostro durante imperio vices suas. Prolecti. Et in Pompei sui cineres generi fortunam. Primi pietatis effectum: deleatur: licet irreverenter &c. offensi.

MSS.

apud Insulam Pontis Salarati &c. Per Soram & Marchiam.

Marcoranum. Siculum taxati.

Magister *Raymundus*.

Ipse Imperator.

Juxta numerum.

Apud Agnum.

Imperator ipse apud Cryptam ni ferratam.

Pontis Salarati.

Augustani.

Theauri omnes Ecclesiarum Regni a Porta Roseti, usque ad fines Regni jussu *Andrea de Cicala* Capitani. apud S. Germanum, in Ecclesia S. Mariæ. Deputati sunt duodecim.

Deportatur.

Per S. Germanum, Aliphiam.

Eodem mense jubetur.

Civitatis Bari.

Misericordia pii.

Ab intimis educeute.

Diri Patres invictum publicis. Subjectus. Est tamen. Animus. Naturæ dominante imperio. Vires suas: flecti: Et in Pompei, generi sui, cineres fortunam. Paternæ pietatis affectum. Doleant: licet offensi.

Editus.

Declaratione. Missa, recommendent. Ordinatis.

Capitanate, Thiboldi.

Et aliis Comedilibus devastant.

Eodem mense.

fol. 1050 Lit. A. Hostiliter impugnant castrum quoddam, quod Yseus frater. *Reginus & Taurinus* de Lombardia, Episcopi per Abbatem.

Lit. B. *Bernardus*, Per Agnum. In Marchiam. Et mense Julii congregato mense Augusto, numerus de qualibet.

Qui mense Maji. Et mox per Agnum Per Campaniam.

Lit. E. Eo mense.

In Lucina Cardinalis.

fol. 1051. *Innocentium* Audito Imperator. *Bernardum Panormitanum*. Eodem mense.

Lit. B. Pertractante Magistro *Raymundo*.

Minis.

fol. 1052. Dimisso Comite predicto. Mense Septembris &c. Comes, Versus Agnum.

His itaque in locis *Richardus de S. Germano* Chronicon ex MSto emendatum hic exhibetur, quod sequitur Anonymorum Monachorum Casinensium breve Chronicon ab A. 1000 usque

MSS.

Cantatione. Misericordis, recommendent, ostendatis.

Capitanate, Yboldi.

Et aliis crudeliter devastant.

Ipso mense.

Hostiliter impugnant, qui castrum quoddam, quod Yseum dicitur. *Reginus & Taurinus*, Episcopi de Lombardia. Per Abbatiam.

Bernardus, Per Aquinum. In Marchiam mense Julii Imperator congregato. Ipso mense Augusti, numerus servientur de qualibet.

Mense Madii Imperator ipse. Et per Aquinum. Per Campaniam facto ponte.

Ipso mense Madii.

In Lucina Presbyter Cardinalis.

Innocentium IV Audito Dominus Imperator. *Bernardum Panormitanum*. Eodem mense Julii.

Procurante magistro *Raynario*.

Viris.

Dimisso ex pacto comite predicto Ipso mense Septembris Comes. Versus Aquinum.

MENSIS APRILIS A. MDCCXXXV. 155

usque ad A. 1212, e tribus Codicibus manuscriptis, qui itidem in
Casinensi Tabulario asservantur, excerptum, suppletum, auctum,
& ab erroribus primarum editionum emendatum. Ceterum
hæ Accessiones iisdem sunt Indicibus instructæ, quibus ipsa Hi-
storia, de qua paulo ante diximus.

Westphälische Friedens-Handlungen und Geschichte, &c.
h. e.

ACTA PACIS WESTPHALICÆ PUBLICA;
Autore JO. GOTHOFREDO DE MEIERN,
Regis Magnæ Britan. & Electoris Hanno-
verani Consiliario Aulico.

Tomus II.

Hannoveræ, apud J. A. Gerken, 1734, fol.
Alph. II.

Cum primus horum Actorum Tomus summo fuerit exce-
ptus applausu, haud dubie hunc quoque cupidissime ex-
cipient Juris Germaniæ publici cultores, prætereaque omnes
Historiæ patriæ studiosi: quorum sitis reliquos quoque videndi
Tomos ea re accendetur, quod Generosiss. Autor in Præfatio-
ne hujus Tomi e Diplomate quodam Imperiali docet, ad In-
strumentum Pacis Westphalica interpretandum non sufficere
communes interpretandi regulas, sed recurri subinde oportere
ad Protocolla & Acta hujus Pacificationis, ne a vero aberretur
sensu; ac præterea indicat, huic labori suo novas nuper latas
esse suppetias tradendis Tobia Oelbasi, Legati Reipublicæ No-
ribergenfis, Viri summi, accuratissimis de isto Pacificationis
negotio relationibus.

Continetur hoc Tomo nonus hujus Operis Liber, una cum
novem sequentibus, quorum argumenta recensere singulatim,
ideo non putamus necessarium, quod ipse Autor Præfationi
sue inseruit accuratam singulorum Librorum, in quibus histo-
ria hujus Pacificationis inde a mense Octobri anni 1645 perte-
xitur

xitur ad Martium usque A. 1646, *ὀνείψιν*. Quare videmur gratius facturi nostris Lectoribus, si ex unoquoque Libro excerpserimus quædam, quæ cognitu visa fuerint jucundiora, & ad cupiditatem totum Opus legendi inflammandam idonea. Itaque *Libri IX §. 2* legimus, cum ageretur de Reformatis etiam pace publica impertiendis, ita censuisse Legatos Suecos: *Pontificios fuisse usque huc communes omnium Evangelicorum hostes, quoquo nomine appellentur; Reformatos etiam communem causam contra Pontificios una propugnasse; ergo injustum fore, eos Pontificiorum injuriis profiteri, legum præsidio destitutos; sed & injustum fore, Reformatos ita tutos facere, ut fidei Lutherana domesticos persequi, & ditionibus suis ejicere possint.* Laudant iidem majorem in modum Electorem Brandeburgicum, quod suis in terris integrum permittat *Lutheranis* publicum religionis suæ exercitium. *§. VII* de injusta *Lutheranorum* ex urbe Egra ejectione agitur, simulque exhibetur deprecatio Electoris Saxonie pro his exulibus, petentis, ut iis permittatur redire, suaque religione frui. *§. IX* queruntur Status Evangelici Austriacarum regionum de sæva religionis suæ persecutione, Legatosque Osnabrugæ versantes rogant, ut sui etiam rationem habeant. Ingeniose vero *§. XXVI* Legatus Cæsareus, *Volmarus*, has persecutiones excusat ac defendit, inter alia illud urgens, quod ipsi Protestantium Principes ita facere soleant, ut cives suos cogant aut religionem Principis sui sequi, aut terris suis excedere. *§. X pag. 26-57* copiose & solide exponuntur Erfurtensis civitatis controversiæ cum Electore Moguntino, & quidem cum politica, tum ecclesiasticæ. *Libri X §. III pag. 116-120* exhibetur brevis historia societatis illius mercatoris, quam *Hanseaticam* vocant, scilicet (ut hic additur,) a veteri vocabulo Gothico *hansa*, quod *societatem* significat. Cognoscitur hinc perspicue istorum fœderatorum autoritas & potentia prope par regis. *§. XIV* Legati Principum Protestantium concedunt Reformatis in Imperio securitatem politicam & exercitium religionis, sed non item jus reformandi: hoc enim (ita unus eorum agebat,) competere Catholicis duntaxat & *Lutheranis*.

§. XXI urbs Osnabriga jura sua & privilegia haud vulgaria commemorat, utque inviolata ea servant, petit. *Libri XI §. V* exhibentur Sueciz Legatorum Antapocrifes sive *Replice*, quas vocant, ad Cæsareorum Legatorum Responſiones pacificatorias. Dividuntur autem *Replice* illæ in quatuor classes, quarum prima tractat *res & negotia Imperii*, altera *satisfactionem*, tertia *pacificationem* ipsam, quarta *tractatum pacis executionem*. In prima classe contenditur, *ter nimum* reconciliationis a quo esse debere A. 1618, quippe quo anno bellum exarserit. In secunda postulant, ut ad satisfaciendum Regi Sueciz subjiciatur ejus ditioni Silesia, Pomerania una cum Episcopatu Caminensi, urbs Wismaria cum adjectis monumentis, Archi-Episcopatus Bremensis, & Episcopatus Verdenſis. In quarta volunt præter alia, e captivitate dimitti Regis novi Lusitaniæ fratrem, *Eduardum*. §. IX, cum urgeret Legatus Brandeburgicus, etiam Reformatis Principibus tribui debere jus reformandi, idque exercendi erga *Lutheranos* sibi subjectos; & tamen dicerent Reformati, se esse Augustanæ Confessionis addictos, eoque nomine securitatem suæ religionis postularent; Legatus Suecicus illi Legato ita respondebat: *Credam, vos esse Augustanæ Confessionis addictos, quamdiu non aggrediemini reformare Augustanæ Confessionis addictos: ut primum vero id feceritis, non potero credere, vos esse addictos ei religioni, quam immutare & reformare cupitis.* §. X Legati Sueciz exhibent viginti puncta asssecurationis pacis, quorum ultimus videtur ipsis habitus esse primus & primarius. Contendunt scilicet, Jesuitas, qui fundamenta omnis fidei publicæ evertant, publice quippe statuentes, Catholicos Principes non teneri ea præstare, quæ Acatholicis per pacta vel solennissima promiserint, vel e Germania esse ejiciendos, vel saltim non ferendum, ut docere id pergant; sique tamen id audeant, ut tanquam turbatores fidei pacisque tractentur. §. XV - XIX jucundum est legere, quanto studio incumbant Legati Cæsarei, ut Gallis persuadeant, ut abstintant a postulatione Alſatiæ in satisfactionem Regis sui. *Libri XII §. II pag. 259* Legati Principum suadent, ut conficiatur

in Comitibus consensu omnium Ordinum Capitulatio Imperatoris perpetua, ne videlicet detrahatur quidquam iuribus Principum, si Capitulatio permittatur faciendi solis Electoribus. §. VII pag. 287 seq. exhibentur capita Pacificationis, iam A. 1635 proposita a Cancellario regni Sueciz, *Axelio Oxenstierna*. Hic non alia, quam quæ sit per pecuniam, satisfactio postulatur regno Sueciz, nec ulla sit mentio tradendarum aliquot regionum. §. VIII pag. 299-317. postquam Austriacus Legatus Bavaricusque, terminum amnestiæ generalis anno 1630 alligandum esse, contendissent, gravioribus argumentis urgent Legati Protestantium, terminum a quo illius amnestiæ non posse non constitui annum 1618. *Libri XIII §. III & VIII* exstat postulatum Gallorum de non eligendo Rege Romanorum, quamdiu vivat Imperator, deque Romanorum Rege ex alia, quam ex regnantis Imperatoris, familia eligendo. Utriusque vero postulati iniquitas in apicem producitur, ac, oblata hac occasione, censent Legati Principum Germaniæ, an opus sit eligi Regem Romanorum, merito deliberandum esse in Comitibus ab universis ordinibus; postquam vero de ea re conventum sit inter Proceres, liberam permitti debere electionem Regis illius Electoribus. *Libri XIV §. I pag. 431* ait Legatus Bavarus, pacem Germaniæ simpliciter esse necessariam, cum Germania nunc similis sit homini, cui omnes nervi incisi. Dixerat paulo ante, nihil amplius esse pecuniæ in Germania: id quod *pag. 463* alius Legatus item profitetur, adjiciens, ubique locorum in Germania foedissimam esse vastitatem. §. II *pag. 444* observat Eruditiss. Editor, Legatum Austriacum in suffragio suo (quod ibi exhibetur,) de Alsatia Gallis in satisfactionem non danda tanquam vatem omnia prædixisse, quæ postea acciderint Imperialibus Alsatiz civitatibus, itemque Belgio. *Ibidem pag. 451* exhibetur longa Oratio Legati Brandenburgici, qua docet, quam inique postuletur, ut Dominus suus Pomerania cedat, eamque Sueco concedat, quamque noxia ea res futura sit universis terris Brandenburgicis. §. V *pag. 504 seq.* sistuntur Statuum Evangelicorum gravamina politica, in quibus partim cum Cæsare, partim eum Electoribus, conqueruntur,

tar, ad ultimum petentes, ut id posthac fiat, quod justum legitimumque. *Liber XV* totus continet deliberationes & concertationes de gravaminibus Protestantium Ecclesiasticis, quæ *§. II* exhibentur *pag. 522-537*. Hic imprimis notatur *Ferdinandi II* Edictum, A. 1629 promulgatum, adjectaque ei sine mora executio æerbissima. Atque hinc tot annorum lacryma ortæ esse *p. 529* dicuntur, hinc tot tantæque calamitates Germaniæ. E contrario *pag. 539-565* legas gravamina Ecclesiastica Pontificiorum contra *Lutheranos*. Lectu imprimis dignum est, quod *pag. 632 seq.* exstat, colloquium Legati cujusdam Protestantium cum Legato Cæsareo de *Reservato Ecclesiastico*, quod vocant. Cum scilicet ille urgeret, Episcopum Catholicum, si *Lutheranus* fieret, dignitatem ac redditus suos retinere debere, hic ei objiciebat hanc instantiam: Cur *Lutherani* Superintendentem quempiam, si Catholicus fiat, dignitate sua & redditibus adjunctis privant? *Lutheranus* vero Legatus respondebat, faciendum esse discrimen inter Episcopum ordinis Principalis & inter Episcopum sive Superintendentem inferioris dignitatis. In eodem argumento versatur totus *Liber XVI*, quippe in quo speciatim disceptatur, & quidem scriptis longioribus, in utramque partem de *Reservato Ecclesiastico*, de *secularisatione* (quod vocabulum, ut ex *pag. 635 & 637* discimus, autorem habet Legatum Gallicum, Ducem *Longovillaum*,) bonorum Ecclesiasticorum, de Principum jure reformandi, & de civium a Principis sui religione recedentium jure emigrandi. Et jus quidem emigrandi reformandi que quod attinet, docent Evangelici, coactionem civium ad aliquam religionem esse præcepto Christi & indoli ipsius religionis adversam, praxi item veteris Ecclesiæ, imo Juri Canonico & Civili, denique Recessibus Imperii. Addunt *pag. 731* disertè, esse contra rectam rationem & absurdissimum, omnes cives cogi, unius hominis (scilicet Principis sui,) religionem amplectari, qui possit in errore versari, vel etiam irreligiosus esse. Ibidem hanc vocant *tyrannidem in anima*, longe intolerabiliorem tyrannide in corpora & bona. *Libro XVII* continentur peculiaria gravamina Judicii Cameralis,

ralis, Archi-Episcopi Bremensis, plurimique Principum, Comitum, & urbium Imperii. *Liber XVIII*, qui hujus *Tomi* ultimus est, exhibet Relationes & Correlationes trium Imperii Collegiorum super Regum Gallie & Suecie propositionibus Pacificationis, Imperatoris Legatorum responsonibus, & duorum istorum Regum Replicis. Et hic est presentis *Tomi* exitus, quem tres sequentur, itidem *Acta* exhibentes & *Protocolla*, & quidem ordinis exposita & connexa historico. Tum vero *sexus Tomus*, qui idem erit ultimus, ipsa *Instrumenta Paris* sistet, subjectis perpetuis ad *Acta* remissionibus; habebimusque tum *Instrumenta* illa ex omni parte perfecta, nec mendis deformata typographicis. Recordamur hac occasione, statim in *§. I* hujus *Tomi* idem aliquem exhiberi e *Codicis Recessuum Imperii*, qui vulgo mutilus editus est, nunc autem plenus, hoc est, aliquot lineis auctior, exhibetur. Ad *Protocolla* quod attinet hic publicata, non solum generatim docetur *Lib. XII §. I*, esse, ea fide dignissima, omnique exceptione inajora, sed ipse conspectus docet, singulis *Protocollis* subscripum esse a quatuor juratis Secretariis. Vid. pag. 278, 284, 299, 310, 327, 335, 347, &c. Ad ultimum nuntiamus Lectoribus nostris gratulabundi, Generosiss. Autorem in eo nunc esse, ut proxime emittat *Acta executionis bujus Pacificationis*, eo gratiora futura, quod eorum propemodum nihil dum typis excusum est.

LEXICON POLEMICUM, IN QUO POTIONUM Hereticorum vita perstringitur, omnes contra fidem errores colliguntur, Dei verbo, scripro vel tradito, Conciliorum autoritate, & rationibus, breviter reprobantur; inserta Conciliabulorum omnium, Schismatum, & Controversiarum, que ad Ecclesiasticam Historiam pertinent, notitia; addita demum pro Operis complemento Bibliotheca Polemica. Autore D. JOANNE SIANDA, a Monteregali, Congregationis S. Bernardi Ordinis Cisterciensis.

Tomii II.

Romæ, apud Raphaellem Peveronum, 1733, fol.

Tom. I Alph. 5 pl. 4, Tom. II Alph. 4 pl. 12½.

Quod divinaramus, accidit. Simul ut in sesquipedalia inscriptionis verba, & in eum, a quo profectus est Liber, oculorum converteremus aciem: ex his indiciis, parum aut nihil sani, cum cura elaborati, & singulari opera artificioque perfecti, nos hic exploraturos, jure nobis videbatur posse conjicere. Neque nos anteceptum nostrum ea in re fefellit judicium. De barbara, cujus in hoc vasto Volumine, quoquo nos vertimus, vestigia perspeximus, latinitate nihil commemorabimus, ipsarum potius rerum in medium propositarum habituri rationem. Certa, quæ nullus non recta valens ratione probabit, principia ponemus, unde, quænam præcipue boni *Hereticorum* Indicis, quem *Lexicon* appellant, esse debeant virtutes, manifestum reddatur. Ante omnia, ut sciatur, unde tota proficiscatur tractatio, in Præfatione, si qua præmittitur, definitione, quid sit *hereticus*, explanandum. Is nimirum homo est, qui, errores capitales, & concentui dogmatum, in sacrosanctis literis divinitus traditorum, vere adversantes, pertinaciter tuendo ac propagando, sacram conturbat civitatem. Ex hac perspicuum erit definitione, quinam in odiosum *Hereticorum* concilium sint adsciscendi, quinam vero ex eo delendi. Tum vero ipse Index sic erit concinnandus, ut 1) prænomina & cognomina *Hereticorum* accurate secernantur & sejungantur; 2) loco, die, annoque nativitatis, quoad ejus fieri potest, descriptius indicatis, studia Philosophica & Theologica eorum inprimis recenseantur; 3) errores capitales ex Symbolicis Libris, ac genuinis ipsorum scriptis, sensu haud in pejorem partem rapti, cum debita animi moderatione, sine omni partium studio, fideliter, ac plene, non generatim ac univèrsè tantum, sed speciatim, idque 4) ex genuinis fontibus, enarrentur. Cumprius 5) veritati historicæ in litium, & eorum, qui severunt illas,

commemoratione studendum; 6) πρώτον ψεύδος erroris
 cujusque breviter quidem, verum haud segniter, sed perite
 scienterque, enodandum. Errores ipsi 7) haud multis verbis
 erunt convellendi ac diluendi, sed ad optimos eruditissimosque,
 qui in iis refellendis versati sunt, Autores ablegare Lectores de-
 cet. Neque *Hereticorum* nomina 8) temere ac sine teste au-
 gere fas est. Observandum 9) sedulo erit ac studiosissime,
 quinam duces & capita magni errantis fuerint cœtus, quinam
 contra vel nullos, vel paucos, conducere milites potuerint, sub
 eorum vexillis militantes, & stipendia merentes. Huc etiam
 10) pertinet curatior annotatio, quonam tempore, quave occa-
 sione, & orta sit hæresis, & dissipata, quibusque item autori-
 bus fuerit oppressa, & ex Christiana civitate proscripta. Res
 ipsa 11) loquitur, derivationes nominum, *Hereticis* ex linguis
 exteris ac peregrinis attributorum, ex harum genio ac natura
 evolvendas esse. Verbo, 12) ἀκριβέσιον, hoc est, accuratam
 omnium, vel minimarum, quæ hæreticum atque hæresin cir-
 cumstant, rerum *observationem*, & notionum omnium *dis-*
inctionem, ejusmodi desiderat labor, ad quem nullum ine-
 ptius accedit ingenium, quam in Romano natum educatumque
 solo. Cui rei argumento est ille, qui *Lexicon* hoc, cujus modo
 inscriptionem recitavimus, *Polemicum* compilavit, Jo. Sianda,
 homo Romanæ sedis addictus, deditus, obstrictus. Is enim, nul-
 la certa & rectæ rationi ac Sacris Literis conveniente, vocabu-
 lo *Hereticus* potestate subjecta, diem hæreseos, cuicumque
 placuit, dixit, majorem, quam Dictatoriam, exercere animad-
 versionem ausus. Eos maxime nigros in sacra vult esse civi-
 tate, quos Romanus Pontifex in *Hereticorum* numerum, vi-
 brato fulmine, destruxit. *Lutherum* dum suo adducit loco, ejus
nomen ait *Martinum* esse: cum tamen *prænomen* dicere de-
 buisset, ne cum *cognomine* confunderetur. Ita, si nomen *Ser-*
vetus evolvere desideras, sub prænomine *Michael* illud inve-
 nies. Ad id, quod secundo posuimus loco, boni *Hereticorum*
Lexici indicium, dici non potest, quam negligenter animum
 adverterit. Gravius aliquid sciscimus: interiorum studi-
 orum rationem, quam secuti sunt hæretici, plane omisit.

Nec

Nec mirum: nam ignoravit. Frustra laborat, qui tertium hic quærit indicium. Plurima quidem hujus judicii nostri excerpere, si quidem usus foret, possemus argumenta: unicum vero *Lutheri* nomen satis habebimus exempli gratia protulisse, quippe quod unum, in quod invehetur contumeliosissime, delegisse videtur. Evomit eructatque de novo, idque magno hiatu, antiquata jam diu convicia, & sic, dum Romanenses fabulas, velut anus delira, enarrat, simul debacchatur, ut hominem Herculis mysteriis nuper initiatum, aut Menadem in Bacchi orgiis tumultuantem, te crederes cernere. Non plures, quam *quingenta*, a divina veritate aberrationes divo attribuit Viro: quas autem ullo sine negotio pueri nostri disparent, qui nondum ære lavantur. Unicum *Armini* nomen argumento esse poterit, ut generatim modo, non speciatim, de hæreticis dixerit. Præterisse ipsum prorsus historicæ veritatis, ex ratiocinandi arte addiscendæ, naturam, & eruditana ejusdem æstimationem, paginæ loquuntur omnes. Nec principia sciscitatus est falsa, ex quibus *Hæreticorum* manarunt errores. Hos autem non modo atro quodam r notat, hoc est, reprobat, sed etiam, quod se junctum plane a re proposita est, infirmare audet, tam insulsis, tanque ab omni sale ac judicio vacuis circumvallatus præsidii, ut mirum haud sit, si hi, quos in *Hæreticorum* ille adscripsit civitatem, ex levissima ejus armatura melius de copiis suis judicent. Ludibrium ergo homo debet Lectori, quod sic triumphat, ac si opes adversariorum ad internecionem usque prostravisset. Commendat quidem Auctores, qui se objecerunt errori, sed non meliores, verum eos, qui nil Sacris Literis, nil rectæ judicio rationis, omnia vero Concilii Tridentini dederunt autoritati, & pro receptis in Ecclesia Romana opinionibus, velut stipendiarii milites, pugnarunt. Hi sunt uni, qui & in *Lexico*, & in *Bibliotheca annexa Polemica*, excitantur. Auxit *Hæreticos* mirum in modum Scriptor, qui, quid *Hæreticus* sit, ex recta ratione & sacris paginis haud didicit, sed ex Romani tantum Pontificis cognovit autoritate, cujus verba, ut sacrosancta, & velut oracula ex tripode dicta, recipit ac veneratur. Nomina sinit, ne

fando quidem in *Hæreticorum* Indice audita, & male interdum scripta, quorum & ratio fingendi a norma & præscriptione sanæ rationis & Grammaticæ artis nonnunquam recedit. Sub litera *A* inveniuntur antiquatæ, vagæ, & incertæ appellationes, quibus nullam omnino vacuam dubii subicere potestatem licet, ut *Anti-Calviniani*, *Anti-Catholici*, *Anti-Damasceni*, *Anti-Diaforisti*, *Anti-Lutherani*, *Anti-Mariani*, *Anti-Mariani novi*, *Anti-Osandræ*, *Anti-Papi*, *Anti-Puritani*, *Anti-Scripturiani*, *Anti-Stancariæ*, *Anti-Sturmiani*, *Anti-Suenkfeldiani*. Quodsi omnes illi, qui se aut toti cuidam cœtui, aut unj duntaxat homini, in errore versanti, opponunt, rectiora ipsum erudituri, novo idcirco nomine notandi forent; quot, quæso, verba in *Anti* confingenda essent? Vox *Anti-Scripturiani* incommode formata est: nam totum nomen est *Scriptura*, non *Scripturia*. Ab hoc vox *Scripturiani* existeret, ut a *Maria Mariani* derivatur. At a voce *Scriptura* rectius ducitur vocabulum in literatam dudum civitatem adscitum, *Scripturarius*; quandoquidem & Autor quidam librum Gallice confecit, *les raisons de Scripturaires* inscriptum, & A. 1706 editum. *Jo. Clericus*, Vir Celeberrimus, in *Hæreticis* ideo annumeratur a D. *Sianda*, quod in *Questionibus Hieronymianis* doctissimum Congregationis S. Mauri Monachum, *Jo. Martianaum*, & ipsum S. Patrem *Hieronymum*, subide castigavit, ac de Indicibus Romanis & Hispanis; nec non de sacrosancta Synodo Tridentina, male sensit. Veritati quidem, ac partibus suis, fecisset convenientius, si sub nomine *Arminiani* hos in *genuinos* & *Socinianos* distinxisset, atque observasset, illos in omnia magistri sui jurare verba, in quibus *Philippus a Limborth*, ejus vitam & scripta in his iisdem *Actis* A. 1713 *Mens. Jan. pag. 41* recensuimus, inprimis emineat: hos vero doctrinis *Arminii* receptis ea: præterea, quas *Conr. Vorstius*, *Sim. Episcopus*, & *Steph. Curcellaus*, invenerunt, addere. Atque his a nostro Autore *Jo. Clericus* adjiciendus erat, quippe qui publice quidem, *Socini* se decretis favere, nunquam profiteri voluit, at scriptis tamen variis, ut *Epistolis Theologicis*, quas A. 1697 sub *Acto Liberii de S. Amore* nomine publicæ luci exposuit, item

Tra-

Tractatu de l'Incredulité, aliisque, Sociniana hæreseos suspitionem incurrit. Ven. Autor in ejusmodi Sectas dividit *Lutheranos*, quarum nomina in cœtu nostro ignorantur. Immiscet iis ineptis divisionibus haud pauca, quorum nullum testem idoneum citavit, nec citare valuit. Modo *Lutherani* quidam *Aeriani novi*, modo *Confessionista*, ei dicuntur, atque hi denuo in *novos, recalcitrantes, Provinciales, & Civitatum*, ab illo distinguuntur. Idem dividit *Lutheranos* in *rigidos & molles*, seu *Semi-Lutheranos*: ut alia taciti prætereamus. Sunt hæc, ut cum *Prudentio* dicamus, minutæ ambages, quibus dissectat *Hæreticos*. Si divisiones in eruditione ab ejusmodi accessoriis rebus, quas *accidentia* vocant Philosophi, desumere liceret; in infinitum illæ numerum evasuræ essent, multoque adeo detrimento rerum cognitioni eruditarum futuræ. Sed utatur per nos suo quodammodo jure Scriptor *Lexici Polemici*, insignia nova *Hæreticorum* nomina comminiscatur, ducibus suis amicis, *Luthero-Papista*, *Luthero-Calvinista*, *Lutherosandinos*, *Luthero-Zwinglianos*: istud modo unum det largiatur, que nobis haud invitus, ut ne cum fictis nominibus fictas etiam conjungat narrationes, quas ne veri quidem speciem habere sciant omnes. Quo, malum, Autore, anne secunda veritate, potuit ad nomen *Luthero-Papista*, Tom. I pag. 423, hæc in chartam conjicere: *Tales sunt Wittembergenses & Lipsienses Theologi, qui in multis cum doctrina Romani Pontificis conveniunt*. Nominet nobis, si quidem vir est, eas doctrinas, in quibus concentum nostratum cum Pontifice suo Maximo tam magnum, tamque illustrem, se invenisse putat, ut *Wittembergenses* ac *Lipsienses Theologi* idcirco *Luthero-Papista* appellari mereantur. Hominem ex nostris aliquem forsitan excitabit, qui a sana descivit doctrina, neque unquam in venerandum Theologorum Collegium cooptatus fuit. Fac etiam, esse ex his aliquem, anne huic rationi locus dandus: unus nonnullis Tridentinis favit opinionibus, ergo *omnes*? Anne valet conclusio, quæ a particulari ad universum ducitur? Judicet nos ex divinarum norma Tabularum, Librisque Ecclesiæ nostræ Symbolicis, non ex unius aut alterius capite hominis, quod cerebro vacuum fuit.

Excerpemus ex magno adauctorum in *Lexico Polemico Hæreticorum* numero adhuc unum, eundemque Deorum cultorem, *Apollonium Tyanaum*. Est ridiculum, hunc videre in *Hæreticorum* Indice, quippe qui, per se ipse, quantum nobis quidem scire datum est, nulla orbi Christiano infesta disseminavit dogmata. *Maraginis* de vita hominis narratio temporum interiit injuria. Perierunt etiam *Celsi novæ præyon* Commentarii, quibus, *Luciano* teste, fraudes & artificia, ut aliorum, qui se Magos profitebantur, sic & imprimis *Apollonii*, aperuit. Unicus hodie restat *Philostratus*, ex cujus ambiguis verbis certo exculpi nequit, eum aut vivum, aut mortuum, in Deorum relatum concilium. Quicquid de *Apollonio* scimus, id deploratæ *Damidis*, hominis obscuri, unice debemus fidei, qui agrestem & inconditam de eo fabulam *Julie Augusta* obtulit, aliquam ab ea, librorum ejus generis cupida, gratiam initurus. Hæc, cum artis dicendi studiosa esset, *Philostrato*, Rhetori, eum imperavit laborem, ut expoliret, & meliori ordine digereret fabulam. Atque is sane nil reliquit intentatum, quo nugas verbis phaleratis ornaret, atque inaudita *Apollonio* miracula, cum ipsis Christi rebus gestis comparanda, affingeret. Quo labore id consequeretur, ut Sacerdotes, simulacrorum veneratores, & ceteri, qui Diis favebant, haberent, quem Domino nostro opponerent. Levis autem hæc est ratiocinatio, quæ eadem facili, qua profertur, exploditur opera: fuerant, qui, post fata *Apollonii*, varia homini miracula, vim cælesti Christi disciplinæ illaturi, tribuerent; ergo *Apollonius* est Hæreticus. Oportet, ut *Standa* aut artem ratiocinandi profus non salutarit, aut ut eam vix e limine salutata nimis celeriter jufferit valere.

Nec nono indicio locum concessit ille. Sæpius etenim nominat pastores sine grege, duces sine milite, magistros sine discipulo & sectatore; id quod vel unum *Jo. Clerici*, antea in medium allatum, confirmat exemplum. Dumque *Antinomus*, & eorum parentem, *Jo. Agricola*, Islebio ortum, commemorat, ejus hæc erant partes, ut moneret, *Lutherum* huic se mascule sic opposuisse hæresi, ut in ipsa, quod ajunt, herba suffo-

suffocata sit. Cavet Autor noster etiam atque etiam, ne decimi indicii copiam faceret Lectori. Quantum in Græco sermone profecerit, vel hoc eximio scilicet specimine satis declaravit luculenter, dum ad vocem *Cbiliaſta* hæc adscripsit: *Cbille* est vox Græca, quæ Latine significat *mille*. Utinam nobis Grammaticam illam haud invidisset, ex qua hanc singularem haufit notationem. Nos quidem in nostris scholis docemur, Græcos voce *χιλιοι* idem designare, quod nomine *mille* Latini. Atque ita *Cbilia* scribenda erat vox Græca, si Græcas literas Doctor ignoravit Romanus. Nulla hic denique *distinctio*, nulla accuratio querenda: omnia sunt confusa & conturbata. Qui apud nos *Pictiſta* dicti sunt, eorum Antistitem appellat, sine *prænomine*, sub Lit. F, *Franchen*. Eisdem adducit sub nomine *Pientes*, iisque tribuit *Platonicam* suam de purgatorio sententiam: quo teste, haud scimus. Id quoque fugit nos, quam ob rem novum nomen, *Pientes*, confinxerit. Ducit nos conjectura, eum Latinam linguam nova aliqua voce barbara locupletare, aut cascam quandam, & Evandri olim matri usitatam, in lucem revocare voluisse dictionem. Namque *Piens* nemo infelioris notæ Scriptor dixit Latinus; quanquam *Pientissimus* quidem in antiquis Inscriptionibus reperitur.

Ex his paucis documentis nemini non, cui mens haud læva est, perspicuum erit, ex hoc *Lexico Polemico* ad sacra bella divinæ veritati congruenter convenienterque administranda gerendaque nulla peti arma posse, nihilque verius laboriosum ejus scripsisse compilatorem, quam hoc, quo auspiciatus est Præfationem, ubi, *Viribus*, inquit, *imparem me huic Operi manum admovisse, ingenue fateor, Lector benevole*. Venia igitur detur nobis hoc subnectendi iudicium, id quidem *incapibile* nobis esse, (utimur vocabulo Autoris,) vel, si mavis, captum nostrum vincere videtur, hominis sani esse, laborem aliquem, qui supra vires ipsius est & successu caret, suscipere. Hoc autem omni vacare dubitatione, compertum habemus, sapientem quemvis hominem secum cum cura putare, quid humeri valeant, quidve reculent ferre.

OBSER-

OBSERVATIONS UPON THE PROPHECIES
of DANIEL, and the Apocalypse of St. JOHN. &c.

h. e.

OBSERVATIONES IN VATICINIA DA-
NIELIS, & Apocalypsin S. JOANNIS;
Autore ISAACO NEWTON.*Partes II.*

Londini, apud Jo. Darby & T. Browne, 1732, 4.

Alph. 1 pl. 20.

Incomparabilem Geometram & naturæ indagatorem fuisse *Isaacum Newtonium*, vix vulgus hodie ignorat. Quanto pere idem in monumentis optimorum Autorum atque omni Historia versatus fuerit, excellentissimum Opus Chronologicum declarat. Denique de studio ejus plane insigni in sacris literis præfens Liber testatur. Divisus ille est in *Partes duas*: in quarum altera Vaticinia *Danielis*, in altero vero Apocalypsin *S. Joannis*, Autor Celeberrimus illustrat. *Caput primum* Introductionis loco est, de Collectoribus Librorum Veteris Testamenti agens. Et Pentateucus quidem cum Libris oppido coherentibus *Josue, Judicum, Ruth*, ab uno & eodem Scriptore sacro, regnante *Saule*, ex scriptis antiquioribus ipsius *Mosis, Josue, &* aliorum, in bello Philistæo partim amissis, partis dispersis, collecti, & in præsentem formam redacti videntur. Nam & in Genesi Genealogia Regum Edomiticorum pertexitur usque ad initia regni Israelitici; & in Libris *Judicum* variæ res factæ memorentur, priusquam Rex esset in Israel. Itaque, ipsum *Samuelem* primum Sacrarum Scripturarum Collectorem fuisse, ab eodemque unum eorum Librorum, qui ejus nomen præ se ferunt, alterum vero ab ejus discipulis profectum esse, *Newtonus* noster arbitratur. Institutum *Samuelis*, post captivitatem Babylonicam, secutus est *Efra*, qui Libros Regum & Chronicorum, ex Actis regum vetustioribus, opera variorum Prophetarum memorix traditis, collegit, tum ipsa *Jesaiæ*,

Jesaja, Jeremia, & aliorum plerorumque Prophetarum, vaticinia in præsentem ordinem disposuit. Liber *Jona* alium habet autorem. *Daniel* plures complectitur partes, diversis temporibus & autoribus conscriptas. Sex Capita postrema exhibent vaticinia, ab ipso *Daniële* exarata. Denique, etiam Psalmos congestisse *Efra* videtur. Post templum ab *Antiocho Epiph.* spoliatum, & sacros Codices combustos, *Judas Maccabeus* exstitit, in colligendis istorum Librorum reliquiis sedulo occupatus. Eo tempore factum est, ut pars vaticiniorum *Jesaja*, vel alius Prophetæ, ad vaticinia *Zachariæ* adjiceretur, itemque ut Liber *Efra*, a Libris Chronicorum, quibuscum antea conjunctus erat, separaretur, atque in duas partes divideretur. Ceterum Liber Chronicorum Regum Israel tum plane periit. Devicto a Romanis ac disperso populo Judaico, Talmudistæ ad fidem unius exemplaris ita sacros suos Libros exegerunt, omnibus etiam literulis numeratis, ut nullæ nunc supersint antiquiorum Codicum variantes lectiones, nisi quas forte vetustiores interpretes suppeditare possunt. Sed progrediendum nunc est ad alterum Libri Caput, quod agit de prophetico loquendi genere. Fundatur enim, iudice *Newtono*, figuratus Prophetarum sermo in analogia, quæ inter mundum naturalem intercedit, & inter regnum sive imperium quodvis, quod consideratur tanquam mundus aliquis politicus. Itaque cælo & rebus cælestibus Principes in Republica & summæ dignitates, rebus terrestribus populus inferior, ipso denique inferno abjectissimi & miserrimi quique designantur. Adscendere in cælum, ac descendere ad terram, idem est, ac potentia & honore augeri vel minui. Similiter emergere ex aquis, vel in easdem delabi, usurpatur pro adscensu ex statu humiliore ad altiorem, vel ex hoc in illum delapsu: moveri ex alio loco in alium, pro mutatione officiorum ac dignitatum: ingentes terræ motus & cælorum concussus, pro concussis & everfis regnis: creatio novi cæli & terræ, pro ortu novi imperii: finis mundi, pro regni interitu. In cælo sol ponitur pro Rege ac domo regia; luna pro Republica, quæ tanquam uxor Regis consideratur; stellæ pro principibus personis, sive politicis, sive

Y

etiam

etiam ecclesiasticis: lumen pro gloria, justitia, & sapientia: tenebræ pro ignobilitate, errore, & ignorantia: obsecratio, extinctio vel delapsus solis, lunæ, & stellarum, pro devastationibus & everfionibus regnorum; novæ lunæ, pro reditu populi dispersi in unum corpus politicum vel ecclesiasticum. Porro flammis aliquid exurere, dicitur pro bello consumere; conflagratio terræ ponitur pro regni interitu ex bello: constitutio in fornace pro servitute: venti & tempestates pro bellis: pluvia moderata, ros, & aqua viva, pro gratia & doctrina Spiritus Sancti. Jam terræ aridæ & congestæ aquæ, maria, fluvii, sunt variz gentes & regiones mediterraneæ vel maritimæ. Inundationes aquarum sunt invasiones per maria & classes. Domus & naves sunt familiæ & civitates. Similiterque etiam animalia, plantæ, & res aliæ terrestres vel marinæ, pro nationibus sumuntur, quæ vel in terra, vel in mari, maxime potentes sunt. Quodsi mundus politicus in vaticinio consideratur, tanquam consistens ex pluribus regnis, tum hæc exhiberi solent per plures mundi naturalis partes: nobilissimum per formam cœlestem, atque ita luna & nubes, pro populo fere sumuntur: minus nobile per terram, mare, fluvium, animal, plantam: quo pacto fortissima quæque animalia, itemque celsiores arbores, pro Regibus & integris regnis ponuntur. Cum homo vel bestia regnum exhibet, tum ejus partes variz ac qualitates pro hujus qualitatibus ac partibus substituuntur: caput pro Principe, cauda pro inferiori plebe: plura capita pro pluribus dynastiis: cornua pro numero regnorum, quæ ex aliquo regno oriuntur: visus pro intelligentia: oculi pro viris sapientibus: loquela pro latione legum: os pro legislatore: vox magna pro potentia: pedes pro vili populo: ossa pro fortitudine: caro pro divitiis: dies pro annis. Hæc & plura similia postquam Autor noster Celeberrimus commemoravit, in sequentibus Capitibus ad ipsa *Dante* vaticinia explicanda pergit. Capite scilicet tertio de visione imaginis disserit, ex quatuor metallis compositæ, per quam omnino quatuor illa præcipua mundi imperia sive monarchias designari judicat: Capite quarto, de visione quatuor bestia-

bestiarum, eandem rem notantium: quinto de regnis, per pedes imaginis, partim æreas, partim argillaceas, expressis, quæ eo tempore exsisterunt, cum partes Imperii Romani, in Orientale & Occidentale divisi, & multis modis discerpti, male cohærent: sexto, de regnis per decem cornua quartæ bestię repræsentatis: septimo de quarti animalis cornu undecimo: octavo de vi cornu undecimi in mutandis temporibus & legibus: nono de regnis per arietem & hircum denotatis, hoc est, de integris Persarum & Græcorum imperiis: decimo de vaticinio septuaginta hebdomadum: undecimo de vero tempore nativitatis & passionis Christi: duodecimo, de vaticinio ejus, quod *expressum* dicitur *in Scriptura veritatis*: tertio decimo de Rege, qui facit juxta voluntatem suam, & magnificat se ipsum adversus omnem Deum, venerans Mahuzzim, & spernens concupiscentias fornicarum, id est, matrimonia: quarto decimo de Mahuzzim, id est, imaginibus & animabus defunctorum, quas tanquam Deos, protectores ac defensores suos, venerari ac colere dicitur Rex, qui facit juxta voluntatem suam, per quem, interprete *Newtono*, intelliguntur Imperatores Græci, quorum autoritate introductus est cultus imaginum & mortuorum, itemque abstinentia Clericorum a matrimonio. Hactenus summa Libri capita exhibuimus: nunc pauca quædam, exempli causa, enucleatius proponenda videntur. Igitur, quod ad decem cornua quartæ bestię attinet, iis denotari judicat *Newtonus* decem illa regna, in quæ discissum fuit, quinto post C. N. Seculo, Imperium Romanum Occidentale: scilicet, 1) regnum Vandalorum & Alanorum in Hispania & Africa; 2) regnum Suevicum in Hispaniis; 3) regnum Visigothorum; 4) regnum Alanorum in Gallia; 5) regnum Burgundionum; 6) regnum Francorum; 7) regnum Britonum; 8) regnum Hunnorum; 9) regnum Longobardicum; 10) regnum Ravennense, sive Exarchatus. Jam, quæ porro a *Danielo* de cornu ejusdem bestię undecimo memorantur, ea ad Pontifices Romanos omnino applicanda esse, Autor contendit. Annus passionis Christi ita ab eo definitur, ut incidit in annum vigesimum Imperatoris *Tiberii*, atque adeo in

Consulatum *Fabii & Vitellii*, hoc est, in annum *Julianum* LXXIX, qui fuit annus Judæorum Sabbathicus, a nativitate Christi quartus & tricesimus. Longum esset, si argumenta, quibus hæc demonstrat Auctor, afferre hoc loco vellemus. Itaque, iis omiſſis, quod reliquum est, de *altera* Libri *Parte* brevibus complectemur. Observationes in illa *Parte* affert *Newtonus*, quæ spectant ad Apocalypſin *S. Joannis* illustrandam, atque in *tria Capita* sunt distributæ. Horum *uno* de tempore disquirat Auctor, quo conscripta a *Joanne* Apocalypſis videtur: *altero* de relatione agit & convenientia, quæ inter Apocalypſin *Joannis*, & Librum legis *Mosaicæ*, cultumque divinum in templo, intercedit: *postremo* de convenientia Apocalypſeos cum vaticiniis *Danielis*, & de ipsius prophetiæ argumento, tractat. Quibus de rebus placita ejus sunt hujusmodi: Draconem *Joannes* ponit pro Imperio Romano, priusquam divideretur: deinceps vero eundem pro Imperio Græco, & bestiam primam pro Latino, usurpat. Sed & terra subinde pro Imperio Græco, & mare pro Latino collocatur, propterea quod ad illius plerasque partes itinere terrestri, ad hoc non nisi per mare, Judæis accedere licebat. Res Ecclesiæ post quintum demum sigillum apertum considerantur. Ipsam Ecclesiam exhibet mulier, amicta sole justitiæ, & lunam cerimoniarum Judaicarum sub pedibus habens, in capite vero coronam gerens, stellarum duodecim, ad duodecim Apostolos & tribus Israelis referendarum. Antequam mulier in desertum fugeret, prima & vera erat Ecclesia, deinde penitus corrupta. Tempore persecutionis *Diocletianæ* clamabat parturiens, & cruciabatur, ut pareret. Post victum a *Constantino Maxentium*, peperit filium masculum, id est, Imperium Christianum. Diviso Imperio, fugit in desertum, ad Latinos, ubi postea reperta est sedens super bestiam, & septem montes. Atque adeo hæc mulier omnino convenit cum cornu undecimo bestię quartæ *Danielis*. Bellum inter *Michaelem* & Draconem, pro bello inter Christianos & paganos: characterem vero bestię *Joannis* ita interpretatur *Newtonus*, ut is sit + + +, & nomen ejus ΑΑ-ΤΕΙΝΟΣ, & numerus nominis 666. Sed satis has dapes degu-

de gustavimus. Qui plura desiderat, ad ipsum Librum ablegandus est: quanquam facile apparet, eum ab Autore non penitus fuisse absolutum.

MECHANICA MEDICAMENTORUM; Auctore JOANNE BAPTISTA MAZINO, Brixiano, in Gymnasio Patavino Medicinæ Præcticæ Professore.

Brixia, typis Joannis Mariæ Rizzardi, 1734, 4 maj.

Plag. 18, cum Tab. æn. 1.

Postquam Cl. Mazini tribus Sectionibus (quarum ultimam in *Supplementis Actorum Tom. X Sect. IV pag. 164* commemoravimus,) morborum Mechanicam tradidit, quartam de remediorum in partes solidas corporis nostri actionibus, earundemque reactionibus, & hinc pendentibus diversis organorum oscillationibus, humorumque separationibus, tanquam totius Operis complementum, superaddidit. Ante vero, quam ad ipsorum remediorum actiones explicandas accedit, binas præmittit Dissertationes; quarum priori de motu elastico, sive oscillatorio fibrarum generatim agit. Cum enim, fluida corporis nostri magnam partem ex elementis elasticis, aut quasi elasticis, constare, alibi docuerit, fibras quoque, his undique irrigatas ac repletas, elatorem inde obtinere, colligit. Cum vero illæ ita sibi invicem intertextæ sint, ut rectas excipiant circulares, has ad angulum rectum secantes, hisque junctæ sint obliquæ atque spirales, actione harum fibrarum succedente in perpetua erunt angulorum mutatione, atque sive ad majorem contractionis, sive distractionis, statum redactæ, cum vi elasticitatis propriæ, tum vicinarum fibrarum reactione, ad naturalem suæ dimensionis statum reducentur; prout illæ fibrarum oscillationes in partibus musculosis animalium viventium dissectis manifesto in oculos incurrunt, & illustre hujus exemplum in motu intestinorum peristaltico a successiva circularium & rectarum contractione pendente habetur, qua perpetua & æquabili fibrarum actione fluida

da æquabiliter per easdem urgentur, atque transprimuntur. Altera Dissertatione disquirat, in quo sanitas & ægritudo corporis nostri proprie consistat, atque eandem potissimum ab æquilibrio partium fluidarum inter se, ut & cum solidis, pendere ostendit. Ad particularum, sanguinem componentium, elasticarum pariter atque non elasticarum, proportionem conservandam varia adhiberi artificia docet. Primo huc conica arteriarum figura facere videtur. Cum enim sanguis maxima vi e corde pellatur, profecto facile a se invicem discederent tot diversæ ejus partes, nisi decrescentes sensim arteriæ stringerent, & in nexu detinerent. Cum vero maxima elasticarum pars, dum per arterias transit, secedat a reliquis minus elasticis, venæ contraria ratione ampliantur, valvulisque motus sanguinis juvatur, ut sic aliqua hic etiam proportio servetur. Præterea ad unionem sanguinis diversarum partium conservandam non parum conducere censet filamenta sanguinis reticularia, per quæ reliquæ ejus partes trajiciuntur, sicque magis invicem uniantur: ipsa denique elementa sanguinis elastica & non elastica in statu naturali proportionem reciproca, aut quasi reciproca, (a rigore enim Geometricæ proportionis aliquantum hic remitti debere, monet Cl. Autor,) inter se invicem mixta sunt; his si addatur pressio atmosphæræ, fluida æque ac solida æquabiliter ambientis, perfecta æquilibrii ratio patebit. Quamdiu illud conservatur, corpus se in omnibus suis partibus sentit æquabiliter leve, forte, constans, atque mobile; si vero fluida a ratione proportionis suæ deficiant, vel solida laxa nimis, aut rigida, aliterque vitiose constituta, æqualem illorum circulum impediunt, homo in statu ægritudinis sentiet vel gravitatem aut levitatem præternaturalem, vel laxitatem aut duritiem, vel frigus aut calorem, nunc in toto, nunc in parte quapiam excedentem. Tertia Dissertatione actionem remediorum generatim expendit, atque cum *Boyleo* censet, quodlibet corpus peculiari veluti atmosphæra effluviarum, ab eodem promanantium, indolem ejus exacte referentium, ambiri, atque, his mediantibus, vires medicorum per omnes humores deferri; cum vero effluvia illa eo fortius operentur, quo minus illa a centro

corpo-

corporis sui distant, patet, ipsorum remediorum effectus fore maxime insignes in ipso puncto contactus, ubi vis omnis unita est, contra debilitari sensum, quo magis a corpore suo recedunt, & quidem in ratione reciproca quadrati distantiarum a centro corporum, e quibus promanarunt. Hæc itaque sive corpora, sive effluvia remediorum, vel ratione superficialium, aut figurarum, quibus prædita sunt, aut quas cum fluidis & solidis corporis nostri unitæ obtinent, operari. Subinde enim effluvia illa, humoribus nostris admixta, cum illis in unum veluti corpus coalescere, sicque aliam prorsus figuram obtinere, a qua effectus a prioribus diversi producantur, fusius ostendit. Interdum vero effectus remediorum solum pendent ab elatere, fluidis vel solidis corporibus cum quibus juncta sunt, communicato; quo ipso partes humorum fortius erga se invicem impulsæ atteruntur, & in minores moles rediguntur, calorque simul non parum intenditur; cum vero remedia assumpta menstruis corporis nostri variis solvantur, atque in partes omni fere imaginatione minores dividantur, & ope circulationis ad quævis corporis puncta deducantur, qua ratione variz inde actiones & reactiones in fluidis & solidis emergant, eleganter explicat. Dum ad specialem medicaminum operandi rationem sequentibus Dissertationibus exponendam accedit, primo alvum inoventia expendit, ea asperis superficiebus ob multiplices angulorum prominentias prædita supponit, quibus tunicam intestinorum internam villosam, hisque superincumbentes nerveam & muscularem, vellicent, & ad mutandum situm disponant, quæ dum ultra statum naturalem vel contrahuntur, vel distenduntur, ad pristinam se restituere figuram nitentur, sicque oscillationes illorum reddentur frequentiores, vasaque & glandulæ, intra easdem sitæ, fluidum in illis contentum largius effundere cogentur. Neque tamen hic subsistere monet Cl. Autor purgantium effectus, sed eadem in intestinis soluta ad sanguinem deferri, ibidemque aspera sua textura viscidiores particulas dissolvere, vasaque simul ad motum frequentiore sollicitare, ut sic, motu sanguinis etiam per intestina accelerato, copiosior eo humor derivetur, in cavum intestinorum deponendus

dus atque excernendus. Ut vero ostendat, qua ratione certa
 medicamenta elective veluti certum humorem evacuare pos-
 sint, exemplo rhabbari rem illustrat, quod quidem in ipsis in-
 testinis aliquem stimulum generalem excitet, a reliquis vero
 humoribus corporis parum solvatur, aut in illos agat, ad he-
 par vero delatum & cum humore bilioso, (quem ejusdem in-
 dolis salino-sulphureæ ac rhabbarum esse asserit,) commixtum,
 ab eodem intimius in partes minimas divelli, sicque, junctis tum
 rhabbari, tum ipsius bilis, viribus, hic potissimum copiosas fi-
 brarum irrationes oriri, sicque bilem præ reliquis humoribus
 excerni. Pari ratione rem se cum sic dictis phlegmagogis, ha-
 bere monet, quæ cum sero facillime uniantur, illudque ad loca
 excretoria secum abripiant. Cum ergo maxima purgantium
 vis a stimulo tunicis intestinorum impresso pendeat, illum ita
 moderandum esse monet, ne nimis irritando rigidam in illis
 contractionem efficiamus. Sic enim, oscillatione illorum sub-
 lata, dolorem quidem vehementem excitari, secretionem vero
 materię peccantis neququam promoveri, quod a drasticis re-
 mediis cum damno ægotantium subinde fieri observemus.
 In definienda vomitoriorum operatione ad ipsius ventriculi
 structuram potissimum respicit, atque particulas vomitorii cum
 humoribus corporis nostri unitas pondere, vel aspera superfi-
 cie, aut motu, irritare villosam ejus tunicam interiorem, & su-
 perimpositam nervaceam, quæ similes motus cum fibris muscula-
 ribus communicet, unde fundus ventriculi versus orificia contra-
 hatur; cumque gravia illa irritantia in fundo & circo pylo-
 rum maxime hæreant, ille pariter validissime constringetur, ut
 sic contenta exitum per inferiora nequeant obtinere, sed potius
 versus superius orificium magis relaxatum truantur, & per
 gulam ascendant; rationem etiam reddit, cur subinde quædam
 naturæ contraria ingesta sola per vomitum rejiciantur, reliquis
 retentis, atque ea a succis corporis nostri non solubilia ven-
 triculi moleste afficere, & ideam ingratam in mente excita-
 re, unde in ea potissimum parte, ubi illa ventriculo adhæ-
 ret, motus violentiores excitentur, donec id, quod molestum
 erat, per vomitum rejectum sit. Diuretica variz esse indolis,

osten-

ostendit, hinc alia, uti aquea, & his similia, serum in vasis copia sua augere, atque diametros illorum patentiores reddere, sicque ad frequentiore contractionem & excretionem liquidi disponere, ad quarum censum etiam aquarum minerales referendæ, quæ cum mole & pondere maximam partem effectum suum præstant, minus bene sibi consulere monet, qui nimia copia eas ingurgitent, ob vasorum nimis dilatatorum metuendam inde atoniam: alia diuretica oleosa & emollientia in spasmo & rigiditate fibrarum renalium eundem demulcendo & relaxando, conferre; alia salina in majori potissimum humorum tenacitate eandem angulis suis penetrando & dissolvendo prodesse sùsus probat; quæ ultima tamen non nisi caute usurpare jubet, ne ipsas partes solidas rudius afficiant, & præter varia mala metuenda, ipsam diabetem, sive urinæ particulis nutritiis imprægnatæ excretionem, producant. Diaphoretica remedia naturæ vel sulphuræ, vel salino-sulphuræ, esse pleraque, monet, illa admodum elastica & in minimas moleculas divisa, summo motu, elatere, & majori magnitudine suarum superficierum, validam vim exercere contra particulas humorum, easque ad cutaneas glandulas propulsas sudoris forma ex corpore eliminare; illa vero, ex sale & sulphure composita, etsi tanta motus celeritate non gaudeant, tanto ad corporum penetrationem aptiora esse, quod ex compositione illorum pateat: sulphur enim, utpote corpus leve, versus superiora ferri, sal vero, tanquam grave, recta versus inferiora tendere, cumque neutra destruantur potentia, sed utraque pro parte agat, motum emergere inmixtum, sicque salino-sulphurea lineam motus describere curvam, eamque spiralem, quo ipso ad perterebranda objecta, & dissolvenda quavis impedimenta, apta evadunt. Ab attenuantibus hisce remediis ad adstringentia transit, quæ motum in fluidis minuunt, aut prorsus auferunt, oscillationemque in solidis retardant; atque illa potissimum ope effluviarum, de quibus tertia Dissertatio ex instituto agit, operari asserit, quatenus illa toti humorum massæ permixta fluidorum partes irretiant motumque sistant. Etsi vero effluviarum horum subtilitas videatur obstare; illa tamen semper ratione superficierum

suarum familia manere corporibus, ex quibus prodierunt, & licet moles ipsorum decreſcat in ratione cubica, superficies tamen ſolum in quadrata ratione decreſcere, ſicque amplam factis ſuperficiem ſuperſeſſe in minimis etiam moleculis, monet, quæ cum ramoſæ ſint & hamatæ in adſtringentibus, facile in contactus cum humoribus ruent arctiores; interdum etiam adſtrictorium effectum ſequi obſervat, ſi partes fluidiores, quæ motu ſuo co hæſionem impediverant, expellantur, qualia remedia ſint omnia calidiora, humidum tenue e corpore eliminantia, ſolis relictis craſſioribus facile concreturis, propterea exſiccantia dicta. In opiatorum explicatione indicat, illa primario ratione craſeos ſuæ denſare & irretire humores, ſolidorumque oſcillationes ſuſpendere, ſecundario vero interdum diſſolvere, ſudores promovere, & his ſimilia; prius omnino a particulis ſulphureis craſſioribus ramoſis & filamentosis ſanguini ſeroque permixtis pendere, unde motu ſolidorum & fluidorum retardato ſomnus irruat. Si tamen ſanguis multis particulis ſulphureis abundet, quæ cum opii ſulphure jungentur, hoc ab illis ſolutum & volatile redditum diſſolutionem, diſſolutionem, motumque, in fluidis & ſolidis excitare, hinc ſecundario calores, ſudores, & vigilias, ab opio produci. Certe vero in exhibitione opiatorum, in morbis convulſivis, hystericis, & hypochondriacis, eſſe agendum monet, ſiquidem eſt motum violentum fiſtant, ſimul tamen ſecretiones omnis generis cohiberi, ſicque materias impuras cumulari, unde, effectum remedii ceſſante, novi, iique vehementiores, excitentur paroxyſmi. Cordialium remediorum titulo ſe non ea ſolum intelligere, cum antiquis proſitetur, quæ potentias & vires cordis augeant vel confervent, ſed illa ſimul cerebro & cerebello inſervire, ſicque vitales pariter ac animales & naturales potentias ab illis inſtaurari. Tam arctum enim inter has commercium obſervari, ut, una languente, ceteræ pariter corruant, una reſtituta, reliquæ pariter vigeant, mutuamque inter ſe cauſarum & effectuum rationem habeant. Tres horum claſſes conſtituit, primam, quæ volatilia & ſpirituosa, alteram, quæ oleoſa & baſamica nutrientia, tertiam, quæ utriſque, tum volatilibus, tum nutrientibus parti-

particulis simul gaudentia complectatur; his enim prudenter adhibitis, languentes corporis potentias restitui, in excessu vero propinatis nimis intendi, monet. Cum vero omnia hæc remedia parum profint, nisi humores antea rite præparati & concocti sint, ultima Dissertatione de hujus concoctionis humorum necessitate, signis, modisque, quibus illa juvetur, agit, finemque toti Operi feliciter imponit.

THE BUILDER'S DICTIONARY, &c.

h. e.

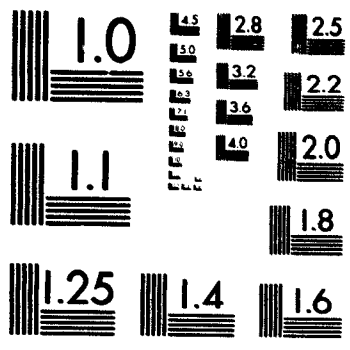
DICTIONARIUM ARCHITECTONICUM,
sive Nobilium & Architectorum Comes: exponens non
modo terminos artis, in omnibus Architecturæ parti-
bus, sed & Theoriam & Praxin plurimarum
rerum huc pertinentium.

Volumina II.

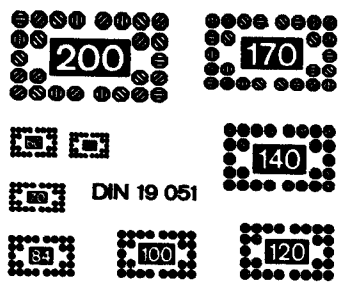
Londini, apud A. Bettesworth, 1734, 8 maj.

Alph. 2 pl. 18, cum Tab. æn. 33.

Cum usus Lexicorum, hodie satis frequentium, in quibus artes ac scientiæ, earumque propria vocabula, explicari solent, haudquaquam videtur aspernandus: tum inter Libros hujus generis eum, quem nunc in manibus habemus, minime postremum mereri locum existimamus. Congesta enim sunt ex optimis Autoribus pleraque omnia, quæ ad Architecturam referri possunt, quæque scire debent fabri murarii, ferrarii, lignarii, scriniarii, laterarii, gypfarii, pictores, vitriarii, tornatores, statuarii, plumbarii: adjectis Problematibus maxime necessariis, Arithmeticis, Geometricis, Opticis, Hydraulicis, aliisque Mathematicis. Præterea exhibentur quantitates, proportionales, & pretia omnis generis materiarum, quarum usus est in ædificiis extruendis: itemque proportionales quinque ordinum Architecturæ, juxta *Vitruvium, Palladium, Scamozzium, Vignolam, & Clericum*: cum regulis æstimandi ædificia, & sumtus ad ea requisitos. Denique omnia Schematibus plurimis æri diligenter incisus illustrantur.

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

1:24

NOVA ACTA ERUDITORUM
LEIPZIG 1735

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 613 c 4⁰

ARTIFEX GALLICUS IN PROJICIEN-
dis ollis igniariis, seu nova Methodus, igniarias glan-
des propellendi, ut scopum præfixum certo feriant. Au-
tore BELIDORO, Curatore rei tormentariae, Pro-
fessore Regio Matheseos in Scholis, juvanda arti tormen-
tariae destinatis, Membro Societatum Regiarum Scien-
tiarum Anglicæ & Borussicæ, Procuratore Aca-
demie Scientiar. Reg. Parisiensis.

Amstelodami, sumptibus Societatis Bibliopolarum, 1734. 4 maj.
 Alph. 2 pl. 8, cum Tab. 2n. 8.

Quz *Galileus Galilæi*, Celeberrimus ille magni quondam
 Ducis Etruriæ Mathematicus, de projectorum gravium
 motu in parabola detexit; quæque ab illius solerte discipulo,
Toricellio, ulterius ad jactus, in loca, vel supra horizontale pla-
 num explosionis elata, vel infra illud depressa, faciendos felici-
 ter accommodata sunt: ea a *Blondello*, illustri Socio Colle-
 giæ a *Ludovico M.* Galliarum Rege, ad incrementa artis belli-
 cæ curanda instituti, Libro de hac eadem re jam A. 1683 edi-
 to, ad effectus tormentorum explosorum, projectionemque glo-
 borum, præcipue pulvere pyrio repletorum, ope ejusdem pul-
 veris pyrii factam, applicata, dubio quidem omni, quod ad ve-
 ritatem eorum attinebat, huc usque caruerunt, sed ab iis, qui
 artem hanc exercent, raris, praxin sine theoria sufficere abun-
 de, partim contemtim neglecta sunt, partim ob calculorum
 illis in locis, unde globi igniti in hostem jaciendi sunt,
 vix ac ne vix quidem subducendorum molestiam adhi-
 beri nequiverunt. Ut huic nævo mederetur Cl. Autor,
 & a solidis principiis theoreticis, & ab harum rerum usu
 atque exercitio instructissimus, cepit consilium devorandi tæ-
 dia calculi semel subducendi, illumque cum omnibus commu-
 nicandi, quo & calculorum struendorum imperiti, qui interdum
 tractan-

tractandis mortariis bellicis præficiuntur, sola evolutione harum Tabularum obtineant numeros, per calculum alias eruendos. In computandis Tabulis institit *Blondellianis* vestigiis, quæ & in *Curſu* ſuo *Mathematico*, quo æque ac aliis ſcriptis e. g. eo, quod inſcribitur: *La Science des Ingenieurs dans la Conduite des Travaux de Fortification*, inclaruit Autor, ſecutus eſt, omnia ibidem demonſtraturus, quæ ad jaçtus tormentorum bellicorum cognoscendos pertinent. Fundamento uſus eſt propoſitione vel ab ipſo *Galileo* jamjam demonſtrata, quod parabolæ, quæ a globo ejeçto deſcribuntur, amplitudines ſint in ratione ſinuum, ad duplicatos eos arcus pertinentium, ad quos tormenta vel mortaria erecta vel depreſſa ſunt. Cum itaque ſumma elevatio ſit 45 graduum, quæ maximas jaçtuum longitudines largitur, & ſinus arcus 30 graduum ſit dimidius ſinus arcus 90 graduum, certum eſt, longiſſimi jaçtus dimidium eſſe longitudinem jaçtus ad graduum 15 arcum facti. Facile patet, quod idem tormentum eadem quantitate pulveris pyrii æque boni inſtructum hiſce jaçtibus hic computatis adhibendum ſit. Computatio enim pro omniſ generis tormentis, quavis quantitate pulveris pyrii cujuſvis qualitatis oneratis, & obtineri difficillime poſſet, & ſi quando haberetur, ob inſignem caſuum complicationem mutuam vix commode atque expedite ſatis adhiberetur. Suadet igitur Autor, ut, cuicumque cum hac parte artis bellicæ res fuerit, mortarii, quod curæ ipſius commiſſum eſt, experimentum capiat, dum illud ad altitudinem 15 graduum erectum explodit, & jaçtus longitudinem iis modis metitur, quos Autor præſcribit. Inde vero, cum conſtet, quanta futura ſit longiſſimi jaçtus amplitudo, nempe dupla ejus, quæ in capto hoc experimento deprehenſa fuit, intermedias amplitudines jaçtuum, inter longiſſimam, & ejus dimidiam interjacentes deberi gradibus elevationum inter 45 & 15 gradus interpoſitis. Autor igitur exputat, quot gradibus inde a 15° elevandum ſit tormentum, pro omnibus amplitudinibus hiſ intermediis, binarum ulnarum Pariſienſium ſpatio ſingulis creſcentibus in diſtantiis haud adeo magnis: ſed in majoribus amplitudinibus, quas enumerat, intervallum quinque talium

ulnarum pro continua differentia assumit. Sed, cum primi jactus, qui experimenti capiendi causa fiunt, diversissimæ amplitudinis, pro ratione tormenti & pulveris pyrii adhibitorum diversa, esse queant, necesse habuit idem singulas tales Tabulas pro singulis amplitudinibus jactuum factorum, tormento ad altitudinem 15 graduum erecto, simili artificio computare, quod & facta suppositione: jactum experimentalem ad 20, 22, 24, 25 & reliquos in hac proportione crescentes numeros ulnarum propulisse globum, usque ad numerum 1000 ulnarum exsequitur, ita tamen, ut inde a numero ulnarum 230 proportio Arithmetica inter amplitudines calculo subjectas obtineat, cujus differentia continuo est 5. Modus has Tabulas adhibendi facillimus est, quippe qui, ab Autore fusius descriptus, quam ut hic transferri possit, nuda Tabularum evolutione absolvitur, postquam experimentum descriptum fuerit captum, & a quovis perfici potest, qui numerorum notas noverit. Nec illud prætermittendum a nobis est, has Tabulas multoties ab universo Collegio artificum tormentariorum, quod Parisiis floret, sub examinis incudem revocatas, & institutis inde ab A. 1725, quo laboris hujus summam absolverat Autor, pluribus experimentis comprobatas esse. Ceterum *duabus Partibus* absolvitur elegantissimum hoc Volumen, quarum *prima*, præter Tabulas ipsas, quæ maximam ejus partem constituunt, de earum usu, de aliis Tabulis, quæ huc usque ab artificibus rei tormentariæ usu tritæ fuerunt, de proprietatibus tormentorum ratione diversæ magnitudinis & constructionis cavorum, quibus pulvis nitrosus inditur, de globis ferreis ad pulverem pyrium recipiendum excavatis, modoque eos illo replendi commodissimo & debito, de collimatione rectius, quam vulgo sit, ad scopum feriendum instituenda, & de aliis huc pertinentibus rebus, adeo solide exponit, ut Autoris in meditando sagacitas, in experiendo usus atque exercitatio, undique eluceant. Inprimis notatu dignum est plus vice simplici captum experimentum: idem tormentum, eadem quantitate ejusdem pulveris pyrii ad ejiciendum globum ejusdem magnitudinis & gravitatis paratum aptatumque, tempore matutino,

&

& præcipue ante solis ortum, itemque vespertino post solis occasum, longius ejaculari eum, quam si circa meridiem explodatur. Quod, quantum aeris expansio ad globi motum conferat, abunde testatur. Idem etiam usu venit, quando tormentum aere crasso & vaporibus repleto exploditur, quo in casu major motus globo imprimitur, quam ubi aer tenuior sereniorque fuerit. Cui dubio amovendo Autor barometri observationes in capiendis cum tormentis experimentis instituendas suadet. *Alter* Libri *Parti* tractat de ignis & pulveris usu tum ad inferendum hostibus damnum, tum ad festivitates celebrandas, adhibendorum, ubi, quicquid ad hanc partem artis igniariæ spectat, dilucide explicatur, novisque argumentis, tum e theoria, tum e praxi repetitis, egregie confirmatur. Præmittitur huic Parti tentamen theoriæ de causa effectuum pulveris pyrii, seu de modo, quo ille tam mirabiles effectus edere possit, quos ab illo edi cernimus, quem habito respectu tum ad aerem, quem vehemens flamma rapidissime extendit dilatatque, tum ad materias, e quarum mixtione oritur pulvis, sulphur, sal nitrum, carbones, tum ad leges, secundum quas inflammatur ille, & a quibus dependet inflammationis rapiditas, vel lenta propagatio, quantum potuit, explanavit Autor. Hanc suam theoriã, ad quam ulterius perficiendam ipse alios, qui artes has norunt tractantque, invitavit, postquam cum Societatibus Scientiarum Anglica & Borussia communicavit, & utriusque assensum impetravit, posteriorque illam in Latinum sermonem transferri e Gallico curavit, quo Miscellaneis Societatis inferretur: nos illius diffusiore recensione superfedere possumus, id unicum monuisse satis habentes, Autorem sal nitrum, non pro materia combustibili, sed ad ignis calorem celerrime liquabili, habere, e cujus liquefcentis poris rapidissime egressus aer carbones ardentes & sulphuris incensi scintillas afflatu suo excitet & fomentet.

SAL. DEYLINGII INSTITUTIONES PRUDENTIÆ PASTORALIS.

Lipsiæ, sumtibus hæredum Lanckisianorum, 1734. 8.

Alph. 2.

S. Rev.

S Rev. Autor ex eo statim tempore, quo publicum docendi munus in hac Academia obtinuit, omnes ingenii nervos eo intendit, ut sacri Ministerii Candidatos non solum eruditos, sed & pios, ac prudentes, formaret, magno cum fructu Ecclesie aliquando prae futuros. Idcirco regulas in suis praelectionibus tradidit & inculcavit huic instituto interviurus. Cum autem dictandi labor, praeter tedium & temporis jaeturam, multas alias pareret difficultates, multorum rogatu has Institutiones exire passus est in publicam lucem, ut Auditoribus non tantum, sed & aliis, prodesset. In Prooemio subsidia commemorat, ex veterum Patrum & recentiorum Doctorum monumentis utiliter depromenda. Postea de Ministerio Ecclesiastico *abstractive & concretive* considerando binis Capitibus agit. Quaestionem, penes quem potestas Ecclesiastica *radicaliter* sit, enodate tractaturus, observat, Jura Sacrorum, quae summi imperantes hodie apud nos exercent, duplicis esse generis. Alia esse *Jura Majestatica*, & fluere ex superioritate territoriali: alia esse *Jura Collegialia*, seu *Conventionalia*, quae, si eorum originem spectes, penes totum coetum resideant. Illa Principi competere, qua tali, absolute, nec iis unquam carere eum posse, quia in Republica est iunus, & per accessum ad Ecclesiam, suam majestatem non deposuit. Ab his autem Juribus circa sacra majestaticis multum differre Jura Collegialia, quae, si eorum consideres originem, toti Ecclesiae, qua Collegio, competunt, & quatenus societas est in Republica, quae, pro libertate naturali coire, & certas confederationis leges, perinde ac poenas pactitias, condero, iisdemque sponte se subicere, potuerit. Hoc ipsum autem veteres Christianos fecisse, ex *Plinio & Tertulliano* probat. Haec Jura ab initio administrasse universum Ecclesiae coetum, quando per civitatem totam nondum erat diffusus. Eo autem nimium amplificato, Seculo post Christi natales *quarto*, & deinceps sub papatu, illorum Jurium administrationem cessasse Clero, sed per sacrorum emendationem rediisse ad Ecclesiam, quae tacito saltim consensu ea administranda reliquerit summis Magistratibus, quibus nunc adimi non possunt, post.

postquam in Pacificationibus religiosis sigillum quasi civile accessit. Varios Ministrorum ordines, & originem, imprimis dignitatis & autoritatis Episcopalis natales, ac incrementa, ex antiquitate investigat, negatque, parochias ad gentilium imitationem in Ecclesiam Christianam introductas esse, cum nuda rei similitudo certum originis indicium esse haud possit. Ecclesiarum limites, sive parochias, ex pacto potius, & boni ordinis causa, ad exemplum Synagogarum Hebræarum, quarum quælibet suos habuerit parochianos, & quæ totæ nonnunquam Christi doctrinam susceperint, constitui cœpisse. Expositis *Cap. III Probooris generalis* Ministrorum Ecclesie requisitis, ac dotibus necessariis, progreditur ad ipsam Tractationem, & *Parte prima* ostendit, qua ratione idoneus Ministerii sacri Candidatus in Scholis & Academiis rite præparari, impedimenta removeri, & literæ cum sacræ, tum profanæ, ab eo debeant tractari. *Cap. III* disserit de variis Prudentiæ Pastoralis fontibus, & occasionem nactus commodam, opportune monet, Jus Canonicum vetus, quod commendat, a Jure novo, quod feces olet, accurate disjungendum esse, quippe quod dominatui Pontificum stabiliendo unice inserviat, & Ecclesias nostras non obliget, nisi quatenus unum alterumque caput in nostris foris & Constitutionibus, Principum, autoritate emissis, receptum sit. *Parte secunda* commendat Prudentiæ Pastoralis regulas, circa sacri muneris ingressum observandas. Ubi vocationis necessitatem propugnat, ejusque jus, sacrarum literarum autoritate & pervetusta consuetudine fultus, universæ Ecclesie vindicat, directorio tamen manente penes Collatorem. Qua occasione in originem Juris patronatus inquirat, ostenditque, illud Seculo quarto privata autoritate introductum, & postea ab Imperatore *Justiniano* confirmatum, apud nos, si recte administraretur, & ultra suos limites non extendatur, tolerari, a Patrono tamen obaerato, cujus fundi sub sequestro sunt, ob Simonie periculum exerceri non posse. Exposita *Cap. II* Ministri novi ordinatione & solenni introductione, quam diu differendam non esse monet, varias explicat quæstiones, an quis sine titulo, aut androgynus, ad sacrum munus inaugurari

gurari possit. Jusjurandum religionis utiliter retineri, monet, ut Ecclesie certo constet, cui religioni in presenti additus sit ille, qui officio sacro admovetur. *Cap. III de redditibus & immunitatibus Clericorum* agit, ostenditque salariorum necessitatem, postquam spontaneae populi oblationes, quarum quaedam olim mensuratae hebdomadales & quotidianae erant, & a locupletioribus, sacrum epulum sumturis, afferri solebant ad altare, unde Ministri perinde ac pauperes alebantur, dudum cessarunt. Quando nonnulli hodierno tempore Pastorum ex solis eleemosynis sustentationem reduci voluerunt, opinati, hac tandem ratione ambitum, Simoniam, & alias malas artes, evitare posse, cum nemo facile egestatis periculum aditurus sit, S. Rev. Autor monet, consilium non fore aspernandum, si sincerus veterum Christianorum amor & liberalitas, quae in antiquis monumentis tantopere praedicatur, nostro aeo simul resuscitari & reduci possit, quod tamen in ultima hac mundi fece, rebus omnibus in pejus euntibus, vix sperandum sit. Decimas, apud nos retentas, non divina, sed humana duntaxat, lege, & pacto, vel diuturna consuetudine, nisi opinatur. De foro Clericorum privilegiato loquens, observat, illud perantiquum esse, & in utroque Codice plurima exstare Imperatorum Christianorum Rescripta, sed ex ipsius veteris Ecclesiae praxi merito cessare in criminibus a Clericis admissis, quae ad civiles iudices jam olim deferri consueverunt. Prudentiam Pastoris in ipsa muneris sacri administratione descripturus, in primis requirit purioris doctrinae custodiam, atque exactam vitae sanctimoniam, cum diligentia Scripturarum meditatione ac oratione conjungendam. Deinde differit, qua ratione rudiores instituendi ex Catechismo, verba e suggestu cum fructu facienda, & cum recto clavium usu Sacramenta administranda sint. Qua occasione plurimae quaestiones dubiae & vexatae enodantur & explicantur. Occasione partus monstri & deformis quaestio movetur circa *campfores*, vulgo *Wachselbalge*, de quibus docetur, eos non ex concubitu Satanae cum sagis, nec ex semine surreptitio, quod multis in mentem venit, generari, nec a maligno Spiritu pro genuinis infantibus supponi, sed insigni laborare morbo, quem Medici

Kba.

Rhacitidem appellant. Baptismum in solo Christi nomine collatum improbat, & confirmationis ritum Baptismi appendicem in veteri Ecclesia fuisse probat, eumque ut utilem, atque postliminio, si ab omni superstitione purgetur, reducendum, commendat. Publicam peccatorum deprecationem, multis in locis apud nos usitatam, velut residuam veteris disciplinæ Ecclesiasticæ portionem, repetit ex pœnitentium ritu. Hi recipi volentes in fidelium cœtum, prostratione & lacrymis in sacco & cinere offensæ Ecclesiæ *satisfacere*: Episcopi autem, illum rigorem paululum mitigantes, *Φιλανθρωπίουδαι*, & *indulgentiam dare*, dicebantur. Tandem S. Rev. Autor Ministri prudentiam circa sponsalia, & matrimonialia, nec non circa liturgica & œconomica, ac ceremonias, privato ausu non mutandas, & circa cadaverum sepulturam, copiose describit. Ad extremum, commemorato *Parte IV* Pastoris e munere sacro vario egressu, universo Libro, Sacri Ordinis Candidatis & novellis Pastoribus diligenter commendando, finem imponit.

SAMUELIS CHRISTIANI HOLLMANNI,
Philos. Prof. Publ. paulo uberioris in universam Philosophiam Introductionis Tomus primus, qui Logicam & Metaphysicam complectitur.

Vitembergæ, sumptibus Prænumerantium, 1735, 8.

Alph. 2 pl. 17.

Et si Scriptorum, quibus vel nonnullæ solum, vel omnes etiam ad universæ Philosophiæ ambitum vulgo relatæ disciplinæ simul, illustrantur, tanta hodie jam multitudo prostat, ut illorum fere copia jam laboremus; superesse tamen & in his eruditie nis humanæ partibus non pauca, quæ perfici adhuc ulterius possint, novamque omnino disquisitionem mereantur, negari vix a quoquam rerum harum perito poterit. Unde & eo minus vitio verti Operis hujus Cl. Autori debet, quod, cum inde jam a multis annis rebus philosophicis operam navaverit, cogitata sua, ad singulas disciplinas pertinentia, scripto peculiari complecti

decreverit. Edidit eum in finem jam A. 1728 *Institutionum Philosophicarum Tomum I*, quo *Logicam & Metaphysicam*, & *II*, quo *Physicam & Pneumatologiam*, tradidit. *III* quoque jam tum additurus, qui *Philosophiam Practicam* comprehenderet, nisi consilium illud postea mutasset. Longe vero plenius, majorique studio elaboratum, Opus est, quod *uberius in universam Philosophiam Introductionis* nomine in lucem jam emittere cepit, atque a priori illo plane diversum. Non enim solum qua *rem ipsam* tractandique methodum, multa in eodem aliter, quam in priori illo, tradita sunt; sed singulis etiam, quæ alicujus modo momenti esse videbantur, argumentis præcipui, qui de iisdem hæcenus exposuerunt, Scriptores ubivis additi, ut *Bibliotheca* cujusdam *Philosophica* instar Opus isthoc esse simul possit. *Logica* vero, & *Metaphysica*, hoc *primo Tomo* comprehensæ solum sunt; reliquæ disciplinæ philosophicæ subsequentibus Tomis includendæ erunt. Utrique harum disciplinarum præmittuntur *Prolegomena*, quæ partim *historica* sunt, & de ortu, progressu, atque incrementis cujusque, ad nostram usque ætatem, exponunt, partim vero quoque *dogmatica*, quæ optimam disciplinam illam pertractandi rationem tradunt. Eadem methodus etiam in *Prolegomenis*, quæ toti Operi præmittuntur, *de Philosophia in genere*, observatur. *Logice*, quæ primo loco pertractatur, tres constituuntur *Partes*, quarum *prima* de naturalibus intelligendi & judicandi viribus in genere partim, partim quoque singulatim de ideis, illarumque non minus, quam terminorum, quibus easdem effertur, differentiis, tum & judiciorum atque propositionum Logicarum diversis generibus inprimis, agit. Uti vero *Parte secunda* cum de veritate in genere, hujusque vocabuli diversis significationibus, tum quoque inprimis de veritatis Logicæ criteriis, cognoscendique principiis, adversus Scepticos, & Idealistas recentiores copiose sollicitèque agitur, hisque doctrina de variis cognoscendæ veritatis modis, quo, præter alia, fides quoque divina & humana, totaque præjudiciorum & probabilitatis doctrina, referuntur, subjungitur; ita *Parte tertia* usus illo-

illorum omnium, quæ prioribus duabus Partibus theoretice modo tradita sunt, docetur, multaque ad cognitionem veritatis perquam necessaria & utilia circa illorum applicationem proferuntur. Speciatim distinctis Capitibus paulo copiosius ostenditur, quomodo rite uti ratione nostra debeamus, sive ipsi in veritate aliqua propria meditatione inveniende versemur, quo tota inprimis doctrina *de ratiociniis* refertur, & a priori demonstratur; a doctrina vero *de Syllogismis* proprie dictis, quippe quos medium demonstrandæ, & cum aliis communicandæ, veritatis solum esse, Cl. Autor ostendit, distinguitur; sive veritates quoque, ab aliis jam cognitæ & inventæ, addiscendæ nobis sint, ubi & *de viva institutione*, & *de librorum lectione*, atque *interpretatione*, doctrinarumque iisdem comprehensarum *disjudicatione*, & *de methodo tandem studendi*, in genere agitur; sive ultimo tandem veritatem, a nobis quomodocunque cognitam, communicare cum aliis velimus, ubi partim *de demonstratione*, ejusque variis generibus, modisque, ad quos *Syllogismus* quoque pertinet, unde & tota ejusdem doctrina hic dilucide traditur, partim quoque de ratione, modoque, sive viva, sive scripta, voce cum aliis, alia omnia sentientibus, ita de re aliqua, in controversiam vocata, differendi, ut veritati utrinque unice litetur, diligenter, alioque, quam a plerisque quidem factum hactenus est, modo differatur.

In *Metaphysicis*, quæ eidem præmittuntur, *Prolegomenis*, ostenditur, *Aristoteli*, a quo natales hujus disciplinæ repeti plerumque solent, ne in mentem quidem unquam venisse, vel *Theologiam* quandam *naturalem*, vel *Ontologiam* quoque aliquam, vel *utramque* etiam simul, uti plerisque fere omnibus huc usque persuasum fuit, in illis, qui hodiernum inter ejus Opera existant, *quatuor & decem Metaphysicorum Libris* pertractare; sed scopum totius Operis longe alium potius esse. Quoniam enim *Heraclitus* jam in eam sententiam ingressus erat, *sensibilia* omnia semper *fluere*, perpetuisque mutationibus obnoxia esse, unde & *neminem* unquam *bis in eundem annum descendisse*, affirmabat,

quam sententiam etiam plerique Græcorum Philosophorum postea amplectebantur, qui simul tamen, objectum scientiarum perpetuum & inmutabile esse debere, tantum non omnes contende-
 bant; oriebatur inde controversia illa, num in rebus *sensibilibus*, perpetua mutationi obnoxii, aliquid adhuc de-
 tur, iisdemque subsistat, subsistatque, quod *perpetuum & im-
 mutabile* in iisdem sit, & *scientiarum* propterea *objectum*
 proprium constituat. Hocque cum plerique fere affirmave-
 rent, alii tamen *numeros Pythagoricos*, alii *ideas Platonicas*,
 alii *figuras Mathematicas*, alii aliud, id ipsum esse con-
 tenderent; hanc controversiam jam dirimendam sibi *Ari-
 stotelem* his in libris sumfisse, ostenditur, idque evidentissimis
 ex ipso *Aristotele* adductis locis confirmatur. Ino, quo in-
 veteratum illud circa hos libros præjudicium eo felicius
 omnium animis evelleretur, summa omnium librorum &
 capitum librorum istorum *Metaphysicorum Aristotelis* or-
 dine recensetur, hicque *Aristotelis* scopus exinde manifestus
 redditur. Atque hoc ipsum quoque *Aristoteles* per *ens, prout
 ens est*, intellexit unice; de notionibus vero illis *Ontolo-
 gicis*, ex quibus Scholastici, verum *Aristotelis* scopum sensim-
 que non assecuti, *Ontologiam* suam postea exculperunt, non-
 nullas *Lib. V* solum attingit, atque sine omni inter se nexu
 adducit, illarumque, quod in subsequentibus sibi aliquem illa-
 rum usum fore præviderat, Mathematicorum more definitio-
 nes præmittit: totam vero *de Deo & intelligentiis* doctri-
 nam duobus *Libri XII Capitibus VII & VIII* paucis modo
 attingit. Non infelix tamen hic Scholasticorum error fuit,
 siquidem occasionem formandæ cuidam disciplinæ, de qua ne-
 mo Græcorum Philosophorum unquam cogitaverat, *Ontolo-
 gia* nempe, dedit, licet non æque felix ipsa eorundem tractan-
 di ratio fuerit. Infinitis enim fere nugis, infelicibusque spinis
 loliisque, totam fere illam ita repleverunt, ut vix sani quid
 vel in illa superesset, vel discerni etiam ab iisdem posset, a
 quibus adeo hæc scientia, qua maxima fieri potest indu-
 stria, repurganda est. Opus enim est aliqua scientia, quæ
communissima illa principia, omnibus fere scientiis commu-
 nia,

sia, neque ad hanc magis, quam aliam quandam, discipli-
 nam pertinentia, tradat, quo illa *fundamenta demonstrandi*
 aliarum veritatum evadere queant. Ad hanc vero nulla, quam
 Scholasticorum, *Ontologia*, aptior est, quippe quæ multa huc
 facientia jam tradit, quæ retineri quoque propterea ex eadem
 commode possunt. Supplenda tamen eadem simul, omnia-
 que in eadem occurrentia ita pertractanda, sunt, ut summa
 ipsis & certitudo & evidentia sua constet, hæcque adeo
 disciplina vera *Philosophia prima*, & *Geometria* quasi quæ-
 dam *Philosophica*, evadat. Quod Geometria enim inter scien-
 tias *Mathematicas* est, idem *Philosophia prima* inter philo-
 sophicas esse disciplinas debet, qualis merito tamen hæctenus
 inter *desiderata* reponenda fuit. Ad hunc ergo usum omnia
 quoque referenda sunt, quæ ad ejus ambitum pertinere cen-
 sentur; imo potius ex hoc sine dijudicandum omnino est,
 num quid referendum ad eandem sit, an vero minus. Hunc
 sibi scopum in ejus pertractatione Cl. Autor quoque proposuit,
 omniaque eo simul ordine tradidit, ut non solum, quare hæc
 illave ad hanc potius, quam aliam quandam, disciplinam phi-
 losophicam, relata ab eodem sint, sed &, quare hoc potius,
 quam alio quocunque, ordine pertractata sint, facile exinde con-
 stare posset. Id enim in disciplinis quoque philosophicis ne-
 cessarium imprimis esse judicat, nisi auctoritatem potius, &
 ineram consuetudinem, quam rationem, justæque methodi
 leges, in illarum pertractatione sequi velimus. Opus ipsum
 propterea in *duas Partes* distribuitur, quarum *prior* de il-
 lis, quæ rebus omnibus, sive mere *possibilibus*, sive vere *exti-*
sistentibus, competere, vel *essentia*, vel *existentia* intuitu, *ne-*
cessario debeant; *altera* vero de illis, quæ intuitu vel *essen-*
tia, vel *existentia*, *possibilia* quomodocunque esse intelligan-
 tur, atque ex his possibilitatibus porro *necessario* nexu con-
 sequuntur, solum exponitur. Qua tractandi methodo non
 solum omnia, quæ in vulgaribus libellis *Metaphysicis* occur-
 runt, quatenus illa fundamento suo non carent, suo quoque
 ordine locoque traduntur, atque ex fundamentis suis demon-
 strantur; sed his etiam multæ aliæ, magni momenti, verita-
 tes,

tes, ex iisdem cum reliquis principiis deducta, de spatio & loco, de duratione, de unione, varietateque eius generibus, modisque possibilibus, de quantitate in genere, variisque iterum eius modis, & generibus, de modis quantitates varias determinandi, & mensura, durationis ultimae, de duplici diversissimo perfecti, & perfectionis, significato, de infinito & indefinito, de regressu & progressu in infinitum in quantitatibus quibuscunque, tum & de divisibilitate compositi cujuscunque in infinitum, de identitatis & diversitatis omnium fundamento, de principio rationis sufficientis, de consilia Aristotelicorum & Scholasticorum de quatuor causis doctrina, de differentia causa impulsiva, finis, & usus, de necessitate, contingentia, & libertate, de vera notionis substantia, &c. junguntur, quae vel praetermissae hactenus in Metaphysicorum doctrina a plerisque sunt, vel saltem non pro dignitate pertractatae. Omnia vero haec ita sunt exposita, ut nihil in subsequentibus admittatur, quin fundamentum suum in antecedentibus habeat, necessariisque atque evidentibus concludendi legibus ex iisdem fluat, omniaque adeo hujus disciplinae capita arctissimo inter se nexu cohaereant. Hac eadem vero ratione quoque ipsa *Philosophia rationalis*, de qua antea diximus, quantum indoles illius disciplinae permittit, pertractata est; ut ad demonstrationis tamen rigorem ibi omnia aequae, ac in Philosophia quidem prima, propius accedant, argumentorum, ibidem occurrentium, natura non patitur. Quoniam vero Cl. Auctori eo ipso tempore, cum Opus hoc sub prelo sudaret, ipsae illae disciplinae, quas primo hocce Tomo complexus est, publice in nova *Gottingensi* Academia docendae a *Serenissimo* atque *Potentissimo* *Magna Britanniae Regi*, & *Electore Hannoverensi*, clementissime demandatae sunt, non putavit, commitendum a se esse, ut Opus illud sine *Potentissimi Regis* illius auspiciis in publicum prodiret, eaque de causa idem, more antiquo, humillime Ipsi dedicavit. Tanta quoque clementia *Rex Potentissimus* illud excepit, ut & gratiae suae Auctorem certiore fieri, & testandi beneplaciti causa, nummis aureis, magni pretii, donari eundem clementissime voluerit.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Maji Anno MDCCXXXV.

GLOSSARIUM AD SCRIPTORES MEDIÆ
& infimæ Latinitatis: Autore GAROLO DU-
FRESNE, Domino DU CANGE, Regi a Consiliis,
& Franciæ apud Ambianos Questore. Editio nova,
locupletior & auctior; opera & studio Monachorum
Ordinis S. Benedicti & Congregatione S. Mauri.

Tomus I, II, III & IV.

Parisiis, sub Oliva Caroli Osmont, via S. Jacobæ, &
Francofurti ad Moenum, apud Franciscum Varrentrapp,
1733, fol.

Tom. I A - B Alph. 4 pl. 18; Tom. II C - D Alph. 4 pl. 16.
Tom. III E - K Alph. 4 pl. 14, Tom. IV L - O
Alph. 3 pl. 21.

Bona tandem fortuna preli carceres ex parte evasit *Glossa-*
rium hoc *Cangianum*, ultra duo fere lustra promissum ex-
pectatumque; quod quo minus factum sit prius, impedimen-
to fuisse perhibentur potissimum infesta semper Musis nomi-
na, editorum quorundam *συνέργων*, sive valetudo, sive obitus.
Parata hinc facile apud æquioris animi viros tædiosiori alio-
quin moræ fuerit venia: præsertim si cognoverint ipsius Ope-
ris inspectu, magis illud per hoc intervallum adhuc maturuisse,
tarditatemque gravitate egregie compensatam. Nil attinet de

Bb

Glof-

Glossarii hujus *antiquitatis*, pretio, laudibus, & id genus argumentis aliis, commentari, hic ex instituto; quod persuasum fere habeamus, vix centesimo cuique, qui nostra hæc legit, minus illa explorata existere. Prærogativas ergo saltem novæ hujus *exhibere* strictim juvat indicare. Universim sponte potest existimari, ita comparatam esse suorum scriptorum naturam, ut, quantumvis Autor improbo labore & pertinaci industria messem fecerit, nunquam non tamen amplissimi spicilegii faciendi posteris copiam relinquat. Neque vero id pro sua modestia, qua floruit præter alios, ipse diffusus unquam est Cl. *Cangius*. Nostri autem Editores, *Benedictini* doctissimi, ita imposito sibi negotio defuncti sunt, ut largum & infinitum fere Anecdotorum apparatus, post primam illam *Glossarii* emissionem divulgatum, adhiberent quidem, atque in usus suos converterent, sicubi illud opus aut utilitatis plenum fore cognoscebant; hac tamen cautione diligenter servata, ne transcripta passim, quæ dicta fuerant prius abunde ab ipso *Cangio*, cum nausea Lectorum recoquerent. Hoc præterea eorundem maxime nobis quidem probatur consilium, quod religione quasi quadam duci se passi fuerint Autorisque reverentia, ad nihil prorsus inmutandum delendumve in pristino Opere, in illis etiam locis, ubi, falsum ipsum fuisse, humanitatis vitio, palam exstabat. His enim singulari subinde nota medelam attulerunt, peculiari quodam signo significatam; quod idem studiose factum est de illis Articulis, qui numero non contemnendo Cl. Editorum industria noviter plane accesserunt; quemadmodum & quæ in ipso Operis contextu intercalata passim sunt hypomnemata minutiora, unciandis inclusa, non a *Cangio* autore profecta fuisse, manifeste satis produntur; ut Lector inde, quid cuivis debeat, facillimo negotio possit distinguere. Post novam *Prefationem*, in qua hæc, ejusdemque commatis alia, fusius enarrantur commendanturque modeste, *Epistola* legitur Cl. Viri, *Stephani Baluzii*, ad *Eusebium Renaudotium*, de vita & morte *Cangii*, Parisius data ipse Cal. Novembr. A. 1688. Quod hæc a doctissimo homine, *Cangii*que familiarissimo, & summa quidem cum accurate

tione & fide conscripta sit, vicem illam præstare recte maluerunt *Biographia Cangiana* Editores, quam novam plane conscribere; interim tamen ejusdem *Epitaphio, Librorumque*, a superflite vulgatorum, *Elencho, & Effigie* denum, in æs eleganter incisa, ac nondum prodita hæcenus, jucunde illam exornarunt. Non ingratum, putamus, fuerit, *Epistola Baluziana* summam huc compendio tractatam perlustrare. Scilicet ortum duxit Noster ex antiqua & nobili *Dufresniorum* apud Samarobrinarum Ambianorum urbem, in Provincia, quam Picardiam dicunt hodie, sitam, gente, ex secundo parentis, *Eudovici Dufresnii*, Toparchæ Frigidæ vallis, & Præpositi Belliquerani, (*Froideral & Beauquesne*) connubio prognatus, editusque in lucem Cal. 15 Januar. A. 1615. Posito literarum feliciter & cum summa diligentia erectæque indolis laude in Collegio Ambianensi Societatis Jesu Patrum tyrociniis, apud Aurelianensem Academiam legitimæ scientiæ studium suum addixit, receptus in Advocatorum numerum Parisiis medio anno 1631. Non multo post in patriam reversus, ingentem ex doctrina famam autoritatemque consecutus est apud suos. Patre deinde ex vivis A. 1638 erepto, matrimonium mox inivit cum splendida femina, *Carbarina Bosa Draucurita*, ultra quinquaginta annos concorditer, nec sine prole, tractatum; illustri simul Regiæ Quæsturæ (*Tresorier general de France*) apud suos A. 1645 dignitate exornatus. Hac aliquo temporis intervallo, peste patriam A. 1688 flebiliter infestante, sponte se abdicavit; & uxorem, liberos, ac libros, Lutetiam, futuram in posterum sedem fortunæ, transtulit. Enimvero auspiciatissima & utilissima eruditæ civitati *Meloniensis* isthæc *Cangiana* contigit. Quod enim in aliis universi Gallici regni urbibus frustra requisiverint homines studiis dediti, in hac Metropoli abunde invenit, inque suos & publicos usus studiose convertit; Bibliothecas tum publicas, tum privatas, librorum exquisitissimorum, & scriptorum & impressorum, apparatus infinitum, amicos & familiares, omnigena doctrina præcellentes. His adminiculis suffultus atque subsidiis, uno pluribus in hac urbe scriptis rem literariam locupletavit, nomen vero suum ipse

æternitati asseruit. Exstant inter hæc præcipue notatu digna : *Joannis Cinnami* Historiarum Libri sex, & *Pauli Silentarii* Descriptio *S. Sophiae*, cum Notis in *Nicephorum Bryennium*, *Ananiam Comnenam*, & *Connumum*, Parisiis A. 1670, fol. *Cyrilli, Philoxeni*, aliorumque veterum, Glossaria Latino-Græca & Græco-Latina, ibid. A. 1679, fol. *Historia Byzantina* duplici Commentario illustrata, ibid. A. 1680, fol. *Joannis Zonarae* Annales, cum Notis, ibid. A. 1687, fol. Glossarium ad Scriptores medicæ & infanz Græcitatæ, Lugduni, A. 1688, fol. & Chronicon Paschale, sive Alexandrinum, cum Notis, Parisiis, A. 1688, fol. Postremo huic Operi immortalis est Vir Clarissimus Cal. 3 Octobr. anni ejusdem ex dysuria, quem morbum vocant Medicorum filii, vita tam laudabiliter gesta defunctus. Nos de cetero faustam reliquis *Glossarii* hujus Tomis & benignam Lucinam serio precamur.

RACCOLTA DI TUTTI GLI ANTICHI POETI Latini, &c.

h. e.

CORPUS OMNIUM VETERUM POETARUM Latinorum, cum eorundem Italica versione.

Tomus VI.

Mediolani, apud Josephum Ricchinum Malatestam, 1731 - 1733, 4.

Tom. I Alph. 2 pl. 1, Tom. II Alph. 2 pl. 5, Tom. III Alph. 2 pl. 2,

Tom. IV Alph. 1 pl. 11, Tom. V Alph. 2 pl. 5,

Tom. VI Alph. 2 pl. 9.

Ad Tomi demum *quarti* Syntagmatis hujus vestibulum collocata legitur luculenta admodum Præfatio, qua destituuntur tres antecedentes omnes, inibique exposita redditur universi instituti, exigua certe laude digni, ratio. Non diffitetur illius, quisquis est, doctissimus certe, conditor, casum potiores partes, veluti contingit quandoque in rebus humanis, initio habuisse magis in hoc Opere, quam deliberatum consilium. Prodierat paucis abhinc annis Romæ Italica *Thebaidos* P. *Papinii Stasii* conversio, Autore Eminentissimo Cardinale *Bentivoglio*,
haud

haud ita pridem vivis erepto, qui nomen Libro personatum *Selvaggio Porpora* inscripsit. Hæc quod singulari plausu undique exciperetur, paratu tamen difficilia admodum essent illius exempla, in animum induxerat Bibliopola Mediolanensis perindustrius, *Malatesta*, sub finem anni 1730 novam illius editionem typis suis procurare, quæ minori quidem pretio emtoribus constaret, commodior tamen esset lectoris atque fructuosior, quod ex adversa parte Latinus *Stasis* textus una exhiberetur. Calculo suo probarunt hanc rem non inter Italiz tantum eruditos ingenia elegantiora, sed & ultra montes longe plurimi; quo nuntio alacrior factus librarius ad urgendum Opus, conspirantibus quibusdam amicis, in mentem venire sibi passus est, non inique fortasse se de Reipublicæ literariæ commodis promeriturum esse, si quidem ad exemplum hujus *Stasis*, reliquos etiam, imo vero omnes, prisca Latii Poetas, tum sua lingua, tum in Italicum idioma scite translatos, prælo junctim submitteret pedetentim, & in unum quasi quoddam corpus pangeret, plurimis Voluminibus cum die absolvendum. Occurrerunt statim saxum hoc deliberatius agentis momenta uno plura, eademque ponderis haud levissimi, quæ ad exequendum hæc destinata fortius impellerent. Primum enim existimavit, commodissima sic via juvenum Italarum manibus ingeri, & ad legendum studiosius, quam fieri vulgo soleat, proponi posse carminum Autores Romanos veteres, quorum diurna nocturnaque volutatione ad illam doctrinæ ~~etiam~~ & ingenii excellentiam majores ipsorum unice pervenissent, qua antecellerent hodiernum posterorum suorum plerisque omnes. Graves hac occasione instituuntur querelæ de summa in legendis prisca scriptis apud universos fere scientiarum ac disciplinarum reliquarum cultores oscitantia & neglectu, unde non possit non imminere iterum Italiz prisca mentium morumque barbaries. Scribit inter alia Autor, in ipsiusmet fori circulis, ubi quotidie tractarentur Romanæ leges, purissimum elegantissimūque, si quod unquam aliud, Latialis vetustatis monumentum, adeoque obtinere deberet castissimæ Latinitatis studium præ ceteris, iniquissimo fato in tan-

tum conculcari ac vilipendi Romanas Musas, ut, si contingeret, priscos Legumlatores redire ex inferis, idem sine dubio præ indignatione facturi essent, quod simili affectu permotus apud Hebræos aliquando fecit de divinæ legis tabulis ipsarum Dux sanctissimus. Neque vero inter scholasticos tantum juvenes hujus instituti commoda subsistunt, sed ad ipsos etiam Viros literis jam probe excultos derivantur. Quemadmodum enim illis inde priscorum lectio expeditior multo atque jucundior efficitur; ita utrisque Commentarii luculenti vicem exhibet translatio Italica cum cura facta, ad obscurissimos quoque Autorum sensus declarandos, & recondita quævis præcæ doctrinæ ac morum mysteria recludenda atque collustranda. Quin & ipsis sceminis, quarum hac tempestate plures in Italia literarum, & Latinæ inprimis linguæ, studio ducuntur, non minori usui, quam voluptati futura, est præsens Collectio, cujus singulos Tomos illustris cujusdam & natalium splendore & eruditionis fama sceminæ nominis inscriptione exornare constitutum est Bibliopolæ. Postremum & exteris quibusvis Latini idiomatis haud ignaris atque Italici studiosis fructuosum admodum accidet hoc Syntagma, siquidem inde vel sine magistro etiam solidam sibi illius intelligentiam comparare, atque se in intimos elegantiarum ac venerum Italicæ linguæ recessus ultro penetrare poterunt, quas in Poetis magis, quam Grammaticis, aut profæ orationis Scriptoribus quibusvis, obvias inveniri, certissimum est. Novum calcæ, præter hæc omnia, ad expediendum tantæ molis ac operæ propositum addidit, quod hac ratione universi ac singuli Poetæ veteres Romani Italico ore loqui juberentur. Quamvis enim primi Itali inter reliquas gentes Europæ cultioris omnes manum applicuerint ad convertendum in vernaculum sermonem Autores priscos; negari tamen haud potest, superatos illos fuisse ab exteris, Gallis præcipue, istiusmodi translationum copia. Hunc itaque defectum expletum sic iri, certum est. Quem in finem in hoc Corpore comprehenduntur inter translationes, quæ jam exstant, elaboratissimæ atque optinæ, eruditissimorum hominum arbitrorumque pluribus suffragiis deligendæ; quæ vero adhucdum sunt desideratæ,

rata, recens conficiuntur opera Virorum quorundam præstantium, & eximia laude in utraque lingua facultatis & poetice imprimis artis florentium.

Dicta hæc de instituto universim sufficiant. Jam & cujuslibet Tomi contenta, more nostro, Lectoribus veniunt indicanda. *Tomus primus* sex priores Libros, *secundus* totidem posteriores *Thebaidos Statiæ* cum *versione*, quod ante dictum fuit, Illustriss. *Bentivoglii* repræsentat. *Silvarum Libros V Tomus III, & Achilleida Tomus IV* continet, cum nova utriusque translatione. Illarum Academico cuidam *Arcadi*, hujus, Academico *Quirino*, debetur. *Silvarum* textus Latinus ex editionibus antiquis, Parmensi, Romana, Veneta, exhibetur descriptus, non inconsulta quandoque, inemendatissima licet, editione *Domitii*; adhibitis etiam *Ensi*, *Gronovii*, *Gevartii*, aliorum, in *Silyas Animadversionibus*. *Achilleis* ex typo *Plantiniano* desumpta est. Frontem *Tomi quarti* ornat *vita Statiæ*, Clariss. *Philippi Argelati* calamo eleganter & ad amussim descripta; ad calcem vero exstat *Index locorum maxime difficultum*, qui per integrum *Statium* occurrunt, & ita studiose quidem declarantur, ut nulla temere in intelligendo textu Latino difficultas superesse perhibeatur. Promissum est, de singulis Poetis simili & *vita & Indici* exemplo actum iri ad finem Operum cujusvis proponendo, magno certe, si quid iudicio valeamus, commodo lectorum. *Tomus V & VI* sistunt partito, ut de *Thebaidæ* factum, Opere in æquales partes *Æneida Virgilianam*, cum translatione Cl. *Annibalis Cavi*, sæpius jam quidem excusa, sed quæ principatum ita tenere existimatur doctissimis Viris inter translationes reliquas, veluti *Mæro* inter Poetas ipse. Ceterum, qui Chronologicum ordinem servatum morosius forte desideraverint in edendo hoc *Corpori*, illis, cum ad finem fuerit perductum, satisfacere contendet librarius novis cujuslibet Tomi titulis, secundum quos disponere tum poterunt juxta propriam ætatem Poetas singulos. Jam enim potius vñum fuit ita quamque prelo committere, prouti elaborata ad manus adest cujusque versio; ne in nimis longum tempus protrahatur amplissimi in se instituti perfectio. *Mantius* enim, verbi causa, *Plautus*, *Prudentius*,
Silius

300 NOVA ACTA ERUDITORUM

Silvas, reducti nondum, majus otium postulant. Nos vero, quod restat, bene precamur Virorum Clarissimorum libraribus, quamprimum aliquando exierint in lucem, similiter illos in his Annalibus pro merito commendaturi.

PROSE FIORENTINE, &c.

h. e.

PEDESTRIS ELOQUENTIÆ SPECIMINA, collecta ab Academico Florentino, dicto SMARRITO, Societatis della Crusca quondam Consorte.

Tomi IV.

Venetis, apud Dominicum Occhi, 1730-1734. 4.

Auspiciis facturus mercaturæ libraræ Bibliopola, haud meliori omine fieri illud abs se posse, existimavit, quam si talem Librum typis suis ac sumptibus excudendum eligeret, qui civibus suis, Italis, patrii sermonis amatoribus, non gratus esse non posset. Hoc semel sine sibi præstituto, commodior aptiorque ad illum consequendum vix occurrebat præsentis *pedestris Eloquensia Speciminum Syntagmate*, elaboratorum variis temporibus a variis famigeratissimæ binis abhinc *Seculis Academia Florentina*, quæ *della Crusca* nomen sibi imposuit, & excolendæ purgandæque vernaculæ linguæ studio coaluit primum, & ad hunc diem perduravit, Sociis. Primus istiusmodi collectioni manum animumque superiori tempestate applicuit *Carolus Dati*, humaniorum Literarum & Eloquentiæ Doctor quondam Florentinus valde inclytus, & Societati, quam diximus, cognomento *del Smarrito* adscriptus; primamque Sylloges hujus Partem eodem sub indice: *Prose Fiorentine*, anno circiter 1670, 8, vulgavit. Intercedens autem non inulto post elegantissimi hominis obitus impedimento fuit, quo minus hanc telam, erudiendis in patrio sermone civibus præclaro instituto susceptam, ulterius texere posset aut pertexere. Inter-

terminum & illud quinquaginta plus minus annis atque derelictum jacuit, donec resumerent vel impet Viri quidam doctissimi, qui vero nomina sua modeste reticuerunt, ac perficerent eodem tramite amplius. Enata hinc est præsens Collectio, variis Tomis, Partibus, Voluminibusque distributa, pro varietate materiarum generumque elaborationis. Conspicias enim primo loca collocatas *Orationes* proprio sensu appellatas, partem in Principum illustriumque Virorum laudes *panegyricas*, partem *funebres*, partem munerum *inaugurales*, & quæ sunt id genus aliæ; gravioris argumenti singulas. Sequuntur his intermixtæ *Tomo altero*, numero licet minores, ludicri generis aliæ, vernaculo nomine insignitæ *Giculate*; cuiusmodi in solennibus Academiæ conellationibus, post remotas a pes e vestibulo, & absque prævia meditatione, recitari consueverunt ingenii animique gratia; v. c. elogia acetariæ, mali citrei, tribliginis, ovi, fabarum, mali hypochondriaci &c. Junguntur tandem *tertio quartoque Tomis Acroasæ*, habitæ in doctorum hominum confessionibus super diversis severiorum amceniorumque disciplinarum capitibus. Videas enim modo hic locum aliquem, sive Poetæ præci Græci aut Latini, sive recentioris Itali, insigniorem scite atque argute explicatum; modo doctrinam aliquam Physicam, Metaphysicam, Moralem, profundo ingenii sensu discussam; modo aliquod antiqui Philosophi præceptum, apophthegma, symbolum, expositum atque collustratum, & similia. Ceterum a præstantissimis in dicendo magistris profecta omnia, & qui non obscuram eloquentiæ laudem adepti sunt inter suos, non Italis modo lectu jucunda & utilia nostro quidem iudicio, accident, sed & erectioribus exterorum ingeniiis inservire poterunt ad formandum sibi *de vernacula apud hanc gentem Eloquentiæ habitu gustum*; qui, si non obesse nimis futuri sint naris, haud difficulter intelligent, egregie multa in dicendi studio naturæ partim bonitate, partim laboris perveracità, partim emendatissimorum veteris ævi exemplorum imitatione *Italos* præstitisse; eosdemque, licet non ad illorum gloriam, quod difficillimum habetur, adscenderint plane, conatos tamen fuisse nonnullos successu non omnino infelici.

Zeit- und Geschicht-Beschreibung der Stadt Göttingen, ic.

h. e.

DESCRIPTIO URBIS GOTTINGENSIS;
in qua illius Historia Civilis, Naturalis, Ecclesiastica,
& Scholastica, ex per plurimis antiquissimis Tabulis
mana exaratis, & aliis fide dignis rela-
tionibus, traditur.

Pars I.

Hannoveræ & Göttingæ, apud Nic. Fœrsteri hæredes, 1734. 4.
 Alph. 2. pl. 13. cum Fig. 2n. 1.

Commemoravimus nuper, interprete Illustri *Grubero*, prima
 novæ Academix Göttingensîs initia. Jani fas & æquum
 esse censuimus, ut urbem, quam tantæ felicitatis participem es-
 se voluit Augustissimus Magnæ Britannix Rex, curioso perlu-
 stremius oculo. Præsertim cum singulari accurataque indu-
 stria in enarrandis memorabilibus hujus urbis fati versati
 fuerint Viri doctissimi, quibus hoc negotium demandatum fuit.
 Binis Libris hæc *Pars* absolvitur. Priorem Librum debemus
 cognitissimæ diligentix Cons. *Frid. Christophori Neuburii*, Præ-
 toris Regii & Collegæ nostri venerandi, qui de illius denomi-
 natione, antiquitate, incrementis, mutationibus, præcipuis fati,
 & præsentî regiminis statu, copiose & advocatis in subsidium
 incorruptis rerum gestarum tabulis, tribus Capitibus disse-
 ruit. De prima urbis Göttingensîs origine varix variorum
 afferuntur sententiæ. Autori probabile videtur, Göttingam
 urbem Saxoniam fuisse in terris Saxonici non admodum pro-
 cul a Castello Saxonico Gronensî sitam, & a quibusdam piscato-
 ribus & rusticis Saxonici occasione fluvii Leinensîs piscatillis,
 & agrorum ubertatis, quinto aut sexto post Christi natalem Se-
 culo fuisse conditam. Aut, si veritas præloquenda est, de pri-
 mis urbis initis nihil certi dici præferri potest. Hoc præ-
 certo affirmat Autor, quod circa A. 778 aut 779 urbs hæc jam
 Göt-

Gottinga appellata, & pagus aut suburbanum ad castellum Gronense pertinens fuerit, quo loco *Carolus M.* autumnino tempore plerumque vitam transegit, & præceptum, quo omnes *Dionysiani* Monasterii immunitates confirmat, a *Mabilonio* adductum, ita scripsit: *Data in medio Octobr. anno XI. & quinto regni nostri. Actum Goddinga villa in Dei nomine feliciter.* Probat hic Conf. Autor *Meyeri*, Originum Plessensium Scriptoris, argumenta, quibus villam Goddingam hodiernam Gottingensem urbem esse evicit, & quæ nemo quisquam ad hunc usque diem refutare aggressus est. *Henricus Aucap*, ad quem jure territorij jam ante dignitatem Imperialem urbs nostra, pertinuit, muris portisque eandem circumdedit, quibus cives A. 1360 & 1370 cetera munimenta, fossas, valla, & pleraque, quibus hodie superbit urbs, ornamenta addiderunt. Maxima autoritate semper floruit Gottinga. Etenim & summi Imperatores alique Principes sæpe ludos equestres ibi celebrarunt, & Anseaticæ civitates eam jam ante annum 1400 in fœderis societatem communionemque lubentes receperunt, & invitæ illam dimiserunt, cum ob controversias quasdam ortas fœderi illi die 28 Maji A. 1572 renuntiaret, & eandem sæpe, quamvis frustra, ad partes suas pertrahere conatæ fuerunt, præterea ipsi Principes, & plurimæ aliæ civitates, pacta societatemque cum urbe nostra inierunt. Illi nihilo minus vehementer errant, & suaves nugas agunt, qui Gottingam liberis S. R. I. civitatibus adscribunt, cum illa semper paruerit Ducum Brunsvico-Luneburgensium imperio. Hoc fatendum est, quod negari nequit, medio ævo Gottingenses feroces nonnunquam sumfisse spiritus, armis & vi armata impugnasse Principes suos, illorumque jura & privilegia multum imminuisse. Inde factum esse arbitratur Autor, ut ad nonnulla Comitia Imperialia vocata fuerit, & Recessum Imperii Augustanum de A. 1500 per delegatum subscripserit. Ea tamen ex errore profecta fuisse, & Principes interposita protestatione sibi consuluisse, censet Autor. Accedimus, Conf. Autore duce, ad Principes, sub quorum tutela floruit Gottingensis civitas, ubi illorum opinioni assentitur, qui, Gottingam paruisse olim Saxoniarum Principibus, & jure territorij

spectasse ad *Wittekindum Magnum*, contendunt. Diu admodum, & usque ad *Henrici Aucupis* tempora Saxoniz Principes Dominos suos coluit, donec A. 1101 virilis sexus cum *Henrico Crasso* emoreretur, ejus filia *Richsa* marito suo, *Lothario* Saxoni, præter alias terras etiam *Gottinham* dotis nomine attulit. Is cum nullos haberet filios, Ducem *Bajovarsensem*, *Henricum*, *Saxperbi* cognomine illustrem, ex *Guelphica* domo oriundum, cui filiam *Gertrudem* A. 1127 in matrimonium collocaverat, cum Ducatu Saxonico & terris ad *Vifurgium fluvium* solenniter investivit. Sic ad *Guelphicam* domum pervenit *Gottinham*, & prosperos letosque rerum fortunarumque suarum sensit successus. Sed nec defuerunt urbi tristia & funesta fata, bellicæ calamitates stragesque, in quibus illius cives fortem atque inconcussam magnanimumque animum ostenderunt, ut non inepte Virorum bellicolorum nomen illis tribuere queas. *Liber II*, quem *Cl. Cyriacus Henricus Ebelius*, *Gottingensium* *Physicus*, conscripsit, *Capitibus quindecim* Principatum *Gottingensem*, & præcipue urbis situm, portas, munimenta, plateas, fontes, templa, ædificia, & alias res memoratu dignas, complectitur. Fusc hic persequitur Autor agrorum fertilitatem, magnifica palatia, & innumeras commoditates, quæ vitam civium *Gottingensium* tranquillam beatamque reddunt. Id unum nobis singulare imprimis commemoratuque dignum visum est, quod *Senatus* *populusque* *Gottingensis* ab antiquissimis usque temporibus jus monetarum cudendi habuerit, & monetæ alibi cussæ non aliter valuerint *Gottingæ*, quam si intrinseca earum bonitas probata, & si justa deprehensa, minutiore urbis sigillo confirmata fuerit. Subjecit huic Operi *Cl. Christophorus Henricus Pape* succinctam & brevem de aeris & aquæ *Gottingensis* salubritate disquisitionem. In fronte Operis conspiciuntur *Viri Illustris, Jo. Dan. Gruberi*, *Magnæ Britanniz Regiæ* *Consilii* *Aulicis*, *Meditationes* super antiquissimas relationes de urbe *Gottingensi*, & *Gottingensibus* regionibus, in quibus lubricum earum fundamentum egregie, & altatis selectissimis ex *Historia Germanica* observationibus, ostenditur, dignæ, quæ a gentis nostræ antiquitatum amatoribus integræ perlégantur.

DIS-

DISSERTATIONES PHYSICO-MATHE-
maticæ, partim antea editæ in Actis Philosophicis Lon-
dinensibus, jam auctiores & emendatiores, partim nunc
primum impressæ; Autore JACOBO JURIN,
Med. Doct. Collegii Medici Londin. & Reg. Societ. Socio,
in Nosocomio Thomæ Guy Am. Medico, olim Colleg.
Trinit. apud Cantabrigienses Sodale.

Londini, impensis Guilielmi Ianys, 1732. 8.

Plag. 8½. cum Tabb. zn. 3.

Dissertatio prima de causis suspensionis aquæ in tubulis ca-
pillaribus edita est A. 1718 in *Transact. Philos.* n. 355. In ea
Gl. Autor causam suspensionis non conjicit cum *Hauksbejo* in
integræ superficiæ concavæ tubuli, sed in peripheriæ, seu se-
ctionis annularis tenuissimæ superficiæ concavæ tubi, cui conti-
gua est & cohæret summa aquæ suspensæ superficiæ, attractio-
nem: istam enim solam tubi partem esse, a qua recessura sit
aqua inter plescendum, & proinde solam esse, quæ vi attractio-
nis seu cohæisionis, aquæ descensum impedit. Hanc etiam cau-
sam esse effectui proportionalem, cum & ista peripheria, &
columna aquea suspensa sint in eadem ratione cum tubuli dia-
metro. Jam, immerso tubuli osculo in aquam stagnantem, cum
prima aquæ guttula, subintrans tubum, suspendatur attractione
annuli contigui & proinde non gravitet in aquam subjectam,
eam necessario altius attolli partim pressione aquæ stagnantis,
partim attractione annuli proxime superioris. Dissertatio se-
cunda de actione tubulorum vitreorum in aquam & argentum
vivum edita est A. 1719 in *Transact. Philos.* n. 363. In hac
experimenta de suspensione aquæ in tubulis capillaribus con-
tinuat, & omnia eundem eventum habere in vacuo ac in aere,
ostendit, si utaris aqua cocta & ope audiæ pneumaticæ ab aere
purgata. Deinde istiusmodi phænomenorum hanc theoriam
adfirmere conatur, scilicet particulas aquæ itaque mercurii
attrahere se invicem, & mercurium pariter ac aquam ad vi-
trum

tram attrahi; particulas tamen aquæ ad vitrum fortius attrahi, quam ad se invicem, contra particulas hydrargyri fortius ad se invicem trahi, quam ad vitrum. Adjecit additamentum, in quo observat, experimentum Cl. *du Fay* in Historia Academiæ Regiæ Scientiarum Parisiæ A. 1724, quo tota ipsius theoria subvertitur, non satis circumspicte ab eodem fuisse institutum: ipse enim, periculo facto, contrarium prorsus deprehendit. In Dissertatione tertia solvit dubia quædam, a Cl. *Bülffingero* in Commentariis Academiæ Scientiarum Imperialis Petropolitanz Tom. II circa theoriam in præcedentibus Dissertationibus expositam proposita. Dissertatio quarta de motu aquarum fluentium edita est A. 1718 in *Transact. Philos. n. 355*. Agit in ea Autor de aquæ motu ex imi vasis foramine defluentis, et ut *Newtonum* in principiis, quem primum veram aquæ fluentis velocitatem determinasse pronuntiat. Applicat deinde theoriam ad œconomiam animale, veluti ad inveniendum motum aeris ex pulmone effluentis ad determinandum impetum, quem excipit interna pulmonum superficies ab aere expirando, ad definiendum impetum sanguinis in vena cava prope dextram auriculam cordis, sive motum sanguinis per omnes arterias & venas fluentis præter pulmonares, itemque motum ejusdem absolutum in vena cava, sublata vasis resistantia, motum in vena pulmonari prope sinistram cordis auriculam, seu motum totius sanguinis per pulmones fluentis, ac ejus momentum absolutum in vena pulmonari. *Michelottus* in Opere de separatione fluidorum hanc Dissertationem pluribus in locis impugnavit. Eam igitur adversus ipsius animadversiones defendit Autor A. 1722 in *Transact. Philos. n. 373*. Atque hæc defensio Dissertatione quinta continetur. Dissertatio sexta de potentia cordis, publici juris facta est A. 1718 in *Transact. Philos. n. 358, 359*. Rejicit tanquam a veritate aliena, tum quæ *Borellus* in Opere de motu animalium, tum quæ *Josephus Morlandus* in Disquisitionibus de cordis vi, sermone Anglicano editis, tum quæ *Jacobus Keill* in Tentaminibus Medico-Physicis, ad œconomiam animale spectantibus, dedere. Definit autem ipse potentiam cordis hoc modo. Nempe, si pondus sanguinis in sinistro

sinistro ventriculo = p , superficies interna ventriculi = S , longitudo media filamentorum sanguinis ex eodem prodeuntium = l , sectio aortæ r quantitas sanguinis ventriculo sinistro contenti = q , tempus, quo sanguis ex corde expelleretur, sublata arteriarum & sanguinis præcedentis resistentia = t , velocitas variabilis, qua sanguis ex corde profiliens per aortam flueret, sublata resistentia = v , longitudo variabilis aortæ a sanguine ex corde effluente percussa = x , tempus, quo longitudo x percurritur = z ; potentia sinistri ventriculi Nostro est = $\frac{q}{t} \left(\frac{p}{S} + \frac{q}{2t} + l \right)$ motus

ventriculi $\frac{qv}{S}$, motus sanguinis effluentis $zv(l+x)$. Quod si

litteris Græcis eadem significantur in dextro ventriculo, quæ Latinis in sinistro; potentia dextri ventriculi prodit

$\frac{q}{t} \left(\frac{\Pi}{\Sigma} + \frac{q}{2\sigma} + \lambda \right)$ Cum *Keillius* suam Problematis solutionem defendisset, & contra solutionem Autoris difficultates nonnullas movisset; eas remove studuit Noster A. 1719 in *Transact. Philos. n. 362*. Responso continetur Dissertatione septima: quæ cum lucem viderit *Keillio* jam mortuo, ad eam nihil amplius repositum fuit. Dissertatio octava de specifica gravitate sanguinis humani edita primum fuit A. 1719 in *Transact. Philos. n. 361*. Ex *Leeuwenhoekii* Observationibus constat, sanguinem humanum constare ex globulis rubris sero innatantibus. Cum *Boyleus* in Historia naturali sanguinis humani gravitatem specificam seri ad aquam repererit ut 1190 ad 1000, sanguinis vero ipsius ut 1040 ad 1000; inde collegerunt communiter, globulos rubicundos esse specificè leviores, adeoque tenues vesiculas aere repletas. Noster, experimentis pluribus accurate factis, docet, globulos istos non esse vesiculas aere plenas, & gravitatem specificam seri ad aquam esse ut 1030 ad 1000, globulorum vero innatantium ut 1126 ad 1000, consequenter materiam sanguinis rubicundam esse sero specificè graviorem. Dissertatione tandem ultima, quæ de vi motrice agit, sententiam communem de mensura virium vivarum contra *Leibnitianam* defendit, quam levi lapsu *Leib-*

nitii

visi ortam, contentione deinde & partium studio longius pro-
 vectam, arbitratur. In eo autem fallitur, quod sibi persuadeat
Leibnitio autore, in æstimandis effectibus nullam habendam
 esse rationem temporis: etenim *Leibnitius* hoc non ad-
 misit, nisi in effectibus nocuis, qui vim motricem absorbent.
 Enimvero, cum eos, qui *Leibnitianam* sententiam tuentur, in-
 vitet, ut aliquod ipsi opponant experimentum, ubi temporum
 æqualitas seruetur, sicuti in istius demonstratione factum sit;
 hanc ipsis Autoris verbis huc apponere libet. Præmittit au-
 tem propositiones sequentes: 1) Si corpori cuicumque, vi qua-
 cunque motrice prædito, adjiciatur insuper altera vis motrix
 priori æqualis, corpus illud habere vim motricem duplam;
 2) Plurium quotcunque corporum, æquali vi motrice prædito-
 rum, vim motricem unitam æqualem esse summæ virium mo-
 tricium singulorum corporum; 3) Data pressione dato tem-
 pore generari vim motricem datam. Hæc Autor consequi
 existimat ex eo, quod ex uno ad unum æquale adjecto fiant
 duo, & causarum æqualium æquales sint effectus. Sequitur
 jam ipsa, quam Noster vocat, demonstratio, dati corporis vim
 motricem esse in ratione celeritatis. In mensa, inquit, FG
 IH planam, horizontalem, & plano horizontali insistentem,
 rotulis subjectis instructam, ut ope idonei machinamenti ad-
 juncti nunc antrosum, nunc retrorsum, secundum longitudi-
 nem IH ipsius mensæ moveri possit æquabili velocitate, adi-
 gatur paxillus B, cui affigatur alterum extremum B lami-
 næ elasticæ BC. Retrabatur altera extremitas C lamina
 hujus BC usque ad D; deinde resiliendo per vim elasticam
 & irruendo in corpus A impellat id corpus per lineam AE
 mensæ longitudini IH parallelam usque ad E. Cognita au-
 tem habeatur per experimenta sæpius repetita celeritas, qua
 corpus A post ictum lamina elasticæ percurrat lineam AE.
 Reponatur jam in sedem priorem corpus A, & quiescente,
 lamina elasticæ trahatur mensa ope machinamenti prædicti
 secundum lineam AE, eadem præcise celeritate atque corpus
 A prius obiverat eandem lineam AE. Jam itaque corpus
 A licet relatione ad mensam quiescens re vera cæatur e-
 dem

TAB. III
Fig. 1.

dem celeritate ex mensa motu, quam prius conceperat ex ictu laminae elasticae, & proinde vis motrix ejusdem A ex motu mensa concepta aequalis erit vi motrici, qua prius lamina opera ciebat. Perstante hoc motu mensa, lamina elastica retracta ad D & inde dimissa feriat iterum corpus A. Jam in mensa feretur corpus A eadem velocitate, sive eodem tempore percurres lineam AE, atque prius fecerat, mensa quiescente, cum eadem sit lamina aequaliter retracta, & incidat in idem corpus eodem loco positum atque antea. Unde adjicitur corpori A vis motrix altera aequalis vi motrici jamjam insita ex motu mensa. Ergo per Prop. 1 habebit jam corpus A vim motricem prioris duplam, & cum celeritas quoque prioris sit duplex, patet, vim motricem esse in ratione celeritatis. Exillinat Autor, ex sententia Leibnitiana debere laminam inter motum mensae vim motricem triplicem corpori adjicere; sed Leibnitius vim motricem instar potentiae considerans, quae per celeritatem modificatur, eam ex particulis celeritatis, instar lineae non composuit, nec unam eandemque rem nunc vim motricem, nunc celeritatem, appellavit. Addit Noster demonstrationem alteram, quae ita habet: Cum aquis fluentibus obijcitur superficies plana quaecunque, vis impressionis in illam superficiem ab aqua facta rationem obtinet duplicatam celeritatis aquae: quod Cl. Mariotti experimentis comperitum est. Atqui vis hujus impressionis est, ut vis motrix unita omnium illarum aquae particularum, quae puncto temporis, sive tempore infinite parvo, in superficiem impingunt. Unde dividendo quadratum celeritatis per numerum particularum impingentium, h. e. per celeritatem, (nam est numerus particularum impingentium, ut celeritas aquae) habetur vis motrix unius particulae aquae in ratione celeritatis. Ceterum Autor monet, si quis demonstrationes istas impugnare velit, illum uti debere principiis claris, certis utrinque, & ante ortam controversiam de mensura virium vivarum receptis, aut, si quid novi adducat, id demonstrandum prius esse. In Additamento impugnat demonstrationem mensurae virium purarum, quam Cl. Bülfingerus in Commentariis Academiae Petropolitanae

TAB. III
Fig. 2.

Tom. I pag. 55 dare conatur: ubi cum ex eo, quod vires secundum latera parallelogrammi sic agant, ut neutrius motus motum alterius augeat, vel imminuat, concludat, vim ex duabus compositam per diagonalem æqualem esse illarum aggregato, parallogismi ipsum redarguit. Etsi enim vires duæ primo positæ non augeant, aut minuant, se invicem, quamdiu in propriis directionibus versantur; attamen, cum corpus unitis his viribus per diagonalem deferendum est, tum utique se invicem minuere, quod altera alteri ex parte adversetur. Etenim, si vis AB resolvatur in duas AE & EB , atque vis AC in duas AF & CF , evidens esse, vires æquales CF & BE sibi mutuo oppositas se invicem destruere, compositam vero AD ex residuis AE & AF componi. Eodem parallogismo laborare arbitratur demonstrationem *Bernoullianam*, ab elastris tensis petitam, quæ in *Elementis Mechanicæ Wolfianis* legitur. Contra experimenta *Cel. Poleni* excipit, quod inæqualia sint tempora, quibus foveæ a globis cadentibus in sebo efficiuntur.

DE VERA NOTIONE VIRIUM VIVARUM, earumque usu in Dynamicis, ostenso per exemplum, propositum in Comment. Petropolit. Tomi II pag. 200, Dissertatio; Autore JO. BERNOULLI.

§. I. **P**ostquam Geometræ vidissent Diatriben meam de Motu, A. 1726 Gallice editam, in eaque explicationem claram naturæ virium vivarum, non defuerunt, qui, præjudiciis depositis, statim transirent ad castra nostra. Vis viva non consistit in actuali exercitio, sed in facultate agendi; subsistit enim, etiamsi non agat, neque habeat, in quod agat: sic e. g. Elastrum tensum, vel etiam corpus in motu constitutum, habet in se agendi facultatem, etiamsi extra se nihil inveniat, in quod suam facultatem exercere possit, & quamdiu nihil adest, cum quo illam communicet, retinet utique totam, tam diu subsistens, & non efficiens, quod efficere posset, si agendi occasionem haberet.

§. II.

§. II. Elastrum quippe tensum, quamdiu tensum est, vel corpus in motu æquabili positum, quamdiu nulli alii externo occurrit, non possunt dici agere; nam nihil aliud faciunt, quam perseverare in suo præsentis statu; jam vero omnis actio supponit mutationem status in agente, & perseverare in statu suo non est mutari. Adeoque elastrum tensum, quamvis continuum habeat visum sese expandendi, nihil tamen agit, quia irritus redditur conatus, donec demum vinculo soluto effectus subsequatur per amolitionem corporis, quod, sese dilatando, in motum concitat. Ita quoque corpus vicissim, data velocitate motum, nondum agit, quia in eo nulla fit mutatio status, atque in se retinet omnem suam agendi facultatem, seu omnem suam vim vivam, donec vel in elastrum tendendum incurrat, vel habeat occasionem occursum in alia corpora mutandi illam suam vim, quod fit vel transferendo in hæc alia corpora, seu totam, seu partem, vel accipiendo ab his majorem, quam habuerat, pro diversitate circumstantiarum.

§. III. Hinc patet, *vim vivam* (quæ aptius vocaretur *facultas agendi*, Gallice *le pouvoir*) esse aliquid *reale & substantiale*, quod per se subsistit, & quantum in se est, non dependet ab alio. Unde concludimus, quamlibet vim vivam habere suam determinatam quantitatem, de qua nihil perire potest, quod non in effectu edito reperiatur. Hinc sponte fluit, vim vivam semper conservari, adeo, ut, quæ ante actionem residebat in uno pluribusve corporibus, nunc post actionem reperiatur necessario in alio, vel aliis pluribus corporibus, nisi quid in prioribus remanserit. Atque hoc est, quod vocamus *conservationem* virium vivarum.

§. IV. *Vis mortua* nihil aliud est, quam sollicitatio, qua corpus ad motus accelerationem vel retardationem urgetur, sicuti gravitas, quæ incitat corpora ad descensum, & descendencia accelerat, ascendentibus vero resistit, eorumque motum retardat. In genere vis mortua vocari potest *pressio*. Differunt autem toto genere vis viva & vis mortua. Illa, ceu vidimus, existit & subsistit independentem ab omni alio corpore, ita, ut nihil requirat extra se ad existentiam suam continuationem vel perse-

severantiam. Est igitur vis viva aliquid absolutum & sine correlato. Altera vero, nempe vis mortua, seu pressio, est relativum quid, quod supponit duo a se invicem diversa, scilicet causam prementem, undecunque illa veniat, & deinde corpus, quod premitur. Cessante causa premente, cessat & ipsa pressio, perit effectus cum causa, nisi quatenus corpus cedit prementi, & successive in motum concitatur, quo ipso generatur vis viva in corpore aliquandiu presso, quæ semel generata fit substantialis, ac perire, vel diminui, nequit, quin tantundem, quantum perisse visum est, in aliud vel alia corpora transferit.

§. V. Confundunt Adversarii ambo genera virium, quia vident, ex libera actione vis mortuæ generari in corpore (actionem istam in se recipiente,) vim vivam, dum ex quiete in motum perducitur majorem vel minorem, prout causa premens fortius & diutius, vel debilius & brevius, in illud agit. Sed perinde faciunt, ac si vellent confundere lineam cum superficie, ideo, quia per motum lineæ describitur superficies. Vis mortua *libere* agere dicitur, quando corpus, quod ab eâ premitur, pressioni obsequitur, & præter inertiam suam prementi nihil opponit.

§. VI. Corpus continuo pressum, & a quiete ad motum accelerando perductum ope elastri, donec hoc per sui dilatationem omnem suam vim exhauserit, atque gradatim in corpus propulsam transtulerit, merito dicitur corpus in tali vel tali motu uniformi finaliter acquisito constitutum, quod ab initio quieverat, possidere solum omnem vim vivam, quam ab elastro (cui nihil amplius remanet virium,) accepit. Dicitur hoc clarus conceptus, quem habemus de perfecta æqualitate inter causam efficientem atque effectum plenum & adæquatum. Extrinsecus enim nihil aliud datur, ut supponimus, præter corpus, quod partem aliquam virium elastri in se recipiendo insumat.

§. VII. Hæc ipsa perfecta æqualitas inter causam & effectum porro confirmatur, si attendimus, quid fiat, si, jam mutato effectum in causam, corpus cum acquisita sua velocitate in directionem contrariam vertatur, ita, ut in elastrum laxatum recurat; annon vel solo rationis lumine percipimus, elastrum in
pristi-

pristinum tensionis statum restitutum iri, postquam omnis motus in corpore ab elastri resistentia absumtus fuerit? atque ita alternatim accipere possunt reddereque vicissim.

§. VIII. Quodsi elastrum aliquod per sui dilatationem duo plurave corpora in motum dederit, quocumque id fiat modo, sive simul, sive unum post alterum; dicendum est omnino, omnium istorum corporum vires vivas junctim sumtas æquivalere vi toti, quæ in elastro residebat, adeoque & ei vi corporis unici, in quo solo movendo elastrum suam vim totam exhausisset. Hoc verum esse suadet axioma de æqualitate inter totum & partes omnes simul sumtas. Distribuit enim pluribus, quod uni soli dare potuisset.

§. IX. Potest motus in quolibet corpore considerari tanquam productus ab actione alicujus elaterii, quod vim suam in movendo corpore consumit. Quare, si corpora perfecte elastica & in motu constituta sibi mutuo quomodocumque occurrant, eorum velocitates post occursum ita mutabuntur, ut vires vivæ omnium simul sumtæ fiant æquales illis aliis simul sumtis, quas eadem corpora ante occursum habebant, atque in hoc consistit conservatio virium vivarum. Si corpora non sunt perfecte elastica, aliqua pars virium vivarum, quæ periisse videtur, consumitur in compressione corporum, quando perfecte se non restituunt, a quo autem nunc abstrahimus, concipientes, compressionem illam esse similem compressioni elastri, quod post tensionem factam impediretur ab aliquo retinaculo, quo minus se rursus dilatare posset; & sic non redderet, sed in se retineret vim vivam, quam a corpore incurrente accepisset, unde nihil virium periret, etsi periisse videretur.

§. X. Qui ex non intellecta vera natura virium vivarum eandem theoriam rejiciunt, hoc unico nituntur fundamento, quod in æstimatione earum virium nulla habeatur ratio temporis ab illis, qui per effectus homogeneos de quantitate virium judicandum esse contendunt. Sed ineptum est, aliter judicare de quantitate alicujus rei per se actu existentis, quam per determinatam mensuram, quæ aliquoties sumta totum exhaust, neque attinet, quo tempore durante illa mensuratio per-

ficiatur, neque qualis adhibeatur mensura, major an minor; sufficit ex partibus nobis simul sumtis colligi posse totum ignotum.

§. XI. Finge, ut aptissimo simili utar, agi de investiganda capacitate crateris aqua pleni, diceres sane, & recte quidem, metiendam esse quantitatem aquæ in cratere contentæ per datam quandam mensuram. Quid si autem alius tibi diceret, cognosci prius debere, quanto tempore canalis aquam suppedians impleverit craterem, aut quantæ sit amplitudinis epistomium, per quod, obturato jam canali, aqua emitti debeat, aut si aliam ejusmodi circumstantiam, quæ ad rem nihil facit, urgeret; rideres profecto objectionem risu dignissimam. Jam enim non agitur de modo, quo crater fuerit impletus; utrum citius hoc factum per canalein ampliorem, an tardius per angustiorem, neque an promte emittatur aqua per largiorem effluxum, an lentius per epistomium angustius effluendo. Obstrue modo canalein, & adest præsens aquæ copia in cratere; hanc ergo metire, promte an tarde, nil interest, invenies semper eandem aquæ quantitatem. Modus impletionis repræsentat modum generationis vis vivæ in corpore, modus vero depletionis metiendi gratia institutæ haud male refert modum qualemcumque transferendi vim vivam ex uno corpore in alia æqualia inter se & æquali celeritate donanda, tanquam ad mensuras æquales, ex quarum numero judicare possis de quantitate totius.

§. XII. Dubitasne, unum eundemque effectum, plenum & adæquatum, variis modis produci posse, sive respexeris ad tempus, sive ad alias circumstantias modales? Idem sane manebit effectus, ratione quantitatis, si nimirum ab eadem vel æquali causa fuerit productus, hæcque in producendo se totam exhausterit. Etenim tum demum dici potest, jam esse in effectu, quicquid fuerat in causa. Ex partium quarundam mensura nondum judicari potest de quantitate totius, sed tum demum, quando certum est, omnes haberi partes, & nullam de toto remansisse, quæ non subierit mensuram. De hoc si constat, nihil amplius pro vera exigitur mensura. De modo & tempore mensurationis, non est, cur sis sollicitus; hoc quippe in eventu nec auget

auget, nec minuit quantum ipsum. De opulentia hominis male judicares ab ejus expensis quotidianis; prodigus quippe largiori manu expendit, quam alius multo opulentior, qui parsimonie studet. De eorum ergo opulentia ut recte judices, oportet nosse & in numerato habere utriusque facultatum summas totales.

§. XIII. Claram ideam habebimus de viribus vivis æstimandis, si commodum aliquod exemplum eligamus. Concipe igitur quatuor elastra perfecte æqualia & æqualiter tensa; haud utique negabis, singula seorsim præstare posse quartam partem ejus, quod possunt omnia junctim sumta; unumquodque enim tantundem contribuit ad totalem effectum, quantum quodlibet ex reliquis, nempe suam symbolam, quæ est quarta pars totius,posito scilicet, unumquodque id unicum agere, ut vim suam exhauriat in promovendo aliquo corpore. Hoc corpus proinde ab initio sine motu existens, nunc motum habens ab elastris, habebit vim, quæ viva vocatur, consistens in facultate reddendi elastris id quod ab iis accepit, nimirum vim, qua rediguntur ad pristinum tensionis gradum. Fateberis ergo mecum, singula elastra participare pro quarta parte effectus totius, quem omnia junctim produxerunt; quid clarius? si hoc negas, contra diem loqueris.

§. XIV. Videamus autem, quam diversis modis, quamque diverso tempore, hic idem effectus produci possit: Sint primo quatuor illa elastra ordine collocata in una recta linea, unum ante alterum, (Fig. III n. 1) ita ut, extremitas sinistra fulciatur in obice fixo *L*, dextra vero ad corpus quiescens *A*, mox movendum ab actione elastrorum. Deinde sint illa quatuor elastra posita, ut videre est, (n. 2) ubi nimirum duo tantum in recta linea unum ante alterum, sed duo hujusmodi paria juxta se invicem, a sinistro extremo in obicem firmum *M*, a dextro in corpus *B* æquale ipsi *A*, nituntur. Denique quatuor nostra elastra (n. 3) disponantur singulatim juxta se inæquo, habeantque crura sinistra sustulsa ab obice immobili *N*, dextra antea simul omnia innixa corpori *C* æquali ipsi *B* vel *A*.

TAB. III
Fig. 3 n. 1.

n. 2.

n. 3.

§. XV.

§. XV. His ita positis, concipe porro, solvi elastra ita, ut eorum pressiones continuo exerantur, sive mediate, sive immediate, in corpora *A, B, C*; hæcque proinde moveri incipiant, & accelerando pergant, donec, peracta omnimoda dilatatione elastrorum, corpora accelerari cessent, ac, maxima acquisita velocitate, in motu suo uniformi continuent. Quid nunc censes de quantitate virium vivarum in ista corpora translatarum? erunt utique in singulis tribus casibus æquales, & quidni essent? quandoquidem unumquodque corporum *A, B, C*, in se recipit effectum quatuor elastrorum, quorum unum nec plus nec minus potest, quam alterum & singula vim suam integram transmiserunt ad movenda sua respective corpora; nihil enim, præter corpora, adest, cui aliquid impertiri possit. Abstrahimus scilicet a materia ipsa elastrorum, quæ quidem etiam movenda est, sed quam tanquam nullam vel admodum parvam supponimus, ita, ut nihil in illis præter eorum virtutem elasticam consideremus. Elastra itaque æqualia & ad æqualem gradum tensa sumi possunt pro mensura communi virium vivarum in corporibus generatarum, vel adhuc generandarum.

§. XVI. Quod nunc attinet ad velocitates corporum in triplici nostro casu exposito, illæ profecto non possunt non esse æquales, ob æqualitatem tam corporum, quam virium, ab æquali numero elastrorum impressarum. Interim tempora, in quibus illæ vires sunt productæ, sunt valde inæqualia; habent enim rationem inter se, ut 4, 2, 1, hoc est, corpus *A* acquirit suam vim & maximam velocitatem tempore duplo longiori, quam corpus *B*, & hoc duplo longiori, quam *C*. Cujus veritas demonstrari potest per vulgaria principia dynamica, ab ipsis quoque Adversariis recepta.

§. XVII. Sunt etiam pressiones inæquales, quibus corpora *A, B, C*, continuo urgentur. Sunt namque, quod manifestum est, in singulis dilatationibus similibus elastrorum reciproce, ut 1, 2, 4. Corpus enim *A* in casu primo haud aliter premitur, quam (*n. 4*) corpus *D* premeretur ab unico elastro, a quo unico reciperet vim vivam, quæ tantum quartam partem constitueret ejus, quam recipit *A* a quatuor elastris; id quod ex di&is satis superque patet.

TAB. III
Fig. 3 n. 4.

§. XVIII.

§. XVIII. Igitur, non obstante diversitate cum temporum, tum pressionum, corpora nostra *A, B, C.* æqualia eandem vim vivam, eandemque proin velocitatem, acquirunt: adeo, ut, vi viva semel transfusa in corpus e. g. *A.* amplius non queri debeat, quomodo, vel quanto tempore, fuerit generata, an primo, an secundo, an tertio modo; unde habeat, quarat nemo, sed oportet habere. Id duntaxat considerari debet, quot requirantur elastra datæ tensionis ad hunc vel illum motum excitandum in dato corpore, nec refert, quo ordine, qua arte, qua lege, elastra disponantur, modo agant tantum in corpus promovendum, eique unico vires suas largiantur, & nihil aliorum prodigant. Via elastri tensi est aliquid reale, quod subsistit, quod permanet, quamdiu vinculo coercetur; modus vero elastra applicandi, & tempus, quod in agendo insuinitur, dependent ab arbitrio applicantis, & sunt mere accidentalia, quæ ad rem ipsam non pertinent, & quæ post peractam motus generationem pereunt, nullaque sui vestigia relinquunt. Verum enim vero, quod essentialiale est, nempe vis viva in corpore genita, non perit, sed permanet, donec transeat in aliud, vel tota, ut nihil sibi relinquatur, vel in tantum, si nimirum pars solummodo transit; hæc cum reliqua, quæ superest in priori, semper conficiet totum.

§. XIX. Hinc in communicatione motus corporum, in se invicem impingentium, vel etiam in varia modificatione motus partium unius ejusdemque corporis a vi propria pendente, ubi nihil perire potest sine æquali effectu, pro fundamento & principio universali poni debet *conservatio virium vivarum*, hoc est, illius facultatis agendi; quæ sola est interna, realis, & perseverans in existentia sua, ac quæ habet determinatam suam quantitatem vel mensuram independentem ab omni modificatione externa, ut sunt tempora & pressionem, sicuti vidimus, æqualem vim datam esse tribus corporibus *A, B, C.* ideo tantum, quia æqualis causa illam in singulis produxit, nempe vis quatuor elastrorum, licet id factum sit tribus diversis modis, ratione tam temporis, quam pressionis. Quod si præterea aliud queris, næ! idem facis, ac si ad æstimandam aquæ quantitatem in cratere contentam, præter actualem mensuram, attendere vel-

les ad amplitudinem canalis, qui craterem implevit, vel ad tempus, quod in implendo fuit infuntum; desine igitur querere nodum in scirpe.

§. XX. Restat tandem, ut explicemus, quantum habeant vim vivata corpora, quæ diversa velocitate moventur: Nam ea, quæ habent velocitates æquales, palam est & extra controversiam, gaudere viribus vivis in ratione massarum; sed, si velocitates sunt inæquales, erit in quolibet corpore vis viva, seu, quæ in illo est, facultas agendi, (quamvis actu ipso non agat,) in ratione composita massæ & quadrati velocitatis, non simplicis velocitatis; ut contendunt Adversarii, qui non intelligunt, vel qui, nescio, quo contradicendi pruritu, intelligere nolunt discrimen inter vires vivas & mortuas.

§. XXI. Propositionem autem istam de viribus vivis, quæ in corporibus æqualibus se habent in duplicata ratione celeritatum, multis adeo demonstrationibus invictis munivi in Dissertatione mea de Motu supra allegata, ut actum agerem, si esse omnes hic repeterem. Lubet tamen unam referre, quæ præ ceteris brevis est, & non minus clara, eoque lubentius, quod, quæ in præcedentibus disserui, mirifice conspirant ad ejus dilucidationem & confirmationem. Sint duo corpora inæqualia *A* & *B*, quibus quiescentibus, interposita concipiatur series elastorum æqualium & æqualiter tensorum. Finge jam, relaxari elasta, ut hinc inde corpora ab illis pressa gradatim in motum concitentur, unum dextrorsum, alterum sinistrorsum, donec, omnimoda dilatatione peracta, utrumque eam velocitatem acquisiverit, quæ moli suæ convenit, & qua postea uniformiter moveri perget. Ubi sequentia sunt notanda: 1) Corpus majus *A*, & corpus minus *B*, quolibet momento pressiones patiuntur sibi mutuo æquales. Hinc 2) incrementa velocitatis corporis *A* erunt ad incrementa velocitatis corporis *B*, reciproce ut massa corporis *B* ad massam corporis *A*, per receptum ubique principium Dynamicum; 3) erunt ergo in eadem quoque ratione velocitates totales, seu ultimæ post peractam dilatationem acquisitæ, hoc est, dicendo velocitatem corporis $A = a$, & velocitatem corporis $B = b$, erit $A.B :: b.a$.

Quare

TAB. III
Fig. 4.

Quare 4) erit $a = bB$, quod monstrat, quantitatem motus utrobique esse æqualem, in qua æqualitate falso putarunt Antagonistæ, ut mox patebit, consistere æqualitatem virium vivarum. (Tempus 5), quo utrumque corpus ad ultimam suam celeritatem pervenit, est utrobique æquale, quod sane nulla probatione indiget; pressio enim in utroque corpore simul incipit, & simul desinit. Denique 6), quod summam meretur attentionem, ex eo, quod tam accelerationes corporum, quam eorum celeritates ultimas, sunt in assis reciproce proportionales, clarissime sequitur, commune centrum gravitatis C constanter quiescere interea, dum corpora a se invicem recedunt, ac proin totam seriem elastorum ita dividi in puncto C , ut pars una eorum inter C & A , sit ad alteram inter C & B , ut massa B ad massam A , seu ut velocitas a ad velocitatem b .

§. XXII. Hoc igitur centrum C erit instar obicis immobilis, cui hinc inde elastra innituntur, atque, sese in utramque partem expandendo, transfundunt vires suas in corpora A & B . Ea proin vis viva, quam accipit corpus A ab elastris inter C & A contentis, erit ad alteram, quam sortitur B ab elastris inter C & B , pariter ut a ad b . Dicantur itaque f & ϕ virès illæ duæ, illæ, inquam, facultates reales, quas nunc corpora possident, & in quibus unice generandis elastra utrinque suas vires penitus impenderunt, dicatur nempe vis viva corporis $A = f$, & altera corporis $B = \phi$; habebimus $f. \phi :: a. b$, modo autem demonstratum est $aA = bB$; adeoque multiplicando analogiæ terminos a & b per hos alteros æquales aA & bB , erit sane $f. \phi :: a \times aA. b \times bB :: aaA. bbB$, hoc est, in composita ratione massarum & duplicata velocitatum. Quod erat demonstrandum.

§. XXIII. Non capio, quid pertinacissimus Adversarius, si vel Scepticus esset, huic evidentissimæ demonstrationi opponere queat; negaveritne, ex numero elastorum, vires suas in corpore movendo prorsus exhauriantium, determinandam esse vim totalem in eodem productam? annon, quantum potest unum ex elastris, tantundem potest alterum quodlibet? Video clarissime, si e. g. corpus A fuerit duplo majus corpore B , fore

vice versa duplo plura elastra corpus *B* pellentia, quam sunt, quæ pellunt corpus *A*; accepit igitur corpus *B*, licet duplo minus, tamen duplo majorem vim, quam corpus *A*. Quod nunc Adversarii tantopere argent, habendam esse rationem temporis, quò durante motus fuerit productus; eò facilius admittere debent, quod motus in utroque corpore, adeoque etiam eorum vires, eodem tempore, non diversis temporibus, generatæ sunt. Vis viva igitur in corpore, cujus massa, ut 1, & celeritas, ut 2, cum sit dupla alterius vis in corpore, cujus massa, ut 2, & celeritas, ut 1. Si posterioris massæ sumamus dimidium, habemus massam prioris, ut 1 cum celeritate ut 2 vim vivam habentis quadruplo majorem, quam habet corpus æquale cum celeritate ut 1.

§. XXIV. Postquam ita directe demonstratum est, corporum in motu constitutorum vires vivas, seu facultates agendi, esse in ratione duplicata, si corpora sunt æqualia; & in composita ex ratione illa duplicata velocitatum & simplici massarum, si corpora sunt inæqualia. Jam nulla superest difficultas circa veritatem principii indirecti *Leibnitiani*, de corporum viribus æstimandis per altitudines, ad quas ascendendo, suas velocitates amittant, vel, per quas descendendo ex quiete, easdem acquirunt. Etenim, cum constet ex *Galilaanis*, altitudines illas esse in duplicata ratione celeritatum, quam convenire probavimus rationi virium, quidni ergo adscensus vel descensus gravium rectissime pro virium mensura sumerentur?

§. XXV. Hinc intelligis, quamlibet corporis gravis particulam elementarem, cum descendit vel ascendit per datam altitudinem, tantam acquirere vel amittere vim vivam ab actione gravitatis, quantam acquireret vel amitteret ab actione seriei elastrorum, datæ altitudini æqualis, posito scilicet, elastra vi eadem premere, qua urget gravitas, sive id fiat deorsum trudento particulam elementarem, per modum accelerationis gravium descendantium, dum elastra se dilatant, sive eidem particulæ elementari resistendo, per modum retardationis gravium ascendantium, dum elastra ab occurso particulæ comprimuntur. Quare corpus grave cujuscunque figuræ, vel integrum systema plurium

plurium corporum, si a solo gravitatis effectu quomodocunque descenderit, eam vim vivam in omnibus partibus collectim sumtam acquisivisse, censendum est, cujus mensura habetur capiendo aggregatum productorum partium singularum per suas cujusque descensus altitudines. Ex Staticis autem patet, aggregatum illud esse æquale unico producto totius Systematis massæ per altitudinem descensus communis centri gravitatis. Hinc colligitur ex conservatione virium vivarum, commune centrum gravitatis, si acquisita sua velocitate sursum dirigatur, ad pristinam altitudinem, unde descenderat, esse adscensurum, idque sive integrum Systema indissolutum adscendat, sive, solutis vinculis, quibus partes inter se cohærebant, singulæ seorsim suis acquisitis velocitatibus adscendant; utroque quippe modo conservari debet eadem quantitas virium, utpote effectus unius ejusdemque causæ, nempe dilatationis & subsequæ compressionis determinati numeri elastorum. Rem fusius exposui in Opusculo de Motu.

§. XXVI. *Hugenius* usum hujus Theoriz eleganter primus applicuit ad investigandum centrum oscillationis in pendulis compositis. Nescius tamen eo tempore naturæ & conservationis virium vivarum, principium illud suum de æquali descensu & adscensu communis centri gravitatis, haud aliter, quam pro axiomate, assumpsit, veram ejus rationem nondum perspiciens. Quare a multis tanquam postulatum nimis temerarium fuit impugnatum, donec rei veritas, primo per experientiam confirmata, dein etiam ex intervallo per principia ordinaria ab omnibus admitta directe demonstraretur, qualem demonstrationem ego dedi universalissimam in *Actis Lips. A. 1714*, omnino sane exceptione majorem. Nunc vero ipsius quoque axiomatis *Hugeniani* soliditatem ex theoria virium vivarum demonstrative probatam & corroboratam arbitror, ut in posterum inter propositiones dynamicas æque recipi mereatur, quam quæ sunt certissimæ.

§. XXVII. Fortassis invita rationum allatarum evidentia nunc quidem obtineri potest, ut, qui Theoriam virium vivarum huc usque pertinaciter repudiarunt, posthac se illi favo-

rabiliores præbeant. Certe in nostra potestate non est, aliquem eo adigere, ut fateatur, *discere*, quando videt, *solem horizontem ascendere*, tamen si se sentiat interne convictissimum. Possunt aliquando homines apud se agnoscere veritatem rite demonstratam, sed possunt etiam internam suam convictionem & agnitionem dissimulare, mutare, præsertim si sibi probro ducant, eam tam diu ignorasse, aut quod primæ inventionis gloria non sibi suisve, sed exteræ nationi, debeatur. Quis scit, si magnus *Newtonus* hanc Theoriam eruisset, annon univèrsa Magna Britannia, ut probabile est, ei jam dudum applausisset?

§. XXVIII. Si *Newtonus* perfectam habuisset veram virium vivarum naturam, sane non statuisset duo diversa principia, unum ad movenda corpora, alterum ad motum eorum conservandum. Unum idemque enim principium, quo motus communicatur, facit etiam, ut conservetur, non in quantitate motus, sed in quantitate virium vivarum, quo ipso luculenter patet, motum in rerum natura nunquam perire posse, ut *Newtonus*, vano terribilamento perterritus, metuisse videtur. Vid. ejus *Opt. Edis. secundam Lat. A. 1719, Londini impressam, pag. 404*, ubi sequentem in modum (ridiculum dicens, si a tanto Viro non scripta essent,) ratiocinatur: *Alio aliquo, inquit, principio (præter vim inertie) omnino opus erat ad movenda corpora; Et jam, cum moventur, alio itidem principio opus est, ad motum ipsorum conservandum. Nam ex variis binorum motuum compositionibus, manifestum est, non semper eandem esse in mundo quantitatem motus. Est enim, si duo globi, virgula tenui conjuncti, motu uniformi circa commune suum gravitatis centrum revolvantur, interea, dum centrum illud motu uniformi feratur in linea recta, ducta in plano motus ipsorum circularis, utique summa motuum binorum illorum globorum, quoties illi erunt in linea recta a communi suo gravitatis ventre descripta, major erit, quam summa motuum ipsorum eorum, cum erunt illi in linea, quæ sit ad lineam illam rectam perpendicularis. Quo quidem exemplo apparet, motum nasci posse Et perire Et c.*

§. XXIX. Dudum quidem observatum est a multis, præsertim ab *Hugenio*, (vid *Opusc. posthuma de vi percussiois in fine*.) motus quantitatem, etiam in corporibus perfecte elasticis, in immentum posse augeri & minui, sed nemini in mentem venit, præterquam *Newtono*, inde consequentiam esse formandam, quod ideo motus omnino perire vel annihilari possit. At hoc potius *Newtonus*, ex eo, quod motus quantitas, licet nulla nova causa superaccedat, sit tamen ex se ipsa variabilis & mutabilis, concludere debuisset, in quantitate motus non consistere quantitatem virium, utpote quæ est constantissima, nullique mutationi obnoxia, quod non tantum in exemplis *Hugenianis*, ubi tam ingens est quantitatis motus mutatio, eleganter demonstrari potest per calculum, sed & in ipsissimo exemplo *Newtoniano*, duorum globorum, virgula tenui conjunctorum, & combinato motu uniformi rotatorio ac progressivo laterum, luculentissime & sine magna difficultate probare possumus, globis illis duobus eandem semper inesse summam virium vivarum, quocumque in situ versentur; hoc est, si globus uterque, non per velocitatem, sed per quadratum suæ velocitatis actualis, multiplicetur, fore productorum summam constantem eandem atque invariabilem. Quo ipso conservatio virium vivarum mirifice adstruitur; tantum abest, metum subesse, ne aliquando motus omnis in rerum natura pereat, indeque totum universum in chaos darissimum & immobile relabatur; dormiamus ergo secure, res est in salvo. Quod autem ex concursu corporum mollium vel imperfecte elasticorum, ubi secundum sensus nostros aliquid de viribus videtur perire, allegari posset contra virium conservationem, ad hoc jam supra respondimus, nec hujus loci est, ei diutius inhærere.

§. XXX. Ne vero disputando militare pergamus, lubet nunc urgere consensum, quem generalissime deprehendimus in solutionibus Problematum ad hanc materiam pertinentibus, quotiescunque ea duplici modo solvere institimus, nempe via indirecta, (sed plerumque commodiori, ac magis compendiosa,) per Theoriam virium vivarum; altera directa, & petita ex notissimis atque a nemine non concessis principiis Staticis. Audebit

bitne aliquis duram satis habere frontem, ut, visa harmonia constantissima in omnibus exemplis per utramque viam solutis, etiamnum tamen dubitet de probitate prioris methodi, aut, quod magis foret absolum, ne dicam impudens, ut dicat, consensum istum casui fortuito deberi, etiamsi talis casus sit moraliter impossibilis; siquidem ex centenis & pluribus exemplis, quæ hæcenus tractavimus, ne unicum quidem occurrit, cujus non perfectissimum consensum exitus probaverit.

§. XXXI. Præter exemplum centri oscillationis in pendulis compositis felicissime determinati per utramque methodum, indirectam & directam, quædam alia Problemata huic fini inventientia proposueram in *Comment. Petropol. Tom. II pag. 200*, suppressis tunc quidem solutionibus, visurus, num qui forent ex Eruditis, qui vadum tentare vellent. Inter memorata Problemata occurrit quæstio de chordarum vibrationibus definiendis per oscillationes pendulorum datorum. Hujus Problematis singulos casus (nam varii erant propositi) postea solutos dedi in eorundem *Comment. Tom. III pag. 13 & seq.* & quidem ita, ut præcederent solutiones erutz ex doctrina conservationis virium vivarum, hæcque statim exciperent alteræ ex vulgaribus principiis Staticis petitz, quæ cum prioribus singulis ad amissim conspirare deprehenduntur. Quod idem non sine jucunda animi voluptate (saltem pro virium vivarum fautoribus,) observare est in subjuncta solutione Problematis de chordæ musicæ vibrationibus determinandis per utramque methodum exhibita, quæ non abludivit a *Tayloriana*, per viam longe diversam inventa. Vid. *Method. Increm. pag. 93*. Quo consensu *Taylorus* forsitan, si viveret, & tantillum ingenuitatis haberet, permoveretur ad amplectendam virium vivarum Theoriam.

§. XXXII. Constitui hoc loco ulterius monstrare mutuum istum consensum inter utramque methodum per enodationem alterius alicujus Problematis Dynamico-Mechanici, quod ibidem cum reliquis proposueram, sed cujus solutionem legitimam nemo huc usque in lucem emisit. Sensus Problematis talis erat :

Fig. 3.

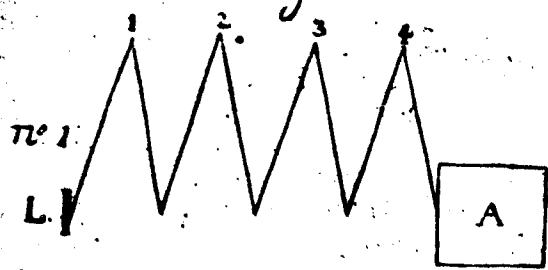

Fig. 2.

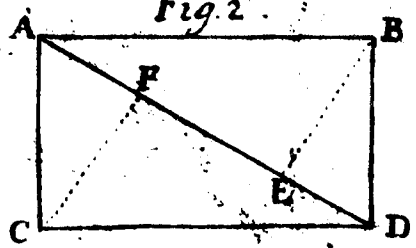

Fig. 1.

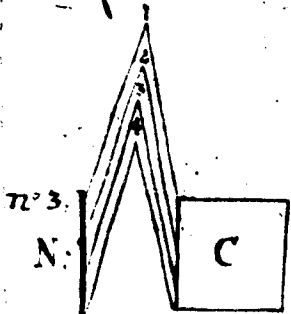
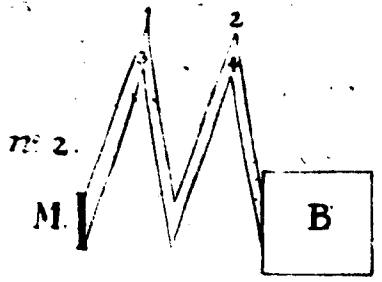
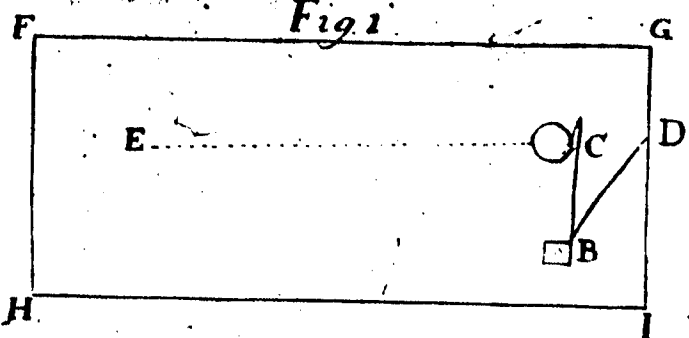
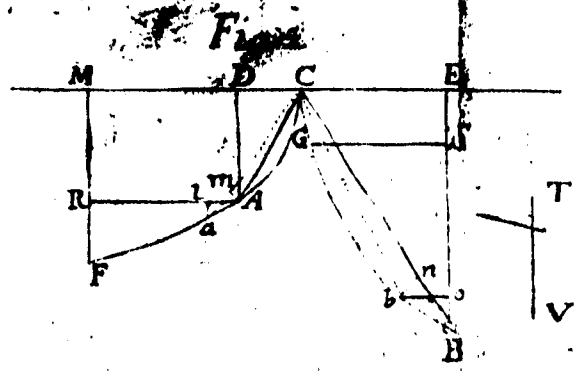
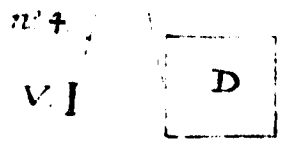
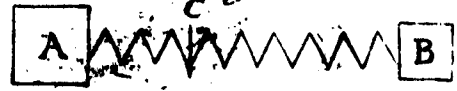

Fig. 4.

Sit curva data CGB , per quam descendat pondus B , post se trahens sursum aliud minus pondus A , per altam curvam datam FAC , adscensurum ope funiculi ACB , trochleam C ambientis, & binis ponderibus alligati. Quaruntur velocitates ponderum in quibuslibet locis B & A .

1) Solutio indirecta, deducta ex Theoria virium vivarum.

Intelligatur transire per trochleam C recta horizontalis MCE , habeatque funiculus situm quemcumque ACB , eique proximum a Cb . Ex punctis B & A ducantur verticales BE , AD ; atque centro C & radiis Cb , CA , descripti sint arculi bn , Am . Denique per puncta b , A , ducta intelligantur elementa horizontalia ba , Al , occurfura elementis verticalibus Bo , al . Dicantur $CB = x$, $Bn = am = dx$, $Bo = dy$, $bB = ds$; sitque $z =$ rectæ verticali TV , ex cuius altitudine pondus aliquod libere cadens acquirat velocitatem æqualem illi, quam pondus B acquirat in curvæ puncto B . Quæritur itaque altitudo z .

Hoc sine dicatur porro $Aa = dr$, & $la = dq$. Atque, cum velocitas in B sit proportionalis radici quadratæ altitudinis TU , ponatur hæc velocitas $= \sqrt{z}$; erit (ob bB ad aA , ut velocitas

in B ad velocitatem in A) ipsa hæc velocitas in $A = \frac{dr}{ds} \sqrt{z}$.

Nunc, quia ex conservatione & natura virium vivarum in ponderibus descendentibus & adscendentibus summa productorum ex ponderibus per descensus, demta summa productorum ex ponderibus per adscensus, debet æquari summæ acquisite virium vivarum in universis ponderibus, hoc est, summæ productorum, quæ fiunt multiplicando singula pondera per quadratum suarum respective velocitatum; vel, ut ad sensum *Hugonianum* loquar, quod eodem recidit, quia commune centrum gravitatis duorum ponderum per funiculum colligatorum tantum descendit, quantum postea, soluto vinculo, (si utrumque pondus sua acquisita velocitate separatim sursum dirigatur,) adscendere potest. Habebimus hic (supponendo, G esse initium descensus ponderis B , & F initium adscensus ponderis A , descendendoque ver-

ticalem FM , cui occurrat horizontalis AR , sicuti ipsi BE occurrat ducenda horizontalis GS , ita, ut SB sit $=y$ & $FR=q$

habebimus, inquam, $SB \times B - FR \times A = z \times B + \frac{dr^2}{ds^2} z \times A$;

unde $z = \frac{(B \times SB - A \times FR) ds^2}{B ds^2 + A dr^2}$, vel scribendo y pro SB ,

& q pro FR , erit $z = \frac{(By - Aq) ds^2}{B ds^2 + A dr^2}$. Q. E. I.

2) *Solutio altera directa, ex principiis pure Mechanicis.*

Ut ponderum in se mutuo agentium & resistentium vires commode determinentur, in auxilium voco vim tensionis funiculi ACB , quam voco T , quæ renititur conatui, quo pondus B super bB descendit, dum eidem T renititur pondus A , quod ab ea super aA adscendere cogitur. Sit nunc g vis gravitatis, seu acceleratrix naturalis, qua nimirum corpora gravia ad descensum verticalem animantur. Adeoque, si jam B & A designent massas corporum, erunt eorum pondera absoluta exprimenda per gB & gA , quorum vires seu conatus descendendi si deriventur ad directiones obliquas bB & aA , habebitur vis super bB a gravitate oriunda $= \frac{gB dy}{ds}$, & ea super

$aA = \frac{gAdq}{dr}$. Similiter vis tensionis T (quæ in utrumque pondus oblique agit,) derivanda est ad directiones obliquas bB & aA , prodibitque vis super bB a tensione oriunda $= \frac{Tdx}{ds}$ priori a gravitate derivatæ contraria; & altera super aA , quæ est $= \frac{Tdx}{dr}$ (sunt enim incrementa & decrementa nB & mA partium funiculi CB , CA , æqualia,) alteri illi vi a gravitate oriundæ $\frac{gAdq}{dr}$ pariter contraria. Proinde $\frac{gB dy}{ds} - \frac{Tdx}{ds}$ dabit vim motricem, qua corpus B super bB deorsum urgetur, & $\frac{Tdx}{dr} - \frac{gAdq}{dr}$ vim motricem, qua corpus A super aA sursum

sum trahitur. Ibi enim supponitur vis obliqua a gravitate derivata prævalere alteri a tensione derivatæ, hic vero obtinet contrarium.

Unde, si utrobique vires istæ motrices dividantur per suas respective massas, corporum B & A , emerget $\frac{g dy}{ds} - \frac{T dx}{B ds}$ pro vi acceleratrice corporis B , nec non $\frac{T dx}{A dr} - \frac{g dq}{dr}$ pro vi acceleratrice corporis A .

Jam autem, posito receptissimo principio dynamico, ($P dS = V dV$) ubi P denotat vim acceleratricem, dS elementum spatii percurrendi, & V velocitatem, de cujus veritate nemo dubitat, habebimus (nominando u velocitatem in B , & v velocitatem in A), has duas æquationes $\left(\frac{g dy}{ds} - \frac{T dx}{B ds}\right) ds$, seu

$$g dy - \frac{r}{B} T dx = u du, \text{ \& } \left(\frac{T dx}{A dr} - \frac{g dq}{dr}\right) dr, \text{ seu } \frac{r}{A} T dx$$

$$- g dq = v dv. \text{ Utrobique integrando, erit } g y - \frac{r}{B} \int T dx$$

$$= \frac{1}{2} u u, \text{ \& } \frac{r}{A} \int T dx - g q = \frac{1}{2} v v. \text{ Ex priori elicitur}$$

$$\int T dx = g B y - \frac{1}{2} B u u, \text{ atque ex altera } \int T dx = g A q + \frac{1}{2} A v v, \text{ adeoque } g B y - \frac{1}{2} B u u = g A q + \frac{1}{2} A v v.$$

Sed per hypothesin z designat altitudinem, ex qua grave libere delapsum acquirit velocitatem u ; erit ergo per principium dynamicum, ab omnibus concessum, $g dz = u du$, indeque $gz = \frac{1}{2} u u$; & quia præterea $u u \cdot v v :: ds^2, dr^2$, habe-

$$\text{tur } \frac{1}{2} v v = \frac{dv^2}{2 ds^2} u u = \frac{g dr^2}{ds^2} z. \text{ Substitutis his valoribus}$$

$$\text{pro } \frac{1}{2} u u \text{ \& } \frac{1}{2} v v, \text{ ac diviso per } g, \text{ dabit inventa æquatio } g B y - \frac{1}{2} B u u = g A q + \frac{1}{2} A v v \text{ hanc alteram } B y - B z$$

$$= A q + \frac{dr^2}{ds^2} A z, \text{ quæ rite reducta dat quæsitam } z = \frac{(B y - A q) ds^2}{B ds^2 + A dr^2}$$

omnino uti per priorem solutionem ex viribus vivis eliciamus. Q. E. I.

Coroll. 1. Per hanc methodum directam determinatur eadem opera (quod per indirectam fieri nequit,) vis tensionis T , quam patitur funiculus, dum eo mediante pondera in se invicem agunt. Quoniam enim $\int T dx = gBy - gBz = gBy - gBz$, erit differentiando & per dx dividendo, $T = \frac{gB(dy - dz)}{dx} = \frac{gBx d(y - z)}{dx}$ = (substituto pro z ejus valo-

$$re) \frac{gB}{dx} x d \left(y - \frac{Byds^2 - Aqds^2}{Bds^2 + Adr^2} \right) = \frac{gB}{dx} x d \left(\frac{Aqds^2 + A y dr^2}{Bds^2 + Adr^2} \right)$$

= (omittendo g , vel sumendo pondus B pro ipso gB ; hoc est, pro massa B multiplicata per vim gravitatis g , atque evolven-

$$do $A) \frac{Ax B}{dx} x d \left(\frac{qds^2 + y dr^2}{Bds^2 + Adr^2} \right)$. Et sic habentur z & $T$$$

in quantitibus finitis. Nam ob datas curvas CGB & CAF , datamque longitudinem funiculi totius ACB , dabitur utique relatio inter dx , ds & dr , ac proin quoque relatio inter ds^2 & dr^2 , unde ambo valores ipsorum z & T resultabunt in terminis finitis.

Coroll. 2. In casu speciali, cujus solutionem in Comment. Petropolit. sine demonstratione expresseram, ubi recta verticalis pro linea CAF ponitur, propterea dr , dq , dx , seu elementa Aa , la , am , Bn , ut & FR , seu $q = x$, sunt equalia, sumto initio descensus G in ipso C , nulla alia mutatio prodibit in generali valore ipsius z , quam ut pro dr^2 scribi possit

$$dx^2, \text{ ac pro } q \text{ etiam } x, \text{ quo facto erit } z = \frac{(By - Ax) ds^2}{Bds^2 + Adx^2}$$

$$\text{ \& ipsa } T = \frac{Ax B}{dq} x d \left(\frac{x ds^2 + y dx^2}{Bds^2 + Adx^2} \right)$$

Scholium.

Noster quondam *Hermannus* viderat hunc a me inventum valorem ipsius z pro hoc speciali casu æqualem $\frac{(By - Ax) ds^2}{Bds^2 + Adx^2}$,

in

in Epistola mea coram Academia Petropolitana prælecta. Ille igitur, volens generalem exhibere solutionem pro linea non tantum recta, sed pro qualibet data curva *CAF*, occasionem arripuit hanc materiam tractandi in fine suæ Theoriæ generalis prælocutioni, *Comment. Tom. II ad Mensim Junii A. 1727* insertæ, quod autem additamentum non nisi diu post Octobr. ejus anni Theoriæ suæ accedere potuit; siquidem hoc demum tempore theoremata ista a me Petropolia dimissa fuere. Quod ideo monendum duxi, ne Lectori mirum videatur, unde venerit, ut proponantur Theoremata & Problemata tanquam aliquid novi, quorum tamen (saltem nonnullorum) solutiones tempore priores (etsi re vera posteriores) fuerint inventæ.

Sed aliud majoris momenti non est dissimulandum, quod Lectori foripulum injicere possit, quando observabit, præsentis Problematis solutionem *Hermannianam*, loco citato pag. 170 traditam, in terminis generalibus discrepare ab ea, quam in hoc Schediasmate duplici modo inventam exhibui. Ut discrepan- tia exponatur distinctius, invenit Cel. *Hermannus TV* vel $z =$

$$\frac{(By - \int \frac{A dp^2 dq}{dr^2}) \times ds^2}{B ds^2 + A dx^2}, \text{ ubi notandum esse } dp = dx. \text{ A}$$

me vero aliud diversum & simplicius inventum habetur, nempe

$$z = \frac{(By - Aq) ds^2}{B ds^2 + A dr^2}. \text{ Conveniunt hi duo valores in solo}$$

casu, ubi linea *CAF* est recta, quod forsan fraudi fuit *Hermann- no*, ut, consensus animadvertens in hoc casu speciali, tanto minus dubitaret de bonitate solutionis suæ generalis; at differunt sane in omnibus ceteris casibus. Qui ambas meas methodos, indirectam & directam, tam egregie conspirantes, probe examina- verit, non poterit ambigere de solutionis meæ veritate; necesse est igitur errorem inesse in *Hermanniana*. Observavi reapse Virum bonum, hic & alibi dynamica versantem, sæpe hallucinatum fuisse; quod non ideo dico, ut ipsius meritis ali- quid detraham, sed ut discant alii hanc materiam, densa adhuc caligine obseptam, cautius tractare, cum viderint, magnos quo-

que Viros in ea frequenter cespitasse. Habet certe *Hermanus* hac in re sibi comparem in *Newtono*, qui & ipse aliquando suos manes passus est, ceu supra ostendi & alibi saepius.

EXPOSITION DES PREUVES LES PLUS SENSIBLES de la véritable Religion.

h. e.

EXPOSITIO ARGUMENTORUM PRÆCIPUORUM, quibus, tanquam fundamento suo, innititur vera Religio; Autore BUFFIERIO.

Parisiis, 1732, 12.

Plag. 20.

Argumenta maxime probabilia propositurus Cl. Autor, quibus vera Religio confirmari defendique ab Adversariis potest, eos primum omnium ridet, qui ubique demonstrationes, easque Geometricas, sibi dari volunt, quæ, quod nemo, naturam & rationem earum intelligens, ignoret, in multis rebus locum non habeant. Religionis eam esse rationem, ut ejusmodi demonstrationibus stabiliri nequeat. Probabilia igitur argumenta conquirenda esse; quæ quidem in his rebus eandem, quam demonstrationes in Geometria, vim habeant.

Totum Opusculum in tres Partes divisum est. *Prima* docere satagit, valde esse rationi conveniens, ut, quæ Deus dixit, vera esse existimemus. Quo loco Autor illud primum agit, ut, existere Deum quendam, ostendat; quam quidem in rem iis fere, quibus plerique alii, argumentis utitur. Eorum autem laborem, qui *Spinozam* refellere student, utut laudabilem, minime tamen utilem, esse putat, propterea quod una eademque absurda, & ei perfimili, propositione omnis ejus disputatio nitatur, quæ, unum tantum numerum esse, affirmaret. Quodsi enim anima nostra & rupes arborve eadem substantia sint, eodem jure etiam denarium & senarium unum numerum dici posse. Cum autem certum exploratumque sit, esse Deum, non posse dubitari, quin non modo non repugnans, sed valde consentaneum, sit, eum curam hominum habere, eisque se revelare. Neque deesse Deo, quibus id ipsum fieri præstarique possit, vires subsidiaque, ut miracula; nec, qui efficere potuerit, ut

ut homines cogitationes suas aliis declarare possint, ipsum id prestare non posse, statui debere. Dicitis autem Dei maximam adjungendam esse fidem, facile eo confici, quod nec fugere ejus cognitionem quidquam, neque cadere ulla fraus in summam ejus sapientiam benignitatemque possit. Et, quandoquidem, quæ rationi rectæ repugnent, a Deo proficisci nequeant, etiam si ejusdem vim superare possint, unice esse in ejus essatis acquiescendum. Æque iniquum esse, ea falsa putare, quæ concipi plane perfecteque nequeunt, quorumque notiones nullas tenemus, ac si cæcus, colores esse, propterea neget, quod eorum ideam non habeat, aut tabulam pictam, quam planam esse, tactu percepit, altitudinis speciem quandam aut imaginem exhibere.

Altera Pars ostendit Auctorem, rationi consentiens esse, ut, Deam dixisse, quæ Christus, quo tempore inter homines versaretur, docuit, credamus. Vera esse, quæ de Christo ipso dicuntur, tum ipsorum Christianorum, tum inimicorum Christianæ Religionis, testimoniis plane confici, demonstrat. Ipsa autem miracula vera fuisse, minimeque conficta, aut quæ speciem tantum miraculorum habuerint, argumentis in hoc negotio adhiberi solitis confirmat diligenter atque accurate.

Tertia, eaque ultima, hujus Libri *Parte* demonstrare Auctor conatur, rationi consentaneum esse, ut iis fidem habeamus, & a Christo dicta esse certo statuamus, quæ ab Ecclesia, sive ordine sacro, ab ipso Christo instituto, traduntur. In multa genera eos esse distractos, qui se Christianæ Religionis affectas profitentur, id quod nemo ignoret. Non esse dubitandum, quin doctrinam Christi non omnes sequantur. Jam, ut, quæ Secta puram illam minimeque corruptam teneat, cognoscamus, non sufficere solam ipsius Sacri Codicis lectionem, sed ad Ecclesiam & ordinem sacrum esse confugiendum, qui viva voce doceat Religionem Christianam, qui Petrum autorem habeat, ac cui explicatio Sacri Codicis relinquenda sit. Quæ quidem omnia copiose exposita facile produunt hominem sacris Romanis addictum, & studio partium indulgentem. Sed nova non sunt, quæ affert, verum jam a multis ante eum & explicata & refutata, minimeque adeo digna, quibus immoremur.

Appendicis loco adjecta sunt tres *Dissertationes*, quarum *prima* id, quod supra dixerat, pluribus declarat, inutilem esse, quæ refutandis *Spinoza* erroribus tribuatur, operam; *altera*, non esse dubitandam, quia ab ipso *Josepho* profecta sint, quæ de Christo hodie apud eandem leguntur; *tertia* vero, quid de *Apollonio Tyano*, ejusque miraculis, statuendum sit. Sed, quandoquidem ipse, nihil se afferre, dicit, quod non sit pridem ab aliis dictum, ab eisdem fusius recensendis merito nos abstinemus.

HISTOIRE CRITIQUE DES JOURNAUX.

par Mr. C.***
HISTORIA CRITICA DIARIORUM LITERARIORUM;
 Autore DIONYSIO CAMUSATO.

Tomus II.

Amstelodami, apud J. F. Bernard, 1734, 12.

Tom. I pag. 134. Tom. II pag. 10.

Non nisi perexigua particula hæc est ingentis & vasti Operis, quod decem abhinc, & quod excurrit, annis animo agitaverat Clarissimus Literator Gallus, *Camusatus*, sed mortè, qua Amstelodami d. 28 Octobr. A. 1733 decessit, præpeditus, ulterius promovere haud valuit. Is, naturali quadam ingenii sui indole ad concipiendum mente designandumque amplissimi ambitus Libros, quam ad exequendum, promatior, inter alia destinata longioris halitus scripta, & hunc sibi laborem ipse imposuerat, paucissimorum certe humeris perferendum, *Historiam* nempe *Diariorum* ad unum omnium *Literariorum Criticam*, quotquot ab octoginta circiter annis in diversis Europæ cultioris Provinciis dilatandæ doctrinæ universæ causa, nobilissimo instituto, in lucem publicam prodissent. Præclari hujus Syngrammatis hanc sibi ideam finiverat Vir præter alios doctissimus, ut vitas inibi curate describeret, quos habuerunt illa, Conditorum atque *συγγων* omnium, porro & formæ, & methodi, quas elegerat quisque, rationes ad rationis trutinam

nam pensiculet, de stilo ſingulorum ſententiam ferret, eruditorum de pretio operæ hominum iudicia conquireret, Autorumque alias tum laudes, tum vitia, demonſtraret, & quæ his ſunt gemina. In animo ſimiliter habuit enarrare præciſe cuiuſlibet Diarii progreſſum, plauſum, exitum, fautores, adverſarios; exornaturus paſſim hanc telam amœniſſimarum diſgreſſionum literariarum ſoſculis, dum, data qualibetunque appellandi Autorem aliquem occasione, illius notitiam ſatorum ſcriptorumque ſuppeditaret, plurimumque adeo inſtauraret memoriam, *Camuſati* diligentia ſi deſuiſſet, æternæ oblivionis nocte citra dubium conſepeliendam. Belle hæc excogitata omnia nemo non agnoſcit, ſed & ita comparata haud difficulter intelligit, ut unius hominis, licet maxime longævi atque χαλκέντερος, & vitam & vires quam longiſſime ſuperent. Amaverat Noſter, naturali quaſi quodam vitio, deſultoriam valde ſtudenti, legendi, ſcribendique, rationem, animumque cognoſcendi avidiſſimum modo in hunc, modo in alium, diſciplinarum Autorumque campum circumferre conſueverat; tunc vero, cum huic *Hiſtorie Criticæ* compilandæ ſemel ſe accinxiſſet, ita priſtinos mores exuiſſe certa fide perhibetur, uti, unius propoſiti jam tenax, calamum mutaret nunquam, & non niſi extremis fatis urgentibus manu deponeret. Atque abſolvit ita, quin imo inchoavit ſaltem, theatri ampliſſimi veſtibulum, ex quo, velut ex ungue leonem, cognoſcent literariæ rei ſtudioſi πολυίωρα *Camuſatum*, doctrinæque amœnioriſ arbitrum feliciffimum. Enimvero meretur ab illis, qui ſerio hanc amant, totus perlegi, & in Bibliothecæ ſcriniis ſervari; neque capiet proſecto harum paginarum anguſtiâ vel levem materiarum ſingularium, quæ hac Prodromo continentur, indicationem. Suffecerit, aliquas, guſtus dandi gratia, hic enotaſſe, unde de reliquarum pretio fieri queat iudicium. Primum locum occupat *Hiſtoria Diarii Pariſienſis* (*Journal des Sçavans*), Autore de Sallo incepti, & poſt varia fata ac impedimenta ad hunc uſque diem non ſine melioriſ orbis plauſu perducti. Eadem opera ſtrenue Gallis gloria illa vindicatur, quod principes omnium exiſterint, qui ſimiliſ generiſ ſcriptiſ literariam rem

illustrare instituerint. Ipsa narratio, ad filum superius descriptum exacte consignata, variis *Annotamentis* concluditur, haud pauca complectentibus, quæ vix nota fuerant in vulgus antehac; licet & trita passim occurrant interspersa. *Pag. 95 seq.* legas *vitam Christiani Junckeri*, qui viam prævit Nostro instituti similis; *pag. 119* Observationem *de Origine novellarum publicarum*, iustoque hujusmodi foliorum pretio; *pag. 127* Biographiam *Ludovici Jacobi a S. Carolo*, Carineltz, *Bibliotheca Pontificia & Parisiensis*, Libri item *de Bibliothecis orbis universi*, conditoris., *Pag. 202* leguntur quædam *de Carolo Patino*, Professore Patavino, veluti & *pag. 209* *de Ezechiele Spanhemio*. Sequuntur *pag. 212* *de P. Labbeo* ἱστορικὰ quædam, articuli que primi summam finiunt. Articulo secundo delineantur *Diarii Parisini* fata, sub Directore Abbate *Gallois*, qui *de Sako* successit, simulque ipsius vita strictim traditur; curiosa itidem de plurimis, quæ ipsi cum eruditissimis Viris ex hoc labore enatae sunt, controversis momenta in medium afferuntur. Conspicias hic rursus de *Tanquillo Fabro* nonnulla ad posteritatis memoriam transcripta, scitu minime indigna.

Successit Abbati *Gallois* novus, idemque diligentissimus, *Diarii* Autor, itidem Abbas, *Joannes Paulus de la Roque*, qui hanc telam ab anno inde 1675 ad 1686 texuit; continuatam post ad annum 1701 a *Ludovico Cousino*, rei nummariz perfecto, & ex variis priscorum Autorum in sermonem Gallicum conversionibus emendatissimis ad hunc diem satis celebri. Hoc extremis fatis erepto, novo quodam magisque salubri instituto *Diarii* elaboratio non amplius unius humeris fuit imposta, sed integra coaluit hanc in rem quædam, sub illustris *Bignonii* auspiciis, eruditissimorum in quocunque disciplinarum genere hominum societas, qui viribus conjunctis non poterant non melius sufficere Operi exsequendo latissimi ambitus. Et hac norma, hisque legibus, adhuc perficitur, communi cum intelligentiorum plausu. Exstiterunt inter hos præcipui nominis fama *du Pinus* atque *Fontenellius*; de quibus adeo, veluti & reliquis, nonnulla commemorat *Camusatus*

fatus. Concludunt *Tomum* hunc *alterum* Observationes miscellæ *de variis Libellis periodicis Literariis*, ad Annalium Parisinorum, formam hinc inde componi coeptis, qui vero singuli similis diurnitatis celebritatisque fortunam minime sunt experti, ita, uti hodiernum vel de simplici titulo vix sint cogniti illorum plurimi in re literaria nostri temporis hominibus omnium etiam longe versatissimis. Interim & hæc extemporalis fere ac tratatitia narratio argumento esse potest incredibilis *Camusati* industriz, quam utinam amplius ipsi impendere Lectorum usui ac jucunditati licuisset.

PUBLICA ILLUSTRIS ERNESTINÆ RIN-
telienſium Academiae Bibliotheca. Accurante JO.
NICOLAO FUNCICIO,
Marburgenſi.

Rintelii, sumtibus Bibliothecæ, 1733, 4.

Alph. 3 pl. 6.

Repræſentat hoc Libro Cl. *Funcii* diligentia enumerationem Librorum, quos ſervat inclyta Academia Rintelenſis. Cum variis illa ab origine inde ſua calamitatibus conflictata, ante hos quatuor demum annos, juffu atque auspiciis Potentiſſimi Suecorum Regis, Haſſizque Landgravii Sereniſſimi, *Friiderici*, Principis in literas earumque cultores munificentiffimi, fuit inſtaurata, excuſſoque priſtino ſqualore & pulvere, novum ac decentem habitum induere occæpit. Communia tum Patrum Academicorum ſuffragia Bibliothecarii provinciam detulerunt Doctiſſ. *Funcio*; qui, ſoleni 4 Cal. Dec. anni 1730 habita Oratione *de Bibliotheca in Academia Rintelienſi origine & incrementis*, ſic reſtitutam inauguravit, primumque iterum publicis eruditorum hominum uſibus adaperuit. Præmiſſa hæc Indici iſti, juſto quatuor, quas vulgo appellant, facultatum discrimine diſtributo, conſpicitur, ſtilo minime inculto elaborata. Juvat inde ſumma quaſi narrationis capita

in gratiam rei Bibliothecariæ studioforum delibare. Sub ipsa funesti belli tricennalis initia, anno superioris Seculi vicesimo primo Rintelensium urbem Musarum sedem atque Academiam constituerat Holsatiæ Princeps incomparabilis, *Ernestus*, præter alia insignia beneficia de Bibliotheca quoque eidem provisorus munificentissime. Sed optime hæc destituta Principis mors post triennium mature nimis insecuta, sæviensque in terris Schaumburgicis belli flamma, miserabiliter interverterunt. Musæ tunc exulare sunt iussæ, & locum facere Monachis, non nisi demum anno quadragesimo quarto reversuræ; quo ipso tandem aliquando tempore de colligenda per Professorum aliorumque studia amantium liberales symbolas Bibliotheca publica serio iterum ac tranquille cogitari potuit; quorum hic nomina grata & pia recordatione sigillatim commemorantur. Læta interim, commodante tutelam *Christina*, Regina Sueciæ, & defendente Rintelium ab ulterioribus hostium insultibus, & accensa laudabilis quadam in studiorum Patronis æmulatione, hæc Bibliotheca sensim sensimque cepit incrementa; donec, tranquillitate Germano orbi universim restituta, & ipsa pacis fructibus plenissime gauderet, amplissimis Virorum quoque Principum Legatorumque ad Westphalicum fœdus, quod vocant, feriendum largitionibus recreata, honestata, instructa, qui itidem nominatim hic celebrantur. Transierat tum Comitatus Schaumburgensis ad Augustam domum Hassiacam; cuius Principes, utriusque sexus, *Guilielmus* præcipue VI, atque *Carolus*, antè aliquot demum annos defunctus, paterno prorsus affectu Academiæ salutem complexi, Bibliothecam etiam sacris donationibus beneficiisque plurimis aliis exornarunt. Qui *Carolo* successit hæres, Augustissimus Suecorum Rex, *Friedericus*, longe omnes decessores suos munificentia superavit. Primus enim, quod ait Autor, decentem Bibliothecæ locum, primus ipsi, constituto Bibliothecario, stipendia decrevit. Amplo hinc & disertio sermone in tanti Principis laudes excurrit, & in votis pro ipsius incolumitate graviter ac pie nuncupatis desinit.

MENSIS MAJI A. MDCCXXXV. 237

DE VITA ET SCRIPTIS JOANNIS MOLLERI, Flensburgensis, Rectoris quondam Scholæ patriæ optime meriti, Commentatio; edita cura BERNARDI & OLAI HENRICI MOLLERORUM, JOANNIS Filiorum.

Altonaviæ, apud Jonam Korte, 1734. 4.

Plag. 10.

Neuo bonus improbat pietatem *Mollerorum* Fratrum, quam beatis optimi Parentis manibus hac de ipsius Vita scriptione, eleganti certe atque curata, demonstrare instituerunt. Meruit profecto non sterile saltem aliquod ac jejunum Elogium *Joannes*, cujusmodi plurimis post obitum eruditis deesse non solet plerumque; sed plenam & elaboratam factorum factorumque enarrationem; qui ipse quondam maximam vitæ suæ atque literati otii partem eo impendit, ut præstantium doctrina præter alios hominum memorias assereret scriptis uno pluribus immortalitati. De his qui sæpius in *Actis* nostris relatam legerunt olim, jam quoque non illibenter, putamus, ipsam *Molleri* imaginem breviori penicillo depictam intuebuntur. Editus fuit in hanc lucem *Joannes* Flensburgi, oppido Ducatus Slesuicensis non ignobili, patre *Olo*, verbi divini Ministro, matre autem *Christina Brecklingia*, A. 1661 d. 27 Februarii mensis. Literarum tyrocinium postquam in Lyceo patrio posuisset, Kilonium, Academiam, vix diu sedecim annorum adolescens, majoris ingenii cultus capiendi ergo adiit, summosque ibi viros, *Morhofium*, *Hanemannum*, *Christinum Korboltum*, & *Christophorum Franckium*, divinæ humanæque sapientiæ consultos, sectatus est diligenter. Post biennium exactum Lipsiam salutavit nostram, & in familiaritatem *Jacobi Thomasti*, inclyti illius Polyhistoris, admixtus, ingentes rei literariæ thesauros, quos impensus deamare jam tum videbatur, sibi comparavit. Peragrata dehinc

doctrinæ amplificandæ causa Saxonia utraque, Hamburgi primum, mox Hafniæ, per aliquod tempus commoratus, utrobique privata puerorum institutione de honestis tolerandæ vitæ subsidiis sibi prospexit, Patronosque ingenti solertia & morum venustate plurimos conciliavit, qui plus simplici vice Sacerdotium aliquod offerrent. Sed reavit simile munus constanter, quod in literas elegantiores & rem scholasticam animum haberet multo propensiores, in iisdemque finire vitam præoptaret serio. Damnavit & ipsum voti hujus fortuna; siquidem anno jam 1685 infimum, A. 1687 quartum, A. 1699 secundum, & post biennium primum tandem inter doctores locum, Rectoris appellant, apud Scholam Flensburgensem obtinuit. Singulari in illa urbe exemplo, neque audito antehac, continuos quadraginta annos isti inserviit Lyceo, neque induci potuit unquam, uti lautiores alibi spartas, atque inter has *Bibliothecæ* apud *Academiæ Oxoniensæ*, sub annuo 400 librarum Sterlingicarum stipendio oblatam, sulciperet; quemadmodum & locum inter *Societatis Imperialis historica Collegæ a Jobo Ludolfo & Christiano Francisco Paulino*, ipsius Præsidibus, designatum patriæ amore recusavit. Ceterum laborum concatenatorum tædiæ ac molestias matrimonio, quod nec infaustum, nec infecundum, habuit, consulto mitigavit; vitamque tandem, post superatas varias ex ægro supremis annis corpore oculisque cæcutientibus ærummas pie conclusit die 20 Octobr. A. 1725. Mittimus, compendii gratia, quæ de Parentis insuper moribus, ingenio, amicis, habituque corporis, non indigna lectu alias proferunt in medium doctissimi juvenes, & quæ de scriptis Viri porro tradunt editis, ineditis, affectivæ, paucis tantum adhuc delibamus. Inter edita *Molleri* habentur: 1) *Prodromus Cimbria literata*; Slesuici, A. 1687, 4. 2) *Isagoge ad Historiam Chersonesi Cimbricæ Geographicam, Naturalem, Antiquariam, Civilem, Genealogicam, Ecclesiasticam, & Literariam*; Pars prima, Hamburgi, A. 1691, Pars secunda & tertia A. 1692, 8. (vid. hæc Acta A. 1692 pag. 94 seq.) 3) *Homonymoscopia Historico-Philologico-Critica, sive Schediasma τῶν ἁγίων de Scriptoris Homonymis*, Hamburgi, A. 1697, 8. (vid.

(vid. hæc Acta A. 1698 pag. 120 seq.) 4.) *Bibliotheca Septentrionis eruditi*, Hamburgi, A. 1699, 8, (vid. hæc Acta A. 1699 pag. 204.) 5) *Diatriba de Helmoldo Presbytero*, Historico Seculi XII inedito, Lubecæ, A. 1702, 4, (vid. hæc Acta A. 1703 pag. 137.) 6) *D. G. Morhofii Polybistar, cum Præfatione & Hypomnematis Mollerii*, Lubecæ, A. 1702 & 1714, 4, (vid. hæc Acta A. 1708 pag. 292 seq.) 7) *Minutiora quadam, variis Diariis eruditorum inserta*, quibus enumerandis nolumus detineri. Ex ineditis jam tum, sed edendis cum tempore, primum locum meretur vastum & elaboratissimum *Cimbriæ literatæ* Opus, cujus rationes & pretium hic fufe describuntur, quibus cognitio haud facile fuerit aliquis, qui non ingenti illius videndi desiderio teneatur, faustamque edituris filiis Lucinam comprecetur.

NOVA LITERARIA.

Venetis *Franciscus Piterus*, hujus loci Bibliopola non ignobilis, cujus curæ novissimam Operum *Irenæi* editionem ferimus in acceptis, jam in eo est, ut simili typo & nitore omnia, quotquot supersunt, *Photii* Scripta, aliquot Voluminibus collecta, quam proxime publico offerre possit. Præest huic editioni *Antomius Catiforus*, natione Græcus, Vir in linguis, humanioribus literis, & Theologia, bene versatus, qui, jactis Romæ in Collegio Græcorum Philosophiæ fundamentis, privata Patrum, Theologorum, optimorumque cujusvis generis Librorum, lectione eo usque enifus est, ut aliquot annos Sazinthi, Cephaloniæ, & Corcyræ, Sacerdotii munere fungi; hinc, irruentibus Turcarum cohortibus, ad Venetum Gymnasii Flaginiani Rectoratum confugere; Sazinthi iterum rebus compolitis ex Moscovitico itinere & Belgico naufragio per Galliam & Germaniam redux, quinquennalis autoritatis Archi-Presbyterum, & Archi-Episcopi Vicarium, agere; tandem Venetiis in vita privata & honesta literis & libris operam navare, hæcenus potuerit. Prodibunt hujus Viri studio primum *Photii Myrobiblon, Epistole, & Nomocanon*, Opera jam translata & edita, sed, quæ polirentur, dudum desiderata. *Mirobibli* versionem novam quatuor & decem mensium

sum labore absolvit laudatus *Catiforus*, priusquam ab *Andrea Schotto* vulgatam vidit. Contulit vero & hanc, miratus *Schotti* in mille locis seu incuriam, seu versutiem. Jungetur Græco textui utraque interpretatio, ut attentionis integritatisque faciliteretur judicium. Excipient & aliorum observata Editores gratissimi, si, qui hactenus in *Photio* emendando defudarunt eruditi, sua symbola cum ipsis benevole communicare non detrectaverint. Ex ineditis *Photii* laboribus comparebunt 1) ἀμφιλόγια, seu 313 Quæstiones super difficilia Scripturæ loca & Theologiæ & Philosophiæ capita, quarum illæ, exegetica & morali methodo enodatæ, lectionis operam sua utilitate compensant. Citantur passim veterum Græcorum loca, tantum veritati consona, quantum sunt receptis opinionibus adversa. In versione horum Amphilochoium, quam fere ad umbilicum perduxit *Catiforus*, loca Vulgatæ versionis a LXX recedentia solcite annotat. Accedent 2) Sermones de processione Spiritus Sancti contra Latinos; 3) quatuor Sermones de novo germine Manichæorum, sive de Paulitianis; 4) alia minoris molis Opuscula, quæ, cum prioribus ex Bibliotheca Vaticana solcite transcripta, jam industriam exercent interpretis. Spes est, & Lexicon *Photii* ex Anglia ixi suppeditatum. Quamprimum Opera singula prelo parata fuerint, publico Programmate institutis certiores faciet, & ad honestas prænumerandæ pecuniæ conditiones invitabit eruditos, Bibliopola *Piterus*. Edidit anno elapso laudatus *Catiforus* hic Venetiis per Bibliopolam *Antonium Bartoli* Grammaticam Græcam unius Alphabeti, in octavo, cui titulus: ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΚΑΤΗΦΟΡΟΥ τῆς σχηματισσάντος, Ἀρχιπρεσβυτέρου Ζακύνθου, γραμματικὴ ἑλληνικὴ ἀκριβοστάτη περιέχουσα τῶν ὀκτῶ τῆς λόγῳ μερῶν τῶν Σχηματισμῶν καὶ τὴν σύνταξιν ἔτι δὲ καὶ τὴν ποιητικὴν μέθοδον, quam tyronibus suæ nationis & informationis maxime propter Syntaxin judicavit fuisse necessariam. *Dositheus de Patriarchis Hierosolymitanis*, quo Libro multa de Christianismo inter Arabes & Turcas tanguntur, versionem accuratam daret, si quis exterorum Bibliopolarum operam compensare, & typum quovis alio loco procurare vellet.

**NOVA ACTA
ERUDITORUM,**

publicata Lipsia

Calendis Jani Anno MDCCXXXV.

SCRIPTORES REI RUSTICÆ VETERES
Latini, CATO, VARRO, COLUMELLA, PAL-
LADIUS, quibus una accedit GARGILII MAR-
TIALIS Fragmentum, & VEGETII de Mulo-Me-
dicina, cum Editionibus prope omnibus & MSs. pluri-
bus collati; adjectis Notæ Virarum Clarissimorum
integre, tum editæ, tum ineditæ, & Lexicon Rei
Rusticæ, curante JOHANNES MAT-
THIA GESNERO.

Tomi II.

Lipsiæ, sumptibus Caspari Fritsch, 1735, 4 maj.

Alph. 8 p. 10, cum Tab. 21. 5.

Quod die multorum votis expectatum fuerat, quod expecta-
 batur a Viro Clarissimo, *Jos. Wasse, Petro Needhamo,*
Jo. Conr. Schwartziq, & Christ. mo Scharzenio, illud tandem
 aliquando factum hanc nuntiavimus, & in factum, ut mora ista
 non invidiosè hæc libris fuisse videatur. Dantur hic Scri-
 ptores, quorum modo laudavimus nomina; eo cultu, quo Lati-
 num veterem in Germania Scriptorem nullum adhuc editum
 vidimus, qui par & similis est illi, quo in *Delpini* usum
 exornati sunt plerique, præter nostros, libri Latinorum homi-

regis; at in nobis libris sequitur adhaec de pernis saliendo, & quod ex veteri sermone colligitur, separabatur de offi. Puteo-
 latis. Firmissimum est illud, quod sine opud *Columellam II, 2, 20*,
 (coll. *Phil. XIII, 4, 2*; *Ill. 2, 3*; *III, 2, 3*; *III, 2, 9*; *Caro-*
ni laudat; que in nobis *Caro* fuisse requirit. Eodem vid
 eo patet, sicuti suspicari fuisse *Sipicem* dno, a ipse pastoris ope-
 ribus inmiscuit *Cap. 2* verum pro *bus*, aut *litter* vni con-
 ditore *posuit Cap. 2* prescriptum de eamibus interditi clausa
 suspicatur etiam *Obi. Severus* esse hic, que non snt *Garoni*, in-
 piam *ex Phil. XIII, 4, 2*; coll. *Caro Cap. 2*. Deinde ob-
 terent, *insubam* *Polymnia* utitur *Terentii* explicationes in *stae*
Notis tunc *Anstori* nomine *tr. Rullis*, que liberali consue-
 tudine in *Varro* multo sapius usum, postea commemorat
in Varro *Notis* methodam exquisitorem, divisionibus verita-
 tatem, eruditionem atque abstractius dicendi genus, & polyna-
 thiam *Anstori*, *Græcæ* præsertim *literaturam*, ubique res-
 piciens, itemque *Etymologia* studium, e quo *Autorem* *Libro*
rum de lingua *Latina* facile agnoscas: *proverbia*, *antiquitatis*,
legum, *historiarum*, *fabularum*, *comemoratione*, *metaphoris*
denique, *utitur*, quasi *geminis* quibusdam, *distincte*, quarum *re-*
rum *exempla* *dicere* *hanc* *ludex* *sappedita*. Etiam hunc
 non usquequoque *in* *gram* *ad nos* *pervenisse*, *ex Phil. XVIII,*
2, 30, & *Notis VII, 2*, ut a *Lippo* *Mucroque* *emenda-*
tum *est*, *suspicitur*, *predicat* *deinde* *illius* *festivatem*, *quod* *Sta-*
lygram, *hospitorem*, & *Vicarianam* *lectionam* *explica-*
tozem, *nactus* *est*. Hujus *vir* *Notis* *pleniores* *hic*, *collatis* *di-*
versis *earum* *editionibus*, *exhibentur*, *restituta* *etiam* *his* *verbis*
ad I, 2, 20, *ex prima* *editione*, *quibus* *Mureti* *versiculos* *Tri-*
boe *suppositos* *atque* *Accii* *laudaverat* *imprudenter*. De *Colu-*
mella *in* *primis* *accurate* *agn* *Cl. Anstori*, *quod* *ille*, *quantus* *quan-*
tus *est*, *rusticus* *est*, *eum* *superiores* *duo*, *propter* *aliorum* *Opé-*
rum, *que* *superfuit*, *fragmenta*, *ad* *aliorum* *etiam* *curam* *petti-*
neant. Iniquiorem *huic* *videri* *Plinium*, *observat*, & *male* *eum*
pingi a *Palladio*. *copiam* *illius* & *admirabilem* *orationis*
ubertatem *laudat*, *qui*, *ut* *uno* *maximo* *exemplo* *utamur*, *(sunt*
autem *a* *Cl. Gesnero* *prolate* *plura)*, *rem* *unam* *eandemque*, *ger-*
mina-

rationem nempè plantarum, & stirpa seu vel semine produ-
 uctium, quadraginta fere diuersis formulis, elegantibus, univer-
 sis, & rem commode admodum signantibus, explicaverit, ipsam-
 que naturæ præteritæ varietatem exemplatæ sit. *Vixit* breviter
 hic illud commemorare, de quo & hic, & in principio Libri
 de arboribus, acriter notum est. Primum quæstio Libri totius
 rei rusticæ disciplinam, complectens videtur *Columella*, quorundam
 deinde uberem sequentemque materiam ita explicavit, etque di-
 duxit, ut decem viderentur repetita prælectionis Libri. Quæ-
 que non referret, forte nec fieri facile posset, ut priorum illi
 abolerentur; *hinc* factum, ut non tantum decem Libros laude-
 verit *Cassiodorus Div. Lect. Cap. 28*, sed plane effugerit interitum
 laudatus nobis Liber de arboribus: quem in reliquo cor-
 pore, in quo tertium aliquandiu locum occupaverat, non an-
 numerandum, prius *Abdo* indiceturat *Jacundus Heronensis*:
 quidam plane *Columella* abjudicaverunt: quomodo partes sin-
 gularæ tum prioræ editionis, tum alterius, & sententiis & verbis
 conveniant, sigillatim *Cl. Gesnerus* ostendit, qui hoc etiam ob-
 servat, delituisse videri aliquandiu *Columellam, Palladio*, qui &
 commodior obdivisiones, & lætenti in barbaricæ sermone ævo
 facillior videretur, luminibus illius officinate. *Cæsar* *Rear*
Græcorum, qui reliquis frequenter utitur, nullam hujus men-
 tionem irrogat. Quæ Codices MSi ostent, qui illis, ysi, quid
 Viri docti de *Columella* promiserint, quid eorum sperari ad-
 huc possit, ita deinde exponitur, ut *Cl. Fabricii* observationes
 passim vel augeantur, vel emendantur. *Equum* *ob. animi*, ut
 ipse *Cl. Gesneri* verbis utitur, *omnes*, qui magna sua commo-
 ditate utuntur, quotidie *Fabricianis Thesauris*, non tantum co-
 miter ferre, si is non viderit omnia, sed etiam pro virili
 unumquemque nummos aliquot in divitem gazam conferre.
 Nos quidem, pergit, hac *Præfatione* tale quid cogitamus, non
 autem, quod emendari possunt, quædam in libris præstantissi-
 mis, *Viro* multis nominibus amabili exprobrere. Pari occasio-
 nem Hortuli, sive Libri X. *Columella*, de *Julio Remponio For-*
tunato, qui idem *Sabinus* alias vocatur, quædam non injucua-
 da cognitu referuntur. *Palladium* eundem esse, qui a *Rustico*
 altero

altare *Itiner. I. 108.* commemoratur. *Rericki* non improbabili conjectura Cl. *Gesneri* videtur. Neapolitanum Tercerium, cuius mentionem ipse facit *Martio X. 16.* a Sardinia Neapoli dissum. ita. certum illi videtur. ut erroris non vicini queant secus sententia. *P. Vegetii* artis veterariae, sive mulo-medicinae. Libri IV. quae primum *Rustici* Rei scriptoribus adhibiti sunt, tum quod satis multa in his sunt. ad verbum sacra e *Columella*. ut adeo mutuum sibi interdum opem praestent. cum quod dignitate noluit. Cl. *Gesneri* occasione iuvandi huius scriptoris ab Amicis duobus sibi oblata. Nimirum maiorem ad ipsam *Cel. Fabricium non-Gomericam* modo. cum Gadicibus MSis collata olim a *Margu. Gudio*. (quibus illum ubi semel iterumque in Notis apparet.) sed etiam *Vegetii* primam editionem. cum Corbejensi libro accurate comparatam: Cl. *Kar. Mayerus* autem. in Jenensi Academia. bonarum literarum Professor. nuper hęc fructus ejusdem editionis exemplum. quod cum altera Sambuci editione scrupulosa diligentia contenderat. Cl. *Gesnero* donaverat. Voluit ille communem esse Mercurium. & lectionibus praesertim Corbejensibus. accedente *Vegetii* quodam. tum ipsius tum etiam Celeberrimi. quem laudat. *Platneri*. nobis ita usus est. ut in corruptissimis ad hunc diem Operis. & manifestis lectionum absurdarum sentent. paucissima supersint. quae emendatione vel explicatione indigeant. Ceterum. male cohaerere huius Operis compagem. & non sola *Vegetii*. sed aliorum etiam. praecpta negligenter interdum consuta hic dari. satis probabili argumentatione ostenditur. *Gargitii Martialis* breve Fragmentum. quod e Corbejensi Codice hic datur. de cura hominum. nec ipsum ab Autore suo his verbis. quibus nunc constat conscriptum esse. iudicat Cl. *Gesnerus*. cum illud ne *Cassiodorus* quidem. qui elegantiam *Gargitii* laudat. pulchrum videri potuerit. Ceterum inter Praefationes. quae hic exhibentur. editionum loco XVI collocatur Cl. *Schattgenii* de *Gargitio Martiale*. Dissertatiuncula. Post haec Rei Rusticae Scriptores antiquos. agit Cl. *Gesnerus* etiam de medii aevi homine *Petra Crescentio* haec de causa. quod ille multa *Varronis* praesertim & *Palladii*. in suum Opus commodarum ruralium.

circa confinis Seculi XIII & XIV editum, transfuit, usque
 ipsis locis emendandis occasionem præbuit, cum usus sit libris
 multam sane antiquioribus, quam qui hodie supersunt. Usus
 est ad eam collationem Cl. *Gesneri* editione antiquissima Lo-
 vaniensi tunc habentis, quod ea nondum criticam manum
 passis, hoc est, ad *Artem Publicorum* Scriptores exactis, videat-
 ur. *Catullum, Varro, Columellam, Palladium*, conjunctis
 primum edidit *Nic. Jensonius* A. 1472. Quid in hac editione,
 quid in his, quæ eam secuta sunt, præbitum sit, Auctor enarrat,
 plusquam præsertim de *Vitis*, quibusque ille tum MS& tum
 impressis libris, usus sit. *Georgium Festum*, copiam sibi in
 hac editione sibi non *Perseverantibus* modo Castigationum ex-
 plicationis, his tantum, quod sciat, Seculo XVI editæ, & vir
 centesimo cuique oculis usurpatis, sed Notarum etiam *Falsis*
Urbis atque *Petri Giacconi*, ex libro in ipsa quoque Italia ita
 raro, ut tum *J. B. Morgagnus*, tum *Julius Pontedera*, gratio-
 sissimi licet per totam patriam fuerint Viri, dæu illo atque inviti
 caruerint. Quia illud imprimis gaudebant, eorum ipsorum,
 quos honoris causa iterum nominatus, doctissimorum homi-
 num etiam tantum decoris huius editioni accessisse, ut vel eo no-
 mine, si nihil aliud haberet, gratissimè se inuenire affectos eru-
 diti homines iudicaturi esse viderentur. *Julius Pontedera* summas
 versiones copulatis in omnes præter *Vitis* Scriptores hic
 dantur, non priores modo, quos ante hos aliquot annos jam in-
 serat, sed his quasi succenturiatis posteriores, quarum bona pars,
 quod profligato jam opere venisset, in Appendicem conficien-
 da fuit. *J. B. Morgagni* autem *Epistolæ* quatuor, in similia-
 nis, quibus *Celsum* illustravit, minime pernitenda sunt editio-
 nis hujus accessio. Acceperat præterea ab Illustri, dum vive-
 ret, *Cæpio* Observationes in *Varronem* aliquam multas Cl.
Schætzgenius, invenit in Vindobonensi Bibliotheca Cl. *Gesneri*
Duchneri haud paucas in *Columella Hortulorum* præsertim, &
Schurzseisels aliquot Annotationes, aliquot item *Amelovecena-*
nas ab Ill. *Uffenbachio* accepit: ipse vero, quicquid difficultatis
 aliquid habere videretur, a superioribus nondum explica-
 tum, in quibus etiam ingeniosa Cl. *Schætzgenii* diligentia
 com-

comemoranda est, illud vel declaravit, vel certe, ubi aqua sibi haereret, ingenue indicavit, perfecitque, ut jam pro perpetuis Commentariis esse possint, junctae omnium Annotationes. Derivans Jaden adjectus est Cl. *Gesneri* opera, qui Lexici Rustici nomen tibi suo jure posse videtur, ita copiosus est, (plagulis quippe constat, eo,) & ita distinguit significationes vocum, multasque sapiose vel suis, vel aliorum, verbis explicat, ita tamen, ut, quae ad *Fabrianum* Thesaurum, vel ab ipso, vel ab aliis, dicta sunt, non temere repetat. Vel solus hic Index Commentarii, utem proferri potest, & hoc praesertim, ne ob vocem aliquam parvam, quod rusticorum propria est, intellectum ad emendandum, aliquis, hoc est, corrumpenda, quae sana sunt, festinet. In hunc Indicem conjunctae etiam sunt aliquamultae *Bezae*, *Porro*, *Maurisii* Explicationes, in Notis, alias collocaetis, quod non tam ad usus certi alicujus loci explicationem, quam ad intellectum vocis, saepius occurrentis, pertinerent. Est hic satis longa disputatio sub *solea* de eo, an veteres soleas ferreis clavibus suppingere, & affigere equorum pedibus, soliti sint. Negat Cl. *Gesnerus*, & plura veterum loca aliter, atque factum erat ab ipso *Salmasio*, interpretatur. *Carnarium* non collam fuisse aut conclavis genus, sed instrumentum mobile, quod in alio ipsum suspendi posset, & ex eo deinde carnes aliaque, ex *Plauti* *Petronisque* locis ostenditur. Praeter hunc est etiam Autorum Index, in quibus utuntur rustici, & alius brevis quorundam locorum, quae abitar, in Notis vel emendatae sunt, vel explicatae. Sed retro quasi eundem est, & specimina quaedam Annotationum Emendationumque afferenda. Ad *Catonem* non ita multa notaverat Cl. *Pontederus*, sed posterioribus Notis tanto plura habet, de orthographia praesertim veteri, de corruptis per lemmata, sive summatia Autoris, verbis, quae de re etiam est bene longa Cl. *Gesneri* disputatio. Praefationi inserta, idem Cl. Vir ad *Cato*. XX, 1, *spicasulpii* recte tuetur auctoritatis alij ad versus *Salmasium*, qui *sticus* substitui volebat. *Cato* XI, 2, *cala* postulat, qui *storem demant*; hic *storem* restitui volebat *Maurusius*. Sed Cl. *Gesnerus*, qui ad *Fabrum* jam observabat, *storem vini* etiam esse spumam vino innatantem, servat *Catoni* suam

Sunt imprimis in *Columella* plurima ex libris & ex ingenio emendata. Sed non licet nobis longioribus esse. Itaque hoc modo monemus, non tantum hic operam datam, ut religiose omnia ex veteribus libris emendata proponerentur: conjecturas etiam liquidissimas non temere in contextum receptas: & si qua id factum sit, certe nunquam non admonitum: ea de re Lectorem. Ad loca autem obscuriora explicanda parallelismum, quem vocant, fidissimum interpretationis omnis adjuvmentum, rerum ipsarum & naturæ adeo cognitionem, pulveremque illum eruditum esse adhibitum, quæ res in mensuris agrorum, in machinis quibusdam describendis, opportune admodum his libris cecidit. Unum ex Phycis Spectaminis causa afferemus. *Cuneum* sæpe jubet *Palladius* adigi arboribus sterilibus. Hac de re *Januar. XV, 3.* *Si hoc totum, inquit, non sit superstitiosum, & ad commentitium aliquem initium pertineat, quo facundetur tanquam a Marti arbores: videtur rationem eam habere, ut, effectis in fibrarum & canaliculorum fassa, per cuneum adactum angustiis, tanto concitatior motu feratur commeans per omnia cum humore spiritus, cumque deinde motum, post eluctatas angustias in liberiora spatia delatus, aliquantum continuet, ea fere ratione, qua fumum felicius educunt camini in medio angustiores, & conis aut pyramidibus truncatis, atque illa ipsa parte, qua truncati sunt, sibi impositis, similes. Sed plura hujus generis ipsa natura in ipsis quoque plantarum animantiumque corporibus machinata est, qua persequi nobis jucundum, sed, haud scio, an huic nostro labori valde accommodatum, fuerit. Simile quid nobis in recensendo hoc Opere usu venit. Nondum diximus de *Morgagni* Epistolis, nondum de aliis ornamentis, Scilicet præstat ad ipsum Opus ablegare Lectores, quorum *Philocalia* etiam oblectabitur in typorum chartæque nitore, in dispositionis & proportionis elegantia, in qua *Casparis Fritschii* ingenio subservivit commodissime Typographi artis suæ peritissimi, *Breitkopfsii*, diligentia; in elegantissima Tabula, quæ frontem Libri ornat, & ultimum fuit *Piccarso* mortalium, quin immortalium, operum, cujus importuna mors intercessit, quo niuis reliqua ornamenta,*

290 **NOVA ACTA ERUDITORUM**

ta, quorum spes in Programmate, his ipsis *Actis Mens. Jul. A. 1732 pag. 295* inserto, facta fuerat, perficerentur. Sed æquiores eo tolerabiliorem illam jacturam putabunt, cum hic præsententur plusscula, de quibus nulla in eo Programmate mentio facta est: curæ præsertim secundæ Cl. *Pontedera*, quas multis nummorum, alias exstantium, iconibus facile, qui gustum habent talium rerum, præferent. Unum adjeimus. Cum major sit hæc editio, quam ut commode circumferri possit, & carior, quam ferant studiosorum quorundam angustia, in eo esse Cl. *Gesnerum*, ut minorem quoque editionem paret, in qua pura atque omni alio choragio nuda Scriptorum verba dabuntur, emendatissime, quantum potest, adjuncta illa tantum lectionis varietate, quæ momentum aliquod ad ipsam sententiam habere potest, & Indice paulum contractiore. Magis festinasset, nisi speraret, fieri posse, ut per hujus ipsius editionis occasio- nem loca quædam a suis Amicis atque aliis Viris doctis emen- dentur atque illustrentur, quorum ingeniis atque industria uti decrevit. Interim omnia ita parata atque instructa novimus, ut, nulla deinde intercedente mora, satisfieri utriusque generis studiosis possit.

SAPPHUS, POETRIÆ LESBIÆ, FRAGMENTA
et Elogia, quotquot in Autoribus antiquis Græcis
et Latinis reperiuntur, cum Virorum doctorum Notis
integris; cura et studio JO. CHRISTIANI
WOLFII, in Gymnasio Hamburgensi Professoris
Publici, qui Vitam SAPPHONIS et
Indices adjecit.

Hamburgi, apud Abrahamum van den Hæck, 1733, 4 maj.

Alph. 1 pl. 16.

Utilem non minus, quam gratam Græcarum Venerum amato- ribus, operam suscepisse censendus est Vir Cl. *Jo. Christianus Wolfius*, quod instituit Carmina novem illustrium Fœ- mina-

minarum & Lyricorum, quæ ex Bibliotheca *Fulvii Ursini*, Antwerpensis, & ex officina *Christoph. Plantini*, A. 1568 ordinis octavi forma prodierunt, non solum typis iterum subjicere, sed & multo auctiora, & variis eruditorum Virorum Annotationibus ornatiora, denuo evulgare. Nam, quæ rara inventu, & difficilis comparatu adhuc fuerit laudata *Ursini* editio horum Carminum, cum multa alijs, tum inprimis immensum illud pretium satis superque demonstravit hætenus, quo hunc Librum Philologiæ studiosiores, vel in auctionibus publicis, vel in tabernis forte obvium, emere non dubitarunt. Itaque, licet vel sola *Ursiniana* editionis raritas ad gratias maximas Cl. Editori pro nova hac Editione habendas possit obstringere Græcarum literarum studiosos, tamen causæ aliæ accedunt multo graviores, quamobrem longe plurimum se debere Doctiss. *Wolffio* orbis eruditus necesse habeat profiteri. Nam, si ex hac *Parte prima*, tanquam ex unguibus leonem, judicare licet, typis quidem iterum exscripta comparebit Carminum horum Editio ab *Ursino* procurata, sed vel Fragmentis Græcis, vel Interpretum Observationibus, ita adaucta, ita ornata, ut palmam illi præripiat longissime. Quamobrem, sicut id sibi inprimis negotii datum credidit Cl. Editor, ut *Fulvii Ursini* Sapphica emendatius excusa sequeretur potissimum, (nam, nonnunquam quoque hæc in *Parte* discessisse, vel *pag. 68* argumento esse potest,) sic ea, quæ in *Ursiniana* Collectione tantum reperiuntur, stellula notavit, ut ab iis, quæ in hac *Sapphus* editione accesserunt, distinguerentur. Ipsi Græcis verbis, præter Latinam interpretationem, e regione singulis paginis positam, subjiciuntur Virorum doctissimorum Annotationes ex variis Scriptorum editionibus, quibus vel Fragmenta *Sapphus*, vel Elogia, continentur, summo studio ac diligentia collecta. Itaque hic inveniuntur præter *Ursini*, *Vossii*, *Casauboni*, *Portique*, Observationes, recentiorum his quoque, *Hudsoni*, *Baxteri*, *Schurzstetjchii*, *Pearcii*, *Boivini*, *Tollii*, *Pauw*, aliorumque, Interpretationes integræ, quibus verba *Sapphus* emendantur non magis, quam exponuntur. Ipse Cl. Editor ad singula Fragmenta accurate indicavit sub initium statim Annotationum, ubi illa tam in Autoribus an-

tiquis, quam recentioribus, occurrant similiter. Inprimis autem splendorem novæ huic Carminum *Sapphus* Editioni conciliant Emendationes & Illustrationes vocum *Sapphicarum* obscuriorum, a Viro Per-III. *Georgio Alberto a Steinheilio* concinnatæ. Cum enim Doctiss. Editor ad *Jo. Fridericum ab Uffenbach* Indicem Autorum veterum, qui vel Fragmenta vel Elogia *Sapphus* haberent, misisset, & ab eo petiisset, ut Per-III. *Steinheilium* de hoc Indice supplendo obtestaretur, hic quidem petitis ita satisfecit, ut voces *Sapphicæ* obscuriores innumeris præne aliorum Autorum locis, atque Epigrammatibus adhuc ineditis, ex Codice *Uffenbachiano* olim descriptis, illustraret, corruptasque conjecturis emendaret. Atque hæc quidem Viri Generosissimi Observationes, lectionis & eruditionis plenissimæ, maximam partem Annotationum Fragmentis subjectarum constituunt. Præterea Cl. *Wolfio* ad manus fuit exemplum editionis *Ursinianæ* a Cel. *Maturino Veyssiere la Croze* transmissum, in quo non solum Notæ & Accessiones *Andr. Schotti* & *Pauli Colomefii* ad ista Carmina, sed etiam Excerpta ex Grammatica M^{Stæ} *Apollonis Dyscoli*, a laudato Viro ex apographo *Spanhemiano* minus accurato olim descripta, nec non varia Epigrammata Poetarum, quæ in *Ursini* editione desiderantur, exstant. Denique eidem Cl. *Phil. Jac. Dorvillius* accuratas Emendationes duorum Epigrammatum *Sapphus*, & Epigramma adhuc ineditum, ad res hujus Poetræ pertinens, sua cura correctum, misit, quæ omnia huic Editioni nunc primum accessere. Ipse vero Cl. Editor non solum Vitam *Sapphonis*, quæ potissimum ex Annotationibus doctissimorum Virorum in hanc Poetiam, in hac ipsa Editione obviis, elegantissime & copiosissime confecta est, præmisit, verum etiam tres Indices subjecit, quorum primus Autorum locos continet in hac Editione adductos, alter complectitur voces cum ipsius *Sapphonis*, tum in Annotationibus expositas, tertius denique res exhibet & locutiones Latinas notabiliores. Ceterum tanta accuratione tantoque studio hæc prima Pars *Ursinianæ* editionis in lucem publicam emissa est a Cl. Editore, ut omnes, qui literaturæ Græ-

ex bene cupiunt, eidem & vires & otium nobiscum sint apprecaturi ad reliquas, quas jam institutas habet, Partes eodem apparatu primo quoque tempore publicandas.

SYNOPSIS TOMI SECUNDI DE ACTIS
Sanctorum Mensis Augusti, collectis, digestis ac illustratis, a JOANNE BAPTISTA SOLLERIO,
JOANNE PINIO, GUILIELMO CU-
PERO, PETRO BOSCHIO, So-
cietatis Jesu Presbyteris.

Prodit modo in lucem Augusti Mensis Tomus secundus, ordine quartus & trigessimus, complectens dies omnino octo, Sanctos vero nominibus suis expressos viginti duos supra ducentos, præter plurimas Anonymorum classes, in variis orbis partibus & sub diversis tyrannis martyrio coronatas. Porro tot inter gloriosos pugiles præcipue elucet longe illustrissimus Martyr, Laurentius, gloria Hispanorum, qui de ejus natali loco quantumvis diu certaverint, non est, qui pias eorum contentiones facile componat. De Sancti reliquiis par ferme æmulatio est, verum ea facilius sopita. Nec prætermissa sunt stupenda ejus miracula, de quorum Scriptore etiam inquiritur, uti & de variis Ecclesiis, ejus nomini consecratis. Ceterum servatur hic a Patribus Soc. Jesu solita rerum dispositio, seu variorum statuum ordo, in Ecclesiasticum nimirum, Monasticum, & Seculare, quarto seu postremo loco sanctis Faminis, seu Virginitibus, seu Viduis, seu Martyribus, relicto. Nec minus servatus est solitus regionum ordo. Inprimis hic nominandi sunt tres præcipui Græci Antistites, hoc eodem Tomo illustrati, celeberrimus nempe Alexander Carbonarius, Comane in Ponto Martyr, Miro Thavmaturgus in Insula Cretensi, nec non Æmillianus, Cyzici in Helleponto.

EX STATU ECCLESIASTICO.

Ordinem hic ducunt Sixtus II, Papa, rebus gestis non minus, quam martyrio, illustris, de cujus sociis nonnulla disquiruntur;

item Horimida, & ipse Romanus Pontifex, a vafro & impio Imperatore, Anastasio, variis modis exagitatus, qui tamen sub Justino rem Catholicam in Oriente restituit, aliisque praclare gestis Ecclesiam illustravit. Sequuntur illustres tres Episcopi & Martyres, Emygdus, Asculanus in Piceno, Donatus, Aretinus in Tuscia, Rufinus autem, Marsorum etiam in Italia, ab altero Synonymo distinguendus. Adde quatuor alios praeclaros Episcopos confessores, Eusebium, Mediolanensem, Herculanum, Brixiansem, Cassianum, Beneventanum, ac Paridem, Theanensem.

Memnius, Catalaunensis in Gallia Episcopus & Apostolus, primum hic inter Gallos locum mereri videtur tum antiquitate, tum gestis plane mirandis in istius Ecclesiae fundatione & administratione, quem bini discipuli, Donatianus & Domitianus, in eadem sede subsecuti sunt, quorum aetatem & gubernationis tempora definire non satis obvium fuit. Victricius, Rothomagensis, ex milite eo evectus, non pauca innocenter passus est, a S. Paulino vindicatus; in hoc certe a nobis laudandum, quod etiam Belgis fidem Christianam annuntiarit. Sunt & alii celebres in Gallia Episcopi, ut Arigijs, seu Aredius, Lugdunensis, qui, a Synonymo aliquo distinctus, ab accusationibus vindicatus est. Item Cassianus, Augustodunensis, cum alio non confundendus, Venantius, Vivariensis in Occitania, Donatus, Vesontionensis, Hugo, Autissiodorensis, ab illustribus natalibus, vita monastica, & eximiis Praesule dignis virtutibus, laudatus. De Taurini, Ebroicensis, gestis operosius actum est. Autoris Metensis aetas definienda fuit, in quam non unus error irrepperat. His vero accedere potest Cameracensium decus & gloria, Gaugericus, multis praeclarissime gestis & sanctitate plane eximius. De Stapino inquiritur, fueritne Episcopus Carcassonensis. Nec silendum de Ionio, Presbytero & Martyre Castrensi, neque de Severo, Presbytero, Confessore apud Viennensi.

Germania debentur Altmannus, celebris Pataviensis Episcopus, satis operose illustratus; atque item Hathumarus, primus Paderbornensis in Westphalia Episcopus, cujus memoria gloriosè

se renovata est, & gestorum series ad rectam Chronologiam reducta. Adde Rathardum, Presbyterum, Confessorem in Bavaria, Dieffensis Canonii conditorem. Hibernia Malchum, Lismorensis Episcopum, suggerit, unde Abel ortus creditur, apud Monachos Lobienfes depositus & cultus. Blanus vero, seu Blaamus, ad Scotos pertinet, Samuel, Presbyter Edessenus, ad Gracos.

EX STATU MONASTICO.

Inter precipuos hujus status, non ut Monachus solum aut Abbas Lerinensis, sed & ut Martyr collocandus est fortissimus Porcarius, cum quingentis Monachis dire laniatus a barbaris Saracenis, de cujus martyrii tempore, aliisque ad Lerinenses spectantibus, accurate disputatur. Mummoli, Abbatis & Confessoris non minus celebris, memoria apud Burdigalenses. Albertus, Carmelita, Messana in Sicilia & alibi de Ordine suo praeclare meritus est, quemadmodum & de Benedictino Jordanus Forzate Patavii, ubi diu moratus est, estimatissimus. Laboriosus fuit illustranda ac celebranda vita Cajetani Thienæi, a mirabilibus gestis, a praeclaris virtutibus, a multis miraculis, atque a novi in Ecclesia Ordinis religiosi institutione. Famianus, ex Ordine Cisterciensi, mirus locorum sacrorum vistor, multarum suarum peregrinationum finem invenit Gallefit in agro Romano, ubi corpus ejus adhuc incorruptum servari dicitur. Tres Viros praeclarissimos ex Ordine Franciscano producit hic Tomus, Vincentium, Aquila, Joannem Firmanum, a commoratione dictum Alvernicolam, & Amadeum, Hispanum, gestis & scriptis prorsus mirandum. Jacobus, Eremita, & Theodorus, Hegumemis, a Grecis laudantur potissimum. Chrestes, Abbas in Sicilia notissimus, Falcus & Nicolaus, Eremita in Apulia. Tales etiam fuerunt Gerardus in Castro Gallinatio diocesis Soranae, Getzelinus prope Coloniam Agrippinam, & Schetzelo in agro Luxemburgensi.

EX STATU SECULARI.

Multiplices Martyrum Classes non parum exornant Cyriacus, Largus, & Sinaragdus, Romæ, Afer, Quiriacus, & multi alii.

alii, *Augusta Vindelicorum*, *Faustinus, Mediolani*, *Justus & Pastor, Compluti*, *Firminus & Rusticus, Verona*, *Gregorius autem & Socii nominati duodecim, ab Iconoclastis dire trucidati, Angliam decoras Oswaldus, Rex & Martyr, Catanam Sicilia gloriosus in paucis Martyr, Euplus. Inter Græcos eminent Eufignius, Marinus Senex, Anicetus & Photinus, Tiburtius, cum tot aliis Sociis suis, & Hormisda in Persia. His junguntur Confessores, Deusdedit, Roma, Donatus, Foro Cornelii, Viator, apud Aurelianenses in Gallia, Celsus, apud Lemoices, Conradus vero Nartuinus in Bavaria.*

EX SEXU FOEMINEO.

Et hic sexus in hoc Tomo multis illustribus Martyribus excellit. Bassa, Paula, & Agathonica, Carthagine in Africa triumpharunt; Juliana, Agape, & Metrodora, Nicomedia; Maria Patricia, ab impiis Iconomachis coronata; Asteria, virgo, Martyr Bergomi, Digna, Tuderti in Italia: precipue autem Susanna, V. M. Romana; de cujus Actorum sinceritate vetus disceptatio, quoad fieri potuit, explicatur. Nil prætermisum est, quo Clara, virgo Assisensis, S. Francisci æmula, condigne exornaretur, uti & Hugolina, virgo Percellensis. Agilberta, virgo, Abbatissa Iorrensis, cultu magis, quam rebus, innotuit, uti & Cæcilia, alias Clara, Romarici montis in Lotharingia; at Rusticula, Arclatensis, Florentium nacta est præclarum sane Vita Scriptorem. Nonna, mater S. Greg. Nazianzeni, neglecta non est, neque etiam Margarita, vidua apud Septempedanos Piceni Italia.

Atque hi sunt precipui Sancti, quorum Acta, aut breviora etiam elogia, hoc Tomo illustrantur: quo autem die quibusve paginis querenda sint singula, docet Index Alphabeticus eorundem, toti Volumini præfixus; etatem porro Chronologicus. Cetera in subjunctis aliis Indicibus querenda sunt.

HISTOIRE ANCIENNE DES EGYPTIENS, &c.

h. e.

HISTORIA ANTIQUA ÆGYPTIORUM, CAR-
thagii-

MENSIS JUNII A. MDCCXXXV. 357

thaginensium, Assyriorum, Babyloniorum, Medorum, Persarum, Macedonum, & Græcorum; Autore ROLLINO, Rectore Academia Parisiensis, &c.

Tomus V.

Amstelodami, sumptibus Societatis, 1733. 12.

Alph. r.

Quam superioribus Tomis laudem jure merito tribuimus, eam, tantum abest, ut edito nunc in lucem *quinto Tomo* retractare necesse habeamus, ut omni potius modo amplissimisque encomiis extollendam esse existimemus. Supererat *Libri decimi Caput tertium*, quod ea, quæ tum ad rem religionis, tum ad ludos, & certamina Græcorum pertinent, pertractaret. Idque initio hujus *Tomus* exstat. Agitur in eo de festis Græcorum diebus generatim, & de Panathænis, sacris Bacchi, atque Eleusiniis nominatim, neque minus de Auguribus & Oraculis; tum etiam de ludis & certaminibus, athleticis, lucta, pugilatu, pancratio, jactu disci, pentathlo, cursu pedibus, equis, euribusque, instituto, honoribus & præmiis victorum spei propositis, diversitate etiam gustus, ut vocant, inter Græcos Romanosque, ratione spectaculorum. Neque certamina ingenii, spectacula & repræsentationes theatri, prætermittuntur, ubi gustus extraordinarius Atheniensium in ejusmodi repræsentationibus, æmulatio Poetarum, quorum alii aliis palmam prærupturi erant, brevis poematis dramatici idea, & origo progressusque Tragediarum, enarratur, & memoria illustriorum ex Atheniensibus Poetarum, *Æschylis, Sophoclis, Euripidis*, renovata, de Comædia antiqua, media, & nova, disseritur, Theatrum antiquorum describitur, atque nimius ejusmodi spectaculorum amor inter causas præcipuas inclinationis, relaxationis, & corruptionis Athenarum refertur. *Liber undecimus*, de Syracusanorum Tyrannis, in *duo* abit *Capita*, quorum *primum Dionysio* Seniori destinatur, & media, quæ ille, Syracusanorum tyrannide positurus, in usum vocavit, motus estis causa Syracusanis

sis & in tota Sicilia: eorumque bella contra Carthaginenses gesta; adventum *Platonis* in Syracusanorum urbem, ejusque intimiorem cum *Dione* amicitiam, & summum *Dionysii* in Poesiu amorem, cum observationibus & judicio eam in rem exponit. *Secundum Caput ad Dionysium Juniozem* pertinet, & de duplici *Platonis* itinere Syracusas suscepto, ejusque commoratione in aula *Dionysii*, fructuque ejus consuetudinis, deinceps quæ cum *Dione* acta fuerunt, de hujus exilio belloque adversus *Dionysium*, Syracusanorum in ipsum animo ingrattissimo, hujus vero in Syracusanos bonitate inaudita, commemorat. *Libri duodecimi Capite* unico status Græciæ post pacem, quam *Antalcidas* iniit, sistitur, bellumque Lacedæmoniorum adversus *Olynthum*, variaque bella Rerumpublicarum Græcarum cum inter se, tum vero etiam cum exteris, hacque occasione res ab *Epaminonda*, *Pelopida*, *Iphicrate*, *Agésilao*, & aliis, gestæ, mors quoque *Evagere*, Regis Salaminiorum, & successio *Nicoelis*, varia simul, quæ ad *Artaxerxem*. *Mnemorem* pertinent, enarrantur. *Libri decimus tertius* res *Oebi*, successionesque *Arse* & *Darii Codomanni*, attingit, *Dionysium* Juniozem, de novo imperio potitum, Syracusanos Corinthiorum auxilium implorantes, *Timoleonem* suppetias iis ferentes, & *Dionysii* victorem, libertatis Syracusanæ vindicem, & saluberrimarum legum autorem, refert, atque data occasione simul memoriam *Mexsoli* morientis, *Artemisæ*que lugentis, item *Denosthemis*, cujus vitæ historiam ad initium usque *Orationum Philippicarum* persequitur, diligenter conservat.

REFUTATION DES CRITIQUES DE BAYLE
sur Saint AUGUSTIN, &c.

h. e.

REFUTATIO CENSORIARUM ANIMAD-
versionum Cl. BAYLII in S. AUGUSTINUM, qua
tres continentur Tractatus: I) Vera clavis ad
Opera S. AUGUSTINI, contra Pelagianos scripta,
referenda; II) Examen Censurarum, in Dictionario
BAY-

BAYLIANO *passim dispersarum, super varia scripto-
rum ejusdem S. Doctoris loca; III) Dissertatio
de natura Legis Mosæ.*

Parisiis, apud Rollinum, Fil. 1732, 4.

Alph. 1 pl. 2.

Ingeniosissimus Baylius, ut in censoriis suis Animadversionibus nullius temere, magni licet hominis, pepercit auctoritati, sic venerandos etiam civitatis Christianæ Antislites acriter identidem castigare non formidavit. In his S. Augustinus præcipue numerandus, cui, in certaminibus Pelagianis versanti, rationis ac veritatis violatz, nullo rubore suffusus, diem dixit. In eo in primis multus erat ille, ut in multis Dictionarii sui locis asseveraret, Augustini, Cornelii, & Jansenii, Iprensis Episcopi, doctrinam unam eandemque fuisse. Hinc graviter idem molesteque tulit, quod Curia Romana Jansenii dogmata damnanda judicaverit, neque putaverit melius, eadem se opera ipsius Divi Augustini auctoritatis nervos incidisse. Bene igitur de hoc Reverendo Patre meriturus Autor indicatz scriptiois, in eo totus est, ut incurtionibus Baylianis, in primo præsertim Tractatu, mascule se objiciat. Absolvitur vero ille, præmissa Pag. 4.
brevis Præfatione, in qua loca Baylii recensentur, tribus Partibus: quarum prima fidem Jansenii in citandis Augustini locis in dubium vocat, ipsum generale hæreseos Jansenianæ principium huic Patri falso tributam esse, ostendit, & adulteram clavem ad referenda S. Augustini Opera a Jansenio datam proscribit. Pars altera declarat, doctrinam de perfectione justitiæ veram & genuinam clavem esse ad recludenda S. Augustini Opera, quæ Pelagianis opposuit. In tertia Parte Examen clavis cujusdam, quæ Opera S. Augustini contra Pelagianos edita aliquis aperire voluit, non ita pridem Patavii inventæ, instituitur. Indicatur hac clave Dissertatio quædam Theologico-Analytica de vero intellectu trium celeberrimorum Capitum, X, XI & XII, Libri S. Aug. de correctione & gratia. Autor hujus est. Steph. Lorenzoni, Sacerdos ex Congregatione Oratorii

10.

31.

52.

75.

155.

- torii Patavini, quippe quam ille Patavii A. 1729, 4, paginis 144
 constantem, in lucem emisit. *Secundus*, qui consequitur, *Tra-*
ctatus quatuor continet *Partes*. In *prima* examinatur, quo-
 nam jure *Baylius S. Augustino* remissionem aliquam seve-
 ritatis in morum doctrina adhibendæ objectaverit. In *altera*
Parte inquiritur, quidnam de illa ambitiosa prædicatione Cl.
Baylii: J'ai relançé S. Augustin, depexum & exornatum red-
didi S. Augustinum, quæ in Commentario Philosophico, *Con-*
trains-les d'entrer inscripto, leguntur, statuendum esse videā-
 tur. *Tertia Pars* examen eorum exhibet conatum, quos
Baylius in se suscepit ad objectionem funditus evertendam,
 quam *Augustinus* Deorum opposuit cultoribus, occasione mor-
 tis *Lucretia*, summis in cælum laudibus ab ipsis elata. *Sum-*
ma Partis quarta Examen illius est loci, qui ansam præbuit
 Cl. *Baylio* dicendi, *S. Augustinum* secundiori usum esse fortu-
 na, quam sapientia. *Tertius*, qui superest, *Tractatus*, quique
Dissertationem de Natura Legis Mosæ conscriptam suo com-
 plectitur ambitu, *quatuor* habet *Partes*: quarum *prima* sta-
 tum quæstionis, sicut inter Apostolos atque Judæos agitabatur,
 nobis ob oculos ponit. *Secunda Pars* explanat statum quæ-
 stionis, qualis inter Patres ac Manichæos erat. *Tertia Pars* sta-
 tum evolvit quæstionis, ut erat inter *S. Augustinum & Pelagia-*
nos. *Quarta*, & ea ultima, *Pars* statum declarat quæstionis,
 ut illa inter Defensores fidei Concilii Tridentini, atque nostro-
 rum temporum Hæreticos, comparata esset solet. Qua alte-
 ra appellatione *Jansenii* amici cumprimis intelliguntur. Hoc
 loco *quinque* potissimum *Argumenta* pertractari reperimus:
 1) de fine, quem Deus propositum habuit sibi, cum Legem in-
 stitueret antiquam; 2) de fine, quem Deus proposuit Israeli-
 tis, Legem constituens; 3) de auxiliis gratiæ, quæ concessit
 Deus, durante *Mosæ* Lege; 4) de statu Synagogæ, in se con-
 sideratæ; 5) Parallelismus & comparatio *Manichæismi* &
Jansenismi, ratione veteris Legis, instituitur.
 Accedunt, his omnibus erudite pertractatis, *tres Indices*. *Pri-*
mus loca Sacræ Scripturæ, *secundus* loca *S. Augustini*, ac *ter-*
tius denique ipsa rerum argumenta, commemorat. Non est
 hoc

MENSIS JUNII A. MDCCXXXV. 261

hoc dissimulandum, quod obscurari non potest, sed præ nobis ferendum, plurima hic, quæ haud sane levia esse videntur, literatissimum, quisque sit ille, Cl. Baylio opposuisse Autorem. Nos autem iidem certissimi, etiam sumus, Cl. Baylium, si in vivis adhuc esset, multa, quæ, si operæ duceret pretium, respondurus esset, in pronum habiturum.

CHRIST. GODOFR. HOFFMANNI, S. R.
Boruss. Maj. Consil. Intimi, & Fac. Jurid. in Academia
Viadrina Præsidis, Historiæ Juris Romano-Justini-
niani Volumen primum.

Lipsiæ, in officina Grossiana, 1734, 4.

Alph. 5 pl. 10½.

Quod jam dudum communibus omnium votis expetitum erat Opus, cujus prior editio mirifico excepta fuerat plausu, nunc tandem salutari omine de novo prodit in conspectum eruditorum. Ergo nunc habent Juris Romani studiosi, quo præstantius, quo præclarior, quo magis fructuosum, Opus vix possint desiderare. Cum enim ceteri, qui ad condendam Jurisprudentiæ Historiam animum appulerunt, vel compendiarie tractatione perfuncti sint, vel nimis duram importunamque crinem exercuerint, vel sola hominum facta literis consignaverint, id, quod jam antea *Mense Septembri A. 1719 pag. 382* ingenue fassi sumus, habet singulare hic Liber, ut naturam, ortum, incrementa, vicissitudinesque Legum Romanarum accurate, & ex ipsis Reipublicæ rationibus domesticis tradat, Magistratuum seriem describat, Patriciorum artes, fraudes, malitiam, commemoret, Jurisprudentiæ Romanæ nexos atque errores detegat, denique omnia ad prudentiæ legislatoris regulam exigat. Quo ipso magnam gratiam iniit ab illis, qui non fabellis, suavissimis illis puerorum deliciis, pascuntur, sed qui omnem

Historiam sterilem, infœcundam, & ab omni usu plane remotam, ex vëro judicant, quæ recreandis hominum animis solum inservit, neque eos probiores melioresque reddit. Ipsa Librorum & titulorum, quæ in hoc Volumine continentur, series, quam ad præsumptum campum struendum habuerit Ill. Autor, unumquemque luculentè docere poterit. *Liber I de Jure, quod Roma ante Justiniani tempora viguit, agit. Caput I originem & progressum Juris Romani enarrat, & in quinque Periodos hujus temporis ambitum includit. Describit itaque Periodus prima Historiam Juris Romani ab urbe condita usque ad Regum electionem; Periodus secunda eandem post expulsos Reges usque ad XII. Tabb. promulgationem; Periodus tertia Historiam Juris sub Decemviris; Periodus quarta Historiam Legum post Decemviros usque ad Imperatores; Periodus quinta Historiam Juris & Legum sub Imperatoribus. Caput II Collectiones Juris ante Justinianum sùctat, Edictam perpetuam, Codicem Gregorianum & Hermogenianum, Codicem Theodosianum, Novellas Theodosi ac subsequentium Imperatorum, tribus Sectionibus perlustrat. Liber II Jus Romanum, ab Imperatore Justiniano in Corpus redactum, atque Imperatorum in Romanam Jurisprudentiam merita, considerat. Et Caput quidem primum in Justiniani & Theodora originem, vitam, & mores, inquirit; Caput secundum de Collectione Juris Romani a Justiniano in certa Volumina instituta disserit. Liber III Jurisprudentia Romana post Justinianum in Orientali Imperio satè persequitur. Occurrunt Capite I Versiones Juris Justiniani in linguam Græcam; Capite II Constitutiones Imperatorum, qui Justiniano successerunt, usque ad Leonem Philosophum. Sequitur Capite III Historia Basilicorum. Excipiunt hanc Capite IV & V Novella Leonis & ceterorum Imperatorum, qui post Leonem imperii tenuerunt clavum, Constitutiones. Denique Capite VI comparent Scripta Jecorum Græcorum, quæ vel Basilicis recentiora, vel incerta ætatis, sunt. Age nunc, veniamus in rem præsentem, & specimè-*

nibus

nibus quibusdam allatis ea, quæ scripsimus, comprobemus. Egregium artificem se gessit in exprimendo *Servi Tullii ingenio* Ill. Autor. *Superavit, inquit, certe omnes Antecessores Servius ostenta, atque Senatui & Plebi, quicquid relictum erat potestatis, e manibus sensim eripere tentavit. Hinc etiam fovit dissidia inter plebem & Patricios, favens plurimum multitudini. Plebi enim ferme persuaserat, se popularem regiminis formam introducere velle.* Jure Romano antiquo pecuniam capitalem in debitores statutam fuisse contra *Bynckersbeckium* defendit, neque capropter crudelitatis cujusdam accusandas esse Leges Romanas, sed, necessitate permotos fuisse Quirites, ut his necis permitterent creditoribus in importunos debitores suos, vel exinde contendit, quia tot ac tam graves turbas excitavit plebesi, ut debitorum remissionem Patriciis quasi extorquerent. Jucundum est legere operosam rerum Romanarum recensioem Chronologicam ab A.U.C. 307 ad annum 708, & quæ paucis plagulis interjectis, eandem excipit, ab A.U.C. 708 usque ad annum xrx Christ 527. Neque minorem utilitatem præstabit Index Legum præcipuarum Romanarum, ordine Alphabetico dispositus. Actionum Legis autores non quidem insidias struxisse plebi, vix tamen ab omni suspitione fraudis absolvi posse eosdem, censeo, quod eas tanquam sanctissima mysteria occultaverint, ad universa propemodum negotia extenderint, atque iisdem tam insignes effectus assignaverint. Quibus callidis subdolisque artibus nihil aliud quæsierunt Actionum Legis autores custodesque, quam ut sub publicæ utilitatis prætextu privatis commodis suis studerent, & sensim sensimque plebem Romanam sub jugum suam mitterent. Strenuum agit formulariæ Jurisprudentiæ osorem. Etenim vix possibile esse omnibus actionibus perpetuas & adæquatitas præscribere formulas, præterea servile esse & humano ingenio indignum, ad certum verborum positum & uniformem sonum omnes actiones componere, denique formulas Jurisprudentiam in rem memoriæ commutare, cum tamen illius maxima vis in judicandi arte sita sit. Fictiones juris insignem ævum Jurisprudentiæ Romanæ indicare, nosque his leges ad aquita-

Page 11

36, 36.

49 - 80.

258 - 280.

88 - 199.

202.

203.

235.

- Pag. 241. æquitatem reducendi mediis commode carere posse, & inanem esse eorum laborem, qui fictiones ad naturalia & simplicia principia referre conantur, decernit. Prætorum Edicta valde conturbasse Jurisprudentiæ Romanæ ordinem, æquitatis specie incautis atque credulis imposuisse, incertam, prolixam, & confusam reddidisse totam Jurisprudentiam, ex vero sentit.
258. Bella Romanorum optimo jure latrocinia appellari posse existimat. Ad tam frequentia bella occasionem dedisse res angustas & superbiam Romanorum, privatorum, qui per bella servos, divitias, prædia, augebant, utilitatem, Consulium & Ducum ambitionem, Senatus malitiam, qui ea propter contra alias gentes arma strangebant, ne plebs scelestas & nefarias ejus machinationes, quibus ipsi libertatem eripere volebat, sentiret, neque illi sese opponere posset. Laudem meretur recensio Jctorum, quorum *Pomponius* & *Pandectæ* mentionem injiciunt, ordine Alphabetico instituta, in qua ætas, scripta, & secta, cui Jctus fuit deditus, breviter, sed accurate, traduntur.
- 318-346. Gratum quoque fuerit, pervolvere Jctorum, qui in Jure commemorantur, Catalogum singulari industria ab Ill. Autore confectum. Nec minus placebant elegantioris Jurisprudentiæ cultoribus generales illæ de Rescriptis principalibus Observationes, Sanctionibus Pragmaticis, quæ in *l. 7 Cod. de div. Rescript.* definiuntur, tractatu & consilio adhibito Princeps diligentius effususque respondit ad preces, vel relationes, vel suggestiones judicis & aliorum. Differunt a Rescriptis, quia in his inferuntur preces, & subjicitur subscriptio brevis. In Pragmaticis vero Sanctionibus non solebant inferi preces, sed solebat precum vel relationum mentio fieri. Nam plerumque Pragmaticæ jussiones dabantur ad suggestionem & suasionem Magistratum, vel etiam corporis alicujus. Constitutum etiam erat, ne in privatorum causis fierent, quamvis, eas aliquando privatis concessas fuisse, ex ipsis legibus appareat.
432. *Adrianum* magis ex innata superbia, quam bono consilio, emendationem Juris suscepisse, judicat, & in causas, cur *Adrianus* Prætorum Edicta Antecessorum suorum Rescriptis prætulit, solícite inquirat. Refert ad has commune Principum vitium, quibus

quibus Antecessorum instituta plerumque displicent. Accedebat principalium Rescriptorum paucitas. Consistebat maxima Juris privati vis in Prætorum Edictis. Denique evertebatur hac ratione conscripto Edicto perpetuo forense Prætorum regnum, & eorum penitus obmutescabant oracula. *Theodoram*, *Justiniani*, Imperatoris, conjugem, vix ab omni inhonestæ vitæ præsumptione immunem habendam esse, arbitratur Ill. Autor, licet, *Procopium* in ea describenda odio & affectibus multum dedisse, verosimile esse, largiatur. Falli eos docet, qui *Theodoram* doctarum mulierum numero clasique adscribunt, quia alioquin facile augeri posset eruditarum Reginarum Augustarumque catalogus. Non pigebitquemquam ea legere, quæ de *Procopii* satis, de adversariis ejus, & imprimis de barbaro illo *Eichelio* copiose diserit Ill. Autor. Certe ipsi cum Ill. *Hoffmanno* fatemur, parum roboris inesse argumentis Virorum doctorum, quibus *Procopium* impetunt, & summa injuria accusari *Alemannum*, quem plerique, infana erga *Justinianum*, *Theodoram*, & *Tribonianum*, veneratione permoti, injuriarum & criminum socium faciunt. Sed hisce importunis, quibus cæci *Justiniani* & ejusdem asseclarum amatores *Procopium* & *Alemannum* proscindunt, calumniis singulari Libro propediem respondebit Consultiss. *Gottlob Augustus Jenichen*, Collega noster, Adversariorum argumenta confutabit, & horum Martyrum juridicorum defensionem in se suscipiet. Ea, quæ de Versionibus Pandectarum Græcis *Thalelai*, *Cyrilli*, & *Dosithei*, dicuntur, aut incerta esse, aut plane falsa arbitratur Ill. Autor. Illos se & alios egregie decipere conjicit, qui, Basilicorum compilatores Codicis & Pandectarum textum Latinum in Græcam linguam transfuisse, confidenter affirmant. Quam dicam eis quoque scribit, qui, *Leonis* Novellas ab Imperatore, uti nos habemus, fuisse editas, existimant, & sententiam suam ex Proœmio, illis præfixo, muniunt. Hoc enim nihil aliud est, quam Constitutio de Legibus, quæ minime se refert ad subjectas Novellas, sed potius, si recte illud inspiciamus, de Basilicis agit. Atque probabile esse, hoc ab eo, qui Novellas *Leonis* ordinavit, primo loco collocatum fuisse, & erroneæ huic opinio-

Pag. 511.

514.

544 - 551.

628-630.

655.

opinionem præbuisse occasionem. In *Parte secunda Operis hujus* reperitur *Christiani Thomasti Delineatio Historiæ Juris Civilis*, *Fr. Hottomanni Anti-Tribonianus*, *Jo. Seldeni Dissertatio ad Fletam*, & *Virginii Valsechii Epistola de veteribus Pisana civitatis Constitutis*, quos Libros, cum alio tempore prolixo celebraverimus elogio, nunc prudenti præterimus silentio.

SYSTEMA NOVUM MECHANICO-HIPPOCRATICUM de Morbis fluidarum & solidarum, ac de singulis ipsarum curationibus, Opus Theorico-Practicum JOSEPHI THOMÆ ROSETTI, Physicæ & Medicinæ Professoris, D. O. M. ut donum suum redditum atque dicatum.

Venetis, apud Antonium Bartoli, 1734, fol.

Alph. 5 pl. 7.

Post tot tantasque principiorum in re medica mutationes nondum deest rerum novitas, & quandoquidem nihil dici aut cogitari potest, quod non dictum sit cogitatumve prius, connubia instituuntur recentiorum veterumque Scholarum, ita ut antiquis non prorsus incognita fuisse neotericorum placita afferantur, aut, posse primam nostramque, qua vivit Medicina, ætates inter se conciliari, affirmetur. Inde est, quod optimus ille *Hippocrates*, qui Chymicus esse incepit, ex quo sic visum est *Tachenio*, jam novam induat faciem, Mechanicumque se profiteatur magno eorum tædio, qui singularem a se excogitam hypothesin arbitrantur, magnosque exinde spiritus alunt, ex quo omnia secundum leges motuum mechanicaque necessitate fieri demonstrant, quasi hæc omnia ignorata fuerint primis Medicinæ statutoribus. Inde maximum est Doctiss. Autoris in venerabilem antiquitatis canitiem meritum, quod unica ex *Hippocratis* thesauro defuncta locutione τῶν ἐνορμῶντων, *imperturum facientium*, novum Systema condere annis sit. Res

ex

ex animi sententia successit, & qui acidum & alcali ignorasse negari poterat *Hippocrates*, quandoquidem disertis verbis, *amarum & acidum sanguini inesse*, in Libro de antiqua Medicina allegat, quomodo Mechanicus esse desineret, qui *impetum facere*, cui termino similis nullibi ob significandi Græcum valorem invenitur, principia corporis professus est. Ita sane se res habet, sermonis brevitate usi veteres, multa ignorasse dicuntur, quod loquaces minus fuerint, & menti Lectorum divinandum aliquid reliquerint. Concedimus nos quidem, Seculo nostro inventionum gloriam in plurimis, verum negari in simul non potest, plurima a nostris non apponi, sed recoqui, novisque saporibus imbutas veterum veritates mensis nostris adinvereri. Ergo & *Hippocrates* virium motricium efficaciam probe calluit, possuntque ejus opiniones in nostras commode permutari, sed mutandi sunt termini, qui spiritus hæctenus dicti sunt, *enormontica pars audiet*, non morbi spirituum appellabuntur, sed *morbi enormontici* non spiritibus medebimur, sed *enormonticis & enormontica* exagitanda erunt remedia. Sic rerum, morum, vocabulorumque, tyrannus est usus, qui principium vitæ nostræ modo animam, modo spiritum, modo Archæum, & secundum diversas, quibus inest, corporis partes, modo Gasteranacta, modo Rachamelcam, stilo *Dolai*, & nostra hac ætate fluidum nervorum, vocitari jussit, qui effecit, ut spiritus ex foro Medicorum, modo relegati, modo civitate denuo donati & vindicati fuerint. Jam enormontica pars dicentur spiritus, cetera omnia convenient, sicut τῶν ἀερίων ex *Hippocrate* jam mentionem fecit, & de spiritibus interpretandos esse edocuit *Helmontius*. Inde suæ famæ insigniter consuluit Autor, quod, novam esse hanc suam de enormonticis sententiam, negat, sed renovatam, & ex cineribus, quibus post *Hippocratis* tempora sepelita fuit, denuo exstructam, quo ipso non minus in Rempublicana literaria beneficiū contulisse censendus est omnium bonorum suffragio. Sunt adeoque enormontica pars spiritus aliquis, medius inter animam & corpus, cujus ministerio utatur anima, ne scilicet, sicut conscia actionum ejusmodi non est, necesse habeat, sordidissimas,

dissimas quasque functiones obire. Competit autem ejusmodi principio enormontico triplex officiorum genus, enitendi, aut vitalem nisum exercendi, elasticum concipiendi robur, & quamdam arbitrii similitudinem exprimendi, quo ipso efficitur, ut ratiocinium instituire videantur animantia bruta, cum non nisi sensu communi objectorum impressiones discernant. Quodsi cum ulla re similitudo intercedit hisce enormontis corporis partibus, intercedet cum igne, cujus est, nullo carcere contineri posse & ad omnia latera impetum facere & erumpere velle, quo ipso variorum motuum mechanicorum causa & auctor est. Interim ita legibus, quas natura tulit, non obtemperant enormonticæ partes, eo petulantiores, quo magis impatientes quietis, ut non lascivire frenumque excutere de die in diem tentent, quo ipso morborum ingruit necessitas, quorum nullus omnino est, qui non enormuntam partem, (adsuescendum est termino, cetera omnia bene sese habent,) suo modo involvat. Aut enim fervidissimo conflictu *Enormon* causam morbificam evincere conatur, unde morbi acuti, aut velificando leviolem pugnam instituit, quod impar se tantæ tamque gravi causæ futurum sentiat, ut sic paulatim & per insidias, qui aperta fronte non poterat, sede turbetur humanæ salutis hostis, prout in morbis chronicis. In genere autem consideratus morbus nihil aliud est, quam conatus naturæ, id est, impetum facientis seu principii enormuntis virtus, qua materiæ morbificæ exterminationem in ægri salutem molitur. Quo ipso clarum, obscuram satis naturæ notionem non melius, quam enormontico nisu explicari posse, quod causa morbifica nihil aliud sit, quam ens leges vitæ turbans, & rectorem vitæ ad conflictum provocans, quo conflictu durante ægrotare dicatur corpus. Atqui hæc spirituum seu enormuntionum iracundia necessaria est, utpote a variis accidentibus emota. Datur autem & spontanea spirituum ataxia, & propria thymosi facta commotio, quo tempore ferocire spiritus absque alieno stimulo dicendus est, qui haud raro, etsi legitime compositus sit ad motus sanguis, & vasa bene se habeant, effervescens, ruptis extremitatibus, hæmorrhagisque excitatis, aut in dolentes per se partes sæviens, tristes & exitia-

exitiales corpori, cui præest, tragœdias, ludit. Atque sic suo lasciviente impetu *Enormon* proprii defectus causa est; deficiens enim, ubi deseruit, vappescentem relinquit sanguinem suum, imo jam in chylo rite præparando peccat, quod *Enormonticus* ejusmodi languor non tantum propriæ rei privatæ male prospiciat, sed & invadentibus hostibus, causis scilicet morbificis, debita ratione per motus criticos ac coctiones debellandis par esse non possit. Neque autem per se vitiosus est enormonticus ille impetus, sed mali radices a sanguine, qui ejus origo est, agit. Talis enim est spiritus, qualis massa sanguinis, imo vero in ipso sanguine spiritus, seu enormuntis sedem domiciliumque figunt, de quo dubium nullum esse potest consideranti, cum sanguinis jactura ipsum vitale principium excedere, ut animi deliquium patiantur, quibus sanguis ex vena ad decem uncias educitur, cum alii plurimum librarum sanguinis pondus impune dimittant, manifesto indicio, majoribus sanguinis fluminibus plus spiritus, quam parvulis capillaribusque rivulis, inesse. Quod si quis sanguinis utriusque, arteriosi ac venosi, differentiam, quod ille floridus sit, hic vero obscurus, & ad quietem properans, explicare suscipiat, dici aliter non poterit, quam enormonticis partibus divitiorem esse arteriosum, pauperiorem venosum sanguinem. Proinde vel in musculorum substantiam mutantur arteriæ, vel in cerebro hanc, qua abundant enormonticarum particularum quantitatem deponunt. Dolendum saltem, suo, quod hætenus legitime perfecit, officio deponi cerebrum ab Autore, ut nulla omnino eidem concedatur ex sanguine spiritum eliciendi libertas. Sententia, quam pag. 26 proponit Autor: *Spirituum genesis ex pulmone, & paulo post: in cerebro spirituaſcentia esse non potest*, sic nova est, ut omnem Anatomicam de nervorum propagatione veritatem subruat & evertat, dubiumque relinquat, utrum embryo, cui nullus pulmonum usus est, sua vita vivere credi possit, aut utrum, quibus nulla est aut parcior respiratio, uti aequalia animalia, impetum facientibus gaudeant; neque alia, quam possibilitatis, argumenta, eademque satis pauca, adducuntur, nisi forte ab aere in pulmonibus partes enormuntas sanguini

guini accedere contendat, in quo neminem dissentientem habiturus est. Quocunque tamen & quo in loco facta enormitarum partium sit genesis, rariores eisdemque nobilissimos, in corpore humano usus præstant, *sanguinem depurant*, excitationisque sanguinis despumationibus, exanthemata, variolas, morbillos, in peripheriam cutaneam eliminant, crisesque provocant salutiferas, nisi turbentur in negotio, id quod malo ægrotorum fato fieri solet, cui fini assequendo nullæ unquam fermentationes sanguinis, secundum leges Chymicas factæ, interviunt. Demonstrare enim annitur, Cl. Autor sanguinem sic comparatum non esse, ut ab intestina particularum, eundem constituentium, pugna, conflictus salium diversæ indolis subsequi possit. Cum autem inter tres corporis humani partes ad mentem *Hippocratis, continentes contentas & impetum facientes* ultima nobilitate, & in reliquis imperio superior sit, dicendum initium ab eadem facit Cl. Autor, & primo loco de morbis enoromaticis, seu spirituum propriis, melancholia, delirio, aliisque hujus generis morbis, disserit, quotquot sine febre humorumve consensu adolescere deprehenduntur, servata reliquorum historia, qui humorum vitium pro causa agnoscunt, quamvis spiritus primario afficiant. Classi, quæ de Febris inscribitur, seu de Morbis fluidorum, quo in negotio, fatendum, nihil defæcatum magis, aut majori industria perpolitum, Autoris de Februm indole judicio dici vel excogitari posse, utpote qui, quo modestus magis est, ita, ut denuo profiteatur Libri secundi Præfatione, *sibi non de novo, sed de neglecto apud posteror impetum faciente* sermonem futurum, eo plus industriæ in perlegendis Autorum omnis fere ætatis placitis, collocasse deprehenditur, ita, ut, & judicii & laboris opus hoc suum esse, merito fatendum sit. Magnopere placuit placetque omnibus bonis ejus de naturæ curatione, seu de crisi, in quam febris terminatur, judicium. Medicum spectatorem saltem esse debere crimum, si natura demonstret, se totum curationis negotium sibi arrogasse, socium, eundem esse debere & coadjuvantem, si languidiorem eandem aut impetuosiores pro excitanda crisi deprehenderit. Primam adeoque debere esse naturæ,

MENSIS JUNII A. MDCCXXXV. 277

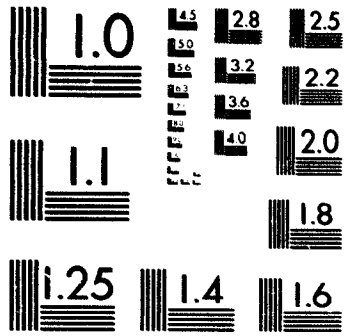
turæ, secundam hinc artis curationem monet, quo in loco dieteticis curationibus & curatissimis victus cautelis plurimum attribuit, quo facto omnia omnium febrium, secundum singulæ indolem accurate descriptarum, remedia rationali bilance mutinatur. Tertius Liber de *Morbis solidarum cum febre; & sine eadem* inscribitur, quo loco denuo Enormon suum iracundiæ, excandescentiæ, & thymoseos, sileo prorsus *Helmontiano* inculcat, ita, ut, si illius ataxia regionem capitis invadat, cephalalgia, delirium, aliæque hujus generis mala, oboriantur, si ad thoracem concitatus feratur, vasis hujus regionis affectus subsequantur, in abdomine evigilent tormina, in peripheria corporis variolæ, morbilli, petechiæ. Verum non semper furit Enormon, magnoque impetu causam morbificam expellere tentat, sed non sufficientibus viribus, in capite lethargum, lipothymiam, aliæque hujus indolis morborum genera, in infimo ventre, alvi inertiam, stipticitatem, & ita porro, producit. Inde hac methodo capitis, thoracis, infimique abdominis, morbis, cutaneos aliosque peripheriæ affectus subnectit, chirurgicorum vero morborum mentionem faciendi fortasse consilium non suscepit. Tantum autem abest, ut severiores judices nos elegantis & apprime utilis Libri profiteamur, ut potius certo persuasum nobis habeamus, nec sine ingenii cultura eundem legi, nec sine infigai humani generis salute ad usum pertrahi, quæ eodem continentur, Theoremata posse.

MISCELLANEA BEROLINENSIA, AD Incrementum Scientiarum, ex Scriptis, Societati Regiæ Scientiarum exhibitis, edita. Continuatio tertia, sive Tomus quartus, cum Figuris & Indice materialiarum.

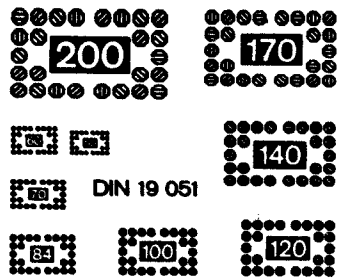
Berolini, sumtibus Jo. Andr. Rüdigeri, 1734, 4.

Alph. 2. pl. 6, cum Tabb. xn. ii.

Nonnihil temporis diuturnioris effluxit, ex quo *Continuatio* horum *Miscellaneorum* amissu eorum, qui Reipublicæ literariæ

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

1:24

NOVA ACTA ERUDITORUM
LEIPZIG 1735

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 613 c 4⁰

terariz hujus seu Societatis summum tenuerunt, fuit retardata. Præses, Propæses, ac Directores Regiæ Berolinensia Scientiarum Societatis hoc ipsum, æque ac alia, exponunt in formula Dedicacionis, ad Illustrissimum *Adamum Oetium*, *L. B. de Viereck*, Protectorem Societatis suæ, directæ. *Pars Prima* hujus *prima* continet *Mathematicas*, quibus, interposita *Parte secunda* de *Etterariis*, aggreganda sunt *Mathematica pag. 230-245* exhibita. *Pars tertia* complectitur res *Physicas & Medicas*. Delibabimus singula sæptim. In limine Operis repræsentatur *Cel. Alphonsi des Argues*. Tractatio de *Annis Egyptiacis*, Auctoris multijugam lectionem, scientiamque, tum Astronomicam, tum Chronologicam, comprobans. Egyptii annum primi invenerunt ex observatione solis meridiani, cancrum ingressi, australium capiti imminentis. Cum menses 30 dierum constituissent, eosque intervallo unius anni solaris duodecies replicari animadvertissent, annum solarem ad dies 360 alligarunt. Cl. Auctori videtur certum, Seculo Noachico hanc fuisse anni formam. Zodiaci divisio facile innotuit. At cardines solstitiorum Egyptii determinare haud ausi, ad Sothin seu Caniculam direxerunt, cujus ortum heliacum observare consueverant. *Æram Egyptiacam* deducit Auctor ab anno Periodi Julianæ 2429, quam *Marsbamus* ab anno Periodi Julianæ 2371 exorsus fuit. Ortus heliacus Sirii locandus est vero in annum 2429, diem Julii 20, horam 3, min. 57, sole existente in cancri gr. 6, min. 38½, & horizonte depresso ad gr. 2, min. 6. Hic calculus debetur diligentiz Astronomicæ *Cel. Christofridi Kirchii*. *Theon Smyrnæus & Porphyrius* dudum fundamenta huic supputationi subministrarunt. At, quia Sirius annum antevertit diebus circiter quinque, revolutio ejus annotata fuit annis antiquis 69 major, annis 70 minor. Præterlapsis 7 revolutionibus ejusmodi, Sirius oriri visus est ipso anni die primo. Unde patuit, annum circiter constare solarem quam proxime diebus 365¼. *Ramesen*, de quo *Plinius Hist. Nat. XXXVI, 8, 9*, tradit, fuisse illum Regem *Ægad. I, 8*, conditorem urbis cognominis, qui pyramides exstruendas curaverit, observat Noster. Hæc non nisi ope obler-

Pag. 2.

3.

5.

6.

8.

observationum Astronomicarum fieri potuisse, cum *Joanne*
Matthæo de Chazelles idem credit. Anni solares nostri 1460
 constituunt Ægyptios veteres 1461, dies vero 533265. Perio- Pag. 13.
 dum hanc per Phœnicem hieroglyphice repræsentarunt Ægy-
 ptii, ut patet ex *Taciti Ann. VI, 28.* Quod ubi interpretes
Taciti cognovissent, locum tantopere haud corrupissent. Res
 ipsa enim ex *Firmici*, Astronomi, Præfatione potuisset addisci.
 Dies 20 Julii, quo *Cairi* sub latit. 30° 2' anno Periodi Julia-
 næ 3389 Sirius ortus est Astronomico, mane, hora 4, sole tunc
 existente in Cancro 14° 3', fuit dies Saturni, si sacer, qui dux 14.
 temporis & hebdomadis habetur. Hæc ratio, cur a Saturno
 hebdomas sit inchoata, huc usque latuit. Ex hac fimbria fa-
 cile de texto judicare licet. Post hanc Commentationem ejus- 24 seq.
 dem Viri immortalis comparet *Dissertatio de Cyclis Sinen-*
sium sexagenariis, quam, invitatus a *Theophilo Sigfrido Bayero*,
 addidit admodum senex. *Annales Sinenfium*, in Biblio-
 theca Regia Berolinensi obvios, de quibus idem *Bayerus* egit
 in Præfatione ad Museum Sinicum pag. 51, in usus suos adhi-
 buit. De hac notitia affertur luculenta hic pag. 25- 27. *Mil-* 26.
leri & Bayeri unus & alter, circa illos error detegitur. Dein-
 de cyclus ipse uberrime exponitur. Hinc comparat *J. H. Her-* 54 seq.
tsensteini *Explicatio Cycli*, lapide in *Monasterio Sturzel-*
brunn, ad fines inferioris *Alsatiæ* sito, incis. Ostendit Au-
 tor, cyclum lunarem Paschalem *Diomyfianum*, seu Aureum Nu-
 merum, in lapide exhiberi. Sequitur ejusdem *Hertensteini* 60 seq.
Determinatio contrarum Volvæ Ionica interioris, qua me-
 thodus *Goldmanniana* emendatur. Quinto loco apparet *J. L.* 64.
Frischii *Iris circa solem d. 11 April. A. 1729. observata Berolinæ.*
 Ejusdem cogitata *de origine Characterum obscuriorum, qui-* 65 seq.
bus in Calendariis signa Zodiaci indicantur, exhibentur loco
 sexto. Signum cancri 69 ortum debet duabus chelis cancri
 ex adverso appositis. Signum Scorpionis ex ejus cauda & an-
 nexo aculeo deductum. Signum Leonis est corruptum Græ-
 cum Lambda majusculum, initium vocis *Παρδάλος*. Signum 66.
 Capricorni est Tε contractum, ex voce *Τερέγος*. Idem ad- 67 seq.
 didit cogitata *de origine Characterum, qui apud Astronomos*

Mm
signi-

- significant Plakstas.* Apex in Martis vertice est conus, in quo olim crista galeæ. Pinnae petasi Mercurii mutarunt inconsiderantes in tauri cornua. Signum Jovis fuit profectum ex caractere aquilæ volantis. Saturni signum fuit falx, postea passim depravata. Idem loco octavo exhibet *Descriptionem ulteriolem, quam primum specimen Atlantis Germaniæ sacra Evangelica requirit*, in quo Dioecesis Neapolitana ad Aisam fluvium in inferiore Principatus Brandenburgici Bayreut parte, cum omnibus Parochiis, earumque filiabus, & ad easdem pertinentibus minoribus locis, villis, prædiis, molis, &c. in charta Geographica depingitur. Vox & appellatio *Weiler* repetitur ex Latino-barbara *villari*, id est, loco, in quo tot incolæ non reperiuntur, quot constituendæ Parochiæ sufficiunt. Aliis fortasse arridebit originatio ex *Weile*, mora, commemoratio. Nono loco exhibentur *Observationes occultationum, immersionum, ac emersionum satellitum Jovis, in Observatorio Kroskiano Berolini factæ a Jo. Wilh. Wagnero, præsertim interdum 5 observante Jo. Henr. Hofmanno, olim Astronomo.* Observationes susceptæ fuerunt annis 1706, 1707 & 1708. Sequitur hæc *Christofridi Kirchii, Astronomi inclytissimi, Observatio Eclipsos solis prope Horizontem, d. 25 Sept. A. 1706 post meridiem in Observatorio Regio Berolinensi peracta. Succedit ejusdem Eclipsis lune, d. 11 Octobr. mane Berolini in Observatorio eodem observata, in tabulam redacta: nec non Eclipsis solis, d. 15 Sept. A. 1727 ante meridiem ibidem animadverta.* Notatur, imaginem solis eo minus depingi accuratè, quo magis convexum sit vitrum oculare, quod in causa est refractionis inæqualis. Excipit hæc Observationem ejusdem series *Elevationum Poli quarundam, Mense Julio A. 1731 observatarum.* Elevatio Poli Francofurti ad Viadrum deprehensa est 51°, 22': Gubenæ in Lusatia 51°, 56½': Monasterii Cellæ 52°, 5½': oppiduli Furstenberg 52°, 9½': pagi Talsdorf 52°, 28 circiter. Hæc in gratiam eorum, qui mappas chartasque adornant Geographicas exemplo Cel. *Doppelmaieri.* Sequitur loco XVI ejusdem *Commentatio de Portis Caspiis, earumque vero situ.* Autor præstantissimus dudum illustrare
- sona-

conatus est Imperii Perfici Geographiam antiquam, comparans ea, quæ adhuc durant immota, cum relationibus veterum haud infelicitè. Hyrcaniam ponit in Provinciis hodiernis *Jorgians*, five *Schurfchan*, & *Asterabad*: *Caspios*, *Gelos*, & *Mardos*, in hodierna *Kilan* figit: *Atropatenen* perhibet esse nunc *Adirbeitzan*. Vindicatur locus *Taciti Ann. XV, 31*, contra *Cellarii* conjecturam de mendo, *Geogr. Antiqu. Lib. III Cap. 18 pag. 476*. *Ecbatana* vocatur nunc non *Tauri*, sed *Hamadan*. Media magna in hodierno *Irac Agemi* ponenda est. Pag. 87. *Cellarius* portas *Caspias* justo loco posuit. Multa notatu digna cum mappa Geographica præstabili hic afferuntur. Recentiores hic passim convincuntur errorum, nec minus antiqui. Sequitur *Transitus Lune apud duas fixas observatus Berolini d. 11 Febr. A. 1718 a Jo. Wilb. Wagnero*. Idem A. 1720 Mensibus Majo & Junio sexies Berolini observavit motum Saturni retrogradum. Siftitur hinc *Eclipsis Lune totalis cum mora*, d. 8 Aug. A. 1729 observata Norimbergæ a D. Jo. Carolo Rostio. Ejusdem exhibetur *Immersio Veneris sub Luna, ejusque Emergo*, d. 19 Sept. A. 1729 interdiu ibidem observata. Quam excipit *Bernardi de Belidor Dissertatio de Theoria pulveris tormentarii*, e sermone Gallico translata. Attendit Autor ad proprietates aeris, quem commovet pulvis pyrius, ad qualitatem corporum, e quibus pulvis pyrius componitur, & ad legem naturalem, quibus inflammatio perficitur. Subjiciuntur tria Problemata, Gallice scripta, *Jo. Bapt. Clairaut*; 1) docet inscriptionem cubi, cujus latus est datum, in octaedrum datum; 2) docet modum faciendi cubum in tetraedro regulari; 3) tradit rationem metiendi truncos conorum. Addita sunt *Alexii Clairaut*, filii, *Problemata quatuor super novis Curvis*. In *Parte secunda* offeruntur varia, ad rem literariam spectantia. Agmen ducit *Justi Christophori Dithmari Observatio de Marchia Landsbergenfi, cujus titulo olim usi fuerunt Marchiones & Electores Brandenburgenses*. Titulum jam adhibuerunt ex stirpe Ascaniensi Marchiones Brandenburgenses, *Otto & Conradus*, A. 1288, & quidem a *Marchia Landsbergenfi* in *Marchionatu Misnæ* circa fluvium

103 seq.

106 seq.

107 seq.

116 seq.

139 seq.

143 seq.

153 seq.

156.

- fluvium Salam sita, si Nostro credimus. *Ludovicus* certo *Bavarus* & *Carolus IV* in Diplomate hic prolati Marchiam Landsberg utrique parti fluvii Sale adjungunt. Sequitur *Dissertatio historica de Advocatis Auguste Vindelicorum*, Supplementi loco ad ea, quæ de Advocatis Augustanis in Historia regiminis Augustani dixerat *Jacobus Bruckerus*. *J. L. Frischii* conjectura, cur Mensis Februarius appellatus sit *Hornung*, docet, vocem *Ceraunos* esse legendam *Keraunos* in monumento Parisiis effosso, Februarium vero quasi *cenosum* dictum esse ex voce tentonica, *Hor, Hore, Har*, hoc est, luto, ceno. Accurate hoc est offensum. Idem docet, *gardende Knecht* fuisse nostris olim milites, qui post exauctorationem oberrarunt ac mendicarunt, ex *garden*, id est, mendicando. Idem tradit, voces *Elo* & *Schelo* in Diplomate *Ottonis Magni* idem esse ac *Edel* & *Schalen*, unguasque ferarum nobiliorum e genere cervorum & aprorum adhuc a venatoribus vocari *Schalen*. Malimus hic cohibere assensum, siquidem Diplomate distincte edocemur, bestias quasdam Teutonice lingua appellari *Elo* aut *Schelo*, quæ postponuntur cervis, uris, capreis, apris. *Aerarium* Principum olim vocabatur *Treschkammer*, quasi thesauri camera, uti idem ostendit, inquirens porro in etymologiis & significacionibus vocum, *Pietanz*, *Piment*, & *Picteren*, *cavilla*, *croopenforium*, *smurdus*, *bisfigibilias*. Jus *smurdi* ex lingua Sclavonica exponit de jure mortuarii, *Curmede*, *Hauptfall*, *Baukben*, Gallis *la main morte*. *Bisfigibilias* est pars Albis superior penes Geographum veterem Ravennatem. Idem exponit vocem *iodute* ex *io*, interjectione gestientis, & *dute*, id est, homines, cives. Vox occurrit ipsa in Versione Bibliorum inferioris Saxonice & Danice, *Jer. XII, 6*. Conf. *Tom. II Script. Brunsv. Leibn. pag. 204, 498, 896, Tom. III pag. 334*. Sequitur *Meletema Martii Belli de Lingua Hungarica peregrinitate*, putantis, *Hannos*, *Abares*, & *Hungaros*, exstitisse eadem gentes. Adjecta est *Georg. Godofr. Küstneri* Commentatiuncula de *Pago veteris Marchie Belkesheim*, ex fluvio *Balsam*, ad *Arneburgum* fluente, dicto. Infertæ sequuntur nonnullæ *Eclipse Solaris*, observatæ Berolini a *Cl. Kirchio* d. 13 Maji

- Maji A. 1733. & *Andrea Celso*, ac D. *Christophoro Langhansio* Regiomonti, nec non D. *Jo. Frid. Weidlero* Vitembergæ, die eodem, recensioni. Subjuncta est differentia meridianorum inter Berolinum & Regiomontum, deducta a Cl. *Kirchio*, nempe 29', 9", supposita elevatione Poli Regiomontana 54', 43". *Alphonsi des-Vignoles Parergon Sinicum* exponit rem Calendarii Sinici haud unam. Promoveimus gradum ad *Partem tertiam*, eique indita tum Physica, tum Medica, capita. Præcedit *Davidis Hermanni*, Pastoris Maslensis in Silesia, *Idea Schediasmatis de Conchitis Maslensibus*. Compendium hic legitur decerptum ex *Schediasmate*, quod Autor A. 1729, 4. Maslæ imprimi curaverat, inscriptum D. *Francisco Ernesto Bruckmanno*, sub titulo: *Monumentum gratitudinis marmoreum, conchitis Maslensibus expressum*. Curiosæ & copiosæ utilitatis est, quæ sequitur, *Generosissimi & Venerandi Alphonsi des-Vignoles*, Classis Mathematicæ Directoris, *Historia optica de variis oculorum suorum incommodis*, Gallice & Latine explanata, ac *Obiervationi Mich. Matthie Ludolfi*, M. D. *de Visu per spontaneum cataractæ descensum restituto*, hic adjectæ, præmissa. Deinde demonstrat *Caspar Neumannus*, *Sirupi violarum commixtionem ad probanda liquida non esse sufficientem, sed fallacem*, idque præstat & fufe & solide, experimentis sufficientibus adductis. Idem *Correctionem olei seminis raparum* examinat, institutam a D. *Jo. Hartm. Degnero* in *Collect. Uratisl. A. 1725 pag. 208 seq.* Sequitur *Abrahami Vueri Dissertatio Epistolica de Ductuum lachrymalium subpalpebraliū vera constitutione, ac viarum, lachrymas ad nares derivantium, dispositione*. Oscula ductuum subpalpebraliū primus detexit *Meibomius*; Julix Professor, in Epistola ad *Langelottum* de vasis palpebrarum novis. Eam *Exercitationem* excipit *Jo. Jac Schillingii series Observationum & Experimentorum de vi electrica vitri aliorumque corporum*. Statuit *Vic. Experientissimus*, cuique corpori electrico circumdatam esse atmosphæram materiæ viscidæ, frigore condensabilem, calore dilatabilem. Alii sunt in ea hæresi, frictu & motu aerem inclusum & permeantem fere evacuari

Pag. 244.

245 seq.

249 seq.

258 seq.

310 seq.

321 seq.

327 seq.

334 seq.

- tuari ob rarefactionem; cessante vero rarefactione aerem ad poros relabi, ac æquilibrium aeris restituere. Sequitur *Excerptum ex literis Cel. de L'Isle*, ex Gallico convertum, continens novam ejusdem rationem construendi thermometra mensura constantis & universalis. Scriptæ sunt literæ Petropoli d. 22 Mart. A. 1733 st. vet. Provehitur hic ad majorem perfectionem methodus *Fabrenhcitiana*. Sequitur *Descriptio Hyetometri, in Societatis Regiæ usum ab Augustino Grisebcv adornati*, una cum Sexennio Observationum Hyetometricarum, Berolini ab eodem habitarum. Diligentia Collectorum transit deinceps ad *Jo. Theodori Elleri Observationem de Ingenti Marisca, seu Sycosi, intra sinum pudoris enata*. Ejusdem industria exhibet porro *Calculi vesicæ membrana cincti vel inclusi generationem, theoretice illustratam, & practice comprobatam*.
- 349 seq. Utilissima hic sane panduntur observata, sed quæ citra figuras
377 seq. adjectas vix dextre comprehenderis. Ultimo pæne loco ob-
via est C. M. D. *Relatio de ossibus Jossensibus*, sic dictis a pa-
go Jossæ inferioris in finibus Occidentalibus Principatus Hers-
feldensis. Autor eo propendet, figuras piscium & officulo-
rum in terræ cavernis hodieque generari. Agmen claudunt
tres Observationes *Jo. Leonhardi Frischii*, Viri sane perquam
industrii, una *de mustela fluviatilis rapacitate, & de taniis in*
392. *stomacho hujus piscis deprehensis*, altera *de lumbricis in locu-*
393 seq. *stis*, tertia *de taniis in pisciculo aculeato*, vulgo *Stecker-*
ling vocato. Optamus, ut Autoribus vita & valetudo ac con-
similia porro enitendi cupiditas abunde suppetat in orbis
literariæ usum propriamque gloriam.

A DISCOVERY OF THE TRUE CAUSE OF
the wonderful multiplication of Corn, &c.

h. e.

VERA CAUSA ADMIRANDÆ MULTIPLI-
cationis frumenti detecta, una cum Observationibus
nonnullis generalibus de natura Arborum & Planta-
rum;

MENSIS JUNII A. MDCCXXXV. 279

rum; Autore D. WOLFIO, Membro Societatis Regiae Londinensis & Berolinensis, & Professore Mathematicos in Academia Marburgensi.

Londini, apud Jo. Roberts, 1734. 8 maj.

Plag. 4.

Tractatum hunc Cel. Autor conscripsit idiomate Germanico, unde in Anglicum transtulit *Anonymus*. Prima ejus Editio prodit A. 1718, quam recensuimus in *Actis* ejusdem anni pag. 187 seq. Secunda vice Tractatus idem lucem adspexit A. 1725 cum Appendice, ubi imprimis aliorum experimenta recensentur, quibus inventum Autoris confirmatur. Interpres Appendicem non adjecit, forsitan quod alteram editionem non vidit. Cum *Anonymus* quidam, institutum Cel. Autoris non satis sapiens, varias Objectiones proposuisset, ipse ad easdem in peculiari Schediasmate responderat A. 1719: quæ Responsio recusa A. 1730, propterea quod in eadem continentur non modo, quæ ad illustrandum Tractatum faciunt, verum etiam quæ theoriam vegetationis illustrent. Quamobrem non male consulisset Interpres Lectori suo, si per modum Notarum singulis Capitibus adjiciendarum notatu digna inde excerpisset.

VIRI ILLUSTRIS, GODOFREDI GUILIELMI LEIBNITII, Epistolæ ad Diversos, Theologici, Juridici, Medici, Philosophici, Mathematici, Historici, & Philologici argumenti. E MSsis Autoris cum Annotationibus suis primum divulgavit CHRISTIANUS KORTHOLTUS, A. M. Ordinis Philosophici in Academia Lipsiensi Assessor, & Collegii Minoris Principum Collegiatus.

Lipsiæ, sumptibus Bernh. Christoph. Breitkopffii, 1734. 8.

Alph. 1 pl. 3.

Viros

Viros meritis graves, ideoque laude dignos, Musa vetat mori. Meruit omnino summa, recondita, & multiplex *Ill. Leibnitii* dignitas, doctrina, & scientia, qua olim effulfit, ut immortalitas memorix ipsius continuis accendatur studiis, & igne desiderii haud unquam intermorientis alatur. Suppeditavit exquisitissimo illi desiderio materiam novam Cl. Editor, qui, hoc Libro partem Epistolarum *Leibnitii* complexus, reliquias eandem in posterum emittendarum liberalissime promisit. Inscriptis hunc Fasciculum, literis Londino datis, *Carolo Friderico*, Hæredi Norvagiæ, Serenissimo Slesvici Holsatizque Duci, Præfatio doctrinam spirat egregiam, & rationem instituti percontet. Thesaurum hunc Epistolicum colligere cœpit Cl. Editoris parens, *Sebastianus Kortboltus*, Academiæ Holsaticæ Senior, atque Eloquentiæ & Pœtices Professor Ordinarius, eloquio nostro quantocunque superior. At ipse, quo minus editionem curaverit, impeditus fuit scriptorum priorum elaboratione. Filius igitur lampada sibi a patre traditam nitide ornavit, ornatamque publicæ utilitati exposuit. Non omnes Literas *Leibnitianas* hic cum orbe erudito communicat Autor; primi duntaxat Voluminis, a sese possessi, copiam hic facit. *Leibnitius*, etiam cum errat, docet. Nullam contempsit disciplinam, singulas amavit, cultores omnium pro viribus erexit & provexit. Hoc vel ex hisce perspicitur literis, quarum 118 ad D. & Theol. Profess. Helmstadiensem, *Joannem Fabricium*, Abbatem Lutæ Regiæ, ab A. 1697 usque ad A. 1716 fuerunt datæ, quæ tantum non omnes Theologici sunt argumenti, & de consensione doctrinarum Lutheranos inter & Reformatos, quàm imo inter Protestantés & Pontificios, concilianda fufius agunt. Præfabant doctissimi Pontificiorum *Leibnitium*, eique admodum blandiebantur. Ex hac aliisque causis, philosophicis redditus fuit eorum studiosior, eundemque animum Duci Serenissimo, *Antonio Ulrico*, inspiravit, annuente *Calixto*, Juniore, qui promiscue approbavit, quæ pater, in momentis belli tricennalis obseptus, liberalius ad servanda Academiæ suæ jura docuerat. Accessit Duumyris *Joannes Fabricius*, Vir multæ lectionis, apparatus Historiæ literariæ instructus, qui, ne sibi de-
esset

esset, durum sese iis præbere noluit, qui poterant obesse. Quam vellemus, Cl. Editori patuisse reliquas *Leibnitii* Epistolas, ad *Jo. Andr. Schmidium* & *Jo. Fabricium* conscriptas! Quod ad irenica cum Pontificiis consilia, respectu Augustissimæ Imperatricis, ad eos progressæ, attinet, occultissima momenta ex *Joannis Nikampii* Historia ejus temporis MSta, ex consiliis Theologicis, tum hinc inde communicatis, & ab Abbate Riddageshusano, *Christiano Spechtio*, collectis, ad alienas manus dilapsis, quorum partem clanculum edidit *Joannes Fabricius*, nec non ex literis Serenissimi *Antonii Ulrici* ipsis, sunt addiscenda. Verum hæc versantur adhuc intra penetrabilia Vestæ. Ægræ ferent nonnulli, arcanas, easque irenicas, Epistolas hic evulgari. Sed ipse *Leibnitius* *Epist. 57 §. 2* sub certa sua Pag. 84. sit lege Epistolarum harum editionem, in usum posteritatis. Ipse sibi non plane constitit ratione confessionis Ecclesiasticorum dogmatum, cum Pontificiis instituendæ: nunc enim mitius de erroribus Pontificiorum judicat, & dissensum dari solidum exitiosumque negat; nunc, peccatum esse minime excusandum, si quis, de veritate religionis Evangelicæ convictus, ad Pontificiam transeat, dictavit. In Responso A. 1706 Ducis Serenissimi nutibus attemperato ita tepuit, ut videatur uno ore flare & sorbere simul voluisse. De Reformati Doctoribus mitissime censuit, ac tantum non omnes eorum sententias in optimam partem fuit interpretatus. Confessionem ejusmodi, generatim suntam, quis vituperet? Distinguendum inter consilia sincera & eventum. De negotio irenico tandem A. 1708 desperare cœpit. Eo certe tempore *Fabricium* fortuna inclementior afflixerat, & Anglis ipsis consilia *Leibnitii* videbantur incongrua & justo mansuetiora. Vela tum vertebat *Leibnitius*, & vix ac ne vix quidem Abbatem *Joannem Andream Schmidium*, ingenii timidissimi Virum, tuebatur, quo minus & hic de ponte deiceretur. Trepidans tum *Schmidius* elaboravit ad Virum Illustræm literas; & Ven. *Fabricius* totus in eo fuit, ut publice ea negaret, quæ privatim consultaverat, & quæ, spe restitutionis desollante, denuo approbavit, & ad vitæ exitum

tum usque confirmavit. Si quid iudicando assequi possumus, credibile est, *Leibnitium* majoris fuisse habitum, ni voluisset videri Theologus. Quid enim de doctrina Christiana statuerit, haud occulte in Praefatione ad *Theodicam* praese tulit. Sed hac quoque lege docuit suis exemplis Vir Illustris, quid imitandum sit, quidve fugiendum. Dabimus nonnulla, eaque potiora, ex Epistolis ipsis. Expetiit Vir tantus, ut exstaret iter Gallicum, quale de Anglia & Belgio *Bembius*, & de Italia *Joannes Mabillonius* & *Joannes Fabricius*, conscripserint. *Rudolphus Augustus* Serenissimus MStum Versionis Biblicae *Saubertinum* xgre cum quoquam communicavit. Transsylvanicae incolae nonnullos Saxonicos invitamentis Regum, commercia stabiliendum, allectos eo accessisse, verosimillimum. Cingaros *Wagenfeilus* a Judaeis, ubique Germania pulsus, ingeniose derivavit. *Toppestinus* eos ita descripsit, ut nil restet, quod Judaismum sapiat. *Joannem Ludovicum Fabricium*, Heidelbergensem, *Leibnitius* vocat Virum doctrina & iudicio valentem, Electori suo carum, qui scripserit de persona Christi, & sub nomine *Jani Alexandri Ferrarii Euclidem catholicum*, id est, elegantem in Pontificios lusum. In priori Libro omnia ex *Gerhardi* fere sententia explicasse dicitur. *Leibnitius* putat, in omni Republica, adeoque & in Ecclesia Christiana, jure existere supremum Magistratum, sive is in una consistat persona, sive in pluribus, quarum una sit praeses. Eam praerogativam concessit Pontifici Romano in Libro de *Jure Suprematus ac Legationis Principum Germania*, & in Praefatione *Codici Juris Gentium* praefixa. Illud ipsum Jus Monarchicum in Ecclesiam Christianam gubernandam appellat divinum, nescimus, qua significatione vocis & potestate, certe non ea, quam reperis *Luc. XXII, 24 seq.* Veritatis enim nota non quaerenda est in arbitrio hujus vel illius. Nec via ad caelum tam occultis perscripta est doctrinis, ut eam quivis, mentis compos, e sacris literis depromere & tenere haud possit. Et cur ovium est, fugere pastorem

ad

Pag. 4.

6.

8.

10.

15.

16.

20, 21.

ad avia deducentem? Cur quemque oportet rationem pro se reddere? Cur omnes fratres debebant doctrinas probare & disquirere, ac meliora retinere? Cur Corinthiorum erat, ea, quæ *Paulus* docebat, dijudicare? si unus Episcopus fidem omnium moderatur, & in arbitrio suo continet. Hæc probe intelligens *Leibnitius*, ad cerimonias & sacra externa Monarchiam Ecclesiasticam alligandam censuit, præterea prærogativas Romanæ sedis esse juris humani existimavit. *Aug. Herm. Franckii* conatus in rem augendam literariam, eamque pag. 20 seq. piam, laudantur, singularia Pietistarum dogmata haud æque. Corpora vi actrice insita non videntur spolianda, licet ea 25. ad leges mechanicas exseratur. *Christophorus Sturmii* 27 seq. verbis, non re, dissensit, a Metaphysica sublimiori haud paratus. De gratia Dei, per quam homo ad fidem movetur, tum externa, tum interna, varia afferuntur non contemnenda. Ubique intexuit Cl. Editor animadversiones & 32 seq. illustrationes suas, tum literarias, tum Philosophicas, tum Theologicas. Solida est tractatio ejus de consolatione 35 seq. animæ, ex absoluto decreto profecta, vel proficisci non valente. *Guillelmi Forbessii Considerationes Controversiarum* 38. primus *Joanni Fabricio* prædicavit *Leibnitius*. *Calvinus* acriter urfit realem ac substantialem perceptionem corporis 41. 43. & sanguinis Christi in sacra cœna, dimensionalem negavit, ut nuper fere Cl. *Cantzius* nostras, dummodo *Leibnitio* credamus. *Cantzio* accedit Cl. Editor pag. 47. Quis sit 52. *Hippolytus a Lapide*, *Leibnitius* exquirere non potuit. *Pauli Sarpii* Latinam Historiæ Concilii Tridentini translationem 54. adornavit *Adamus Newtonus*, Scotus, Ephorus studiorum Principis primum ex *Jacobo I* geniti. Ephemerides menstruæ, quæ ineunte hoc Seculo Hannoveræ formis publicis fuerunt descriptæ, nec penitus opera *Leibnitii*, nec sine eo, vulgatæ sunt. Ipse enim eas adjuvit, tum communicando 74. rationa, tum revidendo, dum domi erat, impressa. Responsum Jenensè contra eos, qui alios Pietistarum nomine dif- 79. famant, laudatur ad A. 1702. *Arcanum regium* cum Auctore suo *Winklero* improbat. Cl. *Calværii* prædicatur do- 87, 91. N n a Ctri.

- Pag. 99. *Strina pag. 96.* Optatur, ut *Sebastiani Edzardi*, consilio irenico insultantis, juvenis tum Hamburgensis, coerceatur apud magistratum petulantia. Concionatores Aulicos, *Joannem Nikampium* & *M. Knopsum*, in publica correptione omnes prudentiæ non minus, quam æquitatis, excessisse limites Guelpherbiti, judicat *Leibnitius*. Alii fecus judicarunt. *Jacobus Fridericus Reimannus*, tum Pastor Primarius Ermeslebiensis, laudatur, Abbati *Jo. Andrea Schmidio* in deliciis.
110. Opus Apocatastaseos *Petersenii* laudatur. Responsum, quod
113 seq. *Joannes Fabricius* cum uno & altero A. 1708 de promisso ad Pontificios transitu fabricaverat, Jesuitæ ephemeridibus Trivultinis eodem anno *pag. 900 seq.* inferuerunt. Protestationem edebat ordo Theologicus, laborque adpersam abluere conabatur. Copiosus in hisce *Leibnitius*. Cl. Editori consilia Theologorum Helmstadiensium fuerunt ignota, quæ
129 seq. A. 1706 de transitu ipso ad Serenissimum *Antonium Ulricum* miserunt. Pleraque edidit postea *Jo. Fabricius*, & *Christianus Thomæus* in *Gemischten Juristischen Handeln* de eis libere fatis sensa animi aperuit. Pleraque tamen adhuc latent ob rationes notissimas, quæ tamen evulgabuntur tandem, ex quo semel e scriniis defuncti Abbatis *Spechtii* avolarunt, & ad plurium manus pervenerunt. *Thomas des Jardins*, Dominicanus Lovaniensis, suæ religioni exitiosum duxit Responsum, Helmstadiensibus vulgo attributum, quod tamen Pontificiis maxime favet. *Leibnitium* doctrinæ de apocatastasi omnium favisse, patet tum ex ciogiis, in *Petersenium* congestis, tum ex argumentis, *Uranidi* suppeditatis. Alibi tamen subdabit, & apocatastasin recusat facere suam. Ipsi *Commentatio de Anima brutorum* hic apparet integra *pag. 189 seq.* & tot præterea hic occurrunt Physica, Medica, Juridica, Historica, & Mathematica, memoratu digna, ut frustra essemus, si singulorum potissima significare luberet. Quare Cl. Editori ob Epistolas in lucem emissas, & exquisitissimas adjectas illustrationes, merito agimus gratias, apprecantes ei Numen propitium, quo plura ejusmodi edere queat.

NOVA LITERARIA.

Parat jam Parisiis senex octogenarius, *Bernardus de Montfaucon*, Opus magnum & ad omnem posteritatem illustre, brevi proditurum duobus Voluminibus formæ majoris, hoc cum rubro: *R. P. D. Bernardi de Montfaucon, Mon. Bened. & Cong. S. Mauri, Bibliotheca Bibliothecarum Manuscriptorum nova, ubi, quæ innumeris pæne Manuscriptorum Bibliothecis continentur, ad quodvis literatura genus spectantia & notatu digna, describuntur & indicantur: cum Indicibus locupletissimis.* Pretiosiora & utiliora in quovis genere *μαθήσεως*, quæ in Europa Bibliothecis & in literatorum museis hæctenus latuerunt, hoc Opus indicabit, & ad usum orbis literarii nota faciet. Inter has autem Bibliothecas bene multæ sunt, quæ nusquam memoratas Historias, Codices singulares, Chartas & Chartularia, demumque Opera multa, quæ, licet occulta jam obicuraque sint, non minoris tamen pretii sunt; quæque fortasse nunquam in lucem perventura erant. E re igitur fuit, illa omnibus patefacere, & loca, ubi latent, indicare, ut cuius ea perquirendi facultas sit. Ea mente *Cel. Viri Manuscriptorum Codicum*, qui in Bibliothecis quibusdam exstabant, Catalogos edidere, idque tam felici exitu & tanto fructu, ut hinc augurari liceat, quam utile futurum sit Opus, ubi non modo ea, quæ in jam cussis Bibliothecis, sed etiam quæ in innumeris pæne aliis notatu digna sunt, indicantur. In Præfatione sua hujus Operis Autor enarrabit, quanto labore, quibus modis per annos plus septem & quadraginta sese ad tantum edendum Opus apparaverit. Nostrum est, quæ in toto Opere continentur, declarare. *Primus Tomus* Bibliothecas Italiæ complectetur, initiumque ducetur a Vaticana celeberrima illa Bibliotheca, cujus Manuscriptos Codices bene multos per biennium integrum evolvit, atque amicorum etiam ope, quæ in illa præcipua erant, postea recepit. Aliarum quoque pæne omnium Romanarum Bibliothecarum Catalogos huc retulit, quorum maximam partem ipse manu sua concinnaverat; item Bibliothecarum *Montis-Cassini & Neapolis civitatis*, Bi-

bliothecæ etiam Laurentianæ Florentinæ, quæ inter celebriores ex Manuscriptorum præstantia numeratur, & ab Autore ipso diu frequentata fuit, qui ex rarioribus Codibus multa excerpfit suo loco ponenda. Qui sequitur autem ejusdem Bibliothecæ Catalogus peramplus, a duobus Viris doctis decennii spatio concinnatus fuit, quem Catalogum *Cosmus III*, Magnus Hetruriæ Dux, perhumaniter Autori misit excribendum. His adduntur Bibliothecæ aliz Florentinæ, quarum quædam Manuscriptorum pretio insignes sunt. Has excipiunt nonnullæ Bononienfes, & Cesenatenfis illa, quæ olim Malatestarum fuerat; item Archivium Ravennatenfe, triplo auctius eo, quod in Historia Ravennatenfi cufum fuit. Sub hac accedunt & Catalogus Codicum MStorum, quos Cardinalis *Bessarion* Senatui Veneto dedit; & ceteræ Venetæ Bibliothecæ, quarum Catalogos Autor ipse adornavit. His adduntur Bibliothecæ Patavinæ, Veronenses, Ducis Mutinensis, *S. Benedicti de Padolirone*, celebrique illa Bibliotheca *Ambrosiana* Mediolanensis. Italicis Bibliothecis Germanicæ succedunt, quarum prima est Cæsarea; exque *Lambertii* & *Nesseli* Catalogis meliora quæque excerpta fuere, similiterque ex Bibliotheca Augustana, ex Bavarica, & aliis Germanicis. His jungitur Catalogus Hispanæ Bibliothecæ Scorialensis. Agmen claudent in hoc *primo Tomo* Bibliotheca Regis Angliæ, ceteræque Anglicanæ. *Tomus vero secundus* Gallicanas complectetur Bibliothecas. Præit autem Regia, omnium, quæ unquam fuere, amplissima præstantissimaque. Hanc *Carolus V* Rex in Lupara prior exstruxit. *Carolus VI* & *Carolus VII* auxere, *Franciscus* vero primus, pater instauratorque literarum, Manuscriptis Latinis, Græcis, aliisque, locupletavit. Subsequentibus Reges plurima addidere. *Ludovicus* vero *Magnus* tot incrementa adjecit, ut præstantissimas Europæ Bibliothecas & pretio & numero superaret. Verum nulla unquam tanta fuerat accessio, quantam nunc videmus brevissimo tempore factam, curante Francicæ rei administro, Eminentiss. Cardinale *de Fleury*, qui, jubente Rege, Viros duos eruditione præstantes misit in Orientem, qui Manuscriptos Codices Græcos, & alios Orientalium linguarum, perquirerent & compararent. Illi autem cum amplif-

amplissima messe reversi sunt, Orientalium, ut ita dicamus, spoliis onusti. His adjuncta est etiam Bibliotheca Manuscriptorum Colbertina, inter amplissimas numeranda; nec non Bibliotheca *S. Martialis* Lemovicensis, & alix; ita, ut triennii spatio fere decem millia Manuscriptorum Codicum in Regiam Bibliothecam induxerit, qui cum aliis juncti ad triginta trium millium numerum pertingunt, inter quos quater mille Græci comparant. Nulla certe Bibliotheca tot instructa Codicibus visa fuit, ne excepta quidem Ptolemaica. Regiam sequetur Sangermanensis Bibliotheca, quæ nunc inter præstantissimas Europæ censetur. Harum Catalogos excipient Bibliothecarum Gallicanarum plus quam septuaginta Catalogi. His tot tantisque Catalogis constabit Opus, nec sine stupore lectorum tanta supellex dispicietur, ubi non Manuscriptorum modo numerus describitur, sed etiam multorum ætas & pretium plerumque indicatur. Qui emendandis Latinis, Græcis, & Hebraicis Scriptoribus dant operam, Indicium ope hic, quot Manuscripti in singulos Scriptores, & in quibus existent Bibliothecis, statim perspicient. Hic innumeri Auctores in omni genere *μαθηματικῶν* occurrunt, de Philosophia nempe, Mathematicis, naturali Historia, Medicina, Chymia, Astronomia, Astrologia, &c. Historiæ Scriptores veteres, recentiores, anonymi, & alii, sæpe ignoti; Historia generalis, Historia quoque Nationum, Regnorum, Reipublicarum, Regionum, Urbium, Ecclesiarum, &c. Chartæ veteres, Chartularia, Chartæ censuum & terrarum; quæ curias Senatum spectant & Cameras computorum, &c. Uno verbo omnia, quæ ad rem literariam, sacram, profanam, cujusvis generis, pertinent, hic enuntiata occurrent; multaque Opera, hæcenus ignota & admodum utilia, hic haud dubie reperientur. Ut facilioris usus esset hæc Bibliotheca, amplissimi duo Indices concinnati sunt. Prior, in fronte *primi Tomi* positus, secundum materiam omnia & singula minutatim indicabit; alter in fine *secundi Tomi* ordine Alphabetico omnia proferet cum paginarum numeris. Sperandum autem est, plura in Opere repertum iri, quam nos hic breviter annuntiamus. Opus *duobus* in folio *Tomis* constabit, quorum singuli ducenta viginti

ginti quinque circiter folia complectentur. Character ille est, qui *Cicero* selectus appellatur. Charta nitidissima erit, & quæ oculos pascat. Bibliopola jam magnam *primi Tomi* partem edidit; folia typis data apud illum dispicere cuique licebit. Totum Opus cufum emtoribus tradetur ineunte A. 1736. Pretium Operis erit quinquaginta librarum; sed minuetur in gratiam illorum, qui, priusquam in lucem prodeat, exemplaria sibi retinere voluerint. Comparaturi sibi Opus egregium, solvent Typographo (sed cujus nomen ignotum nobis,) libras 24 hoc ipso tempore, addituri his alias 12, ubi liber fuerit vulgatus.

Posteaquam *Tomus I Notitia Hungariae Novæ Historico-Geographicae* Cl. Viri, *Matthiae Belii*, typis expressus est, certiores ea de re facere, admonereque decet hos, qui, prænumerato in eundem hunc *Tomum* ære, factos in impressionem sumtus sublevarunt, ut memoratum *Tomum* hoc ipso tempore recipere, simulque in *secundum*, qui jam exprimi cœpit, florenos 8 prænumerare dignentur. Cum vero pauca adhuc supersint exemplaria *Tomi* hujus *primi*, quæ iis, qui tempore & occasione prænumerationis exciderunt, ea lege permittenda statuit Editor, ut pro dicto quidem Volumine flor. 10 solvant, in futurum autem designatos flor. 8 eodem tempore prænumerent; id quoque eruditis & Historiæ amantibus significandum ducimus. Qua quidem opportunitate eo promptius usuros speramus Lectores, quod *Tomus* idem flor. 12 postea venundabitur. Fieri autem prænumeratio iisdem locis, & apud Fautores eosdem, potest, apud quos facta est antea. Moram, quam excusioni *Tomi* hujus fere inexsuperabilia impedimenta, nulla tamen Cl. Autoris culpa, injecerunt, eo prænumerantes ferent æquius, quod duobus Alphabetis, quam erat promissum, auctius Opus sint accepturi, cum spe haud dubia, *Tomum secundum* circa festum Michaelis diem, seu ipsis nundinis Lipsiensibus autumnalibus, proditurum omnino.

Tomi primi Supplementorum ad Nova Acta Eruditorum haud ita pridem publicatæ sunt *Sectiones VII, VIII, IX, X & XI.*

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Julii Anno MDCCXXXV.

NOTITIA HUNGARIÆ NOVÆ HISTORI-
co-Geographica, divisa in Partes quatuor, quarum
prima Hungariam Cis-Danubianam, altera Trans-
Danubianam, tertia Cis-Tibiscanam, quarta Trans-
Tibiscanam, universim XLVIII Comitatus designa-
tam, expromit; Regionis situs, terminos, montes, cam-
pos, fluvios, lacus, thermas, cœli solique ingenium, natu-
ræ munera & prodigia, incolas variarum gentium, at-
que harum mores, Provinciarum Magistratus, illustres
Familias, urbes, arces, oppida & vicos, propemodum
omnes, singularum præterea ortus & incrementa, bel-
li pacisque conversiones, & præsentem habitum, fide
optima, accuratatione summa, explicat. Opus, huc usque
desideratum, & in commune utile, Sacratissimis au-
spiciis CAROLI VI, Cæsaris & Regis indulgentis-
simi, elaboravit MATTHIAS BEL. Accedunt SA-
MUELIS MIKOVINII Mappæ singulorum Comi-
tatum, methodo Astronomico-Geome-
trica concinnatæ.

Tomus I.

Viennæ Austriæ, impensis Pauli Straubii, 1735, fol.
Alph. 7 pl. 19, cum Tab. æn. 1, & Mappis Geograph. 2.

Tandem, quod literato orbi, & Hungariæ imprimis, florentissimæ regiõni, bene vertat, eluctata innumerabiles difficultates *Beliana* Musa, quam ante hos duodecim annos cepit. felicissimis auspiciis, telam pulcherrime pertexuit, Operisque præstantissimi, cujus Prodrõmum Jani A. 1723 publicatum, laudatumque in his *Actis A. 1724 Mens. Mart. pag. 99 seq.* recordamur, applaudentibus bonis omnibus foras prodire *Partem primam* iussit. Quæ cum æterno partim ornatu oculos omnium alliciat, partim rerum bonarum apparatu instructissimo ingenia animosque pascit; eorum fore haud paucos prævidemus, qui Operis tam elucubratæ *Partes* reliquas impatienter expectent, & moram quantulamcunque molestissime ferant. In tanto Scriptorum numero, qui veteris Hungariæ Historiam Commentariis amplissimis complexi sunt, ipsamque gentis originem, vicissitudines insignes, bella cum finitimis populis gesta, denique consuetudines ritusque varios, literarum monumentis commendarunt, desideratissima fuit industria Scriptoris ejusmodi, qui illas veteris ævi reliquias adhuc exstantes in urnulam colligeret, hodiernam regiõnis faciem in quadam velut tabula delinearet, singularum ditionum situm accurate definiret, harumque terminos distingueret, recentioris ætatis res gestas explicaret, cumulatiflima naturæ munera, vix ulli alii genti tam liberaliter concessa, abditissimis terræ venis excuteret, & quod maximum putari potest, imperantium potentiam, civium felicitatem, extolleret. In quibus omnibus si, post alias aliorum curas, aut primum, aut certe reliquis omnibus longe feliciter, versatum *Belium* dicamus, minime nos fallat amor Viri, nec nisi meritis suis debitam is a nobis laudem ferat. Sed, ut talia perficere, magni utique laboris, sumptibusque hominis privati major, res fuit; ita splendidissimis & immortalibus præconiis celebranda utique videtur Augustissimi Imperatoris, *Caroli VI.* clementia, cujus quippe intuitu benignissimo aditus Autori patuit ad illustrissima Hungarorum tabularia, & ipsa Operis jam publicati venditio adversus fordida hominum iniquiorum consilia lege severissima munita est. Cujus beneficii, vere Imperatorii, magnitudinem condignis laudibus

bus prosequitur politissima & prorsus magnifica Autoris ad Imperatorem Epistola, collocata in limine Operis, & quam jure suo pulcherrimi palatii regale propylæum dicas. Universi Operis qualem sibi Cl. Autor formam scripserit, vel ex his, quæ ipsi ejus fronti inscripta sunt, abunde intelligis. Geographicis ea est Hungariæ in suas partes dividendæ ratio, ut aliam Cis-Danubianam, aliam Trans-Danubianam, Cis-Tibiscanam aliam, aliam denique Trans-Tibiscanam, nuncupent. Eundem in dicendo ordinem secuturus Cl. Autor, dabit in manus nostras Historiæ Hungariæ *Partes quatuor*, sed quæ *Tomos sex* implebunt. Itaque *Tomo hoc primo* exhibet Hungariam Cis-Danubianam, hujusque eam tantum partem, quæ Comitatum Posoniensem absolvit. Ea vero cum largam inprimis dicendi materiam præberet Autori doctissimo, quippe regionis hujus res civiles & naturales præ ceteris cognitæ habenti; factum hinc est, ut magnam eorum, quæ huc spectabant, portionem, inprimis quæ de situ regionis dicenda videbantur, reservanda duxerit in *Tomum proxime secuturum*. Qua in re si qua est culpa Cl. Autoris, redit ea omnis ad incredibilem ejus industriam, studiumque investigandi minutissima quæque, & fabulas omnes ex Hungariæ Historia penitus eradicandi. Posuit enim haud vulgarem in eo curam Noster, ne quid temere prætermitteret, quod esset cum gentis potentissimæ gloria aliqua conjunctum, nec ea tantum, in quibus situm esset momentum præcipuum, sed levissimæ etiam, testimoniis Scriptorum partim, partim, si id fieri posset, Diplomatum, corroboraret. Quæ, ita diligenter nec sine multis vigiliis contexta, hoc majorem Lectorum fidem merentur, quod ab ipso Comitatu Posoniensis & ditionum ei subiectarum Magistratu supremo, priusquam ederentur, ad veritatis obrusam, ne quid falsi subreperet, diligentissime sunt exacta. Accedit præterea *Beliano* huic Operi decus insigne & prorsus singulare a Mappis Geographicis, aut universæ regionis, aut singulorum Comitatum, faciem accurate eleganterque exprimentibus, nec pro ingenio, ut solent plerumque vulgares illi Tabularum ejusmodi conditores, sed ad Geometricas & Astronomicas, quin & Magneticas, Hydrographicisque leges

non sine labore multo descriptis. Delineavit has dexterrima manus *Samuelis-Mikovini*, Nobilis Hungari, & Regiæ Societatis Scientiarum Borussicæ Sodalis, qui, privato primum instituto, postea publica Imperatoris Augustissimi concessione, totius regni Hungarici dimensionem suscepit, & hoc ipso adhuc tempore laborem hunc impigre prosequitur. Cujus ut aliquis si-ve ad nostri temporis eruditos, si-ve ad omnem posteritatem, fructus redundaret, quicquid dimensionum suarum in Tabulas redegit, commode cum immortalis hoc *Hungaria nova* Opere conjunxit, ita, ut *Tomo* hoc primo ante oculos tuos positam habeas Comitatus Pofoniensis faciem, reliquorum omnium habiturus sis *Tomis*, qui supersunt, suo ordine secuturis. Hujus consilii sui rationem redditurus Doctiss. *Mikovinius*, Mappis suis pereruditam ad Lectorem Epistolam præmisit, & de Mappis universim, & de his ipsis *Mikovinianis*, minime ad Ingenium vulgi comparatis, copiose subtiliterque differentem.

Satis diu hæsimus in *Beliani* Operis vestibulo; jam intro-mitti cupimus, & artificiosissimam ædificii structuram curioso oculo lustrare. Exhibet igitur, quem in manibus habemus, *Tomus* iste primus amplissimam tam Comitatus Pofoniensis, quam urbis cognominis, historiam, quam *Partibus duabus*, altera generali, quæ physicam politicamque universi Comitatus notitiam suppeditat, altera speciali, quæ urbium singularum, arcium, oppidorum, castellorum, vicorumque, res memorabiles persequitur, Præclarissimo Autori visum est absolvere. Eundem ordinem servabit in reliquorum Comitatum descriptionibus, quibus accommodatissima utique hæc edifferendi ratio videtur. *Partem generalem* in *duo Membra* dividit, quorum primo de situ, natura, & opportunitatibus Comitatus Pofoniensis agit. In tanta narrationum copia annotasse nobis vel summa capita sufficiat. In limine tractationis de nomine Pofoniensis, seu, quod antiqui dixerunt, Pisoniensis, Comitatus, ab urbe cognomine accito, differit, amplissimosque ejus limites, universum ambitum, longitudinem ac latitudinem immensam, ipsamque situs amœnitatem, describit. Cingit regionem mons altissimus Carpathus, & positu suo jucundum oculis spectaculum præbens, & fertilitate soli

foli fontiumque perennitate cultissimus. Sylvis omnia per
 Pofoniensem terram obfita; sed eminent in his præ ceteris Lin-
 tava, vastissimum nemus, & amœnioribus lucis conterminant.
 Per universum Comitatum solum pingue & fecundum, fo-
 cundius tamen Tyrnaviense illo, quod est ultra Dudvagam
 & infra Szeemptzam, multo magis illo, quod est insularum.
 Frumenti tam ferax terra, ut possit liberalis esse in vicinas.
 Hujus in granariis condendi & tritrandi haud ita pridem nova
 ratio inventa. Prata etiam largissimam graminis & fœni segetem
 præbent. Flumina Pofoniensis ditionis alla sunt majora, mino-
 ra alia. In illis Danubius, Moravus, atque Vagus, numerantur;
 horum alii citeriorem Hungariæ partem perincant, ut Dudvag,
 Blawa, Tyrna, Padla-Woda, Parna, Gidra, Viztukensis rivus,
 Sisciz fontes, Bazjngensium fluvius, Grünaviensis & Szent-
 Györgyensis rivi, alii ad ulteriorem regionis oram pertinent,
 ut Rudawa, Detrekœiensis rivus, Szolocsnicensis rivulus, Papy-
 raceus, Rárbáchiensis, Konyhensis, Pernekensis, Almasiensis,
 Zohoriensis, & Stomphensis fluvii, piscium vivariis maximam
 partem instructissimi. In singulorum origine investiganda,
 observando cursu, & notanda aquarum indole, copiosus est,
 ut in aliis omnibus, Autor. Acidularum & thermarum non ea
 est per Pofoniensem ditionem, quæ per ceteram Hunga-
 riam, copia, habent tamen virtutem suam aquarum Danubia-
 lium balnea, nec non Szent-Györgyensis & Stomphensis fontes.
 Aer regionis purgatissimus plerumque, ea maxime in parte,
 quæ montibus obsepta est. Ut universæ Hungariæ, ita Poso-
 niensibus inprimis, larga manu sua munera Bacchus dispensa-
 vit. In nobilissimis habentur Szent-Györgyense, Retense,
 Pratsense, Bazjngensia, Pofoniensia, Modrensia, & alia, vino-
 rum genera. Ornant præterea regionem horti, tam olitorii,
 quam arborei, fructuum omne genus ferentes, castanea
 etiam, & viridaria, quorum præcipua habentur Kiralyfalvense,
 & Csekleiensense. Phasianorum, avis Hungariæ, curam geri, & in
 vivariis hos educari, lege publica sancitum est. Et ipsa venat-
 io, nec non piscatio, & aucupium, civibus afferunt commo-
 ditatis plurimum. Res pecuaria non ad questum, sed ad
 victum,

9. 3.
 4.
 .
 10.
 5.
 6.
 7.
 8.
 9.
 11.
 12.
 13.
 14.

- S. 15. victum, sufficit. Exiles statura boves sunt, quos intra montes alunt, proceriores, qui pabula ex campis petunt. Nuper vacca Helveticæ inferri regioni cœperunt. Oves Hungaricæ mole quidem, sed nec lacte, nec lana, superant extraneas. Sues parcius educantur, ob glandis penuriam. Major equorum copia, quos nobilis quisque, inter Palffios imprimis, curat & alit diligenter. Aviaria etiam & apiaria in usus domesticos instructissima. Ultimum hujus *Membrum* locum occupant prodigia Pofonienſia; quo pertinent antra Stomphenſia, ſpecus Szomolganenſis, & Bazingenſes, quorum ultimos recessus perſcrutatus Autor, varia refert non jucunda minus, quam memorabilia. Jam ad *Partis generalis Membrum poſterius* converſus, Pofonienſis Comitatus rem politicam perſequitur. Itaque de Incolis, Magiſtratibus, & Familiis hujus Comitatus copioſe differentem legimus. Antiquiſſimi regionem populi inhabitaverunt Quadi & Marcomanni, quibus poſt longum temporis intervallum penitus deletis, magno numero Rugii, Heruli, Longobardi, Sarmatae, Slavi, Avars, & tandem Hungari, ſucceſſerunt, qui ipſi, ab *Arnulpho*, Imperatore, invitati, devictis Slavis Maharenſibus, imperii nunquam interituri firmiſſima fundamenta jecerunt. Qui noſtra ætate regnum inhabitant, ſunt veterum Hungarorum, Germanorum, & Slavorum, reliquæ. Hungarorum gens *habitu corporis* (iſſis Cl. Autoris verbis utimur) *eſt compacto, brevior eo, quam longiore; oculis plerique glaucis; facie, ex ſolis conſuetudine, ſuſca, robore indomito, & ſacto ad laboris agreſtis patientiam.* Ingenio tristes & moroſi ſunt, irritabiles facile, & ad rixandum proclives. Agriculturam ita exercent, ut proſus ad eam nati videantur. Nobiles Viri moribus politiſſimi ſunt, & exterorum elegantiam imitantur. Literarum ſtudia impenſe amant, jamque a nonnullis Bibliothecæ colligi cœperunt, in quibus illam Comitatus *Joſephi Eſzterbazy*, Croatiae Bani, præcipue laudat Noſter. Armis olim valentiſſimos fuiſſe conſtat. Lingua utuntur proſus Hungarica, eaque, quod mireris, puriore quodammodo homines agreſtes, quam in civitatibus degentes, qui, Latina ſermoni vocabula immiſcere, elegantiam putant. Germanorum, nonnulli olim, conniventibus, quod putat Au-
- tor

tor, Hungaris, domicilium hic servarunt, unde propagata ad hunc diem natio, jam ipsas Hungarorum opes & potentiam æmulatur. Qui supersunt hodie Slavi, Hungariæ utilissimi censentur, sermone utentes ad Bohemicum quam proxime accedente, corpore robusti & humerosi, moribus jucundi, sed irarum tenacissimi. Habet & Croatas regio, sedibus olim suis Turcarum vi depulso, & ab Hungaris sponte receptos, sed adhuc suis institutis viventes, & sermone loquentes patriæ. Nec minor Judæorum inter Posonienses numerus; qui, sæpe exturbati finibus Imperii, denuo tamen radices hic egere fraudibus suis, quas & hoc ipso tempore licentiosius exercent, universæ genti molestissimi. Summa rerum Posoniensium penes Comitem, qui *Perpetuus Supremus Comes* appellatur. Tenet hanc dignitatem inde ab antiquissimis temporibus, Imperatorum concessione, illustrissima gens *Palfiorum*. Vicaria Comitum munia Vice-Comes obit, quem esse nobili ortum genere, Hungarumque, oportet. Habet & Comitatus iste suos *Judices nobilium*, quos, literis contractis, *Judium* vocare solent, porro *Fiscum*, *Juratum Notarium*, & *Tabula Judicaria Assessores*, de causis Provincialibus jus dicentes. Res graviores ad Comitiorum judicium deferuntur, quorum alia *generalia* celebrantur, *particularia* alia. In Optimatibus numerantur Comites *Palfii*, *Eszterhazii*, *Erdody*, & *Ilyerbazii*, de quorum origine & majoribus, horumque in Hungariam meritis, præclarissima quæque comminoratur Autor, addens Tabulas singulorum Genealogicas, ex probatissimis Historiarum monumentis concinnatas. Nec silentio prætereundos putavit *Amadeos*, Liberos Barones *de Varkony*, *Matthanos*, *L. B. de Pobroncz*, *Peterffios*, *L. P. de Somoska*, & *Sigrajos*, *L. B. de Felsö-Surany*, singulos Optimatum ordini adscriptos. De *Parte generali* satis dictum; jam recto itinere ad *specialem* ducimur, sed cujus non nisi summa argumenta indicabimus, his ipsis, satis habentes, pervestigandi Operis universi in animis Lectorum cupiditatem accendisse. Agere hic Autor institit de *quinque Processibus*, in quos dispescitur *Provincia*. Processus nihil aliud est, quam pars regionis, unius *Judicis nobilium* jurisdictioni adstrictus. Horum Processuum primus *Extra-*

§. 5.

6.

7.

8.

9.

10.

11, 12,

13, 14,

15, 16,

17, 18,

19.

20.

*neus superior, alter Extraneus inferior, tertius Superior Insula-
 nus, quartus Inferior Insulanus, quintus denique Transmontanus*
 dicitur. Accedit his *Sedes Vajkensis*, Nobilium Prædialitarum
 Colonia, quæ & ipsa præcipuos suos Magistratus habet. Itaque
*Partem hanc specialem, teque ut generalem, in sua Mem-
 bra dividit. Cl. Autor, quorum primum Processus Superi-
 ori Extraneo destinatum est. Est hujus Processus pars*
alia superior, quæ ab urbe Posoniensi, prope montem, ad
Blavam usque extenditur, alia inferior, quæ per late pe-
tentem planitiem in meridiem, sinuatur. De superiore pri-
imum commemorat Cl. Autor, cujus liberæ regiaeque urbes, arces,
castella, oppida, & vicus, Sectionibus quinque in seenam pro-
ducit. Urbes Posoniensem Comitatum quinque nobilitant, Po-
sonium, Tyrnavia, Modra, Bazinga, & Szent-Gyergium. Po-
soniensis urbis, tanquam in Comitatu principis, historiam No-
ster Capitibus sex absolvit; quorum primo origines sub Ro-
manis, altera fata sub Barbaris, tertio sub Hungaris, quarta
sub Austriacis Regibus, quinto, prærogativas & celebritatem,
sexto denique hodiernum urbis habitum, exponit. Amplum in-
primis est Caput quintum & ultimum, quorum altero de Re-
gum inauguratione, de Insignibus, seu Clenodiis Regni Hunga-
rie, in arce, & inaugurationis tempore in urbe Posoniensi, ho-
spitantibus, de Conviviis Posonii celebratis, de regni Hungariorum
administratione, Posonii constituta, de Erario regio, sive Ca-
mera Hungarica, Posonium translata, de Sede Archi-Episco-
pi Strigaviensis, Posonii collocata, de præpositura & venera-
bili Capitulo Posoniensi, Articulis VII, altero de urbis Poso-
niensis situ, æque ædificiis sacris, de ædificiis reliquis, de inco-
lis, & Magistratibus, deque opportunitatibus urbis Posoni-
ensis, Articulis III, tam doctè copioseque commentatur, ut nobis
quidem, quos vehementer delectavit universi Operis lectio, o-
mnibus diligentissimi Historici egregie defunctus partibus videat-
ur. Absoluta urbis Posoniensis historia, progressurus erat Cl. Au-
tor ad urbes reliquas, & alia, quæ supersunt, historię Poso-
niensis momenta; sed jam in tantam exaruisse molem vi-
dit Volumen hoc primum, ut cogi vix posse in has angustias,
quæ restant, quævis existimavit. Itaque consulto hæc refer-
vanda

vanda duxit *Tomo* proxime prodituro, quem cupidissime nos expectamus cum iis omnibus, qui de *Beliana* Musæ elegantia vel ex primo hoc partu, faventissima Lucina excluso, recte existimare norunt. Etsi enim labori per se tam præstabili minime opus est commendatione nostra, aperte tamen & per fidem nostram judicamus, sive rerum hic commemoratarum copiam & delectum, dispositionemque congruam, sive Scripturum ac monumentorum apparatus, sive in fabulis confutandis acumen criticum, sive rerum seriarum cum jucundis commixtionem, sive denique sermonis elegantiam & nitorem, spectemus, desiderari hic ad immortalitatem *Beliani* nominis prorsus nihil posse. Ne in laudando verbosiores simus, facit terfissimum *Theophilii Sigefridi Bayeri*, Academix Petropolitane Socii, & Antiquitatum Professoris, scriptorum fama dudum clarissimi, ad *Matthiam Belium* Carmen Jambicum, in fronte hujus Operis conspicuum, quo cum vix scribi quidquam in laudes *Belianas* ornatius venustiusque possit, id unum agimus, ut in plausus & acclamationis tam auspicate societatem veniamus, & fronti tam merenti pulcherrimam a manu Imperatoria lauream auguremur.

ALEXANDRI XAVERII PANBLII, E SOCIETATE JESU PRESBYTERI, DE CISTOPHORIS.

Lugduni, sumtibus Fratrum de Ville & Ludov. Chalmette, 1734, 4.

Plag. 15.

Vix ulli rituum priscorum, quos Viri doctissimi certatim sibi explicandos sumserunt, ea contigit felicitas, quæ Bacchabalibus, ut ex monumentis antiquissimis, quæ certamine jucundissimo arbitri quondam idonei, *Gudius* & *Spanbentus*, commiserunt, hodiernum residuis, uno fere eodemque tempore ab ingeniis clarissimis & laudis hujus haud obscure æmulis feliciter eruenter. Eadem enim sacra nefanda egregie illustrandi ansam ut Tabula ænea vetusta, Museo Cæsareo Vindobonensi illata, quæ Senatusconsultum de iis factum complectitur,

tur, ante sexennium Viro Cl. *Matthæo Egyptio* præbuit, ita superiori anno Doctiff. *Alexandro Xaverio Pansio* veteres, quos indefessa industria tractat, nummi, & ex iis Cistophori imprimis, uberioris utique lucis, quam affusa iis adhuc ab Antiquariis erat, indigi, subministrarunt. Tractationi de iis animum Vir diligentissimus adjecit, extimulatus ab Illustriff. *Jo. Natali Allerio*, Ragusinorum Cancellario, qui, oblato ex gaza sua Cistophori, sub frontem hujus lucubrationis ære expressi, exemplo, ei negotium dedit, ut suam de eo sententiam exponeret, id quod non sine laude ingenii doctrinæque præstitisse æquis iudicibus facile censebitur.

Cistophori, non dicti a cistiferis, vel nunquam, vel rarissime, in iis obviis, (cistiferam enim virginem in *Cricchetiano* nummo ipse agnoscit & *Panlius*.) neque ἀπὸ τῆ κισῆ, frutice *Dioscoridis*, cujus florem, nominis hoc indicio permotus, in Cistophoris venatur *Eisenschmidius*, cui illi proinde non diversi a Rhodiorum nummis, rosam, ut vulgo, balauftium, ut alii arbitrantur, præferentibus, de quibus digna eruditione vasa, qua veteres nummos dilucidavit *Spanhemius*, legas in Operis de usu & præstantia nummorum Tomo priori, ubi tamen in nummulis duobus explicandis sibi frustra difficultates necit Vir magnus, ΣΤΑΣΙΩΝ in altero, in altero ΖΕΙΝΕΙΩΝ legendo. In posteriori saltem nihil aliud nisi nomen proprium ΖΕΙΝΩΝ reperiri docet exemplum ejus nummuli, in *Fridericiana*, quæ Gothæ asservatur, gaza obvium, in qua & similes permulti occurrunt, cum aliis hujuscemodi nominibus, unde, altera illa voce ΣΤΑΣΙΩΝ geminum viri nomen delitescere, non immerito colligas. Sed alii hi Rhodiorum nummi, alii Cistophori, qui ita, non κισσηφόρος, quod frustra requirit *Eisenschmidius*, appellati, ut nummi ab cistiferis hominibus, cistam in Orgiis præferentibus, discerni possent. Dicti autem a cista, in iis expressa, quæ mystica est Bacchi, cujus ad sacra & hæc, & cetera, quæ complectuntur, symbola haud dubie pertinent.

Ex iis primo omnium sese corona offert, hederæ foliis & corymbis constans, quæ nunc major in his Cistophoris, nunc minor,

minor, apparet, & cujus usu, variis rationibus, iisque & phisicis, subnixo, in Orgiis nihil frequentius. Ea cistam, unde Cistophoris nomen, ut vidimus, ambit, eamque semiapertam, quasi quæ probrosa arcana sua, Bacchi nempe obscenas partes, ibi reconditas, proferre in lucem vix audeat, prodeuntis inde serpentis, in plura volumina contorti, spectaculo insignem, ceteroqui, ut *Isidorus & Origenes* tradunt, non refragantibus his nummis, in quibus strias observes, e cannis fissis aut ligno contextam, & a virginibus potissimum, qualis in nummo *Tralianorum Croichetiano*, supra jam laudato, inter tot alias, non æque venerabiles, nec tanti momenti arcana complexas, quæ in Dionysiacorum pompa præferebantur, cistas portari solitam. In posteriori Cistophorum parte obvia rursus Bacchi symbola, serpentes duo, cernuntur, sese erigentes in altum, ore diducto exferentes linguam, aliquando ad ramusculi figuram accedentem, unde in suo quodam ramusculum plantæ balsami agnoscit, qui suis id nos literis docuit, *Cl. Havercampius*, Fig. 2. inferiori parte corporis, in spiras multiplices convoluti, mutuis sibi invicem amplexibus conjuncti. Inter serpentes medium locum occupat non tam pharetra, quam corytus, una cum arcu & sagittis inde prominentibus expeditionum Bacchi bellicarum index. Vannum hic mysllicam agnoscit & *Panelius*, sed, nisi omnia nos fallunt, parum cum vanno convenit figura hic expressa, quæ tam manifeste corytam prodit, ut in *Cretensium* nummis vel invitum eum admittere cogatur. Nec patet, ad vannum mysllicam quid faciat arcus ei junctus, quid sagitta, quæ prominet, symbolum virtutis bellicæ, qua Bacchus floruit, tot inclytus triumphis, ut non tantum triumphantem sæpissime vetera monumenta sistant, sed & ipse Triumphus nomen tulerit. Huc & thyrsus pertinet, hasta cuspide, quæ hedera lambente & quærnea glande vel pineo pomo obtegitur, munita, & frequentissimi in sacris Baccllicis usus. Alio vero, quæ thyrsi aliquando locum occupat, tæda, ad sacra Bacchica, quæ in lucis, specubus, & subterraneis locis, peragi moris erat, per-necessaria, alio, qui itidem occurrit, caduceus, spectat, Libero Patri, pacis & concordie, perinde ut bellorum & victoriae, præ-

TAB. IV
Fig. 1.

Fig. 2.

sidi, ac Mercurio, cum Libero pro eodem Numine habito, communis. In nonnullis hujusmodi Cistophoris, qualis ille *Appii Claudii Pulchri*, in Gotha nummaria editus, ferulæ occurrunt, mallei & formam & nomen sortitæ, adhibitæque, ut cruentis ebriosorum rixis obviam iretur, utpote gravioribus vulneribus infligendis minus accommodatæ.

His præmissis, Doctiss. *Panelio* jam pronum de sacris Bacchicis, eorumque origine, quam ex Ægypto ab *Osiride* & *Iside*, & hujus potissimum, discerpti ab *Titanibus Osiridis αἰδοίων* divinis honoribus afficientis, vesania, repetit, eorundemque propagatione apud Græcos aliasque gentes, Latinos imprimis & Hetruscos, de variis itidem nominibus festorum, qui Baccho agebantur, dierum, pluribus differere. Sed, aliis leviter perstrictis, in Sabaziis Asiaticorum describendis longius immoratur. Ea dicta ἀπὸ τῆ σαβαΐζεν, quod idem atque εὐαΐζεν. Bacchus ipse inde Sabazius dictus, cujus pater Caprius, si *Tullio* fides, vel, ut alii tradunt, Jupiter, Sacra ipsa nocturna, in quibus moris erat, draconem circumferre, atque initiandorum in sinum immittere, & acclamare Ἰὸς, quod nomen, Baccho, veluti naturæ humidæ domino, proprium, *Hesychius* & *Phavorinus* Sabazium interpretantur. Sabazius vero dictus non tantum Bacchus, sed & Jupiter, itemque Sol, sed is quidem, nomine paululum immutato, *Sebescius*, cujus rei ratio petenda e sententia sapientiorum e gentilibus, in multis, quos colebant, Diis unum verum Numen agnoscentium, quo pacto jam & Sol & Jupiter Sabazius non alius, quam ipse Bacchus. Sabazia porro, Sabazio sacra, Asiaticis propria, teste *Tullio*, & a Baccho Rege instituta, quippe qui imperavit Phrygibus, deque Asia, & Lydia imprimis, triumphavit.

Inter hæc Sabaziorum solennia Cistophoros esse cufos in Asia, si tot indicia, quæ illi præferunt, non satis manifeste produnt, saltem negare nemo possit, ad memoriam eorum posteris prodendam eos utique pertinere. Ceteroqui enim civitatum Asiæ, qui supersunt, nummi, alia longe, quam quæ in illis spectanda sese offerunt, symbola complectuntur. Editos non moratur Cl. *Panelius*, qui conferri a quovis nullo negotio possunt;

TAB. IV. ad Nov. Act. Erud. A. 1735. Mens Jul. pag. 299 et 302.

Fig. 6

Fig. 3.

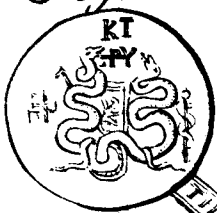

Fig. 4.

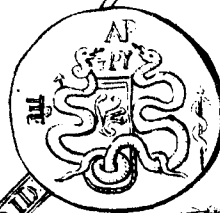

Fig. 8.

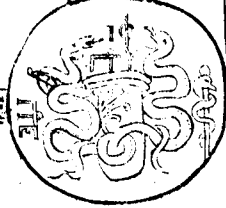

Fig. 7.

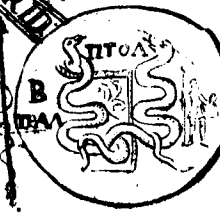
Fig. 9.

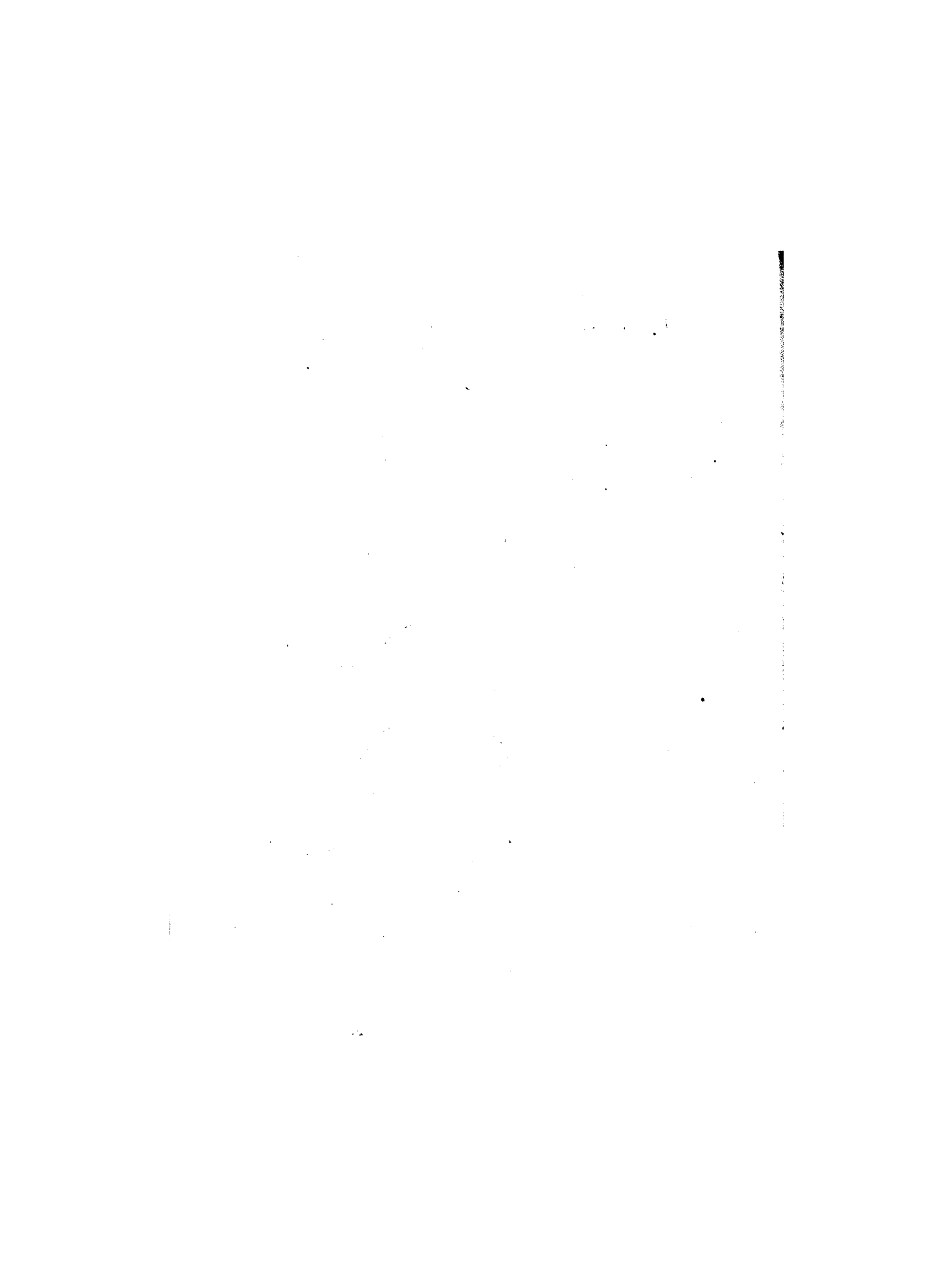

Fig. 2.

Fig. 5.

possunt; nondum vulgatos ille, sed æneos plerosque, (neque enim nisi quatuor in iis argentei reperiuntur, interque eos duo ad magnitudinem Cistophorum accedentes, ΚΕΛΕΝδρατῶν nempe alter, alter ΣΕΛΓΕΩΝ) ex Museo *Gueriniano*, *Lebratiano*, *Caryano*, *Mazzaguensi*, aliisque, appellat, quibus cum nihil commune sit, quod ad plura pertineat oppida, & Cistophori contra omnes ejusdem magnitudinis, iisdem Bacchicorum sacrorum symbolis insignes, diversarum civitatum, quæ eos cuderunt, literas initiales præferant, quid vero propius, quam ut ii ad solennia Sabaziorum, quæ a civitatibus Asiaticis peragebantur, celebranda spectaverint?

Sabaziis his præfuerunt Prytanes, quorum indicium ex Monogrammate ΙΥ laudabili sagacia eruit Cl. *Panelius*. Neque enim uni Vestæ, quod *Spanhemio* & *Vandalio* visum, habitabant illi, sed alia quoque sacra, ut Dearum Nemesium, Matris Deæ, Dianæ Ephesæ, Æsculapii, & Bacchi, curabant, ea potissimum administrantes, quæ magni momenti viderentur, & publico nomine peragenda essent. Quod ut luculenter pateat, observat & *Panelius*, ad Πανιώνιον & cetera τὰ νομα provincialium Asiæ, Lyciæ, & similium, Prytanes videri missos, principemque ex iis Pontificis maximî, nonnunquam & Asiarchæ, titulo, aliquando simul utroque, usum, porro in illis conventibus Baccho sacra fieri suevisse, aut ad minimum fuisse eos ad Dionysia majori cum apparatu celebranda institutos, curamque eorum gessisse Prytanes, & sumtus aliquando in eos erogasse: ceteroqui *Archontis* & *Prytanis* appellationem unum idemque munus designasse, Senatum item Athenis ac Prytanem, itemque Senatus & Reipublicæ Principem ac Prytanem, unum antiquitus idemque fuisse, tituloque eo postea & ad Senatores translato, illum tamen ἐπώνυμον aut πρῶτον Πρύτανιν dictum; Prytaneiam apud Athenienses obtinuisse mensuram, apud Rhodios semestrem, apud Corinthios annuam; annuos & Asiaticos Prytanes fuisse, & dignitatem eos hanc, postea sub Cæsaribus hæreditariam factam, plus semel obiisse, eamque in usu fuisse cum in civitatibus, quarum seriem post *Casaubonum*

*Spanbemi*us contexuit, tum in aliis quoque, Pergamo, Laodicea, Trallibus, Apamea, Mileto, Anchiale, Nicodemia. Candida eos veste & corona, pro Deorum, quibus sacra faciebant, varia ratione varia, in Sabaziis certe, qualis in his nummis, hederacea, usos. Literis ΠΡΥΤ, ut aliquando in *Gallieni* nummis distinctæ occurrunt, in compendium ΠΥ redactis, haud dubie dignitas eorum designatur, cui præmittuntur nomina eorundem propria, qualia in Cistophoris, quos hac occasione delineatos damus, gazæ *Fridericianæ* ΚΤησις, ΑΡΙΣΑΝΟΣ & ΠΤΟΛΗΜΑΙΣ, & *Havercampianis* ΑΡΤΕΜΙΔΑΪΣ, ΤΕΥΤΑΪΣ, ΙΦΙΛΕΩΣ, & ΠΑΛΑΜΗΔΕ.

TAB. IV
Fig. 3, 4, 5,
6, 7, 8, 9.

Postquam in Asia rerum potiti sunt Romani, non carent quidem Cistophori Prytanum, quanquam sine dignitatis huius mentione, nominibus Græce scriptis, sed multo ibi luculentius tamen Proconsulum & Proprætorum, qui provinciis iis præerant, nomina, ut *P. Lentuli*, *Ap. Pulcbri*, *M. Tullii*, *Cl. Pulcbri*, *Q. Metelli*, Latinis expressa literis cernuntur. Editi sunt huiusmodi a *Parino*, *Seguino*, *Harduino*, *Haymio*, *Liebio*. *Haymius* in suo coryti, intra angues se mutuo amplexos expressi, loco aspergillum una cum acrostolio agnoscit, sed frustra, coryti ibi figura, perinde atque in aliis, qualis & *Gothanus* primus, non diversa a reliquis, nisi quod paulo negligentius, quam ceteris, insculpta est. Propter inscripta iis Magistratuum Romanorum nomina magno Historiæ antiquæ inde uberius illustrandæ commodo suis Cistophori hi annis assignari certissime possunt, ceteri, qui antiquiores, non item, nisi forte Ephesinos inde tres, ex gaza *Surbeckiana* laudatos, exceperis, in quibus juxta literas ΕΦΕ. numeri Κ, ΜΔ, ΞΖ. h. e. XX, XLIV & LXVII. Quanquam, cum ad Epocham, de qua constat, revocari illi nullam possint, sed forte ad ipsa hæc Sabazia spectent, eo tempore, quo adhiberi cœpit, vel instituta primum apud Ephesios, vel restaurata, nummi hi, si fatendum, quod res est, ceteris, in quibus nihil simile, non magno opere præstare utique videntur. Certe illis haud proponendi Cistophori Cretensium, adhuc nisi ex *Goltzio* non satis noti, e

quorum

quorum numero is, qui juxta literas ΔΙ vocem ΤΡΥ præfert, quin literas uno nexu junctas ΙΥ habuerit, ΠΡΥτων Διόδοτον designantes, minus dubitari potest, quam quid Monogramma ΑΔΕ sibi velit in eo, qui ΚΡΗΤΑΙΩΝ nomen, quod in ceteris ΚΡΗ est, totidem scriptum literis, ob oculos ponit. Nihil similis vero, quam quod conjectat Cl. *Panelius*, Asiaticæ Romanorum Provinciæ Cretam, ad exemplum Cypri, quæ ad Ciliciensem spectabat, fuisse attributam; sed, cum Cistophori hi antiquiores longe Romanorum in iis partibus imperio censendi sint, nihil id quidem lucis affert ad eos recte explicandos, quos symbola iis insculpta Sabaziis, ab Asiaticis ad eos derivatis, vindicant, non abluentibus minoribus illis signis, quæ iis impressa cernuntur, cujusmodi Solis sidus, unde, & quod nullæ in iis faces comparent, sacra illa apud Cretenses non nocturna, sed diurna, fuisse, conjectat Vir doctissimus, & tripod. Sed neque pharetra, vel potius corytus, quem inter geminos angues, ut alibi, expressum, missa vanno non agnoscere, pro candore suo, non potuit Cl. *Panelius*, Bacchum, ejusve sacra, excludit, adeo, si cetera conspirent, non abjudicandus Baccho, ut injuriam fecisse Cl. Auctori Gothæ nummaria Vir doctissimus videatur, contrariam ei sententiam tribuendo, cum loco eo, qui tenebras offudit Cl. *Panelio*, nihil ille aliud velit, quam corytum, quem adjecta clava ad Herculem in nummis Erythrensium revocat, male tanquam solenne & nulli homonymiæ obnoxium symbolum sine manifesta, quæ id suadeat, ratione ad Bacchum trahi ab *Harduino*.

Sed ad Cistophoros tempore posteriores paulisper redeundum est, ut eos, qui *Antonio* III Viro cusi sunt, præeunte Cl. *Panelio*, expendamus. Atque illorum quidem tres numerantur, haud una ratione a superioribus diversi. In tertio eorum, ex *Gorlæo* petito, ipsa etiam Bacchica cista, unde Cistophoris nomen, desideratur. *Antonio*, iterum designato Consuli, post res in Armenia feliciter gestas, in Asia eo tempore, quo Sabazia celebrabantur, stativa habenti, eos cufos Cl. *Panelius* conjectat, testimonio nummorum nixus, persuasusque, *Antonium*, *Cleopatram*,

patram, Regiam Ægypti, *Octavianumque Casarem*, fœdus inter se adversus Parthos iniisse, eosdem in finem tertii ab sancto eo anni rejicit. Annos illos tres fœderis designari putat literis A, B, Γ, quas nummi *Antoniani M. Oppii Capitonis, L. Sempronii Atratini, & M. Barbati*, præferunt. In iis omnibus *Antonius COS. DES. IT. & TER.* dicitur, qui cum apud *Vaillantium* sub Familia *Sempronia* in nummo *L. Atratini*, litera B. notato, *COS. DES. TER.* appelletur, atque hac ratione anno jam secundo hujus fœderis Consulatum iniisse videatur alterum, quem ne tertio quidem, ut censet *Cl. Panelius*, decurrente iniiit, quippe tum adhuc *COS. DES. IT. ET. TERT.* ut in nummis his est, *Cl. Panelius* nummum eum vitiose descriptum a *Vaillancio* conjectat. Sane apud *Morellium* is in gente *Sempronia* non occurrit, qui tamen prolatus a *Patino & Vaillancio* sub *Antonia* Familia cum litera B exhibet, & inscriptione: *L. ATRATINVS AVGV. COS. DES.* omissa voce *TER.* quæ, fieri potest, ut exesa diligentiam *Morellii* effugerit, quo pacto damnari vix potest, aut vitii infumulari, *Vaillantianus* in Familia *Sempronia* nummus, tametsi utique sententiæ *Cl. Panelii* minus favet. *M. Barbati* nummus *Goltzianus* ob symbolum triremis & literam A ad eundem censum revocatur a *Cl. Panelio*, perinde atque Ægyptius ille cum literis *L. A. ΡΩΜΗΣ*, quod ille nova ratione, nec facile ex indole vocis *ΡΩΜΗΣ* elicienda, interpretatur: *Anno primo fœderis inii cum Romanis*, quæ sententia tamen admitti facilius posset fortasse, si loco *Antonii Cleopatrae* caput expressum cerneretur. Sed non his equidem nummis fœdus illud triplex *Cl. Panelii* potissimum nititur, sed, ne jam de iis, qui adjectum *Antonii Cleopatrae* capiti *Octaviani Casaris* vel potius *Antylli & Cesarionis*, caput, aut nomen saltem *Casaris Agrippinae*, junctum præferunt, dicamus, aliis anno ejus secundo & tertio signatis, in quibus mentio *PRAEF. CL. F. C.* Literas *F. C.* in his nummis interpretantur vulgo: *Fieri Curavit, Harduinus*: *Frumento Convehundo*, *Cl. Panelius* Fœderatarum *Copiarum*. Ratio interpretationis novæ, quæ *PRAEFECTUM CLAS-*
fis

sis Fœderatarum Copiarum ex fœdere illo sistit, petita est ex sententiæ utriusque incommodis, quibus suam non æque premi sibi persuadet Cl. *Panelius*. Erunt tamen, qui *Harduiniana* eam non multo verisimiliorem censebunt, exemplo quippe se, in quo ea necessario admittenda sit, nullo profus tudentem, cujusmodi vulgari, qua F. C. Fieri Curavit, exponitur, non deest, utcumque *Eppianus* ille nummus alio trahatur, in quo tamen cur *Eppius* LEG. magis, quam Q. METELLUS SCIPIO IMPERATOR Fœderatis Copiis præfuisse dicatur, haud immerito quæras. Nam certe in C. VIBII MARSI apud *Vaillantium*, *Morellium*, & *Liebium*, nummis, in quibus inscriptiones: C. VIR. MARSO PR. COS. NE. CAES. Q. PR. M. GEMELLVS F. C. & C. VIB. MARSO PROCOS. DR. CAE. Q. PR. T. G. RVFVS F. C. & C. VI. EXPR. T. G. RVFVS SOR. CAE. Q. PR. T. G. RVFVS F. C. literæ F. C. Fœderatas Copias designare nullo modo possunt, sed haud dubie significant Fieri Curavit. A qua interpretatione cur in superiorum nummorum literis iisdem explicandis sit discedendum, si quærentibus respondeat Cl. *Panelius*, non solos *M. Oppium*, *C. Fonteium*, *L. Atratinum*, *Eppiamque*, nummos fieri curasse, reponi jure meritoque poterit, nec solum *M. GEMELLVM*, qui in primo *Vibianorum* nummorum nominatur, statuam *Liviae*, quam nummi illi exhibent, fieri curasse, sed & qui in posterioribus nomen adscripsit *L. G. RVFVM*, ac nihilo minus separatim alterutri ejus rei curam vindicari.

Porro, quod, inito jam Consulatu secundo, *Antonium*, post celebrata paucis ante mensibus Sabazia, triumphum demum egisse marinum, existimat Cl. *Panelius*, id nititur testimonio nummi *L. Atratinii*, male adhuc descripti. Neque enim in eo M. ANT. IMP. TER. COS. DES. TER. legitur, sed, ut in correctiori ejus nummi exemplo apud *Morellium* est, M. ANT. IMP. TER. COS. DES. ITER. ET TER. III. VIR R. P. C. cui gemina est inscriptio in nummo *Oppiano* simillimo, in quo, M. ANT. IMP. TER. COS. DES. TER. ET TER. III. VIR R. P. C. Ubi præ-

terea notandum, *Semproniano* nummo literam Δ, *Oppiano* literas Δ I, juxta aram lucentem equis marinis subjectam esse, quæ si numerales sint, ad fœdus illud *Antonii, Cesaris Octaviani, & Cleopatra*, si quod unquam intercessit, trahi neutiquam possunt. Certe luculentius id evincendum videtur ante, quam Scriptoribus, qui impuros *Antonii & Cleopatra* amores, quibus haud obscure nummi consentiunt, commemorantes id prorsus ignorant, dica propterea scribi sine injuria manifesta possit.

Sed hætenus de Cistophoris ipsis; ad Cistophoros proxime accedit quinarium, qui *Octavii Cesaris* caput nudum cum inscriptione: CAESAR IMP. VII. ab altera parte Victoriam cistæ inter duos angues positæ insistentem cum literis: ASIA RECEPТА, præfert. Hunc nummum, interpretationibus *Anton. Augustini, Enea Vici, Gevartii, Rubenii, Spanhemii, Morellii, & Harduini*, repudiatis, Cl. *Panellius* ad ea tempora refert, quibus *Cesar Octavianus*, parta victoria Actiaca, *M. Antonium*, in Ægyptum se recipientem, secuturus, Asiaticos, qui adhuc a partibus ejus steterant, ad obsequium redegit, ab expeditione ea pariter & junctæ illi Armeniaca Imperator VII dictus. Nam, cum Actiaca, qua debellatum est, pugna in Septembrem incidat, Asia inde Sabaziis, mense Octobri aut Novembri celebrari solitis, ab *Cesare Octaviano*, qui iisdem præfuit fortasse, recepta in hoc quinario dicitur. Ingeniose hæc omnia persequitur Cl. *Panellius*, qui Ægyptum captam bellumque civile ante *Cesaris Octaviani* sextum Consulatum confectum negat, nummorum alia omnia docentium testimonio confusus. Est inter eos notatu dignissimus, qui Consulatum *Cesaris Octaviani* jam sexto titulum Augusti vindicat, penus *Lebratiana* utique ornamentum insigne, sed unde confici non potest, non reperiri similem aureum, cujusmodi *Harduinus* laudavit, in quo COS. VII reperiatur. Exstat enim omnino, non modo in gaza Versaliensi, sed & Gothana, hujus generis nummus, isque longe integerrimus, ac fidei minime sublestæ. Et nihil impedit, quo minus idem typus diversis potuerit, præsertim proxime sibi succedentibus, annis adhiberi. A quinario, de quo dictum est, non abluunt nummi

mi *Vespasiani* patris, & filii *Titi*, victoriam suilem in cista anguibus stipata exhibentes, quos ad reportatam de Asiaticis aut in Asia saltem circa Sabaziorum tempora victoriam, utcumque Scriptoribus Romanis ignotam, Cl. *Panellius* refert. Præter vero Latinos hos nummos, Romæ haud dubie, non in Asia, utcumque cum symbolis Asiaticis signatos, haud pauci Græci se offerunt, cista Bacchica insignes, quos perinde atque alios, qui, quantumvis cista illa carentes, ad Orgia revocari posse videntur, uberiori luce perfundendos duxit, subiecta de nummis serpentiferis, quos Baccho, uni veterum sapientiorum Numini, cujus proprium symbolum serpentes, vindicat, tractatione singulari & observationum bonæ frugis plena.

Superest, ut de usu & pretio Cistophorum, de quo Cl. *Panellius* sub finem agit, videamus. Ac de usu quidem eorum res satis manifesta est. Nulli quondam frequentiores in Asia, neque Romanis gratiores, mirumque, ex tanta eorum vi tam paucos hodie superesse, videri haud immerito posset, nisi ipsa eos magnitudo & argentum probæ notæ, quo constabant, periculo præsentis hominum lucri, quam artis & elegantiz, studiosiorum exposuisset. Sed haud paulo difficilior quæstio de pretio Cistophorum, præsertim apud eos, quibus videndi tractandique illos, utcumque in gazis beatiorum hominum reclusos, facultas haud obtigit. Negotium in solvenda illa faceffit locus *Festi*: *Euboicum talentum nummo Græco septem millium Cistophorum est; nostro quatuor millium denariorum*, quem sanum non esse, cum facile pateat, ratio tamen, qua sanari possit, nulla patet. Cistophori enim denariis, ut instituta eorum comparatio docet, quadruplo fere graviores, tetradrachmi quippe. At in eo *Festi* loco denarii Cistophoros pondere antecedunt, unde nisi, præeunte *Panellio*, verba hæc ita constituentur; *Euboicum talentum nummo Asiatico mille septingentorum Cistophorum est; nostro sex millia ducentorum denariorum*, verum in his pretium hujusmodi nummorum, quod ii ipsi satis manifesto declarant, nemo invenerit.

Paulò diutius erudita hæc lucubratio nos detinuit, quod ingratum non erit Lectoribus, ubi didicerint, prolusionem eam esse

esse magni Operis, cui aliorum ex *Alletiana* gaza nummorum explicationem reservat Cl. *Panelius*, nummata quæcunque vetera, Græca, Ægyptiaca, Latina, cujuslibet moduli ac metalli, Regum, Virorum illustrium, populorum, urbium, Familiarum Romanarum, & Imperatorum, accurate & sigillatim descripta, ac Notis, ad Historiam, Chronologiam, Geographiam, spectantibus, illustrata, uno, sed in plura haud dubie Volumina se diffusuro, ambitu, si fortuna conatibus adspiret, complexuri. Simile post alios *Morellius* quondam noster moliebatur, sed irritò successu, ipsis quippe tanti laboris, qui consociatas plurimum in hac palæstra exercitatorum vires requirit, ἀποπνεύματις, ad quæ absolvenda omne otium suum postremo contulerat, immortalis. Secundiora fata Cl. *Panelio* & promptas ab iis, quos compellat, suppetias apprecamur, ut, si minus forte omne id curriculum emetiri industria sua possit, de pluribus tamen utilissimis hujus studii partibus bene merendi occasionem nanciscatur. Reipublicæ quidem literariæ hujusmodi pollicitationes, utcunque plus justo liberaliores, ingrata esse nullo modo possunt, quod, utcunque ceciderit res, alii, iis excitati, cœptam, a se telam majori fere alacritate pertextunt. Certe Cl. *Havercampio*, cæptiori de hoc instituto & geminis aliorum consiliis factò, si recte eum novimus, nihil jam prius erit, nihil antiquius, quam ut, editis *Morellianis* reliquiis, Regium Thesaurum suum, cui perpoliando tot annos insudavit, bonis avibus in lucem primo quoque tempore producat.

**CORNELII VAN BYNCKERSHOECK, JCTI
& Prefidis, Observationum Juris Romani Libri IV,
quatuor prioribus additi, nempe V, VI, VII & VIII,
in quibus plurima Juris Civilis aliorumque Autorum
loca explicantur & emendantur.**

Lugduni Batavorum, apud Jo. van Kerckhem, 1733, 4.

Alph. 3 pl. 12½.

Jan.

Jam dudum bene mereri cœpit de mascula solidaque Jurisprudētia Ill. *Bynckersbackius*, qui sub fausto auspiciatoque fide re ad id natus esse videtur, ut opportuna salutarique crisi laxatis & truncatis legum particulis medicinam afferret, imperitorum in corrigendis legibus incitiam detegeret, Jus denique Romanum antiquæ majestati suæ felicissime restitueret. Nunc pluribus exequitur præclaros conatus, & Observationum Juris Romani *Libris quatuor*, ante hos quatuor & viginti annos Lugduni Batavorum editis, & in *Actis nostris A. 1710 Mens. Januar. pag. 1* recensitis, alios *quatuor* addit, eadem, quæ priores, cura industriaque elaboratos. In quibus priscum ordinem tenet, eademque vestigia premit. Neque enim ex illorum numero est *Bynckersbackius*, qui, perverso quorundam more, Antecessorum suorum scrinia bene gnaviterque expilant, & alienis plumis, corniculæ *Phadriana* instar, sese belle ornant, sed semper vel novum atque singulare argumentum profert, vel aliorum bene dicta amplius illustrat. Si quid vero ipsi ignaro exciderit, quod forte alius, nescimus, quo angulo, recte jam monuit, tunc culpam ingenue fatetur, & ea, quæ ita scripta sunt, confestim delet, & pro non scriptis haberi cupit. Jctorum sententias sæpe refellit, sed sine bile atque acrimonia, nisi incidat in portentosa prodigiosaque commenta. Boni Interpretis partes cumulatissime explet, majestatem Codicis Tusci comiter observat, raro, & non nisi extrema necessitate adductus, ad emendationem confugit, atque, si id aliter, salva lege, fieri nequit, modesto & circumspēcte crisin exercet. Ceterum in amœnioribus & difficilioribus, quæ ceteri Interpretes vel prætermiserunt, vel negligenter tractarunt, locis occupator, controversias Juris illustres scite componit, & ulcera ab aliis intacta præsentibus remediis sanat. Præcipue manes *Triboniani* ab importunis Virorum doctorum injuriis fortiter defendit, illum omni culpa vacare, & si quid adhuc labis humanæ remaneat, *Justinianum* in culpæ venire societatem, & pleraque Emblemata foedissima spurcissimaque monstra esse in infelici Interpretum cerebro enata, docet. Pluribus id confirmat Vir Illustris. Græci etenim Interpretes nullibi agnoscunt

Triboniani interpolantem manum. Latini, quo vetustiores, eo modestiores in hac causa sunt. Fateri tamen oportet, quod negari nequit, *Alciatum*, *Baldwinum*, *Cujacium*, *Hottomannum*, *Petrum* & *Antonium Fabros*, quem ultimum hoc nomine maxime infamem esse decernit, *Pitbaum*, *Giphanium*, *Mevillium*, *Marcum Vertranium Maurum*, in hoc multaeo laureolam quærere, & bonam *Triboniani* famam horrendis prosciudere conviciis. Sed bene se res habet, quod gravissimi Viri, literarum instructi præsidio, pestiferas hæc, quas pleno ore in *Tribonianum* evomunt, calumnias retuderint, illiusque causam mascule strenueque tuendam susceperint. Id igitur negotii sibi datum esse existimavit Noster, ut caute verifaretur in Emblematis agnoscendis, nec ullum temere admitteret, nisi legi aliter constare non posset ratio. Laudat proinde *Jo. Wybonis* institutum, qui in Dissertatione inaugurali sua *Wissenbachii*, quibus *Tribonianum* improbe & inverecunde impetiit, injurias feliciter absterfit. Constituerat quidem olim *Bynckersbeckius Wissenbachii* Opusculum singulari Libro refutare, quod non plane abjecit, sed postea, nimia operis prolixitate deterritus, paulisper mutavit consilium. Dedit igitur saltem aliqua specimina *Libro* in primis *VII* & *VIII* operæ in Emblematis *Triboniani* inveniendis frustra collocata, & quicquid ipsi in posterum supererit otii, Juri Publico vel patrio consecrabit. Age, in rem præsentem veniamus, & excutiamus potentiora hujus Libri Capita. In *l. 59 §. 2 de Manumiss. test.* verba: *libertatem adimi potius, quam dari*, legenda esse arbitrat: *libertatem dari potius, quam adimi*. Occasione *l. 9 de Grad. & affin.* monet, gradum non semper esse agnatorum cognatorumve inter se distantiam, sed & quorumcunque propinquorum ordinem, sive lineam. Unam & solam luctus viduarum rationem esse metum incerti partus propter turbationem sanguinis existimat. Nihilominus, viduam intra annum luctus, quæ decem menses ex lege *Romuli* constituunt, nubere potuisse alii, si vel partum ediderit, vel vacua reperta fuerit, opinatur. Neque discrimen fuisse inter eam, quæ maritum luctu digam amittit, & eam, quæ amittit luctu indignum, sed

Pag. 14.

52.

61.

sed utramque per annum elugere debuisse maritum, nisi priores causæ eam defenderent. Denique Jus Pontificium ab infamia vindicat, quasi mulieribus permisisset a rōgo mariti ad novas provolare nuptias, sine ulla nota infamiz, nec expectato partu, nec absoluto anno luctus. Propinquorum luctum apud Romanos voluntarium fuisse, & propinquos se invicem luxisse *secundum animi sui patientiam*, quemadmodum *Ulpianus*, in *l. 23 de his, qui nat. infam.* loquitur, diserte affirmat. Illa enim verba, quibus *Paulus l. 1 Sent. Tit. ult.* cognatos proximioris gradus octo mensibus lugeri debere, eosque, qui se-
 feus faciunt, infamia notandos esse, scribit, ab *Aniano* interpolata esse, judicat. Siquidem stare pro *Ulpiano* Edictum Prætoris, quod de viduis, non de reliquis propinquis, præcipit, *Annales Romanorum*, & alia Jurisprudentiz capita. *Jus Commentitium* in *l. 20 de Pen.* dici putat pro eo jure, quod ex *Prudentum* autoritate obtinuit contra regulas *Juris Civilis*, quod scilicet non est profectum ex *Jure Civili* & *severis* ejus regulis, sed quod, *aquiritatis* ergo, *finxerunt* & *commenti* sunt ii, qui *disputationibus suis rigorem Juris plus semel temperarunt, quin & subegerunt.* Sub Antecessorum nomine non solum illos, qui leges docent, verum etiam eos, qui *Pragmatici* dicebantur, & fere occupabantur componendis instrumentis, quæ ad rem judicariam pertinebant, comprehensos fuisse, conjicit. Oratoris & *JCti* officium libera Republica distinctum, post, cum per unum Reipublicæ confuleretur, conjunctum, & ex ea conjunctione *JCtos* dictos fuisse *Oratores* & *Rhetores*, arbitratur. Vocem *Munis*, quam *Papinianus* in *l. 8 §. 1 de Public. & Vest.* usurpat, satis Latinam esse, & in usu fuisse, atque rem significasse, pro qua vestigal solvitur, comprobat. Eleganter, peracute, erudite omnia.

Pag. 67.

84.

147.

309.

480.

HENRICI CHRISTIANI SENCKENBERGII, JCI, & Consilarii Rbingravici, Selecta Juris & Historiarum, tum anecdotia, tum jam edita, sed variora.

Tomus

Tomus II.

Francofurti ad Mœnum, sumtibus Jo. Frid. Fleischer, 1734, 8.

Alph. 2 plag. 7.

Bonum factum! Servat Consultiff. Editor, quam dederat, fidem, pergit præclare de bonis literis mereri, & hoc etiam *Tomus* talia offert, quæ nec ingrata sunt publice, & in Jure Germanico Historiisque utilissima. Exhibet I *Petri Herpii* Annales Dominicanorum Francofurtenfium ab A. 1306 usque ad A. 1500 ex *Bibl. Uffenb.* In quibus quidem nihil fere, quod ad ordinem, vel ad inquisitores hæreticorum pertineat, sed alia cognitione dignissima. Sequuntur II Diplomata XXXVI de Vasallis nobilibus Francofurtenfium, extra urbem olim habitantibus. Nempe necessitas temporum Seculo XIV & XV civitates, præcipue imperiales, coegit, quoniam tarda erant Cæsarum auxilia, vicinos Equites sibi adjungere. Hi civibus ad tutelam & obsequia fuerunt obligati, & præter pactitium pretium, quotannis plerumque vestimenta, colore civitatis tincta, quo arctior nexus appareret, acceperunt. Erant & alii Vasalli, qui mutuz defensionis causa civitatibus bona sua feudi lege offerrebant, quorum hic exempla habentur. Habes III Diplomata XXII Moguntina, ex quibus inter alia intelligitur, Præfule Moguntino pro opera coronandi Regem Bohemicum, olim mille marcas argenti solutas fuisse, & qualis nexus fuerit olim inter Moguntiam & Præfulem suum. Affertur etiam fœdus antiquissimum inter Moguntiam, Wormatiam, & Spiram, de A. 1293, a *Lebmanno* prætermisum. Locum IV tenent *Anonymi* Collectanea Historico-Diplomatica, magni pretii, varique usus, de Ducatu Wurtembergico, ex *Bibl. Uffenb.* Notantur plane eximia Tubingensium olim privilegia de recipiendis proscriptis, de asylo homicidarum, &c. (*)

Jungit

(*) Frequentissima est in antiquis Documentis *renuntiatio auxilii Juris Canonici & Civilis*, in quibus verbis quidam vigorem Juris Romani jam tum Seculo XIII & XIV deprehendisse

Jungit his Editor V Chartas Nassovicæ, numero XXI, Seculi XIV, XV & XVI. Vetustiora Cl. Editor servat Genealogiæ Nassovicæ, inde a primis originibus deducendæ, quam his *Tomis* proxime inferere constituit, demonstraturus, gentem Nassovicam futculum esse Familæ *Augustæ Francicæ* & ejusdem originis, cujus Membergios Dynastas. In Præfatione suppeditat interim quasdam inscriptiones lapidum sepulchralium, qui in Valle *S. Arnoaldi* prope Saræpontem habentur. Leguntur hinc sexto loco Diplomata Megapolitana, quibus Cl. Editor notulas quasdam inter legendum natas adjecit, ut notatu digniora mox appareant. Quod con-

filium

hendisse sibi videntur. Cl. Editor repugnat in Præfatione pag. 17, & monet, ejusmodi formulam signare solum *Judicia Ecclesiastica & Secularia*. Quodsi vero Diplomata perlustramus, hanc interpretationem nonnunquam quidem valere, sæpissime autem locum non habere, constat. Nam in plurimis Diplomatum Seculi XIII & XIV renuntiatur beneficiis & exceptionibus Juris Romani, adjecta generali clausula: *Et omni auxilio Juris Can. & Civ.* ita, ut interdum etiam auxilium *Juris municipalis* commemoretur. Vid. *Ludewigii Rel. MSS. T. V. pag. 523*; 2) sæpe Juris Romani exceptiones vocantur *neue Fünde*, manifesto argumento, jam tum cavillari cœpisse in Germania caudicos, quibus boni majores obviam ire consultum putabant. Et si autem non ubique nec tanta, quantam sibi quidam fingunt, Juris Romani erat autoritas; tamen fuit aliqua alicubi, præcipue in Judicio Anlico Imperatorum; item per exceptiones Juris Civilis facile infringi poterant contractus, bona fide Germanorum initi. Nam, si judices & Scabini seculares (ut solebant,) non admitterent allegatas exceptiones, querela denegatæ justitiæ dabatur apud judices Ecclesiasticos, vel etiam Westphalicos. Hæc nunc strictim a nobis; alibi copiosius a quodam Collegarum nostrorum. *Pag. 262 lin. 10* compendia literarum, quæ in Codice erant, sic legenda putamus: *pro bono pacis & honore civitatis nostræ.*

34 NOVA ACTA ERUDITORUM

- Pag. 599. filium pridem placuit eruditis. Memorabile pactum est Deputatorum Regni Sueciz cum civitate Wismariensi ratione privilegiorum. Claudunt hunc *Tomum* Miscella Diplomata XLVI, & Chartarum Seculi XIII, XIV & XV, ad illustrationem Juris Publici, Feudalis, & Historiz Germanicz, maxime pertinentes, cum notulis (ut Autor vocat,) *plus quam subitariis*. Egregium omnino & rarum Diploma est, in quo Dominus *de Munzenberg* A. 1294 allodia sua a feudis distinguit. Sicut Cl. Editor indefessa est industria, ita porro prodesse constituit seculo, Historiarum, Jurium & Antiquitatum bonz frugis, cupidissimo. Promittit 476. *Systema rei nummaria Germanorum mediis avi*, prelo jam paratum, item Tractatum *de Monetariis Germanorum*. Tomus 642. *III*, quem proxime videbimus, complectetur ut plurimum *Castiaca*, item forte aliqua *Francofurtenfis*, & quz *Tomo I* debentur, Commentationes varii argumenti.

CONSULTI MEDICI DEL SIGNOR DOTTORE
GIUSEPPE DEL PAPA, &c.

h. e.

CONSILIA MEDICA DOCTORIS JOSEPHI DEL PAPA, *Aule Toscanæ Archiatri*, &
Medicinæ Lectoris Publici in Academia Pisana.

Tomus II.

Venetiis, ex officina Sebastiani Coleti, 1734, 4.

Alph. I.

Quas priori Consiliorum Medicorum *Tomo* non denegavimus, alteri, postquam ille ex voto omnium comparuit, decernimus laudes. Neque enim vel sermonis elegantia, vel casuum recensitorum pondere, vel ingenio Autoris, & in solvendis *Quæstionum* propositarum nodis dexteritate, discrepant. Utrinque inventurus est, in quo cum jucunditate versari possit, Lector, utrinque haud mediocris emanat utilitas vel in ipsos, qui Medicinam jam profitentur, artis magistros, vel in illos, qui tyrocinium facturi bene gerendarum rerum exempla ante oculos habere cupiunt. Quamvis enim non bene loquentem, sed bene facientem, Medicum exoptandum ægro pronuntiet

Lucia-

Lucianus; suavius tamen convalescere afflictos eloquenti consilio, dubium non est. Hæc est illa ægrotantium felicitas, quam, quotcumque Consilarii hujus salutiferi opera uti exoptaverunt, experti sunt, ut morborum suorum causas pulchro sermone detectas haberent, nec salutis magis recuperatæ, quam modi, quo recuperata sit, nomine gauderent. Optatissimum quidem fuisse, Quæstiones Medicorum doctissimorum, Autori nostro transcriptas, insimul obtinuisse, maxime illas, quarum cum laude in Responsonibus facta fuit mentio. Nemo enim dubitat, exercitatissimos oportuisse esse illos, quos a Principibus ægris advocatos legimus, quique non tam suæ arti diffidentes, quam sententiæ suæ novum robur habituri, peregrina petierunt consilia. Interim, uti minorum etiam ponderum studiosus fuit Autor, qualia fuerint interrogata, ex Responsoni te-
nere judicare quis facile potest. Consiliorum istorum duplex semper est facies, altera practica, quandoquidem dubium esse potest lecturis, magisne sollicita sit partium, quales in statu naturali esse debeant, actionumque inde dependentium, declaratio, ac studiosa magis causarum signorumque morbosæ earundem affectionis evolutio, & prudentius Indicationes eliciendi artificium. Maxime placuit moderatum illud sanandi ægri studium, quo, expectato potius, quam extorto, morbi eventu, abstinendum in pertinaci morbo a remediis fortibus parum effecturis tuadet. Perutilis illa est, quam junioribus Medicis, laudis & rerum bene gerendarum studiosioribus, tulit, lex de non turbando naturæ opere, quæ casu strumarum evoluta extant: *Fundamento istius solatii, tempus morbo chronico levamen allaturum, parcio-
re etiam medicamentorum usu existente, innititur plurium diuturnorum morborum cura. Cum enim quandoque mala sint difficillimæ curationis, nullis nec externis, nec internis, remediis expugnanda, quæ etiam, si subsisterent, parum periculi allatura sint, ratione & prudentiæ interest, ne, nimio ægrum morbo levandi desiderio, potentiora adhibeantur remedia, quibus, motus est, ne in universæ sanitatis amittendæ discrimen adducat ægrum finem suum nibilo plus consecutus Medicus.* Nihil dignitati Autoris derogat,

Pag. 33.

gat, quod *Tacheniana* scholæ additus videatur, quandoquidem acidi alcalinique, & quod amara acidis opponenda sint, plurimis in locis mentionem facit. Magna debet esse illius Sectæ autoritas, quandoquidem *Hippocratis* vestigia in eadem agnoscuntur, brevisque sit, nec intellectu adeo difficilis, sermo. Maculæ cutaneæ, Herpes, & ulcera, oriuntur ab acido, quamvis de cetero, quomodo humor ille esuriens inibi generetur, vel sine coagulo humorum illuc deferatur, nondum bene perspectum sit, multo minus, cum acida emulsiones turbent, quomodo illæ præsentem acido præscribi debeant, id quod factum deprehendimus. Dissentiant Medici circa rerum & cognitionis causarum principia, ratiocinentur, disputent, altercentur, dummodo amica sit ad lectum ægri conspiratio, nec antiquum illud Methodicorum obtineat: *Citius prodendam urbem, quam ab aliquo Sectæ placito discedendum.*

JACOBI THEODORI KLEIN, SECRETARII Republicæ Gedanensis, & Societatis Regiæ Londinensis Sodalis, *Naturalis Dispositio Echinodermatum. Accessit Lucubratiuncula de aculeis Echinorum marinorum, cum Spicilegio de Belemnitis.*

Gedani, typi Thom. Jo. Schreiberi, 1734, 4.

Plag. 9, cum Tabb. æn. 36.

Affueti jam longo abhinc tempore climatis Cl. *Kleinii* Opusculis rei naturalis cultores, habituri sunt hoc novo famæ ejus scientiarumque incremento, de quo ipsi, sibi, omnibusque, impense gratulari possunt. Nostri cum primis interest, qui aliquando nominis ejus & partæ in rebus Botanicis gloriæ vindices existimus, non obmutescere laudibus, jam nova luce fulgentibus, Viri, hanc unicam, si quæ est, culpam ferentis, quod meritorum suorum minus conscius, modestiam ultra terminos extulerit, quo scilicet effectum fuit haud semel, ut ejus alii superbi-

perbirent coloribus. Quod nisi faceremus, periculum esset, ne, quod jam accidit, peregrini accederent rerum *Kleinianarum* Commentatores. *Tithymaloides* sane *Nerii Folio*, nec *cacalia*, nec *cacaliastrum*, antequam a celebratissimis Galliae Academiae Parisiensi & Burdegalensi, cum primis a magnis *Jussavir* Fratribus Lutetiae *Kleinia* appellaretur, haud obscure, nobis primum in rei indignitatem, quod aliquis alius spurio nomine indicasset, animadvertentibus in *Actis A. 1730 Mens. April. p. 172*, eidem haud obscure inscripta fuit. Nolumus, hoc nobis in opprobrium verti, quod rerum indigenarum, quandoquidem idem Majestatis Sacratissimae cultus nos *Kleinio* conjunctissimos efficit, frigidi perhibeamur admiratores. Res ipsa loquetur, Historia animalium, si in singulis sui partibus eruditos inventura est, qui similem illi, qua Opus hocce conscriptum est, industriam collocabunt, parum suo tempore habitura est posteritas, in quo, vel addendo, vel in meliorem ordinem redigendo, ingenia exercere possit. Dubii sane haesimus, majore inne in conquirendo apparatu, prout Tabulae ab Amicis Autori oblatæ, & in sui memoriam sculptæ, loquuntur, industriam, an in disponendo dexteritatem, adhibuerit Noster, cujus in inveniendâ methodo etiam paulo post addendis apta, & quantum fieri potuit, paucissimas anomalias admittente, felicitatem haud semel admirati sumus. Deprehensus sane est, quæ duo omnis methodi anima esse debent, perspicuitatem & constantiam undique pro basi agnovisse; Character talis est, qui non a figura tantum, aliisque superficiem echinorum aut echinodermatum adhærentibus, utpote lubricam plerumque significandi virtutem habentibus, desumptus sit, quamvis & hanc viam cum aliqua difficultate ingressus sit Noster, sed qui id, quod omnium maxime constans est, organicas animalis partes, *os* atque *anum*, pro ordinandis classibus indigiter. Equidem echinodermatum seu crustæ echinorum ratio potissimum habenda fuit, partim quod animalculum ipsum *Echinus*, eundem vivendi Mechanismum servans, cute tamen vel crusta sua diversissimum esse deprehendatur, partim quod, si ad animalculum respiciendum esset, de illis echinodermatibus nihil pronuntiari posset, quo-

rum deperditæ & in nullo marium reperiundæ figuræ lapide saltem exprinuntur, quæ imperfectos alioquin ordines feliciter supplent. Interim non obscure apparet, quandoquidem ab organis nutritioni inservientibus summa genera petuntur, utrinque satisfactum fuisse. Quotusquisque enim est, qui non facile perspiciat, vitæ genus animalculi locorumque & scopulorum, quibus adhærent, diversitatem sic imperasse, ut non uno eodemque modo os vel anus collocaretur, sicut inter rhomboideos pilces sunt, quamvis sub eodem genere collocatos, quibus pro diverso adhærendi modo oculi vel sinistram, vel dextram, partem respiciunt. Curiosissimum sane est, non eodem modo vel os, vel anum, in omnibus echinis aut echinometris, spatagis aut brissis, collocari; interim, quacunque methodo ingredi velis, sive ea, quæ a stomate, seu ore, sive ea, quæ a cysto, seu ano, classificandi artificium suscipit, certum est utrinque, quicquid est echinodermatum, eleganter in ordines redigi posse. Parem utrinque operam præstitit Autor. Juxta primam enim dispositionem, quæ a situ ani classium seriem accipit. Echinodermata quædam sunt Anocysta, ano in summitate constituto, id quod in vulgarioribus echinometris maris mediterranei aliorumque sic esse solet, quandoquidem os basin semper occupat, quinque dentibus pro appetenda & comminuenda esca eleganter inunitum. Diversissimus omnino situs est eorum, quibus anus cum ore insimul in basi collocatur. Nam os, præter quod a centro baseos quandoque declinet, parum mutatur. Addit Autor methodicam, nullibi observatam, & a solerti industria perspicacis ingenii ortam, regulam; quoties anus cum ore in basi, quæ pars testæ plana est vertici opposita, concurrat, toties os est foramen medio baseos proximum. Datur tertia crustarum echini diversitas, qua anus nec in vertice omnino, nec in basi, sed ad latus, hiare observatur, id quod efficit, ut tertium genus Pleurocyston appellari possit. Duo vero saltem sunt summa echinodermatum genera, si ab oris in basi constituti situ eadem definire suscipias, ea scilicet, quibus os baseos centrum occupat, & quibus extra medium os est, sub primo emestostomi, sub secundo apomestostomi, collocantur. Prioris divisionis

sionis Classes, Sectiones, & genera, concatenata serie incedunt :
 Classis scilicet primæ anocystorum, subdivisæ Sectiones, altera
Cidares, Militares, variolatas, mammillatas, coronales, corol-
lares, asterizantes assulatas, Botryoides, Toreumaticas, altera
 vero *clypeos,* continet. Quæ sane comparationum pro effin-
 genda idea in mente Lectoris ratio elegantior multo, reique
 magis analogæ est, quam si quis cum Furno globosam crusta-
 rum ejusmodi figuram comparare ad mentem *Rumphii* velit,
 nec difficile omnino intellectu erit, terminis a constanti qua-
 piam concretorum figura, maxime si illorum significandi va-
 lor ab artis peritis receptus agnitusque fuerit, varias superfi-
 cierum inæqualitates & condecorationes, quibus intima genera
 discrepent, indigitari ac describi posse ac debere. Et quid im-
 pedit, quo minus ei, qui artis magister a plurimis agnoscitur,
 integrum sit, prægnantes intestina declarandi potentia excogita-
 re terminos, maxime si eorum genesis mathematica sit, & ad
 linearum angulorumve mensuram reduci possit. Inde, ne ob-
 scuritatæ culpam ferret Autor, singularum vocum, quarum plu-
 rimarum nobilissima est Græciæ Latineque profapia, etymolo-
 gias studiose affert, monetque, quid in echinorum crustis possit
 debeatque hoc vel illo vocabulo efferri. Fatendum est ei, qui
 vel primis saltem labris degustavit, quam recte sic appellavit
Buonannus delicias mentis & oculi, *Ostrocodermorum* & *Ma-*
lacostrorum historiam sic quidem artificialibus, quas Mathe-
 matici effingunt, figuris æquiparari posse corporum istorum
 modificationes, ut inter decem Mathematices gnaros vix unus
 futurus sit, qui dispar de eorundem superficiali asperitate linea-
 rum decussationibus, angulis, parallelograminis, punctorum tu-
 berumque seriebus, judicium laturus sit, quo ipso inter æquos re-
 rum æstimatores neminem fore arbitramur, qui, Autore etiam
 non monente, id quod quandoque fecerit ejus omnibus sa-
 tis facturæ industriæ tribuendum est, non intelligat, quid sint
 coluri, tæniæ, peripheriæ, sinus, quibus notionibus non mi-
 nus illustrem ea, quam artifex dedit, picturam menti omnium
 affert. Et, ne quis arbitretur de crustis echinorum tantum
 sollicitum fuisse Autorem, monendus est Lector, passim addi ea,
 quæ

quæ ad ipsius animalculi in crusta viventis anatomiam usumque partium pertinent. Exempli loco esse potest erudita de verrucis, quæ circa anum anocystorum observantur, disceptatio, cujus, uti nullibi diffitetur, si quid aliunde acceptum habuit, primam opportunitatem eidem dedit Cl. *Breynius*. In servare istud organon generationis negotio, non tam declarat, id quod quilibet alius facturum fuisset ob argumentorum pondus, quam istius rei probabilitatem innuit, quæ veritati propior est, quæ experientia magis comprobatum habemus, firmiter connexos, & hac potissimum parte coherentes, inveniri echinos, cum prolem faciunt, cujus coherens vinculum rigidi aculei spatulæ aut claviculæ quandoquidem esse nequeunt, sane verruca isthæ, quæ in omnium remotissimo inter quinque foramina existit, in subsidium vocanda est. Quod Catocystos attinet echinos, quorum anus inferiori loco prope os ad basin collocatur, illi quidem a figuræ, quam effingunt ad mensuram circuli, diversitate in regulares atque irregulares sua sponte dividuntur. Et horum quidem elegantissima & numerosissima est diversitas, quorum si quis conscius & memor esse velit, frustra laboraret, nisi essent, quibus unumquodque eorum apte indicatur, nomina *Fibularum*, *Conulorum*, *Cassidum*, *Galearum*, *Scutorum*, quandoquidem & pleurocysti, illi scilicet, quibus in latere anus est, plurimis inter se nominibus discrepant, suoque jure usus est Autor, cum derelicta & vacua antiquissima ista *Aristotelis*, quæ echinis quibusdam rarissimis inventu attribuit, spatagorum & brissorum nomina inveniret, eadem nobilioribus quibusdam generibus attribuendi. Sunt eidem spatangi omnes pleurocystæ cordati insignem habentes lacunam in dorso: Brissorum autem nomine eidem veniunt Pleurocysti figuræ ovatæ. Quod si assensu opus est, postquam celebratissimorum in arte Virorum autoritate ejus opiniones jam constant, & nos haud difficile subscribimus, jamque prævidemus, fore, ut iste Liber, in sua scientiâ classicus futurus, & nostrorum & aliorum pinacothecis pro instruendo Echinorum ordine inserviat. Quæ de aculeis echinorum inscribitur lucubratiuncula, rebus ad anatomiam animalculi echinodermatis incolæ spectantibus luxuriat.

riat. Jucundissimum visum est, fere omnia, quæ in animalculi sectione observantur, ad Quinquennionem redire. Quinque foramina circa anum, petaloides haud paucorum & pentaphylloides figura, quinque dentes, quinque ligamenta, totidemque annuli. Intestinum magnum quinquifidum, seu stomachus ex mente *Rumphii* quintuplex: ovarium itidem ovulis refertissimum, a quo scilicet echini antiquis ovarii & echinometræ dicti fuerunt, & quintuplici ordine dispositum, spatiis eleganter & æquali inter se distantia dispositis. Dentibus carere spatangos & brissos, quod vivi raro deprehendantur, nostrorumque marium incolæ non sint, in dubio relictum fuit; quorum hoc prorsus peculiare quidpiam est, quod labium alterum altero superius sit, quo scilicet arenas aquasque, uti suspicatur Autor, haurire possint. Mirabilis est aculeorum, qui bestiolæ crustam spinis horridam & marium incolis periculosam efficiunt, series, & cum interioribus nexus numerus eorum pro corporum mole varians: *Bellonius* sex millia in ovariiis, *Reaumurius* duo millia, & ducentos aculeos, & mille ter centum pedes numeraverunt. Incedit enim animalculum aculeis istis, eosdemque sicut & cornua cochlearum cornubus, æmula musculis movet, qui prorsus tendinei a communi quadam & crustæ subtensa membrana propaginein ducunt, quo efficitur, ut, isthoc velo putrescente, aculei vere omnes defluant. Neque vero istorum aculeorum una eademque existit facies; quandoquidem & magnitudine & apicum diversitate discrepant. Quo ipso ab Autore *Aciculae, fudes, spathula, radii coronati, & clavicula*, appellantur, quorum singulorum adhuc magnum inter se discrimen est, uti legentibus id magno cum animi oblectamento perspicietur. Doctissima est de *Belemnitis* Dissertatio, istis scilicet fossilibus, quæ aliquo modo cum radiis echinorum conveniunt. In ea tamen opinione non versatur Autor, ac si, quicquid denique belemnitarum nomine venire in vulgus solet, echinodermatum propago sit, quin potius, cum *Scheuchzero* removendo spurios, qui stalactites potius sunt, itidemque illos, quos *Lyncurios* appellamus, quamvis non neget istos animalis ejusdem marini echinoidis jamque ut plura alia ignorati par-

tem esse posse, in ille suam collocat operam, ut demonstret, claviculos læves Dactyliformes vere esse echinorum radios, quibus meditationibus plures aliæ de alveolis, ceraunitis, lapidibus caudæ cancri, adjunguntur. Accessit ad calcem Operis Tabula Zoologica, quæ Synopsin eorundem omnium concinnam, omnibusque modis adæquatam, exhibet, quamvis, quod in nulla methodo evitari potest, anomalis non careat ordo. Valet enim de omnibus methodis, quæ hac ætate orbis eruditi ingenia plurimum exercent, non eam esse optimam, quæ nullis, sed quæ paucioribus laborat difficultatibus. Nec minori ornamento est, quod musei sui apparatus communicare cum rei naturalis amatoribus haud dedignatus fuerit. Quod si fertile Auctoris ingenium & improbus labor inter turbas felicissimos ejusmodi fœtus parere potuit, quid tranquillitate publica concessa ulteriusque confirmata fiet? Faxit Deus, ut in tam caro corpore ad magna quævis natus animus virium robore ad ultiores conatus polleat ac sustentetur.

*JO. GOTHFR. LAKEMACHERI, GRÆC.
& Orient. Lingu. Prof. Ordin. Antiquitates
Græcorum Sacre.*

Helmstadii, impensis Christ. Frid. Weygandi, 1734. 8.
Alph. 2 pl. 1.

Quo utilior magisque necessaria est Antiquitatum Græcarum cognitio literarum studiosis, quæ liberaliores vocari solent, eo melius consulere rei literariæ censendi sunt illi, qui in hoc genere eruditionis etiam atque etiam elaborant. Non defuerunt quidem post renatas in Europa literas Viri doctissimi, qui huic parti scientiarum operam suam impenderunt; et, horum si quis labores conatusque recte percontaverit, & cum eisdem Cl. Jo. Gothfr. Lakemacheri Antiquitates, quas recensere jam est animus, Græcorum Sacras comperaverit, nec, is fateatur, oportet, omnibus omnino palmam dubiam esse redditaque a Viro, quem modo laudavimus, Clarissimo. Cumque singuli

singuli Autores suum habeant institutum, ad quod laborem omnem in elaborando quodam argumento dirigunt, Cl. Autori harum Antiquitatum non fuit propositum, Antiquitates Græcorum ita pertractare, ut omnia, quæ de iis dici scribivis possent, in unum collecta corpus effulius exponeret. Contra ea hoc consilio expositionem rituum Græcis quondam usitatorum suscepit, ut eas comprehenderet libro, qui cum iis, qui in Academiis, duce præceptore, notitiam eorum sibi comparare student, tum illis quoque, qui sine Magistri ope eorundem confectantur scientiam, utilis esset atque accommodatus. Quocirca in id omni studio incubuit, ne vel brevis, vel copiosus nimis esset, quorum hoc lectioni Academicæ minus convenire, illud vero fraudi futurum videbatur iis, qui sine præceptore cupiunt proficere. Atque hac ex parte Cl. Autoris institutum hoc vehementius laudabunt omnes Græcarum Antiquitatum cupidiores, quod nemo unus omnium, qui se huic operæ unquam subdixerunt, id secutus reperitur in explicandis Græcorum ritibus. In rebus autem disponendis eam sibi rationem servandam duxit Autor, quam in Antiquitatibus Ebræorum Sacris secutus est *Hadr. Rolandus*. Hinc factum est, ut *quatuor Partibus* absolventur hæ Antiquitates Græcorum Sacræ: quarum *prima* de locis sacris, *altera* de personis sacris, *tertia* de rebus ritibusque sacris, & *quarta* de temporibus sacris, exponitur. In Prolegomenis quinque potissimum utilitatis ex cognitione harum Antiquitatum redundantis genera afferuntur, dum docetur, hanc scientiam juvare lectionem Autorum veterum accuratam, cum jucunditate quadam conjunctam; conferre ad interpretationem utriusque Fœderis, maxime vero Novi Fœderis, plurimum; adjumento esse egregio in legendis intelligendisque Patribus seu Doctoribus Ecclesiæ antiquæ, ac denique conducere Antiquitatum Græcarum comparationem cum similibus quibusdam Judæorum ac Christianorum caerimoniis ad perspiciendam posterorum originem. *Part. I. Capta* habet *septem*, quorum *I* agit de Græcorum regione, exponitque Græciæ nomina varia, terminos, ingenium & naturam soli, fluvios, lacus, montes, valles, ac campos, insulas tum propinquiores,

Pag. 2.

3.
5.
8.
9.

13 seq.

- Pag. 38 seq. quiores, tum remotiores, & colonias; *II* de urbe Athenarum, cujus urbis præstantia, claritas, & antiquitas, docetur, nomina explicantur, situs, ambitus, muri, portæ, arx, hujusque opera memorabilia, templa, statuarum atque aræ, curiæ, fora, porticus, theatra, odeum, Gymnasia & studia, tholus, Bibliotheca & Ἀλγύη, describuntur, habitatores, annonæ ratio, aer, suburbana, Academia scilicet, Lyceum, Cynosarges, stadium Panathenæicum, ac portus, indicantur; *III* de Sparta, Corintho, & Thebis, quarum nomina, claritas, situs, conditores, ambitus, muri, templa, & alia loca nobiliora, commemorantur; *IV* de Græcorum Diis, Dæmonibus, ac Heroibus, ubi, repetita a capite religione Græcorum, de primis apud Græcos Diis, nec non de Diis, tum ex hominibus, tum ex civitatibus factis, de tribus Deorum, cœlestium, terrestrium, atque inferorum, ordinibus, exponitur, non omissis Atheniensium Diis peregrinis atque ignotis; *V* de agris lucisque Deorum honori atque cultui consecratis, ubi, ostensa causa, cur agri & luci, Diis sacri fuerint, imprimis docetur, in lucis aras & simulacra, ayla, templa, fuisse, ac flagitia exercita; *VI* de templis, quorum nomina afferuntur, dispositio, magnificentia, forma, portæ, partes, tam generales, quam speciales, consignatio &c. delineantur, cur & quibus in locis exstructa, utrum uni Numini tantum, an pluribus simul, sacra fuerint, disquiritur; *VII* de simulacris, aris, mensis sacra, & donariis. Dæmonstrat hic Cl. Autor, præmissis simulacrorum nominibus, & declarata origine statuarum, & sine, propter quem posita fuerint, prima simulacra truncos & rudes lapides oleo pertinctos fuisse, postea humanam formam, quam Dædalus excoliverit, accepisse, & βεῖρη vocata, & alia stantis, alia sedentis, alia denique jacentis, speciem retulisse, plerumque ex ligno, lapide & marmore, nec non ex auro, argento, atque ære, confecta, quibus Deorum insignia addebantur. Quod ad aras attinet, earum discrimen, materia, altitudo, cornua, coronæ, usus, cæminus, consecratio, traduntur, & breviter explicatis mensis sacris, donariorum materia, & causa, cur oblata fuerint, illustratus, & ayla privilegium & templis nonnullis & civitatibus tributum fuisse, evincitur.

<i>Pars II.</i> de personis sacris, <i>tribus</i> constat <i>Capitibus</i> : <i>I</i> de	Pag. 261 seq.
Sacerdotibus, eorumque nominibus, triplici constitutione, requisitis, ordinibus, redditibus, vestitu, exponit, & Sacerdotes feminas, earumque nomina, refert;	
<i>II</i> de Ministris Sacerdotum	294 seq.
agit, qui fuerunt <i>δαδῆχαι, κύρηκας, νεωκίροι, δῦται, βαδῦται,</i> seu <i>βῆτυπαι, πυροφόροι, ὑμνωδοί, ὑμνηταί,</i> sive <i>ὑμνητιδες</i> ;	
<i>III</i> de initantibus, & initiationis ceremoniis, de expiantibus, de vaticibus, eorumque nominibus, & vaticinandi facultatis adminiculis.	303 seq.
<i>Pars III.</i> de rebus ritibusque sacris, <i>decem</i> continet <i>Capita</i> .	
<i>I</i> est de Sacrificiis, quorum nomina & origo prima ostenditur, doceturque, antiquissima Sacrificia ex herbis, frugibus terrae aliis, arborumque fructibus, constituisse, & deinde ex animalibus, cum primis suis, ovibus, capris, bubus, &c. ita quidem, ut singulis Numinibus singulae fuisset victimae demonstrantur, quo etiam referuntur mola salsa, liba, suffitus ex thure & styrace, libamina. Septem hic species sacrificiorum cum maxime constituit Doctiss. Autor, eaque affirmat fuisse <i>τιμητικά,</i> quae in honoris significationem offerebantur, <i>εὐχταίαι,</i> votiva, <i>χαριστήρια</i> ad gratias Diis persolvendas, <i>σωτήρια,</i> quae salutis causa fiebant, <i>αἰτητικά,</i> quibus vel bona a Diis obtinere, vel mala per eos avertere, conabantur, <i>ἰλαστικά,</i> vel <i>διαλλακτικά,</i> quae ad iram Deorum placandam adhibebantur, & denique <i>τὰ ἀπὸ μαντείας,</i> quae ab oraculo, vel vate aliquo injungebantur. <i>II</i> de precibus, earumque classibus, vi & efficacia, occasione ac temporibus, formulis, & reliquis precantium requisitis, de diris, de votis, de hymnis, & de iurejurando, ejusque formulis & ritibus;	321 seq.
<i>III</i> de lustrationibus, Sacrorum & oraculorum causa factis, de lustrationibus homicidarum, post usum Veneris, & de rebus in lustratione adhibitis;	410 seq.
<i>IV</i> de oraculis generatim, ubi eorum nomina, dignitas, & autoritas, explicatur, quibus in rebus consulta fuerint, disquiritur, & causa eorum efficiens declaratur;	460 seq.
<i>V</i> de oraculo Dodonzo; <i>VI</i> de oraculo Delphico;	480 seq.
<i>VII</i> de oraculo Trophonii; <i>VIII</i> de Amphiarai, Colophonio, Branchidarnum, Delioque oraculis;	492, 498.
<i>IX</i> de divinatione ex somniis, per Sacrificia, eorumque ignem, fumum & vinum, per sortes, <i>στῆγες</i> & virgas, per mortuos & umbras, per	319, 530.
	542 seq.

Pag. 561 seq. aquas, per gallum, per cribrum; X de omnibus & rebus exteris, & verbis, differitur.

Pars IV, de temporibus sacris, absolvitur *septem Capitibus*.
 573 seq. *I* exponit de tempore in genere, seu de annis, mensibus
 582 seq. & diebus; *II* de festis, quorum præter cetera hic illustrantur
Idonia, Antheſteria, Apaturia, Bupbonia, Brauronia, Diamastigofis, Diaſia, Dionyſia, ſive *Bacchanalia, Eleuſinia, Theſmopboria, Panathēnaa*; *III* de exercitiis corporis apud
 635 seq. Græcos uſitatis, hinc de curſu, ſaltu, diſci jactu, ſagittatione &
 647. jaculatione, luſta, pugilatu, ac pancratio, differitur; *IV* de ludis
 668. Olympicis; *V* de ludis Pythiis; *VI* de ludis Nemeis;
 679. *VII* de ludis Iſthmicis. Atque hæc quidem Antiquitatum Græcarum
 monumenta ita pertractantur, ut ubique ipſorum Autorum veterum
 verba, ex quibus probantur dicta, afferantur, non omiſſis tamen
 iis, qui jam data opera hoc ipſum argumentum recentioribus
 temporibus elaborarunt. Nos non dubitamus, quin opera Viri
 Clariffimi eruditiffimæ gratiffima ſit futura, & quin omnes
 elegantioribus literis faventes Doctiff. Autori vitam, otium,
 viresque ſint apprecaturi, quo eadem ratione Antiquitates
 Græcorum civiles, militares, domeſticas, & literarias, proxime
 in lucem emittere poſſit.

WILH. ERN. EWALDI, V. D. M. ALTON.
Emblematum Sacrorum Vet. & Nov. Teſt. Liber III & IV, ſive Pars altera, cum Nummis & Figuris æneis. Accedit Specimen Obſervationum Philologicarum in Epistolam ad Ephesios, ex Hiſtoria & Antiquitatibus Aſiæ illustratam.

Altonaviz, apud Jonam Korte, 1733. 4.

Alph. 3 pl. 9.

Datam Pl. Rev. Wilb. Ern. Ewaldus a ſe fidem nunc præſtitit, & quod promiſit, alterum Emblematum Sacrorum Veteris & Novi Teſtamenti *Volumen* exhibuit. *Pars hæc altera* continet duplicem Emblematum Decadem, quæ, licet eadem, qua in prioribus Volumi-

Volamine, ratione pertractata sint, majori tamen cura & diligentia elaborata esse singula, facile apparet. Varietatem enim cujusque Emblematis ac demonstrationem in prioribus Exercitationum Paragraphis præmisit, quæ in Libris duobus prioribus frustra quæruntur. *Alterum* hoc *Volumen* æque ac prius illud in *duos Libros* divisum est; quorum uterque decem Exercitationibus constat. In *priore* hujus *Voluminis Libro*, qui respectu jam editi *Voluminis* est *tertius*, Exercitatio I est *de* *Pag. 1* *seq.*
calicis inebriante, Symbolo omnifufficiencia & meritorum Messie, Psalm. XXIII, 5, quæ ex Sacræ Scripturæ locis probat, Emblemata calicis a Scriptoribus Sacris non solum in malo, uti vocant, sensu usurpari ad denotanda dogmata perverfa & idololatricam turpissimam, ad indicandas voluptates hujus mundi, & concupiscentiam carnis adumbrandam, ad hypocritas eorumque cordis abominationem depingendos, ac denique ad iram divinam & graviores hujus vitæ miseras repræsentandas, verum etiam in bono sensu adjectum ordinarium, & ea, quæ ad vitæ sustentationem pertinent, ac præcipue ad omnifufficienciam ac merita Servatoris nostri largissima denotanda. Exercitatio II *de* *35* *seq.*
lotione manuum symbolica, Psalm. XXVI, 6, agit, ubi Pl. Rev. Autor ostendit, lotionem symbolum esse innocentie, initiationis, expiationis, sanctificationis, &c. Exercitatio III *de* *58* *seq.*
Virginibus tympanistris Symbolo Doctorum Novi Testamenti, Ps. LXVIII, 26, disserit. Probat enim, virgines in luctu publico, in nuptiis, & festis, & sacris publicis, in triumphis solennibus produsse, idemque convenire doctoribus Novi Testamenti. Exercitatio IV *de* *86* *seq.*
habitante super Cherubim symbolicis, Ps. LXXX, 2, inscripta est, in qua contendit Pl. Rev. *Ewaldus*, Cherubim non Christi, non virtutum divinarum, nec nubium & venti, sed Angelorum, symbolum fuisse, typosque Apostolorum & Doctorum & omnium denique fidelium. Exercitatione V *Botrum Copher Symbolum Messie* fuisse ostendit. Nam, quemadmodum Botrus Symbolum est in *Literis sacris bonorum operum, voluptatum, abundantie, ita etiam* *112* *seq.*
ipfius Messie, cujus rei varia adducuntur momenta & applican- *139* *seq.*
tur. Exercitatio VI de *berto Ecclesie Symbolo, Cantic. IV, 16*, commentatur. Symbolum prosperitatis tam corporalis, quam spiri-

tualis,

- tualis, totius orbis terrarum ipsius Dei, doctrinae, gratiae, ac Scri-
 pturae & imprimis Ecclesiae, & externae, & internae, nec non tri-
 umphantis, hortus esse dicitur. Exercitatio VII *de curru Aminda-*
dab, seu populi ingenui, Symbolo verbi Evangelii, Cantic. VI, 9 vel
 12, exponit, ubi currus Symbolum imperii, protectionis, ac tutelae
 Principum eſſe ga populum, exercituum robore insignium, Ange-
 lorum, seu exercituum caeleſtium, nubium ac stellarum, eloquen-
 tia & sermonis & in sacris verbi veritatis & Evangelii adſtruitur.
 203 ſeq. Exercitatio VIII *de deserto Symbolo gentium, Jof. XXXII, 16,*
 agit. Desertum in Sacra Scriptura eſt Symbolum populi Judaici,
 225 ſeq. Anti-Chriſtiani Imperii, & maxime gentilium. Exercitatio IX
de Speculatoribus montium Symbolo Doctorem Novi Teſtamenti,
Jof. LII, 8, commentatur. Præter Doctores, Sacerdotes & Pro-
 phetas in monumentis sacris Speculatores quoque ſignificant
 260 ſeq. ſymbolice Deum & Angelos. Claudit hunc *Librum* Exercitatio
X de lapidibus conſecrationis erigendis in vexillum, Symbolo
teſtium veritatis, Zach. IX, 16, ubi lapides evincuntur eſſe Sym-
 bolum hominum in genere, & in ſpecie fidelium, Deorum apud
 veteres, Imperatorum, Regum ac Doctorum, hoc eſt, teſtium
 veritatis.

Libro IV, seu altero, in hoc Volumine ſecundo ſequentes ha-
bentur Exercitationes: de columba, Spiritus Sancti Symbolo,
Matth. III, 16: de vulpibus in luſtris, Symbolo Pſeudo-Docto-
rum & Sadduceorum, Matth. VIII, 20; de portis inferorum,
Symbolo regni tenebrarum, Matth. XVI, 18: de galli cantu
Symbolo praconii Apoſtolorum, Matth. XXVI, 74: de forma ſer-
vi, Symbolo ſtatur Chriſti exinanitionis, Phil. II, 7: de palmis
in manibus turbae electae, Symbolo vitae aeternae, Apoc. VII, 9: de
mari, cui pedem dextrum impoſuit Angelus, Symbolo gentiliſ-
mi, Apoc. X, 2: de Zonis aureis ſeptem Angelorum, Symbolo
praconii veritatis Apoc. XV, 6: de muris Hieroſolymae novae
ex Jaſpide, Symbolo doctrinae veritatis, Apoc. XXI, 18: de mar-
garitis Hieroſolymae novae portis mysticis, Apoc. XXI, 21. His
 vero Exercitationibus, Emblemata confirmantibus, ſubjectum eſt
 Specimen Obſervationum Sacrarum in Epistolam Paulinam ad

- 570 ſeq. Ephesios, ubi Doctiſſ. Autor inter alia verbis *οφία ἐν μυστηρίο*
& ἀποκαλύψαι τὰ μυστήρια ad myſteria ſacra Dianae Epheliae,
ιεγοί

εραὶ οἷος γραμίματα, & ad artes sapientiz occultas Magorum Ephesiorum alludi censet; nomina vero *σφραγιζομένου & αἰδ- Pag. 574.*
βαθών de Spiritu Sancto adhibita ex annulis Ephesiorum magis, quibus occulta sciri, & se contra quævis mala muniri, credebant, voces *σῶμα καὶ πλήρωμα*, quæ de Ecclesia & Deo usurpantur, ex symbolica Dianæ Ephesiz statua, quæ corpus habebat *πολύμασον*, multis mammis & uberibus instructum, illustrat. Ceterum præmissa est huic *Voluumi* figura nova, æri incisa, arcæ fœderis cherubim, & columnæ nubis & ignis, in qua Angelus fœderis in forma visibili apparet summo Pontifici, additis quatuor nummis rarioribus, qui Sphingum Ægyptiarum, quas ex Cherubinis confinxisse Ægyptii dicuntur, formas referunt, adjecta insuper tabula numismatum, ad illustrationem Emblematum facientium. Finem vero huic *Voluumi* *ni secundo* imponunt tres Indices, *I* locorum Scripturæ, vel brevius, vel copiosius, explicatorum; *II* Vocum Hebraicarum & Græcarum; *III* Emblematum & rerum memorabilium. Id denique vere confirmare possumus, *Voluumen* hoc *alterum priori* multum præstare & elaborationis & typorum accuratone. 576 seq.

ELOGIUM JOANNIS FREINDII, MEDICI
Anglorum nobilissimi.

Sextus jam agitur annus, quod, expletis mortalitatis legibus, diem suum obiit *Joannes Freindius*, Medicus Britannus, cujus doctrina atque fama amplissima vereri nos non sinunt, ne memoria ejus cum corpore intercidat, quousque Viris præclare doctis beneque meritis decus suam posteritas rependet. Quandoquidem igitur & nos de Libris ejus, cum seorsim, tum conjunctim, uno Volumine editis, identidem commemoravimus, nunc etiam ipsius horum Autoris Elogium in Commentarios nostros, supremi honoris causa, referemus, idque eo lubentius, quod ita, edita animi ab omni partium studio alieni, & nec amori, nec odio, aliquid dantis, significatione, de integritate nostra constare possit, cum alias Virum illustrem judicio, de prælectionibus ipsius Chymicis quondam a nobis lato, offensum, rationibusque no-

stris non adeo amicum fuisse, probe recordemur. Sed, ut ad rem ipsam veniamus, primam *Joannes Freindius* lucem aspexit A. 1675 Crotonæ, Angliæ oppido, in Comitatu Northantoniensi sito, patrem nactus ejusdem oppidi Ecclesiæ rectorem, Sacerdotem doctum, pium, probum. Is filios binos ad Scholam Regiam Westmonasteriensem, claram meliorum literarum sedem, ablegavit, cujus eo tempore præcipuam curam habuit celebris Præceptor, *Busbojus*. Literis in ea præclarissime excultus uterque, Oxonium in ædis Christi Collegium abiit, cui tum præfectus erat *Aldrichius*, Vir ad hanc provinciam natus factusque, & singulare Collegii ornamentum, sub quo studia in hoc Collegio veluti fervere videbantur, ut multi etiam illustriores Viri ea institutione uterentur. Hos omnes statim, siue nobilioris essent conditionis, siue inferioris, amicos habuit *Joannes*, tamque sancte postea quoque coluit, ut nullos potiores haberet. Vehementi etiam in ædem hanc amore incendebatur. Huic omnem in literis profectum, huic artis primordia, huic nominis incrementum, huic opes, huic amicos, huic omnem vitæ jucunditatem acceptam se referre, prædicabat. Per primos aliquot annos in communem Philosophiam, & veterum Poetarum, Oratorum, & Historicorum, tractationem incubuit, horumque lectioni & imitationi deditus, filium adeo exquisite perpolivit, ut postea in medico certamine nitorem ejus atque aciem vehementer omnes admirarentur. Etenim hæc accuratior & Philosophiæ, & humaniorum literarum, cognitio omnibus, ejus ingenii monumentis singulare semper decus atque ornamentum attulit. Biennium postea, quam Oxonium venerat, ineunte anno ætatis primo & vigesimo, opera cum Amico erudito collata, celebre Orationum par, alteram *Æschinis*, *Demosthenis* alteram, edidit, nitida interpretatione illustratum, una cum Indice Alphabetico, ubi res paulo difficiliore breviter, docte, ac dilucide, exponuntur. Quanquam vero vehementer amabat has literas, harum tamen dulcedine non ita se abripi sivit, quin ad sublimiores utilioresque scientias mature contenderet. Itaque Mathematicis disciplinis vacavit, quod eas perquam sibi fructuosas fore existimaret. Sed nec his nimium immoratus, quos-

quosvis melioris notæ Scriptores, veteres perinde ac recentiores, in arte medica, cui se totum traditurus erat, diligenter pervolvit, atque in Anatomia simul & Chymia singularem operam collocavit. His autem præsiidiis instructus, ad artis suæ exercitationem juvenis accessit. Juvenis etiam, cum tantummodo Medicinæ Baccalaureus esset, Emmenologiam edidit, a plerisque magno plausu exceptam. Habuit tamen, quod in ea reprehenderet *Snellenus*, Belga, qui ægre fert, mensium fluxum a plethora repeti, fermentorumque partes tueretur. Post hunc Emmenologiam edidit A. 1712 *Petrus Fresart*, Medicus Leodiensis, qui, sal eVectivum purgaminis uterini in vasis collecti genuinam fermentationis menstruæ causam esse, contendit. Postea etiam *Thomas Simson Freindii* sententiam rejecit, qui, eruptionem mensium in causa esse, opinatur, quare uterus ad magnitudinis suæ ἀκμὴν veniat, incrementum vero uteri sensim factum causam esse, cur iidem erumpant, idque ideo, quod sinus per uterum disseminentur, qui progressu temporis, sicut seminis viæ in maribus, aperiantur, & sanguinem affluentem intra se recipiant. Anno etiam 1721 Animadversiones quædam Criticæ Parisiis in Emmenologiam *Freindianam* prodierunt, alio loco a nobis commemoratæ. *Freindius* vero ipse A. 1704 in Academia Oxoniensi explicandæ Chymicæ munus suscepit, prælectionesque suas magna Auditorum frequentia habuit, A. 1709 in publicam lucem emissas. A. 1705 Illustrissimus Comes Petriburgensis in exercitu, cui ipse in Hispanica expeditione præfectus erat, Medicum Castrensem denominavit. Quo officio per duos prope annos magna cum laude functus, ac postea domum reversus, eodem animi vigore, quo ille debellaverat, res ejus in Hispania gestas Commentariis suis enarravit. Verum in itinere a via divertens, Romam petiit, & antiquitatis monumenta vidit, Medicorumque ejus urbis Celeberrimorum, *Baglivii* & *Lancisii*, amicitiam favoremque sibi conciliavit. A. 1712, postquam Londini inde ab A. 1707, literis & doctorum colloquiis, ægrotorumque curationibus, intentus, sedem suam constituerat, cum *Jacobo*, Ormondicæ Duce, Copiarum Britannicarum Imperatore, ut ipsius valetudinem tueretur,

retur, in Flandriam discessit, eodem anno in Societatem Regiam Præfide *Newtono* cooptatus. Intra annum vero rediit, Londinique rursus confedit, nec postea eo emigravit, sed artem perpetuo ibi exercuit. A. 1716 Librum *Hippocratis* Epidemiorum primum atque tertium edidit, hisque accommodavit novem de febribus Commentarios. Notavit in his nonnulla Cl. *Trillerus*, quæ tamen magis ad Critica, quam Medica, pertinent, in Epistola ad *Freindium*, A. 1718 edita, cui *Joannes King* respondit. A. 1719 *Freindius* publicavit de purgantibus in secunda variolarum confluentium febre adhibendis Epistolam, ad Virum Celeberrimum, *Richardum Mead*, perscriptam. Quandoquidem enim hanc opinionem jam tum in Commentariis suis proposuerat, eandem *Woodwardus* in libro de Medicinæ statu aggressus erat. Huic *Freindius* nihil serio respondendum esse existimans, libellum sub Empirici cujusdam nomine emisit, & injurias, quas accepisse sibi visus est, facete propulsavit, instituti autem sui utilitatem & rationibus, & autoritate idonea, & historiis, *Hippocratico* plane more scriptis, hac Epistola corroborare instituit. A. 1720 Orationem habuit Anniversariam, ex *Harvæi* instituto, in eorum commemorationem, quos sua in Collegium Medicorum Londinense beneficentia claros reddidit. Inter alia dona, huic Collegio impertita, *Harvæus* publicis tabulis constituit, ut epulum quotannis suo sumtu fieret, & Oratio Anniversaria recitaretur. *Freindius*, ut erat Medicorum concordiz & festivitatis perquam studiosus, cum primis elaboravit, ut epulum hoc, diu intermissum, instauraretur, & Oratoris munus in se suscepit. Theatrum Anatomicum in æde Christi Oxoniensi ædificare, & liberale præfectori stipendium constituere, decreverat. Quod quo minus efficeret, mors præmatura eum impedivit. At moriens tamen, post suam familiam, Medicæ familiz consuluit. Nam, si filio ejus sine liberis mori contigerit, mille libræ ab eo in usus supra dictos legatz fuerunt. Ac, si duo fratris filii etiam sine prole obierint, hæreditatem omnem ad ponenda in eadem urbe *Nosocomii* initia erogari jussit. Per omne illius Senatus
Britan-

Britannici, qui A. 1722 congregatus fuit, tempus Senator concessit, qui honor præcedenti anno ipsi non nisi per paucos menses obtigerat. Sub initium anni 1723, nescimus tamen, qua ex causa, inclusus fuit turri Londinensi, ibidemque Epistolam de quibusdam variolarum generibus ad *Richardum Mead* conscripsit, Historiam quoque Medicinæ a *Galeni* tempore usque ad initium Seculi XVI inchoavit. Primum ejus Volumen A. 1725, & secundum anno proximo, prodiit, utrumque Anglice ab Autore scriptum, postea Gallice, item Latine, versum. A. 1727 *Joannes Clericus* in Bibliotheca veteri & nova Responsum edidit ad censuram, qua *Freindius* Specimen illud Historiæ Medicinæ, a *Danielo Clerico* editæ, adjectum, quo eadem Historia a Seculo II ad medium XVI summatim continuari perhibetur, castigat. Adversarium quoque nactus est idem Medicum quendam Edimburgensem, cujus in hanc Historiam profert Animadversiones, non nisi calumniarum plenz. Quamvis vero turri antea inclusus fuisset, Rex tamen & Regina Britannicæ, tunc adhuc Walliæ Principes, ejus uti consilio postea non dubitarunt, cum liberi ipsorum gravibus & periculosis morbis laborarent, plenamque in integritate & peritia ejus fidem posuerunt. Quin imo primis Imperii, a Potentissimo *Georgio II* A. 1727 suscepti, diebus Augustissima ejus Conjux, *Carolina*, illa tam sagax & acuta rerum hominumque judex, honorifico cum cohonestatum stipendio, Archiatrum suum, vehementer id comprobante Rege, constituit, haud alius cujusque vel in sua, vel in proli Regiæ, valetudine tuenda, aut restituenda, quam *Freindii*, quoad in vivis fuit, arte & consilio nixa. Sed non diu admodum eo honore frui licuit *Freindio*. Etenim, accumulatis ita in dies negotiis, cum ei antea occupatissimo vix tempus aut vires sufficerent, media anni sequentis æstate, aliorum salutem intentus, suæque immemor, nimia defatigatione fractus, languorem perferens. Caput autem ab initio statim tentatum est. Unde nec imminenti mali præsciis, nec præ-

præsentis gnarus, ab ægris curandis haud prius destitit, quam in ipsa circumcurfatione, viribus plane defectus, concideret. Quo audito, Rex & Regina graviter perculsi, Medicis arcessitis Viris Doctissimis, eique amicissimis, nuntiani jusserunt, gratiæ loco se habituros, si præcipuam in utilius curatione operam collocarent. Quod quamvis sedulo factum esset, tamen, invalescente febre, & irritis quibuscunque remediis, intra breve tempus diem suum obiit, annos natus duos & quinquaginta. Quo cognito, tantus homines mœror invasit, ut luctus adeo publici, adeo universi, in unius Viri morte vix unquam civitas meminerit, atque, si *Roberto Freindio, Joannis fratri, in Dedicatione Operum Freindianorum*, haud ita pridem Londini junctim editorum, credimus, Regina pretiosissimam lachrymam ejus memoriæ consecravit. Ita vitæ cursus & finis æque gloriosus ei obtigit. Nec post mortem gratia Regia cessavit. Nam viduæ ejus Regina liberalem in singulos annos pensionem elargita est, filiumque, quem *Freindius* unicum suscepit, & adolescentulum reliquit, omni gratia, quam recipit ejus ætas juvenilis, amplectitur; fratrem modo dictum Rex amplis in Ecclesia muniis repetito favore cohonestavit. Sepulto juxta prædium suum in oppido Hitcham in Comitatu Buckinghamiæ *Freindio*, Cenotaphium in æde Westmonasteriensi positum fuit.

NOVA LITERARIA.

Antonius Franciscus Gorius, in Academia Florentina Historiarum Professor, eruditissimis multis scriptis percelebris, cum omnes antiquas Inscriptiones, tum Græcæ, tum Latinas, quæ in urbibus Etruriæ exstant, illustraverit, quæ duobus Voluminibus, jam editis, continentur, quarum tertium, exornatum Tabulis 40, quanto fieri citius poterit, in lucem prodibit, aliud Opus, antiquorum Monumentorum copia insigni, aggredi alacri
ani-

animo statuit, quod, volente Deo, absolvet, si, ut sperat, adfuerit ipsi favor ac praesidium illorum illustrium Virorum, qui priscaevi reliquias vel plurimi faciunt, vel studiis eruditorum hominum praesto esse, quam maximi gloriantur. Id igitur Opus, *Musei Etrusci* nomine proditurum, complectetur insigniora omnia, quae ad hoc tempus inedita sunt, veterum Etruscorum monumenta, *duobus Voluminibus* in Folio comprehensa, quae *Dempsteriano* Operi adjungi poterunt; nam ejus erunt auctarium locupletissimum. *Primum Volumen* ducentis Tabulis aeri incisus exhibebit vetustissima Deorum signa, quae Etrusci coluere; pateras aeneas, aliaque sacrificialia instrumenta, in sacris adhibita, quae etiam Figuris graphice caelata sunt: deinde vasa, picturis omnium, quae exstant, antiquissimis exornata, quae magna copia afferet Cl. *Gorius*, praesertim e *Vaticana Bibliotheca*; quae profecto multa eruditionis fruge sunt repleta, quaeque nuper conquesta in ejus ornamentum *Clementis XII*, Pontifex Maximus, dedicavit. Ad haec depromet Annulos & Gemmas aliquot veterum Etruscorum, Sculptorum opere insignes; item pondera & nummos; sepulchrales etiam urnas marmoreas, vel fictiles, ferme centum, vel etiam, ut sperat, plures, inscriptione & anaglypho opere elegantissimas, quas nuper, lustratis singulis Etruriae urbibus, a diligentissimo ac peritissimo Pictore & Chalcographo, *Vincenzio Franceschini*, ante suos oculos delineandas curavit; e quibus variis ritus, lustrationes aquae, ignae, & sanguine peractae, ac mores vetustissimorum Etruriae populorum, demonstrantur. Primum igitur in *altero Volumine* proferet ad singulas a se allatas CC Tabulas Explicationes & Observationes suas; deinde etiam *sex Dissertationes*, quarum *prima* de Theologia; *secunda* de Mythologia; *tertia* de Physiologia; *quarta* de Ethologia veterum Etruscorum; *quinta* de Lingua eorundem, de Alphabeto, de Literis, deque inscriptis Etruscis Monumentis, copiose disseret. Quod vero novum, ac maxime curiosum, omnique laude dignum est, subjiciet *Etruscarum Inscriptionum* interpretationem,

nam, quam primus omnium fecit, *Gorio* etiam rogante, Vir doctissimus, omniumque fere linguarum consultissimus, *Ludovicus Bourquet*, Philosophiæ Publicus Professor; qui alia quoque cum *Gorio* communicabit, quas ad antiquæ Etruscorum linguæ scientiam & cognitionem investigavit. *Sexta Dissertatio* erit de Etruscorum antiquorum inventis, studiis, & artibus; quæ omnia ex eorum sculpturis, & picturis, atque ex autoritate veterum Scriptorum, ostendentur. Nihil dicimus de ceteris ornamentis, quæ suis locis occurrent tanquam necessaria coronamenta. Ex his ducentis Tabulis æri jam incisæ sunt *Goriantis* impensis octoginta. In reliquis incidendis, typisque mandandis Explicationibus, Observationibus, itemque Dissertationibus, cum Cl. Autoris vires sufficere minime possint, nostro ore rogat obtestaturque Viros humanissimos, egregios optimarum artium fautores, ut his laboribus operam ferre, eidemque Operi, ut ajunt, subscribere dignentur, his conditionibus. *Duo hæc Volumina*, elegantissimis typis edita, Socii, qui subscribere, accipient absque ulla alia impensa Mense Junio A. 1737, dummodo ipsi Autori hujus Operis solvant, vel solvendo curent, intra proximum Mensem Septembrem hujus anni 1735, Paulos sive Julios 80. Socios subscribentes nec plures, nec pauciores, quam ducentos, desiderat. Eorum nomen in primo Libri limine non solum scribet, verum etiam, si citius solvent, incidendum curabit in Tabula, quam eorum auspiciis dedicabit, ut apud omnes posterosque constet, quorum ope ac præsidio hæc Volumina publici juris fuerit. Symbola dictorum Paulorum 80 sibi numerata, schedulam tradet, sua manu subscriptam, pro cautione, & fide data sanctoque ab ipso servanda; quam postea ipsi exhibebunt, cum prædicta *duo Volumina* stato, ut diximus, tempore accipient. Qui vero non subscriperint, edito Opere statuto tempore, sciant, Bibliopoli solvendum esse pretium Paulorum CXX. Menses vero sex, antequam hoc Opus in lucem prodeat, curabit, ut omnes per Epistolam typis editam id sciant.

facie animalculorum istorum, quorum familiae enumerantur, offendatur, quod fieri posse suspicatur Cl. Autor, quandoquidem ille nobis eosdem adeo venustos, ingenio haud raro vultu, habituque ad naturam rei maxime composito, dedit. Cuius Operis eo major futura est dignitas, quo majori industria & serpentum genera evoluta, & æquivocorum reptilium errores, siquidem serpentibus aliquando remotissimæ ab isthac gente bestiolæ accensentur, extricati, & uniuscujusque historicæ æque ac physicæ rationes adjectæ fuerunt. Quo constare Autori de rerum hoc Thesauro dispositarum ordine possit, monendum, duo sibi exhaurienda doctrinarum capita sumfisse eundem, quorum alterum serpentum & viperarum historicam recensionem, alterum Anatomicam organorum, quibus animalia isthæc utuntur, declarationem, contineat. Equidem non unius generis animalia eadem Tabula depinguntur; noluit enim scholasticam in dividendo, subordinando, classificando, argutiam & aliquando superstitionem adoptare, veritus anomaliarum discussiones & characterum declamationes, quibus charta, tempus, laborque teritur; neque tamen ordinis adeo nullam rationem habuit, ut non possint ferries serpentum quædam institui. Quod ut accuratius fieret, præmonendum duxit Autor, non perinde esse serpentum & viperarum notionem, quandoquidem oviparum sit animal serpens, viviparum, ova in utero concipiens, vipera. Convenire summo genere utramque familiam, cum & reptilia sint, & apoda. Mirum naturæ ordinem declarat eo, quod affinitates animalium varias, ceteroquin inter se discrepantium, instituerit. Exemplo sunt Lacertæ, quas serpentes quadrupedes diceres. Conveniunt hæc cum iisdem organorum structura, partiumque quarundam usu utrinque pari. Lingua utriusque bestiolarum genti bifida est, utriusque epiglottis deest, quod pari vitæ genere assuefactæ sunt, & deglutiendo integra insecta aliquando satis spatiosa, alantur. Qui character a lingua desumptus efficit, ut Salamandræ, Igvanz Gekko, utpote quibus lingua est crassa, lata, & brevis, a Lacertis magno spatio absint. Quod si quis præter sese multiplicandi, quo
utun-

utantur, modum, aliud discrimen inter serpentes & vipers quarere suscipiat, non obscure utriusque reptilis discrepantiam capite cognoscet, quod planum est, obtusum, coloribusque variatum in viperis, in acumen extensum in serpentibus, de quibus notandum, sensoriorum externorum conditione, aut noxam inferendi facultate, eosdem discrepare: sunt, qui dentibus carent, adeoque & innoxie morsicant, alii cœcutiunt, alii ignei, fulgidi, & prægrandes, intuiti corporis, sunt oculi, aliis minusculi, cœrulei, aut rubicundi. Quandoquidem vero veneni suspitione serpentes in vulgus non carent, quid de hoc negotio sentiat Autor, in Præfatione exponit: *Morsus, ait, vel tum præcipue nocent, quando uncinatis suis dentibus acutissimis tendinem aut nervulum pungunt atque dilacerant; unde mox oritur inflammatio late præserpens.* Sane præviderat Autor rei difficultatem, suscipere serpentum atque viperarum legitimam divisionem: supposito enim, quod caput debeat esse utriusque characteristicum signum, obtusius in vipera, acutius in serpente, nihilo secius habiturus est methodicus quispiam, quo unguis præmordere possit, animadvertendo, dari serpentes, quibus elongatum est caput, alios, quibus brevius, alios, quibus latum, quo cum viperis possent quandoque confundi. Neque dentes sufficiunt, si quis serpentes inermes, vipers vero armatas, pronuntiare velit, cum & inter serpentes sint, qui unciis dentibus metuendi existunt. Id tamen videtur in viperarum diagnosi omittendum non esse, quod earundem testes testiculos habeant extus conspicuos, secundum Tab. VIII n. 4, ex quo judicari posset, viperam esse, quæ serpentis nomine Tab. XXXVI n. 1 depingitur, quo ipso, suo jure in seligenda methodo usus, quam norat esset liberrimam, historicam selegit, & pro patriæ serpentum vel viperarum diversitate, qua notum est & bestiarum ejusmodi mores & qualitates internas insigniter discrepare, earundem historiam, secundum mundi partium quaternionem, quadrifariam fecit, quandoquidem Europæ, Asiæ, Africæ, & Americæ, incolas seorsum enumerandas suscepit. Graciliores serpentes primo loco, eosdemque vel minus flexuosos, antiquis a baculi rigiditate scytalas dictas,

inde flexuosos, Ambisphænas aut Cæciliæ, ex quibus sunt, qui a colore *corallineæ*, ab effectu morsus *dissades*, a figura capitis duplicis visi, quamvis id imaginarium sit, *bicipites*, & sic porro, dici possunt. A victu quidam *myophagi* audiunt; nam mures ab his, bufones ab illis, integros deglutiri, res declarata est, mirumque videtur intuentibus, quomodo sine suffocationis periculo majora volumine totius capitis serpentini animalcula quandoque deglutiantur. Crassiusculo corpore sunt alix, capite etiam lato & obtuso, quo viperæ esse videri possent; neque præter rationem Autor bestias istas serpentes viperis æmulas appellat, quarum insignis est voracitas & deglutendi integra animalium corpora vigor, siquidem & nostras maribus, gliribus, aviculisque insidiantur, quæ aliquando integra nec digesta extrahuntur. Ex his, maxime vero Africanis, sunt, qui *cerastes* a cornibus limacum cornibus æmulis dicuntur. Aliis fasciatis *Æsculapii* serpentum nomen est, quibusdam, eo quod insignes pluresque oculorum forma efficit maculas cute gerant, *Argorum* nomen datur, *testudinei* quidam sunt, quandoquidem scuti testudinum instar varie mixtos colores habent, qualis est murium insidiator Americanus Tab. XXX. *Catenati*, qui catenæ articularum simulacrum pictura habent. Efficaces sunt ejusmodi termini, & non obscurum significandi valorem habent, magnamque methodo lucem accendunt. Est inter alios curiosum serpentis genus Tab. XL descriptum, pinis ad capitæ latera gaudens, quod *anguigenam* appellat, seu anguillam marinam tigrinam, quod, quamvis de cetero diversum, ob affinitatem, sicut & Congeres alibi, serpentibus additur, neququam vero cum iisdem permiscetur. Speciatim de viperis monet, torvo vultu & quadrato fere capite easdem facile cognosci posse, ex quibus sint, quæ cauda sonent, unde *Caudifona*, a quarum morsu lethali futuro ut caveant, præmonentur viatores, crepitaculis bestix ad caudam natura quasi appensis. Ex viperarum classe est *Ammodytes* veterum, cujus icon Tab. L exhibetur, ab arenis Lybiæ sic dicta, *Crotalophora* vulgaris, alixque. Quis vero ausit insignem rerum apparatus angustis concludere spatium. Plura inveniet Lector, quam eidem

eidem de vastissimo Opere in compendio dici poterunt. Quod si musei sui divitias, amplissimas sane, publico feliciter sic communicavit Autor, ingenii sui fertilitatem non luculentis minus argumentis declaratam efficit anatomica partium declaratione, quibus œconomix suæ animali serpentes & viperæ prospiciunt. Jam in limine magni Operis monuerat Autor de vitæ genere, quo serpentes & viperæ utuntur, accedere id quam proxime ad amphibiorum vivendi ac respirandi conditionem, siquidem unico saltem ventriculo cordis, prout pisces, gaudeant, pulmonumque interruptam obtinuerint, & pro rei necessitate, vel repetitam, vel sufflaminatam, agitationem. Neque enim respirare possunt, quo tempore mus, aut lacerta, aut avicula, totum gulæ rictum opplet, adeoque pulmonibus quiescentibus vita nihilo minus frui posse debent. Jam ex dignitate prorsus curiosi *Ophiotomi*, ne quid imperfectum reliquisse videretur, scelerographiam & exuviarum serpentinarum historiam addit Tabulis CVII seq. Elegantissima est de intestinis ejusmodi volubiliū animalium Commentatiō. In longitudinem potius, quam latitudinem, protracta eadem esse, ne, quando flexuosis gyris bestia progreditur, nodosque ex se ipso conficit, dum hæc sic fiunt, interna contorqueantur, & male afficiantur, id quod tum in hoc, tum in reliquis reptilium generibus usu venit. Viscerum serpentini corporis jucundissimam decet esse contemplationem. Lingua bifida & in apicem protensa vaginula tegitur. Trachea epiglottide, destituta in pulmones definit vesicularis omnino texturæ, & ad renunt usque regionem sese extendentes, qui inflati aere pellucidi fiunt. Ventriculus œsophago continuus quasi ingluxies est continuata, animalibus integris continendis & paulatim consumendis apta, plurimis illa voluminibus & gyris deorsum tendit, & intestinorum mæandros conficiens, quo loco in intestinum rectum, seu cloacam secum, mutatur, ureteres utrinque recipit renum propagines. Serpentibus maribus abdomine concluduntur testiculi, viperis extra abdomen propendere videntur. Ovaria femellarum, eodem, quo testiculi marium, loco constituta, tempore parturitionis insignia, & miro ovorum numero sœta. Ob

rei analogiam additur & Crocodili & Salamandræ, Gekko dictæ, anatomia, illius cum primis lingua, folliculo suo conclusa, a plurimis in dubium vocata, detegitur, accedunt aliæ, curiosæ æque ac utiles, de lapidibus animalium Commentationes. Faxit Deus, ut tanti Viri, Reipublicæ literatæ decoris, salus ulterius constet, utque, corporis viribus animi impetum sustinentibus, ad laboris præfixam metam feliciter adspiret, qui utriusque orbis animalia hospitio excepit, *Xenocrates*.

JO. MARIANÆ, SOC. JESU, HISTORIÆ de rebus Hispaniæ Libri triginta. Accedunt Fr. JOSEPHI EMANUELIS MINIANÆ, Valentini, Ord. Sanctiss. Trinit. Redemptionis Captivorum, Continuationis novæ Libri Decem, cum Iconibus Regum.

Tomi IV.

Hagæ Comitum, apud Petrum de Hondt, 1733, 4 maj.
Alph. 18 pl. 19.

Adeo se probavit Viris doctis incredibilis *Mariana*, quem in Historia Hispanica perficienda impendit, labor, & alienus ille a partium studio animus, ut solcite requirerent Scriptorem diligentissimum, difficillimas controversias arbitro illo dirimerent, & pretiosissimo hoc thesauro librariam suam supellectilem cupide exornarent. Valuit nimirum *Mariana* & singulari eloquentia, & mirifico judicii acumine, & inusitata libertate dicendi, & tam gravi disertoque stilo scripsit, ut, *Nic. Antonii* judicio, *Thucydidis* prudentiam ac *Taciti* acumen unus complexus esse videatur. Exuperat enim homo, qui omnes fere Europæ partes peragraverat, insanum illum, quo plerique Scriptores feruntur, in patriam amorem, & tum patriæ, tum ceteris nationibus, suum cuique, æquus judex, tribuit. Consilia præterea rerumque eventus diligenter observavit, hominum mores animique characterem accurate expressit, & non
obvia

obvia quæque, proletaria, & cuius ex infima plebe cognita, sed arcana, occulta, & aulicis solum nota, in conspectum lucemque omnium protulit, sapientissimo profecto consilio. Triginta Libris Historiam Hispanicam a *Thubale*, quem primum Hispaniæ Regem perhibent, usque ad *Ferdinandi Catholici* obitum, non interrupto ordine, pertexuit. Nihil itaque magis votis omnibus expetebant literati homines, quam ut Vir Hispanicarum rerum apprime peritus, & egregiis *Marianæ* dotibus instructus, eandem ad nostra usque continuaret tempora. Explevit tandem non solum communem spei expectationemque, verum etiam mirum in modum superavit, *Josephus Emanuel Miniana*, Valentinus, e Sanctissimæ Trinitatis Sodalitio, Vir huic labori par, &, quod omnium elogiorum instar esse potest, *Marianæ* similis, & Historiam Hispanicam ab excessu *Ferdinandi Catholici* usque ad initium Regis, *Philippi III.* ornate, solícite, atque apposite, descripsit. Sed vix ad finem perduxerat Opus *Miniana*, cum tam laudabiles conatus importuna mors præverteret, Virumque optimum mortalitati eriperet. Commode vero accidit, ut Generosiss. *Jo. Baptista de Schæmberg*, cujus præclara in literas merita exstant, post varia itinera per Europam confecta, Hagæ *Petrum Hondtium*, Libellionem nobilissimum, inviseret, & cogitanti illi *Marianæ* Historiam typis denuo exscribere, significaret, se vidisse Valentini Edetanorum Virum eruditissimum, qui *Marianæ* Historiam gravi disertoque stilo continuasset. Quo accepto nuntio, magnopere orat obsecratque Generosiss. *de Schæmberg*, *Hondtius*, ut *Miniana* Continuationem ipsi perbenevole impetraret. Annuit honestissimo petito *Schæmbergius* humanissimus, literasque scribit ad *Gregorium Majansium*, Antecessorem Valentinum, & Ictum eleganter atque præclare doctum, illoque proxeneta, per *Blasium Jover Alcazar*, Pro prætorem Valentinum, qui a Valentino Cœnobio Beatæ Virginis Mariæ de Remedio *Miniana* Autographum dono acceperat, illud obtinet, & ad *Hondtium* mittendum curat. Quartum hæc Continuatio Tomum continet, cui *Hyacinthi Jover & Valdenoches, Blasii*, cujus paulo ante mentionem fecimus, filii.

& *Miniana* discipuli, Præfatio, & *Majansii* Epistolæ commendatorix utriusque Operis, præmissæ sunt. Excerptamus ex Præfatione *Miniana* vitam, ut, qualis Vir fuerit ille, inde appareat. Natus fuit *Miniana* Valentix Edetanorum idibus Octobr. A. 1671, & mature S. Trinitatis Sodalitio nomen dedit, ibique illas disciplinas, quibus juvenilis ætas informari solet, celeriter arripuit, ea memoriæ felicitate, ut omnes Libros sacros, præcipue Historicos, memoria recitare posset. Postea ad majorem Latinæ linguæ apparatus sibi comparandum Neapolim commigravit, pictorix arti sese dedit, & haud vulgaria dexteritatis suæ monumenta reliquit. Docuit deinceps Lirix, Sagunti, & Valentix, sed sponte, invita reluctantæque Academia Valentina, Doctoris se abdicavit munere, & ad Historiam scribendam sese totus composuit. Debemus huic liberali otio *Bellum Rusticum Valentinum*, quod vero privatos carceres adhuc mordet. Deinde *Marianæ* Continuationem aggressus est, eandemque, post infinitum duodecim annorum laborem, paucis diebus ante mortem suam, quæ sexto Cal. Aug. A. 1730 contigit, auspiciato absolvit. Reliquit præterea *Poema de Sagunti excidio*, *Dialogum de Theatro Saguntino*, quæ Opera, cum *Epistolis* ejus ad literatissimos nostræ ætatis homines, propediem lucem videbunt publicam. Latinam linguam usque ad miraculum tenuit, *Plauto* imprimis duce, quem memoriter recitavit. Græcam linguam adeo impense amavit, ut morti vicinus Orationem Dominicam Græce recitaverit. Servabimus hic quoque morem nostrum, dabimusque ex utroque Opere nobiliores præstantioresque quasdam particulas. Hispanorum hodierna lingua, quam Castellanam vulgo homines appellant, ex multarum colluvione linguarum, ac præsertim ex Latinæ degenerantis corruptione conflata est. *Domitio Calvino* & *Afinio Pollione* Coss. *Cornelius Balbus*, Gaditanus, Consul suffectus fuit, quæ fortuna ante illum nulli externo homini obtigerat, ut Romæ Consulatum gereret. Idem ille primus externi sanguinis Romæ de Garamantibus triumphavit, privatorumque postremus. *Portium Latronem*, Oratorem ævi sui insignem, orationis initio vehementius conturbari solitum esse, legi-

Tom. I
pag. 7.

102.

106.

110.

legimus, quam aut ætas, aut usus, postulare. *Vespasianus*, Imperatorum Romanorum primus, præmia eruditionis proposuit, Latinis Græcisque Rhetoribus annua mercede ad Scholas invitatis. Tam eximia erga Christianos clementia fuit *Adrianus*, Imperator, ut Christianam religionem cuiquam fraudi esse vetuerit, & de Christo in Deorum numerum transferendo, & de templis sine simulacris ædificandis, cogitaverit. *Alaricus*, Gothorum Rex, cum antea institutis more majorum firmitatis vitam bello paceque gubernare soliti essent Gothi, primus leges in scripturam redegit promulgavitque, Codice *Theodosiano* in compendium relato, & non. 3 Febr. A. 1506 edito, quo anno quoque ferro confossus, periit. *Sisibutum*, Regem, belli & pacis artes eximie, religionis amor, atque literarum studium, clarum & illustrem reddiderunt. Erat enim Latini sermonis non expers, (res illis temporibus comparanda miraculo,) & Epistolas Romano idiomate conscriptas reliquit. *Isidorus Hispalensis* in juvenili ætate discendi desperatione, ob ingenii tarditatem, & superbi prædagogi metum, e domo paterna aufugit. Sed, cum per agros hinc & inde discursaret, putealis aspectu, funis usu & attritu excavati, monitus, quantæ vires diuturnæ consuetudinis essent, vincique natutam arte & constantia, & labore, retro pedem retulit. Ad famam ejus multum contulit *Leandri*, fratris, astutia, qui eum intra conclave conclusit, adempta omni prorsus vagandi libertate, quod otium ad evolvendos legendosque libros, & vastum illud Etymologiarum volumen componendum, prudenter impendit. Ingens est *Suintilæ*, Regis, elogium, quod tantæ erga pauperes munificentia fuerit, ut incomparabile patris pauperum nomen inde acceperit. *Almohades*, nobilis Mahometanæ legis interpres, & præcipua sanctitatis & doctrinæ opinione fuisse dicitur. In *Jacobi*, Regis Aragoniæ, pueri

Pag. 113.

117.

166.

201.

210.

211.

205.

Tom. II

pag. 1.

33.

- Pag. 107. beralitate fuit, ut, exhaustis sæpe thesauris, pro redigenda pecunia domesticam supellectilem in pignus dare cogeretur. Primus quoque Hispaniæ Regum Latine linguæ usum in judiciis publicis antiquavit, ejusque loco Hispanicam introduxit.
- Tom. III *Georgius Castriota*, sub *Scanderbegii* cognomine celebris, pag. 55. proceri compactoque corpore, conspicua forma, animo magno, gloriæ appetentior, quam voluptatum fuit. Seculo XV pudenda literarum incitia Sacerdotes Hispaniæ invasit, ut pauci Latine scirent, uniceque ventri ac gulæ obsequerentur.
107. Avaritia rapaces in Ecclesiam Dei manus injecerat; emere Sacerdotia, olim Simonia, tunc doctrina, erat; neque intelligebant cæci Principes cæcique Pontifices, irato Deo fieri impium commercii genus: quod facias, an patiaris, perinde est.
434. *Alphonfus Alburquerqueus*, Indiæ Prætor, Vir, haud dubium, insigni cum primis virtute, felicitate, & pugnandi scientia, comparandus eorum dicitur, quos ab ulla memoria Hispania genuit. *Ferdinandus Catholicus*, Princeps justitiæ cultu, prudentiæ laude, animique præstantia, excellentior fuit
438. omnibus, qui unquam in Hispania vixerunt. A. 1520 primum Proceres Hispaniæ testis capitibus adesse cœperunt Regi, vocatique ab eo Patruelles sunt. Infra eum gradum ditio-
ne pollentes illustres Viros propinquorum nomine nuncupavit; revocato quodammodo veteri more, quo Regis amici appellabantur. In sepulchro *Antonii Augustini*, Episcopi Tarraconensis, verissima hæc legitur Epigraphe: *Oraculum terrestris sapientiæ. Philippo II*, Hispaniarum Regi, hoc Elogium tribuit *Miniana*: Fuit in fortuna moderatus, prudens, gravis, pius, atque adeo veritatis diligens, ut ne joco quidem mentiri quemquam pateretur impune. Nihil amplius dicimus de magnificentissimo Opere, quod typorum elegantia, chartæ nitore, imaginum belle affabreque sculptarum præstantia, externoque splendore, sese ultro commendabit Lectoribus.

SACROSANCTA CONCILIA, AD REGIAM
Editionem exacta, quæ olim quarta parte prodiit au-
thor

Etior studio PHILIPPI LABBEI & GABR. COSSARTII, Soc. Jesu Presbyterorum, nunc vero, integre insertis STEPHANI BALUZII & JOANNIS HARDUINI Additamentis, plurimis præterea undecunque conquisitis Monumentis, Notis insuper ac Observationibus, firmiori fundamento Conciliorum Epochas præcipue fulcientibus, longe locupletior & emendatior exhibetur, curante NICOLAO COLETI, Ecclesiæ S. Moysis Venetiarum Sacerdote Alumno. Apparatus primus.

Venetis, apud Jo. Baptistam Albrizzi, Hieronymi fil. & Sebastianum Coleti, 1733, fol.

Alph. 9 pl. 16.

Notius est, quam ut multis memorari debeat, duas esse Sacerorum Conciliorum Collectiones, reliquis longe præstantiores, quarum altera *Labbeana*, altera *Harduina*, appellari ab Editoribus suis consuevit. Cum vero id inprimis Eruditis improbaretur in posteriore Editione, quod plura *Joannes Harduinus* resecta omisisset, quæ tamen in sua voluerat esse *Philippus Labbeus*; huic malo mederi studuerunt nobilissimi Venetorum Bibliopolæ, *Jo. Baptista Albrizzius*, & *Sebastianus Coleti*, consiliumque ceperunt utramque editionem componendi, & quæ præterea inveniri possent, inferendi, quo una possint Conciliorum editione harum rerum studiosi acquiescere. Ut igitur hæc, quam moliebantur, Conciliorum Collectio typis exprimenda evaderet locupletior, *Nicolao Coleti*, S. Moysis Venetiarum Sacerdoti, Bibliopolæ ejusdem nominis fratri, rem commiserunt ea lege, ut non solum ea, quæ *Labbeus* & *Cossartius* ediderunt, & quæ *Harduinus* addidit, in unum corpus redigeret Conciliorum, sed & si qua aliunde arcessi possent, infereret. Cui quidem provinciæ *Cl. Coleti* ita satisfecit, ut intra sexennium novam ac locupletiozem Conciliorum editionem, *Tomis XXIII* absolutam, orbi erudito sisteret, in qua

licet sit *Labbeanam* maxime secutus, multa tamen eidem tam ex *Harduino*, quam ex aliis, addidisse Scriptoribus censendus est, propterea quod nova hæc editio *Labbeanam* sex Voluminibus excedit. Itaque in hac nova editione *Labbeana*, quanta quantata est, Collectio recusa est, nihilo penitus omisso vel immutato, nisi si quando menda typographica occurrerent, & monumenta a *Labbeo* adeo corrupta exhiberentur, ut nulla ex iis sententia emergeret. Tunc enim non religioni sibi duxit Cl. Editor a *Labbeo* discedere, & monumenta, prout ab *Harduino*, vel *Baluzio* MStorum Codicum ope castigata fuerant & restituta, exhibere. In reliquis vero erroribus Chronologicis Conciliorum, & si qua alia in *Labbeana* editione emendanda erant, ita versatus est, ut de iisdem in Annotationibus, vel ad paginæ marginem, vel ad calcem adjectis, Lectores suos moneret. Cunque *Harduinus* plurima tam e MStis, quam editis Codicibus, in Conciliorum corpus primus invexisset, non solum ea omnia in hac editione suo quæque loco inserta leguntur, verum etiam omnes ejusdem Viri doctissimi Annotationes atque Emendationes huc translatae sunt, variantibus *Harduini* lectionibus vel ad marginem, vel ad imas paginas, exhibitis. Ad augendam vero & locupletandam novam hanc editionem multa monumenta suppeditarunt Doctiss. Editori *Stephanus Baluzius*, *Edmundus Martene*, *de Aguirre*, *Guilielmus Bessin*, *Petrus de Marca*, *Jo. Christianus Lunigius*, *Joannes Mabillonius*, *Ferdinandus Ughellus*, Cardinalis *Ursinus*, summus deinde Pontifex *Benedictus XIII*, *Antonius Pagi*, aliique complures. Et, quamvis ea, quæ primum in lucem edita fuerunt, in hac editione non sint adeo multa, tamen propter accessiones, quæ ex laudatis modo Scriptoribus huic Collectioni factæ sunt, reliquis omnino omnibus palmam longissime præripit. Itaque, absoluta hac Conciliorum editione *Tomis XXIII*, Cl. *Colecti* nonnulla insuper, eidem, cum haberet, quæ adderet, dedit eorum partem in hoc *Apparatu primo*, (*alterum vero jam exiisse A. 1728* novimus, de quo diximus in *Actis A. 1731 Mens. Maj. pag. 207*.) in quo hæc potissimum continentur: Præfationes, præcipuis Conciliorum Collectionibus a suis

a suis Editoribus præmissæ, nominatimque *Gabrielis Gossartii*, S. J. *Jacobi Merlini*, Theologi Parisiensis, *Petri Grabbe*, Mechliniensis, Ord. Sancti Francisci, *Francisci Joverii*, Valentini, *Laurentii Surii*, Carthusiani, Anonymi, hoc est, *Dominici Bollani*, Veneti Ord. Prædic. in Collectionem Venetana A. 1585, *Sturini Bini*, Doct. Colon. Anonymi, in Concilia generalia, Romæ edita A. 1608, *Jacobi Sirmondi*, S. J. in Concilia antiqua Galliæ, *Garfia Louisa*, in Concilia Hispaniæ, *Stephani Baluzii*, in novam Conciliorum Collectionem, *Josephi Saenz de Aguirre*, in Collectionem maximam Conciliorum omnium Hispaniæ, *Joannis Harduini*, S. J. in maximam Conciliorum omnium Collectionem. Præter has Virorum Clarissimorum, qui Concilia ediderunt, Præfationes Apparatu hoc primo habentur Collectionis Conciliorum Synopsis historica, in qua, quæ singulis Tomis ac toto Opere continentur, sigillatim omnia indicantur ac describuntur: Tabula Geographica Patriarchatuum *Guilielmi Sanson*, *Nicolai Filii*, in qua Patriarchatus antiqui, Romanus, Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, in Exarchatus & Provincias Ecclesiasticas distribuuntur, & Provinciarum urbes metropoles seu Episcopatus describuntur: Conciliorum Index Alphabeticus: Tabula ejusdem *Sanson* Geographica regionum, urbium, & locorum, ubi Concilia Oecumenica, Nationalia, Provincialia, & Synodi Diœcesanæ, celebrata sunt: Conciliorum Index per gentes orbis terrarum præcipuas: Tabula Geographica ejusdem Autoris regionum, urbium & locorum, per Italiam, Galliam, & Angliam, ubi Concilia habita fuerunt, & Synodi: Romanorum Pontificum Index Chronologicus, atque Alphabeticus: Index Imperatorum Romanorum: Chronologia Regum Hispaniæ, nec non Galliæ: Index Episcoporum & aliorum, qui Conciliis interfuerunt: Index Geographicus Episcoporum, qui in his Conciliorum Tomis appellantur, una cum nominibus Episcoporum, qui singulos eos Episcopatus rexisse in iisdem Voluminibus perhibentur: denique Index locupletissimus rerum, quæ omnibus Conciliorum Tomis continentur.

JUSTI HENNINGII BOEHMERI, JCTI,
*Regi Boruss. a Consil. Intim. Directoris Acad. Frid.
 & Vicarii Præsidis in Facult. Jurid. Prof. Jur. Ordin.
 Consultationum & Decisionum Juris Tomus primus.
 Ex Schedis paternis collegit, conveniente ordine diges-
 sit, conspectu Argumentorum, Summariis, ac Indice lo-
 cupletissimo, instruxit, filius, CAROLUS AUGU-
 STUS BOEHMERUS, D. in Consil. Rerum Bel-
 licar. ac Domaniel. Regis Boruss. Audit. &
 Scabip. Regii Assessor.*

Halæ, impensis Orphanotrophi, 1733, fol.

Alph. 14 pl. 6½.

Omnium, qui unquam ad Responfa sua publici juris facienda applicuerunt animum, longe multumque vicit industriam Ill. *Bœhmerus*, æternum non solum Fridericianæ Academiæ, verum etiam universæ Germaniæ, ornamentum. Sive enim concinnum, quo usus est Vir magnus, ordinem, sive selectissima, quæ in his Responfis pertractantur, argumenta, sive singularem & pæne inusitatam, quam horum elaborationi impendit, curam atque industriam, consideres, ita comparatam esse hanc Responforum Syllogen invenies, ut non possit non ingens in Jurisprudentiam meliorem inde redundare utilitas. Fas itaque esse censemus, ut pro præclaro hoc munere gratias maximas ipsi habeant Juris studiosi, præcipue illi, qui vel Judiciis assident, vel jus dicunt, vel causas in foro actitant, quibus locupletissimum variæ & omnigenæ doctrinæ thesaurum aperuit diligentissimus Autor. Præmisit Operi suo tersam elegantemque Præfationem, in qua *de more Jctorum antiquo & recentiori de Jure respondend. & Responforum Collectionibus*, agit. Magna erat Jctorum sub libera Republica in respondendo de Jure autoritas, quod singuli, qui fiduciam studiorum habebant, facere poterant. Scite admodum propensam illam prolixamque de civibus suis bene merendi voluntatem

urba-

urbanam militiam vocat *Cicero*. Qui igitur Consultentibus vacabant, hi vel in foro, vel domi, exequabantur pulcherrimum munus, & hanc ante *Tiberii Coruncani* tempora, quibus paucis cognita erat civilis sapientia, laborum suorum mercedem referebant, ut illorum Responſa ſacratiffimorum inſtar oraculorum haberentur, qua occasione obſervat *Cel. Autor*, & ab oraculis & vaticinatoribus Responſa accepiffe Conſultatores. Inde *Cicero* eum ampliffimo J^Cti nomine dignum cenſet, qui legum & conſuetudinis ejus, qua privati in civitate utuntur, & ad reſpondendum, & ad agendum, & ad cavendum, peritus eſſet, quales Viros etiam Jurisprudentes vocarunt Romani. Multum auxit J^Ctorum autoritatem vaſtrum & callidum *Auguſti* inſtitutum, qui illud ſolenne de Jure reſpondendi officium bene merentibus & petentibus tantum concedidit. A quo tempore J^Ctorum Responſa vim authenticæ autoritatis obtinuerunt, & Principes ipſi in Reſcriptis ſuis ad eorum Responſa provocarunt. Signata itaque, cum antea viva voce reſponderant, dabant Responſa J^Cti, ut judex ex ſignaculo poſſet cognoscere, utrum is, qui Reſponſum dediffet, eſſet ex numero eorum, quibus Imperator hoc jus conceſſerat. Responſa illa breviffimis concepta erant verbis, &, etiamſi nulla adjecta eſſet ratio, valebant, prouti ex *l. 21 de LL.* quam ſimul miriffice illuſtrat, evincit *Cel. Autor*. Neque deſuerunt Romæ, qui Responſa ſua in unum corpus volumenque cogerent. *Labeo* primus omnium ejusmodi tentavit atque perfecit Opus, cujus veſtigia *Sempronius Proculus*, *Neratius Priſcus*, *Javolenus Priſcus*, *Maſſurius Sabinus*, *Julius Aquila Gallus*, *Sextus Cæcilius Africanus*, *Ulpius Marcellus*, *Q. Cervidius Sævola*, *L. Emilius Papinianus*, *Domitius Ulpianus*, *Julius Paulus*, *Calliſtratus*, *Herennius Modeſtinus*, & *Papirius Fronto*, legerunt, neque dubium eſſe arbitratur, quin reliqui quoque J^Cti hujusmodi Compilationes inſtituerint, quamvis earum fragmenta ad nos non pervenerint. Sed immenſa hæc Reſponſorum, Epiftolarum, (nam & per Epiftolas reſpondere ſolebant priſci J^Cti,) Quæſtionum, vel Conſultationum, moles incertam reddidit Jurisprudentiam, & infeliciffimos introduxit

daxit nervos, donec desperato illi morbo salutarem medelam afferret *Justinianus*, & ea tantum Responsorum fragmenta conservaret, quæ amice conspirare inter se credebantur. Non solum vero Jcti, sed etiam Episcopi primarii, de causis dubiis Ecclesiasticis consulebantur. Hinc orta fuerunt Responfa Ecclesiastica, inprimis Ecclesiæ Romanæ, ad Consultationes aliorum, quibus tamen non novum Jus conditum fuit, quamvis id sedulo curarunt, ut instar authenticæ interpretationis esset, & parem cum prudentum Responfis haberent autoritatem. Consultum itaque videbatur Pontificibus ambitione turgidis, ea colligere, & in certam Syllogen redigere; id quod primum *Dionysius Exiguus* fecit, cujus Collectio postea mirifice aucta fuit, atque itidem singulorum Pontificum Responfa in Conciliorum Collectionibus integra exstant. Quæ Responfa Ecclesiastica a Romanorum Jctorum Responfis differebant, quod illa multis verbis concepta, & per plurimos instructa erant rationibus. Inepta hæc praxis in fora civilia demum involavit, & Jcti gloriæ sibi duxerunt, si Decisiones suas multis dubitandi & decidendi rationibus, Interpretum allegationibus, & præcipuorum Jctorum autoritatibus, confirmare possent. Neque negat Cel. Autor, nimia fere Responsorum nos obrutos esse mole; nihilo minus se in ea verari opinione, & utilitate & necessitate hodiernum adhuc sese commendare diffusio-rem argumenti cujusdam in Responfis pertractationem. Quapropter & ad præconceptas opiniones vulgares contra publicationem Responsorum solide respondet, & eandem & Responsorum & Decisionum esse utilitatem graviter decernit. Ascivit Ill. *Babmerus* in curarum laborumque societatem Filium secundo genitum, *Carolus Augustus Babmerus*, D. in Scabinatu Halensi Assessorem, & Rerum Bellicarum & Domaniarum Borussia Regis Auditorem, cui ordinem, summaria, argumentorum conspectum, & locupletissimum Indicem, debemus. In duas igitur Partes divisit priorem hunc Tomum. Prior Juris Ecclesiastici argumenta persequitur. Dabimus accuratum illorum indicem. Agit itaque I. de Libertate conscientia, exercitio religionis libero, & anno decemtorio

secun-

secundum Instrumentum Pacis ; II de Jure circa Sacra, & Jurisdictione Ecclesiastica Principum, summorum Imperii Tribunalium, Nobilium, Magistratum municipalium, & Consistoriorum ; III de Desertione Ordinum sacrorum ; IV de Juribus Capitulorum & Monasteriorum ; V de Jure Parochiali, & quidem de Jure Patronatus, de finibus & artibus Parochialibus, de oneribus Parochialibus, de remotione & suspensione Ministrorum Ecclesie ; VI de Hospitalibus ; VII de Gymnasiis & Schola ; VIII de Privilegiis causarum & personarum Ecclesiasticarum ; IX de Causis matrimonialibus, & quidem de Sponsalibus, de Matrimonio, de Divortio ; X de Testamentis ad pias causas, & Stipendiis. Altera hujus Tomi Pars in duas Sectiones abit. Una Juris Publici argumentis occupatur. Differit ibi I de Statu Germanie antiquo ; II de Jure dandi Privilegia ; III de Jure danda civitatis ; IV de Jure erigendi Academias ; V de Jurisdictione & Homagio ; VI de Jure Principis circa metallifodinas ; VII de Jure Grutiae ; VIII de Jure circa molendina ; IX de Jure venandi ; X de Collegiis vectigalibus, & aliis oneribus publicis ; XI de Jure detractiois ; XII de Bonis Domianialibus, & alienari prohibitis ; XIII de Oppignorato territorio ; XIV de Jure Apanagiatorum & Paragiatorum ; XV de Pactis & Successione Illustrum ; XVI de Judiciis Imperii & Austregis. Alteram Juris Feudalis argumentis consecravit Conf. Autor. Disceptat hic I de Qualitate Feudali ; II de variis Feudorum speciebus, eorumque Juribus singularibus ; III de Personis Feudum acquirentibus ; IV de Modo acquirendi Feudum ; V de simultanea Investitura, ejusque indole ; VI de Successione Feudali ; VII de Jure Domini directi & Vasalli in Feudo ; VIII de Oneribus, Hypotheca, Dote, Dotalitio, Meliorationibus, & Debitis Feudalibus ; IX de Retractu Feudali ; X de Actione Feudi revocatoria ; XI de Delictis Feudalibus ; XII de Judicio Feudali. Ex quo conspectu pronum est intelligere, quam egregie Consulta-

sultationum suorum editione Jurisprudentiæ consuluerit Cel. Autor. Id unum adhuc, duce Ill. *Bæhnero*, monemus, hoc *Tomo*, tanquam specialibus exemplis, illustrari ea, quæ in *Tomo IV* Juris Ecclesiastici in thesi proposuit. Præterea in his Consultationibus mentem suam uberius declaravit, & infinitis Observationibus auxit Juris Ecclesiastici doctrinam. Plura quidem Responfa in *quatuor* illis Juris Ecclesiastici *Tomis* inseruit, quæ in hoc Opere, ne crambem coctam bis apponeret, exulant, nihilo minus illorum tenorem breviter locis convenientibus retulit, & non nisi illa adjecit, quæ ob connexionem cum sequentibus locum quendam jure quodam suo in hoc Opere flagitare videbantur.

THE ANCIENT PHYSICIAN'S LEGACY TO
his Country, &c.

h. e.

SENIS MEDICI LEGATUM, PATRIÆ CON-
stitutum, eorum, quæ ipse novem & quadraginta
annorum experientia collegit, sive Collectio diver-
sorum morborum, generi humano fatalium, sic per-
spicue descripta, ut unusquisque naturam proprii
morbi exinde cognoscere possit. Cui accesserunt di-
versa remedia pro unoquoque morbo summa
fide descripta. Editio
quarta.

Londini, apud Thomam Dowerum, 1733, 8.

Plag. 22.

Novas in Templo Sanitatis Tabulas, quales olim *Isidi & Æscu-*
lapi *Ægyptii* Græcique dedicasse feruntur, & quarum exem-
pla

pla a *Grætero, Reinesio, & Hieronymo Mercuriali*, proferuntur, suspendit Opusculi præsentis Autor, & novis curationum Observationibus Medicinam locupletare annis est, probe gnarus, quæ prima arti incrementa dederunt variarum Scholarum olim, maxime vero *Cnidia*, ab *Hippocrate* castigatæ, annotata, nunc etiam plurimum utilitatis afferre posse, si sapienti ratione instituantur. Quartam hanc Libri Editionem plurimis in locis auctiorem reddiderunt Epistolæ, ex diversis Angliæ locis de curationibus Mercurio crudo factis ad Autorem scriptæ. Quibus ipse Autor suas de usu & abusu Mercurii Meditationes adijcere promisit in titulo, sed id ipsum non præstitit, inde, ut faceret, ab Amico monitus. Inductus est ad scribendum Autor, tot annorum experientiæ confusus, eo, quod deprehenderit, insigniter errari in comparatione morborum instituenda, & quod læpius ob nimiam affinitatem & similitudinem pro iisdem habeantur, quæ diversissimæ sint, ægritudines, & cum a diversis omnino causis procedant, diversam etiam omnino requirant curandi methodum, cujus studii necessitatem Autores Medicinæ primævi agnoverunt, ad analogiam revocantes perfectam omnium circumstantiarum convenientiam, observationes majorum, aut obvios alio tempore morbos, priusquam suam de negotio sententiam præferrent. Maximam inde debere esse Medici, ad lectum ægrotantis constituti, sagaciam, qualem inimitabilem fere jam suo tempore habuit *Galenus*, uti ex Libris de Prognosi clarum est, quo appositis interrogationibus ægri de se ipso iudicium expiscari possit. Equidem, in morborum complicatorum dijudicatione Medicos errare posse, absque famæ tamen discrimine, largitur; quod si autem in simplicium morborum definitione deficiant, in crucein agendos, & veniæ immerentes, pronuntiat. In hujus rei gratiam peregrinationem Medicis juvenibus suadet, sed decimo, postquam medicinam exercere cœperint, demum anno instituendam, & ita quidem suscipiendam, ut terras potius morbis acutis obnoxias, quam innocuas nostras, pervagentur, quo sic exercitatus difficillimarum rerum usu animi dotes secum in patriam afferre possint.

sint. Cujus rei si quæ est in Medici virtutem efficacia, te
 omniibus Magnæ Britannæ Medicis superiorem sponte fate-
 tur. Convenit cum Viri fama susceptarum curationum feli-
 citas, in observando acumen, in causarum morbi perquisitione
 sagacitas, & artifice digna legislatoria certitudo. Facta
 morborum in duas classes, chronicorum & acutorum, divi-
 sione, arthritidis pedum, podagræ, apud Anglos mo-
 rem describit. Majoris digiti in pede primum saltem
 articulum arripit, circa mediam noctem cruciatus initium
 facit, nec nisi quadraginta octo horis, postquam affli-
 gere incepit, desinit cum tumore & inflammatione. *Ar-
 teus*, sui temporis podagras præter majorem digitum,
τὴν ἐπιπρόσω πτέρην καὶ τὸ κῶλον, dorsum plantamque pe-
 dis, id quod etiam apud nos faciunt, afflixisse, testatur. Gra-
 tissimum præstituros nos hoc morbo laborantibus officium ar-
 bitramur, communicata iisdem, qua Autor cum successu usus
 est, methodo, abigendi juratum hunc publicæ & privatæ tran-
 quillitatis hostem, nec gravius aliud futurum est dignitatis Libri
 argumentum, quam si sic feliciter, uti in Anglia, etiam apud nos
 experimenta antipodagrica succedant. Recipe Tamarindorum
 unciæ semissem, foliorum fennæ drachmas duas, Rhabar-
 bari drachmam unam. Ebulliant invicem cum tribus aquæ
 unciis, quibus paulo post solvatur Mannæ & Syrupi purgantis de
 rosif anaticis unciæ una partibus, adde Syrupi de Tragacantha,
 Elixir Proprietatis ana uncias duas. Pro diætâ ordinat potum
 tenuem, motumque corporis. His una vel altera per septima-
 nam vice assumtis, materiam podagricam infringi affert. Inde
 ad mentem Præceptoris sui *Sydenhami* opiata ordinat. Recipe
 Opii unciam unam, Nitri & Tartari Vitriolati, invicem in
 mortario deonati, ana uncias quatuor, Ipecacuanhæ unciam
 unam. Hujus dosin a quadraginta ad sexaginta & septuaginta
 grana, in vino albo assumta, antequam lectum petat æger, ex-
 pectato sudore, sic efficacem esse, certo affirmat, ut, duobus aut
 tribus, postquam assumerit divinum hoc remedium, horis,
 omni dolore liberis fore artus, polliceatur. Eadem felicitate
 usus est in contumaci Hydropiseos, omnis generis, morbo,
 quo

quo centum, se curante, convaluisse prædicat, plurimum confusus remedio ex Croco Martis antimoniato & diagridio, confecto, ut, si dietam servare velit æger, hoc unicum pro cura sufficere arbitretur. Magna eidem fiducia est venæsectionum, eo usque, ut, quando occasione Empyematis de Pleuritide sermonem instituit, certo affirmet, servo vicini, antequam doloris punctorii sensus evanuerit, ducentas sexaginta uncias sanguinis, adeoque ultra dimidium totius massæ sanguineæ, quam ultra triginta libras in corpore humano non esse, computum instituant *Craanen* aliique, eductas fuisse optato cum successu. Mercurii usum, quem contra morbum venereum primum detexit *Berengarius Carpus*, sic sibi domesticum reddidit Autor, ut passim eundem ægris ingurgitet, maxime vero in asthmate plethorico, consilii esse, opinetur, crudi unciam unam omni die, cum portione sulphuris aqua mixti quinta post meridiem hora aut lectum petendi tempore, assumendi, ægris præscribere, sicut, eundem Mercurium ad unciam unam per mensis spatium quotidie assumendum calculum renum debellare, asserit. Cujus rei rationem, & cur in omnibus fere morbis Mercurii crudi usum ægris exhibere soleat, reddit. Hæc res eidem tantam famam peperit, ut, ceu propria ejus verba sonant, *the Quicksilver Doctor* vocaretur. Redditur ratio primum negando, venenum esse, quo tempore ad metallarios Hungariæ provocat, quibus innocuus sit Mercurii usus, quamvis, quæ Cels. Doctor Parisiensis, Dominus *de Jussieu*, in metalli fodinis Hispaniæ observavit, contrarium innuere videantur. Secundo loco, nihil efficacius Seminium verminosum, cui plurimorum morborum ortum adjudicat, debellare posse, quam ipsum Mercurium, pronuntiat. Inde, referendis viscerum obstructionibus infervire, & balsamicam in sanguine corrigendo virtutem edere, declarat. Largitur quidem, effluvia Mercurii periculo non carere, est crudum, ob molecularum rotunditatem, & figuram spiculi omnis expertem, pro innocente omnino esse habendum contendit. Neque vero crudo tantum Mercurio patrocinatur, sed & omnibus præparatis Mercurialibus, Æthiope minerali, Mercurio dulci, Ciunabari antimonii, aliisque antimonialibus, insigni-

ter delectatur, quorum usum prædicat in mali regii (*the King's Evil*) seu scrophularum, cura. Multo magis, vero in morbis a feminio verminoso, Elephantiasi, scabie, aliisque exanthematicis morbis, eo, quod vermes enecare soleat, ad Mercurium suum interne & externe adhibendum provocat, quo ipso ad morem Seculi, cui demonstrationes physicae a vermibus factæ mirum quantum placent, novam pluribus & inauditam visam de morbis ab acaris & feminio in humoribus verminoso sententiam elegantibus argumentis asserit. Ortum vermiculorum in sanguine attribuit Horæorum fructuum usui. Cum enim, maturacionem ipsam principium putredinis esse, asserat, putredinis autem conceptus notioni de generatione vermium sit conjunctissimus; inde cum fructibus si non vermes, certe vermicularium ovulorum myriades, deglutiri, & in calente stomacho nidulantes excludi, tradit. Digna sunt, quæ de curatione variolarum inter Anglos usitata asserit. Distinguit easdem in *confluentes*, quarum dira phænomena, maxime vero Hæmorrhagias, per varia corporis loca describit, *anomalias*, inde dictas, quod partim distinctæ sint, partim confluentes, *distinctas*, & eas, quas Favum mellis (*the Honeycomb Small Pox*) idiomate Anglico appellare solet, recens observatas, & novo ideo nomine insignitas. In omnibus venæsectionis largioris usum commendatissimum efficit, prudenter omnino concludens, si Hæmorrhagia narium sanguinem, uti ipsi videtur, arteriosum sine noxa, imo vero cum Euphoria, in variolis evacuat, quidni liceat venosi massam imminuere. Sibi ipsi, cum variolis laborare inciperet, viginti duas sanguinis uncias missas, datumque paulo post vomitorium esse cum successu, testatur, quo tempore non calidiore lecto, sed conclavi insuper janua fenestrisque repandis refrigerato, usus sit. Cujus quidem rei inter nostros neminem, ni fallimur, habiturus est imitatore. Sic in rebus ad praxin spectantibus magnam artis fiduciam commonstrat, non minus clarus in theoria medica, siquidem hinc inde structuræ corporis humani peritissimum, *Tacheniana* opinioni de acido & alcali, morborum & causa & cura, addictum, *Aretæo* & Pnevmaticis antiquis

antiquis quoad spiritus animales, quibus favet, addictum, quandoquidem non desunt, qui, contra Mechanicorum mentem, hodie-
num eosdem superesse, & corpori imperare, cum *Helmon-
tio* velint, se profitetur. Quæ in calce Operis adjectæ sunt
Epistolæ, Mercurii crudi, & quæ exinde fiunt, medicamentorum
merita ad cœlum extollunt. Eminent præ reliquis, elegantia stili &
contentorum nobilitate, ultima, quæ Autorem modeste repre-
hendit, Epistola, quod nimiam penetrandi vim Mercurio suo
tribuat, quem tamen unquam in canales urinæ pervenire, (alio-
quin in urina reperiretur,) aut calculum referare posse, ne-
gat, adeoque monet Epistola, ne Autor suam de usu & abusu
hujus jam nocui, jam innocui, remedii, diutius celare velit sen-
tentiam id quod, si fieret, multum lucis Hydrargyrologiæ
lucraturum esse confidimus.

HISTOIRE DE L'ACADEMIE ROYALE DES
Sciences A. 1731, &c.

h. e.

*HISTORIA ACADEMIÆ REGIÆ SCIEN-
tiarum A. 1731, cum Commentariis Mathematicis
& Physicis ejusdem Anni.*

Parisiis, ex Typographia Regia, 1733, 4.

Alph. 3 pl. 12, cum Tabb. æn. 33.

In *Physica generali* novam aeris proprietatem declarat, ha-
ctenus Physicis non observatam, quam *adherentiam* appel-
lat. Probat nimirum per experimenta complura, particulas
aeris sibi invicem facile adhærere, tum etiam corporibus aliis,
quemadmodum observamus particulas olei & sibi invicem, &
corporibus aliis, uniri. Hanc aeris proprietatem observare
licet in solutionibus metallorum. Videmus enim, aerem ad
supremam menstrui superficiem adscendere, ac ibidem cum par-
ticulis aeris uniri, relictis metallicis, quæ per menstruum speci-
ficè levius descendunt. Quoniam particulas metallicas per flui-
dum

dum specificè levius attollunt, necesse est, ut iisdem adhæreant; quia vero in superficie easdem derelinquunt, particulis aeris facilius adhærere debent, quam particulis metallicis. Multa phænomena particularia recenset Autor, & simul unius alteriusque phænomeni rationem reddit per hanc aeris adhærentiam, veluti quod folia metallica in fluido non subsident, quin potius ad fundum depressa adscendant. *De Reaumur* thermometer suum perficere studet, cujus constructionem in *Commentariis* A. 1730 exposuit. Successiva nimirum immersione in aqua fervente spiritum vini ab aere purgat, donec nihil amplius expelli possit. Observavit autem, thermometer hoc cum aliis conferens, aerem intra spiritum vini contentum nil conferre ad ejus dilatationem, quæ ope caloris aeris ambientis contingere solet. Detexit propterea, aerem intra fluida contentum non amplius esse compressibilem, quando particulis fluidi fortius adhæret, at, ubi vi caloris ab adhæensione ex parte removetur, etiam intra ipsum compressibilem esse. *Du Fay* continuat *Observationes* suas de magnete, quas in *Commentariis* A. 1728 & 1730 communicavit. Equidem *Cartesius* ex levicula & merito contemnenda ratione defendit, vim attractricem poli borealis esse majorem vi attractrice australis; sed Noster deinceps experimentis exquisitissimis, quæ non in cuiusvis erant potestate, evidentissime evicit, polum unum esse fortiorem altero, sed nullo habito respectu ad ejus directionem. Admiratione vero dignum videtur, quod non semper polus majoris vis attractricis majus sustentet pondus. Extraordinaria quædam fulguris describuntur phænomena, ad *Dn. de Mairan* perscripta, una cum ferro in quadam turri in magnetem converso. In trunco quercus annosæ bufo vivus repertus, quem ex ætate quercus 80 vel 100 annorum spatio ibidem absque aere & alimentis vitam conservasse colligit *Observator*. Recensentur *Observationes* meteorologicæ, factæ a *Cassino* A. 1730, & a *Maraldo* A. 1731. A. 1730 quantitas pluvix Parisiis fuit 16 digitorum cum tertia lineæ parte. Maxima barometri altitudo fuit d. 22 Jan. 28 dig. $\frac{1}{2}$ lin. minima d. 9 Mart. 27 dig. 2 lin. *Montuolon* phosphorum Mercurialem obser-

observavit in barometro, in quo bulla quædam aeris ingressa intra Mercurium unius circiter lineæ spatium occupabat, non minus in hoc aere compresso, quam in superiori vacuo, illumque hoc multo vividiorem. Describuntur quoque a *Cassino* varia auroræ borealis phænomena, eodem anno tum a se Parisiis, tum ab aliis in aliis locis Galliarum, observata. *Maraldus* vero alia recenset, A. 1731 a se observata. Quantitas aquæ pluvialis A. 1731 Parisiis fuit 10 dig. $3\frac{1}{2}$ lin. Minima Mercurii elevatio in barometro eodem anno fuit d. 9 Febr. 27 dig. 1 lin. maxima d. 10, 11, 12 & 13 Jun. 28 dig. 4 lin. Declinatio acus magneticæ in Occidentem observata 14 15. De *Mairan* exhibet quasdam Observationes auroræ borealis, quæ a d. 26 Sept. usque ad 28 Oct. A. 1731 quindecies apparuit.

In *Anatomicis* de sectione laterali vesicæ, calculi eximendi gratia facta, agit. Hanc operationem Chirurgicam Londini a *Chefeldenio*, celebri Chirurgo, feliciter administrari observavit, nec minus feliciter eadem ipsi successit Parisiis. Etsi autem eodem die operatione absoluta duo ægri vitam finirent; cadaveribus tamen apertis aliam mortis causam subsuisse didicere, qui sectioni intererant. Cum de figura cordis in systole diversæ sint Medicorum sententiæ, *Hunaud* in canibus, felibus, columbis, cuniculis, cyprinis, ranis, & viperis, in systole cor semper contrahi, seu brevius fieri, observavit. Rationem reddere conatur *Bassuel* ex structura cordis. Academia tamen Scientiarum, etsi rogata, ne deproperaret iudicium, controversiam nondum decidere voluit. Singularis refertur casus partus cæsarei. Etenim fœmina 48 annorum, primam enixura prolem, partu difficillimo laborabat. Quamobrem obstetrix frustra tentatis omnibus mediis, cum propter viæ angustiam nec frustatim extrahi posset, tandem septimo die consensu Chirurgi ad sectionem cæsaream confugit, tam felici successu, ut nullum inde damnum perciperet mater, integra valetudine a puerperio usa. *Petitus* disserit de modo sistendi sanguinem in hæmorrhagiis, & machinam describit, qua, membro amputato, sola compressione vasa consolidantur. *Maupertuis* varia describit experimenta de Scorpiõnibus, quibus probat, ictum eo-

rum non esse, nisi ex accidente, lethalem, suspecta ideo reddens antidota & remedia, contra eum commendari solita, & nonnullas refellit fabulas, quæ de iis narrantur, veluti quod intra circulum carbonibus candentibus comprehensum collocati, proprio ictu necem sibi inferant, & a muribus ictis remedii loco devorentur.

In *Chymicis* novum quoddam vegetationis metallicæ genus describit *Condamine*. Inter arcana medica hæctenus fuit sal quoddam, a Medico quodam Gallo, *Seignette*, inventum, cui ab inventore inditum nomen. Plurimi oleum & operam perdidere in eo detegendo: sed *Bulducco* tandem licuit esse tam felici, ut idem revelaret. Præparatur nimirum ex cremore Tartari resoluto per alcali ex herba Kali extractum. Eodem tempore hæc communicato consilio in idem arcanum incidit *Geoffroy*. Idem vero *Bulduc* detexit quoque arcanum salis Epfomiensis, tantopere celebrati, docens, quomodo ex aqua marina vel aquis salis fontanis extrahatur.

In *Botanicis* anatomiam piri continuat *du Hamel*, curiosissima subtilitate inquirens in diversa vasa, quæ in eodemprehenduntur. Idem quoque continuat Dissertationem suam de surculis insititiis, ubi non minus multa curiosa occurrunt, quam in Schediasmate præcedente. Inter alia notatu dignum est, quod iterata insitione fructus evadant & meliores, & copiosiores.

In *Geometria* Meditationes suas de lineis quarti ordinis continuat *de Bragelongue*. Calculum integralem perficere studet *Maupertuis*, novam proponens methodum separandi indeterminatas in æquationibus differentialibus, diversam ab ea, quam dedit *Craigius* in libro de calculo fluentium. Applicat methodum suam ad formulas *Craigianas*, monet tamen, eandem successu destitui in æquatione $ay'dy = by^m qdx + pdx$, & *Craigium* humani quid passum, dum sibi persuasit, methodum suam ad eandem applicari posse. *Nicole* nova quædam communicat inventa de sectionibus conicis. *Clairaut* formulas pro determinando centro gravitatis simpliciore modo eruit, quam hæctenus a Geometris factum, usus principio

simplicissimo, quod centrum gravitatis duorum ponderum reperitur, si linea, jungens eorum centra gravitatis, dividatur in ratione reciproca ponderum. *Condamine* sectiones conicas nova quadam ratione contemplatur. Concipit nimirum superficiem conicam tanquam compositam ex innumeris circulis vel hyperbolis, aut etiam parabolis & ellipsis: unde simplicissima via pervenitur ad æquationem localem superficiei conicæ. Hinc vero porro deducit æquationem sectionis cujuscunque in particulari, quæ æquatione ad superficiem continetur. *Mayerus* in Dissertatione de aurora boreali, quam inseruit Commentariis Academiae Imperialis Petropolitanae A. 1726, cum ex principiis opticis deduxisset, auroram borealem oriri ex materia luminosa, circulum æquatori parallelum occupante, regulam tradit distantiam ejus a terra ex unica observatione determinandi, sed absque schemate & demonstratione. Quamobrem *Maupertuis* in eandem inquisivit, & ob utilitatem, quam habere potest, communicat. *Clairaut* docet generaliter modum inveniendi æquationes curvarum, quæ prodeunt secundo superficiem quamcunque datam plano positione dato. *Newtonus* sub finem enumerationis linearum tertii ordinis, seu curvarum secundi generis, affirmat, lineas hæc omnes formari posse, si a puncto lucido illuminatum planum, in quo descripta est una parabolæ divergentium tertii ordinis, umbram projiciat in aliud planum quodcunque. Veritatem asserti nemo hætenus demonstravit. Etsi enim *Jacobus Stirling* in Tractatu, qui sub titulo: *Lineæ tertii ordinis Newtonianæ, sive Illustratio Tractatus D. Newtoni de Enumeratione linearum tertii ordinis*, prodit, ea demonstranda sibi sumserit, quæ de lineis tertii ordinis prodidit *Newtonus*; hanc tamen illarum descriptionem non attingit. Operæ igitur pretium fecit *Nicole*, quod demonstrationem hætenus desideratam dederit.

In *Astronomia* in motum realem Cometarum inquit *Cassinius*. Ex observationibus Cometarum constat, alios fuisse toto observationis tempore directos, alios retrogrados, alios vero partim directos, partim retrogrados. Dicuntur nimirum directi, qui ex Tellure circa Solem moveri videntur ab Occidente in Orientem; retrogradi vero, qui contraria via

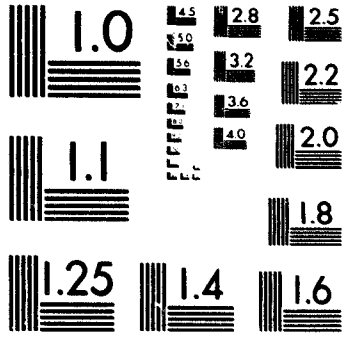
ab Oriente in Occidentem incedunt. Quinam horum motuum sit realis, quinam apparens, non unanimes est Astronomicorum & Philosophorum sententia. Alii enim sibi persuasere, Cometas directos circa Solem vel Terram, Planetarum solarium instar moveri; retrogrados vero circa aliquam fixam, vel Planetam a nobis remotiorem, ut conspectui nostro subducatur: alii contra omnibus quidem Cometis motum circa Solem tribuerunt, sed secundum quamlibet directionem, & hac hypothese ad impugnandum Systema vorticum cœlestium usi sunt. Quamobrem, cum *Cassinus* in Cometa anni 1729 deprehendisset, motum, qui retrogradus apparebat, re vera fuisse directum, operæ pretium duxit, in omnem Planetarum retrogradorum, de quibus accuratæ prostant observationes, motum inquirere. Ostendit autem, omnium motum repræsentari posse tanquam directum, qui non nisi instar Planetarum, vel superiorum, vel inferiorum, apparuerit retrogradus: quo ipso concidit præterita Demonstratio *Newtoniana* de impossibilitate vorticum cœlestium, utpote hypothese nondum sufficienter probata, seu levi quadam conjectura innixa. *Godinus* describit quadrantem Astronomicum muralem fixum, propterea quod talem in usum suum fecerit. Agit autem primo de ejus constructione & diversis, ex quibus componitur, partibus, deinde de ejus verificatione, & tandem de modo, quo in situ suo rite firmatur. Utitur autem dioptris telescopii, & micrometro, quod ab ordinario plurimum differt, & inventorem agnoscit *Dn. de Lowville*. Equidem inventor ejus mentionem iniecit in Commentariis A. 1714; sed, cum descriptionem nullibi publicaverit, *Godinus* ipsum accurate describit. *Cassinus*, *Godinus*, & *Grandjean*, observarunt eclipsin Lunæ d. 20 Jun. A. 1731. Ille initium annotavit h. mat. 1. 14' 22", finem h. 2. 41' 22", quantitatem 2 dig. 5'. Hi initium certum ponunt h. 1. 14' 20", finem h. 2. 40' 0", quantitatem 2 dig. & minimum 12, ad summam 13 minorum. Ceterum *Godinus* singularia quædam de modo observandi eclipses lunares monet, ad theoriam Lunarem perficiendam utilissima. *Pitotus* usum linearum meridianarum prægrandium, qualis erat illa *Cassiniana*

in

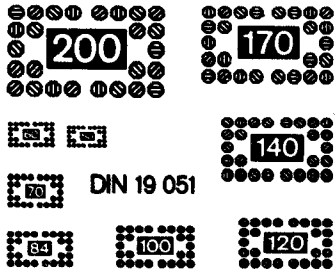
in templo Bononiensi *S. Petronii*, insigniter promovit. Docet enim juxta latera ejusdem describere lineas alias, in quibus imago Solis monstrat tempus ante- & pomeridianum in minutis horariis. Apparet hic insignis usus Algebrae in re Astronomica, laudandusque est Autor, quod formulas Algebraicas ad praxin quoque aptet. *Grandjean* novam describit formam Tabularum Astronomicarum, eamque dubio procul optimam, qua calculus Astronomicus in definiendis locis Planetarum mire facilitatur, & ephemeridum imprimis constructio ab omnino tædio liberatur. Cum eam nuperrime in nova Elementorum Matheseos editione *Tom. III* descripserit *Cel. Wolfus*, quæ hodie in omnium manibus ubivis versantur; plura de re utilissima hic non addimus.

In *Geographia* de limitibus Imperii *Alexandri M.* differit *Buache*, ut illustretur Mappa Geographica, in usum Regis a *Dn. Delisle* confecta. Et in *Chronologia* Opus quoddam *MStum* Academiae Regiae obtulit *Filiiolus*, in quo Pascha per calculum Astronomicum determinat, & hunc calculum subinde dissidere ostendit a Calendario *Gregoriano*, in quo Pascha æquinoctium verum præcedit. Enimvero Academia idem non approbat, cum in distributione temporis politica nec spectari possit, nec debeat, præcisio Astronomica, propterea quod in definiendo motu siderum nondum consentiunt plane Astronomi, nec Pascha, secundum veritatem Astronomicam celebrandum, ubivis terrarum eodem die celebrari possit; ut adeo Ecclesia prudenter retineat Calendarium *Gregorianum*, salva potestate emendandi idem in posterum, si necessarium videatur.

In *Mechanicis* constructionem tectorum demonstrativam reddere conatur *Couplet* ex principiis Mechanicis. Considerat autem in cantheriis duplicem tendentiam, alteram verticalem, qua deorsum nituntur, alteram vero horizontalem, qua se extendere nituntur. Quoniam cantherii, in angulum superne coeuntes, nituntur adversus se invicem, ob eorum æqualitatem & situm eundem, viribus æqualibus, tendentia verticalis destruitur, ut non restet nisi horizontalis; cui opponuntur catenæ secundum longitudinem murorum exporrectæ. Constat, *New-*

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

1:24

NOVA ACTA ERUDITORUM
LEIPZIG 1735

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 613 c 4⁰

sonum defendisse vacuum, & coacervatum, & disseminatun, & qui placita ejus defendunt, eundem utriusque existentiam demonstrasse, contendunt. Vacuum coacervatum sibi adstruxisse visus est, quod ostenderit, in æthere resistente fieri non posse, ut Planetæ motus suos per tot Secula citra ullam celeritatis diminutionem continuent. Abbas itaque *de Molieres*, nullam ætheri resistantiam concedens, quemadmodum faciunt *Cartesiani*, Geometricè demonstrat, in hoc casu resistantiam fluidi esse infinite parvum secundi ordinis, quod, quoad diminutionem celeritatis motus Planetarum, haberi debet pro nullo. Atque ita concidit præsentis *Newtoni* de vacuo demonstratio fiducia hypotheseos gravitatis universalis concepta. *Maupertuis* sub titulo *Balisticæ Arithmeticæ* ope Algebrae mira brevitate & commodiori ratione expedit, quicquid in prolixis Tractatibus de Bombis jaciendis demonstratur, ita, ut totam theoriam unica pagina capere possit. Utile foret, Tabularum constructione theoriam ad praxin aptari. Nemo hactenus motum corporum curvilineum consideravit in mediis mobilibus, seu quæ & ipsa moventur, cum tamen certum sit, Planetas in istiusmodi mediis moveri. Hunc igitur defectum supplet *Bonguer*, ne quid in Geometria desideretur, quod usui esse possit in Physica, accedentibus observationibus. *D'Onzembray* describit machinam, nautis utilem ad observandum in mari angulum, quem facit rumbus, seu linea venti, itemque linea meridiana pyxidis nauticæ cum mali principis stereobata, nec non angulum, quem facit linea meridiana pyxidis cum rumbo. A. 1714 *Bernoullius* edidit *Manuariam Nauticam*, quam in his *Actis* ejusdem *Anni pag. 272* recensuimus. *Pitotus* theoriam istam ad praxin aptavit, ut usui esse possit naucleris, in libro, quem publici juris fecit A. 1731, sub titulo: *La Theorie de manoeuvre des Vaisseaux reduite en pratique, ou les principes & les regles pour naviguer le plus avantageusement, qu'il est possible.* Hujus Libri recensio agmen claudit in Historia anni præsentis, de qua hactenus diximus, nisi quod pro more adjiciantur Elogia Doctorum Sociorum, quos hoc ipso anno amittit Academia. Primus illorum est *Stephanus Franciscus Godofre-*

Godofredus; secundus *Fridericus Ruyschius*; tertius *Juanes Renatus de Longueil*. *Godofredus* natus fuit Parisius d. 13 Febr. A. 1672, patre *Matthæo Francisco Godofredo*, Pharmacopola, Scabino, & Consule, & matre *Ludovica de Vaux*, filia Chirurghi, suo tempore non incelebris. Parens eum destinaverat a primis unguiculis sibi successorem in arte sua. Quamobrem, cum in Physica generali non contemnendos fecisset progressus, Botanicæ, Chymicæ, & Anatomix, operam dedit, horis subsecivis in poliendis vitris & construendis machinis minoris formæ consuuntis. Lingux etiam Italicæ copiam ipsi fecit Abbas *Roselli*. A. 1692 parens ipsum misit Montem peffulanum ad exiniium Pharmacopolam, ut pharmaceuticæ arti ibidem operam daret, ubi & Professorum lectiones ex ipsorum ore avidus hausit. Antequam Parisios reverteretur, per Provincias regni meridionales iter fecit, & portus oceani visit. A. 1698, cum *Tallardus* Legatus Extraordinarius in Angliam mitteretur, eum sibi Medicum adjunxit. Londini Noster in amicitiam Ill. *Sloane* admissus est, & in Societatem Regiam adoptatus. Inde in Bataviam trajecit, & A. 1700 iter in Italiam suscepit cum Abbate *de Louvois*, cujus erat Medicus. Historia inprimis naturalis & materia medica erat, ad quam omnem cogitationem convertebat, cumque pater vellet, ut Pharmacopolam ageret, filius maluit esse Medicus, ac, patre tandem consentiente, Medicinæ se dedit, cui filium natu secundum destinaverat, pharmacix postea consecratum. A. 1702 Baccalaureus, & A. 1704 Medicinæ Doctor creatus, pro Baccalaureatu disputavit, num Medicus sit simul Chymicus Mechanicus? pro Doctoratu autem, num homo generetur ex verme? Dissertationem posteriorem in sermonem Gallicum transferre coactus est, ut curiositati sœminarum illustrium satisfaceret. Antequam se praxi traderet, integrum decennium in Musæo consumpsit, theoriæ certitudinem consecuturus, antequam eidem fideret in praxi; quam deinde cum applausu exercuit. A. 1709, mortuo *Tournesortio*, locum inter Professores Medicinæ in Collegio Regio accepit, ubi Auditoribus suis omnem Historiam Medicinæ in calamus dictaturus, absol-

absolvit regnum minerale, in vegetabili substitit ad Melissam, secutus ordinem Alphabeticum, animale vero non attigit. A. 1712 Professionem Chymiae in horto Regio ipsi cessit *Fagonus*. A. 1726 Decanus Facultatis Medicæ electus est; sed, cum electio a nonnullis impugnaretur tanquam irregulariter facta, a Rege confirmata fuit. Biennio absoluto, quo a Decanatu iterum erat discedendum, consensu eorum, quos ante adversarios experiebatur, eundem retinuit. Nimis vero hoc pacto laboribus oppressus, sanitatis jacturam fecit, & d. 6 Jan. A. 1731 vitam finit. In Academiam receptus erat A. 1699.

Ruyfobius natus est Hagæ Comitum d. 23 Mart. A. 1638, patre *Henrico Ruyfobio*, Secretario Statuum Hollandiæ, & matre *Anna van Berghem*. Elegit studium medicum, & materiam medicæ, Chymiae, & Anatomiae, studio totum se dedit. A. 1661 uxorem duxit, ut a curis domesticis liber esse posset. Illo tempore Lugdunum venit *Bilsius*, Anatomicus multæ famæ, quem Rex Hispaniarum Professore in Academia Lovanienti constituerat. Hic cum omnes Anatomicos vasto supercilio contemneret, suaque jactaret inventa de motu bilis, lymphæ, chyli, pinguedinis, *Sylvius* & *Hornius*, Professores Lugdunenses, factum hominis retundendum committebant *Ruyfobio*, quod cadaverum sectionibus plus operæ impenderat, quam ipsis licuerat. *Ruyfobius* A. 1664 Doctor Medicinæ creatus fuit in Academia Lugdunensi, & id potissimum sibi dedit, ut Anatomiam ad eum perfectionis gradum perduceret, ad quem perducere posse videbatur. *Regnerus de Graaf* invenerat Syringem, vi cujus materiam quandam coloratam in vasa sanguifera injiciebat, ut in conspectum prodirent, sed, cum ea non satisfaceret, alium injectionis modum excogitavit *Swammerdam*. Noster vero hanc injectionem, cum ignoraret *Swammerdamianum* secretum, proprio Marte adeo perfectam effecit, ut vasa capillaria minima in conspectum producere potuerit: invenit etiam modum cadavera conservandi, ne in putredinem abeant; utque odorem non ingratum spirent, etsi corruptioni jam obnoxia antea essent. Adversarii ipsius fuere gravissimi *Bidloo* & *Rau*; sed veritas tamen tandem triumphavit, non obstant-

obstantibus malevolorum & maledicorum obtreptionibus. Plurima detexit nova in Anatomia, non tamen vidit omnia. Præter functionem Medici, & Professionem Anatomix, Consulatibus quoque dignitas in urbe Amstelodamensi, ubi erat domicilium ejus, ipsi delatus. Egit etiam Professorem obstetricum nomine publico, & præterea Botanicae Professio ipsi demandata fuit. Musæum rerum naturalium, quod ipsi erat, adeo dives fuit, ut pro Thesaurio rerum naturalium Regio haberetur. A. 1717 idem magno sumtu redemit *Petrus I*, Russorum Monarcha, & Petropolin transferri curavit, cum idem jam A. 1698 non sine multa admiratione contemplatus fuisset: anox, tamen *Russchius* Musæum novum non minore cura instruxit. A. 1727 in Academiam Scientiarum Regiam receptus est, cum jam esset Membrum Academiae Naturæ Curiosorum, & Societatis Regiæ Anglicanæ. A. 1728 lapsu graviore os coxendicis ipsi fractum, ut incedere non posset, cetera sanus. Sed A. 1731 omnem vigorem corporis & animi simul omisit, & d. 22 Febr. anno ætatis 93 vitam finiit. Plurima scripsit ad rem Anatomicam spectantia.

De Longueil, Marchio *de Maisons*, ex genere antiquo sanguinem ducens, natus est Parisiis d. 15 Julii A. 1699. Pater ipsi erat *Claudius de Longueil*, Supremi Senatus Præses; mater *Charlotta Roque de Varangeville*. Studiis humanioribus fatis imbutus, anno ætatis 14 Physicæ operam dedit, experimentis mire delectatus. Anno ætatis 15 ad Jurisprudentiam animum appulit, cui sese consecrare debebat. Patre tum mortuo, spe successorem fecit Rex filium, & anno ætatis 18 Senatus ipsi votum & sessionem concessit. Hoc tamen non obstantè, Physices studio constanter delectatus, & ad ædes suas non modo hortum rarioribus plantis instruxit, verum etiam laboratorium Chymicum exciavit. A. 1726 locum honorarium in Academia Scientiarum obtinuit, cujus Præsidem A. 1720 Rex nominavit. Variolis extinctus est d. 13 Sept. A. 1731.

S. K. EPISTOLA AD GEOMETRAS.

Quam longe fines Geometriæ, Seculo hoc nostro bonarum artium feracissimo, solutionibus Problematum, quæ Geo-

metræ alii aliis propofuerant, fuerint prolata; neminem igno-
rare cenfeo, qui vel primis, ut ajunt, labris Historiam degufta-
vit Literariam. Fretus egregio hoc, nec unquam fatis laudan-
do, more, Geometras quam humaniffime invito ad confidera-
tionem quorundam Problematum, quorum confummata ac per-
fecta analyfis ingenium & induftriam, non unius, fed multo-
rum requirit.

Profecto fortunatum me prædicarem, fi, quas in his Proble-
matibus resolvendis adhibeo methodos, aut confirmare, aut
corrigenere, aliorum poffem opera atque auxilio. Uti vis
unita fortior, ita etiam, quæ plures conjunctis viribus com-
meditantur, illuftriora multo fiunt atque expreffiora, quam
ea, quæ unius conatibus in lucem protrahuntur.

Si ipfe magnus ille *Newtonus*, ea, quæ in primo poffulantur
atque fecundo Problemate, calculis Mathematicis fubjici poffe,
desperavit; quanto minor mirandi erit caufa, fi tenuioris do-
ctrinæ homines, his in rebus vera afferri poffe, tam diu du-
bitabunt, ufque dum demonftrationum vi fimul etiam multo-
rum accedat autoritas.

Rogo itaque etiam atque etiam Geometriæ peritos, ut, quæ
ex his forfan jucunda videbuntur, fuis dignari velint ftudiis;
me fane in omne ævum fibi devinctum, & ad hujusmodi officia
viciffim pro ingenii viribus, ut & ad omnia ea, quæ a mea
tenuitate expectari poffunt, femper habebunt paratiffimum.

Si qui funt, qui intra proximos fex menses (forfan in his
Actis) fuis nos dignabuntur folutionibus, primæ inventionis laus
atque gloria merito ipsis concedetur; fin minus, meas tum
publicabo, quæ fi intelligentium calculum mereri poterunt, ab-
unde fatis operam, quam in iis concinnandis adhibui compen-
fatam puto.

Quæftiones autem hæc funt.

Problema I.

Data amplitudine Canalis Cylindrici liquoris pleni, ut &
figura ac magnitudine Corporis Conoidici, data velocitate in li-
quorem incurrentis; quæritur, quantam refiftentiam ab iner-
tia fluidi hoc corpus fit perlaturum?

Proble-

Problema II.

Data, ut ante, amplitudine Canalis Cylindrici, Longitudine ac Latitudine solidi, versus liquorem in Canali stagnantem impellendi; indagetur natura corporis, aquam omnium facillime fulcantis, minimamque a fluido resistentiam offendentis.

Problema III.

Data figura Canalis, per quem fluidum data velocitate fertur; quæritur pressio, quam hoc fluidum in latera atque fundum hujus Canalis exercent.

Problema IV.

Data longitudine fistulæ, ex rotatione Curvæ, circa axem generatæ; postulo naturam soni, quem hæc fistula inflata edet.

Problema V.

Jaceat Corpus Conoidicum cujuscunque demum figuræ in Plano horizontali, irruat in illud Globus data velocitate, illudque percutiat in dato puncto. Scire jam velim, quænam futura sit velocitas, cujuscunque puncti, in hoc Corpore Conoidico, statim post ictum?

Cumque certum sit, quodvis punctum Corporis Conoidici non procedere posse in ea directione, in qua Globus percutiens advenerat; requiro naturam curvæ, quam unumquodque punctum suo sit delineaturum cursu?

Problema VI.

Esto Corpus cujuscunque figuræ. Quæritur, quonam modo sit axe trajiciendum, ita, ut, hoc Axe in gyrum acto, adeoque & ipso Corpore, quod in divulso nexu Axi est connexam Corpus nusquam abeat, sed jugiter eodem in loco in gyrum turbine? Vocabo punctum hoc, per quod Axis transire debet Centrum turinationis, illiusque naturam, literis transpositis, hunc in modum explicabo. $a^3 bc^3 e^3 ghi^6 m^3 n^4 o^2 pr^4 s^3 t^7 u^4 v.$

Problema VII.

Trajecto Corpore Axe, in dato puncto, illoque, ut ante, in gyrum acto; quæritur, quænam viam & Axis & quodvis punctum Corporis Conoidici sint descripturi?

Ecce Problemata, in quibus aliorum quoque operam valde desiderarem. Nemo autem conqueratur, præmium huic labori a me non esse conjunctum; gloria alit artes, felix in ardua re successus maxima semper optimo cuique merces. His qui non incitatur stimulis, vix Problemata solvet nostra. Quæ quanti sint momenti, paucis hic docuisse, operæ erit pretium.

Postquam Vir summus, *Isaacus Newtonus*, in æterno cedroque digno & artis & ingenii sui monumento (quod principia Philosophiæ Naturalis inscripsit,) naturam solidi, quod, in fluido secundum directionem Axis latum, minimam perferat resistantiam, suppressa Analyfi tradidisset; extemplo summi Geometriæ huic Problemati certatim incubuerunt. Dedit hanc Analysin, more suo, elegantissime Vir omni laude major, *Jo. Bernoullius*, dedit illam *Marchio Hospitalius*, dederunt alii. Hic vero requiritur aliud *resistentia minima solidum*, cujus indaginem omnem calculum effugere, crediderat *Newtonus*; & quidem tale, prout natura ipsa postulat, & neutiquam in hypothefi illa imaginaria, quam sibi finxit *Newtonus*. Nec enim Aquæ in corpus motura impingere possunt, uti ille dixerat, nec ita libere dein a Corpore ad Lateta resiliunt, quin circumfluentem infinitis modis turbent. Prodibit sane longe diversæ naturæ solidum etiam in casu *Newtoni*, imo nova plane de Resistentia corporum theoria, adeoque non *Newtono*, sed quæstionis enodatori, propria.

Tertium Problema ante clarissima Helvetiæ lumina, Celeberrimos *Bernoullios*, nemo unquam ne conjectando quidem assequi ausus est. Nec quæstionem hanc facile quisquam expediet, quin integram ante de universo aquarum motu theoriam sibi comparet. Quæ cum in Physica infiniti sit usus, nemo erit, qui operam suam non satis abunde compensatam sit habiturus. Est mihi hujus asserti testis, omni exceptione major, Vir summus, *Christianus Wolffius*. Ea enim, quæ scripsit in Præfatione ad sua *Hydraulica Elementa*, præcipue Germanica, abunde declarant, quid in his fieri velit insignis Scientiarum Promotor.

De

De *Problemate quarto* nihil dico. Nemo non facile videt absolvi enodatione hujus *Problematis* magnam novæ & hactenus fere incognitæ scientiæ partem, quæ Aconstica dici potest, & de natura sonorum agit. Adeoque hoc *Problema* cuivis se satis commendabit.

Addimus denique *tria ultima Problemata*, de variis motibus, quos quotidie ante oculos videmus, quorum quidem solutio facilis, sed jucunda, & elegans, est. Habent autem *tria hæc Problemata* arctam inter se affinitatem, pendentque ab una eademque theoria, quæ dici potest *Mechanica inertium*, seu de motibus, qui ex inertia Corporum oriuntur. Videmus illos excitamusque quovis fere momento manibus nostris, & adeo frequentes occurrunt, ut satis mirari nequeam, obviam hanc atque curiosam *Mechanicæ* partem incultam huc usque ac neglectam, neminem saltem publice, contemplatum fuisse. Utilem itaque hanc & late patentem materiam diligentibus Geometris etiam atque etiam commendatam velim.

Latet præterea in his *Theoria* nova de motu rotatorio, in quem gyrantur Corpora in percussione, uti id semper accidere oculis nostris observamus; et si hujus *Motus* leges a nemine adhuc publice sunt manifestatæ.

Historische und Theologische Einleitung in die Religions-
Streitigkeiten der Evangelisch-Lutherischen Kirche, ic.

h. e.

INTRODUCTIO HISTORICO-THEOLOGICA
in Religionis Controversias, quæ præcipue extra
Ecclesiam Evangelico-Lutheranum ortæ; Autore

JO. GEORG. WALCHIO, Theol. Doct. &

Prof. Publ. Ord. in Academia

Jenensi. Editio tertia.

Tomus I.

Jenæ, apud Jo. Meyeri viduam, 1733, 8.

Alph. 2 pl. 5.

Aaa 3

Quar.

Quanto applausu hic *Tomus* Historico-Theologicæ Intro-
 ductionis in Controversias Religionis, extra Ecclesiam
 Evangelico-Lutheranam ortas, exceptus fuerit ab erudito orbe,
 vel ex eo colligi potest, quod intra paucissimos annos tertio
 fuit typis exscribendus. *Primus* hujus instituti autor exstitit
 B. *Buddeus*, qui, cum propter negotiorum multitudinem ma-
 num huic Operi admoveere ultimam non posset, rem omnem,
 ut ex Præfatione a B. Viro præmissa perspicitur, Viro Cel.
 Jo. Georg. *Walchio*, genero suo, ad finem perducendam tradi-
 dit. Qui quidem provinciam sibi demandatam ita administra-
 vit, ut, retenta methodo, a B. Socero præscripta, omnia mo-
 menta ac Capita, in hoc *Tomo* occurrentia, breviter quidem,
 at solide tamen pertractaret. *Septem Capitibus* hic *Tomus*
 absolvitur. *Primum* agit de natura & necessitate Theologiæ
 Polemicæ, deque subsidiis eidem operam dandi. Postquam hoc
 Capite Cel. Autor declaravit, quid sit Theologia Polemica, &
 quo sensu dicatur habitus, tria commemorat media, quibus
 ad eam pervenire possit Theologiæ cultor. Unum constituit
 in Scripturæ Sacræ intelligentia, alterum in scientia Philoso-
 phiæ instrumentalis, tertium vero in cognitione Historiæ
 Ecclesiasticæ. Objectum ejus facit divinas veritates, ex ipsa
 Scriptura Sacra hausas; formam vero dicit esse, qua hæc ve-
 ritates adversus hostium & Adversariorum objectiones de-
 fenduntur, qua factum tectum conservetur verbum divinum.
 Tandem, demonstrata hujus Theologiæ necessitate, indicantur
 Scriptores ad Polemicam Theologiam pertinentes. *Secun-
 dum Caput* præcipit de prudentia & cautione in Theologia
 Polemica & in Controversiis tractandis rite adhibenda. Hinc
 in Controversiis agitandis Theologicis finem præcipit respi-
 ciendum esse, & in Polemico Theologo necessariam erudi-
 tionem imperiumque in animi motus, accuratam cognitio-
 nem & sententiæ refutandæ, & veritatis defendendæ, requi-
 rit, & causas originesque errorum inquirendas, & una serie
 considerandas, & qua ratione ex Historia quoque Ecclesiastica
 veritas nostræ Religionis ostendi possit, docet. *Caput ter-
 tium*, in quo Controversiæ Theologicæ inter nostram & Ro-
 manam

Pag. 2.

14.

26.

103.

manam Ecclesiam agitatae exponuntur, tres habet *Sectiones*. *Prima* evolvit originem, incrementum, & fata Papatus, & ejus rationem, ac propria Dogmata, tradit. Evieta ab initio hujus *Sectionis* necessitate historiam Papatus tenendi, eam ipsam in varias distinguit Autor periodos, quarum 1) est ab altero Seculo usque ad *Constantinum Magnum*; 2) a temporibus *Constantini Magni* usque ad *Gregorium Magnum*; 3) a *Gregorio Magno* usque ad *Carolom Magnum*; 4) a *Carolo Magno* usque ad *Gregorium VII*, Pontificem; 5) a *Gregorio VII* usque ad *Ludovicum Bavarum*; 6) a *Ludovici Bavari* temporibus usque ad nostram aetatem. Ad declaranda vero genuina ac propria Dogmata Pontificiorum, duas eorum constituit classes, & ad primam ea refert, quibus ab omnibus Christianis descendunt, ad alteram autem illa, in quibus a Protestantium quidem doctrina dissentiunt, cum Graeca tamen & Orientali Ecclesia fere consentiunt. Ubi etiam disquiritur, an inter Romanam & Evangelico-Lutheranam Ecclesiam fundamentale in doctrina discrimen intercedat, an unio earum fieri possit, & an quis possit salva conscientia a Lutherana Ecclesia ad Romanam transire. In calce commemorantur Scriptores, qui tam pro Papatu, quam in eum, scripserunt. *Sectio secunda* hujus Pag. 232 seq. *Capitis* internas Ecclesiae Romanae Controversias explicat, ubi primum Controversia inter Jansenistas & Jesuitas agitata, & Dogmata *Jansenii* a Pontificibus damnata, & quas Constitutio Unigenitus dederit turbas, commemorantur. Deinde explicantur Controversiae, quae Dominicanis partim cum Franciscanis de immaculata Mariae conceptione, partim cum Jesuitis de libero arbitrio & de Religione Chinesium, intercesserunt. Denique de Quietismo, ejus origine, progressu, & placitis, differitur. *Sectio tertia* est de argumentis generalibus Pontificiorum, quibus adversus Religionem Lutheranam utuntur, eorumque refutationem complectitur, & simul indicat, Pontificios sibi ipsis contradicere, & Pontificum vitam moresque repugnare veritati, quam iustant, religionis. 314. *Caput quartum*, quod exhibet Controversias, quas in Religione cum Reformata Ecclesia habemus, pariter *Sectionibus tribus* constat. 382.

- stat. *Prima* originem, incrementum, & fata Ecclesie Reformatæ considerat, ejusque indolem, & genuina Dogmata, declarat; *altera* internas complectitur Ecclesie Reformatæ Controversias, quem in censum referuntur Controversie Remonstrantium, Supralapsariorum, Sublapsariorum, Hypotheticorum, Absolutorum, Coccejanorum & Voetianorum, Episcopaliæ & Puritanorum, in Anglia; *tertia* historiam pandit sæpius propositæ & quæsitæ unionis inter Lutheranam & Reformatam Ecclesiam, docetque, tentatum id esse Seculo XVI, XVII, XVIII, & nostra cum primis tempestate, ubi simul Theologice disquiritur, an dissensus & discrimen doctrinæ nostræ & Reformatorum fundamentale sit, & an unio illa fieri possit.
- Pag. 435. *Capite quinto* Controversiæ cum Antitrinitariis & Socinianis obviæ explicantur, & de Antitrinitariis, tam prisca, quam recentioris ævi, de origine & progressu Socinianismi, de libro Symbolico Socinianorum, deque eorum Dogmatibus, subjectis,
492. qui extant in utramque partem, Scriptoribus, exponitur. *Caput sextum* recenset Controversias cum Enthusiasticis ac Fanaticis, speciatim Anabaptistis, Quackeris, Inspiratis, &c. *Caput septimum* Controversiis cum Atheis, Naturalistis, & Indifferentistis, dicatum est. Atque ibi Cel. Autor demonstrat, dari omnino Atheos, & Atheismum vel practicum esse, vel theoreticum, horum hominum principia communita, ac propria Dogmata, commemorat, & Scripta contra illos edita refert. Naturalistarum æque atque Indifferentistarum historia, præcipui errores, & Scriptores contra illos, traduntur.
550. *Caput octavum* de Controversiis cum Orientali, nominatim Russica & Græca, Ecclesia, quarum & ratio & a Latina Ecclesia dissensus, & cum Pontificia consensus, ostenditur, & Scriptores huc pertinentes nominantur. *Capite nono* extant Controversiæ, quæ nobis sunt partim cum Muhamedanis, de quibus generatim, ac speciatim de eorum Alcorano, ac dogmatibus, disseritur, partim cum Judæis hodiernis, quorum Religionis ratio, & præcipua dogmata, referuntur. Accedit denique notitia quædam de Ethnicis recentioribus, & imprimis de Missionariis in terras gentilium nostrorum temporum. Atque hæc est summa Libri
- 583.
- 671.
- 704.
- 721.
- bri

bi præstantissimi, cui non magis laudatione nostra opus esse putamus, quam vino vendibili suspensa hedera. Temperare tamen nobis non possumus, quin Cel. Autori majores virium accessiones, plusque otii, ad alia excellentis doctrinæ monumenta in lucem aspectumque publicum proferenda, etiam atque etiam apprecemur.

DEL TEATRO OLIMPICO DI ANDREA PALLADIO
in Vicenza, &c.

h. e.

DE THEATRO OLYMPICO ANDREÆ PALLADII, quod est Vicentiæ, Tractatus; Autore Illustri Comite JOANNE MONTENARI.

Patavii, apud Jo. Baptistam Conzatti, 1733. 8 maj.

Plag. 5½, cum Tabb. æn. 5.

Tanta fuit veteris Italiæ in ædificiis publicis magnificentia, ut vel rudera eorundem, post tot Secula superata, Romani Imperii stupendam loquantur magnitudinem. Circos præcipue atque Theatra, spectaculis populo exhibendis destinata, & in multis Italiæ civitatibus adhuc in ruinis suis obvia, non minimum ejus rei argumentum præbere, nemo est, qui nesciat. Alia tamen, præter hanc, idem confirmandi ratio ex recentiorum Architectorum operibus peti potest; qui felicissima industria antiquorum in struendis ejusmodi molibus prodigiosam prorsus peritiam imitati sunt. Eminuit inter hos Seculo XVI *Andreas Palladius*, cujus palmarium in arte Architectonica monumentum describendum sibi sumsit Ill. Comes *Montenarius*; cujus opera omnibus & Antiquitatis & Architecturæ peritis gratissima futura est.

Suscepisse se, in Operis Dedicacione fatetur, descriptionem hanc, suasu *Henrici Bissari*, Vicentini, Academix Olympicæ Præsidis; nec sine causa de egregio hoc urbis

patriz ornamento gloriatur. *Olympici* cognomen nactum est Theatrum hocce Vicentinum, ab *Academia Olympica*, quæ, cum a multo tempore Vicentiz floruerit, privato sumtu Sociorum suorum, inter quos *Palladius* etiam, Architectus celeberrimus, cooptatus erat, extrui idem curavit. Primas tamen inter tanti auctores operis tenuere extranei Academiz Socii, qui Jus Civitatis Vicentinz eo ipso sibi acquirere susceperant, & re ipsa acquisivere: id quod ex Tabulario Reipublicæ se didicisse scribit Autor.

Secutus autem est Architectus in extruendo tanto ædificio regulas *Vitruvii*, adiutoremque habuit *Jo. Georg. Trissinum*, Architecturæ non minus peritum, quam Pætam sui Seculi celebrem. Documenta artis suæ antea dederat ille, extructo Venetiis Theatro ligneo; quod ex *Georgio Vasario* in *Vita Taddei & Friderici Zuchcorum*, Pictorum, hausisse se, testatur Autor. Lapideo autem, sive marmoreo, urbem patriam ornaturus Theatro, Romani veteris Theatri ideam sequi, quam Græci antiquioris, maluit: id quod ex comparatione utriusque, a *Vitruvio* instituta, satis apparet. Absolutum fuisse tantum opus A. 1585, vel exinde patet, quod ex Epistola quadam *Antonii Riccoboni*, Professoris Patavini, constat, eo anno *Oedipum Sophoclis*, Italice translatum ab *Orsato Justiniano*, ab Academicis Olympicis recitatum in eo fuisse.

Eo magis autem *Palladii* in tanto opere exsequendo insigne ingenium fuisse apparet, quo majores ipsi difficultates creabat ipse loci situs, cui inædificandum erat Theatrum Olympicum. Ex verbis *Vitruvii Lib. V Cap. 6* primum est, circularem prorsus fuisse perimetrum, sive figuram, Theatri Romani. Ipfus autem Vicentini area, latitudinem 92 pedum Vicentinorum exæquans, non nisi 85 pedum longitudinem habebat. Et, licet obtinerent a Magistratu suo Academici A. 1582 casas aliquot vicinas, Theatro addendas, minor tamen mansit Theatri longitudo septem pedibus ipsa latitudine, ita, ut oblongam exinde figuram nancisceretur. Quanta hinc in omnibus Theatri partibus, distan-

distantiis, & proportionibus, ex æquo dimetiendis, mutatio necessaria fuerit, quilibet, artis Architectonicæ vel mediocriter gnarus, facile perspicit. Ellipticam igitur figuram obtinuit *Palladii* opus Olympicum, cum circulari ambitu gavifum sit quondam Romanum; quemadmodum ex Tabulis æri incisis I atque II in hoc libello satis perspicitur potest, quarum hæc delineationem Olympici, illa Romani, exhibet nitidissimam. Multis rationes utriusque & symmetriam artificiosam exponit Autor, quæ apud ipsum legi, quam multis hic commemorari, præstat.

Historiam scenæ in sequentibus exponens, a Judæorum festo, cui a Tabernaculis nomen erat, primas ejusdem origines repetit. Ad Græcos procedens, *Æschylum* nobilitandæ scenæ multam impendisse operam, addit, usum in eo opera *Agatharchi* cujusdam, Architecti celeberrimi; (ex *Vitruv. Lib. VII Pref.*) *Sophoclem* porro ex *Aristotele* memorat, qui ad regalem prorsus magnificentiam Theatrum Græcorum deduxisse fertur. Græcos itaque magistros & inventores scenæ secutos esse Romanos, ita tamen, ut ligneam eam struerent primis temporibus, uti *Ausonius* memorat, ita canens:

Ædilis olim scenam tabulatam dabat,

Subito excitatam, nulla mole saxea.

Eminuit tamen inter eas a *M. Scauro* ædificata, tantæ capacitatis scena, ut octoginta millia spectatorum continere posset: donec a *C. Curione* superaretur. *Pompeji* demum tempore lapidea facta sunt Romæ Theatra, *Tacito* teste.

Descriptionem Scenæ aggreditur postea Autor, eamque multa accuratione quoad singulas partes ita persecutus est, ut nihil facile desiderari passus sit in eadem. Non enim tantum quinque valvas ejus, seu januas, mediam nimirum, regiam dictam, eamque latissimam, hospitaes duas, utrimque sitas, & reliquas versurarum itineribus proximas, ex difficilioribus *Vitruvii* locis explicat, quæ intellexisse, multum ad Tragicorum Comicorumque, veterum intelligentiam juvabit; verum alia plura, de versuris sive machinis, de fronte scenæ, seu episcenio, de proscenio, quod etiam Pulpitum proscenii, suggestus, vel scena simpliciter, audire nonnunquam solet, erudite & curiose disputat. Ad per-

fonas seu actores delapsus, unde exiverint singuli, more antiquorum ostendit. Porro de Chori Tragici origine, officio, & divisione, agens, dispositionem personarum variam egregio schemate oculis exhibet, cantumque ejusdem curatius describit. Ad *Odeum* deinde conversus, quod Athenis a *Pericle* exstructum fuisse legimus, ejus cum Theatro convenientiam & discrepantiam exponit; & ad *Orchestra* descriptionem progreditur, multaque de Thymelicis, Musicis Græcorum scenicis, non ubique obvia, addit. Ad sedilia Spectatorum postea procedit, & complura antiquorum Scriptorum loca, de caveis, primis, mediis, atque ultimis, & præcinctionibus Theatri, explicat eleganter. Scalas tandem interiores Theatri sui Olympici explicat, & Tabula æri incisa oculo subjicit. De porticu etiam superiore atque podio, deque loco hujus proprio, multa ex antiquitate erudite disputat, & contra *Perraltum*, aliter sentientem, defendit.

Præterimus alia non pauca, quæ, observationum more, circa Theatra antiquorum, versus finem Operis addidit; speciatim circa magnitudinem & formam eorum, si cum Olympico comparentur. Subjuncti sunt, præter supra dictos, Schematici tres, partim externam Scenæ faciem, partim Amphitheatri formam exteriorem, partim Columnarum Architectonicam Analysis, & rationes ornamentorum, exhibens. In fronte Operis *Palladii*, Architecti, imago conspicitur: nec quidquam omnifsum est, quod ad elegantiam & utilitatem libello conciliandam a Lectore vel delicatissimo desiderari possit.

ELOGIUM JACOBI HERMANNI, PHILOSOPHI & Mathematici excellentis.

Abiit ad Superos Basileæ ineunte Mense Julio anni 1733 summæ inter eruditos, Mathematicos inprimis, Vir existimationis, *Jacobus Hermannus*. Cujus ut viventis nomen inde a tot annis incomparabili ornamento fuit *Astis* nostris, ita & mortui memoriam in his Annalibus conservari, æquum judicamus. Vidit primum hanc lucem d. 16 Julii A. 1678 Basileæ, patre natus *Germano Hermanno*, Lycei Basileensis Rectore bene meritissimo. Jactis in Academia patria primis elegantiorum literarum

rum & Philosophiæ fundamentis, jam A. 1695 ab Ordine Philosophorum ejus urbis primos Baccalaurei, tum anno subsequenti supremos Magistri, honores obtinuit. Inde ad Theologiam animum applicuit, magnos in ea sine dubio facturus progressus, nisi altiores in animo ejus radices egisset inusitatus rerum Mathematicarum amor. Nobilissimis his studiis totum se dedit præeunte Mathematico incomparabili, *Jacobo Bernoulli*, ejusque industriæ tam felices habuit successus, ut jam A. 1700 eruditam ad *Cl. Viri Bernhardi Nieuwentyt Considerationes secundas, circa calculi differentialis principia editas, Responsonem* (vid. hæc *Acta ad A. 1701 Mens. Jan. pag. 28*) vulgaverit. Tulit iste labor, ut aliorum, ita cum primis Societatis Scientiarum Borussicæ, quæ Berolini floret, suffragium, quæ, tanti ingenii præstantia perspecta, *Hermannum* nostrum sibi Socium adscivit. Præterea aditum sibi hoc Opere paravit ad magni *Leibntzii*, cujus hic strenue adversus *Nieuwentytum* causam egerat, benevolentiam; cujus commendatione factum, ut a Venetorum Republica demandaretur ei docendæ in Academia Patavina Mathematices provincia. Administravit hanc ornavitque mirifice ab anno inde 1707 ad 1713, quo, volente ita Rege Borussiarum, Patavinam cum Viadrina commutavit. Prælegit hic doctrinam naturalem, ejusque muneris initium fecit Oratione publica, *de duobus in Physica testibus, omni exceptione majoribus, ratione & experientia*, quæ an prelo sit commissa, nos quidem fugit. Publicavit hic notissimum in vulgus Phoronomix Opus, (vid. *Acta ad A. 1716 Mens. Jan. pag. 1*.) eorum, quæ sunt a Nostro edita, præclarissimum omnium eruditissimumque. Francofurto *Hermannum* insignis meritorum & doctrinæ fama A. 1724 in Academiam Scientiarum Petropolitanam vocavit, lautissimas condiciones offerente *Petro I*, Russorum Imperatore maximo. Quantum attulerit ad florentissimæ illius Academix honorem consilio partim, partim opera & labore suo, si non aliunde, certe ex *Compendii Matheos in usum Imperatoris Russorum adornati*, & Gallico sermone scripti, *Parte I & III*, Petropoli A. 1728 & 1730 editis, (vid. *Acta ad A. 1728 Mens. Jul. pag. 289*, & *A. 1731 Mens. Jan. pag. 29*.)

29,) & ex Dissertationibus compositissimis, quibus locum dedit in illustris hujus Academix Commentariis, nemo non intelligit. Orationi, quam coram Imperatrice Russorum, *Catharina*, sermone Gallico dixit, locus datus est in *Novis Literariis*, quæ vernaculo sermone Lipsiæ prodeunt, *Anni 1725 pag. 732*. Conf. eadem *Nov. Liter. A. 1726 pag. 178*. A. 1726 jussus erat cum aliis Viris doctis secundum solemnem Conventum Academix Scientiarum Imperialis celebriorem reddere Oratione publice recitanda. Delegerat huic argumentum de ortu & progressu Geometriæ, Latino sermone explicandum. Cum vero Cl. *Theophili Sigefridi Bayeri* Oratio Germanica, de Originibus gentis Ruthenæ, maximam temporis partem absumsisset, & ipsa Imperatrix cum comitibus aulicis adesset, Latina Oratione non fatiganda, *Hermanni* Oratio dicta non est, sed jussu Academix postea prelo subjecta. Continet hæc multa haud proletaria momenta, vix alibi sic obvia, ad Historiam Geometriæ pertinentia. Non abiit hoc munere ante annum 1731, quo ipso finibus Russorum honorifice, & servato ipsi, dum viveret, ducentorum aureorum (*Roubles* vocant) annuo stipendio, dimissus, ad suos Basileam rediit, & prælegendæ doctrinæ moralis Jurisque Naturalis spartam, inde ab anno 1727 a doctore vicario administratam, ipse ornandam suscepit. Sed noluerunt fata diuturnam esse hanc felicitatem civibus *Hermanni*. Vix enim biennio exacto, fatali correptus morbo, vitam hanc mortalem cum immortali commutavit. Cujus jacturam non patria tantum, sed eruditi etiam ad unum omnes, maxime qui Philosophiam & Mathematicam amant, vehementissimo luctu prosequuntur. In Geometria sublimiori & divina Algebra vix parem sua ætate quemquam habuit. Nec ulla Mathematices universæ pars est, quam non excellenti ingenio complexus sit. Magnus præterea in rerum naturalium scientia, harumque historia. Servant incomparabilis hujus doctrinæ æterna monumenta hi Annales nostri, quos Dissertationibus & numero multis, & argumenti dignitate præstantissimis, locupletavit, famæ suæ his aliquando constantissimis præconibus usus. In his nominari inprimis merentur Demonstratio geminæ formulæ, a Cel. *Jo. Bernoulli* in *Actis Mens. April. A. 1701* pro multisectione anguli,
 vel

vel arcus circularis, sine demonstratione exhibitæ, (vid. *Acta A. 1703 Mens. Aug. pag. 345.*) Disquisitio dioptrica de curvatura radiorum visivorum, atmosphæram trajicientium, cui accedit indefinita Sectio angularis ope Tangentium & Secantium, (vid. *Acta A. 1706 Mens. Jun. pag. 256.*) Dissertatio de nova accelerationis lege, qua gravia versus terram feruntur, suppositis motu diurno terræ & vi gravitatis constanti, (vid. *Acta A. 1709 Mens. Sept. pag. 404.*) Disquisitio de Vibrationibus chordarum tenfarum, (vid. *Acta A. 1716 Mens. Aug. pag. 370.*) Solutio Problematis de Trajectoriis Curvarum inveniendis, (vid. *Acta A. 1717 Mens. Aug. pag. 288.*) Ejusdem Solutionis Supplementum, (vid. *Acta A. 1718 Mens. Jul. pag. 335.*) Additamentum ad eadem Schedas, (vid. *Acta A. 1719 Mens. Febr. pag. 68.*) Methodus nova solvendi Problemata, quæ circa figuras isoperimetas aliasque proponi possunt, (vid. *Acta A. 1718 Mens. Jun. pag. 32.*) Solutio duorum Problematum, quorum alterum Integrale ex data quadam formula differentiali per areas circulares & hyperbolicas exhibendum postulat, alterum vero Curvam projectorum in medio resistenti construendam proponit. (vid. *Acta A. 1719 Mens. Aug. pag. 351.* & *A. 1723 Mens. April. pag. 171.*) Præterea in Diario Eruditorum Italix, (*Giornale de' Letterati d' Italia,*) Venetiis olim vulgato, leguntur Dissertationes ejus varix, sermone scriptæ Italico, de methodo investigandi orbitas Planetarum, (*Tom. II pag. 447.* *Tom. V pag. 312.* & *Tom. VI pag. 441.*) Observationes Geometricæ, (*Tom. VII pag. 173.*) & Modus facilis determinandi leges vis centralis (*Tom. XIII pag. 321.*). Præterea Diarii literarii (*Journal littéraire*) Tomo IX Epistolam, Jo. Keillii quædam plagia recensentem, nec non Miscellaneis Berolinensibus inseruit Dissertationem, qua explicatur *Methodus generalis puncta stationum in orbitis planetariis determinandi*, *Observationes etiam in Schediasma Rollii de Constructione æquationum*, *Commentariis Academia Scientiarum Regiæ Parisiensis A. 1708 insertum*, porro de *Quantitate virium recte æstimanda*, & de *motu corporum in mediis resistentibus*, Schediasmata, denique *Meditationes Analyticas de Motu ad Pheonomian suam*. In Comentaribus Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitæ

næ ab eo elaboratæ Dissertationes comparuerunt *Tom. I de Mensura virium corporum, de Problemate Kepleriano de Calculo Integrali, de Epicycloidibus Sphæricis; Tom. II de Constructione cujusdam Equationis Differentialis primi gradus; Theoria generalis motuum; de Constructione Aequationum Differentialium; Tom. III de Oscillatione pendulorum compositorum.* Meminimus aliquando, cum Lipsiam transiret, ab illo audire, ipsum Schediasmata plura elaborata reliquisse Academiæ Petropolitane, deinceps edenda, ut de figura telluris, &c. Adhæc *Elementis Geometricis Sereniss. Burgundiæ Ducis, a Guisnæo ex Gallico sermone in Latinum translatis, ad usum Seminarium Patavini,* adjecit quatuor Propositiones ad Trigonometriam apprime utiles. His addimus Epistolas ejus nonnullas ad *Victorium Franciscum Stancarium,* in Bononiensi Archi-Gymnasio Analyticæ Lectorem, quæ sunt cum hujus Schedis Mathematicis conjunctim publicatæ. Nec illud prætereundum, *ειωνύμως* ab eo editam *Exercitationem de Mechanica Gravitatis causa nondum inventa,* aliamque *de Motu Graviorum,* quarum illa quarta, hæc quinta est inter Exercitationes Subsecivas Francofurtenses, *Tom. I Sectione I* contentas; itemque in ejusdem *Tom. I Sectione II* quartam *de motu chordarum, quibus instrumenta musica instrui solent, ac stabili sonorum mensura,* & septimam *de Legibus virium Centralium, quibus Planeta in orbitis suis urgentur.* Eruditissimis his Scriptis facile *Hermannus* noster meruit, ut A. 1733 in Academia Parisiensi locum, quem vacuum fecerat *Comitis de Pembrosk* obitus, occuparet, suffragante & Academia, & ipso Rege, Academiæ supremo Præside. Ad doctrinam tam excellentem & admirabilem adjunxit morum elegantiam insignem, carus & civibus, & auditoribus, & ipsis Collegis suis, alienæ gloriæ non raro cum obrectatione ænulis. Vitam transegit non honeste tantum, sed ita etiam, ut aliis exemplo esse posset virtus ejus; finivit placide, pie, ac religiose.

Prodiit his ipsis diebus *Tom. I Supplementorum ad Nova Eruditorum Acta Sectio XII,* cum *Indicibus & Præfatione* in *Tomum* universum.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Septembris Anno MDCCXXXV.

BISHOP BURNET'S HISTORY OF HIS
own time, &c.

h. e.

GILBERTI BURNETI, EPISCOPI SALIS-
buriensis, *Historiæ sui temporis Volumen II, a Re-
volutione ad pacem usque Ultrajeſti, Anna Magnæ
Britanniæ imperante, constitutam. Addita est Vita
Auctoris ab Editore, THOMA
BURNETO.*

Londini, sumtibus Editoris typis impressit Josephus Downing
& Henricus Woodward, 1734, fol.

Alph. 8 pl. 2.

Commentariorum, quibus suæ ætatis Historiam complexus
est Burnetus, *Volumen primum* jam olim commendavi-
mus Lectoribus in *Actis A. 1725 Mens. Febr. pag. 49*. Conver-
timur nunc ad horum *Volumen alterum*, nuperrime demum
prelo emissum, in quo, quæ ab A. 1689 ad 1713 in universa Eu-
ropa ad posteritatis memoriam insignia sunt gesta, summatim
exponit, singulari autem cura enumerat, quæ in magna Britan-
nia evenerunt. Primum, quæ contigerunt regnantibus *Gui-
lielmo III & Maria* in Anglia, a *pag. 1 ad 138* refert.
Tum ad *pag. 309*, quæ post mortem *Mariæ, Guilielmo III*
Rege, evenerunt, tradit. Postea, quæ regnante *Anna* gesta
sunt,

Ccc

sunt, memoriæ prodit. Nemo horum Magnæ Britanniae Gubernatorum *Burneti* consiliis non usus est, & cum ab anno 1689 Salisburyensis Episcopus, & quod consequens est, Summi Angliæ Senatus, quem *Parliamentum* vocant, Socius, fuerit, publicorum consiliorum, hoc temporis articulo agitatorum, *Burnetus* semper fuit particeps. Res igitur gestas majoris ponderis atque momenti recenset, non quas audivit, sed quas vidit, non quibus interfuit solum, sed quas ipse nonnunquam egit. Candoris ejus atque sinceritatis documenta ubivis in hoc *Volumine* reperias. Licet enim forsitan nonnunquam minus recte rationes subduxisse, & propterea characteres summorum Principum atque Virorum, de quibus differit, haud recte expressisse, nonnullis possit videri; nemini tamen, opinamur, jure accusari poterit, quod data opera fucum fecerit, & quæ ipse non credidit, ab aliis credi voluerit.

Nostrum non est, omnem *Burneti* Historiam hoc loco in compendium mittere; quædam tantum exempli loco commemorabimus, unde Lectori de ratione hujus *Voluminis* constare possit. Ipse *Burnetus* illis infensissimus est, qui Episcopalem, quam vocant, doctrinam unice in Anglia tolerandam, Presbyterianos autem & reliquos dissentientes e regno expellendos, atque quovis modo vexandos, judicant. Numero multis locis suum erga dissentientes animum benignum declaravit, & pessimos dixit hominum, qui ob diversas in religione opiniones se invicem persequuntur. Eodem tamen modo, quo de reliquis dissentientibus, de Pontificiis doctoribus non judicat. Pontificii doctores, præter suam religionem, nullam aliam volunt tolerari: nemo igitur Pontificiorum doctorum tolerationi favere potest, nisi suam, quam profitetur, religionem velit prodere. Cum Pontificiis non saveret erroribus, *Jacobi II* consiliis plaudere non poterat. *Guilhelmi* igitur *III* & Successorum causam suam facit. Ex quibus quidem *Burneti* sententiis judicare potes, e quibus principiis judicia sint lata, quæ in hoc *Volumine* de summis Viris tulit. Ceterum, cum *Burnetus* noster pietatis studiosissimus, & in elemosynis erogandis solertissimus fuerit, iis semper plaudit, quos eodem modo comparatos reperit.

Quam

Quam libere *Burnetus* noster de summis Angliæ Gubernatoribus sentiat, & quam parum illorum taceat nævos, a quorum partibus stetit, suo de *Guilielmo III* fati superque declaravit iudicio. Licet enim *Guilielmus III* sub initium imperii omni solertia & cura id egerit, ut civium suorum consuleret commodis, atque in omnes virtutes propensissimum declararit animum, iudice tamen *Burneto*, Magnæ Britanniæ regimini par non fuit. Dissensionibus enim, quæ inter duas factiones, quas *Whigs* & *Tories* vocant, ita *Guilielmus III* afflictus est, ut utrique diffusus sit, & cui parti se confideret, ignorarit. Cumque intelligeret, se, quæ in publicum destinaret commodum, exequi non posse, difficultate deterritus, de felici consiliorum exitu desperare cœpit, & omnem curam de regimine missam fecit, felicior se iudicans, si nunquam ad Magnæ Britanniæ pervenisset imperium. Illud etiam *Guilielmo III* vitio vertit *Burnetus*, quod minus fuerit affabilis, neque sciverit verbis ad humanitatem compositis Anglorum sibi devincire animos. Non tamen cuidam animi morbo, sed adversæ Regis valetudini, hoc tribuit, quam, dum civibus suis celaret, auxit. Pag. 46.

Mariam, Guilielmi III conjugem, *Burnetus* summis celebrat laudibus. Cum *Guilielmus III* in Anglia esset præsens, tam parum Regina se declarabat sceminam, qui sexus nimia plerumque curiositate laborat, ut publicorum consiliorum particeps fere nunquam fuerit. Gratia tamen singulari atque humanitate eximia omnes ad se venientes exceptit. Id sibi præcipue datum esse credebat, ut summo Numini & publice & privatim cultum præstaret debitum, marito suo placeret, & lectione librorum optimorum atque labore & se & viragines suas a perverso vivendi genere, quod in aulis esse solet, abstraheret. Pauperibus erogandis eleemosynis se præbuit liberalissimam. Cum Rex A. 1690 apud Batavos ageret, rebus gerendis se maxime idoneam esse declaravit. Imperio enim præfuit, & licet ex ejus octo Consilii intimi Sociis quatuor essent *Tories* & quatuor *Whigs*, tanta tamen cum prudentia rem suam egit, ut omnes in sui traxerit admirationem. 49.

Anna, Britanniarum Regiæ, characterem *Burnetus* sequentibus verbis exprimit: *Nemini*, inquit, *ad se præcludit* 661.

præcedit aditum, sed omnium vota singulari cum gratia audivit. At enim vero tam generalibus responſionibus ſatisfacere ſtudit illis, qui opem ejus implorabant, ut certi eſſe non potuerint, utrum Regina preces exaudiverit, nec ne. Quod cum intelligeret populus Anglicanus, ad ejus Conſilii intimi Socios confugiebat, quos penes, permittente Anna, arbitrium erat & jus & norma dicendi. Illud etiam gratiam ejus apud populum parum juvit, quod ſolemnitatibus, quarum Angli ſunt amantiſſimi, aulam ſuam non reddiderit ſplendidiorem, & quod publice raro apparuerit.

Sub finem Commentariorum historicorum a pag. 633 ad 670 *Burnetus* noſter concluſionis loco pia quædam deſideria cum Lectore communicavit. Quæ in rebus Eccleſiaſticis, Politicis, Civilibus, atque etiam Domeſticis, in Anglia in melius mutari poſſe cenſuit, ſingulari cum cura *Burnetus* hic declarat. *Exiſtimo, inquit, ob graviffima, quæ olim ipſe geſſit, negotia, & ob Commentarios hiftoricos, quos elaboravi, aliquam mihi competere libertatem, publice omnis ſtatus atque conditionis homines alloquendi, & de rebus in melius mutantibus cogitata mea cum eis communicandi, præſertim cum poſt obitum meum demum publicata ſint, quando inimicitia, invidia, atque odio aliorum amplius non ſum expoſtus. Sint igitur hæc deſideria mea loco teſtamenti alicujus, & vim habeant ſermonis morientis, quem legant atque perpendant, cum quibus loqui jam nequeo.*

Singulari cum zelo hæc pia deſideria ſcripta ſunt & inſignis *Burneti* in pietatem & publicum commodum promovendam ſtudii documentum plane ſunt egregium. Exempli loco quædam recenſebimus. Neglectum catechizationis inter Episcopales vehementer reprehendit, atque tuetur, inter Diſſidentes majori cum fervore juventutem de rebus ſacris erudiri. Exiſtimat etiam, multos ritus in gratiam Presbyterianorum commode poſſe abrogari. Quare enim, (*Burneti* referimus opinionem,) ſignum crucis in Baptiſmo non poſſet omitti? Quare ſingulares Clericorum habitus non poſſent mutari? Quare in Templis Cathedralibus cantus precum non poſſet omitti? &

cui

cui usui infervit, quod Orator sacer & Auditores versus Psalmorum *Davidis* alternatim legant? Genua coram altari flecti, licet in se nihil mali habeat, nullius tamen est usus. Non permittere, ipsos liberorum, qui baptizantur, parentes in Baptismo esse sponsores, & in eorum locum substituere alios, admodum inconveniens est, & multis aperit occasionem de sanctissimo Baptismo perperam judicandi. Ad eleemosynas quod attinet, *Burnetus* nollet optat, morem illum abrogari, quo unaquæque Parochia e certis redditibus suorum pauperum gerit curam. Hæc enim consuetudo e pauperibus homines efficit ignavissimos, qui certi sunt de suis alimentis, quæ jure quodam ab administratoribus eleemosynarum in sua Parochia exigunt. Existimat, illum eleemosynas erogandi modum esse optimum, quo efficitur, ut & pauperum industria & eorum reliqua vitæ ratio in censum veniat, ubi eleemosynæ sunt erogandæ. Batavos igitur Anglis ad exemplum proponit, apud quos pauperes labore atque diligentia divitum benevolentiam provocare oportet. Magis e re esse censet, unumquemque pauperibus, quos dignos judicat, eleemosynas ipsum erogare, quam alterius judicio hanc rem præter necessitatem relinquere.

Ordo requireret, ut de ipsius *Burneti* vita faceremus verba, de qua Cl. Editor Dissertationem Commentariis ejus historicis attextuit. Sed tam multa *Burneti* vita complectitur singularia & notatu dignissima, ut malimus alio loco ex instituto de ea disserere, quam hic, pauca quædam referendo, Lectores nostros multarum rerum utilissimarum privare notitia.

Sammlung Russischer Geschichte.

h. e.

COLLECTIO RERUM A RUSSIS GESTARUM.

Pars I, II & III.

Petroburgi, typis Academiæ Imperialis Scientiarum,
1732 & 1733, 8.

Plag. 18.

Ccc 3

Mul.

Multum debemus in rebus Russicis *Sigismundo L. B. ab Herberstein, Antonio Possentino, Paulo Oderbornio, Petro Petrejo, Jacobo Reusenselso, Adamo Oleario, Augustino L. B. a Mayerberg, Korbio, Bruynio, Webero*, aliis. Sed dudum est, quod in hac luce literarum, quam a *Petro Magno* ipsi Russiæ illatam novimus, historiarum studiosi certiora amplioraque se cum communicari desiderarunt. Scilicet requisivimus in antiquis, loco fabellarum, centies e charta in papyrum conjectarum, Scriptores coævos, aut ab ista ætate propius remotos: in rebus gestis Czarorum & gentis, non quæ exterorum hominum vel odium in Russos eorumque Principes, vel ob beneficia adulatio, transmisit ad posteros, sed Historicorum domesticorum, ab affectibus partiumque studiis, quantum fieri potest, alienorum, Annales Commentariosque: in regionum, Reipublicæ, morum, rituumque, descriptionibus, non quæ pauci Legati, illorumque Comites, sermonis Russici fere imperiti, in suis a regni finibus Moscuam, & Moscuam ad regni fines, non ex sua, sed Pristatorum, voluntate, confectis itineribus, fando dicamus, an fabulando, acceperunt, sed indigenarum potius, & αὐτόπρων, integras justasque narrationes; & en! damnamur voti præter spem atque opinionem, hoc libello ad nos allato. Quamvis enim eundem auroram rei historicæ apud Russos culturæ rectius appellaveris, quam ipsam lucem, nulli tamen dubitamus, magis magisque istas tenebras depulsam iri, postquam ex hoc specimine constat, laudatissimam Academiam Scientiarum Petropolitanam, post alias artes, etiam rei historicæ patrocinium suscepisse. Gratias habemus agimusque maximas erudito Viro, *Gerhardo Friderico Müllero*, Historiarum in Academia Petropolitana doctori dignissimo, cujus beneficio hæc ad nos pervenere, majores omnino habituri, si in tam pulchro curriculo, quam licebit celerrime, fuerit progressus.

Collectionis nostræ *Pars I* *quinque Capitibus* absolvitur. *Caput primum* notitiam continet MSti Codicis Russici; in Bibliotheca Academice Scientiarum superstitis, cui titulus: *Annales, sive Historia secundum temporum ordinem, Monachi Theodosii in Canobio Petscherano Kioviensi, de Origine Imperii Russici, & Principum, quibus paruit.* Omnium Historicorum
 Russi-

Rufficorum, quantum constat, hic est antiquissimus, ingressus Monasterium Petscheranum, ut ipse ait, anno ætatis 17, Christi 1051, suo etiam indicio A. 1116 *Sylvestri*, Abbatis Cœnobii S. Michaelis Kioviensis, successor, quem si ad annum ætatis octogésimum pervenisse damus, ille Annales suos ad Annum Christi 1120 conscripisse potuit; cui reliqua ad annum 1206 tribui debeant, incertum. Ex hujus Monachi mente, ad Rufficum nomen pertinere *Rufs, Tschud, Murom, Mordua, Perma, Jam, Litva, Simogol, Kors, Setgela, Lib, Lech, & Prufs*, totidem nempe gentes magnam partem notissimæ, ex mente doctissimi Editoris in nota subjecta, *Ruffi, Fenni, Muromenses, Morduini, Permii, Ingrii, Lituani, Sengalli, Crimenses, Livoni, Poloni, & Prussi*, de quorum rebus hic nonnulla narrantur usque ad *Waregorum* adventum. *Waregi* Russis gentes quæcunque, trans Mare Balthicum habitantes, ipsum Mare Balthicum Russis appellatum *Warechkoj-More*, & ingeniosa est conjectura doctissimi Editoris, qui hæc *Theodosiana* notulis illustravit, esse inter vocem Normannicam *Varech*, quæ res fluctibus in littus ejectas denotat, *le droit de Varech*, nobis *das Strand-Recht*, & *Waregi* nomen Rufficum cognationem, quod hominem maritimum, trans mare incolentem, mare navibus exercentem, significasse videtur. Horum *Waregorum* tres Principes, *Ruricus, Sineus, & Trulworus*, circa annum 861 Russis imperare cœperunt.

Ita pervenimus ad *Caput secundum*, quod *Epitome rerum Rufficarum secundum Chronicon Theodosianum Kioviense* inscribitur. Intra biennii spatium amisit *Ruricus* fratres, Rufforum inde Monarcha ad annum usque 878, ubi novissima sibi instare sentiens, filium impuberem *Igorum* & regnum cognato *Olego* commendavit. *Olegus* regnum egregie tutatus est, Kioviam sedem sibi constituit, *Igoro* puberi virginem Plefcoviensem, *Olenam*, sive *Olgam*, in matrimonium dedit, regni tamen habenas sibi servavit, donec *Igorus* post *Olegi* mortem A. 913 earum potiretur. Varia & hic bella gessit cum vicinis, maxime Græcis, Imperium Constantinopolitanum tributarium fecit, anno denique 945 a *Drewlianis*, quos gravioribus vectigalibus onerare instituerat, occisus est.

Pag 27.

Hæc Russica *Capite tertio* doctissimus Epitomes Autor cum Chronographis Historicisque Byzantinis confert, & quam bene inter utrosque conveniat, ostendit.

34.

Capite quarto narratur, quibus ritibus & cerimoniis cum A. 1731 Moscuz, tum A. 1732 Petroburgi, Legati *Nairlatu Bogdohani*, Sinarum Imperatoris, ad Imperatricem Russorum, *Annam Joannownam*, accesserint, atque iterum discesserint. Res jucunda nobis visa, quod in fine *Capitis* relatam legitur, Legatos Sinicos posteriores cum Academicis sua Imperatorisque sui nomina caractere Sinico communicasse, eadem, cum versione Russica & Latina, d. 6 Julii, cum Legati Typographiam Academicam lustrarent, non opinantibus e prelo madida fuisse oblata, ut hoc Typographiæ Europææ sibi haberent specimen.

74.

Caput quintum pariter ad Historiam recentissimam *Anna* Imperatricis pertinet. Prodiit nempe: *Umständliche Beschreibung der hohen Salbung und Krönung der Allerdurchlauchtigsten, Großmächtigsten Fürstin und grossen Frauen, Anna Joannowna, &c.* hoc est, Accurata Descriptio Unctionis & Coronationis Serenissimæ Potentissimæque Principis & Magnæ Domine, *Anna, Joannis* Filix, Imperatricis & Autocratoris totius Russiæ, uti illa d. 28 April. A. 1730 inter communes Imperii Russici applausus peracta est. Secundum Authenticum Russicum in Germanicam linguam translata, & Figuris æneis exornata. In Burgo S. Petri apud Academiam Imperialem Scientiarum, 1731, plag. 8, fig. æn. 16, ch. aug. Russicum exemplar Authenticum Moscuz cura Consilarii Status, *Tatisehewii*, est impressum, figuræ sub oculis Academiæ æri incisæ, cui etiam interpretatio Germanica est imperata. Hujus Operis vernacula nobis lingua editi luculenta hic exstat Epitome.

75.

Parte II hujus Collectionis *Capite primo* Chronici *Theodosiani* Kioviensis compendium continuatur. Eadem Magni Ducis *Igori* Vidua, ejus *Olga*, & Filius, *Svetoslans*, Drewlianis stratagemate superatis, graviter ulti sunt. *Olga* in itinere, ad *Constantinum*, *Leonis* Filium, Imperatorem Constantinopolitanum, suscepto, ad fidem Christianam conversa est. *Svetoslans*, post felicia bella, sedem suam Perejaslaviam ad Danubium

95.

98.

nubium transtulit, regno inter filios diviso. *Jaropolco*, maximo natu, obvenerat Kiovia, *Olego* Drewliani, *Wladimiro* Novagorodia. *Svetoslaus* in itinere in Russiam a Petschenegis occisus est A. 972. Post obitum patris dissidia inter fratres & bella orta. *Olegus* a *Jaropolco* praelio superatus, in fuga periit. *Jaropolcus* post bella cum *Wladimiro* per insidias cæsus est. *Wladimirus*, Monarcha, cum tandem ambiret nuptias *Anastasiae*, vel *Anne*, Imperatorum Constantinopolitanorum fororis, illa autem homini ethnico nubere recusaret, sacro lavacro ablutus per Corfucensem Episcopum, cupitam conjugem a Græcis obtinuit A. 988. Post varia bella, post ædes sacras Kioviæ magnis sumptibus exstructas, d. 15 Jul. A. 1015 Berestowæ, districtus Kioviensis, obiit. *Capite secundo* Vir doctissimus Res Russicas Seculi X & XI cum *Snorronis Sturlesonii Historia* comparavit. *Capite tertio* novissima Chalmyccica continentur, maxime in Orientali illius gentis parte, sub ultimis duobus Contaischis, (Contaischa Chalmyccis Principem denotat,) *Baschtuchano* & *Erdeno Zuructu*, contigerunt. Debemus hæc *Joanni Unkowskio*, *Petri M.* ad istam gentem quondam Legato, qui ex sermonibus unius e Proceribus Chalmyccicis (*Saisanos* appellant,) illa hausit. Eidem *Unkowskio*, Rerum Bellicarum nunc primario Commissario, debentur, quæ de Chalmyccorum traditionibus nonnullis, ceremoniis, & ritibus, *Capite quarto* afferuntur, ex ejusdem Actis illius Legationis diurnis deprompta. *Caput quintum* occupant Leges Pacis Rætschensis, d. 21 Jan. A. 1732 inter *Annam Joannownam*, Russorum Imperatricem, & *Tachmasibum*, Persarum Schachum, initæ, quarum Articulus II, de Limitibus utriusque Imperii in istis regionibus, *Capite sexto* Annotationibus Geographicis illustratur. Limes hodiernus utriusque gentis est flumen Kar, sive antiquis celebratissimus *Cyrus*, *Kuges*, sive *Kuggos*.

Partis III frontem Epitome iterum exornat *Chronici Theodosiani*. Post *Wladimiri* mortem *Svetopolcus* Kioviæ imperii habenas capeſſebat, multa in populum benevolentia novum firmare cupiens regnum, cujus tamen omnem gratiam amiserat, fratribus duobus, *Borisso* & *Glebo*, misere trucidatis,

Pag. 102.

103.

105.

108.

114.

123.

141.

154.

164.

Principibus tanta vitæ innocentia conspicuis, ut inter Russicæ Ecclesiæ Sanctos referri meruerint. Paria metuebat *Jaroslavus*, frater, Novagorodiz Princeps, unde bellum civile ancipiti fortuna gestum. Pulsus *Svetopulcus* ad *Boleslaum*, Poloniz Regem, confugit, cujus auxilio suffultus, A. 1018 *Jaroslavum*, fratrem, magno prælio victum, vicissim pepulit. Tandem novo prælio, eoque internecino, res decisa. *Jaroslavus*, licet ægre victor, Imperium Russicum tenuit, *Svetopulcus* victus in desertis Bohemiam inter Poloniamque vitam finivit. Sub hoc demum *Jaroslavo* altitissimas radices egerunt Christiana sacra inter Russos, Kioviam regiam sibi sedem, urbem Metropolitanam esse iussit, multis ædificiis, maxime sacris, eandem ornatiorem reddidit, & tandem A. 1055, regno inter duodecim filios diviso, ubi tamen potior pars & Kiovia, Imperii caput, natu maximo, *Issaslavo*, obtigit, anno ætatis septuagesimo sexto decessit.

Pag. 184.

194. *Caput secundum* agit de Opere rarissimo : *Noord-en Oost-Tartarye door Nicolaes Witsen*. Vir summus, *Nicolaus Witsenius*, qui Amstelodamensium Consul d. 10 Aug. A. 1717 ætatis anno septuagesimo septimo obiit, Belgarum olim apud Russos Legatus, per omnem deinde vitam in eo totus fuit, ut Tartariam, Septentrionem versus & orientem solem sitam, magnam, sed parum notam, orbis terrarum portionem, sua industria illustraret. Prodiit Geographica illarum regionum Charta A. 1687. Huic Commentarii loco esse debebat Opus illud : *Noord-en Oost-Tartarye*. Typis etiam excusum A. 1692, atque iterum A. 1705. Sed, quod illa omnia nondum satisfacerent accuratissimo Viro, ita pressit suppressitque utramque editionem, ut ne apicissimis quidem, exstare Opus, innotesceret. Sunt in Bibliotheca Petroburgensi exempla utriusque editionis, quæ res merito impulit Cl. *Müllerum*, ut in *Capite secundo*, ut diximus, Operis Historiam daret, in *Capite vero tertio* Indicem Operis locupletissimum, ex quo veluti ex ungue discere est, quam præclara nimia *Witsenii* magni nihil falsi dicendi cupido nos celaverit.

277. Claudit hanc *Partem Capite quarto* Conspectus Operis, cui titulus : *Commentarii de Rebus Chalmysicis Libri IV, Auctore*

toro Gerardo Friderico Müllero. Erit horum *Librorum I* de Historia Chalmyccica; *II* de Religione Chalmyccica; *III* de Literatura Chalmyccica; *IV* Vitæ & morum gentis descriptio. Euge! bonum factum! Quis unquam crediderit? Sacerdos & Politicus Chalmyccus, Legati ad Magnam Russorum Imperatricem, suos Libros, suos Commentarios, ad ornandam Historiam patriam, promiserunt. Nec exiguo usui erunt *Unkowskiana, Witseniana, Kyrilowiana*, alia. Nos Cl. *Müllero*, cujus, nos ante aliquot annos invifentis, eruditionem humanitatemque cognovisse cum voluptate recordamur, iter longinquum, quod ante aliquod tempus ingressus est, etiam literarum causa, fortunatissimum precamur, & , si hæc redux aliquando legat, ut *Res Chalmyccicas* urgeat, studiose rogamus.

ISTRUZIONE INTORNO ALLE FEBRE, &c.

h. e.

INSTRUCTIO CIRCA FEBRES, SCRIPTA
Autore JOANNE DOMINICO SANTORINI,
Protomedico Anatomico, dedicata Summo Sanitatis
Magistratui Venetiarum.

Venetis, prelo Joannis Baptistæ Recurti, 1734, 4.

Plag. 19.

Qui jam studio rei Anatomicæ magnam nominis sui celebritatem consecutus est Cl. Autor, eo majorem hujus Operis sui dignitatem fore, certo confidere potest, quo luculentiores esse solent observationibus Anatomicis superstructæ causarum morbificarum declarationes. Equidem in arte medica minus versatis, Chirurgis scilicet, qui militum curam suscipiunt, se scripsisse profitetur; verum enim vero, & , si qui alii magis exercitati sunt, invenient de quo Autor gloriari possit. Febrium signa ex pulsus, cujus differentia allegantur, conditione, ex lingue ariditate, respirationisque intensiore motu, judicantur. Omnium autem febrium generatim consideratarum causa est

Ddd 2

sanguis

sanguinis visciditas, ex qua, circa vasorum extremitates hærente, cordis impotentia oritur, ut finem suum, secretiones, aut excretiones, assequi nequeat, nec non totius sanguinis, ad motus sui principium regurgitantis, inordinatus circuitus. Ad hæc enim potissimum momenta redit, quicquid de viscedine humorum, a lymphæ defectu exorta, tanquam febrium causa, dici potest. Pituitæ ortus ille est: innatant limpidissimo sanguinis fluido partes diametro minutissimæ arteriolæ minores, quamdiu legitima solutione in parvitate sua versantur; augetur moles, si, pauperie feri oborta, plures inter se coiverint, inde arteriolæ diameter, transituris moleculis, minor non admittit sanguinem sic formatum, inde febres inter se diversæ pro pituitæ quantitate, qualitate, & obstructionis intra vas capillare modo. Hæc causæ morbificæ varia modificatio febres alias periodicas, alias acutas, chronicas alias, efficit. Periodicæ, quæ typum exercent sunt, intermittentes, remittentes, & perniciosæ, qui terminus haud ita pridem Medicorum scholis recens illatus est, ejusdem cum febre erratica incerti ordinis, sed malignascente significatu. Acutarum febrium familia simplices benignas, acutas vehementes, malignas puta & inflammatorias, sub se comprehendit. Chronicæ autem serosæ sunt, scirrhosæ, & ulcerosæ. De singulis speciatim monet: Periodicæ intermittentes quotidianæ sunt senibus periculosæ, hieme potissimum ingruentes pulsu minuto, tardo, urina, discoloræ, alba. Tertiana modo simplex est, modo composita, nunc intermittens, nunc continua, jam legitima, jam spuria. Tertiana continua ea est, quæ medio tempore, quo paroxysmi alterni sunt, dolore stomachi, capitis, sudoribus, lipothymis, quibus ardens esse videri posset, ægrum affligit, de quibus, tum etiam de aliis intermittibus, signum salubre est anticipare paroxysmos, insalubre, aut constare, aut postponere. Tertianæ duplices eodem die bis increbrescunt; tertianæ continuæ plerumque sunt duplicatæ. Quartana reliquis omnibus diuturnior, sed boni nominis variorumque malorum debellatrix; quodsi tamen pertinax fuerit, viscerum, maxime vero lienis, tumores socios habet. Periodicæ remittentes claræ aliæ sunt, aliæ vero obscu-

raz. Claras appellat Autor, quatum luculentum principium & accessus sensibilis, incrementum etiam & decrementum, facile cognoscendum; obscuras, quæ, non advertente ægro, & sibi male esse, nondum professo; jam aliquo tempore durant, remittunt etiam, ægro præter corporis atrophiam viresque minus constantes nihil conquæsto, inde de novo insultant, novam se febrem mentientes, cum prima illa sit. Hecticæ sunt illæ. Perniciosæ ex periodicis illæ sunt, sed pessimæ notæ, quæ ex tertianis in duplicatas, ex duplicatis in continuas, denique in malignas, atrocibus symptomatibus, vomitionibus, lipothymiis, stupidas, degenerant, ex quarum ordine sunt, Hemitriteæ, Leipyriæ, syncopales, & cardialgicæ, antiquorum. Acutæ febres brevi spatio decurrunt, & pro symptomatum gravitate, aut periculi metu, modo simplices benignæ sunt, modo vehementes & malignæ, modo denique inflammatoriæ. Simples, si unius diei, Ephemera, si quatuor ad summum spatio decurrunt, Synochos audiunt. Sunt tamen ex isthac acutarum classe, quæ vel tertianis duplicatis, vel iisdem continuis, accenseri merentur, sicut jam declaratum, intermittentes continuas cum ardentibus acutis facile confundi. Acutæ vehementes, ob symptomatum atrociam & imminens vitæ periculum sic dictæ, varios habeat malignitatis gradus, sed vix determinandos, sicut & acutæ simplices aliqua sui parte malignitatem haud raro induunt, aut in vehementes degenerant. Has si quis apte & convenienter ab inflammatoriis acutis distinguere velit, attendat in illis, incerto loco & undique sanguinis motum retardatum fieri, in his vero fixum quendam allegari posse locum, in quo sanguinis grumescencia cum inflammatione grassari susceperit. Inflammatoriæ istæ medio modo sese habent inter acutas & vehementes, & utrinque participant. Sunt autem sanguinis in inflammatoriis istiusmodi variæ affectiones. Aut enim retardatur, aut subsistit, aut denique grumescit, Tribus istis motus vitæ aliquid separati vere inest, in quibus rite dijudicandis partim ad grumi intensiorem gradum, partim ad partium tenerritatem, respiciendum est. Addendum, & hoc modo febrem esse symptomata inflammationis, modo febrem præcedere, sub-

sequi inflammationem. Inde inflammatoriæ aliæ sunt essentialis, aliæ symptomaticæ, aliæ internas, aliæ externas, aliæ utraque invadunt corporis humani partes, hoc modo inter se differunt, omnes exanthematicæ, quæ aliquando, prout Erisipelas capitis etiam nobiliora viscera in consensum trahunt, internorum viscerum inflammatoriæ haud raro in chronicas ulcerosas mutantur. Chronicæ febres, vehementia in accessu, gravitate symptomatum in progressu, & durationis mora, aut incerti termini sine, a reliquis omnibus discrepant. Ex his aliæ sunt ferosæ, quarum scilicet causa morbifica in humoribus hæret, quas Cl. Autor in cachecticas, scorbuticas, & celticas, (videtur enim Gallos, Italiæ tyrannos, offendere noluisse, quando morbum terribilissimum consueti morbi gallici nomine privet,) de novo subdividit. Scirrhusæ febres sunt, quæ viscus quodpiam nobilius, maxime vero glandulas, obstructas habent, aut prægressas, aut concomitantes, aut subsequentes. Ulcerosæ, a prægressa inflammatoria ortæ, apostemati partis vel internæ, vel externæ, vel utriusque simul, accidunt. *Alter* nobilissimi Operis *Part* curam febrium pro diversitate causarum diversissimam suppeditat, cujus medellæ quamvis pauciores fontes suppeditet, eosdem tamen purissimos indicat & maxime defæcatos. Quotidianarum anchora sacra sunt Emetica, subsequentibus aromaticis incidentibus, ammoniacalibus, cum Chin-Chinæ usu junctis. Eadem remedia tertianam profligant, quibus tamen Sal amarum Anglicum itidem haud male convenit: Specificum in una quotidianarum ipsi est: Radix Bryoniæ, vino macerata addito Salis marini tantilli, quo vim ejus vomitoriam infringi arbitratur. Intermittentes continuæ, tertianæ duplicatæ, aut perniciosæ, dictæ, venæsectionem, non omisso tamen Corticis peruviani usu, imperant, interspersis sudorificis & anodynis, qualia sunt Diascordium Fracastorii & Theriacales formulæ ipsi consuetæ: vesicatoria & frigidæ potus pro exigenda necessitate admittuntur. Vehementes dictæ sudorificis curantur, itidemque venæsectione, vesicatoriis, clysteribus, diætâ cibi, aquæ potu. Chronicarum panacea est vomitorium, quo subsequentis curæ usus luculentior esse possit,

scorbu-

MENSIS SEPTEMBRIS A. MDCCXXXV. 399

scorbuticæ fero Lactis chalybeati infringuntur. Celticum malum Elleboro, Colocynthide, antimonio crudo, & mercurialibus, alluevit. Scirrhoræ omnis generis aperientia postulant. Accedit Pharmacorum catalogus, qui cum totius Libri, Practico apprimè necessarii, doctrina comparatus, Autori famæ augmentum, ægris certam salutem, pollicetur.

DELL' ARITMETICA COMUNE E SPECIOSA
Trattato, &c.

h. e.

DE ARITHMETICA COMMUNI ET SPECIOSA
Trattatus FRANCISCI XAVERII BRUNETTI, Sacrario Pontif. Max. Clementis XII præfetti: dedicatus Eminentiss. Cardinali, NERIO CORSINI.

Romæ, apud Roccum Barnabum, 1731, 4.

Alph. 1 pl. II, cum Tab. 2.

Non quidem alius hujus Libri scopus est, quam ut introductionis loco sit, ad legenda atque intelligenda præstantissima recentiorum Autorum scripta Arithmetica & analytica; sed fatendum tamen est, singularem in eo elaborando operam collocasse Doctiss. Brunettum. Nam non solum exquisitissimis, ex variis disciplinis, utitur exemplis, ad regulas suas illustrandas, & passim de inventionibus inventoribusque præcipuorum theorematum mentionem facit, sed & integras addit tractationes, curiosas, jucundas, atque utiles, quas in aliis hujus generis libris frustra quæsiveris. Totum Opus divisum est in *Partes duas*. Quarum prior *quinque* absolvitur *Capitibus*, in complures Articulos denuo distributis, quæ ad Arithmeticam communem pertinent. *Capite primo* de vulgaribus Arithmetices speciebus, de extrahendis radicibus quadratis & cubicis, & de calculo rabdologico *Nepperiano*, agitur; *Capite altero* de fractionibus; *Capite tertio* de algorithmo decimali,
&

& de methodo computandi, ope lapillorum, sive calculorum, proprie sic dictorum; *Capite quarto* de proportionibus, cum simplicibus, tum compositis, Arithmetiis, Geometricis, & harmonicis, de regula trium directa & inversa, de regula societatis, de regula composita, de regula falsi, tam simplici, quam duplicata, & de applicatione operationum Arithmeticarum ad quantitates continuas, sive Geometricas; *Capite quinto* denique de computo Ecclesiastico, de festo Paschali, de cyclis & periodis Chronologicis, de Calendario, & ejus reformatione *Gregoriana*. Sequitur *Pars altera*, in qua Arithmetice speciosam Cl. Autor *sex Capitibus* pertractat. *Capite primo* generatim de Algebra differit, deinde de calculo quantitatum simplicium & affectarum, sive incommensurabilium, itemque de signis positivis & negativis, & de quantitibus imaginariis; *Capite altero* de reductione æquationum tam primi, quam secundi, & cujusvis altioris gradus, de Problematibus indeterminatis, & de applicatione hujus calculi ad Physicam & Geometriam; *Capite tertio* de progressionibus Arithmetiis & Geometricis, de formatione potentiarum, de seriebus infinitis, de infinite parvis, de seriebus numerorum figuratorum, & de methodo applicandi series ad Geometriam; *Capite quarto* de calculo logarithmico, de sinibus, tangentibus, & secantibus, de trigonometria, & de usu calculi analytici trigonometrici in Problematibus Geometricis; *Capite quinto* de combinationibus & permutationibus, & de applicando illo calculo ad scientiam ludorum; *Capite sexto* denique & postremo de calculo differentiali & integrali. Atque hæc de ordine & instituto Autoris dicta sufficiant.

**DE NOVA QUADAM FACILI DELINEATU
Trajectoria, & de Methodis, huc spectantibus, Dissertatiuncula; Autore SAMUELE
KOENIG.**

Accidit aliquando casu fortuito, ut ante oculos meos super mensa horizontaliter posita corpus promoveretur, cui aliud

aliud filo connexum, de mensa terram pendebat. Cum viderem, corpus, super mensa promotum, non recto tranite procedere, sed inde depulsum, per viam curvilineam abire; captum novitate Problematis, a natura quasi oblato, incessit animum cupido, detegendi hujus viæ naturam, imprimis cum a summo Viro, *Jo. Bernoullio*, ad quem detuli, illud haud quam sperni intelligerem, sed dignum judicari, in quo & suas methodos (haud sane frustra) experiretur.

Si olim Trajectoria, quia facili motu delineari potest, *Hugenii* poterat in se convertere studium, eodem nomine se hæc Trajectoria commendare poterit Geometris; nam ductu & faciliiori, & certiori, quam illa Trajectoria *Hugeniana* describi potest. Sed est tamen aliud quiddam, non figura, quod me permovet, ut de hoc negotio scribere instituerem. Concinnæ ac expeditæ methodi, ad rite pertractanda hujus generis Problemata, non in multorum potestate sunt, cum tamen, hoc fieri, intersit rei mathematicæ. Cum itaque mirifice hujusmodi viæ hoc exemplo doceri queant atque illustrari, optimo jure hoc Problema, sibi a me hanc operam dari, flagitare videbatur.

Dabo itaque ejus solutionem duplicem, per Methodum scilicet Virium vivarum æque, ac per principia Dynamica recepta, exemplo consummatissimi Mathematici, *Jo. Bernoullii*, qui suas solutiones semper duplici Methodo confirmat; quo simul ipsi Methodo Virium vivarum haud exigua accedit autoritas.

Problema.

Corpus *A*, alligatum funiculo *AC*, superincumbat plano horizontali, trajiciatur autem altera extremitas hujus funis per foramen *C*, quo hoc planum perforatum est. Ibi sub plano alligetur huic funi aliud corpus *B*. Quo facto, projiciatur corpus *A*, data quadam velocitate, secundum rectam *AH*, perpendiculararem ad funem *AC*. Indagetur natura curvæ *AMm*, quam describet corpus *A*, dum continuo nisu corporis gravis *B* jugiter a Tangente deflectitur.

Solutio per Vires vivas.

Dicatur longitudo funis $CA = a$; applicata ducta ex centro *C* ad locum *M*, in quo jam corpus versatur $= x$, & erit

E e e

$CB = a - x$.

Artic. I.

TAB. V $CB = a - x$. Dicatur velocitas, qua fertur corpus A , quando
 Fig. 1. pervenit in $M = V$, velocitas autem, qua corpus projicitur se-
 cundum tangentem $AH = f$. Velocitas, quam habet corpus
 $B = u$, & velocitas, quam corpus libere cadendo ex altitudine
 BC acquirere potuisset $= c$. Dicatur elementum curvæ $Mm = ds$,
 $Rm = dy$, $MR = dx$. Massæ autem dicantur A & B .

Artic. II. Quia vis viva conservari debet, illaque metitur per quadra-
 tum velocitatis ductum in massam; vis viva, quæ inest corpo-
 ri A , dum velocitate f secundum tangentem AH projicitur,
 una cum vis viva, quam acquirere potuisset, corpus B , libere
 cadendo ex altitudine BC , æqualis esse debet vi vivæ, quæ in-
 est corporibus A & B , ita connexis; adeoque habetur hæc
 æquatio $ffA + ccB = V^2A + uuB$.

III. Sed, quia elementa $Mm = ds$ & $Bb = MR = dx$ æqualibus
 temporibus percurruntur, velocitates corporum erunt, ut hæc
 Elementa, sc. $ds : dx :: V : u$, adeoque $uu = \frac{V^2 dx^2}{ds^2}$. Et,
 substituendo hunc valorem in æquationem præcedentem, rite-
 que illam reducendo, prodibit tandem $VV = \frac{(ffA + ccB) ds^2}{Ads^2 + Bdx^2}$.

IV. Constat autem ex notissimo illo Theoremate *Newtoniano*
 Velocitates corporis in Trajectoria esse in ratione inversa ex
 centro virium perpendiculariter ductarum ad tangentem. Est
 autem hac perpendiculari $CP = \frac{xdy}{ds}$, adeoque vi Theore-
 matis erit $f : V :: \frac{1}{a}$ (nam in A ipsa CA ad tangentem perpen-
 dicularis est) : $\frac{ds}{xdy}$. Consequenter erit $V = \frac{fads}{xdy}$ &
 $VV = \frac{faads^2}{xxdy^2}$.

V. Sed paulo ante jam inveneramus $VV = \frac{(ffA + ccB) ds^2}{Ads^2 + Bdx^2}$,
 adeoque æquando hos duos valores habetur hæc æqua-
 tio

$$\frac{faads^2}{xxdy^2} = \frac{(fA + ccB)ds^2}{Ads^2 + Bdx^2}. \text{ Quæ rite reducta, positoque pro}$$

$$ds^2 \text{ Valorem } dx^2 + dy^2, \text{ dabit hanc } dy^2 = \frac{faadx^2(A+B)}{Affxx + Bccxx - Affaa}.$$

Quia autem c designat velocitatem, quam grave libere ca-
 dendo ex altitudine $CB = a - x$, acquireret, erit ex formulis Dy-
 namicis $cc = 2g \cdot a - x$. (g designat gravitatem naturalem.)
 Ponatur, simili modo velocitatem f acquiri lapsu libero gravis
 ex altitudine b , & erit ex iisdem formulis $ff = 2gb$, quibus
 valoribus in æquationem præcedentem substitutis, nascetur
 tandem hæc finalis, naturam curvæ quæsitam declarans

$$dy^2 = \frac{baa(A+B)}{Abxx + Baxx - Bx^2 - Abaa}.$$

Artic. VI.

Sequitur jam Solutio ejusdem Problematis per principia Dy-
 namica, præmissis tantum hoc Lemmate.

Lemma.

In omni curva, cujus applicatæ ex centro ducuntur, radius
 osculi (quem dicam R ,) semper est $= xdx : \text{diff.} \left(\frac{xdy}{ds} \right)$.

VII.

Demonstratio.

Ducatur tangens mP , & alia infinita propinqua Mp . De-
 mittantur ad illas perpendiculares cP , Cp . Ob triangula si-
 milia MmR , MCP habetur $mp = \frac{xdx}{ds}$, & $CP = \frac{xdy}{ds}$,

adeoque Pp ejus differentiale $= \text{diff.} \left(\frac{xdy}{ds} \right)$. Sed triangu-

la Pmp , mLM sunt similia, ut attendenti facile patebit,
 adeoque hæc analogia locum habet. $Pp : Pm = Mm : ML$. i. e.

$$\text{diff.} \left(\frac{xdy}{ds} \right) : \left(\frac{xdx}{ds} \right) = ds : \frac{xdx}{\text{diff.} \left(\frac{xdy}{ds} \right)} = ML, \text{ seu}$$

radio osculi. Q. E. D.

Scholion.

Possem hanc quantitatem $\frac{x dy}{ds}$ actu differentiari, sed malo differentiationem tantum indigitare, ob insignem commoditatem, quæ integraturo inde redit, ut statim manifestum fiet.

Artic. VIII. Hoc Lemmate constituto, ipsum Problemæ, retentis omnibus denominationibus, quemadmodum illas (Artic. I) assumimus, hunc in modum solvi potest.

Cum elementum Mm , quod a corpore A velocitate V percurritur, sit particula circuli, radio osculi ML descripti, erit illa vis, quæ corpus normaliter ad curvam urget $= \frac{VVA}{R}$. Et

hæc vis proportionalis est lineolæ MS , inter hoc curvæ elementum & tangentem interceptæ, uti notum est. Hinc jam inveniri potest vis centralis, agens in directione radii vectoris MC , instituendo hanc analogiam,

$$MS : Mn = \text{five } mR(dy) : Mm(ds) : \frac{VVA}{R} = \frac{VVAds}{R dy}$$

Adeoque $\frac{VVAds}{R dy}$ est illa vis centripeta, quæ semper in directione radii vectoris requiritur, quo corpus in hac curva maneat. Sed vidimus jam in præcedente Solutione (Artic. IV),

VV æquale esse ipsi $\frac{ff a a ds^2}{x x dy^2}$, adeoque, substituto hoc valore,

erit hæc vis centralis $= \frac{Aff a a ds^3}{R x x dy^2}$. Sed per Lemma

$R = x dx : \text{diff.} \left(\frac{x dy}{ds} \right)$. Adeoque erit $(Aff a a ds^3) : R x x dy^2$

$$= \frac{Aff a a ds^3 \cdot \text{diff.} \left(\frac{x dy}{ds} \right)}{dx \cdot x^2 dy^2} = \frac{Aff a a \cdot \text{diff.} \left(\frac{x dy}{ds} \right)}{dx \cdot \left(\frac{x dy}{ds} \right)^2} \quad \text{Quia in}$$

hac

hac fractione denominator est potentia integralis numeratoris, quantitas hæc integrari potest. Integretur itaque, & deinde indiget potius differentiatio, & induet expressio vis centripetæ hanc formam, $-\frac{Affaa}{2dx} \text{diff.} \left(\frac{ds^2}{xxdy^2} \right)$.

Cum autem in hoc casu tensio funis corpus *A* in orbita sua Artic. IX. retineat, erit hæc tensio $= -\frac{Affaa}{2dx} \text{diff.} \left(\frac{ds^2}{xxdy^2} \right)$, adeoque

hæc vi corpus *B* etiam retrahitur: nam tensio se exferit hinc inde æqualiter. Consequenter vis motrix, qua corpus *B* ad descensum animatur, erit differentia harum virium motricium

sc. $= gB + \frac{Affaa}{2dx} \text{diff.} \left(\frac{ds^2}{xxdy^2} \right)$, & vis acceleratrix erit

(dividendo sc. per massam *B*) $= g + \frac{Affaa}{2dx \cdot B} \text{diff.} \left(\frac{ds^2}{xxdy^2} \right)$.

(seu ponendo $2gb$ pro ff .) $= g + \frac{gAbaa}{dx \cdot B} \text{diff.} \left(\frac{ds^2}{xxdy^2} \right)$.

Multiplicetur hæc vis acceleratrix per elementum spatiosi $Bb = -dx$, (nam $CB = a - x$, adeoque $Bb = -dx$), &

erit $udu = -gdx - \frac{gAbaa}{B} \text{diff.} \left(\frac{ds^2}{xxdy^2} \right)$, & integran-

do & addendo constantem *C*, erit $\frac{1}{2}uu = -gx - \frac{gAbaads^2}{xxdy^2} + C$.

Ut determinetur hæc constans *C*, cogitandum, ab initio descensus corporis *B*, quando $u = 0$, x æquale fieri a , & $dy = ds$,

adeoque erit in illo casu $-ga - \frac{gAb}{B} + C = 0$, consequen-

ter $C = ga + \frac{gAb}{B}$. Et ita æquatio inventa & rectificata

hæc erit $uu = 2g \cdot (a - x) + \left(1 - \frac{aads}{xxdy^2} \right) \frac{gAb}{B}$. Adeo-

$$\text{que } VV = 2g \cdot \overline{a-x} + 2 \left(1 - \frac{aads^2}{xxdy^2} \right) \frac{gAb}{B} \cdot \frac{ds^2}{dx^2}. \text{ (Artic. III).}$$

Artic. X. Sed vidimus (Artic. IV) idem $VV = \text{esse } \frac{ffaads^2}{xxdy^2} = \frac{2gbaads^2}{xxdy^2}$

(ponendo pro ff , $2gb$). Adeoque æquando hos valores pro-

$$\text{dibit hæc, } 2g \cdot \overline{a-x} + 2 \left(1 - \frac{aads^2}{xxdy^2} \right) \frac{gAb}{B} \cdot \frac{ds^2}{dx^2} = \frac{2gbaads^2}{xxdy^2};$$

multiplicando duo membra per $Bxxdy^2$, & dividendo illa per $2gds^2$, habebimus hanc, $Baxxdy^2 - Bx^3dy^2 + Abxxdy^2 - Ahaads^2 = Bhaadx^2$, & substituto loco ds^2 valore ejus $dx^2 + dy^2$, ac, æquatione dein rite reducta, inveniatur

$$dy^2 = \frac{bhaadx^2 \cdot B + A}{Abxx + Baxx - Bx^3 - Abaa}, \text{ prorsus uti Artic. VI}$$

invenimus.

Corollarium I.

XI. Velocitas corporis A , in quovis curvæ-puncto, jam sine negotio determinari potest. Vidimus $VV = \frac{2gbaads^2}{xxdy^2}$. Ha-

buius etiam Articulo X hanc æquationem $Baxxdy^2 - Bx^3dy^2 + Abxxdy^2 - Ahaads^2 = Bhaadx^2$, quæ abibit in hanc, ponendo pro dx^2 , potius $ds^2 - dy^2$, illamque reducendo; $(Baxx - Bx^3 + Abxx + Bhaa)dy^2 = (Bbaa + Abaa)ds^2 = haads^2$

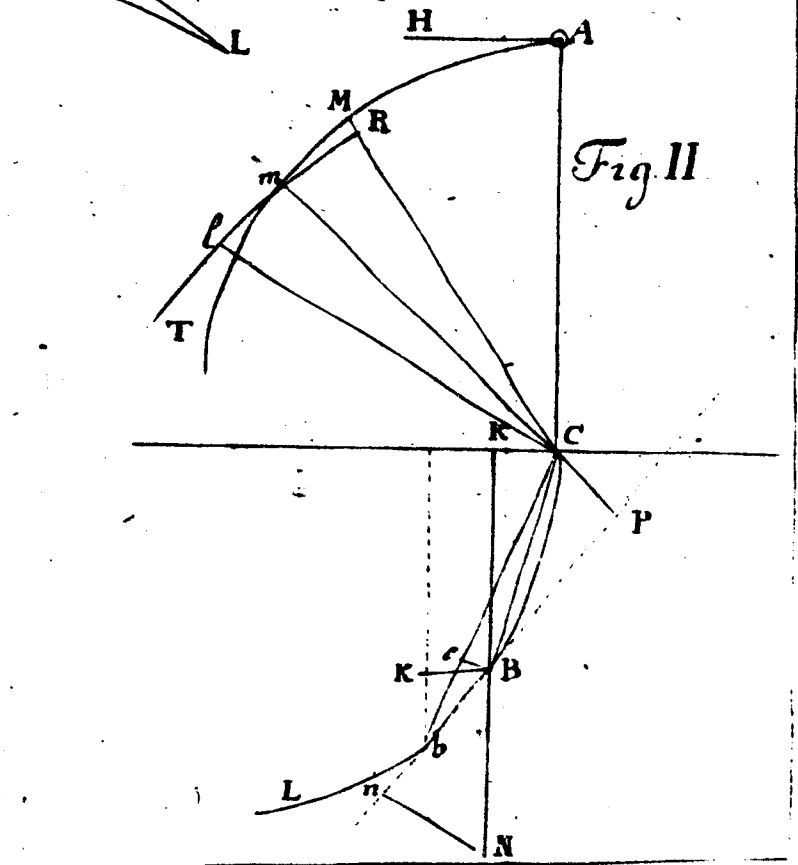
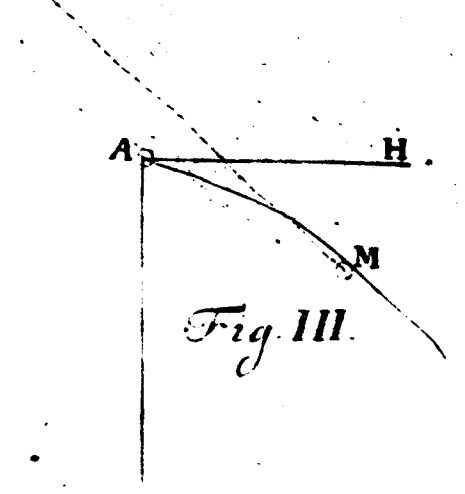
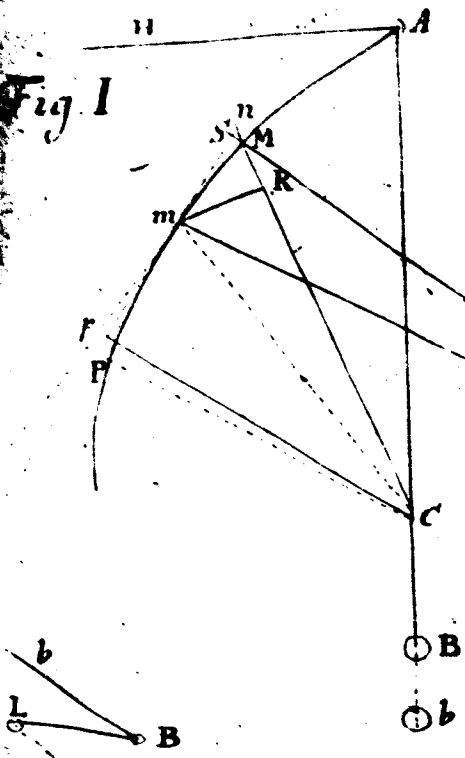
$$(A+B), \text{ adeoque } \frac{haads^2}{dy^2} = \frac{Baxx + Abxx - Bx^3 + Bhaa}{A+B},$$

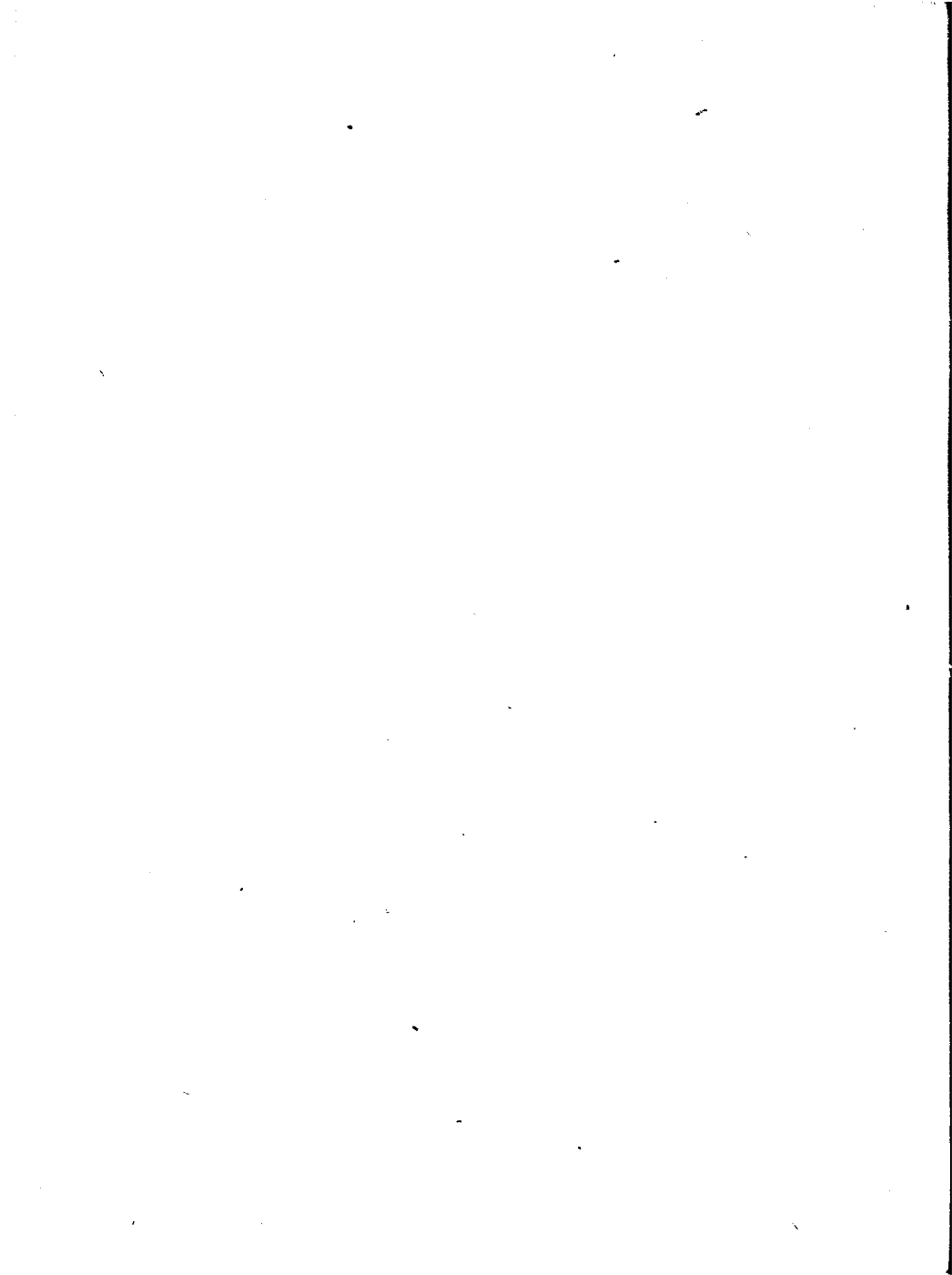
& multiplicando ambas æquationes per $\frac{2g}{xx}$, habetur $\frac{2gbaads^2}{xxdy^2}$

$$= VV = 2g \left(Ba + Ab - Bx + \frac{Bhaa}{xx} \right) : A + B.$$

Corolla-

Corollarium II.

Eodem modo tensio funis, seu Vis centripeta haberi potest. Artic. XII.

Invenimus illam supra Art. VI = $-\frac{gAbaa}{dx} \text{diff.} \frac{ds^2}{xxdy^2}$.

Sed $-\frac{gAbaa ds^2}{xxdy^2} = \frac{gA}{A+B} \cdot \left(-Ab - Ba + Bx - \frac{Bbaa}{xx} \right)$.

Adeoquē $-\frac{gAbaa}{dx} \text{diff.} \frac{ds^2}{xxdy^2} = \frac{gA}{(A+B)dx} \cdot \text{Diff.} \left(-Ab - Ba + Bx - \frac{Bbaa}{xx} \right) = \frac{gA}{(A+B)dx} \cdot \text{Diff.} \left(-Ab - Ba + Bx + \frac{2Bbaa dx}{x^3} \right)$, & , actu

multiplicando, habetur tensio funis quæsitæ = $\frac{gAB}{A+B} \left(1 + \frac{2baa}{x^3} \right)$.

Hinc jam facile haberi potest Solutio sequentis Problematis, haud quoque injucundi. —

Problema.

Habeant se plane omnia, ut in Problemate præcedente, excepto eo, quod corpus *B*, non jam verticaliter, ut ante, sed super curva *CBL*, descendat, cujus natura datur, postulo naturam curvæ *MmT*, quam corpus *A* suo delineabit cursu. TAB. V Fig. 2.

Solutio.

Retineantur omnes linearum denominationes, prout illas ante primo designavimus, additis adhuc insuper his, *Bb = dr*, *BK = t*, consequenter *bk = dr*. Artic. XIII.

Corpus *A* a tensione funis in curva *AmT* retinetur, sed hæc vis seu tensio funis = $-\frac{gAbaa}{dx} \text{diff.} \left(\frac{ds^2}{xxdy^2} \right)$, (Artic. VI).

Adeoquē hac vi etiam retrahitur corpus *B* in directione funis *BC*. Decomponatur hæc vis in duas alias *CP* & *BP*, quarum

rum quidem prior CP , ad tangentem BP normalis, ab illa gravitatis parte, quæ corpus ad curvam CBL adigit, destruitur; altera vero BP , directe contraria est vi motrici corporis B , a gravitate oriundæ, secundum directionem tangentis Pb . Designetur gravitas per lineam BN , & decomponatur in duas alias Bn & Nn , quarum altera Nn ad curvam normalis est, altera autem Bn tangenti parallela ob Triangula BbK , BNn similia, erit $Bb : bk :: BN : Bn$,

$$\text{i. e. } dr : dt :: Bg : \frac{gBdt}{dr} = Bn, \text{ seu vi motrici corporis } B \text{ se-$$

cundum tangentem, a gravitate sola oriundæ.

Decomponatur simili modo tensio funis expressa per BC , seu illa vis, qua corpus B , secundum directionem BC , retrahitur, ponendo $BC : BP :: Bb :: bc$, i. e. $dr : -dx ::$

$$\frac{-gAbaa}{dx} \text{ diff. } \left(\frac{ds^2}{xxdy^2} \right) : \frac{gAbaa}{dr} \text{ diff. } \left(\frac{ds^2}{xxdy^2} \right) = BP.$$

Adeoque vis motrix in directione tangentis, qua corpus B animatur = $\frac{gBdt}{dr} - \frac{gAbaa}{dr} \text{ diff. } \left(\frac{ds^2}{xxdy^2} \right)$. Et $udu =$

$$\frac{gBdt}{dr} - \frac{gAbaa}{dr} \text{ diff. } \left(\frac{ds^2}{xxdy^2} \right) \cdot \frac{dr}{B} = gdt - \frac{gAbaa}{B}$$

$\text{diff. } \left(\frac{ds^2}{xxdy^2} \right)$. Consequenter, integrando & æquationem,

ut jam ante factum est, rectificando, prodibit $\frac{1}{2}uu = gBt + \frac{gAb - gAbaads^2}{B}$. Sed, quia spatiola dr, ds , eodem tempore

re percurruntur, erit $uu : VV :: dr^2 : ds^2$, hinc jam haberi potest $VV = 2 \left(\frac{gBt + gAb - gAbaads^2}{B} \right) \frac{ds^2}{dr^2}$. Sed idem

$$VV =$$

$$VV = \frac{2gbaads^2}{xxdy^2}, \text{ adeoque, } \text{æquando hos valores, dividendo}$$

per ds^2 , facile habetur hæc, quæ naturam curvæ exprimit, scilicet $Btxxdy^2 - Abaads^2 - Abxxdy^2 = Bbaadr^2$.

Hinc jam sine negotio aliud Problema solvi potest, cujus solutio difficilior videri poterat. Quod scilicet postulat, ut data natura curvæ describendæ AML , inveniatur curva CBB , super qua corpus B descendens; alterum corpus A per hanc viam datam curvilineam ducat.

Solutio.

Quia curva AMm datur, in qua corpus A retinetur, vi directâ versus datum virium centrum C , etiam hæc vis datur. Nam, data orbita, in qua corpus moveri debet, & dato centro virium, etiam datur vis centralis, quæ corpus in hac orbita retinere potest. Dicatur hæc vis centripeta Φ ; per Φ intelligo functionem ex indeterminata x & constantibus. Adeoque, quia omnis vis centralis a tensione funis oritur, erit hæc tensio funis $= \Phi$. Et, insistendo vestigiis analogiæ, Artic. XIII expositæ, inveniatur vis, quæ corpus B retrahit,

secundum tangentem $Bb = \frac{-\Phi dx}{dr}$. Adeoque vis motrix

$$\text{corporis } B = \frac{gB dt}{dr} + \frac{\Phi dx}{dr}, \text{ ejusque vis acceleratrix}$$

$$= \frac{g dt}{dr} + \frac{\Phi dx}{B dr}. \text{ Consequenter } u du = g dt + \frac{\Phi dx}{B}, \text{ \&}$$

$$\text{integrando } \frac{1}{2}uu = gt + \int \frac{\Phi dx}{B}, \text{ \& } uu = 2gt + \frac{2}{B} \int \Phi dx,$$

$$\text{adeoque (Artic. III) } VV = \left(2gt + \frac{2}{B} \int \Phi dx \right) \frac{ds^2}{dr^2}. \text{ Sed,}$$

F ff

quia

quia uu , etiam $= \frac{2gbaads^2}{xxdy^2}$, habetur hæc æquatio

$$xxdy^2 \left(gt + \frac{1}{B} \int \phi dx \right) = gbaadr^2.$$

Sed ex hac æquatione eliminandum adhuc est dy^2 , quod quo pacto commode fieri queat, quoque ostendendum. Diximus vim centripetam, qua corpus A in sua orbita retinetur $= \phi$. Repræsentetur hæc vis per MC , & decomponatur in duas CI & MI . Quarum altera CI ad tangentem perpendicularis conatum corporis centrifugum retundit, altera autem MI , utpote tangenti parallela, corpus accelerat. Quia itaque Triangula MCL , MmR similia sunt, habetur $ML = \frac{\phi dx}{ds}$. Consequenter vis acceleratrix corporis A secundum

$$\text{tangentem} = \frac{\phi dx}{A ds}. \text{ Et sic } VdV = \frac{\phi dx ds}{A ds} = \frac{\phi dx}{A}, \&$$

integrando $\frac{1}{2} VV = \frac{1}{A} \int \phi dx$, sed denuo ob spatiola ds , dr , eodem tempore percurfa erit.

$$VV : uu :: ds^2 : dr^2 :: \frac{1}{A} \int \phi dx : gt - \frac{1}{B} \int \phi dx, \text{ con-}$$

$$\text{sequenter } ds^2 = \frac{dr^2}{A} \int \phi dx = dx^2 + dy^2, \text{ adeoque}$$

$$\frac{gt - \frac{1}{B} \int \phi dx}{A}$$

$$dy^2 = \frac{dr^2}{A} \int \phi dx - dx^2. \text{ Substituto hoc valore in æqua-}$$

$$\frac{gt - \frac{1}{B} \int \phi dx}{A}$$

tione ante inventa, prodibit tandem hæc, quæ naturam curvæ quasi-

$$\text{quæsitæ exhibet, } \frac{xx dr^2}{A} \int \phi dx - xx dx^2 \left(g t - \frac{1}{B} \int \phi dx \right) \\ = g b a a dr^2.$$

Problema Geometricis propositum.

Si qui forte in hæc incident, quos hæc speculari juvat, tentent sequens Problema, quo, quid valeant methodi, quibus forte utuntur, explorare poterunt.

Cogitetur, corpora *A* & *B* se invicem attrahere vi qualicunque data, & projici corpus *A* velocitate data, secundum tangentem curvæ *AH*, & ita progredi secundum ductum hujus curvæ *AM*, quia in concavitate curvæ movetur, adeoque ex ea elabi nequit. Eodem tempore corpus *B* projiciatur in directione data *Bb*, velocitate data, & vis, qua corpora continuo, alterum versus alterum, propelluntur, libere agat. Doceatur natura curvæ *BL*, quam corpus *B* hoc motu describet. Hoc Problema adigit ad inventionem quorundam theorematum, quæ nosse operæ pretium erit.

Historische und Theologische Einleitung in die Religionsstreitigkeiten der Evangelisch-Lutherischen Kirche, &c.

h. e.

INTRODUCTIO HISTORICO-THEOLOGICA
in Religionis Controversias, quæ præcipue extra
Ecclesiam Evangelico-Lutheranam ortæ; Autore
JO. GEORG. WALCHIO, Theol. Doct. &
Prof. Publ. Ord. in Academia

Jenensi.

Tomus II.

Jenæ, apud Jo. Meyeri viduam, 1734, 8.

Alph. 3 pl. 9.

Fff 2

Edidit

- E**dedit Cel. Autor Historico - Theologicam Introductionem in Controversias Religionis extra Ecclesiam Evangelico-Lutheranam ortas ante aliquot annos, ejusque recensioem a nobis datam esse nuper in *Actis* hujus *Anni Mens. Aug. pag. 373 seq.* meminimus. Jam S.Rev.Vir constituit, singula capita laudatæ Introductionis copiosius fufiusque elaborare, & in lucem emittere. Itaque in hoc *altero Tomo* Controversiæ cum Pontificiis agitæ pluribus proponuntur, & multis accessionibus auctæ, iterum exhibentur. *Caput I* de ratione & necessitate Theologiæ Polemicæ operam dandi, deque ejus mediis, ita locupletatum cernitur, ut multa, quæ antea brevissimis tradita erant, jam copiosius pertractata reperiantur. Sic enim nunc demum multo fufius agitur de denominationibus Theologiæ Polemicæ, de vero & perverso usu Philosophiæ in Controversiis Theologicis, de insigni Historiæ Ecclesiasticæ usu in Theologia Polemica, ubi verbosus docetur, qua ratione Historia Dogmatum, Doctorum, Sectarumque, nec non rituum Ecclesiasticorum, recte & utiliter sit applicanda. Quod ad objectum Theologiæ Polemicæ attinet, de hoc quoque argumento jam Cel. Autor pluribus exposuit, & de Articulis fidei, de erroribus, eorumque autoribus, discrimine ipsorum diligentius indicato, commentatus est, auxitque simul notitiam illorum Scriptorum, qui ad Theologiam Polemicam faciunt. *Capite II*, quod est de prudentia & cautione in Theologia Polemica & Controversiis Theologicis adhibenda, pluribus illustrantur requisita illius, qui se Controversiis his immiscere gestit, tam respectu intellectus, quam voluntatis: ubi de imputatione consequentiarum agitur, & hæc Quæstiones discutuntur: quid Principibus facere liceat, cum quis nimio accentus zelo fuerit, & quomodo se quis debeat gerere, cum præter meritum ab aliis impugnatur, & variis accusationibus oneratur. Vehementer etiam locupletata deprehenditur historia, ut vocantur, Methodistarum. *Caput III* agit de Controversiis inter nostram & Romanam Ecclesiam, quod *tribus* constat *Sectionibus*. In *prima* origo, incrementum, & fata Papatus, ejusque ratio ac peculiare doctrinæ, exponuntur. Itaque præmittitur primum
- Cata-

Catalogus Scriptorum, qui de Monarchia, quam Pontifex Romanus sibi arrogat, egerunt, & deinde ostenditur, non rem antiquam esse, sed novam, & ineptum esse, <i>Petrum</i> , statuere, primum Pontificem Romanum fuisse. Pro cujus antiquitate quoniam Jesuitæ cumprimis defudarunt, Scriptores huc pertinentes copiosius commemorantur, & qua in re consistat Pontificis potestas Ecclesiastica, & quatenus se extendat, & nec secularem potentiam, nec divitias & opes, ipsi deesse, docetur, & tandem artes, quibus ad tantum Imperium in sacris sibi conciliandum usi fuerint Pontifices, deteguntur. His præmissis, ad ipsam Pontificiorum doctrinam, qua singularem Sectam inter Christianos constituunt, accedit, & præmissa brevi Concilii Tridentini historia, eorum Dogmata ab aliis Ecclesiis diversa dividit in theoretica & practica. Ad illa revocantur doctrinæ de Scriptura Sacra, de traditionibus, quas in rebus fidei Scripturæ Sacræ adjungunt, de Ecclesia, cujus sententia pro principio venditur, de Pontifice Romano, ejusque infallibilitate. His Pontificiorum principiis in religione explicatis, discutiuntur eorundem Dogmata, de purgatorio, de Sacramentis, eorumque numero, ac speciatim de Conjugio, de pœnitentia, de extrema unctione, &c. nec non de Baptismo, de Confessione auriculari, de Sacramento Eucharistiæ sub una specie tantum sumendo, de usu linguæ Latinæ in sacris, & cœlibatu ordinis sacri. Ad practica Pontificiorum Dogmata, in quibus quidem cum Orientali & Græca Ecclesia plerumque faciunt, sed a Protestantium tamen Ecclesiis dissentiunt, referuntur doctrinæ de invocatione Sanctorum, eorumque reliquiarum, de libero arbitrio hominis in sacris, de justificatione peccatoris coram Deo, de satisfactione tam pro suis, quam aliorum, peccatis, cui quædam de indulgentiis Ecclesiæ Pontificiæ adjiciuntur, de perfecta legis impletione, de fide salvifica, de incertitudine salutis, de transubstantiatione, & sacrificio missatico. His omnibus Cel. Autor nonnulla subjungit de doctrina morali, & de cultu divino inter Romanos recepto, & ex his tandem concludit, fundamentalem esse differentiam inter Pontificiam & Evangelico-Lutheranam Ecclesiam, nec unionem	Pag. 262. 273. 290. 301. 309. 322. 333. 377. 432. 503. 577. 634. 714.
---	---

earum fieri posse, ostenditque, neminem salva conscientia a Lutheranis ad Pontificios transire posse; ubi Scriptores, qui de hoc argumento egerunt, diligentissime afferuntur. Tandem disquirat, qua ratione contra Pontificios disputandum sit, & quo modo refutandi, additis Autoribus, qui tam pro Ecclesia Romana scripserunt, quam qui contra eam calamos strinxerunt.

Pag. 769. *Sectio secunda* hujus *Capitis III* exponit Controversias Ecclesie Romanæ intestinas. Atque hic non solum ipsæ Controversiæ inter Pontificios agitatae fusius traduntur, sed & Auctores in unaquaque Controversia diligentius nominantur. Sic, præmissis Scriptoribus de *Jansenismo*, ejus origo, occasio & præcipuæ circumstantiæ, explicantur, defensores ejus, eorumque diversa genera, una cum Adversariis ejusdem, commemorantur, ipsum Controversiæ caput indicatur, & Controversia de *Cælesti Sfondrasi* libro orta exponitur. Inprimis autem Historia Controversiæ *Quærellana* ita panditur, ut primo de ipso *Quærnello*, ejusque scriptis, deinde de constitutione Unigenitus, & denique de ipsa Controversia, inde prognata, curatius agatur. Præter Controversias, de immaculata conceptione Mariæ Virginis, de gratia & libero arbitrio hominis naturalis in rebus sacris, de conversione Chinesium, & tandem de Quietismo, pluribus, quam ante factum fuerat, declaratas, nunc demum accessit expositio Controversiæ de peccato philosophico. *Sectio tertia* complectitur argumenta generalia Pontificiorum, quibus ad impugnandam Lutheranz Ecclesie veritatem utuntur, e. g. quando clamant, novam esse Ecclesie nostræ doctrinam, Lutheranos esse schismaticos, *Lutherum* impium hominem fuisse, nec vocationem legitimam ad Reformationem habuisse, &c. quæ prout omnia a Cel. Autore doctissime refutantur, ita ab eodem accurate afferuntur testimonia, in quibus se ipsa oppugnat Ecclesia Romana, & vitam Pontificiorum veritatem, quam jactant, suæ religionis destrueri demonstratur. Tam erudite, tamque curate, hæc omnia pertractata fuerunt, ut certissime confidamus, eo magis hanc novam Controversiarum cum Pontificiis editionem Sacrarum Literarum

Literarum cultoribus, & omnibus, quibus Religio nostra ac doctrina curæ cordique est, placituras esse, quo majoribus aucta accessionibus in lucem denuo emissa fuit.

DANIELIS VECHNERI, AURIMONTANI,
Hellenolexias, sive Parallelismi Græco-Latini, Libri duo.
Ad exemplar Argentoratense recensuit, castigavit, Sup-
plementis Lipsiensibus, novisque Accessionibus & Obser-
vationibus, auxit, vitam Autoris, doctorum Virorum de
eo judicia & novam Præfationem, præmisit JO.

MICH. HEUSINGER, Illustr. Gymnasii
Gothani Professor.

Gothæ, ex officina Reyheriana, 1733, 8.

Alph. 1 pl. 214.

Quarta hæc est editio Libri omnium suffragiis probatissimi, utilissimi, dignissimi, qui in tabernas librarias, in quibus jam pridem desiderari coepit, revocaretur. Primum ille vulgatus est Francofurti A. 1610, 8, quanquam pauca exemplaria eum annum hodie præferant. Cum enim Bibliopola Hellenolexias inscriptio displicuisset, quod minus popularis illa videretur; reliquis exemplaribus, quibus hederæ quasi loco *Dan. Hoinſii* Oratio de conjungendis Græcorum lingua & disciplinis accessit, ut facilius conciliaret amatores, hunc titulum fecit: *Illustres ac perpetui Grammaticorum canones & observationes lingua, tam Romane, quam Græcæ, quibus scholastica pubes, tam quoad Etymologiam, quam quoad Syntaxin, carere nequit, docem* (hunc Syllogismum *Heusingerus* argumento esse putat, non *Vechnerum*, sed magonem aliquem, hæc scripsisse, *Jurini quo lingua inflexiones, significaciones, elegantias, imitationes, Autore M. Daniels Vechnero, Pædagogiarcho Goldbergensi, Francofurti, 1611.* Iterum secundis *Vechneri* curis prodiit Argentorati A. 1630, 8, cum Præfatione *Mutthia Berneggeri*, quam editionem *Heusingerus* ideo secutus est, quod tertia, Lipsien-

fis, A. 1680, 8; aliena manu post Auctoris fata interpolata, multas
 Accessiones habet, quas *Vechneri* non esse, satis apparet. Eas ve-
 ro a *Jo. Nicolao Wechnero*, *Jo. Weizii* ex filia nepote, profectas
 esse, cum *Placcio* conjicit *Hensingerus*, qui, ut suum utrique
 redderet, a *Vechneri* has separavit, & extremis paginarum
 oris, una cum suis Annotationibus, exhibuit. Hinc aliquam jam
 partem constabit Lectoribus, quid nova hac editione præstitum
 sit; quæ tamen aliis etiam nominibus tribus illis prio-
 ribus longè est præferenda. Nam & Tabulæ, quibus Auctor
 totius Libri Capita sub uno conspectu posuerat, concinniore
 multo forma hic representantur, & Index, qui nova cura huic
 editioni accomodatus est, paulo etiam plenior subrexitur.
 Præterea Scriptorum loca, quibus *Vechnerus* in testimonium
 utitur, diligenter & accurate indicantur, & ubi non optimis il-
 le exemplaribus fidem habuit, aut in verborum interpretatione
 errasse visus est, Lectores admonentur. Ita pag. 25 notatur *Ser-
 vius*, cujus fide *Lucani* versus a *Vechnero* adscribitur: *Occurrat
 Iberibus alter*, cum *Lucanus* Lib. II. v. 54 scripserit: *Occurrat
 Iberis alter*. Quamquam & *Isidorus Hispal.* Lib. IX. Orig.
 Cap. II. pag. 1041 edit. *Gosbosi*. ita versum illum *Lucani* præ-
 fert. Pag. 72 observat, *claudera*, absolute positum a *Gellio* &
Apulejo, non esse interpretandum *claudi*, sed *claudicare*. Pag.
 344 a *Vechnero* dissentit, qui verbum *imitari*, Dativo junctum,
 in *Sallustio* sibi reperisse visus est. Pag. 359 ostendit, falso Pa-
 tavinitatis accusari *Livium*; cum Latississima sint, quæ *Vechnero*
 suspecta habuit. Pag. 366 negat, *est*, pro *habet*, *Cicero*ne
 auctore dici. Pag. 371 falli docet *Vechnerum*, ad verbia posi-
 tionis, quæ vocant, apud Græcos generis & numeri termina-
 tionibus carere, affirmantem. Similem ac notabiliorem etiam
 ejusdem errorem in Addendis ad pag. 373 castigat, qui, Latine
 dici posse, sibi persuasit, *dotus præstandum est*, pro *dotus præ-
 standus*, *natura putandum est*, pro *natura putanda*. Pag.
 380 simul Dativum regere, perperam a *Vechnero* præcipi, mo-
 net. Pag. 388 scio, quod verum sit, ut vulgo nunc id dicitur,
 cum *Gronovio* rejicit.

Nec

Nec *Vachneri* tantum errata indicat, sed & recte dicta saepe illustrat, pluribus argumentis & exemplis confirmat, vindicat, & quid adolescentibus imitari liceat, quid Romanus sermo respuat, subinde commonstrat. Insignes imprimis sunt accessiones ad *Cap. VI, VII, VIII & IX Partis prioris Libri II, de verborum significatione insolentiori, & a Grammaticorum praeceptionibus discrepante, ubi & activa, quae absolute intelliguntur, absolutaque, quae active interpretanda sunt, & activa, quae passivorum locum, contraque, obtinent, magno numero collegit.*

*Est etiam, ubi ad alia, in quibus a Viris doctis dissentit, digreditur, eoque adspersit, quae paucia hic attingere licebit. Pag. 41 Demetrii cognomen, Phalarum, male vulgo pronuntiarum Phalarum, penultima producta, auctoritate & rationibus vincit. Pag. 75, non recte a Col. Heumanno mutatum esse, putat, locum in *Dial. de causis corr. eloqu. Cap. X: Quod cum natura tua in ipsam artem eloquentiae ferat. Pag. 90 Curtium miratur Palmerii emendationem in Sallust. Catil. IV, 1, non tetigisse, qui rescripserit: Igitur ubi animum ex multis miseriis atque periculis requirit. Pag. 110 praesens tempus passivi verbi interpretor apud Aut. ad Hieron. Lib. II Cap. XI legi indicat, quod Cellarius florentis Latinae linguae aetatis esse negaverat. Pag. 126, Horatianum illud, ventum erat ad Vesta, ab Heinscio jure improbari, negat. Pag. 129 rejicit phrasin, silentium tenere, pro tacere. Pag. 139 Schwarzium reellit, qui ad *Tertullianum* de particulis, *es* cum genitivo minus usitatum & probatum esse, adscripsit. Pag. 297, idem illis apud *Ciceronem* legi, quod *Vavassor* in *Antibarb.* affirmat, falsum esse, docet. Pag. 314 *Munkeri* errorem ad *Hygin. fab. 101* coarguit, qui, *Goletium* in *Observationibus* barbarum illud, *possum hanc artem*, pueris inculcare, existimavit, cum *Goletius* hoc ipso loco, id damnat & proscribat. Pag. 322 reprehendit *Curtii* interpretationem verborum *Ciceronis Lib. IV Ep. XIII: Ab iis ipsis, quibus tenetur, & quibus hic non tertium, sed, sextum, casum esse, contendit, ellipsi Latinis familiari, qui praepositionem post pronomen is ad relativum subaudiunt: cujus rei exempla plura affert, & locum *Quintiliani* apud *Lactantium. V, 7, frustra Cellario****

laris suspectum fuisse, credit. Pag. 362 *Voffium* & *Sanctium* reprehendit, qui oportet *seruo* *Plauto* tribuunt. Pag. 410, *habeo* *dicere*, pro *habeo dicendum*, oportet *dicere*, apud sequioris xvi Scriptores plures extare, comprobatur.

Illud etiam silentio prætereundum non est, quod Cl. *Hensingerus* aliquoties, veluti pag. 29, 121, 163, & 392, variantes lectiones ex Codice MSto *Quintilianii* affert, qui in Bibliotheca Sereniff. Principis Gothani servatur, quem se, ex voto Cel. *Burmanni* in Præfatione ad *Quintilianum*, cum *Burmanni* editione contendisse significat. Eandem operam præstitit etiam *Lactantius*, cujus variantes lectiones ex ejusdem Bibliothecæ Codice membranaceo Viro Cl. *Bunemann* suppeditavit, in quibus annotandis ipsius diligentiam laudat *Bunemannus* in *Miscellan. Lips. Tom. III pag. 1133* quare se impatientius etiam *Lactantii* editionem *Bunemanni* expectare ait pag. 345.

Nec minus gratum erit illis, qui nova hac editione uti volent, locorum quorundam emendationes, ab ipso factas, & ad nos transmissas, hic attexere. In vita *Vechueri* ad not. d legendum est *Ludovici Hister. Rostor. Scholarumque celebr.* pro *Junckeri*, quod nomen describentis errore substitutum esse, patet, si inspicias pag. 38. Pag. 10 d leg. *Fabri Thesaur. edit. Stabel.* Nam in *Gesneriana* est *molochus*. Pag. 13 z leg. *Verf. 179.* Pag. 25 h pro verbis, *Illud enim de Hispanis tantum*, ita rescribe: *Illud enim, ac potius Iber, Iberi, (nam, Iberus de flumine tantum dici, observo.) de Hispanis plerumque, hoc de Colchica gente solum, legitur.* Vid. *Priscian. Lib. VI pag. 698. Lib. VII pag. 734. Voff. II Anal. 5. Rarius Iberi appellantur, qui Colchidem incolebant, ut apud Liv. Epit. Cl, Flor. III, 5, 21 & 28. Tacit. VI Annal. 33.* Pag. ead. i dele verba: *quamvis non regem, & quæ sequuntur.* Pag. 29 t lege: *Salamis vulgo, aut Salamin, (quam terminationem Priscianus præfert Lib. VI pag. 629) quæ Salamina Justinus, cetera.* Pag. 32 c lege: *Versu 3, qui ita ab aliis legitur.* Pag. 39 n lege: *Versu 322. Vide Priscian. Lib. VI pag. 720.* Pag. 40 p lege: *Versu 20.* Pag. 42 b adde: *Contra Priscianus Lib. VI pag. 709 præscribit hic Adonis, hujus Adonis.* Pag. 62 q lege: *Versu 71.* Pag. 129 k pro ver-

verbis: *Libro II frustra quaras, usque ad vocem inquirere, rescribe: Lib. II Cap. 3. extr. Pag. 168 b; lege: Cato apud Cicer. Lib. XV. Ep. 5. Pag. 342 f ita emenda: Lib. V Cap. 11. In eandem sententiam eodem Libro Cap. 26 scribit, cetera. Pag. 432 v, inductis prioribus, repono: Lib. III Instit. Orat. Cap. VII pag. 266. Sic Lib. VII, cetera. Pag. 504 t verbis: inde est nostrum, praepono: rectius vero a jocus ducit Car. du Frêne Glossar. Tom. III pag. 1542 edit. Parisin. noviss.*

A DISCOURSE CONCERNING THE USE AND
Advantages of the Gospel Revelation, &c.

h. p.

DE UTILITATE EXIMIA EVANGELII
divinitus revelati *Dissertatio, qua ad Objectiones, in Libro, cujus index: Christiana Religio aeque antiqua ac creatio, propositas, respondetur; Autore HENRICO STEBBING, S. T. D.*

Londini, sumtibus Jo. Pemberton, 1733. 8.

Plag. 4 $\frac{1}{2}$.

Hæc Commentatio summa est eorum, quæ Cl. *Stebbingus*, verbi divini Minister Londinensis celeberrimus, tribus sermonibus, e cathedra sacra publice recitatis, contra *Mattæum Tindalium* disputavit. Nemini ignotæ sunt impiæ *Tindalii* contra Religionem Christianam molitiones, qui propterea Christianam Religionem divinam dicere non vult, quoniam, quæ luminis naturæ opera intelliguntur religionis naturalis capita, ad summi Numinis gratiam consequendam sufficientia judicat. Deo autem indignum esse tuetur, legi naturæ omnibus cognitæ, præter omnem necessitatem, revelationem quandam specialem addere. Sunt numero multi Viri maximæ dignationis in Anglia, quibus impius *Tindalii* Liber occasionem aperuit, Reli-

Pag. 4.

gionis Christianæ veritatem eruditissimis Commentationibus defendendi. Inter quorum quidem præcipuos *Stebbingium* nostrum numerare non dubitamus; qui in ipsa etiam Anglia multorum fert plausus. Solidis enim argumentis omne *Tindalianum* Systema evertit. Sub initium annotat, ad hanc Controversiam finiendam non requiri, ut a priori luminis naturæ ad beatitudinem consequendam insufficientia demonstraretur. Cum enim mundus revelatione quadam speciali non ita multo sit antiquior, difficillimum esse definire, quid sibi relicta ratio in emendandis hominum moribus possit. Non enim dubium esse, quin, qui de rebus ad religionem pertinentibus e lumine naturæ recte judicarint, cognitione eorum, quæ in revelatione speciali traduntur, sæpissime fuerint adjuti. Sufficere ad iudicium de *Tindalii* objectionibus forendum, supposita revelationis specialis existentia, ex momento suo ponderare, quosnam usus revelatio, quæ pro divina habetur, polliceatur? Qua quidem methodo, si disputatio instituat, nullum committi circulum.

7. Non enim argumentum esse: *Doctrina Evangelii insignem præstat usum, igitur est divina revelatio.* Sed responderi ad hanc objectionem: *Revelatio non est divina. Nam est inutilis.* In Refutatione autem hujus objectionis omnem quæstionem huc redire, *utrum usus, quos doctrina Evangelii promittit, sint in aliquo presso habendi vel ne?* Ad quam quidem Quæstionem Doctiss. *Stebbingius* respondet.

8. Provocat præcipue ad *Rom. VIII, 3, 4.* Quo quidem loco *Paulus* docet, præcipuam Evangelii utilitatem esse, ut discamus, Jesum Christum, filium Dei, nostra peccata sua expiasse morte, atque, ut peccatores cum Deo reconciliari possint, effecisse. Quam quidem utilitatem omnium maximam merito dicit. Neque enim e lumine naturæ constat, Deum iis, qui consulto & data opera peccarunt, peccata condonaturum. Sine ipsius summi Numinis nova promissione nihil certi de hoc argumento potest definiri. Omnia enim ad liberum ejus arbitrium redeunt. Quod etsi semper vult sapientissimum, nos tamen non possumus judicare, quid summæ divini Numinis sapientiæ conveniat. Illi quidem, qui dæce solo

sole naturæ lumine ad beatitatem æternam aspirant, poenitentia remissionem peccatorum & gratiam Dei se consecuturos considerant. Sed non nisi conjecturae sunt, quibus hæc spes iniuriæ ab animæ immortalitate præsumitur.

Ad doctrinas de immortalitate & de precum usu deinceps provocat. Atque observat, neque de hac, neque de illa, certi aliquid ex ratione constare. Quod si enim vel maxime recte sese haberent argumenta omnia, a lumine naturæ ad probationem æternam doctrinarum prolata, semper tamen hoc dubium esse reliquum, quod peccatum homines omnes summi Numinis gratia reddat indignos.

Pag. 19. 32.

39.

Illud denique adjungit, quod si etiam concedatur, de remissione peccatorum, de immortalitate animæ, de usu precum, & ratione constare, multum tamen præstare de his omnibus ipsissima summi Numinis promissa habere, quam cognitione & lumine naturæ petita unice niti. Illud enim ipsum Numen, quod hæc promittit, & peccata condonare, & animæ largiri immortalitatem, & preces exaudire.

20.

ORATIO DE VANITATE LUMINIS NATURE, habita d. 2 Aprilis A. 1733, in communi Universitatis Andreapolitanæ Auditorio, cum Rectoris dignitatem annuam deponeret; Autore ARCHIBALDO CAMPBELL, S. T. B. & Historiæ Ecclesiasticæ Professore Regio.

Edinburgi, apud G. Hamiltonum, 1733, 8.

Plag. 2½.

Doctiss. Autor in Oratione sua id agit, ut *Matthæi Tindali* refellat errores, qui in Libro, cujus index: *Christianity as old as the Creation*, i. e. *Christianitas rebus creatis coeva*, plane satis & aperte negat, posse Deum hominibus religionem divinitus impertire, quam ipsi viribus suis assequi non possint. Ex quo enim præcipua religionis naturalis

2.

4-8.

Ggg 3

turalis

turalis capita recensuit, de quibus inter eum & *Tindalium* convenit; de cetero opera inquit, nisi homines, nullis instructi adjumentis adventitiis, ipsi tantum suo valeant animo, ut omnia, vel maxima saltem, religionis naturalis capita, perscrutari & consequi possint. Tuetur, homines per se neque satis valere ad immortalitatem animæ explorandam, neque ad rectam summi Numinis cognitionem sibi parandam. Quod quidem ut declarat, *Socratis* argumentum, quo animæ immortalitatem probat, sub examen vocat, illudque ad eam probandam minime sufficere judicat. *Socrates* in *Platonis Phædro*, animum esse immortalem, hac demonstrat ratione. Quod se ipsum movet, quia nunquam deseritur a se, nunquam moveri desinit. Animus se ipsum movet. Igitur nunquam moveri desinet; & quod consequens, immortalis est. *Cicero* maximum huic argumento statuit pretium. *Licet*, inquit, plebeji omnes *Philosophi* (sic enim ii, qui a *Platone* & *Socrate*, & ab illa familia, discedunt, appellandi videntur,) non modo nihil unquam tam eleganter explicabunt, sed ne hoc quidem ipsum, quam subtiliter conclusum, intelligent. *Cl. Campbellus* vero persuasum sibi habet, hoc *Socratis* argumento, non animi humani, sed summi, id est, Dei, eternitatem tantum consistitui. Namque animam humanam nunquam fuisse ortam, & se ipsam movere, vi sibi non concessa, quis tuebitur? Fateatur quidem *Campbellus*, præter rationem a *Socrate* prolatam, alias etiam ex perfectionibus summi Numinis, ejusque providentiæ, depromi ad animi immortalitatem confirmandam. Cum omnes hoc nituntur fundamento, quod Deus sit, resque curet humanas, nemini animi poterit persuaderi immortalitas, nisi prius fuerit cognitum, Deum esse, rebusque consulere humanis. At enim vero *Cl. Campbellus* existimat, homines, sibi solis relictos, nullaque informatos doctrina adventitia, rectam summi Numinis non habituros cognitionem. *Homines*, inquit, solis suis viribus instructi, quemadmodum ipsi sibi consci sunt, omnes suos motus esse voluntarios, id est, ejusmodi natura, ut in ipsorum sint potestate, ipsisque pareant; ita etiam judicabunt de rebus aliis
omni-

omnibus, quae moveri cernuntur, quasque pulsu externo non cernunt agitari. Hoc certe facient iudicium de omnibus quibuscumque bestiis, sive nantes, sive volucres sint, serpentes, aut gradientes. Idem quoque forsitan habebunt iudicium de ventis & procellis, fluviis, ac maribus. Mibi autem dubium non est, quin illis fuerit persuasissimum, corpora omnia caelestia esse animantia, suaque vi & natura moveri. Quae ubi testimoniis aliquot, & scriptis paganorum Philosophorum petitis declaravit, & uberius, exposuit, Ad me, inquit, quod attinet, cum mihi sit persuasissimum, homines rudes, nullaque ex cultor doctrina, ad magna religionis naturalis capita eruenda & perspicienda nullo modo sufficere; non possum non plane & aperte declarare, me pro certo atque cognito habere, non solum Tindalium vehementer errare, sed tantum abesse, ut non sit religio divinitus revelata, propterea quod capita comprehendat, quae homines nulla sua possunt indagazione explorare, ut nisi Deus hominibus ea patefecisset, religionis naturalis capita, quae ipsi per se investigando non erant, nulla unquam in hoc mundo vera exitura esset religio. Quod vero per animos hominum antiquissimorum opinio pervaserit de immortalitate animarum, de summo Numine, divinaque providentia; hoc mihi argumento est firmissimo, Deum cum hominibus scientiam rerum alim communicasse, eoque divinitus, seu via quadam extraordinaria, res sacras aut religiose aliqua jura revelasse.

REMARKS ON A BOOK INTITLED: CHRISTIANITY AS OLD AS THE CREATION, &c.

h. e.

OBSERVATIONES IN LIBRUM, CUJUS INDEX: Religio Christiana comparis cum Creatione aetatis, quibus praecipuae Objectiones, Religioni revelatae

late opposita, sub examen vocantur; Autore JOANNE JACKSON, Rectore Roffingtonensi in Diocesi Eboracensi, & Præbendario Wberwellensi.

Londini, apud Joannem Knaptonum, 1731, 8.

Plag. 47.

Mattheus Tindalius, Autor Commentationis, cujus index: *Christianity, or old as the Creation*, impio conatu non solum generali quodam argumento Religionis Christianæ veritatem studet infringere, verum etiam in ipsa Scriptura Sacra Veteris & Novi Testamenti sibi visus est reperisse, quibus contra divinitatem ejus disputet. Doctissimus igitur Jacksonus firmum esse duxit, & ad generale argumentum respondere, & vindicem agere dictorum Scripturæ Sacræ, quibus Tindalius perperam abutitur. Quocirca principia locoque annotat, defendi non posse propositionem, quam Tindalius tuetur: religionem naturalem absolute perfectam esse; eique nihil quidpiam posse addi, cujus cognitio hominibus cedat salutis. Videlicet ne quidem de religione naturali, cum nondum esset corrupta, summa perfectio dici potest. Religio enim naturalis, in optimo suo statu constituta, relative tantum perfecta est; hoc est, homines ad beatitudinem ducit. Quod si autem ad creaturas hominibus excellentiores referatur, imperfecta forsitan erit, multo minus absolute perfecta dicenda. At enim vero, cum experientia teste constat, religionem naturalem præjudiciis numero multis, sensim introductis, esse obscuratam, atque etiam nunc obscurari, nulla dubitatio reliqua est, quin etiam relative ad homines religio naturalis queat dici imperfecta, & nova revelatio divine utique sit optanda, quæ eam pristino restituat splendore, & ab erroribus admissis præstet immunitatem.

Dicta Scripturæ Sacræ, quorum sanctitatem Doctiss. Jacksonus contra Tindalium tuetur, sequentia sunt: *Gen. XVII,*

10, 11,

10, 11, XX, 6, 12, Exod. III, 22, Deut. XXXI, 23, Jos. V, 9, Judic. XI, 30, 31, 39, 2 Sam. XXIV, 15, 1 Reg. XIII, 18, XIX, 15, 2 Reg. II, 23, 24, VIII, 10, 2 Chron. XXXIV, 23, Jer. XX, 7, Matth. V, 43, VII, 22, 23, XXIV, 36, Jo. XII, 24, Rom. XII, 20, 1 Cor. XV, 36, Hebr. VI, 17. Nostrium institutum non patitur de singulis Cl. Jacksoni Observationibus verba facere; & nonnullæ etiam nihil singulare continent. Pleræque enim Tindalii objectiones tam exigui sunt ponderis atque momenti, ut nullo negotio ab omnibus iis possint refelli, qui vel semel serio & dedita opera Scripturam Sacram legerunt. Ne tamen exempla desint, sequentia annotasse juvabit. 1 Cor. XV, 36, 37, Apostolus Paulus, Stulte, inquit, tu quod seminas, non vivificatur, nisi mortuum fuerit. Et hoc, quod seminas, non corpus, quod nascetur, seminas, sed nudum granum, exempli causa tritici, aut alicujus ex ceteris. Ad quæ quidem verba Tindalius annotat: At quis est agricola, qui ignoret, ex semine mortuo nihil quidquam progigni? Quasi vero, quod Jacksonus observat, contextus non doceat, de externa parte grani sermonem esse, quæ nisi corrumpatur, semen, quod est in grano, nunquam fructum feret. 2 Sam. XXIV, 15, dicitur, summi Numinis jussu septuaginta millia Israelitarum pestilentia fuisse affectos, propterea quod Rex David, superbia motus, gentem Israelis numerarit. Quam quidem pœnam Deo minime dignam Tindalius dicit. Qui enim in gentem Israelis animadverti jure potest, cum Rex David tantum peccarit? Sed Cl. Jacksonus observat, & Davidem peccasse & Israelitas. Ab utroque igitur summum Numen pœnas, sumfisse jure meritoque. Videlicet populus Israeliticus duarum rebellionum excitatarum erat reus. Etenim & cum Absolone & cum Sheba communem fecerat causam, 2 Sam. XX, 1.

Quo jure Israelitæ cum Canaanitis bellum gesserint, eorumque sibi vindicari regionem, se ignorare, læpnumero Tindalius profitetur. Sed, Doctiss. Jacksono iudice, scire poterat, Israelitas summi Numinis jussu Canaanitas bello fuisse aggressos. Cui utique jus erat, in Canaanitas ob gravissima sce-

lera & ingentes superstitiones animadvertere. Quod quidem proxenetis Israelitis propterea facere maluit, quo Canaanitarum exemplo & hi sapere discerent, & cum ad omnis generis superstitiones essent proclives, quantopere Deus adverte- tur superstitionem, intelligerent.

A DEMONSTRATION OF THE INSUFFICI-
ency both of reason and Revelation, &c.

h. e.

DEMONSTRATIO, QUOD ET RATIO ET
Revelatio, separatim & junctim considerata, ad
ostendendam viam, quæ ad beatitatem ducit æter-
nam minime, sufficiant.

Londini, apud Joannem Roberts, 1731, 8.

Plag. 3½.

Pag. 6.
15.

Et huic Commentationi *Tindaliana* controversia ansam præbuit. Cum enim *Tindalius* disputaret, præter rationem nos nulla indigere revelatione speciali, quæ doceat, quomodo gratiam summi Numinis consequi possimus; ii, qui causam agebant Christianæ Religionis, nos utique revelatione quadam divina speciali opus habere, propugnabant. Neque cum illo facit Autor noster, neque horum sententia illi arridet. Ipsi enim neque ratio, neque revelatio, sufficere videtur. Illud demum sufficiens medium ad salutem æternam dicit, quod omnibus hominibus, in omnibus locis, temporibus, circumstantiis, non solum doceat veram religionem a falsis discernere, verum etiam vires suppeditet, ut veræ religionis præscriptis non possit non morem gerere. Contra rationem & religionem naturalem objicit, eam piis fraudibus & præjudiciis ita esse obscuratam, & etiannunc obscurari, ut non sit uniuscujusque, se in religio-
ne

ne naturali a gravissimis erroribus immunem præstare. De revelatione scripta monet, eam non in omnium atque singulorum hominum pervenisse notitiam, nec ejus sensum omnibus patere, cum sermone Ebræo & Græco sit exarata. Neque enim interpretationes semper acu rem tangerent. Jam vero quid est, quod sufficit, ut de religione vera edoceamur? *Immediata, inquit, inspiratio divina, sine qua hominibus impossibile est, obscura & abscondita religionis mysteria intelligere.* Hanc igitur ab omnibus esse expetendam, qui salutem suam velint consulere, Deoque placere. Quibus quidem verbis Autor noster, de cujus nomine nobis non constat, aperte satis declarat, se e familia Quakerorum esse, quorum nomine hæc scriptio elaborata esse videtur. Epistola enim Dedicatoria ad Advocatos rationis & revelationis, huic Dissertationi præfixa, hisce verbis subscribitur: *Your most sincere and most respectful Friends.*

Pag. 17 seq.

48.

54.

DISSERTATIO DE MATTHÆO TINDALIO;
Autore CHRISTIANO KORTHOLTO,
M. A. Ordin. Philos. Lips. Assessore,
& Collegii minoris Princip. Collegiato.

Lipsiæ, literis Breitkopfianis, 1734. 4.

Plag. 3.

Eo consilio hæc Dissertatio a Cl. Kortholto elaborata est, ut haberet, quam S. Rev. Urbano Godofredo Sibero, Academiæ nostræ ornamento egregio, de summis in Theologia honoribus recens collatis gratulaturus, offerret, ejusque nomine inscriberet. In ea principe loco exponit, quomodo *Jacobi II* ætate in magna Britannia de rebus sacris sentiendi, dicendi, scribendique, libertas invaluerit summa. Deinde de *Jo. Tolando*, *Antonio Collinso*, & *Thoma Woolstonso*, disserit, qui ab illo tempore, quo impune & sine

Pag. 3, 4.

5, 6.

Hhh 2

per-

periculo. in Anglia licuit Christianæ Religionis veritatem scriptis impugnare, dedita opera contra cœlestem Servatoris nostri doctrinam impio detestandoque ausu disputarunt. Pag. 7-15. Tum de *Matthæo Tindalio*, ejusdemque vita, aliquot Observationes recenset, quas hæc ita pridem in Anglia scriptis huc facientibus excerptis, & e sermonibus doctissimorum Virorum didicit. Postremo in *πρώτων Ψευδών* Systematis *Tindaliani* inquit, atque declarat, tanti non esse *Tindalii* objectiones, ut ab iis, qui Christi profitentur doctrinam, sibi metuant. In *Actis* nostris *Tindalii* vice plus unafaciunt mentionem. Atque institutum nostrum est, non de eorum vita solum commentari, qui scriptis editis præclare de publica literaria & civitate Dei meruere, verum etiam referre, quæ de iis memoratu sunt digna, qui eruditione sua atque ingenio ad maximi momenti veritates impugnandas sunt abuti. Opera igitur ducimus præsum, e *Cl. Korbolti* Dissertatione ea excerptere, quibus *Tindalii* vitæ ratio describitur, usuri his ad supplenda ea, quæ jam olim in *Actis* A. 1733 *Mens. Nov. pag. 526* de *Tindalio* commemoravimus.

Matthæus Tindalius lucem primam adspexit d. 10 April. A. 1656, in vico quodam Provinciæ Devonienſis, *Beer-Ferrers* appellato. Patrem habuit *Jo. Tindaliū*, verbi divini Ministrum, inibi ab Academia Cantabrigiensi constitutum, matrem *Annam Halsam*, ditissimam sceminam. Ad septimum usque decimum ætatis suæ annū ab ipso parente suo literarum studiis imbutus est. Quo quidem anno Oxoniensem Academiam petiit, atque ibidem *Cel. Hickeſſi* auspiciis literis dedit operam. Tantos in iis fecit progressus, ut a hñō ætatis secundo & vigesimo Collegii omnium Animarum eligeretur Socius, atque non ita multo post d. 7 Julii A. 1685 Juris Doctor crearetur. Ab anno ætatis octavo & vigesimo aulica munera gessit, a *Jacobo II*, Rege, ipsi delata. Cui ut placeret, non solum Pontificiis sacris se addixit, sed & Regis causam scriptis editis propugnavit. Cum enim A. 1693 gravissima essent inter Regem atque populum Anglicanum dissidia; librum *de Obedientia Regi a subditis in omnibus*

bus revolutionibus debita Anglico sermone edidit, atque anno sequenti *de Lege nationum, atque Jure summorum Imperantium*, aliam scriptionem luci exposuit publicæ, quam eodem anno contra *Thoma Pinfoldii* atque *D. Oldys* objectiones defendit. Non tamen ita a *Jacobo II* stetit, ut utramque cum eo tulerit fortunam. Cum enim intelligeret, omnem *Jacobi II* causam esse desperatam, neque se *Jacobum* defendendo fortunæ suæ consulere, sententiam mutavit, atque id egit potius, ut adversæ parti placeret. Eam in rem religionem iterum mutavit, & relicta Pontificia, ad Anglicanam rediit. Singulari etiam libro, A. 1706 edito, se Pontificæ doctrinæ non favere, propalam testatus est. Libri index est: *The Rights of the Christian Church asserted*, &c. id est: *Jura Ecclesie Christiana asserta contra Pontificios atque omnes alios Sacerdotes, qui independens regimen in Ecclesiâ sibi vindicant.* Jo. Clerico judice, in hoc ipso libro solidis argumentis contra Pontificios doctores disputat, Jura autem Principum Ecclesiastica egregie defendit. Conf. *Bibliothèque Choise Tom. X Aric. VII pag. 305 - 363.* & *Tom. XXIII Aric. VIII pag. 235.* Quem quidem cum *Anna*, Britannorum Regina, offerret, præmii loco 500 libras, quas vocant, Sterlingenses accepit. *Tindalius* omnia illa, quæ *Jacobi II* temporibus gesta erant, cognita habebat atque perspecta. Idem causam *Jacobi II* ipse fortiter antea egerat, atque multum valuerat apud ejus affectas. E re igitur erat Magnæ Britannicæ Regina, *Tindalium* sibi muneribus devincere, cujus opera multis in rebus commode poterat uti. Neque dubium est, quin prudentissima Regina hoc munere effecerit, ut *Tindalius* deinceps in ejus atque successorum juribus defendendis sæpenumero fuerit occupatus. Varios enim Commentarios Politicos hæc in rem eum conscripsisse constat. Non solia autem Pontificiis doctoribus adversatur *Tindalius* in libro, cujus supra mentionem fecimus. Contra Ecclesie Anglicanæ doctores indem disputat, præsertim contra illos, qui istæ veræ Ecclesie notas numerant, ut Ecclesia ab Episcopo regatur, & successioni Apostolicæ mul-

tum tribuunt. Qua quidem occasione cum multa acerbè dixisset in Episcopos & Episcopales, eorum contra se provocavit calamos. *Posterus, Hickefus, Bennetus, Wottonus, Oldisworthius, Hillius, Gibsonus, Waterlandus, Berrimanus, Mangeyus*, & alii præcipuè dignationis Viri, scriptis editis contra *Tindalii* librum *de Juribus Ecclesie Christiane* disputarunt; *Tindalio* duobus scriptis, publicæ luci expositis, se contra tot argumenta in contrarium adducta defendente. *Tindalius* se Christianæ Religionis hostem publice tum temporis nondum profitebatur. Ipse potius in Christianis numerari volebat. Cum enim *Georgius I.*, Magnæ Britanniæ Rex, *Tindalio* 200 librarum annuos redditus concederet, ad finem usque vitæ illi solutos, quo ejus causam oblata opportunitate ageret, Sacra Cœna publice in Æde Anglicana eo consilio usus est, ut, se Anglicanæ Ecclesie addictum esse, palam testaretur. Cum nemo in Angliâ muneribus politicis possit admoeri, neque a Rege stipendia recipere, nisi Ecclesie Episcopali sit addictus; statutum est, unumquemque, cui munus aut stipendium aliquod confertur, ea de causa Sacra Cœna publice uti debere, ut Episcopalem se esse declaret. Quod quidem institutum multis, usque gravissimis, abusibus aperit occasionem. Non dubitant enim pessimi homines, qui Sacræ Cœnæ mysteria privatim rident, publice iis uti, quo stipendium vel munus aliquod consequantur. Ita constat, *Antonium Collinum* eo ipso tempore, quo scriptis editis omnis Religionis Christianæ veritatem aperte impugnabat, epulum sacrosanctum in Æde Episcopali adiisse, quo amplissimo cuidam muneri in Essexia præesse posset. Neque aliter sese res *Tindalii* habet. Quam enim publice profitebatur religionem, eam privatim sceleratissimo ausu conviciis proscindebat. Exstat Epistola a *Jona Proastio* ad *D. Hickesum*, *Tindalii* quondam Præceptorem, d. 2 Julii A. 1708 data. In ea *Proastius* refert, *Tindalium* sermonibus suis defendere, 1) neque esse, neque esse posse veram aliquam religionem revelatam; 2) rationem hominibus a Deo datam esse ad beatitudinem ducem; 3) hanc ipsam sufficiens esse

esse ad salutem consequendam adjumentum. Cum 4) Deus nihil faciat frustra, nullam revelationem dari posse. Quæ quidem positiones sunt illæ ipsæ, quas deinceps in libro notissimo, *Christianity as old as the Creation*, ex instituto propalam tuitus est. Ab anno 1728 *Tindalius* magis aperte, quam antea, Deistarum egit patronum. Eo anno illustrissimus Londinensis Episcopus, *Edmundus Gibsonus*, *Epistolam* edebat *Pastoralem ad fideles Dioceseos suæ Christianos, sigillatim ad Londini Westmonasteriique incolas*, in qua contra eos, qui veritatem Religionis Christianæ negant, graviter disputat, atque invictissimis argumentis cælestem Christi doctrinam egregie plane defendit. Ferre non poterat hanc *Gibsoni* Disputationem *Tindalius*. Omni enim solertia id egit, ut alia cives Londinenses atque Westmonasterienses doceret. Eodemque anno & ipse *Epistolam ad cives utriusque civitatis* edidit. In qua præ ceteris propugnat, Deistas viros esse probos, perversam autem, quæ in Angliâ invaluit, vivendi rationem ab Episcopis potius, eorumque pravo exemplo, esse repetendam. Quemadmodum vero *Tindalius* hisce literis, *Edmundo Gibsono* oppositis, se Deistis favere, aperte declaravit; sic A. 1730 libro edito, cujus index: *Christianity as old as the Creation*, id est, *Christiana Religio æque antiqua ac creatio*, ex instituto salutarem Christi impugnavit doctrinam. Opus esse non judicamus summam hujus Libri exhibere, cum in *Actis Anni 1731 Mense Jun. pag. 252* recensio ejus exstet. Animus erat *Tindalio* libri hujus *alteram Partem* publicæ luci exponere, in eaque contra miracula Christi ex instituto disputare, sed morte præventus impia hæc consilia implere non potuit. Die enim 15 Aug. A. 1733 diem suum obiit, anno ætatis 78. Utinam cum *Tindalio* & scripta periissent, publicæ luci ab eo destinata. Sed, quam vivus impugnavit Christianam Religionem, eidem & post mortem voluit adversari. *Eustachio* enim *Budgello* manu sua exarata scripta ante obitum eo tradidit consilio, ut typis imprimi curaret. Qui quidem id nunc agit, ut *altera Pars* libri, cujus index, *Christianity as old as the*
Crea-

Creation, prodeat. Idem etiam alios *Tindalii* Commentarios politici & philosophici argumenti recudi curabit, manu quoque exaratos, & a *Tindalio* elaboratos, libros alios, e.g. de fine poenarum infernarum Commentarium, editurus. *Tindalius* moriens *Eustachium Budgetum* hæredem 2000 librarum fecit, si quidem recte sese habet testamentum, quod hanc in rem profertur. Non desunt enim in Anglia, qui, ab ipso *Budgeto* illud suppositum esse, arcte tenent atque propugnant. Sed nostrum non est, hanc controversiam finire. Illud potius observari meretur, quod *Budgetus* omni solertia id agat, ut *Tindalius* laudetur. Eam enim in rem iis nummorum aureorum atque argenteorum præmium constituit, qui optimis Epigrammatibus, vel Anglicis, vel Latinis, *Tindalium* celebrabunt. Novein hunc in finem elaborata Epigrammata scripto, cujus index, *the Bee*, jam sunt inserta, quibus impiis plane elogiis *Tindalius* effertur. Deo enim similem eum dicere non reformidant. In eodem scripto nummus in æs incisus reperitur, quorum aliquot inter optimos *Tindalii* laudatores distribuentur. In illo ab una parte *Tindalius* amictu Græci Philosophi conspicitur, manu libros tenens, pedibus vero Hydram calcans. Supra caput ejus Sol splendens est, cum inscriptione: *Pellendis nubibus*. Infra nomen *Tindalii* legas, additis verbis: *ab normis sapiens*. In altera parte sepulchrale monumentum est, pyramidis formam præ se ferens, laurisque cinctum, cui pelicanus insidet, qui, ut pullos alat, pectus aperit. Addita est inscriptio: *Sola mihi redolet patria*. In ipso autem monumento exstat vox: *Immortalitati*. A dextra ejus lucerna Romana est, a sinistra Sol occidens, & adscripta sunt verba: *Occasu major*. Infra monumentum legitur: *Ob. XVI Augusti MDCCXXXIII*.

TAB. V
Fig. 4.

Mense Majo hujus Anni pag. 214 lin. 2. pro nobis lege notis; pag. 215 lin. penult. pro antea lege aurem; pag. 218 lin. ult. pro ba lege b. a; pag. 219 lin. prima pro a A lege aA; pag. 222 lin. 6 dele mutare; pag. 227 lin. 13 seq. pro $\frac{r}{B} Tdx$ lege ubique $\frac{1}{B} Tdx$, $\frac{1}{A} Tdx$.

Hoc ipso Mense Septembri pag. 411 ad marginem lin. 7 pone; TAB. V Fig. 3.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Octobris Anno MDCCXXXV.

ROBERTI STEPHANI THESAURUS LIN-
guæ Latine. Editio nova, prioribus multo
auctior & emendatior.

Tomus IV.

Londini, typis & impensis Sam. Harding, 1734, fol. maj.
Tom. I Alph. 8 pl. 17, Tom. II Alph. 7 pl. 13, Tom. III
Alph. 7 pl. 4, Tom. IV Alph. 6 pl. 17.

Eam habuit jam quondam Græca lingua felicitatem, ut a Grammaticis & Schola potissimum Alexandrina in variis Voluminibus, quæ Lexica appellamus, quod ad vocabula attinet & loquendi genera, explicata fuerit & posteris transmissa. Contra ea, qui idem negotium illustrandæ Latinæ linguæ gratia inter veteres susceperint, habemus sane paucissimos, si quidem ullos, qui supersint. Lætiora vero hac in parte recentioribus temporibus fata habuit Latini sermonis amplitudo. Nam, quo pauciores post renatas literas, & nostro imprimis Seculo, Græcis condendis Lexicis studium suum dicarunt, eo plures in componendis Lexicis Latinis operam suam studiumque collocarunt. Quo in numero non sane ultimum locum tenuit *Robertus Stephanus*, qui *Thesauri Linguae Latine*, seu *Foro Romano*, reliquis Lexicorum conditoribus palmam omnino dubiam reddidit. Sed, cum multa in eodem vel omissa, vel perperam allata, propter inopiam

librorum fatis accurate expressorum, eo, quo *Robertus* vixit, tempore recentioris tempestatis Viri & accuratioribus & pluribus libris instructi animadvertissent, jam diu in optatis fuit eruditis, ut *Theaurus* ille a scoriis, ut ita dicamus, suis purgatus iterum prodiret in lucem. Nec defuerunt, qui animum ad hanc ipsam rem appulerunt, & novam *Stephaniani* Fori Romani editionem moliti sunt. Nam, præter *Carolus* & *Henricum Stephanos* ac *Miltonum*, ineunte hoc, quo vivimus, Seculo *Sodakitium Baliolense*, quod Oxonii est, imprimisque *Ludolphus Kusterus*, in perpoliando ampliandoque *Roberti* nostri *Theauro* de industria elaborarunt. Quoniam vero horum omnium labores & conatus vel injuria temporis vel fatum imaturum, intercepti, denuo tanto tamque egregio Operi manum admovendam duxerunt Viri, quos Cantabrigia habet in Anglia, doctissimi. Sunt illi, quemadmodum ex subscriptione Dedicacionis, huic *Theauro* ad Regem Britanniarum præmissæ, perspicui potest, *Edmundus Law*, *Joannes Taylor*, *Thomas Johnson*, & *Sandy Hutchinson*. His igitur Viris *Roberti Stephani* *Theaurum* Linguae Latinae emendatorem & auctiorem res debet literaria publica, & sine dubio gratissimo lætissimoque animo debebit. Nam ita sunt in hoc negotio versati, ut, quæ a *Stephano* erant omissa, adderent, quæ ab illo perperam dicta, emendarent, & imprimis Autorum locos curatius afferrent, adjectis Libris, & Capitibus, aut Versibus. Quod quo facilius assequerentur, illa, quæ Viri doctissimi in *Fabro* perpoliando attulerant, diligentissime in usus suos converterunt, & quemadmodum antea ex *Stephano Faber* locupletatus fuerat, nunc illum ex hoc partim auxerunt, partim emendarunt. Quocirca, licet illum, quem præscripserat sibi *Robertus* in *Theauro* suo, ordinem in novissima hac editione retinendum duxerint, reprobato illo ac rejecto, qui est in *Fabro*, quoque derivata & composita simplicibus suis & primitivis, nulla habita ratione literarum initialium, subjiciuntur, tamen ex hoc ipso fonte plerumque hauserunt, quæ in *Stephano* adhuc desiderabantur, & quæ Autorum suppediavit lectio, *Stephani* ætate in Bibliothecarum latebris

bris delitescentium. Quo pertinent *Phædrus*, *Syrus*, aliique a *Borrichio* annotati, imprimisque Inscriptiones, & alia id genus monumenta. Quo factum est, ut non solum complures novæ voces in hac demum editione accesserint, verum etiam novæ vocum interpretationes pæne innumerabiles. Ea enim, quæ in *Fabri* Thesaurio a Cel. *Gesnero* primum edito leguntur, nunc in *Stephano* quoque reperiuntur, exceptis iis, quæ in novissima *Fabri* editione a laudato Viro hoc ipso anno in lucem emissa denuo accesserunt. Mirum in modum etiam locupletarunt *Stephanum* Patrum, quos vocamus, Ecclesiasticorum testimonia & loquendi genera, quæ, uti a *Roberto* prorsus omissa fuerant, sic nunc, præeunte *Fabro*, recepta sunt, & suo quæque loco allata. Ipsa scribendi ratio, quam orthographiam appellamus, perperam ante tradita, & a *Stephano* exhibita, in multis pariter verbis immutata est. Sic pro *accessio*, & *author*, quæ *Robertus* dederat, nunc cum Criticis recentioribus, & id quidem rectius, scribitur *arcesso*, & *auctor*. Pari ratione in compluribus locis alia plane ac nova nunc traduntur, rejectis iis, quæ Autor præceperat, e.g. in v. *Andatabata*. Cumque nostra maxime ætate de puritate linguæ Latinæ inter Criticos disputatum fuerit, ea quoque doctissimis Editoribus annotare nonnunquam visum fuit. Atque huc spectant, quæ in v. *intercedo* monentur. Vulgo hoc verbum ita solet usurpari, ut *intercedere* notet *deprecari pro aliquo*, de quo significatu acquiescunt in Cel. *Gesneri* sententia, qui eum non solum in priore, sed & novissima, *Fabri* editione improbaverat, quippe idoneis exemplis nondum probatum. Et sane, quamvis in eo adstruendo frustra laborasse videantur *Borrichii*, tamen, ne plane barbarus & antiquis inauditus habeatur, intercedit *Macrobii* Autor non spernendus, qui *Saturnal. Lib. II Cap. 3* dixit: *Si obtinueris, & pro nobis intercede*. Verbum revertor *Ciceronis* ætate in præterito extulisse Romanos *revertit*, non *reversus est*, contendunt Critici, & Cel. *Heineccius* primos adhibuisse affirmat *Africanum Pedianum*, *Phædrum*, &c. Atque huic etiam opinioni accedere videntur Angli, quando, *Cellarium* secuti, ex

Hirtio & Pheadro afferunt, nec meliora tradente *Fabro*. Sed immerito damuari perfectum *reversus est*, & aurea ætate eximi, *Cornelius*, Scriptor castissimus, probat *II, 5, 2: Minus diebus triginta in Asiam reversus est*. Optandum tamen esset, ut Viri doctissimi in hoc genere majorem nunquam diligentiam & accuratorem adhibuissent, & sollicitius annotassent barbaras vel voces, vel vocum notiones, a Criticis notatas. Quod si factum fuisset, plura vel rectius dicta, vel copiosius, afferri potuissent. Nihil enim monuerunt Angli de illa significatione vocis *persona*, qua hominem sonat quemcunque, quæ tamen, autore *Borrichio*, in *Fabro* sistitur. Omissa est illa notio particulæ *juxta*, qua notat *secundum oraculum*, &c. quam vero hoc sensu non solum *Hieronymus & Solinus*, teste *Fabro*, sed & *Justinus*, non semel habet, *I, 7, 1, II, 12, 15, & XII, 3, 11*. Nec tactus est ille significatus nominis *proximus*, quo vulgo pro *alio homine* adhibetur. Nam tametsi duo illi *Quintilianii* loci, qui in *Fabro* pro eo stabiliendo allegantur, recte ita accepti fuerunt, ut viciniam, non alium quemvis hominem, designent, tamen hoc magis necessarium fuisse videtur, quædam hic monere, quod in *Fabro*, ne recentissime quidem edito, refragante, huc quoque invita *Minerva* tractum fuit *Terentianum* illud: *proximus egomet mihi*, ita quidem, ut dubium nobis non videatur, quin hic significatus mere sit *Biblicus & Ecclesiasticus*, nec Romanis præcis unquam auditus. Adjectivum *prolixus*, & adverbium *prolixe*, quando de sermone & oratione id ætatis frequentatur, pro barbaro habetur ab instauratoribus purioris Latinitatis. Quocirca non negligendus penitus est in Lexicis hic significatus, qui, quoniam ne in *Fabro* quidem vel rejectus fuit, vel stabilitus, barbarorum numero eximitur *Macrobio & Gellio*, quorum hic adverbium *prolixius* *XII, 1*, ille vero adjectivum *prolixus*, *Saturn. III, 7*, sensu, quem diximus, illo posuerunt. Idem dicendum de nomine *superfluus*, quando pro *supervacaneus* collocatur, quod, licet nec Angli, nec *Faber*, annotaverint, tamen ex *Plinio* jam produxit *Cellarius*, cui jungi potest *Seneca Epist. XLVI*. Negare quidem non possumus, corruptam Scriptorum lectionem, a

Stepha-

Stephano repræsentatam, doctissimos Editores multis in locis sustulisse, & meliorem, a Criticis ope Codicum exhibitam, substituisse. Sed in his quoque quædam remansisse, ex *Stephano* sine dubio eliminanda, observavimus. Provocaverat *Robertus* ad probandum adverbium *pacato* ad *Julium Cæsarem*, ex eoque protulerat verba, *pacate per provinciam iter facere*. Et, quanquam *Cellarius* jam monuerat, non inventum esse locum in *Cæsare*, tamen in *Fabri* Thesaurum hæc ipsa translata fuerunt a *Stubelio*, & additus locus *Cæsaris Lib. I Cap. VI de Bell. Gall.* Atque hoc etiam, ni' fallimur, duce ipsum locum *Cæsaris* adjecerunt Angli, cum tamen in *Cæsaris* editionibus, quas vidimus, omnibus non *pacate*, sed *sine ullo maleficio*, legatur, ita, ut rectissime reselectus hic sit locus in novissima *Fabri* editione; ubi vero, quoniam *Petronii* tantum autoritas, quam *Andr. Borrichius* produxit primus, laudatur, aureæ nos ætati verbum inserimus *Ovidio* autore ex *Pont. I, 2, 109*:

*Denique, si moriar, subeant pacatius arva
Ossa, &c.*

Corrupta etiam & minus proba lectione *Ovidii Epist. Heroid. VI, 153*, retinuerunt Editores nomen *succuba*, a *Roberto* propinatum, pro quo emendatiores libri & editiones habent *subnuba*, quemadmodum recte etiam confirmat *Faber*. Perperam porro Lexicographi omnes eruditus obtrudunt nomen *lapiçidina* in singulari, quod plurali tantum numero usitatum fuisse, constans evincit usus Autorum. Itaque & *Roberti* & *Fabri* Thesauro indignum esse existimamus singularem numerum, quem nobis inculcant. Insignis æque in utroque Thesauro nomen conspicitur in v. *advocare*. Inter varias hujus verbi notiones illam quoque *Stephanus* adduxit, qua est *advocati officio fungi*, & ad eam probandam attulit *Seneca* verba de *Brevit. vit. Cap. II*: *Hic advocat, hic adest, ille periclitatur, ille defendit*. Sed quis non videt, graviter lapsum esse *Stephanum*, cum *advocare Seneca* sit *amicos advocare & rogare*, non autem *advocati officio fungi*, quod potius verbum *adesse* hoc in loco significat. Nihil fecius sine ulla mutatione aut nota Angli barbaram retinuerunt notionem; nam ita eam

vocare non dubitamus, etiam si aliud nobis persuadere conetur *Fabri* editio novissima, in qua tertia verbi *advocare* notio ita traditur: *Causas agere in foro. Plin. V Epist. VIII: Ideoque interim veniam, ut a forensibus verbis recedam, advocandi peto, id est, causas agendi, patrocinii prestandi, et advocarem. Conf. Cellar. not. ad h. l.* Ita in *Fabro* hæc barbara significatio, & id quidem *Cellarii* autoritate, nobis commendatur. Sed, ut intelligatur, *Cellario* nunquam in mentem forsitan venisse, hanc notionem defendere, ipsius verba ad laudatum *Plinii* locum afferemus, quæ sic se habent: *Advocandi est moram necessendi, & Advocatio mora: ab judiciis manavit; ubi parum instructi ad respondendum, avocationem ab iudice petunt, id est, moram & tempus deliberandi & advocandi amicos & peritos.* Quis ergo non animadvertit, summam *Cellario* fieri injuriam, quando is ad barbarum verbi *advocare* significatum corroborandum advocatur? Compluribus illis verborum notionibus, quæ *Stephano* accesserunt opera doctissimorum Anglorum, quædam similiter addi possunt, e. g. *redux*, quod non solum *illum, qui rediit*, sed etiam, *qui reduxit*, denotat, ut in *Fabro* jam habemus, quem posteriorem significatum Angli neglexerunt. Non immerito quoque aliquis, ut in omnibus Lexicographis, sic in Angliis quoque, desideraret illud, quod locutiones, quæ duplicem sensum sustinent, non satis diligenter & accurate indicant ac proponunt. Factum id quidem interdum annotavimus in novissima *Fabri* editione, sed rarius, quam tanto conveniat *Thesauro*. Sic *viam facere* duplicem habet sensum; nam notat *aperire, parare viam*, quod Græcis dicitur *ὁδὸν ποιεῖν*, quem in *Stephano* ex *Quintiliano* probatum legimus. Deinde etiam sonat idem, quod *iter facere, proficisci*, & quod Græci exprimunt per *ὁδὸν ποιεῖν*, atque id in *Fabro* ex *Phædro* docetur, cui jungi potest *Ovidius Heroid. XVI, 21.* Sic *bellum gerere cum aliquo* significat, & *socium*, & *hostem esse alicui*, uti recte in *Fabro* jam cernitur. Angli vero priorem tantummodo sensum adduxerunt. Eadem est ratio dictionis *facere silentium*. Nam primum illa significat *silentium imperare aliis, sive facere, ut alii*

silent,

fleant, quod Græci iterum dicunt *σιωπῆν ποιῆν*. Atque hanc notionem habet non solum in *Quintiliano*, quem & *Stephanus* & *Faber* laudant, sed etiam *Livius II, 45*, *Curtius X, 6, 3*, & *Phadrus V, 5, 15*. Deinde hæc ipsa formula valet etiam *filere*, quod a Græcis effertur *σιωπῆν ποιῆσαι*. Negat *Cl. Reizius* in *Belg. Græciss. Lib. II Cap. VIII*, *facere silentium* significare *habere silentium*, sive *filere*. At, quamvis nec *Stephanus*, nec *Faber*, hanc locutionem afferant, asserit tamen *Ovidius Fastor. I, 183*:

*Deserat Janus, nec longa silentia feci,
Sed tetigi verbis ultima verba meis.*

Ejusdem census est genus dicendi *referre pedem*. Proprie illud notat *recedere*, quod nos Germani dicimus *zurücke treten*, quo spectat *Quintiliani* locus, in *Stephano*, sed sine ulla explicatione, productus. Præterea vero de longiori quoque reditu adhibetur, & itinere, quo redimus. Atque ita posuit *Ovidius Heroid. XV, 186*:

Cum profugum possis ipse referre pedem.

Aberrat hic iterum in vera sententia reddenda *Faber*, cui hic *referre pedem* denotat *zurücke treten*. Sed quis *Phaonis*, de quo Poetæ sermo est, reditum ex Sicilia in insulam Lesbium Germanice interpretabitur per *zurücke treten*? Idem tenendum de formula *sanguinem fundere*, quæ uti in *Fabro* jam quodammodo est explicata, sic ejus & aliarum interpretationes plerumque omiserunt Angli, a Lexicographo tamen probe inculcandas. Nam, id si præstitissent, sine dubio explicatius quoque proposuissent locutionem *imperare sibi*, quæ itidem duos habet significatus. Alter est, quo notat *animum coercere*, ejusque motibus *imperare*, & quem probat *Ciceronis* locus, in *Stephano* laudatus. Alterum vero probat *Terentius*, pariter allatus, *Eunuch. II, 2, 21*: *imperavi egomet mihi omnia assensari*. Non addunt Angli, quid hoc in loco sit *imperare sibi*. Si *Fabrum* consulas, ingratis ille exponit Germanice, *sein machtig seyn*. Nam Comico *imperare sibi* in dicto loco nihil aliud sonat, nisi *sibi proponere, sich vornehmen, vorsetzen*.

minime vero *sein machtig seyn*. Verbum *speculor* omnia Lexica derivant a *specula*, & proprie notare clamant, e *specula prospicere*. Nolumus quidem hanc sententiam penitus rejectam; quo minus tamen eidem sine ulla dubitatione subscribamus, significatus hujus verbi a nemine, quod sciamus, observatus prohibet, qui cum valeat *in speculo intueri*, tum fortasse non sine causa pro proprio accipi potest, ita, ut *speculor* a *speculum* descendat, & hoc nomen familiam ducat rectius, quam *specula*. Sic enim hoc verbum legitur in *Seneca Nat. Quest. I, 16*: *Speculabatur illam libidinem oris sui, spectabat sibi admissos pariter in omnia viros*. Tantum vero abest, ut hæc, quæ dicta sunt, eo nomine a nobis commemorata fuerint, quod de præstantia utriusque Thesauri deductum esse velimus, ut hæc ipsa, pro communi literas promovendi studio annotata, Viris doctissimis non ingrata fore speremus. Cum enim ipsi Editores Angli se fateantur plurima in *Stephano* reliquisse feliciori Seculo tollenda; injuriæ sane in humanitatem eruditissimorum Virorum essemus, nisi eos qualiacunque monita nostra æqui boni facturos consideremus. Neque quisquam tam iniquus rerum erit æstimator, qui iisdem sit ingentem illam laudem, quam nova hæc editione *Stephani* sibi pepererunt, denegaturus. Quod nisi quidquam amplius in evulgando iterum *Roberto* præstitissent, quam quod Autorum locos secundum Libros, Capita, vel Versus, a *Stephano* tantum non ubique præteritos, curatius allegassent, immortalis sane beneficio & merito profus incomparabili orbem eruditum sibi obstrinxissent. Cum vero huic promerito accedant infinitæ Emendationes, Explicationes plurimæ, Supplementa innumera; neminem humanitatis paulo studiosiorem adeo inhumanum existimamus, quin maximas sit & immortales gratias Editoribus *Stephani* habiturus. His enim debemus, quod nunc in *Stephaniano* Thesauro quoque cernantur literarum Notæ, quæ priscorum Romanorum nomina & dignitates in vetustis monumentis designabant, a *Sertorio Ursato* collectæ. Iisdem debemus, quod in *Stephano* accesserint publicæ Romanorum formulæ, earumque explanationes, ex *Pilisco*, *Spanhemio*, aliis-
que

que haustæ, nominatis ubique Autoribus, qui brevissimis tradita declarant uberius. Quid? quod errores, non ab ipso *Stephano* tantum, sed & ab aliis Lexicographis, commissos, aperuerunt. Vulgo formula, *ad umbilicum ducere*, ex *Horatio Epod. XIV, 8*, affertur, eundem errorem errante *Fabro*. Sed omnes, ut rectissime observarunt Angli, *Horatii* editiones, ne *Stephanica* quidem excepta, *adducere ad umbilicum* constanter legunt. Ex quibus satis superque apparet, dignam omnino hanc *Thesauri Stephaniani* editionem esse, quæ omnibus etiam atque etiam commendetur, dignam quoque, quæ in Germania typis iterum exscribatur, præsertim si, qui remanserunt, nævi tollerentur, & quæ ex Criticis addi possent, adjicerentur. Dubium sane nobis est nullum, quin *Stephanus* hac ratione longe sit antecessurus *Fabrum* & locutionum cõpia, & observationum multitudine. Ceterum hæc ipsa editio nitidissime satisque accurate exscripta est, & in Præfatione Lexicorum Latinorum, quæ post renatas literas prodierunt, historiam continet, quæ, ut ipse Autor fatetur, locupletior evasisset, si *Cel. Walchii Historia critica Linguae Latinae* citius ipsi innotuisset. Sic enim solummodo agitur de *Catholico Joannis de Janua*, de *Papia Vocabulario, sive Erudimento elementario*, de *Hugutione, sive Ugutione*, de *Joannis de Garlandia Synonymis & Equivocis*, de *Simone de Janua*, de *Mammothrepto*, de *Gemma Gemmarum*, de *Nestore Dionysio*, de *Joannis Tortellii Dictionario vocum Latinarum*, de *Juniano Majo*, de *Joannis Reuchlini Breviloquo, seu Dictionario Latino*, de *Nicolai Perotti, Sipontini, Cornu copia*, de *Calepino*, de *Marii Nizolii Thesaurio Ciceroniano*, de *Basilii Zanchii Epithetorum Latinorum Thesaurio*, de *Roberti Stephani Thesaurio*, de *Calii Secundi Curionis Foro Romano*, de *Theodosii Trebellii Promptuario univærsæ Linguae Latinae*, de *Stephani Doleti Commentariis*, de *Marci Frid. Wendolini Medulla Latinitatis*, de *Roberto Constantino*, de *Josepho Laurentio*, de *Georg. Matth. Kenigio*, de *Fabri Thesaurio*, aliisque, qui ex *Stephano* sapuerunt. Præmissa etiam est vita *Roberti Stephani*, ex *Historia Stephanorum & Annalibus Typographicis* desumpta.

LES MONUMENS DE LA MONARCHIE

François, &c.

h. e.

MONUMENTA FRANCICÆ MONARCHIÆ,
que Franciæ Historiam complectuntur, cum iis cujus-
que Regni Figuris, quibus injuria temporum peper-
cit, per R. P. BERNARDUM DE MONTFAU-
CON, Benedi. de Congreg. S. Maur.

Tomus V.

Parisiis, apud Julium Michaellem Gandovin & Petrum Fran-
 ciscum Giffart, 1733, fol.

Alph. 5 pl. 5, cum Tabb. æn. 58.

Complectitur hic *Tomus V*, qui est universi Operis ul-
 timus, monumenta, quæ illustrant res *Henrici II,*
Francisci II, Caroli IX, Henrici III, atque *Henrici IV,*
 qui cognominatus est *Magnus*, Regum Franciæ. Quo-
 rum quidem Regum ævo tanta vis est inveſta vel lignearum,
 vel ænearum, Tabularum, quæ pugnas, obſeſſas aut captas ur-
 bes, cædes, ſeu carniſcinas, colloquia, conventus, omniſque
 generis ſpectacula, exhibent, ut Cel. Autori necesse fuerit dele-
 ctu uti, & ea maxime momenta proferre, quæ veſtium ar-
 morumque modos varios repræſentant. *Henricus II*, gnarus,
 non diuturnam ſibi fore cum Imperatore pacem, Burgundiam
 inſiſt, ut eam propugnaculis & copiis contra Cæſareos muni-
 rret, & ſuperatis Alpibus, in Pedemontium deſcendit, atque illinc
 Lugdunum redux, Regnam ibi uxorem invenit. Tam magni-
 ſice Lugdunouſes Regem ſuſceperunt, ut, inter alia ſpectacula
 claffica, pugna ludicra committeretur, Rege in maxima na-
 vium ſedente, in cujus medio anſa grandis erat, & cujus exte-
 rior facies paraſtatis erat ornata, quemadmodum eam prima
 Figura refert æri incifa. Inde Rex, Lutetiam ingreſſus, ſpecta-
 culi tantum cauſa arcum fieri juſſit, qui *S. Antonii* vicum
 ante *Turricularum Palatium* occupavit, & portæ formam cu-
 jusdam

Pag. 6.

9.

jusdam urbis retulit. Cum Regina Scotiæ, soror *Francisci* Pag. II seq.
Guisti, defuncti Regis uxor, in Franciam trajecisset, filiam
 suam, *Francisco Delphino* desponsatam, *Mariam*, in visura, ma-
 ximo splendore ac pompa Rothomagi ab *Henrico* excepta
 fuit. Ex qua solennitate in quinque Tabulis incisis exhiben-
 dos curavit *Cel. Monsfaucon* unicornes, seu equos unicornium
 more cornutos, qui currum trahunt religionis, quam exhibet
 mulier, manu tenens Ecclesiam, comitantibus ipsam plurimis
 aliis scapulis coronatis. Pone currum vir comparet, parvam
 statuam gerens B. Virginis & Jesu infantis. Qui unicornes
 docuit, Orientalium more, vestiti sunt. Deinde sequuntur ele-
 phantes, sive equi elephantorum ritu compositi, qui gestant
 vasa ignea, sive arma, sive turriculas, in quarum fenestris qui-
 dam spectantes cernuntur. Tum visitur currus, qui felicitis
 fortunæ currus inscribitur, apertus totus, equorum bigæ jun-
 ctus. In curru sedet vir, Regi vultu similis. Pone illum in
 eminentiore sede conspicitur fortuna alis, quæ Regem coronat,
 & in anteriore curru parte quidam pueri & puellæ, Regem
 comitantes. Post Regem eques incedit juvenis quispiam, qui
Franciscum Delphinum repræsentat. In spectaculo, quod in
 ipso Sequana fluvio propositum, & fluvii triumphus appella-
 tum est, Neptunus est Deus cum tridente, qui super aquas in
 curru sedet. Amphitrite vero in altera parte Tritonibus in-
 fidet. Marini quoque Dii alii conspiciuntur, magnis piscibus
 aut monstris vecti. Profertur etiam Tabula *Henricum II* in
 lecto decubentem, & lethali vulnere saucium, referens, ex
 tabula lignea, ipso tempore facta, desumpta, in qua *Henricus*
 decumbit in ædibus regis Turricularum. Prope cervical
 ejus est Cardinalis Lotharingus, extensis manibus infelicem
 casum deplorans. Paulo ulterius est *Catharina* Regina, junctis
 manibus lachrymans. Inter ambo, sed retro, positus est *Mans-
 morancius*, Constabularius, petasum capite gestans, quemadmo-
 dum hæc in tabula veteri diserte notantur. Junior Prin-
 cept, qui in eodem latere extremam fere partem occupat,
Franciscus Delphinus esse videtur Autori, & tres scæminæ,
 quæ a tergo videntur, *Margarita*, Regis soror, *Elisabetta*, &
Claudia,

62.

Pag. 81 seq. *Claudia*, Regis filia, quarum illa Hispaniarum Regi, hæc vero Lotharingæ, Duci nupsit, &c. *Francisci II* tempore Ambrosiana conspiratio contigit, quæ in tabula lignea eodem tempore delineata refertur. In superna parte visitur Ambrosianum oppidum cum ponte Ligerim trajiciente. In altera autem latere Nosæum castellum conspicimus, ubi *Castelnovus* & focii cum *Nemoroso* Duce deditiois pacta ineunt, & postea Ambrosiam ducuntur. In ima tabulæ parte *Pardillanus* & *Renadius*, se armis impetentes, exhibentur. In tabula veteri & in explicatione subjuncta hæc referuntur, a præcipuis Historiarum Scriptoribus non memorata. *Renadius*, in *Pardillanum* irrumpens, ab equo suo se arrigente dejicitur. *Pardillanus* sclopetum minorem explodere tentat; sed sclopetus ignem non concipit. *Renadius* pedes ipsum iterato gladii ictu confodit & interimit. Ipse *Renadius* sclopeti ictu, a quodam ex *Pardillani* sequacibus emisso, lethali vulnere afficitur. Nota vero ad imum veteris illius tabulæ posita, refert, a *Renaudio*, ictu mortifero confosso, eum, qui sclopetum emiserat, gladio interfectum esse. Postquam *Castelnovus* captus, & *Renadius* occisus erat, aliquot Reformatorum Duces, ut Ambrosiam invaderent, accesserunt. In altero latere quidam Reformatorum equites ad portam occupandam accedunt, & a præsidiariis repelluntur. In altero autem latere pedites in sylva ab equitibus Catholicis profligantur, ubi simul observatur, ex pugnantibus utriusque partis alios petasis, alios galeis, capita tegere. Ad Colloquium, quod tempore *Caroli IX* Possiaci religionis causa, inter Pontificios & Hugonotos habitum est, illustrandum profertur tabula, in qua insculptum & delineatum fuit eo ipso tempore Concilium. Rex in superna tabulæ parte visitur sedens, & ad sinistram ejus sedet Regina, mater ipsius. Ad dexteram Regis est *Alexander*, frater ejus, qui postea *Henricus* appellatus est, ad cujus dexteram eadem linea est Rex Navarræ. Ad sinistram Reginæ matris est *Margarita*, Regis soror, & ad sinistram istius Regina Navarræ. Regii sanguinis Principes, & postea Proceres, posteriores ordines occupant. Qui in confessum admissi fuerunt, suis in locis

locis designantur in tabula. Duodecim Ministri Reformato-
rum oblonga veste stant, dum ceteri omnes, qui ad Colloquium
convenerunt, sedent. Quemadmodum pugna Drocensis in Pag. 130.
multis fuit tabulis delineata, sic duas potissimum delegit Au-
tor, quæ Constabularii cladem, *Condeum* Principem captum,
& *Guisi* Ducis victoriam, referunt. In prima tabula con-
spicitur prima acies, quæ stat immota, Duce *Guiso* rem bene
gerendi occasionem captante, & clades mediæ aciei, cujus Dux
Constabularius captus fuit, fuga Germanorum peditum hostem
non expectantium. In secunda tabula prima acies denuo cer-
nitur *Guiso* Duce, qui equitum agmen emittit, a quo profligantur
plurimæ turmæ Francorum *Condeani* exercitus. In
suprema tabula *Helvetii* Regii, sæpius impetiti, & a *Condeis*
perrupti, ordines semper restaurant, cum contra Germani pe-
dites *Condeani*, Francos pedites sui exercitus fractos videntes,
ne expectato quidem hoste, fugam capeffunt. Germani etiam
Equites *Condeani* receptui canunt. In ima tabula Princeps
Condeus in sylva captus conspicitur. Præfectus vero maris
fugaces turmas excipit, & in ordines redigit. Celebris illa
Aureliani obsessio sic in tabula exhibetur. Dux *Guisus* in
Flumentaneo suburbio, quod ceperat, obambulans fistitur ob-
servandi causa. Jam Turriculas expugnaverat, ubi pyria tor-
menta contra urbem directa conspiciuntur. In ima tabula
hinc Franci, Vascones, & Hispani pedites, inde vero Helvetii,
observantur. Instituit *Henricus III* Equitum Ordinem San-
cti Spiritus, cujus creationis tabula ex scriniis *Gagnerianis*
educta traditur. In ea Nivernensis Dux genu flexus compa-
ret, quia primus ille Principum & Procerum ordinem & tor-
quem accepit. In ima tabulæ delineatæ parte hæc *Gagnerii*
nota legitur: Prima cerimonia Ordinis Sancti Spiritus, insti-
tuti ab *Henrico III*, Rege Franciæ & Poloniæ, apud Augusti-
nianos Parisinos A. 1579 Eques, qui supra Sancta Evangelia sa-
cramentum præstat, est *Ludovicus Gonzaga*, Princeps Mantua-
nus, Dux Nivernensis, *Croverinus*, Cancellarius, librum tenet,
ut Eques Ordinis. Ipse *Henricus III* in tabula depicta cum
pretiosioribus vestibus cernitur, palliolum humeris gestans,
quod

133.

249.

311.

Pag. 329.

quod ultra cubitum non multum descendit: hæc enim ipsius ævo palliorum forma fuit. In aures gestat, femoralia admodum brevia sunt. In schemate altero veste nigra ejusdem formæ visitur, manum libro impositum tenens. In utraque vero imagine Ordinem Spiritus Sancti gestat. Sub *Henrico IV* comparet tabula, processionem, quam unionis Principes ob Cardinalis *Borbonii* mortem fecerunt, memorans, in qua Carthusiæ Prior conspicitur altera manu hastam, altera crucifixum, tenens. Parvus ille Fulienfis, qui in spectaculo claruit, is ipse esse videtur Autori, qui sclopeti ictum emittens, alio caput convertit. Hic observantur quoque plurimi Capucini, Augustiniani, Chordaligati, cum aliis armatis viris intermixti.

366.

Henricus IV, A. 1594 Lutetiam ingressus, eo ipso tempore in tabula ænea sculptus exhibetur. Rex, & armatorum galeam gestantium turma, per portam novam ingressi, juxta fluvium gradientur. Ipse Rex repræsentatur lorica armatus, petasum pluma ornatum capite gestans. Qui primi in Regia turma incedunt, viginti quinque vel triginta Germanos illos, qui petasos formæ sat singularis gestant, vel occidunt, vel in flumen conjiciunt. Denique *Henrici IV* in schemate stans sistitur, mensæ innixus, in qua petasum ejus formæ, quæ tunc in usu erat, deposuit, veste nigra, thorace & inflatis femoralibus indutus, mediocris staturæ, recte compositis membris. Clauditur & hic *Tomus V* Indice rerum satis copioso.

432.

CHRIST. HENR. TROTZ, FCTI, TRACTATUS
Juris de Memoria propagata, seu de Studio
veterum memoriæ propagandi.

Trajecti ad Rhenum, apud Guil. Kroon, 1734, 8.

Alph. I. pl. 20.

Occasionem elegantissimo libro huic præbuit *L. 16 de usu & usufr. leg.* quæ anxiam & meticulosam Romanorum diligentiam post fata memoriæ suam conservandi describit. Hinc in memoriæ revocavit sibi Consultiss. Autor, jam nitidissimis

diffimis *Gothofredi & Wachblersi* Opusculorum editionibus, quas pulcherrimis elaboratissimisque Præfationibus non tam instruxit, quam mirifice ornavit, percelebris, tristem & damnatam memoriam, justissimum atrocissimorum delictorum vindicem. Denique progressus est ad veniam, quam iudices capitalium criminum reis nonnunquam facere solent, & sic memoriam restitutam reperit. Enatae inde sunt tres Operis *Sectiones*. Prior, quam jam perlustrare aggredimur, memoriam propagatam exhibet. Altera & tertia, successu temporis, damnatam & restitutam memoriam exponent. Subsidia fere habuit nulla Autor, nisi quæ priscæ Historiæ & Antiquitatis divitiæ ipsi suppeditarunt. Raro incidenter aliquid monuit Scriptor, cujus suo loco honorificam fecit mentionem. Plurima indefessæ Autoris debentur industriæ, qui optima quæque ex amplissima Antiquitatum suppellectile selegit, justo ordine disposuit, & nonnunquam novas legum & veterum Scriptorum interpretationes attulit. In novem *Capita* priorem de memoria propagata *Sectionem* partitus est Consultiss. Autor. *Caput I* de Studio veterum memoriam sui propagandi agit; *Caput II* Liberos firmissima memoria conservanda fulcra esse, ostendit; *Caput III* Honori nominis consecratum est; *Caput IV* Conditionem nominis ferendi explicat; *Caput V* Memoriam pristina dignitatis sinit; *Caput VI*, Memoriam post fata honorandam atque tuendam esse, docet; *Caput VII* Officia viventium, memoriam defunctorum violatam defendendi, persequitur; *Caput VIII* de Memoria defunctorum ab injuriis vindicanda tractat; *Caput IX* de Legatis & fideicommissi memoria conservanda causa relicta exponit. In quibus sic versatur Autor, ut in tanto præstantissimarum rerum apparatu difficile sit optima selectissimæque dare Lectoribus. Id enim salva veritate & secundum animi conscientiam ingenue fatemur, vix esse quidquam in hoc Libro, quod non sit selectissimum. Nihilominus, pristini moris tenaces, quasdam Libri particulas cum Lectoribus nostris communicabimus. Impense laudandi illi sunt, qui eo dies noctesque cogitationes suas intendunt, ut, posteaquam has mortalitatis exuvias deposuerint, no-

- men ipsorum nunquam emoriatur, sed cum ipsa certet immortalitate. Hoc insigne memoriam suam propagandi studium commode
- Pag. 4. definit Conf. Autor per *appetitum, solidis virtutum fundamentis subnixum, famam bonam ad seors posteror propagandi, nominisque claritatem posteritati commendandi*. Inde conceptæ formulæ: *Semper meminero. Dum sanitas constabit, pulchre meminero*. Jureconfulti scrinium Principis & Archivum memoriam appellant, quibus præerat memoriæ magister, cujus nomen in *l. u. C. de excusat. muner. & marmoribus frequentissime occurrit*. Mirifice nobis placuit peratrocem atque jucunda excursio, qua perverfos veterum inclarescendi modos recenset, & justissime notat. Nullum profecto gravius memoriæ propagandæ obstaculum obijciunt, præterquam calumniatores, qui falsis fictisque criminibus nomini nostro æternam infamiam inurere conantur. Hanc calamitatem experti sunt tres Jcti inter Romanos exquisitissimi, quos immeritis conviciis profciderunt sceleratissimi pestilentissimique homines. Digni erant Triumviri illi, qui nanciscerentur tam fortem gloriæ suæ vindicem, & gravissimum scelerum, ipsis præter jus fasque objectorum, ultorem.
33. Primum inter illos locum, assignat *Antistio Labconi*, viro bono, & strenuo libertatis propugnatori, quem *Horatius insanum, novatorem Pomponius*, appellavit. Sed sola invidia obstitit *Labconi*, juncto autoritatis præjudicio.
35. In primis insanæ maculam *Labconi* affictam, quam neminem tentasse scribit, (tentavit autem, etsi breviter, Conf. *Jenicbius* noster in Commentatione *de efficaci mulierum testimonio* p. 12 ed. secundæ,) ab ipso abstergit. Secundum locum tribuit *Prisco Javoleno*, quem *Plinius* junior, extrema adductus malitia, inter insanos & mente captos retulit, quem breviter defendit contra *Plinianam* injuriam, & inter antiquos id fecisse *Franciscum Sarmientouem*. *Lib. II Select. interpret. Cap. XI*, monet. Adeo ut uno eodemque tempore bini Viri, *Trotzius* scilicet, & *Jenicbius*, amice conspirarent in vindicanda *Javolenti* fama, improbe læsa a calumniatore insigni, *Plinio*. Unum, vellemus, omisisset *Trotzius* argumentum, quo *Javolenti* simplicitatem laudi-

laudibus celebrari a *Plinio Lib. VII Epist. XV* ait. In ea enim, quam in partes suas vocat, Epistola, non de *Prisco Javoleno*, sed de *Prisco Neratio*, loquitur *Plinius*, cujus frequens & assidua in *Plinianis* Epistolis mentio fieri solet. Adjungit his *Pag. 40.*
Duumviris Asenum Varum, quem, priusquam *Jctus* evaderet, *sutrinam* exercuisse perhibent. Sed vix verosimile esse arbitratur *Conf. Autor*, quemadmodum tutor intra tam breve & exiguum temporis spatium Philosophi acutissimi, Grammatici non spernendi, oeconomi & patrisfamilias optimi, atque *Jcti* summi, laudem gloriamque consequi possit. Præterea non conveniunt *Horatii* interpretes, *futor* an *consor* sit legendum, & utrum *Horatius* *Jctum* intellexerit, vel ne? Tum res portentosa simillima videtur, tutorem tam subito in artificissimam Magnatum familiaritatem se insinuasse, & eorum adjutum gratia, ad splendidissimam Consulatus dignitatem aspirasse. Deinde patris *Aseni* memoria, uti conjicit *Bertrandus*, apud *Dionem* celebratur, quod de tutoris patre, homine nauci, vix dici posset. Denique incerta *Acronis* ætas hanc fabulam certissime refellit. Variis præmiis ad immortalitatem hominum animos accendebant *Quirites*. Pertinent huc cognomina Viris bene merentibus a Senatu tributa, statuarum ponendarum honos, domus constructio ex publico, jus sedendi in primo loco, inusitata in publico utendi pompa, privilegium vacationis a tutelis, legationibus, & publicis necessitatibus. Neque mortis solatia invidabant suis. Quorsum referebant summum funeris publicum, orationes funebres, in laudem clarorum Virorum solenni festoque die habitas. Præterea nomina celebrium hominum carmini saluari, & fastis inscribebant, & picturis, Inscriptionibus, atque numismatibus, magnorum Virorum conservabant memoriam. Præcipua causa, cur Imperatores, liberis destituti, vivi spirantesque successores sibi designarent, fuit, ne leges eorum immutarentur. Unde solennem legibus formulam adscribebant, *ne lex abrogatur.* *105.*
 Multum lætabantur Romani uxorum fecunditate, neque jucundum & faustum hunc operis conjugalis successum in

nummis & monumentis sepulchralibus silentio prætermittent. Egregia est apud *Festwoodum* inscriptio :

*Conjugio latus Placide, numeroque frequenti
Natorum exsultans vivax.*

- Atque adeo invisâ erat Quiritibus sterilitas, ut parum felicitis uteri uxores domo exigerent, & alias fumerent prolis procreandæ gratia. Veteres per salutem filiorum jurasse, ex *l. 4 de jurejur.* observat. Gravissima imprecationis formula fuit : *Ultimus suorum moriatur.* Elegans non minus, quam lugubris, illa, a legum conditoribus sæpe usitata, formula est : *Si quod abominor,* qua præmaturam hæredum suorum mortem cogitatione contemplantur. Legi meretur egregia hæc Observatio, qua *legem 22 C. de administr. tutel.* explicat, in qua tres rationes affectionis allegat *Constantinus*, ob quas tutori alienationem domus pupillaris interdicit. Prima est, in qua pater defecit, altera, minor crevit, tertia, in qua majorum imagines aut videre fixas, aut revulsas videre, satis est lugubre.
151. Penatibus & locis, in quibus nati fuerant Romani, sacri aliquid inesse, credidisse eosdem, probat. Imo, antiquissimis temporibus legem fuisse, ne spolia hostium, aut alia ornamenta, ædibus affixa, a novis emtoribus revellerentur ex *l. 41 §. 1, 7, & 9 & 12, de Legat. I, & l. 21 §. 2 de Leg. III,* didicit. Inter causas, cur nonnulli legislatores SCtis nomen suum præponere noluerint; refert primo, quod horrent nomen præmittere legi, cui non posset adscribi bonum factum. Deinde, ut memoria exciderent tempora illa, quæ ad tam salutarem severitatem leges provocaverant. In infligendis pœnis tritum illud legibus proverbium servandum esse monet: Si personarum conditio patiat, & pro qualitate dignitatis reos esse puniendos. Sic in crimine repetundarum reum juvat generis claritas. In ipso homicidio in conditionem personæ inquirunt leges, præsertim si ultimus gentis suæ sit, aut insigni artificis laude clarus sit.
337. Infaustum fuit legum autoribus mortis vocabulum, & tam horrendum, ut pro mori dicerent: *Excedere; abire; si quid mihi humanitus contingat; mihi per conditionem humanam contigerit; si quid ei acciderit.* Præcipue
Prin-

Principum obitum propter fictionem divinitatis excessum dicebant. *Si Princeps ab hominibus ereptus est; Si Augusta inter homines esse desierit.* Pag. 338.

Tres fuisse rationes, quare foeminae maritos lugeant, autore *Harmenozulo* observat, ne confusio fiat feminis atque ob debitum pudorem & honorem marito. Causae devotionum sunt gloria post fata, honores, praeconia, statuae, cultus divinus, oraculorum responsa, & voluntas Diis placendi. Has devotiones omnes, nisi pro patriae salute fiant, damnandas esse, recte censet Autor. Inter alia praemia, quibus militum animos ad fortitudinem & heroica facinora perpetranda impellebant, praecipue hoc eminet, quod bello caesorum nomina, mortis quasi nescia, nunquam ex albo militum delebant, praescripta defunctorum nomini Graeca litera Θ. Locum difficilem *Gen. IV, 15*, ita cum Anglis quibusdam, qui sententiam suam in *the universal History from the earliest account of time to the present, pag. 74*, aperuerunt, ita explicat, signum illud *Caino* a Deo datum non fuisse notam corpori impressam, sed miraculum quoddam, sive externum signum, quod Deus *Caino*, vix homicidii veniam speranti, ideo dederit, ut eo facilius crederet, cruentam fratris mortem vindicaturum neminem. Apud Graecos paterfamilias, elato occisi hominis cadavere, testandi odii & suspicionis amoliendae causa, sonora voce, coram universa adstantium corona ad sepulchrum exclamabat: *Non feci*. Neque minus notari debet feralis ille clamor, quem agnati apud Germanos, vindictae testificandae causa, excitare solebant, cum scilicet unus ex proximis ter tumulum saginato gladio feriret, alta voce illud *Wraeck, Wraek, Wraek*, exclamans. Variis modis defunctis insertur injuria, 1) in laudatione funebri & invidiosis orationibus; 2) sepulturam denegando; 3) cenotaphium non erigendo; 4) funus ducentes turbando; 5) cadaver defuncti ob debita detinendo; 6) haereditatem suspectam reddendo; 7) bona defuncti sub hasta vendendo; 8) luctum negligendo; 9) quaelam inofficiosi testamenti male instituendo; 10) haereditatem recusando; 11) calumniando

Pag. 338.

419.

428.

446.

465.

468.

505.

519.

520, 526.

527.

528-531.

532.

533-540.

541.

542-544.

- Pag. 545. defunctum, liberisque paterna delicta objiciendo; 12) defun-
 546, 547. cti viduæ stuprum inferendo. Certissimum famæ evertendæ
 539. signum Belgis semper visum fuit clavium in Sarcophago de-
 positio, in Belgio perquam usitata. Scilicet uxor, hæreditatem
 mariti adire recusans, ob debita, vel antè matrimonium vel du-
 rante illo contracta, quotidiano vestitu induita ante cadaver, ad
 tumultum usque, clavibus domus in Sarcophago depositis, ita
 565. procedere tenebatur, ut hoc pacto creditoribus declararet, se
 pgnitus abdicasse hæreditate mariti. Pulchre prospiciebant
 sibi veteres, ne quis sepulchrum, æternam illam domum, viola-
 ret, & horrendis execrationibus devovebant ejusmodi viola-
 566. tores. Gravissimæ execrationis formulæ erant: MALE.
 PEREAT. INSEPVLTVS. IACEAT. NON. RE-
 SVRGAT. CVM. IVDA. PARTEM. HABEAT.
 SI. QVIS. SEPVLCHRVM. HVNC. VIOLAVERIT.
 567. QVISQVIS HOC SVSTVLERIT AVT LAE-
 SERIT, VLTIMVS SVORVM MORIATVR.
 569. Livorem & avaritiam palmaris sepulchri violandi causas fuis-
 se, conjicit Cel. Autor. Eo usque progressi sunt impii homi-
 nes, ut contumeliæ causa ornamenta, inscriptiones, & sta-
 tuas sepulchrales, corrumpere, luto conspergere, locoque
 moverent. Hinc in lapidibus sequentes Inscriptiones occur-
 runt: *Hospes ad hunc tumulum ne mias, ossa precantur.*
Qui hinc minxerit cacaveritque, Deos Deasque iratos ha-
beat. Ipse Constantinus violationibus hisce infelicissimam
 præbuit occasionem, qui A. 333 omnes aras ac imagines, qui-
 bus & gentiliom sacra ornata erant, dirui jussit, quo præ-
 textu nequissimi homines omnia ornamenta, & ipsa sepulchra
 forde destruebant, donec eorum malitiæ per *l. 2 C. Tb. de*
 595 seq. *Sepulchr. viol.* obex poneretur. In privatorum funeribus ludos
 celebratos, munera gladiatoria edita, venationes institutas, &
 ferarum certamina inventa fuisse, ad memoriam illorum re-
 fricandam, deque his certaminibus cavisse in testamentis, mor-
 talitatis suæ memores, late probat Autor. Verba *spectaculum*
celebrare in *l. 16 de usu & usufr. leg.* denotant ludum fune-
 brem

brem frequente populo edere, ad memoriam alicujus renovandam propagandamque. Et verba in eadem lege, *memoriam celebrare*, significant *manes colere, memoriam conservare*. Sub finem libri monet Consultiss. Autor, salva conscientia ritus illos, quos anniversariis diebus celebrare in Legatis memoria causa relictis præscriperant olim testatores, hodiernum ab iis, qui purioribus sacris nomen dederunt, usurpari posse, eodemque imitari formulam precum pro Magistratu vel Principe sibi præscriptam. Sed quorsum dilabimur? Finis tandem imponendus est libri optimi, ex cujus perfectione insignem voluptatem percepimus, recensione. Paucos legimus libros, qui cum hoc conferri possunt. Regnat in illo subactum iudicium, concinnus ordo, vasta & diffusa lectio, & solida Jurium cognitio. Sæpe abit Autor ab aliorum opinionibus, sed ea moderatione, quæ & hominem ingenuum, & liberalibus artibus instructum, & Jctorum præcorum imitatore, decet, quam utinam imitentur proletarii & capite censi Scriptores, qui dum ab aliorum sententiis divortium faciunt, plenum conviciorum & calumniarum agmen contra Adversarios suos educunt, impotentiam animi sui clare produnt, & cordatiorum risui ludibrioque se exponunt. Uno verbo, ex eorum numero liber hic est, qui & instruunt, & honesta oblectatione perfundunt Lectoris animum, dignus, qui integer ab omnibus, qui memoriam suam ad feram posteritatem propagare cupiunt, perlegatur.

Pag. 639,
640.

DE PRÆCIPUIS HUMORIBUS, QUI HUMANO in corpore reperiuntur, deque eorum historia, qualitatibus, & officiis, Exercitatio JOSEPHI DEL PAPA, Regiæ Celsitudinis Joannis Gastonis, Magni Ducis Etruriæ, Archiatri, nec non in Pisana Universitate Publici Medicinæ Professoris.

Florentiæ, ex Typographia Magni Ducis Etruriæ, apud Tartinium & Franchium, 1733, 4.

Plag. 13.

Lll 3

Non

Non minori scholas Medicorum beneficio obstrinxerunt
 industrii Collectores, postquam Theoreticis *Josephi del
 Papa* opusculis conquirendis & publici juris faciendis ani-
 mum appulerunt, quam quod practicas casuum rariorum &
 Consultationum schedas superiori anno ab interitu vindicave-
 rint. Humoribus, qui corporis humani ambitum perambu-
 lant, indolem legesque motuum, ad quas illi circuitus suos ce-
 lebrant, dubium est, majorine animo aggressus fuerit expo-
 nendam, an feliciori eventu declaratam dederit Cel. Autor.
 Præfatur quædam de antiquo humorum quaternione ex Scho-
 lis Arabum, maxime Avicennæ, cujus fundamenta, quadrupli-
 cem sanguinis vena extracti faciem, partium nutriendarum,
 diversissimos humores postulantium, diversitatem, aliisque, sub-
 ruit. Sanguinis vero, universalis istius corporum animato-
 rum humoris, analysin tentaturus, quem scilicet dissimilarem,
 partiumque constituentium multitudine variantem, declarat, ge-
 neralia præmittit de Fluidorum indole, disputatione prorsus
 Metaphysica & transcendentali, utpote quæ evincat, cum ma-
 teria prima non possit esse liquida, sed solida, impenetrabilis,
 & quæ omnium corporum, fluidorum æque ac consistentium,
 essentiam ingrediatur, inde humorum indolem idea liquidi, id est,
 consistentis, explicari neququam posse, quin potius experimen-
 torum fide certum sit, minimam omnium fluidi, vel subtilissimi,
 moleculam esse duram, imo durissimam, utpote quam divide-
 re ulterius non possis, & cui virtus penetrandi corpora dene-
 gari nequeat. Fluidorum autem diversitas a pondere specifi-
 co, quod moleculæ inest, varioque earundem cohærendi modo,
 dependet. Cum primis vero sanguis, cum facillime concrescat,
 soliditatis suæ argumentum hoc ipso exhibet, utpote qui non
 nisi motum suum exercens, liquidi faciem inducit. Fluiditatis
 adeoque corporum, & in specie sanguinis, causas exponit tres,
 motum, calorem, & quæ utriusque somes est, aquam, non il-
 lam, quæ sanguinis vena extracti fluidior pars est, cui reliquæ
 innatant, nam ad ignem concrescit, sed illam, quam destilla-
 tione sanguinis vere adesse demonstramus, non concrecentem
 igne, & qualis urinæ materia est, utpote quæ itidem a sero san-
 guinis,

guinis, vitelli ovorum consistencia præditi, quam maxime discrepat. Quo autem sanguinis historiam penitus evolere possit, chylicationis materiam, instrumenta, causas, delibat, & qua ratione succus iste lacteus in purpuram mutetur, exponit, nec fermenti *Willisiani* virtutem, nec aeris pulmonici impetum, aut nitrum ejus, quidpiam conferre, asserens. *Primaria* sanguinis affectio, *motus*, dependet a virtute cordis, qua purpuræ istius vitalis, sese ipsam intrinseco impetu circumagentis, volubilitas sustinetur, ulteriusque adaugetur. Neque vero cordis elater, vel a sanguinis acrimonia, fibras ejus sensiles vellit, vel ab igneis moleculis, eidem innascentibus, dependet. Multo minus assentitur illis, qui mechanice negotium explicant, quibus scilicet cor semper in statu violento versari videtur, quandoquidem nolit vitam haberi tumultuariam, & a comminatione rupturæ fibrarum cordis dependentem. Fibræ vero motrici primus ad movendum impetus Autori, *vel est ebullitio quadam, inter fibras musculorum excitata, ob admixtionem s. sanguinis cum nervo liquore, ut probabile admodum est.* Pag. 25. *sive alia quavis potentia explicata & cognitu perdifficilis.* Quicquid ejus sit, sanguinis, ad quietem properantis & concreturi, nisi existeret a tergo motor exsuperans, naturalis est quædam a motu primo, quem cor dederat, declinatio, inde, qui concitatus egressus fuerat arteriosus, tardus redit venosus, sed paulatim sensimque a vivacitate sua deflectens. Jucundissima instituitur quædam motuum humoris plantarum comparatio cum circuitu sanguinis in animantibus. Ardua omnino res est, caloris in sanguine perpetis sibi que constantis, si velit corpus sanum esse, rationem exponere velle. Neque enim vel innatus cordi cœlesti igni similis calor, nec aeris per pulmones afflatus nec *Cartesiana* flammula, nec *Willisianum*, cordis fermentum, nec anima quæpiam sensibilibior, huic phænomeno declarando sufficientem Autori lucem accendit, neque, quam probabilis videatur sententia, motum primum cordis in animalibus, quorum ova, vel intra uterum, vel extra eundem, excluduntur, dependere ab incubatu, adeoque motum cordis peregrino calore semel inchoatum, sufficere posse per totam anima-

animalis vitam, omni ex parte Autori satisfacit. Largiendo enim, inchoari cordis primum pulsus ab externo matris motu, non consentit, illum calorem tota vita continuari posse. Sed totum sic desinit negotium. Cor motu suo motus sanguinis causa est, & vicissim motus sanguinis motus est causa cordis, quandoquidem villi, in cerebro arteriolarum pulsu exagitati, fluidum nerveum necessario in fibrarum cordis cavitates concitant, unde motus & calor. Nec mirabitur quispiam, sapientissimum architectum ex simplici motuum lege vitalitatis corporum metra composuisse, qui *Archimedis* vitream sphaeram, *Tarentini Archite* columbam volentem, *Alberti Magni* caput loquens, non pro figmentis habet. Reliqua ad methodum Mechanicorum erudite admodum & ingeniose exponuntur.

OBSERVATIONES IN VETERUM PATRUM & Pontificum Prologos & Epistolas Paschales, aliosque antiquos de ratione Paschali Scriptores. Accedit Dissertatio de Cyclo Lunari DIONYSII & BEDÆ.

Amstelodami, apud Joannem Boom, 1734. 4.

Alph. 2 pl. 10.

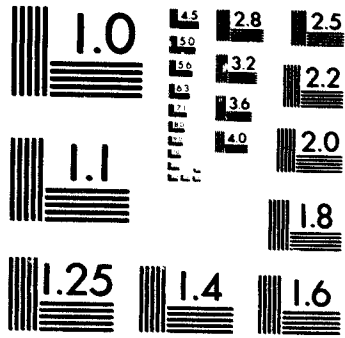
Pag. 1.

2.

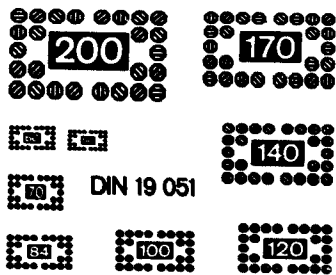
3.

In his Observationibus nec Prologi, nec Epistolarum textus, continentur. Observationes tantum exstant. Igitur, ad manus sit, necesse est, alterutra editio Operis *Petaviani* de doctrina temporum, quarum hic *Parisiensis* perpetuo citatur, nec non *Bucharii* Commentarius de doctrina temporum in *Victorium Aquitanum*. Ordinem vero Chronologicum sequuntur veterum hæc Opuscula. Primo hinc apparet loco Prologus *Theophili*, *Alexandri* Episcopi, ad *Theodosium*, Imperatorem, de Paschate anni 387. *Petavius* hunc Prologum a *Dionysio Exiguo* verum existimabat. Ex *Caroli du Fresne* vero editione Chronici Paschalis discimus, hunc Prologum constituere ipsam Chronici Paschalis Præfationem, immutatum tamen ab hujus Chronici Autore in his, quæ placitis ipsius contraria erant, ac ideo,

ideo, suppresso <i>Theophili</i> nomine, ut suum editum. Sequuntur	
Observationes in <i>Ambrosii</i> Epistolam 83 ad Episcopos, per <i>Æuni-</i>	Pag. 17.
liam constitutos, de eodem Paschate anni 387. Articulo primo	18.
breviter ex <i>Bucherio</i> & <i>Ambrosio</i> disquiritur, quo anno hanc	
exararit Epistolam, ac contra <i>Bucherium</i> probatur, non A.	
381, sed 385, vel 386, esse datam. Hic observabis, laterculum,	20.
<i>pag. 20</i> exscriptum, nihil differre ab eo, quem <i>pag. 4</i> vi-	
dere licet. <i>Pag. 21 lin. 5</i> pro XXI legas XXII. Paulo	25.
post disquiritur, an mensis Pharnuthi <i>Ægyptiorum</i> , & primus	
in lege designatus, vel novorum dictus, in hoc anno concur-	
rant, aut an non absurdum sit, mensem, quo in <i>Ægypto</i> metun-	
tur frumenta, etiam apud Christianos pro primo mense & no-	
vorum computare. Proferuntur hinc Observationes in Epistolam	36.
<i>Innocentii I</i> , Papæ, scriptam ad <i>Aurelium</i> , Carthaginiensem, A.	
C. 413, de Paschate anni 414. <i>Petavius</i> credebat, agi de Pascha-	37.
te anni 403; <i>Bucherius</i> vero ac <i>Norifius</i> pro anno 414 mili-	
tant. Hoc anno verendum erat, ne Pascha luna XXIII celebra-	
retur. Tum leguntur Observationes in <i>Cyrilli</i> Prologum Pascha-	41.
lem, scriptum pro Cyclo XCV annorum. Occasione hujus	47.
Prologi mentio fit duplicis circuli LXXXIV annorum, unius,	
saltum Lunæ quovis XII Cycli anno, e. g. 12, 24, 36, 48, al-	
terius unoquoque XIV Cycli anno, e. g. 14, 28, 42, 56, habenti-	
sis. De Cyclo <i>Hippolyteo</i> verba faciens, anno 222 eum pu-	54.
blicatum, ac istum, LXXXIV annorum, A. 214 incipere, dicit.	
Cycli vero XCV annorum <i>Cyrilli</i> initium in annum 437 figa-	68.
tur. Iterum docemur, Pascha ad Aprilis 25 extensum,	73.
non tamen ex mense primo, seu novorum, in secun-	
dum transiturum. Quando <i>Cyrilli</i> verba de saltu Lunæ	25, 86.
explicantur, videri possit, unum diem mense lunari re vera	
addi, & sic annum hunc lunarem uno die abundare, cum tamen	
re vera per saltum Lunæ unus dies ex mense lunari auferatur,	
& sic annus lunaris uno die sit defectivus. Accedunt his Ob-	
servationes in Epistolam <i>Cyrilli</i> , Alexandrini, de Paschate du-	92.
bio anni 444. In hujus Epistolæ prima parte ad Synodum	
Carthaginiensem rescribit, se ad illorum petitionem mittere	
Acta authentica Synodi Nicænæ. <i>Petavius</i> opinatur, esse Epi-	93.
M m m	stolata

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

1:24

NOVA ACTA ERUDITORUM
LEIPZIG 1735

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 613 c 4⁰

- folam scriptam A. 419, agereque de Paschate anni 420. Alteram Epistolæ partem, agentem de Paschate dubio, *Cyrillo* plane abjudicat *Petavius*, cui tamen a *Bucherio* plene vindicatur. Paulo post probabilibus valde argumentis asseritur, has duas Epistolas, unam datam A. 419, alteram A. 443, vitio descriptoris in unam coaluisse. Magna accedit huic Epistolæ autoritas, nienti literis, quas angelo dictante perceperat *Pachomius*, Monachus, quo sciamus Lunam primi inensis in anno communi & Embolismo. Proferuntur jam Observationes in *Paschasini* Epistolam, scriptam A. 443, ad *Leonem*, Papam, de Paschate anni 444. Rigidissime hic demonstratur, limitem Paschalem ultimum Romanis fuisse Cal. II. Maji, h. e. 21 Aprilis. His subjectæ sunt Observationes in Epistolas *Leonis*, Papæ, de Paschate anni 455. *Leo*, Papa, pertæsus autoritatis Patriarcharum Alexandrinorum, in materia Paschali prævalentium, jam A. C. 453 *Opilione* U. C. Consule, die 16 Cal. Julii duas scripsit Epistolas, unam ad *Martianum*, Imperatorem, alteram ad *Eudociam*, Imperatricem, *Theodosii* Junioris viduam, id intendens, ut autoritate Imperatoris Alexandrini eo adducerentur, ut sententiam suam de Paschate anni 455 mutarent, & cum Pontifice & Ecclesia Romana consentirent. Ac, cum eodem anno *Martianus Leonis* rescripsisset, Alexandrinos quam accuratissime hanc in rem inquisituros, *Leo* A. 454 *Actio* & *Studio* Coss. die 6 Idus Jan. tertiam Epistolam scripsit ad Legatum suum, *Julianum*, Coensem Episcopum, quo hanc rem apud Imperatorem urgeret. *Theophilus*, Alexandrinus, in laterculo centenario hoc Pascha fixerat in die 8 Cal. Maji, hoc est, 24 April. Luna 21. Sed Latinorum limes ultimus erat d. II. Cal. Maji, seu 21 April. In his Observationibus pag. 128. nec non pag. 100, videmus, eundem plane esse Autorem hujus libri, & Observationum in *Prosperum Aquitanum*, quæ semestri spatio ante publicatæ sunt, & quarum nos mentionem fecimus in *Novis Actis Anni 1734* Mens. April. pag. 164. Pergimus ad Observationes in Epistolam *Proterii*, scriptam A. 454 ad *Leonem*, Papam, de Paschate anni 455. Hujus Epistolæ ansam præbebat *Proterio*, Alexandrinorum Episcopo, Mandatum Imperatoris *Martiani*, qui, literis *Leonis* motus, *Proterio* scripserat, quosdam

dam existimare, diem festi Paschalis anni 455 non diligenter fuisse adscriptam, eidemque præceperat, ut in rem inquireret. Succedunt Observationes ad Epistolas *Leonis*, Papæ, de Paschate anni 455, postquam Responsum *Proterii* acceperat. *Leo*, Papa, acceptis tum *Proterii*, tum *Martiani*, Epistolis, non audebat repugnare, sed coactus Pascha per Occidentem indicebat Cal. 8 Maji. Hac de re duarum Epistolarum unam ad *Proterium*, alteram ad Episcopos, per Gallias & Hispanias constitutos, dabat. Ultima scripta est *Opilione* Col. A. 454 die 5 Cal. Aug. Has excipiunt Observationes in Prologum Paschalem *Victorii Aquitani*, scriptum A. C. 457. Prologo huic præmittitur *Hilarii*, tum adhuc Archidiaconi Romani, post *Leonis* in Pontificatu successoris, Epistola ad *Victorium*, qua illum exhortatur, ut inquirat in dissensionum utriusque Ecclesiæ originem, remediumque illis afferat. Prologus ipse responsoria est ad *Hilarii* Epistolam, insimulque Præfatio in Canonem *Victorii*. De saltu Lunæ verba faciens, hæc eruit. In trium Cyclorum, Romanis usitatorum, primo LXXXIV annorum saltus Lunæ, seu annus defectivus, collocabatur ab Editoribus anno unoquoque Cycli XII, ab aliis anno unoquoque Cycli XIV. In Cyclo CXII annorum quovis anno XVI. In Cyclo XCV annorum quovis XIX. Observatur hinc, duplicem existisse Cyclum CXII annorum, alterum *Hippolyti*, (de quo *Blanchinius* doctissimum edidit librum Romæ A. 1703, fol.) alterumque, cujus Autorem ignoramus. Quoniam existimabat, omnia melius digeri posse, si a primo anno mundi progrediens, in sua descenderet tempora, statuit *Victorius*, ex *Eusebii* & *Prosperi* Chronicis calculum ducendo, Consulatum *Constantini* & *Rufi*, hoc est, annum 457, concurrere cum anno a mundo condito 5658, conditumve esse mundum d. 8 Cal. April. hoc est, 25 Martii, Lunam vero die 4 existentis mundi, id est, d. 5 Cal. April. vel 28 Mart. plenam, hoc est, decimam quartam in inchoatione noctis exortam. Pulchram post instituit Editor comparationem inter annos & dies exorti mundi, Christi capti, Solis creati, & Salvatoris resurgentis. Duplex detegit initium Cycli Lunæ, quorum differentia in sequentibus quam sæpissime repetitur.

Pag. 140.

144.

149.

150.

158.

162, 163.

176.

- Pag. 182. petitur. Schema exstat Cycli Lunaris *Victoriani*, cum lunationibus a Luna Januarii usque ad Lunam Paschalem, additis Paschatibus cum suis Lunis, nec non feriis in Cal. Jan. prætereaque Lunis XIV Paschalibus *Victorianorum & Alexandrinorum*. Ex *Victorii* opinione limes Dominicarum Paschalium citimus d. 22 Mart. ultimus d. 24 April. & spatium, intra quod Dominicæ Paschales vagantur, dierum 34. Ordine ducimur ad Observationes in Epistolam primam *Dionysii Exigui*, de ratione Paschæ scriptam A. 525. *Dionysius* per totam hanc Epistolam Cyclum decemnovennalem Alexandrinorum, eorumque regulas, limites, &c. Concilio Nicæno tribuit. Non vero edidit *Dionysius* periodum magnam 532, sed 95, annorum, constantem 5 Cyclis decemnovennialibus Alexandrinorum. Ex *Jo. Guil. Jani* Historia Cycli *Dionysiani*, edita Vitembergæ A. 1718, 4, variis e MStis diversa argumenta titulorum Paschalium exhibentur. Jam comparent Observationes in Epistolam secundam *Dionysii Exigui*, de ratione Paschæ, scriptam A. 526. Hæc Epistola apologiam Cycli *Dionysiani* continet. Observationes tamen hæc, comparisonem octiduo & hendecadis Lunaris cum Solari valde claudicare, docent. Hinc de duplici Autor Cyclo tractat, ac ex Epistola regulam exhibet, qui anni utriusque Cycli sint communes, quive embolimæ, ac qui unius Cycli anni respondeant alterius annis. Tum exhibentur Observationes in *Isidori*, Hispalensis, *Cap. XVII Lib. VI* Originum, de Cyclo Paschali. *Isidori* Cyclus hoc Capite ab eo editus est XCV annorum, conflatus e V Cyclis decemnovennialibus. Porro proferuntur Observationes in *Ceolfredi*, Abbatis, ad *Naitonum*, Pictorum Regem, Epistolam, quæ exstat apud *Bedam* in *Hist. Eccles. gentis Anglorum Lib. V Cap. XXII*. *Ceolfridus* hic claruit A. 680. *Naitono*, expetenti sibi ab Anglis ampliorem Cyclorum Paschalium elucidationem, hanc Epistolam rescribat. Inde legimus Observationes in *Beda* librum de ratione temporum, cujus est *Cap. I* de temporis divisione. Hora constat 4 punctis, 10 minutis, 40 momentis; ergo punctum unum = 15', minutum unum = 6', momentum unum = 90" = 1 30'. Pag. 255 lin. 9 pro LXV lege CCCLXV. De saltu Lunæ valde notabilia habentur, qui loco XI Epactarum, XII

MENSIS OCTOBRIS A. MDCCXXXV. 461

XII in initio novi, vel fine præcedentis Cycli addi facit. Hinc initio Cycli Epacta 0. Datur dein regula, qua methodo disci possit, quotus annus Cycli decemnovennalis sit datus, quotus Cyclus, quæ Epacta, qui concurrentes, an Bissextilis, quæ Indictio. His proximæ sunt Observationes in *Beda* Librum de natura rerum, & ratione temporum. Habet is 70 Capita, videturque scriptus A. 725. Non sequitur septuagintaviralem, sed textum Hebraicum. *Cap. III* est de minutissimis temporum spatiis. Gradus unus dividitur in punctos 12, punctus unus in momenta 40, momentum unum in ostenta 60. Hinc ergo punctus unus = 5', momentum unum = 7' 30", ostentum unum = 7' 30". *Cap. XV*, veteres Britanos anno Lunari usos, annum incepisse 8 Cal. Jan. quo die nunc Natales Domini celebrant, edocet. *Cap. XLIII*, quare Luna aliquoties major, quam computatur, appareat, ostendit. *Beda* in hoc Capite contra objectiones, quæcumque sint, Synodo Nicæna, ejusve conclusis, respondet. *Cap. XLVII* de annis Dominicæ incarnationis agit. Ubi *pag. 303*, Salvatorem paulo plus, quam 33 annis, in carne vixisse, asserit *Beda*. *Pag. 304* error *Beda* circa annum Christi 34, ejusve characteres, detegitur, haud typographicus, sed qui magni est momenti. Tandem in fine harum Observationum additur Index Auctorum veterum, qui de ratione Paschatos egerunt, quorum meminit *Beda*. His subiecta est Dissertatio de Cyclo Lunari *Dionysii & Beda*, ejusque natura & constitutione. Est hic Cyclos Lunæ-Solaris 19 annorum, ab enneadecaeteride tamen Alexandrinorum differt, hinc a *Dionysio* Lunaris dictus, a *Beda* futius explicatus. Duo construxit Editor Schemata: 1) exhibet hujus Cycli dispositionem juxta ordinem annorum Cycli decemnovennalis; incipit enim ab anno decemnovennalis 1, Lunaris 17, datque Neomenias per omnes annos Cycli Lunaris; 2) monstrat dispositionem ætatum Lunæ in primo die mensium per omnes Cycli annos, itidem juxta ordinem annorum Cycli decemnovennalis. Clare distincteque explicatur, quid *Beda* velit per Lunam Januarii, Februarii, Martii, &c. quod unico exemplo clarius fore arbitramur, e. g.:

Mmm 3

Anno

Pag. 261.

263.

264.

265.

274.

288.

301.

328.

330.

354.

<i>Anno Cycli</i>	<i>Anno Cycli</i>	<i>Luna 1^a nata</i>	<i>Luna 2^a nata</i>	<i>Luna 3^a nata</i>	<i>Luna 4^a nata</i>
1	17	Dec. 24	Januar. 23	Febr. 21	Mart. 23
2	18	Dec. 13	Januar. 12	Febr. 10	Mart. 12
3	19	Januar. 1	Januar. 31	Mart. 1	Mart. 31
4	1	Dec. 21	Januar. 20	Febr. 18	Mart. 20
		<i>dicitur</i>	<i>dicitur</i>	<i>dicitur</i>	<i>dicitur</i>
		<i>Luna</i>	<i>Luna</i>	<i>Luna</i>	<i>Luna</i>
		<i>Januarii.</i>	<i>Februarii.</i>	<i>Martii.</i>	<i>Aprilis.</i>

- Pag. 357. Exceptio notanda in nonnullis casibus, quos Observator explicat. *Pag. 365 seq.* perbene declaratur, quid *Beda* per locum inter Calendas vacuum & congruum velit. Probabiliter concluditur, non *Dionysii*, imo ne *Beda* quidem, temporibus aurei numeri usum obtinuisse. Datur Tabella, ad formam illius, quæ exstat *pag. 237*, ubi tamen non a Neomenia Jan. sed a 15 Luna Paschali, dierum in quovis anno numerus computabatur. Tandem totus Liber tribus Diagrammatibus concluditur, quorum primum est Cycli Lunaris ex *Beda*, in quo Lunæ embolimæ nullius mensis Lunæ esse dicuntur. Continet hoc per Cyclum decemnovennalem integrum singulorum mensium Lunas; secundum, ex *Anonymi* Libro de computo petitum, a *Muratorio* inter Anecdota Latina *Tom. III pag. 173, 174*, edito, exhibens ætates Lunæ in Calendis mensium Cycli Lunaris, a Luna Septembris repetiti, juxta ordinem annorum in Cyclo decemnovennali; tertium, ex eodem libro desumptum, exhibens Neomenias Cycli Lunaris, sed a Luna Septembris repetiti, juxta ordinem annorum, in Cyclo decemnovennali.

GUILIELMI IRHOVII, A. L. M. PHILOS.
*Doct. & V. D. M. Eedeni, de Palingenesia veterum,
 seu Metempsychosi sic dicta Pythagorica,
 Libri tres.*

Amstelodami, apud Henr. Vieroot, 1733, 4.
 Alph. 3 pl. 3.

Plures

Plures jam fuerunt, qui negarent, vere tribui *Pythagoræ* sententiam illam decantatissimam de animarum per plura corpora migratione, sed nemo tantam dedit operam, tantoque studio incubuit, ut æquaret Cl. nostri Autoris industriam. Is enim magno hoc in Opere nihil agit aliud, quam ut communem illam de *Pythagora* narrationem ostendat esse a vero remotissimam. *Tres* doctus hic labor implevit *Libros*, quorum *primus duodeviginti* habet *Capita*. Horum in *primo* doctissime edisserit etymologiam atque homonymiam τῆς μετεμψυχώσεως, prolatisque in medium de ea locis veterum, hanc, inde confectam, exhibet definitionem: *Est anima humana post depositum per mortem unum corpus transmeatio in aliud, vel humanum, (sive masculinum, sive femininum,) vel brutum, in æternum reiteranda. Capite secundo* vitam *Pythagoræ*, ex veterum monumentis contractam, sistit, adjunctis priscaevi narrationibus de migratione ipsius *Pythagoræ*, per quæ & quot corpora migrare ipsi contigerit. *Capite tertio* recenset alios & Philosophos & populos, inter quos hæc de varia animarum migratione opinio pervagata fuisse fertur. Hinc professus in *quarto Capite*, se hoc in Opere tria demonstraturum, primum, falso tribui *Pythagoræ* hancce sententiam; deinde, falso item eam tribui ceteris, sive Philosophis, sive populis; denique, Symbolice esse eam Metempsychosin capiendam atque interpretandam; sine mora *Capite quinto & sexto* ostendit, sententiam illam de migratione animarum non posse consistere cum certis & exploratis *Pythagoræ* doctrinis de statu post hanc vitam piarum mentium. Ipsum namque *Aureum Carmen* docere, *Pythagoricam* hanc esse doctrinam, quod animæ piorum statim post mortem deferantur in cælum: idque confirmari a compluribus certissimæ fidei Scriptoribus. *Capite septimo* manifestum facere studet, nec *Pythagoræ* de impiarum animarum eg. essu e corporibus dicta posse conciliari cum metempsychosi. Eas enim docebat in tartara dejici, meritisque ibi affici suppliciiis. Imo nec illa, quæ de earum conditione animarum, quæ nec ex toto justæ, nec omni ex parte vitiiis onustæ, docuit *Pythagoras*, in eadem sede morari posse cum metem-

metempsychosi, docet *Capite octavo*. Statuisse enim *Pythagoram*, illas mediæ fortis animas in inferiori aere degere subtilioribus inductas corporibus, factaque per varios gradus purificatione, pervenire tandem ad superos. *Capite nono* pluribus agit de autoritate *Aurcorum Carminum*, deque consensu eruditorum, quod hoc sit verissimum Compendium doctrinarum *Pythagoræ*. Cum igitur in hoc monumento non modo nulla fiat metempsychoseos mentio, sed etiam ea tradantur, quæ eam subvertunt; hinc concludit, doctrinam istam a *Pythagorica* Philosophia esse quam maxime alienam. *Capite decimo* ex eo abjudicat Samio Philosopho hanc sententiam, quod is statuit, mortem esse homini (ad animam quod attinet,) aditum ad vitam beatissimam. Ita vero eum statuisse, multorum veterum confirmat testimonio. *Capite undecimo* describit *Pythagoricum* ritum sepeliendi mortuos, & hinc argumentum petit novum ad opinionem vulgarem de metempsychosi *Pythagoræ* refellendam. Scilicet in albis vestibibus efferi mortuos volebat hic Philosophus, significans, mentem defuncti nunc venisse ad primigeniam suam naturam & ad priscam perfectionem. Qua oblata occasione, docet Notter, ritum istum postea permultarum gentium factum fuisse communem. *Capite duodecimo* eo argumento constabit sententiam, quod *Pythagorei* statuerunt, mentem e corpore emissam omni carere natura corporea. *Capite decimo tertio* & *decimo quarto* contendit, cultum & honorem, ex instituto *Pythagorica* disciplinæ mortuorum animabus tribuendum, satis docere, animarum in alia corpora transgressionem ab iis Philosophis non esse traditam. Jam, cum vulgo credatur, ob creditam metempsychosin *Pythagoram* interdixisse suis cæde & esu animantium, hoc quoque falsum esse, *Capite decimo quinto* pugnat, & in *duobus* proxime sequentibus *Capitibus* alias reddit causas abstinentiæ ab esu quorundam animantium *Pythagorice*. *Capite decimo octavo*, eodemque postremo, negat, *Pythagoram* metempsychoseos respectu vetuisse suos uti fabis, simulque interpretatur hoc ejus præceptum magno doctrinæ apparatu, quem Lectoribus nostris permittimus inspicendum.

eiendum. In *secundo Libro* contendit pererudite, nec aliis jure tribui sententiam de peregrinatione animarum post excessum e corpore, adeoque id nec de *Ægyptiis* probari posse, (de quorum cura circa defunctorum corpora diligentissime agit,) nec de *Pherecyde*, nec de *Empedocle*, nec de *Chaldæis*, nec de *Persis*, nec de *Arabibus*, nec de *Brachmanibus*, nec de *Druidis Gallorum & Britannorum*, nec de *Germanis priscis ac Getis*, eorumque magistro *Zamolxe*, nec de *Orpheo*, nec de *Platone*, nec de *Stoicis*, nec de *Pharisæis Judæorum*, (ubi & respondet ad duo, quæ e Novo Testamento objiciuntur, loca, videlicet *Matth. XVI, 14,* & *Jo. IX, 2,*) sed potius contrarium. Quæ singula singulis copiose persequitur *Capitibus*. *Ultimo in Capite* hujus *Libri*, quod est *duodecesimum*, *Origenem* quoque docet injuste accusari a nonnullis ejusdem opinionis. *Tertio Libro* per *sex priora Capita* docet, *Metempsychosin Pythagoricam* capi oportere sensu Symbolico, & hac occasione fusius exponit *Pythagorica* de ortu & natura postque mortem statu humanarum animarum dogmata. *Capite septimo*, quod est extremum, originem vulgaris fabulæ aperit, tuncque operosissimo suo labori finem imponit. Unum fortasse *Caput* desideraverint curiosiores, quo commemorare Cl. Autor potuisset alios, qui ante se venerunt in eam mentem, ut putarent, falso tribui *Pythagora* metempsychosin proprie dictam. Certe, ita jam statuisse *Ambrosium Rhodium*, Christianensis in Norvegia Gymnasii Professore, *Whitelocum Bulstrodi*, Anglum Equitem, *Joannem Baptistam Crispum*, Neapolitanum, & *Justum Gothofredum Rabenerum*, popularem nostrum, docent edita superioribus annis in vicinia nostra *Acta Philosophorum Tom. I pag. 379.* & *Tom. II pag. 787, 791 & 945 seq.*

FRANCISCI FABRICII ORATOR SACER.

Accessit Heptas Dissertationum Theologico-Oratoriarum.

Lugduni Batavorum, apud Sam. Luchtman, 1733, 4.

Alph. 2 pl. 6.

N n n

Qui

Qui jam ceteros Theologi hujus Leidensis, septuagenario jam majoris, libros Theologicos, quos in Præfatione commemorat, non solum recensuimus, verum etiam suo merito laudavimus, nec prætereundum ducimus hunc ipsius *Oratorum sacrum*. Est hæc Oratio pro Academica concione habita duodecim abhinc annis, cum Oratoris Sacræ Professor crearetur: quod quidem sibi contigisse primo hac in Academia, tum in Præfationis exordio, tum pag. 82, docet. Continet autem ista Oratio, octo & octoginta paginas una cum Annotationibus, quibus large illustrata est, implens, præcipua Ecclesiasticæ Eloquentiæ capita, præceptaque dat & formandi Orationem sacram, & habendi. Habes igitur totam artem Homileticam breviter nervoseque descriptam: cui adjectas Autor voluit septem, ad idem argumentum pertinentes, Dissertationes. Prima enim est *de Methodo in Orationibus sacris observanda*; altera *de Benedictionis formula Orationi sacra præmissa*; tertia *de Exordiis Orationis sacra*; quarta *de Precibus ante explicationem sacri Textus habendis*; quinta *de Oratione sacra intra certum temporis spatium limitanda*; sexta *de Benedictione sacerdotali*; septima *de Formulis Precum*. E singulis nonnihil decerpemus, salivam nostris moturi Lectoribus. Scilicet in *prima* graviter eos impugnat, qui, Oratori sacro non esse curæ debere certam methodum, contendunt, simulque commendat Oratori futuro Ecclesiastico singularem sibi curam, ut cum perspicue, tum ornate, dicendi polleat facultate. Homileticæ vero methodi inter doctores ceteris omnibus longe præfert *Sal. Tullium*. In *secunda* observat, benedictionem præliminarem, qua hodie Concionatores uti solent, veteribus Ecclesiæ Doctoribus non fuisse usitatam, imo nec Christo & Apostolis: recte tamen eam servari docet, cum & Apostoli singulis suis *Epistolis* benedictionem hujusmodi præmiserint. In *tertia* Exordiorum usum defendit luculente, prolatis & rationibus, & Patrum Ecclesiæ autoritatibus. Affert tamen & casus quosdam, quibus omitti queat exordium, haberique sacra Oratio *ἀνευ προομίας*. In *quinta* (nam *quarta* nos hand morabitur, lectu licet haud indigna,) rationes profert partim ab ipso Oratore

tore sacro, partim ab Auditoribus, repetitas, cur horæ unius spatio definiri oporteat Orationem Ecclesiasticam. Concedit tamen, dari tempora, quibus Oratori liceat esse longiori. In *sexta* agens de finali sacri Oratoris benedictione, copiosissime (a pag. 261 usque ad pag. 293) elucidat notabilem illum locum *Num. VI, 24 - 27*. Addit, hanc ipsam formulam in Ecclesiis Reformatis usurpari in exitu concionis consuevisse diu, donec non ita pridem ab hoc laudabili more multi recesserint, & illam *Pauli 2 Cor. XIII, 13*, suam fecerint: quod quidem libertati Christianæ censet esse relinquendum. In *septima Dissertatione*, quæ & ultima est, accurate disputat de *Formulis precum Ecclesiasticarum*. Ac initio hanc arripit occasionem §. 3 - 8, interpretandi locum illum *Hof. XIV, 3*: *Accipite vobiscum verba, & revertimini ad Jehovam, rependentes juvencos laborum vestrorum*; & illum *Pauli 1 Cor. XIV, 14*, ubi oratio dicitur esse triplex, una, quæ fiat *lingua*; altera, quæ *spiritu*; tertia, quæ *intelligentia*. Hinc observat, in Veteri quoque Testamento fuisse certas precandi formulas, earumque in numerum refert *Psalms Davidicos*. E Novi Testamenti tabulis ipsam profert *Orationem Dominicam*. Docet item ex Historiæ Ecclesiasticæ monumentis, semper Ecclesiæ placuisse adhibere in publico certas precum formulas. Tum ostendit utilitatem & prope necessitatem formularum publicarum, nec sine nota (§. 27) dimittit eos Ecclesiæ Batavæ Doctores, qui inde a viginti quinque annis invexerunt morem ex tempore fundendi preces e Cathedra sacra. Opponit his contrariam sententiam ipsius *Calvini*: in casibus tamen extraordinariis liberam precandi rationem concedens. Ceterum, cum multi sint, qui spernant formulas precum præscriptas, eorum argumenta recitat, recitataque refellit, accuratis adhibitis distinctionibus. Adducit denique pro formulis precum solennibus *Hornbeckium*, Patres Synodi Vesaliensis, A. 1568 habitæ, *Voetium*, *Amestium*, *Rivetum*, ejusque in Academia Lugdunensi Collegas, *Lud. Cappellum*, *Amyraldum*, *Bingbammum*, *Prideauxdum*, & *Marckium*: qui tamen singuli non in universum rejiciunt libertatem precandi interdum e proprio ingenio.

M. TULLII CICERONIS ORATIONES
*pro Archia, in Catilinam, post reditum, pro lege
 Manilia, pro Milone, emendatæ & illustratæ*
 a CHRISTOPH. AUGUSTO
 HEUMANNO.

Menaci, apud M. G. Griesbachium, 1735, 8.

Alph. 1 pl. 16 $\frac{1}{2}$.

Edidit Cl. Autor ante biennium *Ciceronis Orationem pro Milone*, quanta maxima poterat industria ab se recognitam & emendatam illustratamque: ac nos eam editionem recensuimus in *Actis A. 1733 Mens. Octobr. pag. 461 seq.* Divenditis exemplaribus cum recudi eam opus esset, octo adjunxit alias *Orationes* summi Oratoris, quas dudum pari diligentia pertractarat, illam videlicet *pro Archia, quasuoꝛ Catilinarias, duas post reditum habitas, & celebratissimam illam pro lege Manilia.* Non autem solum hic iterum exhibet luculentam illam Præfationem ad *Milonianam*, verum etiam octo ceteris præponit longum præloquium, in quo de singularum harum *Orationum* pretio differit, eosque, qui antea fuerant in eas commentati, nominat, suum simul expromens de singulis iudicium. Colophonem huic præloquio imponit *Livii* narratio de morte *Ciceronis*, quam *Seneca* pater posteritati conservavit, & quidem partim emendata, partim interpretationibus illustrata. Nostrum nunc esse putamus, cum Philologicarum, tum Criticarum Cl. Editoris Annotationum aliquot proferre specimina. Ac prioris generis hæc sunt. *Pag. 5 repetere* sensu neutrali, id est, redire vel regredi. Adjicimus locum *Virgilii Æn. VI, 241: Huc repetit.* *Pag. 7 humanitas*, id est, eruditio. *Pag. 8 periculum*, id est, actio forensis, *ein Processi.* *Pag. 27 existere*, id est, provenire, in lucem prodire. *Pag. 40 rusticus*, id est, illiteratus, indoctus. *Pag. 61 nequissia*, id est, inertia, qua quis non est idoneus ad munus suum rite obeundum. *Pag. 85 impertunus*, id est, crudelis. *Pag. 92 regius*, id est, tyrannicua.

cus. Pag. 99 *perterritescere*, sensu neutrali. Pag. 101 *res publica*, id est, utilitas reipublicæ. Pag. 122 *beatus*, id est, dives. Pag. 129 *superare aliqua re*, neutraliter, id est, abundare. Pag. 140 *resistere*, id est, subsistere, remanere. Pag. 143 *prælium commissum*, id est, prælium inælitum, *de nun angegangene oder angefangene Schlacht*. Pag. 167 *audire aliquem*, id est, audire de aliquo. Pag. 226 *non modo*, id est, non dicam. Pag. 328 *cum pro cum tamen*: qua occasione Noster locum aliquem *Livii* interpretatur, qui admodum male habuit Criticos. Pag. 397 *verus*, id est, æquus. Pag. 411 *cupidus*, id est, avarus. Quid sit Latinis *suo jure*, docetur pag. 409. Quid sit *arbitria funeris solvere*, pag. 294. Non *Ciceronem*, (*Orat. III Catil. Cap. V.*) sed *Sallustium*, verum protulisse & sincerum exemplar *Epistolæ Catilinæ*, ostendit Noster pag. 151. Idem pag. 104 discrimen explicat inter *Gallicus & Gallicanus, Hispanus & Hispaniensis, Græcus & Græcensis*. De phrasi hac: *Latet mihi*, sententiam exponit suam pag. 75 & 282. Arbitratur videlicet, defendi eam auctoritate *Ciceronis* haudquaquam posse, ac duo loca *Ciceronis*, in quibus ea exstare creditur, perperam adduci ad id probandum. *Latet me* vero dici posse concedit per Græcismum. Pag. 45 defendit scripturam veterum Codicum, in *Orat. pro Archia Cap. XI* pro *hortatur sum* habentium *ἀρχαίως ἔhortαυ*. Pag. 43 statuit, *Livio* haud injuria tributam esse stili Patavinitatem. Pag. 42 *Epigramma* in *Orat. pro Archia* non significare censet id, quod Poetæ vocant eo nomine, sed inscriptionem prosaicam: quales *Græterus* in illustrissimo suorum Operum exhibuit. Venimus ad Criticas Annotationes, & primo loco docemus, plura ex his Orationibus rejecta esse a Cl. Editore Glossemata. E. g. *Orat. I Catil. Cap. V n. 10* hoc par verborum exterminat: *suorum comitum*; & *Cap. VI n. 3* hæc verba, quæ valde cruciarunt Criticos: *quod privatarum rerum dedecus non hæret in fama?* ab aliena profecta esse manu, nihil dubitat. E corruptis quoque harum Orationum locis pauca producemus una cum Cl. Editoris emendatione. *Gravius Orat. II Catil. Cap. II* cum ita e MStis edidisset:

disset: *quam amare in pretexta calumnia coperat, falsus est, non esse sanum hunc locum, sed non excogitavit correctionem. Noster docet, pro calumnia scribi oportere alumnum, addens, alumnum dictum olim fuisse servulum, domi natum, domino eximie carum. In Orat. II Catil. Cap. IV pro: aliis fructum libidinum, aliis mortem parentum, pollicebatur, ita reponit: aliis fructum libidinum, mortem parentum, pollicebatur, hoc est, pollicebatur, se auxilio futurum, ut, necatis parentibus, patrimonio suo possent potiri ac frui. In Orationis ejusdem Cap. X pro seminarium Catilinarium ponit seminarium Catilinarum, hoc est, ager, e quo multi sunt proventuri Catilinæ. In Orat. pro Lege Manilia Cap. VIII perobscurum quendam locum illustrat, pro fuisse scribens fugisse, & hujus scripturæ vestigia demonstrans in vetusto quodam Scholiaste. Similis occurrit crux Criticorum in Cap. IX, ubi nullo sensu legitur: Atque ita reputo. Rescribit Noster: Atque ita fore puto. Commemoramus ante, quam hinc discedimus, in exitu Præfationis a Cl. Viro promitti similem editionem trium Orationum Ciceronis Cæsarianarum, quas vocant veteres Grammatici, earum scilicet, quas pro Dejotaro, pro M. Marcello, & pro Ligario, habuit. Denique nescire Lectores nostros nolumus, hoc ipso tempore prodire in publicum confectam ab eodem Autore versionem harum Orationum Germanicam.*

ANT. BLACKWALLII DE PRÆSTANTIA
Autorum classicorum Commentatio. Latine vertit, atque Animadversionibus instruxit, GEORG. HENR. AYRER. Accedit ejusdem Dissertatio de Comparatione eruditionis antiquæ ac recentioris; itemque JOANNIS LUCÆ, de Monumentis publicis Latine inscribendis,
Oratio.

Lipsiæ,

Lipsiæ, apud Jacobum Schusterum, 1735, 8 maj.

Alph. 1. pl. 10.

Cum ipse egregio humanitatis in literas amore esset affectus doctissimus harum lucubrationum Interpres & Editor, quo magis eo etiam alios accenderet, publicatas eas cum omnibus instituit communicare. Nactus enim elegantem libellum, Anglice conscriptum, hoc titulo: *An Introduction to the Classics, containing a short Discourse on their excellencies and directions, how to study them to advantage, by Antony Blackwall. The fourth edition. London, 1728,* quem enarravimus antea in *Supplem. Actor, Tom. X Sect. IX pag. 430 seq.* & studiosus nimirum illius etiam sermonis, & Britannorum antea in peregrinatione hospes, diligere cepit Scriptoris illius ingenium, his ipsis studiis, & mirifica veterum librorum admiratione, flagrantissimum. Quamobrem Latine, concinno castigatoque sermonis genere usus, vertit; quæ secundo libelli Volumine traderentur, præcepta Rhetorica, tanquam inter nostrates multa Scriptorum celebratione protrita, haud sane improbando iudicio, refecavit: exemplarium veterum fidem in omnibus *Blackwallii* dictis sedulo exquisivit & produxit, recentibus exemplis, multimoda lectione, & optimis literis, pleraque collustravit: & quæ magno opere facere ad quæstionem eam viderentur, non copiose minus adjecit, quam accurate. Inscriptit totam eam operam honori atque nomini Illustrissimi adolescentis, *Lud. vici Sigfridi*, Comitum Vicedomini *ab Eckstadt*, cui nostra in Academia, splendidissimo probatæ indolis, acuti ingenii, virtutisque avitæ, specimine, literarum studiis operam navanti, comes ipse Vir doctus & custos additus est. Qua in re vetustis exemplis, *Reineri Reinccii*, Viri mirifica olim doctrina præditi, neque unquam Germaniæ pœnitendi, aliorumque multorum, probandus est, qui, cum eam Reipublicæ operam, in custodiendis nobilissimis adolescentibus, exhiberent, simul literarum studia scriptis adjuverunt suis. Defenderat autem *Blackwallius* primo Græci sermonis & Latini, præ Anglico atque alio quovis hodierno, præstantiam. Deinde veterum Scriptorum præclara ingenia, summa studia, & illustrem in scribendo curam, prædicaverat

&

& comprobaverat exemplis. Mox perspicuitatis laudem, illis fere singularem, præ nostris hominibus, asseruerat. Subsidia etiam doctrinæ, illorum temporum peculiaria, ostenderat: simul acutum eorum in concinnitate sermonis & numero iudicium, & usum ex illis petendum insignem, in omni vita, sive ad Rempublicam accedas, sive verum atque honestum umbraticus secteris, sive Sacris Literis legendis intentus sis denique, commendaverat. Postremum docuerat, quis in illis legendis tenendus sit modus, atque quo sit ordine procedendum, quæ hæc in re tibi conquirenda præsidia, & qui recentiorum e numero eorum simillimi, atque adeo fiat maxime legendi. Quæ omnia *Ayrenus* noster Capitibus suis distinxit, & Animadversionibus illustravit. Atque ea in re ita est versatus, ut *Blackwallii* de Græci Latinique sermonis præstantia sententiam multorum testimoniis confirmaret, in quibus & *Gabriel Barrus*, qui diras imprecatus est illis, si qui futuri essent, qui sua scripta Latina vulgari sermone redderent. Quod de Anglica lingua adhuc imperfecta factus erat Autor Anglus, id aliarum etiam exemplo comprobat Noster; atque in reliquis eadem diligentia, eisdemque rei librarie copiis, utitur. Hac disquisitione absoluta, cum hujus fere libri argumentum totum ad eam quæstionem pertinere animadverteret, super qua jam olim eruditi disceptarunt, antiqui Scriptores, an recentiores, primas literarum in gloria teneant? Dissertationem adjecit *de Comparatione eruditionis antiquæ & recentioris*. Qua mediam viam ita instituit, ut, semper vetustatis obtrectatores fuisse, & laudatores semper, monstraret: *Tassoni*, *Perraltii*, aliorum, hanc in rem scripta percenseret, neque improbatas iis omnibus, quæ Gallus alter disputaverat, neque defensas iis, quæ ab ludere palam est. Post illa quandam hujus controversiæ historiam contexit, & suum ad extremum iudicium, medium quodammodo inter illos disceptantes, adjecit. In fine Operis recusa est *Joannis Luca de Monumentis publicis Latine inscribendis Oratio*. Hæc omnia, ut singulari cura sunt instituta elucubrataque, ita non est dubium, quin optimis literis magno usui sint futura.

THEO.

MENSIS OCTOBRIS A. MDCCXXXV. 473

THEOLOGIE SOHARICÆ SPECIMEN;
Autore GOTHFR. CHRISTOPH. SOM-
MERO, *Gothano.*

Gothæ, 1734. 4.

Plag. 19.

Clarissimus Autor, Theologiam Christianam cum veteri Judaica amice convenire, monstraturus, nonnullos fidei Articulos fundamentales, de imagine Dei, de peccato originis, de Christo, ejusque persona, officio, regno, de animæ post mortem statu, de resurrectione & vita æterna, in hoc specimine exhibet, cui simile integrum Systema pollicetur. Illo autem non modo successio doctrinæ salutaris, per Secula Christi nativitatem proxime antecedentia, eandemque mox excipientia, demonstrabitur, errores hodiernorum Judæorum corrigentur, & veritas ipsa ab oppugnationibus reliquorum puræ & veræ religionis hostium vindicabitur. Et methodo quidem hac utitur, ut thesin aliquam Theologicam præmittat, eamque dein ex *Zohare*, antiquissimo Judæorum monumento, & veterum Rabbiorum testimoniis, probet. Cum vero liber ille, ex quo, ceu præcipuo fonte antiquæ orthodoxiæ, hanc ejus partem derivavit, in dubium vocetur, de ejus autoritate in Præfatione ample differere instituit, & de nominis ratione, de duplici *Zohar*, antiquo & novo, de illius ætate, de Autore, R. *Siméon Ben Jochai*, de stilo, libri argumento, versione, at imperfecta *Knorrii a Rosenroth*, & aliis quibusdam specimenibus versionis *Zoharicæ*, agit. Qua occasione *Conradi Ottonis*, Linguae Hebraicæ Professoris Altorffini, Ex-Judæi, fidem Christianam aliquamdiu professi, tandem vero ad religionem paternam refugæ, librum, quem occultorum detectionem inscripserat, animo tamen in Christianos maligno & fraudulento, pag. 16 percenteret. Ceterum multis Scripturæ Veteris & Novi Testamenti locis lucem in hoc Opere affundere conabitur, & præsentis exquisitas varias Observationes attulit, quarum nonnullas annotabimus. Nempe pag. 35, 36, 37, docet, quid vox *Metatron* Judæis

000

signifi-

significet. *Pag. 42, 43, 46, 49 seq.* quid de *Schechina* veteres Judæi tradiderint, fuse exponit. *Pag. 40* aquarum in Festo Tabernaculi effusionis sensum mythicum profert. *Pag. 44.* antiquitatem *Zoharis* ex libris Cabbalisticis, qui in eo occurrunt, non labefactari, contra dissentientes monstrat, ibique, *Psal- mum II* de Messia a veteribus Judæis intellectum fuisse, probat. *Pag. 55* Sefhirarum mysterium recenset, quod tamen jam in Præfatione, adjectis duabus Iconibus arboris Cabbalisticæ, copiose & erudite fecerat. *Pag. 87* de Messie adventuri signis Judæorum sententiam, simulque *Zoroastris*, *Perseæ*, de eo vaticinium, allegat. *Pag. 93*, per duplicem Messiam quid veteres Judæi designarint, ostendit. *Pag. 123* convivii justis in cælo parandi sensum parabolicum monstrat. Ceterum optamus, ut doctus Autor consensum illum veteris Ecclesiæ Judæicæ cum religione orthodoxa, in ceteris fidei capitibus, quem nonnulli exiguo loco habent, porro, justis cautionibus adhibitis, demonstrare conetur.

MEMOIRES POUR SERVIR A L'HISTOIRE, &c.
h. e.

COMMENTARII, HISTORIÆ CELEBR-
rimorum in Republica Literaria Virorum inservien-
tes. Accedunt Catalogi Librorum, a singulis edi-
torum, de iisque judicia.

Tomus XXI, XXII & XXIII.

Lutetiæ Parisiorum, apud Briassonium, 1733, 8.

Tomus quisque habet plag. 18, & totidem plag. dimid.

Accedite huc, Lectores, qui copiosius descriptam legere ge-
stitis vitam, ac simul cognoscere scripta, *Calii Secundi Cu-
rionis*, m. A. 1569 d. 24 Nov. *Jo. Francisci Buddei*, m.
A. 1729 d. 19 Nov. *Nicolai Rigaltii*, m. A. 1654 Mens.
Aug. *Nicolai Sagundini*, qui in Seculo XV vixit, sed cujus
annus mortis est incognitus; *Jo. Fronsonis*, m. A. 1662 d.
17 April.

MENSIS OCTOBRIS A. MDCCXXXV. 475

17 April. *Angeli Rocca*, m. A. 1620 d. 8 April. *Stephani Doleti*, ob Atheismum combusti A. 1546 d. 3 Aug. *Jo. Franc. Regnardi*, m. A. 1709 Mens. Sept. *Bessarionis*, Cardinalis, m. A. 1472 d. 18 Nov. *Jo. Halesti*, m. A. 1656 d. 19 Maji; *Jo. Lud. Vivis*, m. A. 1540 d. 6 Maji; *Fortunati Scacchi*, m. A. 1643 d. 1 Aug. *Lud. Boivini*, m. A. 1724 d. 22 April. *Uberti Foheta*, m. A. 1581 d. 5 Sept. *Egidii Andrea de la Roque*, m. A. 1687 d. 3 Febr. *Matthaei de Larroque*, m. A. 1684 d. 31 Januarii; *Marquardi Freberi*, m. A. 1614 d. 13 Maji; *Dau. Whitby*, m. A. 1726 Mens. Majo; *Emanuelis Scheistratii*, m. A. 1692 d. 6 April. *Davidis Martini*, m. A. 1721 d. 9 Sept. *Ponti Thiardi*, m. A. 1625 d. 23 Sept. *Helii Ecbani Hessi*, m. A. 1540 d. 5 Oct. *Bartholomaei Facii*, m. A. 1467; *Francisci Carpentarii*, m. A. 1702 d. 22 April. *Luce Ducherii*, m. A. 1685 d. 29 April. *Laur. Pignorii*, m. A. 1631 d. 13 Junii; *Phil. Cluverii*, m. A. 1623; *Joannis Balesdens*, m. A. 1675; *Jac. Pelvarii*, m. A. 1582 Mens. Julio; *Roberti Garnierii*, m. A. 1590; *Nic. Hier. Gundlingii*, m. A. 1729 d. 16 Dec. *Epiphanius Ferdinandi*, m. A. 1638 d. 6 Dec. *Jacobi Zeni*, m. A. 1481; *Eduardi Pcockii*, m. A. 1691 d. 10 Sept.

In altero horum Tomorum vita sistitur *Gilberti Genebrardi*, m. A. 1597 d. 16 Febr. *Francisci Pinssontii*, m. A. 1691 d. 10 Oct. *Ant. Deusingii*, m. A. 1666 d. 29 Januarii; *Adami Blacvodaei*, m. A. 1613; *Burchardi Volderi*, m. A. 1709 d. 28 Martii; *Jo. Druffi*, m. A. 1616 d. 12 Febr. *Franc. Sansovini*, m. A. 1586; *Nic. Hug. Menardi*, m. A. 1644 d. 21 Jan. *Aelii Everardi Vorstii*, m. A. 1624 d. 22 Oct. *Adolphi Vorstii*, m. A. 1663 d. 8 Oct. *Jo. Gelidae*, m. A. 1558 d. 9 Febr. *Jac. Cassagnei*, m. A. 1679 d. 19 Maji; *Isaaci Newtoni*, m. A. 1727 d. 30 Martii; *Varini Favorini*, m. A. 1537; *Scipionis Carteromachi*, m. A. 1513 d. 16 Octobr. *Pauli Tallemantii*, m. A. 1713 d. 30 Julii; *Francisci Tallemantii*, m. A. 1693 d. 6 Maji; *Jo. Theodori Schenckii*, m. A. 1671 d. 21 Dec. *Francisci Godwini*, m. A. 1633 Mense Aprilis; *Barthol. Anuli*, m. A. 1565 d. 21 Junii; *Jac. Billii*, m. A. 1581 d. 25 Dec. *Jo. Marshami*, m. A. 1685 d. 25 Maji; *Guil. Ballonii*, m. A. 1616; *Ant. Poffevini*, m. A. 1611 d. 26 Febr. *Jo.*

476 NOVA ACTA ERUDITORUM

Franc. Vaillantii, sive *Valentis*, m. A. 1708 d. 14 Nov. *Nic. Cifneri*, m. A. 1583 d. 6 Mart. *Rob. Burbillii*, m. A. 1641; *Eduardi Brerewodi*, m. A. 1613 d. 4 Nov. *Johannis d'Aubry*, m. A. 1667; *Antonii Sadeelis*, m. A. 1591 d. 23 Febr. *Arnaldi Pontaci*, m. A. 1605 d. 4 Febr. *Josephi Mariae Suarefii*, m. A. 1677 d. 8 Dec. *Nic. Durandi Villagagnonis*, m. A. 1571 d. 9 Januarii; *Laur. Humfredi*, m. A. 1590 d. 11 Febr. *Casp. Conzarenii*, m. A. 1542 d. 24 Aug. *Petri Ryerii*, m. A. 1658 d. 6 Nov. *Augerii Gislenii Busbequii*, m. A. 1592 d. 28 Oct. *Elia Arbmoli*, m. A. 1692 d. 26 Maji; *Jeremie Drexelii*, m. A. 1638 d. 19 Aprilis; *Mart. Ant. Delrii*, m. A. 1608 d. 19 Oct. *Lud. Cappelli*, & Senioris, qui mortuus A. 1586 d. 6 Jan. & Junioris, m. A. 1658 d. 18 Junii; *Jacobi Cappelli*, m. A. 1624 d. 7 Sept.

In tertio horum Tomorum descripta exstat Vita *M. Ant. Cappelli*, m. A. 1625 Mense Septembri. Fuit hic Ordinis Minoritarum Monachus, ac tempore excommunicationis Reipublicæ Venetæ A. 1606 scripsit pro Republica illa contra Papam, *Paulum V*, sed postea in castra Papæ rediit, proque defendenda Pontificis majestate multa edidit. Ac Dissertationem ejus *de Appellationibus Ecclesie Africanae ad Romanam sedem* recudi curavit, suæque *Introductionis in Historiam Literariam Theologicam Tomo III pag. 41 seq.* inseruit S. Rev. *Pfaffius*, multisque Notis & Observationibus illustravit, passimque refutavit: cujus quidem rei notitia ad Cl. Autorem nostrum non pervenit. Sequitur Vita *Georg. Henr. Gazii*, Superintendentis Lubecensis, m. A. 1729 d. 25 Martii. Hujus hic memorantur centum & quinquaginta duo scripta, quibus addendæ plures ejus *de Selneccero* Dissertationes. Describitur hinc Vita *Adami Littletoni*, Theol. Doct. & Prodecani Westmonasteriensis, m. A. 1694 d. 1 Julii; *Ubbonis Emmii*, primi Rectoris Academicæ Groningensis, m. A. 1625 d. 9 Dec. *Olivierii Maillardii*, Monachi Minoritæ, m. A. 1502 d. 13 Junii. Fuit hic Concionator zeli multum, scientiæ perparum, habens, ac sæpe ita auditores alloquens: *Invito vos ad omnes diabolos*. Sermones ejus sacri sunt fabularum pieni ac nugarum. Indulgentias tamen rejecit, his usus verbis in una Concionum suarum:

Suntne

Suntne hic portatores Bullarum? Certe ibi est magnus abusus, & miror, quod Prælati non opponant remedium. Durandus dicit, quod de Indulgentiis nihil habemus certum in Sacra Scriptura. Legatis Basilium, Hieronymum, Augustinum: nihil dicunt de Indulgentiis. Ita dicunt doctores moderni, & asserunt, quod materia Indulgentiarum semper fuit dubia. Sed diceret aliqua mulier: Pater, ego nescio, si sine bonæ: nonne melius est capere, postquam Episcopus misit? Credo, quod capiunt partem suam, & omnes sunt fures. Heu! Sunt aliqui Bullatores, qui dicunt, quod, si scirent, quod pater eorum (Indulgentias) non cepisset, nunquam orarent pro eo. Ad omnes diabolos. Ejus increpationis publicæ en hoc exemplum: Estne pulchrum, quod uxor unius Advocati, qui emit officium suum, & non habet decem Francos in redditibus, vadat sicut una Principissa, & quod talis portet aurum in capite, & in collo, & in zona. Vos dicitis, quod hoc est secundum statum vestrum. Ad omnes Diabolos status ille, & tu ipsa. Et vos, Domine Jacobe, absolvitis eas in tali statu, & tam leviter. Dicitis forte: Maritus noster non dat nobis tales vestes, sed nos lucratur ad penam nostri corporis. Ad triginta mille diabolos talis pena. Sequitur Vita Alexandri Piccolominei, Polyhistoris. Nam non solum linguarum Latinæ, Græcæ, & Hebraicæ, peritus erat, sed etiam Theologiæ, Jurisprudentiæ, Medicinæ, Philosophiæ, & Matheseos. Factus est Archi-Episcopus Patrensis, ac dein Coadjutor Archi-Episcopi Senentis, decessitque A. 1578 d. 12 Martii. Primus Italico sermone scripsit de argumentis Philosophicis: id quod ei vitio vertitur, injuste quidem, a Joanne Imperiali. Edidit præstantissimas Comædias. Indignus vero sacra ejus persona liber est, quem de sexu muliebri emit, docens quippe in eo Nasonianam amandi artem. Qui sequitur, Franciscus Piccolomineus, m. A. 1604, Professor Philosophiæ in pluribus Academiis fuit per tres & quinquaginta annos. Ex Andrea Theveti, Franciscani Monachi, magni peregrinatoris, m. A. 1590 Mense Nov. vita cognoscimus, eum esse referendum inter literatos judicio carentes. Numerari idem solet

inter doctos impostores. Certe libri ejus sciantur falsissimis narratiunculis. Vita sequitur *Guil. Cambdeni*, in cœlibatu mortui A. 1623 d. 9 Nov. Ejus Descriptiones Angliæ, Scotiæ, & Hiberniæ, ita inter se differunt, ut prima sit optimæ notæ, altera mediocris, tertia minimæ bonitatis. Quare Poeta quidam ita cecinit:

*Perlustras Anglos oculis, Cambdene, duobus,
Uno oculo Scotos, cæcus Hibernigenas.*

Antonius Sberley, magnus miles, mortuus paulo post annum 1631, edidit aliquot Itineraria. Ejus frater, *Thomas Sberley*, m. A. 1627 d. 23 Julii, in itinere suo Persico transit ad sacra Romana, missusque a Rege Persarum A. 1604 Legatus in Europam, non solum ab Imperatore *Rudolpho* ornatus fuit titulo Comitis Sacri Romani Imperii, sed etiam Romæ a Papa, *Paulo V*, magnifice habitus. Nihil cum scripserit, tamen ob fratrem suum modo laudatum, & ob fata sua singularia, huc translata est historia ejus a Cl. Autore nostro, *Niceronio*. Sequitur *Vita Stephani Pavillonii*, Advocati generalis Parlamenti Parisiensis, & Collegæ Academiæ Francicæ, m. A. 1705 d. 10 Januarii; *Thomæ Cornetii*, Tragici & Comici excellentis, m. A. 1709 d. 9 Dec. *Hieronimi Bignonii*, Advocati generalis Parisiensis Parlamenti, & primarii Regis Bibliothecarii, qui in Epitaphio vocatur *eruditorum princeps & pater*, m. A. 1656 d. 7 April. *Jo. Maldonati*, Jesuitæ, Professoris Salmanticensis, hinc Parisiensis, multum agitati vexatique, quod doctrinam de immaculata conceptione Mariæ non habebat pro Articulo fidei, m. A. 1583 d. 5 Jan. cujus omnia Opera post mortem demum ejus fuerunt edita; *Rudolphi Agricola*, m. A. 1485 d. 28 Oct. *Nicolas Faureti*, m. A. 1646 Mens. Sept. *Robertus Creyghtoni*, Episcopi Bathensis in Anglia, m. A. 1672 d. 21 Nov. *Petri Martyris Angleriensis*, Protonotarii Apostolici, mortui circiter annum 1525; *Petri Martyris Vermilii*, m. A. 1562 d. 12 Nov. Notatu dignum, *Petrum Martyrem* fuisse utriusque prænomen in Baptifino acceptum. Sequitur *Vita Ludovicæ Labæe*, m. A. 1555, cujus exstant Opera poetica, fœminæ pulchritudine & eruditione pari, sed minus castæ, sui tamen corporis copiam facientis
potilli-

potissimum literatis hominibus; *Julii Casaris Scaligeri*, m. A. 1558 d. 21 Oct. *Josephi Justi Scaligeri*, m. A. 1609 d. 21 Januarii; *Jo. Ludovici Guezii Balzacii*, m. A. 1654 d. 18 Febr. *Joannis Pricai*, m. A. 1676; *Nicolai Lloydii*, m. A. 1680 d. 27 Nov. *Dionysii Salvagnii Boessii*, Consilarii Status Regis Galliarum, m. A. 1683; *Jo. Geneſii Sepulveda*, m. A. 1572; *Thomæ Brownii*, Medici, auctoris *Religionis Medici*, m. A. 1682 d. 19 Oct. *Thomæ Brownii*, sive *Brunonis*, Theologi, qui *Dissertationem de Therapeutis Philonis* edidit, m. A. 1673 d. 6 Dec. *Francisci Bernerii*, magni Mogolis Archiatri, qui pluribus scriptis exposuit novissimam Mogolici regni historiam, itemque *Compendium* emisit *Philosophiæ Gassendianæ*, m. A. 1688 d. 22 Sept. *Joannis Bernerii*, Medici, qui, cum scripsisset *Anti-Menagiana*, a *Menagio* vocatus fuit *antagonista levis armaturæ*, m. A. 1698 d. 18 Maji; *Gabr. Faerni*, m. A. 1561 d. 17 Nov. *Guil. Estii*, Theologi Academiæ Duacensis, m. A. 1613 d. 20 Sept. *Christophori Davenportii*, Franciscani Monachi, & Regiæ Angliæ Capellani, m. A. 1680 d. 31 Maji; *Ludovici Dureti*, *Caroli IX*, Regis, Archiatri, m. A. 1586 d. 22 Januar. *Henrici Bluntii*, m. A. 1682 d. 9 Octobr. cujus filii fuerunt *Thomas Pope-Blount*, cujus notissima est *Censura celeberrimorum Auctorum*, & *Carolus Bluntius*, plurium libellorum scriptor, qui, cum cupita conjuge potiri non posset, A. 1693 se ipse interfecit. Claudit hoc agmen *Petrus Gyllius*, m. A. 1555.

LETTRE CRITIQUE SUR LE DICTIONNAIRE
de BAYLE.

h. e.

EPISTOLA CRITICA DE DICTIONARIO
BÆLIANO.

Hagæ Comitum, 1732. 12.

Plag. 20.

Quam nactus sit Epistolæ hujus componendæ occasionem, exponit Auctor nobis incognitus in Præfatione. Cum scilicet *Animadversiones* edidisset in *Dictionary Morerianum*

num, & quidem A. 1719 in *primum* ejus *Tomum*, A. 1720 in *secundum*, & A. 1721 in *tertium*, ibique libere judicasset, in *Balii Dictionario* multa reperiri in Atheorum gratiam scripta, multa item obscœna, ac scripsisse eum odio accensum erga Pontificios & amore erga Reformatos, nullum denique facere discrimen inter Historicos, adeoque sæpe niti testimoniis fide indignis; quidam id ipsi vitio vertit, contendens, paucissimos esse nœvos in *Baliano* Opere. Noster igitur, contrarium demonstraturus, hanc A. 1725 ad eum dedit Epistolam, quam publico nunc subjicit conspectui, ut omnibus appareat, permultos celebratissimo illi Operi inesse errores. Quæ si benevole excepta fuerit, integrum se Opus editurum esse promittit *Animadversionum criticarum in Balianum Dictionarium*.

Ac sane multa hic deprehendimus, quæ falso *Balius* tradidit: e quibus potiora nominabimus. *Fabrum* quidem, Stapulensem, scribit Doctorem fuisse Facultatis Theologicæ Parisiensis. At Noster clarissimis probat argumentis, id falsum esse. Quamquam facile ignoveris *Balio*, ubi ex Autore nostro didiceris, eundem errorem errasse *Car. Molinaum*, *Bezam*, *Sammarthbanum*, *Spondanum*, *Dupinium*, *Rich. Simonium*. Addit vero & hunc errorem *Balius*, *Fabrum* illum titulo suo Theologico privatum fuisse ob doctrinas hæreticas. Quanto partium studio flagret *Balius*, Noster demonstrare studet a pag. 50 usque ad pag. 109 e solo Articulo de *Bracheto Milletierio*. Quia enim is, cum antea Sacerdos Reformatorum fuisset, transiit in castra Pontificia, ideo pessima quæque de eo literis mandasse *Balium*. Eodem modo se gessisse eum in *Historia Natalis Bedæ*, *Cayeti*, *Andree & Antonii Goveanorum*, *Antonii Arnaldi*, *Ludovici Abellii*, *Florimundi Remondi*, diffusissime ostenditur doctissimeque. Certe de *Remondo* dissegitur pag. 329 - 410, ubi & de vita scriptisque ejus copiose exponitur, ac rursus pag. 435 - 444. Hæc ipsa vero copia ostendit, nimis propensum esse nostrum Autorem in Pontificios, nec ipsum carere suæ partis amore ac studio. Præterea annotantur hic falsæ *Balii* narrationes de *Mose Amyraldo*, de *Joanne Agricola*, de *Beza*, de *Goulartio*, de *Margarita Valesta*, Regina Navarræ, aliisque, quorum nomina exhibet præmissus Index Alphabeticus.

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Novembris Anno MDCCXXXV.

JOANNIS HARDUINI, E SOCIETATE
Jesu, Opera varia, cum Indicibus & Ta-
bulis æneis.

Amstelodami, apud Henricum du Sauzet, &
Hagæ Comitum, apud Petrum de Hondt, 1733, fol.

Alph. 8 pl. 15.

Notius est inter eruditos *Joannis Harduini* nomen, quam ut multis verborum lenociniis a nobis commendari debeat: notiora etiam sunt ejusdem Viri doctissimi in Republicam literariam merita, quam ut nunc commemoranda videantur copiosius. Sed, quod summis quibusque ingeniis proprium quasi est, ut, via, quam terunt omnes, relicta, in avia delabantur, & ingeniosis magis, quam veris, Commentationibus nomen suum eruditorum multitudini quærant eximere, idem in *Harduino* observari, is demum in dubium vocabit, qui laudati Viri monumenta, plus ingenii, quam soliditatis, præ se ferentia, nunquam evolvit. Declarant id, quod jam nunc diximus, & confirmant Opera hæc varia, ex quibus summi Viri ingenium mirabile clarissime perspicitur. Cui rei ut nos fidem faciamus, pro instituti nostri ratione brevissimis indicabimus, quæ in hoc Volumine contineantur *Harduini* Opera, & quid singulis fere insit mirifici. Primum locum occupant

Ppp

Asheii

Athei detecti, quorum in numero Autor omnes illos reputat, qui, ubi de Deo differunt, nunc eum ut realitatem, nunc ut ens præcise, nunc ut verum, ut bonum, ut pulchrum, ut rectum in genere, ut essentiam omnium essentiarum ac veritatum, ut illud, quod decet, vel quod necesse est esse, considerant, & ad hæc omnia complectenda nomen adhibent *infinite*, vel *ens infinite perfectam*. Quod licet multi doceant Philosophi, tamen *Harduinus* ex ingenti eorum numero undecim selegit, eosque non ex Reformatis aut Lutheranis, quoniam hi in Gallia non habent libertatem sacra peragendi, sed ex Pontificiis & suæ Ecclesiæ addictis, ad unum omnes. Sunt autem frequentes *Cornelius Jansenius*, *Ambrosius Victor*, sive *Andreas Martin*, *Ludovicus Thomassinus*, *Franciscus Malebranchius*, *Paschasius Quesnel*, *Antonius Arnauldus*, *Petrus Nicolle*, *Blasius Pascal*, *Renatus Cartesius*, *Antonius le Grand*, *Silvanus Regis*. Ex horum virorum scriptis variis Autor ea decerpit, ex quibus eos Atheismi convinci posse judicat, & ipsi tractationi singularem Indicem adjecit, ex quo, tanquam summario, Dogmata Philosophorum illorum cognosci possint, in hoc Opere sigillatim notata. His Atheis proxime subjunguntur *Reflexions importantes, qui doivent se mettre à la fin du Traité intitulé Athei detecti*, ubi cum primis id agit Noster, ut *Cartesianam* Philosophiam Atheismi suspectam reddat. Sequitur *Platon expliqué, ou Censure d'un écrit de M. l'Abbé Fraguier, inséré par M. l'Abbé d'Olives, dans la Traduction des Entretiens de Cicéron sur la nature des Dieux*. Eo opera Autoris in hoc Volumine spectat, ut ostendat, *Platonem* non solum a Polytheismo non liberum, sed ejusdem autorem esse ac propugnatorem. Nam, licet interdum vocem *Deus* in singulari usurpet Philosophus, tamen, id non nisi de multis Diis capiendum, complures alii ejusdem *Platonis* loci, qui pluralem habent numerum, *Harduino* comprobare videntur, qui & erroribus annumerat, quando titulus libri primi *Mosaici Genesis* de creatione mundi explicatur, propterea quod ex mente Vulgati nihil aliud notet, nisi *Genealogiam Patriarcharum*, quemadmodum liber *Mosis* secundus

Pag. 259.

273.

276.

dus vocatur *Exodus* ab exitu Israelitarum ex Ægypto. Unde, quando in Codice MS^{to} adductus liber inscribitur *γένεσις νόσ-
μα*, hanc inscriptionem existimat profectam ab homine *Pla-
tonismo* imbuto. Quarto loco comparet *Pseudo-Virgilius*, Pag. 280.
 sive *Observationes in Æneidem*. Negat, ingenio, ni fallimur,
 plus justo indulgens, *Harduinus*, *Æneidem* a *Virgilio* scriptam
 esse, & suæ opinionis has fere rationes initio profert. De-
 liberatum fuisse *Virgilio*, post edita *Georgica* prodere car-
 mine res gestas non *Ænea*, sed *Cæsaris Augusti*. Jam vero
Georgica anno U. R. 735 scripta esse, cum *fulminaret Augu-
stus Euphratem bello*, ut ipse canit Poeta: & *Virgilium*, teste
Plinio, anno U. R. 740, vel eodem illo anno, ut Scriptor ejus vi-
 tæ vetustus memorat, obiisse. Itaque vel ante *Georgica*, vel
 intra quinquennium, *Æneidem* scriptam dici oportere, cum
Servius testetur, *Æneidem* opus esse annorum undecim.
 Deinde, si *Æneis Plinii* ævo exstitisset, illius sane mentionem
 fecisset, quia plus tricies *Georgica* & *Eclagam octavam* lau-
 det. Quando autem idem *Plinius Lib. VII Sect. XXXI* me-
 morat, Divum *Augustum* Carmina *Virgilii* cremari contra
 testamenti ejus verecundiam vetuisse, non potuisse, per Car-
 mina *Plinium* indicare *Æneidem*, quippe quæ Carmen potius
 dicenda sit; nam Carmen dici, quantæcunque magnitudinis sit,
 quod in unico versatur argumento, ut epicum poema quodlibet:
 Carmina vero dici, cum plura & disparia tractantur
 argumenta, ut in *Bucolicis* & *Georgicis*. Porro *Virgilium* in
Georgicis docere, Trojanos duce *Tisbono* in Italiam missos
 esse, at in *Æneide* profugi quidam sub *Ænea* id fecisse di-
 cuntur. Quæ vero veterum testimonia de *Æneide Virgilii*
 habemus, e. g. *Ovidii*, *Juvenalis*, *Statii*, *Silii Italici*, *Mar-
tialis*, *Propertii*, *Quintiliani*, &c. nec non Scriptorum Ec-
 clesiasticorum, æque supposititia judicat, ac Scriptores ipsos.
 Scripta igitur *Harduino* *Æneis* videtur post annum 1230, & 282.
 eo spectasse vatem unice, ut doceret, fato evenire omnia tam
 bona, quam mala, nihil esse, quod fati possit obistere. Cum- 283.
 que exemplum illustre, seu materia insignis quærenda fuisset,
 ubi ea fati potestas sola valuisset, Autori id suppeditasse cen-
 set

set victoriam Christianæ religionis de *Mosaica*, Christianis sacris Romæ receptis post excisum templum Hierosolymitanum, & civitatem sanctam succensam. Quam vatem comminiscitur convertisse in fabulam, ob eamque rem finxisse, pro Hierosolymis incensis, Trojam succensam; pro Christiana religione inde postea Romanam advecta a Christianis, Trojana Numina ab *Ænea* in Italiam post Trojam crematam deducta; pro Judaismo extincto & Synagoga abolita, *Turnum* occisum, & suspendentem se *Amatam* præ desperatione. Itaque hanc non Epicam proprie esse, in qua veram oportet esse actionem, sed totam Romanensem, ut Galli vocant, (*un pour Roman*) affirmat, etsi concedat, in sensu arcano veram proponi actionem. Ad vitia *Æneidos* refert fictum argumentum, fictas personas, res fictas, actionem geminam, non unam, quod justam excedat mensuram, & annum saltem integrum postulet, quod Numina, quæ in *Æneide* inducuntur, non sunt, ut in *Homero*, naturæ dona quædam insignia, sed mere ludicra & fabulosa, ut ligneolæ atque avtomatæ hominum effigies, (*des Marionettes*), quod Dii ex machina sæpissime oriuntur, quod scattet vocibus audacter fictis, inanibus epithetis, commutationibus casuum prorsus insulsis, solæcis denique, quæ vix tironi in scholis Grammaticæ vel Poeticæ magister ignosceret. Unde totum Carmen, Gallice prius exaratum, vocat prorsus inelegans, absque poesi vera, sola constans pedum mensura, sive structura, quam versificationem vocant, eaque persæpe barbara, obscura, plena verbis prorsus alienis, audaci commutatione casuum, contra Latini sermonis usum, tantum dissimile *Georgicis* opus, quantum æs auro distat. Quæ quidem omnia ita comparata sunt, ut faciliori negotio refutari possint, quam excogitata ab Autore videntur. Interim, ut, quæ dixit Noster, probet, singulos percurrit *Æneidos* libros, & ex iis Barbarismos, Solæcismos, Gallicismos, & id genus alia monstra, producit. Nos paucissima notabimus, ex quibus de reliquis facile judicari poterit. *Lib. I v. 5, Arma cano*, dictum putat imperite pro *bella cano*, idemque valere, ac si Gallice dicatur, *Je chante les piques & les mousquets. Vers. 7, terris & al-*

to, veretur, ut Latinum sit: *Vers.* 77, *Connubio jungam stabili*, solœcum appellat, quia in *connubio* secunda producitur ex verbo *nubo*. Ad *Vers.* 100 ita commentatur: *Verbum oppetere solitarius poni absque substantivo mortem & necem, barbarum est.* *Vers.* 202, *ante-malorum* ficta vox dicitur, pro *anteriorum malorum*, audacter, & *nove*, & *barbare*. *Vers.* 569, *Troja urbem* pro *urbem Trojam*, solœcum e Gallicismo pronuntiat, *la ville de Troie.* *Vers.* 657, *nata Priami*, inquit, *dictum barbarum est, non Latine, ut & Lib. II vers.* 527. *Est ea loquendi forma vulgaris Seculi decimi tertii.* *Lib. III vers.* 473, *vento ferenti*, pro *vento secundo*, dictum est *barbare*; nam quid est *ventus ferens*, nisi forte Gallicismus est? & *vers.* 475, *conjugio superbo*, epitheton puerile est, infusum præterea. Ad *vers.* 576 delirat *vates*, cum metri causa fortassis *liquefacta saxa*, dicit, pro igne percocta vel exusta. *Lib. IV vers.* 116 *confieri* ficta vox audacter, pro *confici*, sic metro cogente. *Vers.* 221 *Amantes* sine regimine positum absolute Gallicismus est, *des amans*. Ad *vers.* 229 ita: gravidam fuisse imperiis *Virgilio* ætate Italianam, quis intelligat? At re ipsa significat Pag 299. *vates*, id quod sua ætate cernebat, Christum in Italia regnaturum, plena ac veluti foeta regnis, sive diuisionibus, quæ essent diversis subjectæ Principibus, regno scilicet Neapolitano, Statu Ecclesiastico, Ducatu Medionalensi, Mantuano, Veneto, Genuensi, & aliis, eademque bellum assidue deposcente factionibus Guelforum ac Gibellinorum, quæ Seculo XIII Italianam quatiebant, circa annum 1228 ac deinceps. *Lib. V vers.* 436, *telis* pro *castris* dici, ratio non patitur: nec, *teis exire*, pro *eludere*, sive *evitare*, *leges Grammaticæ* sinunt. *Lib. VII vers.* 111, *penuria edendi*, pro *inopia ciborum edulium*, *crassus* Barbarismus est, metro cogente admixtus. *Vers.* 505, *pestis aspera*, pro *furia Alecto* exasperans occulte *ruflicos*, *barbara* & *obscura*, metri causa, oratio est. *Vers.* 543, *convexa per auras cæli*, dictum perquam inepte & inusitate, abusione vocis *convexa*, minime probabili. *Lib. VIII vers.* 3 quid est, quaerit *Harduinus*, *impellere arma*? ego quidem nescio. Si positum id est, pro *ut commovit* homines ad arma capeffenda,

dictum est obscure & barbare, non Latine. *Vers. 29. turbatus pectora bello*, Græcismus est; Latine loquentibus improbandus, ut Gallis Belgismus. *Vers. 72. Tyberi genitor*, pro Tybri pater, dictum inepte, metri causa, ut si de Episcopo dixerit, *Reverende genitor*, pro *Reverende Pater*. Ad *vers. 259 seq. In nodum complecti*, quid sit, nescio, *angere oculos*, insana oratio est: & *inherens inane* versus complementum. Angit guttur, & facit siccum sanguine: elidit autem oculos, scribi oportuit. *Lib. XI vers. 73. Lata laborum*, pro gaudens tali labore, non est oratio congrua, sed solius metri causa audacter projecta. *Lib. XII vers. 334 Thracia* pro *Thracia* dictum est æque impudenter, ac si quis *Galla* pro *Gallia* dixerit. *Vers. 609* acceptus hic mos e sacris libris. Judaicus enim ille mos fuit, *scissa veste* in lectu procedere. Sed, relicto *Pseudo Virgilio*, ad *Pseudo-Horatium* pergendum est. In his *Animadversionibus Criticis* Noster ostendere conatur, *Horatii Poeta nihil superesse genuinum præter Epistolas & Sermones*. Primum argumentum inde repetit, quod *Plinius*, qui solus ipsi instar oraculi habetur, nusquam commemorat *Odas Horatii*. Deinde ex ipso *Horatio* varios producit locos, ex quibus sibi perspexisse videtur, ipsum *Horatium* *Odas* sibi abjudicasse, e. g. quando *Lib. I Epist. I* initio sic canit:

*Prima dicte mihi, summa dicende Camena,
Mæcenas,*

ubi, interprete *Harduino*, prima *Camena* significat *Satyras*, sive *Sermones*, summa vero sive altera *Epistolas*. Præterea scribendi genus in *Sermonibus* & in *Epistolis* adeo dissimile esse putat *Lyrico* in *Odis*, difficillimum ut sit, in utroque unum eundemque vatem se cum pari virtute exercere. Et, quamvis

329. *Quintilianus Lib. X Cap. I*, *Horatium* *Lyricorum* fere solum esse legi dignum, judicet, tamen Noster non dubitat, mentiri *Fabium*, nisi de sua ipsius ætate, hoc est, de *Seculo decimo quarto*, loquatur. Denique neminem enumerare posse putat versus modulationis, sive *numerosi soni*, expertes; alios sine *cæsura* in medio: plurimos *profæ similiores*, quam *poesi*, nonnullos *una syllaba redundantes*: quosdam *desinentes* in

pronomen *qui*, vel in conjunctivam particulam *ſ* ; in aliis voces dissectas, ut pars earum priorem versum compleat, altera sequentem inchoet ; strophem cum strophe in plerisque illigatam, alioquin sensu carituram, &c. His quasi præmissis, ad ipsa Odarum verba progreditur, in quibus idem ubique fereprehendisse sibi videtur, quod in *Æneide* notaverat. *Lib. I Od. II vers. 47, vitiis iniquam*, ut barbære, inquit, solæcizansque scriberet, pro vitiis iratum, nec ferentem illa patienter, manifeste coegit sola versus explendi festinatio. *Et vers. 51, equitare*, pro incursiones in fines Romani Imperii facere, imprudenter & barbære dictum pronuntiat. *Ad Lib. III vers. 21, Deus* absolute positum ex Christiana religione est, quæ sola Deum terræ & maris conditorem ac diviorem novit. *Od. IV vers. 1, Solvitur acris hiems*, dictum inepte : solvitur enim, quod adstrictum fuit, non quod adstringit : hiems & frigus adstringit : terra gelu adstricta veris adventu solvitur : glebæ solvuntur, non hiems. *Od. V vers. 10, Quid est, Musa potens lyre*, nisi voces canoræ sine sensu ? *Od. VII vers. 2, bimaris*, pro quæ duo maria respicit, factitium vocabulum est, nove, audacter, imperite. *Od. XXIX vers. 16, Tendis*, pro cogitas, vel paras, Latinum non est, sed obsequi metro coactus est vates. *Od. XXXVII vers. 10, Quidlibet impotens sperare*, barbarum & solæcum est : pro adeo iræ & superbix impotens, ut quidlibet auderet sperare. *Lib. II Od. VII vers. 21, obliviosum vinum* pro eo, quod, cum inebriat, oblivionem malorum affert, Latinum certe non est, *Ciboria* vox est e Christianis accepta, apud quos vas est corpori Christi asservando destinatum : neque ab aliis usurpata Scriptoribus, quam cohortis impiæ, qui eam vocem ad pocula potoria significanda transtulerunt. Denique *exple* pro *exbauvi* audacter magis metri causa, quam Latine, positum est. *Od. XI vers. 11 seq. quæ sunt æterna consilia* ? ut metro ferviret, *æterna* posuit, pro alia ex aliis nexa, nec unquam desitura, barbære & obscure. *Od. XV vers. 9, laurea*, pro lauro, prave, barbære. *Lib. III Od. IV vers. 41, alma* epitheton inane, complendo versus quæsitum, & Gallicismus, *les bonnes, mes*

Pag. 331.

332.

338.

340.

341.

- Pag. 347. *mes bonnes. Od. V vers. 42, ut capitis minor*, pro *ut capite diminutus*, versus coegit dicere, Latinitate tota reclamante. *Od. VI vers. 27, Impermissa* ficta vox est ab audaci vate pro illicita, vetita, quæ versui non congruebant. A nullo alio Scriptore usurpata vox ea est. Lib. IV *Od. IV vers. 70, Posthume, Posthume*; *Ilion, Ilion, occidit, occidit*, &c. geminatio huic vati familiaris, ut tironibus in arte poetica. *Od. VII vers. 19, Animo amico*, pro *Genio*, ineptientis est & metro turpiter servientis Poetæ. *De arte poetica vers. 40, & potenter* pro secundum vires, & *res* pro argumento, dicitur inepte. *Potenter, puiffament*, Gallicismus est. *Vers. 94, delitigat* fictum verbum metri causa. *Vers. 246, Juvenari*, pro juveniliter lascivire, verbum, metro polcente, factitium est. *Vers. 302, sive purgor* legas cum libris omnibus, sive cum *Lambino* emendes *purgo*, solœcum est, vel Gallicismus. Neque enim homo purgat, sed medicamenta purgant bilem. *Vers. 441, Et male tornatos incudi reddere versus*, Gallicismus, *des vers mal tournez. Tornandi* verbum optimum ac *Plinianum* est, pro eo, quod est torno polire. Sed *male tornatur*, de versu dictum inprimis, Gallicismus est. Ceterum negat *Harduinus* eundem *Epistolarum* & libri de arte poetica opificem, licet concedat, hunc longe superare diligentia & dicendi facultate Scriptores Carminum & Epodon, aut, si scripsisse idem Carmina existimandus sit, hunc vicisse se ipsum. Supervacaneum vero putamus his refutandis vel elevandis immorari, quoniam hæc omnia, quæ de *Virgilio* & *Toratio* adduximus, eo ipso jam satis refutata arbitramur, quod maximam partem ipsissima Autoris verba retinuimus. Sequuntur Numismata Seculi *Theodosiani*. In præmissa nummorum explicationi historia hujus Seculi monet, quamdiu floruerit Romanum Imperium, uni tantum *Augusto* commisisse Senatam rerum bellicarum ac civilium in Provinciis adinistrationem, qui ob illas *Imperator*, ob istas appellatus sit *Augustus*, duosque tantum constitutos fuisse primarios Imperatores & *Augustus, Diocletianum* & *Maximinianum*. Atque hos dicit fuisse vel annuos, vel triennales, vel quinquennales, vel quindicennales,

es; vel vicennales, quibus adjungit eos, quibus interminatum a Senatu tempus imperii fuit, quique propterea appellantur in nummis *perpetui Augusti*. Ex ipsa nummorum contemplatione hæc duo de tempore Principatus unicuique Imperatori consuetudo certissime colligit, primo nunquam Imperium cuiquam prorogatum fuisse ad annos amplius viginti, excepto *Constantino Augusto*, fratre *Constantis*, qui ad annos quinque & viginti tenuit Principatum: deinde nunquam a patre Principatum transiisse ad nepotem, sed post patrem & filium, siquidem successit patri filius, translatum imperium esse ad agnatos. Cumque triplicem statuatur fuisse familiam *Constantinorum*, *Flaviam Juliam*, *Flaviam Valeriam Maximam*, & *Flaviam Claudiam*, unuscujusque familiæ stemmata exhibet, sex quibus, ad quamnam familiam referendi sint singuli Imperatores, perspicitur. Hinc efficit, unicum fuisse *Theodosium Augustum*, ortumque ex *Antonia* gente videri, quæ affinitate olim juncta fuit cum Græca gente, propterea quod nullo iudicio probabili distingui possunt in nummis *Theodosii* duo, & quod nunquam in nummis scribitur *Theodosius Junior*, quemadmodum sæpissime scribitur *Valentinianus Junior*. Negat etiam, *Honorium* & *Arcadium* fratres fuisse, & *Theodosio Augusto* genitos. Contendit potius, nomina *Honorius* & *Arcadius* tam nomina esse gentium diversarum, quam sunt *Julius* & *Pompejus*. Nec, *Fl. Victor* fuisse *Maximi Augusti* filium, concedit, sed *Fl. Claud. Constantini*, Cæsaris, nepotem, *Constantini* Imp. Aug. pronepotem, patrem *Constantini* Aug. Affirmat etiam, *Valentinianum* fratrem *Valentis* non fuisse, sed cognatum tantum, hoc est, maritum sororis ipsius, *Valentinianum* vero tertium nullum fuisse. Exhibetur tandem prospectus totius Seculi *Theodosiani* in una tabula, & ad planiorem nummorum tam intelligentiam, quam illustrationem, repræsentantur omnia numismata, quæ a civitatibus & Provinciis *Augustorum* nominibus a *Juliano*, Augusto, usque ad *Anastasi* & *Justini* tempora cula fuerunt, cum ipsis, quæ subscriptæ sunt, literis. Singulos igitur nummos æri insuper incisos percurrit *Harduinus*, & quid in singulis contineatur, more suo declarat. Multa profecto in

Pag. 364.

366.

367.

368.

371 seq.

iis traduntur, quæ ab aliis numismatum studiosis vel neglecta fuerunt, vel aliter exposita. Ceterum persuasissimi sumus, omnes horum scriptorum lectores eadem affectum iri voluptate, qua nos sumus perfusi in percurrendo hæc *Harduini* monumenta, quæ, licet ubique plus spirent ingenii, quam veritatis, tamen vel ideo omnibus commendanda putamus, quod occasionem rebus in tenebris quodammodo latentibus curatius evolvendis suppeditant uberrimam, quam nos ambabamus, quod ajunt, manibus amplexati fuisset, nisi verendum fuisset, ne longiore excursionem cancellos, quos instituto nostro positos non ignoramus, Lectoribus nostris transfuisset videremur.

Westphälische Friedens-Handlungen und Geschichte, &c.

h. e.

ACTA PACIS WESTPHALICÆ PUBLICA;
Autore JO. GOTHOFREDO DE MEIERN,
Regis Magnæ Britannicæ & Electoris Hannoverani
Consiliario Aulico.

Tomus III.

Hannoveræ, apud J. A. Gerken, 1735, fol.

Alph. 9 pl. 21.

Minime moratur spem eorum, qui producta e scriniis videre gestiunt Actis Pacis Westphalicæ, Generosiss. Autor, imo mira celeritate nunc exhibet *tertium Tomum*, quo quæ traduntur, non minorem, quam argumenta *priorum Tomorum*, & utilitatem & voluptatem afferent Germanicæ, sive Historiæ, sive Jurisprudentiæ publicæ, cultoribus. Antea vero, quam *Tomum* hunc *tertium* ingrediamur, Prolegomena nobis inspicenda sunt haud obiter, quippe perbonæ frugis plena. In ipsius enim III. Autoris Præfatione copiose descriptum est & peraccurate *bellum literarium Diplomaticum*. En ejus Historiæ

storix compendium ! Primo Germani Criticam Diplomaticam occasione Abbatix S. *Maximini*, juxta Treverim sitæ, coluerunt duce *Zyllesio*. Secuti sunt Galli, hos Itali, Hispani, & Angli. Ad ultimum Germani redierunt in hanc arenam, optimeque de hoc studio meriti sunt. Dividi autem debet bellum hoc Diplomaticum in universale & particularia. Ad prius quod attinet, primi aggressi sunt vetera Diplomata, deque dubia ipsorum fide disputarunt *Henschenius* & *Papebrochius*, Jesuitæ. Quam nactus occasionem *Mabillonius*, opus suum edidit *de re Diplomatica*, suoque effecit exemplo, ut sui Ordinis (Benedictinum fuisse, constat,) insignia nunc existent in studium Diplomaticum merita. *Mabillonio* cum multi applauderent, & hos inter ipse *Papebrochius*, tandem *Barth. Germonius*, Jesuita, omnem ausus est fidem demere vetustis Diplomatum. Erudite quidem is refutatus est a *Mabillonio*, sed ita tamen A. 1706 respondit, ut ingeniosissime in suspicionem falsi vocaret, quicquid est veterum Diplomatum. Cui cum per senectutis infirmitatem respondere non posset *Mabillonius*, prodiit *Fontaninus*, *Germonium*que dextre refutavit, eodemque temporis tractu antagonistas accepit *Germonius Ruinarum*, *Dominicum Lazzarinum*, & *Antonium Gattum*. Qua occasione catalogus omnium librorum a *Fontanino* editorum exhibetur, autore Cl. *Reuschio*, doctis adjectis Animadversionibus. Ceterum quatuor his Adversariis Responsum reddidit *Germonius* A. 1707, quo libro cum etiam Codices MStos suspectos reddere studuisset, horum patrocinium suscepit singulari libro *Constantius*. Huic A. 1713 respondit *Germonius* in libro *de veteribus hereticis Ecclesiasticorum Codicum corruptoribus*: cui *Constantius* A. 1715 opposuit *Vindicias veterum Codicum*. A. 1727 edidit *Scipio Maffejus*, Marchio, singulari eruditione conspicuam *Historiam Diplomaticam*, cui in Germania successit Abbas *Gottfridus*, editor *Chronici Gosvicensis* A. 1732, quod opus noster Autor summis ornat laudibus, & coronam appellat omnium librorum, qui unquam editi fuerunt a Germanis.

Præfationem hanc sequuntur *septem Epistola ad Scheringum Rosenbanium*, Residentem Suecicum, (cui hic nomen *Scipionis Scaligeri* imponitur,) A. 1646 & 1647 Monasterii & Osna-brugæ scriptæ, in quibus internus negotii pacificatorii status exponitur, & quidem stilo nitidissimo. Nos inde nihil ex-
cerpimus præter breve hoc Carmen :

*Gallia vult pacem, turbas tamen undique & arma
Fœdera que in bellum continuanda ciet.*

Gallia vult pacem, litesque ex lite recudit.

Hoc est in media quærere nocte diem.

Gallia vult pacem, sed bellis implicat orbem.

Gallia, da pacem, vel, dare velis, nega.

Hinc exhibetur *D. Benjaminis Leuberi* liber, illustrando Ar-
ticulo undecimo *Instrumenti Pacis Casareo-Suecici* destinatus,
adeo adhuc rarus, ut quibusdam haberetur ineditus. Potissi-
mum in seo tanquam subdititia rejiciuntur jactata a Magdebur-
gensibus privilegia quædam pervetusta.

E vestibulo nunc transeamus in ipsum atrium, non singula,
sed præcipua quædam, perlustraturi curiosis oculis. Comple-
ctitur scilicet hic *Tomus Librum XII* una cum *quinque* sequen-
tibus. Et in *Libro* quidem *XIX* relata legimus, quæ acta fue-
runt de satisfactione Regibus Galliæ Sueciæque danda; in *XX*
& *XXI*, quæ ab utraque parte in medium prolata fuerunt,
Gravamina Ecclesiastica; in *XXII* & *XXIII* politicas offendi-
mus prætensiones nultorum Germaniæ Principum Civitatum-
que; in *XXIV* lites memorantur novæ de satisfactione cum
a Gallis, tum a Suecis, postulata. Ex his argumentis nostro
more nonnihil excerpimus, hoc prægustu invitaturi Lectores
ad totum Opus accuratius perlegendum. Videlicet ex *Libri*
XIX §. 2, 3, 17, 22, 24, 27, discimus, cum Imperator Gallo
Altiatiam dare paratus esset, Brisacum vero sibi restitui vellet,
nec hanc sententiam se mutaturum esse asseveraret, Electorem
Bavariæ a partibus Galli stetisse, valdeque annisum esse, ut ei
Brisacum quoque daretur, imo minatum esse, se particula-
rem cum Gallo initurum esse pacem, nisi isto postulato Casar
annuat. Proferuntur vero §. 25 rationes gravissimæ, cur
Bri-

Brifacum esse non debeat in potestate Galli. Urgente vero Rege Galliarum, tandem Cæsarei Legati consenserunt, addita tamen exceptione, cum novas Gallus objiceret difficultates. Ac disputatione hac de Brifaco totus prope hic Liber impletur. In §. 39 Legati Suecici Cæsareis Legatis ita de Suecica satisfactione acturis, ut Principum Imperii gravamina aliud in tempus rejiciantur, haud assentiuntur, sed hoc prius expediri oportere negotium, contendunt. Idem, cum ipsis Cæsarei exhibuissent specimen *Instrumenti Pacis*, (quod p. 66 seq. extat,) simul rogantes, ne propositiones Cæsareas aperirent Principibus Germaniarum, id facere §. 40 recusarunt, confirmantes, se inconsultis istis Principibus nihil facturos. Hinc Legati Principum & Civitatum §. 41 sua monita exhibent contra Projectum Cæsareum pacificationis. Pag. 86 legimus, cum & Ordines foederati Belgii apud Regiam Suecicam & Status Germaniarum apud ejus Legatos egissent, ut Electori Brandenburgico relinqueretur Pomerania, Comitum Oxensium respondisse, Brandenburgicos sequi debere sua principia religionis, & cogitare, si Pomerania sit a Deo prædestinata ad patendum regno Suecicæ, id mutari non posse: quanquam simul apparet, Oxensium ad acerbius hoc Responsum excitatum fuisse asperitate Legati Brandenburgici, dicentis ad ipsum fervidius, Suecis dari Pomeraniam, esse *ἐκ τῶν simpliciter ἀδυσίτων*. Lib. XX §. 1 indicatur, aulam Cæsaream ideo noluisse consentire, terminum amnestiæ constitui annum 1618, quia ex eo tempore usque ad annum 1621 oppressa sit in regionibus Austriacis religio Lutherana, adeoque reddi hoc pacto civibus debuerit libertas religionis. Paragr. IV pag. 104-109 narratur, quantis malis affecti fuerint cives Lutherani urbis Augustæ Vindelicorum inde ab A. 1629, quo jussu Imperatoris sine ulla forma judicii civibus adempta fuit libertas religionis, erepta omnia templa, item Gymnasium, ejecti doctores Ecclesiæ Scholæque, civibus interdictum, domi legere Scripturam Sacram, vel pia cantica cantare, vel extra urbem petere aliquam Ecclesiam, ibique Sacra Cœna uti. Paragr. IX pag. 133 seq. exhibentur literæ publicæ, quibus Maximilianus II, Rudolphus II, Matthias &

Ferdinandus II, Statibus & civibus Religioni Lutheranae addictis sancte promiserunt liberum suae religionis exercitium. Ac sunt harum literarum exempla Legatis exhibita in Conventu pacificatorio Osnabrugensi. Inprimis notatu dignum, quod *pag. 142* refertur, *Ferdinandum II* A. 1620. d. 11 Julii Statibus Austriacis Augustanae Confessioni addictis & per literas & viva voce promisisse liberum religionis exercitium, impositaque pectori manu, ac sublatis ad caelum oculis, dixisse: *Verbis meis fidem habete. Quam certo sum Archidux natus, & Imperator electus, tam certo praestiturus sum, quae promisi vobis de religione.* Statim vero *pag. 143* narratur, quam graviter saevitum sit postea in Lutheranos Austriacos. *Pag. 186* relatum legimus, A. 1646. mense Junio Legatos Electoris Saxoniae cum Imperatoriis separatim agere coepisse de pace facienda, his studentibus Electorem ita, ut in Pacificatione Pragensi factum erat, a ceteris Statibus Evangelicis disjungere; admonitos vero a nonnullis Protestantibus Legatos Saxonicos a proposito destituisse. Ac exhibentur *pag. 187 seq.* cum Imperatoriorum, tum Saxoniae Electoris, Legatorum consilia pacificatoria. *Pag. 199* legimus, oblatum fuisse a Protestantibus Legatis directorium Ecclesiasticum Legatis Electoris Saxoniae, hos vero id noluisse accipere, addito, se nec velle, directorium istud committi Brandenburgico Electori. *Pag. 206 - 272* exhibetur Protocollum, docens, quid a die 8 Julii usque ad diem ejusdem mensis Legati Protestantium deliberarint circa gravamina pacificatione tollenda: ac *pag. 279 - 281* istorum Legatorum Puncta pacificatoria leguntur commodum redacta in ordinem. Hic memoratu digna est sententia Legati cujusdam, *pag. 249* dicentis, Principes debere libertatem conscientiae sive religionis indulgere civibus suis, nec recte facere, si diversae religioni addictos suis finibus ejiciant. Quocum sentiebat Altenburgensis Legatus, *pag. 315* statuens, coactionem dissentientium in religione ad emigrationem excedere terminos jurisdictionis & potestatis magistratui a Deo concessae, ac Principes, qui religionis causa civibus molesti sint, peccare contra aequitatem & justitiam universalem. *Libri XXI pag. 306* narratur, quam labora-

borarint nonnulli, ut Legati Altenburgensis, Vinariensis, & Luneburgicus, fortiter quippe consulentes commodis Protestantium, removerentur; sed frustra fuisse conatum hunc. Hic pag. 311 seq. lectu dignissimæ sunt Legatorum Altenburgensis & Luneburgici literæ ad suos Principes, quibus se contra obtrectatores defendunt. Inprimis Luneburgicus docet, si Suecia non sit auxilio, Protestantes non esse consecuturos, quod æquum est, adeoque omnino Legatos Protestantium debere sua consilia communicare cum Suecis, *quicquid fremant* (sunt hæc ipsius verba,) *Pontificii, qui ereptam sibi occasiorem dolent Evangelicos perpetuo jugo illigandi.* Pag. 324 Legati Imperatoris declarant, atque iterum pag. 325, adeo alienum esse Imperatorem a libertate religionis concedenda Lutheranis in suis terris hæreditariis, ut prius extrema omnia expectet, quam in id consentiat. Respondit vero pag. 327 Luneburgicus Legatus, Juri naturæ & gentium convenire, ut sua cuique religio sit libera, nec quisquam contra conscientiam cogatur amplexari religionem aliam. Pag. 330-340 Legatis Cæsaribus exhibent Legati Principum Protestantium ultimas suas sive decretorias propositiones ac desideria sua, e quibus in facienda pace nihil sint remissuri. Cum autem Catholici ægre ferrent hæc postulata, mitiora consilia ceperunt pag. 346 seq. Legati Protestantium, ad id faciendum eo magis permoti, quod videbant, Legatos Electorales Saxonicos longe plura largiri in hac pacificatione Catholicis. Exstant quoque pag. 353 seq. querelæ Catholicorum de punctis pacificatoriis Protestantium: ubi pag. 361 tanquam axioma Metaphysicum urgetur hæc regula: *Cujus est regio, ejus est de religione civium dispositio:* quæ tamen & Sacræ Scripturæ, & Jurisprudentiæ naturali, est adversissima. Libro XXII pag. 461 seq. legi potissimum merentur exulum Bohemorum, a Catholicis ob diversitatem religionis ejectorum, literæ ad Legatos Protestantium, una cum Appendicibus variis, inter quas pag. 476 seq. exstat Rudolphi II, Imperatoris, *Constitutio Majestatica* (*Majestats-Brief*), A. 1609 Ordinibus Bohemiæ data ad confirmandam religionis securitatem. Libro XXIII pag. 622 Legati Gallici A. 1646 d. 29
Maji

Maji postulare legitur, ut Imperator Regi suo in literis ad ipsum scribendis tribuat titulum *Majestatis*. Objicientibus Legatis Caesareis, id repugnare inveterato more, tandem res ita est composita, ut in publicis literis veterem morem servaret Imperator, in privatis vero literis, quibus responsurus sit ad literas ipsius Regis vel Reginae manu scriptas, titulo *Majestatis* sive Regem, sive Reginam, ornaret. *Pag. 680 seq.* urbs Olinaburga recipi studet inter civitates Imperii liberarum & immediatarum, variasque causas adducit, cur id & possit & jure debeat fieri. *Pag. 697 seq.* exstat *D. Haberi*, Legati Vinarientis, Dissertatio de obligatione Imperatoris ad permittendam civibus suis Austriacis libertatem profitendi religionem Evangelicam. Initio principium illud, quod Princeps quisque jus reformandi habeat, hoc est, cives suos ita ad suam religionem cogendi, ut qui anspicere eam recusent, iis necesse sit patriam excedere finibus, in dubium vocat. Deinde urget, si vel maxime illud principium non rejiciatur; tamen eo uti non posse illos Principes, qui parti suorum civium sancte promiserint libertatem religionis diversae. Jam vero *Maximilianum I.* *Rudolphum II.* *Matthiam*, & *Ferdinandum II.* (qui A. 1620 his verbis promissum suum ediderit: *Das Exercitium Außspurgischer Confession betreffend, haben wir uns sehr Heroisch, Keyserlich und Fürstlich gnädigst resolviret, dass sich die Stände zu beschweben nicht Ursach haben werden, in Erwegung wir sie bey dem Exercitio ermeldeter Confession unperturbiret ruhig wollen verbiethen lassen. Glaubet unsern Worten, denn wir such alles, so wahr wir ein gebührer Erzhertzog und erwählter Römischer Keyser seyn, gewisslich halten wollen*.) sanctissime confirmasse civibus suis Augustanae Confessionis addictis, ipsos libere uturos esse religionis sua, atque ita juri suo reformandi, si quod esset, validissime renuntiasse. *Liber XXIV* praene totus impletur disputationibus de Pomerania vel parte ejus Suecis tradenda pro satisfactione. Subsistimus hic, brevi recensituri *quartum* Operis hujus splendidissimi *Tomum*, jam emissum in publicum.

JOSE.

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCXXXV. 497

JOSEPHI CATALANI, PRESBYTERI, DE
*Codice Sancti Evangelii, atque servatis in ejus lectio-
ne & usu vario ritibus, Libri III, ad Papam
Clementem XII.*

Romæ, apud Rocchuffi Bernabo, 1733.4.

Alph. I pl. 8.

Autor Pl. Rev. in Dedicacione collaudat in Pontifice Maxi-
mo sanctitatem domi, foris fortitudinem, utrobique pru-
dentiam, insignem cumprimis erga literas ac literatos benevo-
lentiam, Collegium egregium in Calabria erectum pro adole-
scentibus Italo-Græcis porro religione & arte erudiendis. Ea-
dem Autori contigit inter Calabros patria. Ut ad institutum
veniat, proceres Pontificibus quondam donasse Evangelia, auro
gemmisque corusca, docet. Occasionem libri conscribendi
deducit ex sermone, in lectissima doctorum virorum panegy-
ri de ritibus Ecclesiæ habito, inter quos varia fuerat injecta
mentio de sacro Evangelii codice, debitaque illi inter præle-
ctionem reverentia præstanda. Summa libri absolvitur tri-
bus Capitibus. *Capite primo* de Evangelio, ejus scriptione,
scriptoribus, & scriptorum symbolis, agitur. *Caput secun-
dum* complectitur ritum publice legendi & audiendi Evange-
lium. *Capite tertio* tractatur de honore, Evangeliiis tribui so-
lito, effectibus ejus, & miraculis. Post etymologiam Evan-
gelii tritissimam refellendus Autori est visus error *Brensi*, qui
hic vocatur, nescimus, quo jure, Semi-Lutheranus. Ei perin-
de ac *Luthero*, *Melanchthoni*, ac *Bucero*, ea attribuitur senten-
tia, Evangelium non esse legem, ideo potissimum, quod
nihil prorsus præcipiat; unde fuerit factum, *ut perdit*
*ejus secta homines ab omni se bonorum operum obliga-
tione liberos contendant.* Hos enim negare, in Evan-
gelio extare consilia, puta perfectionis cœnobialis, haud
secus ac præcepta. At definitiones, & certa vocum potestas,
fuisse præmittendæ, amphibolia fugienda, & praxis Luthera-
norum, qui urgent omnino studium bonorum operum, atten-
denda. Servant hi doctrinam de justificatione, & cum ea con-
jun-

Pag. 4.

5.

Rrr

jun-

- jungunt sanctificationis necessitatem. Instituta Evangelii, & leges, Evangelio oppositæ, discerni queunt & debent. Vox Evangelii legem modo excludit, modo includit: & rursus lex modo Evangelio opponitur, modo obedientiam fidei lato sensu continet. Non negamus, Evangelium vocari *νόμον πίστεως & βεβλήν Θεῶν*. *Lutherum* fuisse *Valentinianorum* sectatorem, tradit, qui solum *Joannis* Evangelium agnoverint. Verum hæc e scriptis *Lutheri* erant comprobanda. Autor ipse legem opponit Evangelio tanquam umbram veritati, per legem adumbratæ, pag. 20, & laudat *Jesuitam Hays pag. 21*, qui multa Evangelii legisque discrimina, a sanctis Patribus recensita, in præcipuum volumen congesserit. *Lutherus* discrimen utrumque in Epistolam ad Romanos & Galatas solicite instituit. Verba *secundum Matthæum* non esse ab Ecclesia, sed a *Matthæo* ipso, præfixa Evangelio, docet Noster. Rationes dein afferuntur varix, cur Christus Evangelium ipse non scripserit. *Matthæum* scripsisse Ebraice, contra Cardinalem *Cajetanum* affirmat, *Hieronymo & Augustino* pollicem premeus. Poterat conferri *Joannis Alberti Fabricii* Bibliotheca Ecclesiastica pag. 30 seq. & Codex Apocryphus Novi Testamenti, ac Bibliotheca Græca Lib. IV Cap. 5. Poterat Autor *Athanasii & Epiphani* testimonia laudare, sibi arrisura, nec non *Chrysostrami* illud: *ajunt*. Ipse, *Marcum* latine scripsisse Evangelicam enarrationem, negat, causatus, peritiam Græcæ linguæ in Imperio Romano & Romæ tum vulgatissimam, teste *Juvenale Satyr. III v. 6, & VI v. 185 seq.* De quatuor *Ezechielis* animantibus, quæ hic ad quatuor tranantur Evangelistas, nobis dissentire liceat. Improbat Autor morem Itatorum nonnullorum, qui in ludo sortis, quem *lotto di Genova* vocant, prima Evangelii *Joannis* verba, ut insigne adipiscantur lucrum, adhibent. Post de Scriptoribus harmoniarum Evangelii succincte differit. Tempus, quo primum in Missa lectitari Evangelium cœperit, ipse ex *1 Cor. XIV, 16, & Canone 10* Apostolico determinare tentat, testans suffragia Patrum nonnullorum. Quantum ad illum attinet Canonem, ille huc quadrare non videtur, imprimis si illustrationem *J. B. Cote-*

Cotelerii & Theodorum Cantuariensem consulamus. *Daniel Chamierus* hunc Canonem urfit contra Missas privatas. Le. Pag. 31.
 ctionem Evangelii in Missa Noster latine fuisse peractam contendit, approbans *Jacobi Ledesma*, Jesuitæ, librum *de divinis Scripturis quavis lingua non legendis*. Ebraice quoque nonnunquam Evangelia fuisse prælecta, probatur ex Concilio Pisano apud *Dacherium Tom. VI Spicileg. pag. 334*. Prælegebant Evangelium in Hispania Diaconi, in Africa Lectores. *Augustinus*, notionibus sua ætate receptis assuetus, putavit, *Stephanum*, de quo *Actor. VII*, ita Evangelium prælegisse, quia fuit Diaconus. Auctori ipsi suboluit error *Augustini*. Imperatores Evangelium Romæ in habitu Diaconi prælegerunt, diadema recepturi, nec non ii, qui numero Canonicorum Basilicæ fuerant adscripti. 34.
 36.
 38.

ANTONII ARRIGHII JURIS PONTIFICII Historia, quatuor Disputationibus comprehensa. Accesserunt ejusdem Orationes tres, 1) pro Jurisdictione Pontificum; 2) de Ecclesiis Suburbicariis; 3) de Agro limitato.

Patavii, excudebat Josephus Comintis, 1731, 4.

Alph. I pl. 3.

Non ex instituto Cl. Autor Juris Pontificii Historiam persequitur. Illud tantum agit, ut summatim de præcipuis Canonum Collectionibus, eorumque Collectoribus, ea tradat, quorum cognitione carere nemo sine probro, & abundare sine utilitate, potest. Quam quidem in rem non solum Pontificiorum doctorum scripta in rem suam vertit, verum etiam Protestantium Commentarios consuluit. Origines Canonici Juris a temporibus Concilii Nicæni demum repetit, & in *Disputatione prima* de Codice Canonum Ecclesiæ universæ disputat, & tuetur, unamquamque Ecclesiam particularem, præter Codicem hunc, peculiarem quandam habuisse. *Acroasi II* primum contra *Clementis* Constitutionum Apostolicarum auctoritatem 28.
 30.

- Pag. 40. tatem differit, suamque sententiam *Baronii, Gabrielis Al-*
baspinai, Petavii, Bellarmini, Jacobi Davii, Perronii, & reli-
 45. quorum, consensu communit. Tum de Canonibus Apostolicis
 rectiorem propugnat opinionem. Postea diversas methodos
 colligendi Jus Canonicum enumerat. Videlicet quinque modis
 Jus Pontificium ab optimis interpretibus huc usque collectum
 54 seq. est. Primum genus est, cum unius aut plurium Concilio-
 rum Canones colliguntur & enumerantur, eo ordine, quo in
 Conciliis editi sunt, temporis retenta ratione ac serie nume-
 rorum, eaque Collectio, vel Corpus, vel Ccdex Canonum ap-
 pellatur. Secundus modus colligendi is est, cum una cum Ca-
 nonibus acta colliguntur atque recitantur. Tertius, cum Ca-
 nones plurium Conciliorum, quæ ad unam eandemque rem
 pertinent, sub uno eodemque titulo & inscriptione collocan-
 tur. Quarto autem modo hoc fit, ut Canonibus Leges Impera-
 toriæ adjiciantur, quæ consentiunt cum Canonibus, & hanc
 Collectionem appellant *Nomocanonem*. Quintus tandem mo-
 dus est, cum veluti acervo quodam, & Canones, & Leges, &
 Epistolæ Pontificum Decretales, Patrum denique sententiæ, cer-
 tis quibusdam titulis concluduntur. Quas quidem diversas
 55. Jus Canonicum tradendi methodos ubi recensuit Cl. Autor,
 sub finem *Dissertationis secunda* de Collectoribus Canonum
 agit, *Fulgentio Ferrando, Joanne Antiocheno, Photio, & Mar-*
tino Bracharenfi.
- In *Acroasi III* Cl. *Arrighius* de aliis Viris eruditis loquitur,
 60. quorum merita in Jus Pontificium sunt eximia. De *Cresconio*
 enim, Episcopo Africano, verba facit, qui primus omnium Pon-
 tificum Romanorum Epistolas Decretales inter Canones retulit.
 De *Caroli M.* Capitularibus observationes aliquot profert pag.
 63. De *Isidoro Mercatore* ex instituto pag. 66 seq. differit.
 Quemadmodum autem de *Isidori Mercatoris* Epistolis Decre-
 69. talibus jure meritoque affirmat, *ear, postquam hominibus diu il-*
luserint, verendæque ac sanctæ visæ sint, viles abjectasque
nunc haberi; sic calculo nostro probare non possumus se-
 72. quentia Doctiss. *Arrighii* verba: *Nil est, quod tantopere*
gloriantur, qui Novatores appellantur, ac Pontificibus obje-
ctent

Etent Collectionis hujus fidem, quasi ea autoritas illarum uni-
 ce nitatur; atque hæc ipsa concidat, illa disturbata. Nul-
 lum adhuc, qui tamen iudicii ullius fuerit, inventus est, qui
 affirmavit, Collectionem hæc opera Pontificum in lucem prodi-
 disse, ut sibi potestatem ampliore vindicarent. Meminimus
 enim eorum, quæ Vir doctissimus, *Josephus Motta*, in Disser-
 tatione de *Metropolitico jure*, Venetiis A. 1726 edita, de his ipsis
 Epistolis Decretalibus *Isidori Mercatoris* pag. 225 observat.
Obstupere, inquit, *Galli ad novum phenomenon, simplicio-*
resque uti a celo delapsas venerati sunt. Obstupuit & Hinc-
marus Rbemensis, qui, ut vir erat nasutissimus ac perspicacis-
simus, apocrypharum hujusmodi Epistolarum falsitatem tunc
subodoratus est; &, quanquam eas rejicere omnino non au-
 sus sit, vix aliquam tamen auctoritatem eis dedit, quia ma-
 gnis nominibus munitæ erant, nec satis liquebat, vel sinceræ,
 vel supposititiæ essent. Hinc summi Pontifices, quibus qui-
 dem favebant, ad sensum Curialium illas impensius colere cæ-
 pere, nihilque non moliti sunt, ut ipsis robur & auctoritatem
 conciliarent. Hinc Episcopi nonnulli, ut Metropolitanorum
 præsentem fugerent correctionem, ad eas confugiebant, ut ad
 sacram anchoram. Omnes denique timide huic novitati ob-
 stiterunt. Hinc susceptum Ecclesiasticorum judiciorum ordi-
 nem nonnihil inturbaverunt. Quæ cum ita sint, quis cum
 ultra veritatis specie negabit, in supponendis *Isidori Mercatoris*
 Epistolis Decretalibus summorum Pontificum artes fuisse con-
 spicuas, eosdemque fraude detecta, Episcoporum Romano-
 rum auctoritati aliquid detrahere? Ex quo Cl. Autor late de Pag. 81 seq.
Isidori Collectione disputavit, pergit de *Photii Nomocanone*,
 de *Burchardo*, Episcopo Wormatiensi, & de dictatibus, *Hilde-*
brando, sive *Gregorio VII*, tribui solitis, differere. *Acroasis IV*
 ab Autore nostro dicata est illis Canonum Constitutionum-
 que Pontificiarum Collectoribus, qui a Seculo undecimo ad
 Seculum usque sextum atque decimum nominis celebritatem
 consecuti sunt. Observationes igitur hic reperias de *Anselmo*,
Hilberto, *Ivone*, Gallo, *Deus dedit*, cujus Collectio Canonum
 MSta in Bibliotheca Vaticana extat, & *Bernardo*, Papiensi,
 qui

- Pag. 88. qui Seculo undecimo vivere; de *Joanne Zonara, Alexio Aristeno, Constantino Harmenopulo, Matthæo Blastare, Simeone*
 98. *Logotheta, Gratiano, Bernardo Circa, Theodoro Balsamone,*
 99. Seculi duodecimi Scriptoribus. Seculo tertio atque decimo auctoribus *Gilberto, Alano, & Joanne Gallensi,* secundam Decretalium Collectionem institutam esse, observat. Eodemque Seculo *Bernardum Compstellanum* tertiam Collectionem adornasse, quam quinquennio post A. 1215 sub *Innocentio III,* Pontifice, quarta exceperit. *Tancredus,* Bononiensis Archi-Diaco-nus, quintam adornavit, in quam conjectæ sunt *Honorii III* Constitutiones; quam secuta est sexta Collectio, quæ, *Gregorii IX* jussu, a *D. Raymundo Pennafortio* A. 1230 adornata est. Ex Historia Seculi quarti atque decimi annotat, *Clementem V* libris quinque Concilii Viennensis Constitutiones collegisse, quas post ejus obitum *Joannes XXII* publici juris fecit; iisque *Extravagantes* suas addidit, quibus Seculo quinto atque decimo accessit Collectio *Extravagantium communium,* i. e. Constitutionum a diversis Pontificibus editarum.

Inter Dissertationes, quas Cl. Autor suæ Juris Pontificii Historiæ attexuit, prima de *Jurisdictione Pontificum* agit, lectu utique digna. Etsi enim Vir Clarissimus perperam supponit, omnino legitimum Principatum in Ecclesia constituendum, qui prius quidem fuerit penes *Petrum,* deinceps penes *Petri* successores; laudem tamen meretur, quod non semper eandem Pontificis Romani auctoritatem, ejusque Jurisdictionis Ecclesiasticæ rationem, fuisse largiatur. Ejus enim institutum est, declarare, quomodo Pontificis Romani Jurisdictio primordiis causarum involuta, ac veluti vagina inclusa, oblatis rebus, perque annorum spatia, educi explicarique cœperit a Pontificibus; quæque in nudo jure ac simplici versata primum sit sanctissimæ animadversionis, mox, rebus auctis, libere traducta ad indolem imperii atque potestatis.

Legi itidem meretur secunda Cl. *Arrighii* Dissertatio, qua de *Ecclesiis Suburbicariis* controversiarum sub examen vocat. Videlicet, cum *Ruffinus* in Historia sua Ecclesiastica atque in sex-
 ti

ti Canonis Nicæni interpretatione, Pontificis Romani Jurisdictioni subesse, dicat, *Ecclesias Suburbicarias*, Seculo septimo atque decimo inter Gallos, Italos, atque Belgas, de his ipsis Ecclesiis erudita certamina, non sine vehementi animorum contentione, instituta sunt. Historiam hujus dissensionis Cl. *Arrighius* non exponit. Eam autem data opera recensuit Cl. *Christianus Kortholtus*, Collega noster perindustrius, qui duabus Disputationibus, in hac Academia A. 1730 & 1731 publice defensis, de *Ecclesiis Suburbicariis* ex instituto egit. Eandem sententiam de *Ecclesiis Suburbicariis* propugnat Cl. *Kortholtus*, quam Cl. *Arrighius* suam fecit, nempe in Italicis Provinciis, Urbis Vicario, Concilii Nicæni ætate parentibus, hoc est, in Campania, Tuscia & Umbria, Piceno Suburbicario, Sicilia, Apulia & Calabria, Brutiis & Lucaniis, Samnio, Corsica atque Valeria, Suburbicarias Ecclesias esse quærendas. In eo autem Cl. *Arrighius* a Cl. *Kortholto* dissentit, quod ille Pontifici Romano, præter Suburbicarias Ecclesias, diœcesin Patriarchalem atque Papatum Oecumenicum ætate Concilii Nicæni tribuat, hic vero contendat, Ecclesias suburbicarias, Metropolitanam Provinciam, ætate Concilii Nicæni, omnem diœcesin Episcopi Romani constituisse. Ex Canone enim quarto & sexto Nicæno probat, æqualem cum Episcopo Romano quoad omnia potestatem concedi Episcopo Alexandrino, atque omnes Metropolitæ ætate Concilii Nicæni fuisse *ἀντὶ τοῦ Παύλου*, ab eorumque judicio ad superius aliquod non potuisse provocari.

Tertia Dissertatio, quam Cl. *Arrighius* addidit, de agro *limitato* agit, atque Oratio est, quam in Gymnasio Patavino publice recitavit, cum Librum quartum atque vicesimum Digestorum exponendum susciperet. Quemadmodum Cl. Autor quavis oblata occasione de insigni utilitate disserit, quæ ex Jurisprudentiæ civilis notitia in Jurisprudentiam Ecclesiasticam redundat, sic hac Dissertatione adjecta, specimine quodam docuit, se in utraque Jurisprudentia egregie esse versatum, atque sine vana spe multos utilissimos Commentarios ab eodem posse expectari.

COMMENTATIO DE NOBILITATE GAL-
liæ, exhibens Dissertationem de origine & depressio-
ne ejus; Autore M. C. DE BULLANVILLIE-
RIO, cum Notis Historicis, Criticis, & Politicis,
adjectis primis lineis Dissertationis de primis
Francis, eorumque coloniis.

Amstelodami, 1732, 8.

Alph. 1 pl. 9½.

Conditio, quæcum nobilitas in Gallia ætate nostra conflictatur, exprimitur exclamatione, inscriptioni Commentationis subjecta: *Heu! sumus Troes.* Epistola Dedicatoria compellat nobiles Galliarum, ab Editore adornata, docens, librum hunc esse duntaxat Præfationem, quam Comes *Bullanvillierius* de historia generis & progeniei suæ conscripserit, pro filiis suis, recte instituendis, & ad expromendam nascentem de fortunæ violentia, per quam satis fuerat demersus. Editor addidit Annotationes, verbis primi Autoris passim suffixas, ut nobiles Galliarum facilius mentem *Bullanvillierii* assequantur. Mallemus quidem, librum ordine contextum fuisse accuratiori, & in partes satis adæquatas distributum. At, cum methodus ab arbitrio Scriptoris pendeat, sequendus utique est Autor, quomodocunque anteierit. Origo nobilitatis non ex statu naturali arcessenda, sed ex consuetudine vetustissima, Græcis, Romanis, aliisque gentibus, recepta. Oppressæ a Romano milite nobilitati Autor tribuit ruinam Imperii Romani, Seculo quinto ingruentem, dictitans, virtuti soli splendorem deesse convenientem, requiri præterea fortunam natalium eminentem. *Juvenalis* & *Boilavius*, ejusque translator, *Illustris de Cuniz*, Sætyras vulgarunt, nobilitatis generosæ contemtrices, si ea in pallium vitiorum assumatur. Respondet Noster, investivas eas non specta-

Pag. 5 seq.

8.

spectare ad nobilitatem, ex virtute enatam, & a majoribus in po-
 steros translata. Succenset, nobilitatem nunc adstringi nutui ac Pag 16.
 potestati Principis, quippe quæ potius regno fundamentum &
 fulcrum solidissimum conciliet. Ut hoc in clarissima ponatur
 luce, lacertos omnes movet Autor. Nobilem ubique decla-
 mantem, & ponentem ea, quæ sibi videbantur arridere, vide-
 mus; Philosophum sæpe requirimus. Francorum origo de-
 rivatur a multitudine gentium Germanicarum, qui sese vocave-
 rint liberos, & præterea ad originem eorum nil singulare af-
 fertur. Meliorem ac solidiorem existimamus sententiam *Jo-*
annis Georgii Eccardi, quam in lumine Commentariorum de
 Rebus Franciæ Orientalis latissima luce circumfudit. Deside-
 ramus ubique notitiam, ex limpidis primisque Historicorum
 fontibus patienter exceptam. Sub Regibus stirpis Francorum
 primæ nobiles appellebant animum ad dignitates Ecclesiasticas,
 & eam ob causam crevit Episcoporum hierarchia. De liber-
 tate populi sub Regibus Merovingicis & Majoribus Domus
 hic varia summam edisseruntur. *Sali* dicuntur hic appella-
 ti a fluvio Sala, qui nunc vocetur *Iffer*, & perfluat Franconiam.
 Quis non statim intelligit, confundi *Islam*, a *Rheno* ad *Ma-*
re Germanicum divergentem, cum *Sala* amne, qui ad *Gemun-*
dam influit *Mœnum*? Extemporalis librorum Gallicorum
 conscriptio non raro consimilia fundit errata. Ita vox Latina
latus derivatur ex *leudes*, seu *lithombus*, quales fuerint *Franci*.
Lithi seu *Lati* exponuntur per *fideles*. Indoles Nobilium per
 stirpium regalium quatuor intervalla utcumque enumeratur.
 A *Francisco I*, Rege, repetitur status nobilium depressus &
 imminutus, qui eos vacare sumtuosis aulæ servitiis jusserit. Li-
 bro ipsi annexus est Index Alphabeticus, quo vocabula difficil-
 liora exponuntur. Inibi *allodium* derivatur ex *Alles* & *Leute*.
 Litera *A* complectitur partem Indicis tertiam. Verum sat
 præta biberunt.

322.

16.

30 seq.

32.

36.

MULTILINGUIS PHYTANTHOZAICO-
nographiæ WEINMANNIANÆ Index, quo denomina-
tionès ex optimis Autoribus, tam præcis, quam neotericis,
S S S
ordine

ordine ac serie Alphabetica, non solum dextre exhibentur, sed simul genera ac characteres, cum probatissimo usu, ex genuinis Autoribus eruto, Latino ac Germanico idiomate sincere explicantur, impensis BARTHOLOMÆI SEULERI & JO. ELIÆ RIDINGERI, Pictor. & Sculpt. Augustan.

Ratisbonæ, typis Hieronymi Lenzii, 1735, fol.

Plag. 3, cum Iconibus 57.

Ex quo Celeberrimi Angli, *Albinus & Catesby*, avium suarum Icones vivis coloribus expressas, magno omnium applausu, divulgaverunt, excitata Germanorum ingenia, quo simili felicitate naturam arte assequerentur, allaboraverunt. Quid præstiterint nobilissimi Editores hujus Phytanthozaiconographiæ, seu descriptionis herbarum in flore ad vivum factæ, res ipsa loquitur. Dispertiti sunt inter se negotium Sculptor Pictorque, laudis etiam præmia inter se dispertituri. Negandum non est, plantas, vel toto habitu, vel summitate saltem, naturali tamen mensura, delineatas, clarius cognosci posse illis, quæ parvo spatio minusculæ depinguntur; sed multo clariores futuri sunt conceptus rerum, si colores naturalibus proximos adjecerit artificiosa manus. Non sine usu perlustrabunt rei herbariæ studiosi primum huncce missum, quem plures secuturos, Editores pollicentur, quos ad res strenue agendas excitabit eintorum frequentia, spesque certissima, sicut dies diem docet, inventisque facile est addere, sic majora indies incrementa habituram hanc vivis coloribus plantas illustrandi artem. De eo saltem monendi sunt artifices, ut, si fieri possit, unam plantam una ænea Tabula exsculpant. Nam futuri sunt, quibus placuerit hac vel illa methodo disponere Icones, id quod, si ex diversa classe herbæ eodem ære præsententur, factu impossibile est, cum magno elegantis laboris detrimento. Cum enim mens humana sua sponte ad rerum similitum inter se comparandarum voluptatem inclinæ, & neque sic ex eruditis, in quorum potissimum gratiam tanti sum-

tus opus susceptum fuit, qui non hanc vel illam methodum præceptet, omnibus se satisfacturos certo seconfidere possunt Editores, si sigillatim majores plantas genere diversas exculpant, minoribus ad sui similes reservatis. Quid enim impedit, quo minus multi plures eadem Tabula, Lichenes, Fungi plures eodem ære prope se invicem constituantur? Laudanda nobis venit Cl. Autoris industria in colligendis plantarum nominibus, & diligenti characterum uniuscujusque plantæ excussione, rerumque ad materiam medicam spectantium ubere expositione. Quorum eundem methodi, qua plantæ, fructu, vel flore, vel utroque, disconvenientes, nomine convenire non possunt, probe intelligimus. Docet id erudita de acacia nostrate & Ægyptia instituta disputatio. Nollemus autem, in gratiam anicularum radifecarum, quod illæ pseudonymiis assuetæ sint, veritatem reticere. Quodsi enim unus ex pharmacopœis ignoraturus est, quid sit flos prunecoli sylvestris, decem ex altera parte eruditi futuri sunt, qui probe norint, acaciam non esse. Gratulamur eidem de studiorum successu, ad publicam commoditatem redundante, cujus conatus & in posterum nemini non gratissimos fore, certo pollicemur.

TRACTATUS QUATUOR ANATOMICI
de Aure humana, tribus Figurarum Tabulis illustrati,
Autore JOANNE FRIDERICO CASSEBOHM, Med. Doct. & P. P.

Halæ, sumtibus Orphanotrophii, 1734, 4.

Plag. 13, Tabb. æn. 3.

Quo plura notatu digna, angusto spatio inclusa, loco abdito recondita, inter præparandum facile destruenda, aut e sede sua disturbanda, in organo auditus obvia sunt, eo major semper in tradenda singulorum idea clara & distincta difficultas fuit deprehensa, sine qua tamen modus, quo varias aeris commotiones sub specie soni percipimus, explicari nequit. Quæ argumento Cel. Autor impulsus, post varios Celeberrimo-

morum Autorum labores, denuo aurem humanam examinis in-
 cudi subicere decrevit. Ante aliquot jamdum annos loco
 speciminis inauguralis de aure interna suas proposuit medita-
 tiones, spemque ulterioris disquisitionis fecit; cum vero varia,
 post nova experimenta, in priori opere mutanda viderentur, ab
 ovo rem inchoare visum est. Prodiere igitur hac vice *quatuor*
Tractatus, quorum *prior* de osse temporum, in quo maxima
 pars hujus organi delitescit, *alter* pauca de aure externa, *ter-*
tius de cavitate tympani, *quartus* vero de contentis in hac ca-
 vitate, agit; reliqua de labyrintho alia occasione expectari
 jubentur. Profecto, uti in singularum partium minimarum
 etiam exacta descriptione, diversæ in embryonibus, duorum
 pluriumve successive mensium, recens natorum & adulto-
 rum; constitutionis annotatione, & cum aliorum observatio-
 nibus collatione, insignis Cel. Autoris assiduitas, & in iterandis
 probeque instituendis experimentis sollicitudo, ubique elucet,
 ita in Tabulis æneis nitidissimis, omnia antea descripta na-
 turali magnitudine ab omni latere, nunc seorsim, nunc inter se
 juncta, exhibentibus, singularem in his etiam designandis emen-
 dandisque Cel. Autoris curam admirari decet. Quo ipso de-
 siderium, ut reliquæ etiam partes, in labyrintho delitescentes,
 pari ratione illustrentur, sicque tandem ipsa acustica perfectior
 reddatur, apud omnes, qui accuratam superficiarum præferunt co-
 gnitioni, non parum augeretur. *Prior Tractatus* descriptio-
 ni ossis temporum destinatus est, ejusque partes proprias,
 squamosam nimirum & petrosam, secundum omnes dimen-
 siones, superficiem externam æque ac internam, varias pro-
 minentias atque sinuositates, accuratissime describit, quibus in in-
 fante jungit tertiam, annulum nempe, postea in canalem audito-
 rium externum mutandum, quem tanquam propriam par-
 tem, (propriam vero ossis partes dicit, quæ per membranam tu-
 turam, & cartilaginem, inter se connectuntur,) in cartellis esse
 considerandum, atque, interveniente linea exili, cum parte squa-
 mosa jungi, ab eademque debita encheiresi posse separari, va-
 riis experimentis probat. Postea connexionem tam partium
 ossis inter se, quam totius ossis cum vicinis, describit, ubi inter
 alia

alia observat Cel. Autor, membranas crassas in utroque capitis latere, inter os bregmaticis, occipitis & partis petrosæ basin expandi, quæ a Cel. *Nicolai*, Anatomico olim Argentoratensi, fontanelle posterioræ dictæ *font*, quæ vero ante ætatem primam dispereant, tuncque partis petrosæ, basi, ossi occipitis & bregmaticis per suturas veras jungatur. Rofius inde, quomodo dura mater periossium internum, pericranium, vero externum constituat, exponit, denique de ossificatione ossis temporum in foetibus observationes suas exhibet, & cum *Kerkringis* traditis confert, quæ prima quidem facie sibi adversari ex parte videntur, dumque alter in foetu trium mensium describit, alter quarto deinum mense adesse perhibet, quod tamen in primis incertæ ætati foetuum, per abortum rejectorum, tribuendum putat. Ultimo, quo in situ os temporum, a reliquo cranio separatum, tam in foetu, quam adulto, ut factæ partium a se descriptioni respondeat, collocandum sit, indicat. *Tractatu secundo* pauca de aure externa agit, circa ea, quæ jam accurate ab aliis evoluta sunt, parum occupatus. Inter alia differentiam distantiam auris externæ ab osse temporum inter Africanos & Europæos, a fasciis, quibus infantum capita apud nos majori cura involvuntur, deducit. Hac enim ratione fortius ad os temporum apprimi auriculam, ejusque musculos ad agendum inhabiles reddi, sonum etiam paulo difficilius ad interiora ferri, contendit. In primis genesis ejus accurate exponit, ab embryone unius mensis, ubi cutis exiguam solum aperturam ostendit, usque ad foetus perfectos singulorum mensium, statum illius delineans. *Tertius Tractatus* cavitati tympani dicatus est. Antequam vero ad hanc explicandam accedit, varia adhuc de annulo in infantibus conspicuo & meatu auditorio externo osseo, ex eodem in adultis formato præmittit: inde de membrana, ejus orificio interno præfixa, agit, atque, eandem quatuor constare lamellis, cum *Winkelio* asserit, quarum prima & secunda a canalis auditorii externi cartilaginei cute & cuticula; tertia ab ejusdem canalis ossei periossio; quarta denique a cavitate tympani membrana, originem ducat. Ceterum illorum sententiæ accedit, qui in statu

naturali nullum foramen in hac membrana concedunt, cum post multa experimenta eandem semper integramprehenderit. Cavitatem tympani, pone hanc membranam sitam, in tres partes dispescit, quarum anterior tubam *Eustachii* & canalem pro musculo mallei interno continet, prioris constitutionem, quatenus ossa est, describit, altera parte cartilagineo-membranacea, quae in fauces definit, & huc propria non spectat, silentio praetermissa; alterius vero tum originem in parte anteriore, tum progressum & terminum in parte media, ubi supra cochleae tuber instar hamuli incurvatur, exacte delineat. Posterior cavitatis tympani pars *Cl.* Auctori est sinuositas mastoidea, etsi minus accurate sic dicta, cum jam ante processum mastoideum in foribus appareat, ut postea cum cellulis hujus processus sinus hi communicent; media denique hujus cavitatis pars continet foramen ovale & rotundum, quod tamen utrumque hanc figuram omni ex parte referre negat, variasque de iis notata digna observat. Praeterea de cochleae tubere, prominentia pyramidali, in cujus apice foramen canalis pro musculo *stapedis*, canale *Fallopiani*, aequae ac chordae tympani, hujusque directione, multa cum cura exponit. Membranam, quae hanc cavitatem interius cingit, a lamella dura matris externa, quae per conjunctionem partis squamosae cum petrosa tympani cavitatem ingreditur, deducit, atque de ejusdem ad varias hujus cavitatis partis applicationes, colore, vasis, copiose disserit. Inde pariter observata de successiva in embryonibus ossificatione egregie subnectit, atque modum cavitatis hujus magnitudinem dimendi tradit. *Quarto Tractatu* de illis, quae in hac cavitare continentur, ex instituto agit, atque in numero ossiculorum quaternario acquiescit, de quinto tamen & sexto *Cl. Trichmeyerii* aliqua monet. Cum in processibus mallei determinandis minus inter se conveniant Auctores, Noster malleum in caput, colulum, & tres processus, accurate descriptos & delineatos, dividit, quo tempore haec ossicula primum in embryonibus conspiciantur, tradit, & cum *Kerkringii* observationibus confert. Quinque productiones membranae, cavitatem hanc cingentis, ossiculis inseri, totidemque eorum ligamenta referre, notat. Dubitatum

tum est a nonnullis, an cava sint interiora officula auditus, quorum cavitationem una cum periosteo, interiora illa cingente, & vasis eo penetrantibus, injectione manifestatis, a se detectam, fusius exponit. Non minus accuratam musculorum, ad hæc ossa movenda destinatorum, quoad ortum, progressum, & insertionem, tradit historiam. Ultimo denique de chordæ tympani ortu & directione necessaria subnectit. Optamus, ut Cl. Autor propediem datam fidem liberet, & egregia sua de labyrintho, & reliquis ad organon auditus spectantibus, observata, quibus doctrinam de auditu non parum illustratum iri confidimus, in publicum prodire jubeat. Nec minori desiderio, alium, quem prelo parare comperimus, Tractatum de arte cadavera dissectandi, præstolamur, in quo multas ad pleniorum partium cognitionem profuturas encheireses expectandas esse, plura vel in hoc ipso Opere occurrentia specimina abunde declarant.

G. F. R. RESPONSIO AD VIRI CL. JAC. JURINI Demonstraciones de mensura virium corporearum.

Cum ea legerem, quæ in *Actorum* hujus Anni Mense Martio pag. 209 ex Jac. Jurini, Viri plane extimii, postrema Dissertatione, contra nostram vires corporeas mensurandi rationem, sunt allata, quanquam ipse non vidi laudatas Dissertationes, tamen argumentum, cujus partem jam diu occupavi, minime deserendam mihi, sed breviter potius ac placide a doctissimi Adversarii objectionibus vindicandam duxi. Quod antequam facio, rem unam, bonam cum eorum venia, monere licet, qui aliter sentire videntur, me vires corporum non in rebus ac substantiis absolutis, sed plane, cum *Carriso*, in his numerare, quæ a Græcis *res ædè* vocata, semper sunt ad aliud quidpiam referenda: ita, ut vis quæque hujus generis, ad diversas res relata, uno & eodem tempore, rationem habere possit oppido diversam. Hoc posito, cum Cl. Jurinus pronuntiat, corpus A, quod simul cum mensa & lamina elastica eo pacto movetur, ut exponit, ab impulsu laminae requirere vim novam, illi parem, quam antea,

antea, ob motum commemoratum, jamjam habuit, nequaquam vero triplo majorem, ego neutrum absolute dici posse existimo. Acquirit enim vim novam ac simplicem, respectu mensæ & elastici: sed ea vis non adjicitur ad vim æqualem, quam antea habuit: nam antea, isto aspectu quiescens, vim nullam habuit. Acquirit vero, eodem tempore, vim triplo majorem, cum ad eas res refertur, quarum comparatione, & ipsum, & mensæ, & lamina, jam antea habuerunt motum expositum. Hoc si vir præclarus tanquam per se absurdum negat, id ipsum scilicet negat, de quo ambigitur: si ob certam rationem aliter sentit, istam quidem audire rationem velim, quam hæcenus non reperio. Ad nostram rationem quod attinet, ea cum aliis nititur fundamentis, tum hoc, ut arbitrator, præcipuo, quod ita vires æstimandæ sint, nunquam ut earum

TAB. VI
Fig. 1. summa major colligatur post impulsum, quam antea. In loco cum laminæ elasticæ substituamus corpus *B*, cujus incursum corpus *A* eandem velocitatem concipiat, quam ob impulsum elasticiæ: sic enim proclivior virtutis similitudo sit comparatio. Sit, exempli causa, corpus *A* quadruplo majus, quam *B*, & punctum *C* sit commune illorum corporum perfecte elasticorum centrum gravitatis. Habente corpore *B*, in corpus *A* quiescens, velocitate & directione *BA*, acquirat corpus *A* velocitatem $AD = 2AC$. Rursus irruente corpore *B*, celeritate *BD*, in corpus *A*, cujus celeritas sit *AD*, effectus, respectu rerum, quæ pari motu cum corpore *A* feruntur, non alius erit quam antea: respectu vero rerum, istius motus expertium, celeritas corporis *A* fiet altero tanto major, $= 2AD = 4AC$, & corpus *B*, post impulsum, velocitatem habebit, ut $AC = 1$. Nunc, si nostram virium mensuram sequimur, vis corporis *A*, cum celeritate *AD*, erit ut $A \times AD^2 = 4 \times 2 \times 2 = 16$, & vis corporis *B*, cum celeritate *BD*, ut $B \times BD^2 = 1 \times 7 \times 7 = 49$. Post conflictum, vis corporis *A*, cum celeritate $2AD$, erit ut 64 , & vis corporis *B*, cum celeritate *AC*, ut 1 : summa = 65 , ut prius. Differentia virium ante & post impulsum in utroque corpore erit ut 48 , nempe triplo major, quam vis corporis *A* ante conflictum. Contra ea, si virium

mensu-

mensuram adhibemus, quæ *Jurino* placet, summa erit ante impulsum, ut $8 + 7 = 15$, postea, ut $16 + 1 = 17$. Differentia in corpore *A* erit, ut 8 ; in corpore *B*, ut 6 : quo, nescio, an quid esse possit, minus conveniens. Scio, in quibusdam casibus hoc incommodum evitari, velut cum equalia assumuntur corpore *A* & *B*, vel talia, ut sit $A : B :: BD : AD$. At semper, non aliquando, apta & coherentia esse debent, quæ vera sunt. Næc dici potest, in colligendis virium summis, eas, quarum contrariæ sunt directiones, a se invicem subtrahendas, non addendas, esse. Isto enim pacto non vires corporum singulares & proprias colliguntur, sed motus eorum commutatis, qui dicitur ad easdem partes, definitur: qui, si ante & post congressum, idem esse debet, non tantem propterea summas, de quibus memini, distare, æquum est. Jam, quod exemplo docui, generalibus etiam formulis comprehensum tradi posset. Id vero factum a me puto, quantum satis est, in ea Dissertatione, quam, hac de re conscriptam, *Actis* nostris inferui, *A. 1729 Mense Febr.* In qua extrema cum negaverim, vires corporum, quæ se invicem sustinent, semper esse æquales, istud quidem intelligi velim de viribus, quæ tanquam absolutæ spectantur, non vero de iis, quæ ad ipsa corpora mutuo referuntur. Est enim omnino vis absoluta corporis *A*, ibi expositi, ad vim corporis *a*, qui cum in centro gravitatis *C* concurrit, ut $A \times AC^2$ ad $a \times aC^2$: atque etiam summa virium relativarum cum summa illarum virium absolutarum prorsus convenit. Nihilò tamen secius vis relativa utriusque corporis, & (quæ inde pendet,) actio mutua, vere est æqualis, exponenda per hanc formulam, $\frac{1}{2}(A \times AC^2 + a \times aC^2) = A \times AC \times \frac{1}{2}Aa = a \times aC \times \frac{1}{2}Aa$. Sed hæc velut in transcurso. Nunc ad alterum *Doctiss. Jurini* argumentum paucissimis respondebo. Cum in superficiem sibi obstantem incidit aqua profluens, ipsas particulas ejus præcedentes, post incursum, sequentibus aliquanto obstaculo esse, necesse est. Major itaque foret, quam experiundo reperitur, aquæ, in superficiem impressio, si istud removeri impedimentum posset. Hinc, cum *Mariotti* experimentis compertum sit, vim impressionis, quæ ex-

feri ab aqua in superficiem solet, rationem duplicatam habere celeritatis aquæ, fatendum sane est, vi illi, per se majorem, atque adeo (quod & aliis argumentis patet,) triplicatam, celeritatis rationem, competere. Dixi, quæ maxime aperta & simplicia videntur. Qui reconditiora desiderant, ad Commentationes ablegandi sunt Viri perspicacissimi, *Jo. Bernoullii*: cujus jam etiam novum aliquod ingenii monumentum, magnificentum profecto, & ab Academia Scientiarum Parisiensi meritisimo honoratum præmio, recensendum est.

PIECES QUI ONT REMPORTÉ LE PRIX, &c.

h. e.

SCRIPTA, AB ACADEMIA REGIA SCIENTIARUM duplicato præmio A. 1734 affecta.

Parisiis, e Typographeo Regio, 1735, 4.

Ea sunt I.

ESSAI D'UNE NOUVELLE PHYSIQUE CELESTE, &c.

h. e.

TENTAMEN NOVÆ PHYSICÆ COELESTIS,
Autore *JO. BERNOULLIO*, Acad. Scient. Paris.
Lond. Petrop. &c. Socii, & Prof. Mathem. Basl.

Plag. 12, cum Tab. æn. 1.

II.

RECHERCHES PHYSIQUES ET ASTRONOMIQUES, &c.

h. e.

DISQUISITIONES PHYSICO-ASTRONOMICÆ
Problematis, ab inclyta Scientiarum Academia Regia,
que Parisiis floret, iterum propositi, &c. Latine con-
scriptæ, & in linguam Gallicam conversæ, nonnullisque
Accessionibus auctæ, a *DAN. BERNOULLIO*,
Acad. Petrop. & Bonon. Socio, in Acad. Basl. Anat.
& Botan. Professore.

Gall. plag. 4, Lat. plag. 2½.

Illu.

Illustris Scientiarum Academia Parisiensis, cum maximi momenti judicaret quæstionem, jam A. 1732 cum consueto præmio publice propositam: *Quenam sit causa physica inclinationis planetarum, in quibus Planeta orbitas suas conficiunt, ad planum æquatoris solaris? Et qui fiat, ut inclinationes illa sint diversa?* eandem, cui tunc nemo satisfecisse videbatur, duplicato præmio, ad superiorem usque annum expositam reliquit: variisque super ea doctissimis Dissertationibus acceptis, duas imprimis dignas arbitrata est, inter quarum Auctores præmium ex æquo partiretur. Sunt illi *Joannes & Nicolaus Bernoullii*, parens & filius, Viri jam dudum celeberrimi: quorum schediasmata, more solito, nunc prodierunt. Et satis quidem apparet, illustrem Academiam sic censuisse: Planetarum circumvectiones in orbitis, ad æquatorem solarem & se invicem leviter inclinatis, vi quadam materiali & mechanica fieri, non casu fortuito, nec propter motum, corporibus illis ab initio divinitus impressum: quorum alterum absurdum esset, alterum non de causa physica, sed de fine sapientissimi creatoris, quærere permetteret. Uterque igitur *Bernoullius*, hanc sententiam vehementer approbantes, ita pertractarunt Problema commemoratum, ut incertum Academix videretur, utri palma esset tribuenda. Magnum parentis ingenium, siquæ quæstionis longe egressum, propter admirabiles rerum nexum, totius fere mundi machinationem persequitur: filius magis præse agit, nec multum ab argumento abit suo. Hic, quid Planetarum orbis, & solarem æquatorem, inter se tam prope jungat, nec tamen penitus conjugere, nisi post infinitum tempus, possit: ille, quid etiam disjungat, exponere conatur. Utrique siue atmospheræ, siue vortices, placent, a *Cartesiano* vorticibus, & celeritate, & densitate, & virtute, non parum distantes. Denique uterque solari vortice, ut comprehendere, ita etiam dirigi, aliquatenus Planetas, horumque vortices, existimat. *Joannes Bernoullius* excellentissimum, suum Opus *Tentamen novæ Physicæ cælestis* inscripsit, divisitque quadripartito. Una pars, & ea quidem postrema, expediendæ quæstioni, ceteræ enarrando novo mundi systemati, destina-

tae sunt. Assumit & connectit, quae cum a *Cartesio*, tum a *Newtono*, praeclearissime posita videntur: reliqua ex proprio haurit fonte. Hinc, cum dirigi sensum a vorticibus, non impelli, nec deferri, Planetas posse, statuat, in eo cum magno *Newtono* libens consentit, progressus Planetarum non aliunde originem habere, quam ab ipsa vi divina. Sed videndum inprimis est, quo pacto vastum vorticem solarem, & quae inde pendunt, Vir ingeniosissimus concipiat. Eum igitur vorticem constare docet materia primi elementi, omnis soliditatis & resistentiae experte, admixtis tamen rarioribus particulis secundi elementi, quae in gyrum coactae aliquantum a centro recedant, corpuscula quaedam implicatiora, & primo elemento involuta, ibi relinquentes: hanc portionem primi elementi centralem, non modo cum reliquo vortice circumactam, sed etiam vehementissimis agitationibus intestinis assidue effervescentem, ipsum solem esse: in quo corpuscula secundi elementi, infinitis modis inter se concurrentia, partim maculas illas, quas identidem observamus, partim ad extremam subtilitatem redacta, & quaquaversus incredibili velocitate vibrata, radios luminis efficiant. Etsi vero istorum radiorum pars magna longissime ultra fines vorticis solaris ferantur, fieri tamen non posse, quin, propter crebros occurfus radiorum similium, ab aliis astris emissorum, innumerae particulae, cum elasticitate non sint, primo quidem, si directe & aequali vi concurratur, deleti motu cohareant, mox, novis impulsibus incitatae, frequentes ab extremo vortice ad solem defluant. Ita *torrentem* aliquem *centralem* continuum formari, qui & illud, quod in radios impenditur, farcire, & Planetis gravitatem versus solem conciliare, & eosdem circa sua centra torquere, valet. Nam, cum partes illorum anteriores, & quasi praeeuntes, filo torrentis magis obviam eant, posteriores quodammodo abeant, istas fortius, quam has, impelli, atque ita vertiginem oriri, necesse esse, cum directione reliqui motus consentientem. Celeritatem autem hujus vertiginis, sub ipso aequatore diversorum Planetarum, rationem habere compositam, ex ratione inversa duplicata distantiae a sole, ex ratione directa duplicata diametri, ex ratione simpli-

simplice inverſa denſitatis, & ex ratione directâ duplicata ſinus complementi, qui competit inclinationi axis ad planum orbitæ. Quo loco illud non omittatur, quod eximius Autor de commemorata axis inclinatione docet, eam tribuendam eſſe diſtantiæ centri magnitudinis a centro gravitatis, ſive inertię: quippe cum circa lineam, per utrumque centrum tranſeuntem, Planeta facillime rotari queat. Hoc etiam dicatur, quod diligentiffime demonſtrat *Bernoullius* noſter, celeritatem vorticis ſolaris, eo loco, ubi ſoli continuus eſt, hujus ipſius celeritati parem, ideoque, ſervata proportione, ubiſvis, 230 fere vicibus, velocitate Planetarum minorem, eſſe debere. Jam, quod ad ipſas inclinatas Planetarum orbitas attinet, eas, quantumvis olim diſcrepantes, quia paulatim ſuæ directioni accommodare, atque adeo in anguſtum illud Zodiaci ſpatium redigere, potuerit ſolaris vortex, non dubitat *Vir* inſignis. Addit rem plane memorabilem, poſt conciliatas inter ſe orbitas, quantum per cauſam mox dicendam licet, præterquam quod ſemper cum illa cauſa concurrat vortex, etiam hanc ei ſuper-eſſe vim, ut Planetas perpetuam illam directionis mutationem, quam in quovis puncto ſuorum orbium ellipticorum ſubeunt, tantillum anticipare cogat: quo fieri necèſſe eſſe, ut ipſi orbes lente circulari, & apſides tranſferri, videantur. Oſtendendum nunc eſt, quidnam illud ſit, quod cœleſtes orbes, judice Autore noſtro, diſtrahat, nec penitus, cum æquatore ſolis & ſolaris vorticis, in eodem plano conſiſtere patiatur. Atque id ille perquam ſagaciter in figura Planetarum quærit, non omnino ſphærica, ſed ad ſphæroidis, ſive longi, ſive lati, modum accedente, & cum axis inclinatione ad planum orbitæ conjuncta. Sit enim *GCN* æquator vorticis, in quo, quanquam pari directione *GC*, tamen multo celerius, progrediatur centrum Planetæ, qui formam habeat ſphæroidis lati, & axem *BA* ad *GN* obliquum, ita, ut angulus *BCN* ſit recto minor. Ductis parallelis *LM*, *RS*, & normali *HI*, quæ Planetam in punctis *M*, *S*, *V*, contingant, cum pars *VBM* major ſit, quam *VES*, & materia vorticis, in illam partem incidens, oblique Planetam deprimere, quæ vero in hanc impingit, eum attollere conetur, deſcendere omni-

TAB. VI
Fig. 2. 3.

no ejus centrum necesse erit, mutata directione GG in talem, qualis est gc . Quodsi secundum directionem CG , cum vortex, tum planeta, sed ille tamen tardius moveatur, hujus centrum adscendere oportebit. Contrarium in utroque casu eveniet; ubi formam Planeta nactus fuerit sphaeroidis oblongi: eoque erant effectus isti majores, quo magis vel Planeta deficiet a figura sphaerae, vel axis a positione recta: si vero aut Planeta perfecte sphaericus, aut ejus axis ad directionem vorticis GN omnino fuerit normalis, nullam fieri declinationem posse, palam est. Sit jam aequator vorticis solaris $EFHG$, ejusque & ipsius solis axis BSA : sitque porro in loco solstitiali, & simul in aequatore vorticis, constitutus Planeta E , cujus axis continuatus, $ab\beta$, cum axe solis concurrat in puncto β , formato triangulo rectangulo βSE , ad planum vorticis normali: denique progrediens Planeta versus F, H, G , axem servet sibi ipsi semper parallelum. His positis, facile licet demonstrare, axem Planetæ, ba , in E & H , ad directionem vorticis, Ee, Hb , normalem, in ceteris locis, maximeque circa F & G , obliquum esse; ita, ut a puncto E profectus Planeta, si figuram lati sphaeroidis habuerit, infra aequatorem vorticis, ad L descendere, deinceps, imminuta sensim obliquitate axis, & prævalente altera vorticis actione, aequatori iterum appropinquare, porroque ab H ad M adscendere, atque hinc denique ad punctum E revolvi, debeat. Idem de sphaeroide oblongo, mutatis tamen adscensus ac descensus vicibus, ostendere in promptu est. Ex quo consequitur, nodos solares, sive puncta E & H , ubi se mutuo secant aequator solis & Planetæ orbita, parum aut plane non distare posse a punctis solstitialibus, terramque nostram figuram habere sphaeroidis, non lati, quod *Newtono* placuit, sed oblongi, quod dimensionibus Academicorum Parisiensium conveniens est. Duo restant paucissimis tangenda: cur positio axis terrestris, aliusve Planetæ, mutationi quantumvis exiguae sit obnoxia? & cur Planetæ quidam secundarii, velut luna & alter satelles Jovis, quintusque Saturni, ab aequatore primarii tantopere deflectant? Prius, a quo præcessio æquinoctiorum, & apparens lentissimus fixarum progressus,

gressus, pendet, ita expedit *Bernoullius*, ut dicat, vorticem solarem superiori Planetæ hemisphærio, quod a sole aversum est, tantillo magis, quam inferiori, quod solem respicit, obsistere; eoque fieri, ut Planeta circa novum axem, ad utrumque planum, tam orbitæ suæ, quam æquatoris solaris, quam proxime, (sed ad hoc tamen magis,) normalem, motu perquam tar- do & retrorsum directo, convertatur. Ad alterum sic respon- det, vortices Planetarum, quorum directionem satellites, si sphæ- rici fuerint, sequuntur, in partibus suis superioribus & extrê- mis, ubi vorticem solarem attingunt, hujus ipsius vorticis, in inferioribus, Planetæ sui, in mediis mediam aliquam directio- nem habere: de secundo vero Jovis satellite admodum proba- bile esse, eum, quod exacte sphæricus non sit, præter ceteros ab æquatore Jovis deviare. Hactenus de *Physica celesti Joani- nis Bernoullii*: nunc felix tanti parentis æmulus, eidemque confortione præmii æquatus, Filius audiendus est. Is in suis *Disquisitionibus Physico-Astronomicis* primo demonstrat, nullo modo verisimile esse, Planetas sic fortuito fuisse collocatos, ut eorum orbis tam prope congruant, subductoque calculo repe- rit, numerum casuum locationis, inter definitos terminos ob- tinendæ, ad numerum casuum contrariorum, se habere, ut 1 ad 1419856. Assumit deinde, circa solem, & circa terram ce- terosque Planetas, atmosphæram esse, fluidam, gravem, tenuem, & elasticam. Docet, hujus atmosphære densitatem, nec pro- pe solem, cujus calore rarefit, neque in partibus extremis, ubi nullo, vel exiguo, pondere gravatur, sed in loco quodam medio, non facile definiendo, maximam esse. Porro de at- mosphæris ita censet, eas totas, non modo pari directione, sed etiam pari tempore, cum corporibus, quæ ambeant, circum- actum iri, nisi inutuis frictionibus impeditæ, primo quidem & maxime prope communes fines, deinde etiam aliquantum in partibus magis profundis, retardarentur: neque vero pro- pterea dubitandum esse, quin etiamnum in quaque atmosphæ- ra, ut altitudo, ita quoque celeritas, minor majorve sit: atmo- sphæras pro vorticibus *Cartesianis* substitui, vel forte simul cum illis consistere posse: denique atmosphæram Jovis latissime patere,

patere, terrestrem infra lunam fere terminari, Saturniam ad quintum satellitem vix pertingere, solarem vero Planetas universos suo amplexu coercere. Negat igitur, alibi querendam causam esse, cur Planetarum orbitæ præsentem situm habeant, nisi in motu & directione atmosphæræ solaris, accedente gravitate versus solem, quam ita assumit, ut de ejus origine parum laborare videatur. Summa ceterorum hæc est: Orbitas prædictas, olim multo magis & obliquas & eccentricas, non posse prius constantes immutabilesque esse, quam fuerint ad circulos redactæ, cum æquatore atmosphæræ solaris penitus convenientes: hunc eas statum permanentem, ad quem initio, cum inde longius abessent, ut est ejusmodi rerum natura, per majores tendebant gradus, & nunc, cum parum absint, lentissime accedunt, post infinitum denique tempus assecutas esse: directionem Planetæ ab atmosphæra solis eo citius mutari, primum, quo minorem ille molem habuerit, deinde, quo minus inter densitatem, & quo plus inter celeritatem ipsamque directionem atmosphæræ & Planetæ, interfuerit: positionem æquatoris solaris, observatione macularum nec dum satis definitam, talem fortassis haud absurde statui posse, ut inclinatio æquatoris media ad orbitas Planetarum quam minima existat, non superans gradus duo cum tribus & viginti scrupulis: Planetas secundarios (quorum plerique, nescimus, quo pacto, longe citius perventuri, imo jam pervenisse, videntur ad statum orbitæ permanentem,) non planum æquatoris solis, sed Planetarum primariorum, affectare: lunam autem & satellitem Saturni quintum, tanquam extra atmosphæras terræ & Saturni positos, cum unam semper faciem Planetis suis obvertere, (non nisi leviter, ob actionem atmosphæræ solaris, titubantes,) tum multum ab æquatoribus illorum Planetarum declinare; ad quos tamen potius, quam ad planum æquatoris solaris, ipsorum, perinde ut ceterorum orbitas satellitum, pedetentim accedere conveniat, ob eam causam, (quam, cum satis non perspicimus, ipsius Autoris verbis exponemus,) *quia actio atmosphæræ solaris cursui satellitum modo secunda, modo contraria sit, vel (quod antea de luna separatim dixerat,) quia, quantum*
ad

ad aequatorem solis ab atmosphæra solari appellitur satelles, dum ab uno nodo ad alterum movetur, tantum repellitur, dum ab hoc ad primum regreditur. His postremo loco de Cometarum orbitis addit *Bernoullius*, in eas, maximam partem extra solis atmosphæram positas, aut nullam hujus, aut per exiguam, vim esse. Enarravimus paucissimis utriusque Viri egregii placita: inter quæ id maxime interesse videtur, quod Pater vortici solari, ad impellendum & resistendum, vim minorem, quam Filius atmosphære suæ, ad mutandas verò directiones, etiam longe majorem, tribuit. Quod enim, secundum Filium, immenso tempore vix efficit solaris atmosphæra; ut jungat Planetarum orbitas, id brevi efficeret Parentis vortex, nisi causa alia obstaret. Utrum verisimilius sit, nostrum non est, arbitrari. Auguramur tamen, Lectoribus pergratum fuisse futurum, si vires, quibus ad corporum directiones mutandas opus est, cum viribus resistendi & impellendi comparatas, aliquo saltem modo ad calculum revocare, Autoribus laudatissimis placuisset.

AN ENQUIRY INTO THE ORIGIN OF HONOUR
and the usefulness of Christianity in war.

h. e.

INQUISITIO IN ORIGINEM HONORIS
& usum Christianismi in bello.

Londini, sumptibus Jo. Brotherton, 1732, 8.

Plag. 16.

Totum Tractatum *quatuor Dialogi* absolvunt. Horum *primo*, honoris studium ex philantia oriri, Autor putat, quæ & in infantibus conspicitur, illudque statuit, utile esse generi humano in actionibus rite perficiendis, ne Christianismi quidem operibus exceptis, imo honoris cupiditatem majorem usum societati attulisse, quam virtutis. Licet collisio inter principium honoris & Christianismum deprehendi posse vi-

Uuu

dea-

deatur, eos tamen, qui religioni Papæ nomen suum dederint, laborare insigniter, ut gloriæ cupiditatem cum religione componant, & concilient inter se. Denique disquirat, ex quo fonte duella traxerint originem suam. In *Dialogo secundo* inquirat in honorem sexus sequioris; cujus castitatem illibatam magis servari cupiditate honoris & laudis, quam ipsa religione, putat; ut expendendum tradat collocutori, quid consultum magis sit persuadere puellis, ut sint gloriæ cupidæ, an studiosæ humilitatis. Sic infamiz nota Regem Franciæ occurrisse duellis, pluresque effectus adducit ex honore provenientes. Addit tamen, hæcæ talia in temporalibus tantum habere momentum suum, cum spiritualibus autem & iis, quæ in futuro statu sint habitura locum, consistere non posse. Varia deinde monet adversus Pontificios, concedit tamen, Pontificiorum superstitionem augmentum impietatis impedire. In *Dialogo III & IV*, prædicationem Evangelii non magis efficere bonum militem, quam pictorem excellentem, docet; Ministros Ecclesiæ nonnunquam suis artibus bella civilia cedere & alere: cum non dentur bella tam injusta, quin ab iis proferantur causæ justicæ; cultum Dei externum, sæpius requiri & observari ex rationibus politicis. Duce[m] bellicum, si vel maxime sit atheus, ut & verbi divini ministros impios, militum impiorum, pietatis specie, accendere animos posse: quod exemplo illustrat Anglorum, adversus *Carolus I*, Regem, rebellium. Multa inseruntur alia, quæ maturius examen requirunt. Sed hæc ad judicandum de *Dialogorum* istorum tenore sufficiant.

THE STORY OF THE ORDINATION OF
our first Bishops in Queen Elizabeth's Reign, &c.

h. e.

ORDINATIO PRIMORUM EPISCOPORUM
Angliæ, quæ, Regina Elisabetha imperante, in caupona, caput equi nuncupata, facta esse narratur, examinata; quam sabellam esse, regens inventam, minus caheren-

herentem, sibi contradicentem, & absurdam, probavit
THOMAS BROWNE, Collegii Joannei Cantabrigiensi antehac Sodalis.

Londini, sumptibus Wilhelmi Innys, 1731. 8.

Alph. 1 pl. 10.

Occasionem nactus est Autor, multis abhinc annis, defendendi legalitatem ordinationis Archi-Episcopi *Parkeri*, aliorumque primorum Angliæ Episcoporum, qui, imperante *Elisabetta*, ad eam sunt evecti dignitatem. Sermonem quippe Latinum in Academia Cantabrigiensi, præsentibus viris eruditissimis, A. 1687 ea de questione habuit, qui typis dein impressus, & una cum alio sermone, *de canonica Episcoporum ordinatione*, luci publicæ expositus fuit. Eandem operam susceperant ante ipsum alii; sed, cum dari multos animadverteret, qui fabellæ adhiberent fidem, cumque *le Quien*, Ecclesiæ Pontificiæ addictus, Tractatum *de Nullitate Ordinationis Anglicanæ* duobus Tomis ederet, sibi temperare non potuit, quin solide fabellam illam omnium oculis exponeret, & a Pontificiis excogitatum doceret. Quo scopo ordinationem Episcoporum Anglorum aut totam, aut ejus saltem partem, e primis Scriptoribus excerpfit, ut appareret, canonicam illam esse, & quæ contradicatur, narratiunculam quadraginta demum annis post factam ordinationem legitimam excogitatum, in circumstantiis non coherere, multisque laborare absurdis: cum contra ex Archivis, quorum fides in dubium non vocanda, ordinatio vera deproinata sit & derivata. In ipso Libro *Cap. I* Scriptores recenset fabellæ hujus, *Sanderum, Constablium, Sacroboscum, Parsonium, Fitz-Simonem, Wadsworthum, Kellisonem, Champneyum. Cap. II, III, IV, & V*, animadversiones in Scriptores fabellæ hujus nobiscum communicat, & quam male cohererent narrationes, & quam absurda complectantur, ostendit; quæ sunt nimis singularia, ut huc vix transcribenda existimemus. *Cap. VI*, Scriptores Pontificios ejus ætatis nihil docere hujus fabulæ, *Cap. VII*, *Stapletono* nihil ejusdem, ait, compertum fuisse, qui alioqui sibi ab ejus allegatione temperate non potuisset; quod *Cap. VIII* aliis observationibus inspersis idem ulterius persequitur. *Cap. IX, X, &*

XI, nervum argumentis *Quærens* excindit, &, quam male is fuerit ratiocinatus, solide tradit. Denique, *Quinque* in nullitate ordinationis Anglicanæ male dixisse, Protestantibus non habere Episcopos rite ordinatos, pluribus ostendit.

Das jetzt lebende gelehrte Europa, &c.

H. e.

LITERATA NOSTRI TEMPORIS EUROPA, sive Liber de Vita & Scriptis eorum, qui nunc vivunt, Eruditorum; Autore GABR. WILH. GOETTENIO, Pastore Hildesienfi.

Brunsvigæ, apud Ludov. Schræterum, 1735, 8.

Alph. 2 pl. 9.

Quod per nos his in *Actis A. 1734 Mense Aug. pag. 384* pollicitus erat Pl. Rev. Autor, Historiam scilicet literariam novissimam, vitas & scripta eorum, qui nunc in Europa florent, Eruditorum exhibituram, ejus operæ primam nunc Partem jucunde perlustramus. *Quinque* Vir doctissimus hoc Libro sistit Historiæ suæ Capita, primo ex Holfatia, altero ex Academia Rostochiensis, tertio ex terris Regi Borussicæ subjectis, iteinque ex Anhaltinis, quarto ex Brunsvicensibus ac Lunenburgensibus regionibus, quinto ex urbe Hildesia, producens literatos, non omnes, sed eos, quorum de vita scriptisque certa ad ipsum pervenit plenaque notitia. In exterorum gratiam cum & Latinam hujus Libri versionem promittat Cl. Autor, non nisi nomina eorum hic nobis indicanda videntur, quorum hic describuntur merita literaria. Siftuntur igitur in primo Capite Bartholdus Henricus Brockesius, Jo. Alb. Fabricius, Jo. Christoph. Kruskius, Jo. Sam. Mullerus, Erdm. Neumeisterus, Jo. Georgius Palmius, Bernhardus Raupachius, Herm. Sam. Reimarus, Mich. Richeius, Tob. Henr. Schubartus, Jo. Frid. Winklerus, Jo. Christoph. Wolfius, magna Hamburgi lumina; Jo. Gessl. Carpzovius, Jacobus a Mello, Henr. Scharbavtus, Jo. Henr. a Seelen, insignia Lubecæ ornamenta; Seb. Korboltus, Jo. Christianus Lischwitzius, Carolus Frid. Lasherus, Franc. Ern. Vogtius, Kiloniensis Academiæ decora; in secundo Franc. Alb. Epimus,

MENSIS NOVEMBRIS A. MDCCXXXV. 529

nus, Petrus Beckerus, Christoph. Mars. Burchardi, Jo. Christianus Burgmannus, Jac. Carmonius, Ge. Christoph. Detbardingius, Herm. Christoph. Engelkius, Ern. Jo. Frid. Manzelius, Jo. Christianus Peterfenius, Rostochientes Professores; in tertio Petrus Zornius, Professor Stetinensis, Jo. Dav. Kypkius, Christoph. Langhansius, Mich. Lihenschalius, Jo. Henr. Lyfius, Jo. Jac. Quantzius, Dan. Salibentius, Franc. Alb. Schulzius, Regiomontani Professores; Samuel L. B. de Coceji, Maturinus Veysferius La Croze; Christianus Gothofr. Hoffmannus, Professor Francofurtanus, (jam mortuorum catalogo inferendus,) Justus Henr. Babmerus, Joach. Langius, Jo. Petrus de Ludewig, Jo. Henr. Michaelis, Mart. Schmeizelius, Jo. Henr. Schulzius, Professores Haleses; Casp. Abelius, Petr. Ad. Boyssenius, Sam. Christ. & Christ. Andr. Teuberi, Henr. Jac. a Basbuysen, Tobias Eckhardus; in quarto Ge. Rappelius, Christ. Frid. Schmidius, Christ. Laur. Bildorbeckius, Phil. Lud. Babmerus, Georgius de Engelbrecht, Ge. Frid. de Marquard, Esaias Pufendorfius, Jo. Gothofr. de Meiern, Balsasar Menzerus; novæ Academiæ Göttingensis Professores, Jo. Wilb. Albrechtius, Jo. Sal. Brunquellius, (nunc non amplius in vivis,) Magnus Crusius, Ge. Christ. Gebauerus, Jo. Matth. Gesnerus, Ge. Erb. Hambergerus, Christ. Aug. Heumannus, Sam. Christ. Hollmannus, Jo. Dav. Kalerus, Joach. Opportunus, Jo. Jac. Schmansius, Gottl. Sam. Freucus, Jo. Ad. Wedelius; tum Jo. Mart. Riedelius, Ge. Basilius Briackmannus, Phil. Jul. Rebmeyerus, Aug. Stifferus, Franc. Ern. Brukmannus; hinc Professores Juliz, Jo. Wilb. de Gabel, Laur. Heisterus, Jo. Raulus Kressius; denique Eberh. Dav. Haubertus; in quinta Conr. Barth. Bobronius, Jo. Ge. Perschius, Jac. Frid. Reimannus, Dav. Ge. Scrubius, Sylvester Tappius, Henr. Ern. Owenus. Non decerpimus hinc potiora, cum vix dubitemus, Lectores ipsum Librum habiturum esse plurimos. Illud scire volumus Lectores nostros, multa hic occurrere cognita jucundissima. E. g. pag. 302 seq. exhibentur nomina unguis eadum, qui nunc sunt Betoliani in Societate Scientiarum Regia, inter quos tandem nondum locum occupat, qui hoc ipso demum anno in Societatem receptus est, Frid. Osa Menckelius, Collega noster; pag. 123 docemur, Cl. Rebmeyeri plurima de optima capta Bibliotheca Historica.

Hamburgi edita, elaborasse. Sed finimus, hortamurque Eruditos etiam atque etiam, ut Auctori doctissimo, deque Republica Literaria bene merendi cupidissimo, ferre ne graventur suppetias.

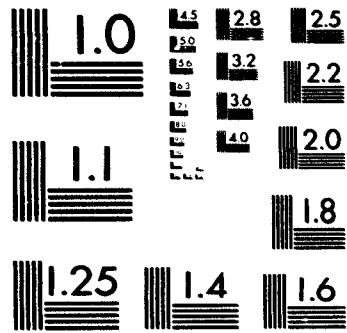
NOVA LITERARIA.

Qui rerum naturalium studio teneatur, jam lætum nuntium accipiant de proxime prodituro *Swammerdamiana* industriz monumento insigni profusaque aureo, cujus usum, sibi hæc usque privatum, jam publicum facere constituit. *Hermannus Barbaavius*, Senex in Batavis venerandus, atque Medicorum nostræ ætatis, multorum iudicio, princeps. De ejus consilio, edendi præstantissimas illas *Swammerdamiani* nominis reliquias, ut Lectoribus nostris constare certo possit, commode hic locum dabimus integro Programmati, quo institui sui ipse Vir illustris publice rationem reddit, & futura emtoribus Opus elaboratissimum pro merito commendat. En, quam eleganter verba fluant: *Historia Naturalis & Medicina Studiose Hermannus Barbaave: En natam opportunitatem, & lætam sane, oculis perlegendi Swammerdamiana! Si itaque velitis, jubentis; opus prodibunt, & adeo completa, hæc posthuma, ut ne vocalam intercidisse constitutum sit. Auctor hæc consummata, non ita diu ante fatalem horam, legaverat nobili Melchisedeco Thevenoto, amico suo integerrimo, ut continuo evulgaret. Hunc vero, sedulo studentem præstare officiosa, & pia, votis hæc obsequia, obstaculorum molestia impediverunt. Re erga non perfecta moritur. Venerunt inde in manus Josephi du Verneyi, Viri in disciplina Anatomica summi, & quidem eodem proposito, ut ederentur. Ille autem quis evulgationi æptior? Herce, nemo. Attamen neque vel hic curavit, ut in læcem prodirent publicam. Sed lætare in Museo, ubique hæc elegantissimè deliciarum harum spectantur, vitæ servierunt. Id ubi refecti, precor officio & precor, ut uno rudem hæc in patriam redirent, jam ante septennium: subinde erat mihi, in usus publicos emittere. Si rogaveritis, cur ergo id jam prius non fecerim? causari forte possem alia negotia. Vere tamen hæc, æstivæ præstantissimam consuetudinem, quæ, per li-*

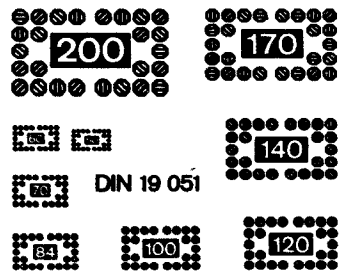
bros excudunt & vendunt. Opera quippe venalia suis mox
 typis describunt, obtentui sumentes pretii diminutionem, at-
 que ita, cetera fusque deque habentes, ignavis divendunt
 promptius, cum damno illorum, qui dubii eventus sortem ancipi-
 tem suo periculo soli primo sustinuerant. Animum ideo indu-
 xi, tum demum permittere, hoc Opus ut exeat, quando prius
 certus sum, Typographos, quibus commisi, contra has rapinas
 munitos esse. Id vero fiet, si, parte pretii representata, ab-
 strinxerint satis multi sua nomina, ad emenda exempla Ope-
 ris impressi. Mihi porro hic, nec seritur, nec metitur, qui ne
 stipulam inde capto. Tantum nolo, meum benefaciendi ani-
 mum male cedere his, quibus hac in re favere mibimet liberum
 putem. Vestri itaque arbitrii esto, efficere, ut incomparabi-
 le hoc Opus prodeat in publicum, vel ut meo in tablino, condi-
 tum porro maneat. Redegi in ordinem scripta, magno meo
 bono aliquoties relegi, acones omnes ari incisas contuli, ut præ-
 sto sint omnia, quæ prelum subsant. Quæ, & quanta, ignota
 prius, hoc agendo, hinc didicerim, effari nequeo, ad rerum Na-
 turalium Historiam, & ad Medicinam, maximi momenti: ut
 pretii is comparandis impensæ non modo haud me peniteat,
 imo vero merx pretiosa satæ mihi superque placeat sola pri-
 vata utilitatis mercede, semperque placitura sit. Ut vero cau-
 ti mercemini, indicem addo. Continebuntur hoc libro, præter
 Historiam, Vita magni Viri, fideliter a me descriptam, 1) Opus
 de Insectis, tam opulente amplificatum, tam fideliter castiga-
 tum, ut aliud omnino sit ab eo, quod Belgico Autor sermone edi-
 dit: est quippe absolutum jam Systema hujus doctrinæ, cui si-
 mile nunquam existit; 2) Anatomie Sepiæ; 3) Historia
 naturalis Culicis; 4) Historia naturalis Apum, stupendum
 certe, & supra humanum, Opus; 5) Historia naturalis Pa-
 pilionis noctu volantis; 6) Historia naturalis muscæ Afis;
 7) Historia naturalis Cochleæ vinearum, aliorum Limacum,
 & Cochleæ viviparæ; 8) de Scarabæo Rhinocerote; 9) Ana-
 tome Pediculi; 10) Historia naturalis Ephemerobii; 11) Hi-
 storia Naturalis Ranarum, in qua non audita prius miracula
 naturæ; 12) Tractatus de Animalibus, nascentibus in tuber-
 culis plantarum; 13) Historia naturalis Cancelli; 14) Tra-
 ctatus

Etatus de seminibus Follicum; 15) Tractatus de Papillone,
qui laet jam in Eruca verme; 16) Historia Pulicis aqua-
tici & Scorpionis; 17) Tractatus de Physalo. In omnibus
his, praeter ea, quae vitali promittunt, inseruntur numerosa ob-
servationes variorum Naturae. Anatomie subtilissima ubique
exculta, alia omnia, usque visa, infinite exsuperans, ne Mal-
pighianis quidem exceptis. Icones vero arte, fide, nitore, usu,
adco pulchrae, ut nihil supra. Valete! & eximii Operis editio-
nem maturate! Leydae 1735. Subscriptionis Leges haec sunt: Bi-
bliopola nobilissimi, Isaacus Severinus & Janſſonii Vander Aa,
excellentissimum hoc Opus curabunt imprimi literis novis, ele-
gantibus, charta solida, pulchra. Totum, ut supputamus, exhibi-
bit 170 vel 180 plagulas, sive folia typis expressa, in quo emine-
bunt 42 aut 44 Tabulae artificiosissime, integris foliis impre-
menda, ut ad singulas paginas quaeque explicari & inspicere
possint. Tradetur Inſcribentibus totum 18 flor. holl. hac ra-
tione enumerandis: Cum subscribitur, 9, cum absolutum Opus
traditur, 9. Si qui vero elegantiae studiosi desiderent exempla
in charta majori, pulcherrima, tradetur 23 flor. hac ratione:
juxta Subscriptionem 11: 10: juxta Operis traditionem 11: 10.
Initium subscriptionis fiet a publicato hoc Programmate, usque
ad 1 Dec. Opus poterit prodire intra 18 menses, ab incepto nu-
merandas, vel prius. Quam primum prior Pars fuerit abso-
luta, illud communicabimus, hanc subscribentibus, si praemitti
cupiant, tradituri, enumerata secunda parte vestantis pretii,
sive 6 flor. & praeb. maj. 5 flor. Si quis sit in loco, ubi
subscribendi non datur occasio, pecunia ad nos poterit trans-
mitti per Tabelliones, Naucerosve, a portorio immunes, pro
qua illico tradetur Syngrapha. Nomina inscribentium Operi
praesigentur. Eorum vero nominibus, qui in charta majori
postulaverit, adscribetur asteriscus. Cum certum plagularum
numerus definire sit impossibile, si tot folia non exhibeat, pro
rata diminuetur pretium, si plura, quod praeter expectatio-
nem, augebitur. Inſcriptio fieri poterit Leydae apud H. Se-
verinum, & Janſſonios Vander Aa, & in caeteris Hollan-
diae, aliarumque Provinciarum, urbibus apud
Bibliopolas praecipuos.

MICROCOPY RESOLUTION TEST CHART
 NATIONAL BUREAU OF STANDARDS-1963-A

1:24

NOVA ACTA ERUDITORUM
LEIPZIG 1735

DER MICROFICHE-REPRODUKTION LIEGT
DAS ORIGINAL DER STADTBIBLIOTHEK
BRAUNSCHWEIG ZUGRUNDE

SIGNATUR: M 613 c 4°

1

NOVA ACTA ERUDITORUM,

publicata Lipsiæ

Calendis Decembris Anno MDCCXXXV.

Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ. NOVUM TESTA-
mentum Græcum, ita adornatum, ut textus probata-
rum editionum medullam, margo variarum Lectionum
in suas classes distributarum, locorumque parallelorum,
delectum, Apparatus subjunctus Criseos sacre, Millia-
ne præsertim, compendium, limam, supplementum, ac
fructum, exhibeat, inserviente JO. ALBERTO
BENGELIO.

Tubingæ, sumtibus Jo. Georgii Cottæ, 1734, 4 maj.

Alph. 4 pl. 20.

Tot jam inde a revocata e tenebris in lucem religione Græ-
ci Novi Testamenti exstant editiones, vix ut numerari
queant. Omnes vero ejusmodi sunt, ut singularia quædam
nullam non orrent, in alia, quacum æquatur & confertur,
haud facile obvia. Inprimis splendidissima illa reliquis
palmam adhuc præripuit, quam Jo. Millius, Theologus Bri-
tannus, adornavit, quatuor Ludolphus expolivit Kusterus,
Haud dispari consilio ac successu Cl. Bengelius hanc, cujus in-
dicem nunc dedimus, editionem curavit, nitidisque typis de-
scriptam orbi tradidit erudito. Genuinam cujusque loci lectio-
nem, ex probato aliquo Codice excerptam, in textu proposuit,
quæ vero tota aliis fulta erat documentis, eam in margine de-
Pag. 1-368.

Xxx

figura-

signavit. Unam ab hac tractandi ratione Apocalypsin exemtam esse voluit, ubi textui sinceritas Codicis Alexandrini aliorumque, restituta est, & tamen lectio prislina suo loco distincte subjecta. Accedunt melioris notæ interpunctiones, accentus, ac spiritus, quin etiam lateralis margo versus & capita, ut apud *Erasum* ac *Stephanum* exstant, usitata exhibit ratione. Inferior autem ea loca continet parallela, quæ utriusque concentum Fœderis declarant. Habet idem *variantes lectiones*, easdemque notiores ac potiores, omnium & editionum & MStorum Codicum, sed has eclecticæ quadam methodo in lucem protraxit. Nihil, ut breviter dicamus, intentatum Clarissimus reliquit Autor, quo Græcam Novi Testamenti editionem, nitidam non minus & emendatam, quam critica corroboratam accuratatione, & amicis inimicisque Sacrarum Literarum probandam, cum literata communicaret civitate. Hoc consilio ea in auxilium vocavit, quæ doctissimi Viri de *Millii* Opere, de *Beutleji* Specimine, de *Anonymi* Textu Græcæ & Anglicæ excuso, de Prolegomenis *Wetstenianis*, tulerunt, judicia, & in rem suam convertit.

Pag. 369.

Adjungitur, Novo Testamento finito, *Apparatus Criticus*, in quo tres inveniuntur *Partes*. Quarum prima est *Introductio ad universam lectionis varietatem dilucidandam*, oculis ac meditatione peritorum Lectorum hand indigna. Hujus, more nostro, compendiariam dabimus enarrationem, salivam illis moturi. Lectionem veram in primisque sinceram querendam esse, nemo dubitat. Ex quo sequitur, ut communior præcipue sub judicium vocanda sit. Genuina vero ex tota lectionum variantium universitate eruenda. Hæc colliguntur maxime ex editionibus Græcis, & ex manuscriptis Codicibus Græcis, deinde etiam ex versionibus antiquis, & Patribus. Editiones præcipuæ sunt *Complutensis* & *Erasmiana*: has enim postremas *Aldus* & *Colnaus*, *Stephanus* item postea, secuti sunt, *Theodorus* autem *Beza*, ubi ab *Erasmo Stephanoque* discessit, in majoribus Annotationibus suis Codices, vel certe rationes, quæ ad diversas ipsum partes traxerunt, indicavit. Comparent hic Notæ variantes, ex iisdem Codicibus

bus MStis, quos *Jo. Millius, Lud. Kusterus, & Tomo III Anecdotorum Græcorum Ven. Jo. Christoph. Wolfius*, consuluerunt, collectæ & examinatæ. His autem novi quindecim Augustani septem, Basileenses tres, Byzantinus, Hirsangienfis, Moscuensis, Uffenbachiani duo, accedunt ac describuntur. Omnes hos Codices ii demum recte adhibent, qui, quænam suffragiorum ratio ineunda sit, exploratum habent, & eos, qui & integri, & satis accurate collati ab iis, qui minus curate collati & mutilati sunt, cum singulari cura fecernunt ac sejungunt. Usu quoque venire solet, ut unus Codex in utramque lectionem suffragia præbeat. Ex his igitur ut germana lectio excerpatur, nil gustui, nil multitudini, nil bonitati, cum dubia sit, nilque circulatoriæ antiquitatis jactationi, dandum. Sed illa potius primum ex ipsa varietatum natura petenda. Librarii est, nihil plane, ne minimam quidem syllabam aut notulam, in archetypo mutare. Quo neglecto officio, varietatis causam dat vel casus, vel consilium, vel utrumque, quod præsertim per compensationem factum a librariis esse, testatissimum est. Hinc tantam varietatum copiam nemo sane, qui rem bene putaverit, mirabitur. *Criterion sana lectionis est color quidam natus, priscus, simplex, cum decora austeritate & recondita suavitate.* In varietate simplici hæc valebunt leges: *Vide, utra lectio præ altera sit explicabilis; utra lectio potius orta sit ex altera? consiliumque, an casus, ortum ei dederit? Ubi non modo duplex, sed multiplex occurrit lectio, media est optima.* Deinde vera etiam lectio ex vario Codicum concursu extrahenda. *Universi Codices sint norma singulorum.* Horum ergo majores minoresque *Syzygiæ* quærendæ & considerandæ. Necesse est, ut fiat a singulis Codicibus ad universos adscensus, hac ante oculos habita regula: *Quo sapius non modo singuli Codices, sed etiam Syzygiæ minores eorum, vel majores, in aberrationes manifestas tendunt, eo levius ferunt testimonium in discrepantiis difficilioribus, eoque magis lectio, ab eis deserta, tanquam genuina retineri debet.* Tum vero & usus flagitat, ut descensus a manu

Pag. 376.

379.

380.

385.

387.

388.

- manu Apostolica ad certas Codicum familias instituatur. Unde decisio fere ad conjunctum Alexandrini Codicis ac Latine lectionis suffragium, atque inde ad divisum, reducitur, aliarum etiam versionum ac Patrum testimoniis hic deumum in subsidium accitis. Atque hæc majoris momenti res per singulares Observationes, easque triginta duas numero, haud segniter enucleatur. Totam tandem rationem criticam uno
- Pag. 389. hoc Canone comprehensam ob oculos ponit Cl. Bengelius: 433. *Proclivi scriptioni præstat ardua.* Hoc ille explanato, de 434. variis, quæ exstant, Novi Testamenti editionibus judicia tulit, ut de *Complutensi* A. 1514, de *Erasmianis*, ab anno 1516 ad 1535 Basileæ exscriptis, nec non de editionibus *Sim. Colinaei*, *R. Stephani*, & aliorum, itemque *Theod. Bezae* sigillatim. 436-449. His dictis, de tota Novi Testamenti Græci post inventam typographiam constitutione sobrie judicatur, præcipui doctorum Virorum conatus, inde ab hac eadem introducta arte, usque ad præsentem recensentur ætatem. Relatio autem de hac ipsa nova recognitione *primam* finit *Partem*.
450. *Secunda*, quæ consequitur, ipsam continet *Tractationem*, *potiora loca variantia singulatim*, eo, quo sacrosancti Novi Testamenti libri se ipsos excipiunt, ordine *discernentem*. Criticæ illæ, quæ hic instituuntur, disquisitiones in locis eximiis 459, 551. & in controversiam vocatis, ut ad *Matth. VI, 13*, *Jo. I, 1*, ubi contra *L. M. Artemonium*, hoc est, *Sam. Crollium*, ex §85, 709. instituto disputatur, *Jo. VIII, 1-11*, *1 Tim. III, 15, 16*, *1 Jo. V, 7, 8*, ampliores aliis, atque adeo nonnunquam amplissimæ sunt. 745. Initio Apocalypseos singularis præmittitur crisis, viginti duobus Paragraphis inclusa, in qua propositæ rei redditur ratio. 776. Tum vero Notæ variantes Apocalypsicæ debito ordine consequuntur.
- §61-834. *Pars* tandem *tertia*, eaque ultima, exhibet Epilogum, quo, ut inscriptio habet, *dubia generalia solvuntur*, & simul Operis hujus constitutio uberius describitur, ratioque scrutiniæ critici Novi Testamenti, ad suos usus referendi, & deinceps consummandi, explicatur.

Ceterum taciti præterire non possumus, literatissimum Autorem ad Gnomem Hermenevticum in Apparatu Critico suos itentidem remittere Lectores. Nos ex ejus declarationibus Præfatione, quid hac ipsa designatum velit appellatione. Sic nimirum Annotationes suas nominat philologicas, quas ad vim Textus ita propositi enodandam, semota crisi, molitur. De his ita habendum. Diu est, quod Exegesin Novi Testamenti Græci Latino sermone in privatos usus suos cœpit conscribere. Postea vero, rationibus in utramque partem subductis, Latinene, an Germanice, elaboratam in lucem exire juberet, in animum tandem induxit, rectius se facturum, si & literatorum hominum, & Latinæ linguæ expertium, consulere commodis. Hac mente cepit consilium novam aliquam pertractationem suscipiendi, & *binas* illius *Partes* constituendi. Alteram, Latino scribendam sermone, ea vult explicare, quæ ad locutiones Græcas evolvendas, ad veram emphasin enodandam, & ad falsam exterminandam, ad septuaginta Interpretes, aliosque Scriptores veteres, conferendos, pertinent, quæ allegationibus constant, quæ ex antiquitate eruntur, quæ analysin qualemcunque dant, quæ sine terminis technicis, ut appellantur, peragi non possunt, breviter, quæ Philologia & Hermenevtica sibi vindicat. Atque hanc explicationem separati cujusdam Operis concludet finibus. Altera vero, Germanica lingua exaranda, nihil erit aliud, nisi Theologica quædam rerum ipsarum Declaratio, quæ, omiſsa crisi ac Philologia, ad salutarem animorum emendationem imprimis pertinebunt. Sic prodibit Harmonia Evangelistarum, expositioque singulorum Tomorum Novi Testamenti, a *Martino* usque ad *Apocalypsin*, plenum aliquod Volumen seorsim relatura. In votis habemus, ut Deus propitius orſtantorum operum successus prosperos dare velit.

SYNOPSIS THEOLOGIÆ VETERUM
Patrum, ad mentem Venerabilis JOSEPHI Cardinalis THOMASII, e Presbyteris Teatinis,

Panormitani; quæ Tractatus saniores Scholasticos, fidei dogmata, sacramque Historiam criticam, complectitur. Exarabat JACOBUS MARIA GRAVINA, ejusdem Congregationis & patriæ, S. Officii regni Siciliae Consultor & Qualificator.

Pars I.

Panormi, excudente Angelo Felicella, 1732, fol.

Alph. 4 pl. 17.

Ill. Cardinalis *Josephus Maria Thomafus* Romæ A. 1701 ediderat Indiculum Institutionum Theologicarum veterum Patrum, *Joanni Mabillonio*, Benedictinorum æterno fydere, inscriptum. Ipse Panormi A. 1723, & nunc denuo A. 1731, ibidem fuit recusus. Per Patres illos intelligendi sunt *Tertullianus, Cyprianus, S. Basilius, Gregorius Nazianzenus, Epiphanius, Augustinus, Vincentius Lirinensis, Theodoricus, Genadius, Fulgentius, Isidorus, Joannes Damascenus*. Dedit in Indiculo *Thomafus* varias Annotationes, lecturis scripta Patrum inservituras. Nec spernenda est ea regula, qua præcipit, ad intelligendos primos Patres multum conferre Philosophiæ *Platonica* notitiam. Aureum quoque est monitum statuentis, nullius esse partis eum debere, qui dicta Patrum debite sit ponderaturus. Dedit quoque idem Cardinalis summam argumentorum, ad quam Theologia ejusmodi Patristica sit elaboranda. Ven. *Gravina*, desiderii *Thomasti* satisfactorus, primam Operis Partem fuit enixus. In ea disserit de Theologia, locis Theologicis, Sacra Scriptura, Traditionibus, Conciliis, summo Pontifice, sanctis Patribus, de Historia Ecclesiastica, consuetudine Ecclesiæ, de Deo in sese considerato, ejusque existentia, essentia, & attributis, de Dei providentia, de Trinitate, de Creatione universi, hominis, & angelorum. Qualia sint argumenta, & qua ratione tractata, prænosse licet ex doctrinis, quibus Ven. Autor est addictus. Quæ singularia videntur, ea delibabimus, reliquis prætermittis. Patres primi crediderunt, Philosophiæ cultura & dialecticis dispu-

disputationibus hæreses ad majorem contentionem accendi. *Tertulliani, Socratis Hist. Eccl. Lib. V. Cap. 10, & Gregorii Nazianzeni*, ea fuit sententia, a Pontificiis haud penitus approbata. Autor fatetur cum *Melchioro Cano*, tempore *Lutheri* magistros scholæ in Germania nulla prorsus arma habuisse in contrarium, nisi arundines longas, arma videlicet levia puerorum. Neminem, statuit, posse esse solidum Theologum, nisi Historia Ecclesiastica satis imbutum. Sunt inter eos, qui Pontifici Romano fidem addixerunt, quorum est sententia, adolescentes a Theologia Dogmatica & audiendis adversariorum argumentis esse arcendos, ne de orthodoxia deflectant. A Seculo quinto Autor deducit canonem Sacræ Scripturæ, qualis Concilio Tridentino fuit perscriptus. Opus *Masora* inservit integritati Novi Testamenti, quam tamen Vulgatæ postponit Autor pag. 17. *Aristææ* librum de septuaginta Interpretibus rejicit tanquam fabulosum. Septuagintaviralis Græca translatio, ipso judice, nondum fidem inconcussam facit, sed mendis corrigendis adhuc scætet. De Vulgatæ origine afferuntur pauca, ac versiones *Santis Pagnini, Aria Montani, Vatabli, Isidori Clurii, &* aliorum, ab usu fidelium prorsus eliminandæ haud existimantur. Ex obscuritate plurium Scripturæ locorum Autor provocat ad necessitatem judicis adspectabilis de vero Scripturæ sensu. Traditionibus Apostolicis sua encomia haud denegantur. Id tamen est verum, nondum prodiisse catalogum ejusmodi omnino constantem & clarum, testimoniis doctorum ex quibuscunque Seculis roboratum. De Conciliis agitur deinceps, & eorum autoritas ostenditur ex exemplo *Caipha Jo. XI. 50. Novarinus* credidit, decreti *Actor. XV* promulgati beatam Virginem fuisse magistram, antequam comprobarat, eam tum in terris vixisse. Canones Concilii Antiocheni, ex *Actor. XV. 35*, effecti, Autor habet pro supposititiis. Symbolum Apostolicum, putat, ab Apostolis ipsis, antequam Hierosolymis digrederentur, conscriptum fuisse, applaudens *Ambrosio, Lib. I Ep. 7 ad Siric.* scribenti: *Symbolum Apostolicum intemeratum Ecclesia Romana semper custodit & servat.* Canones Apostolicos reputat pro supposititiis, variosque errores iis inesse docet.

Pag. 9.

10.

14.

21.

22.

27.

37.

38.

39 seq.

Vido.

- Pag. 67. *Isidorus Mercator*, hoc probante, fuit Pseudepigraphorum insignis parens, & impostor. *Constitutiones Apostolorum* merito nunc explodunt Pontificii. *Petrum* Romæ primum annuntiasse Christi doctrinam, Autor ex oraculo Erythræ Sibylæ probat, vaticinatæ, *Christum Æneadem urbem sibi subjecturum in hamo piscantis*. De infallibilitate Romani Pontificis afferuntur varia, e. g. *Matth. XXVIII, 20, Marc. XIII, 37, Sozomeni testimonium Hist. Eccl. Lib. IV Cap. 15, 16, Augustini Serm. II de verbis Apostoli*, Autoris operum imperfectorum *Lib. II num. 103*. Eam tamen restringit ad Pontificem Romanum, quatenus publicum doctorem, ex cathedra pronuntiantem, nequaquam quatenus privatæ personæ compotem, ob *Luc. XXII, 31, 32*. Papam Autor Concilio anteponit ex more Italii dudum probato, nec sibi putat obstare locum *Actor. VIII, 14*, vel Concilia, Pisanum, Constantiense, & Basileense. Cum autem Rev. Autor omiserit locum *Optati* contra *Parmenianum Lib. V Cap. 3*, qui potest esse instar omnium, pace ipsius eum hic intexemus. *Optatus* ultimum decisionis momentum & tribunal extremæ provocationis constituit tale: *Vos dicitis, licet; nos dicimus, non licet. Inter licet vestrum, & non licet nostrum, natant & remigant animæ populorum. Nemo vobis credat, nemo nobis, omnes contentiosi homines sumus; quarendi iudices sunt. Si Christiani, de utraque parte dari non possunt, quia studiis veritas impeditur. De foris quarendus est iudex. Si paganus, non potest Christiana nosse secreta. Si Judæus, inimicus est Christiani Baptismatis. Ergo in terris de hac re nullum poterit reperiri iudicium; de celo quarendus est iudex. Sed ad quid pulsamus cælum, cum habemus hic in Evangelio testamentum? Isidori Mercatoris imposturam primus detexisse hic traditur Antonius Augustinus, Taraconensis, quippe qui in Epistolis, ab Isidoro suppositis, deprehendit plurimas sententias, ex Codice Theodosiano, multo posteriori, & ex scholiis, quæ sub Anania nomine ad illum exstant, depromtas. Plena detectio tribuenda est Blondello, qui scripsit librum: *Pseudo-Isidorus & Turrianus vapulantes*. De Felice II, quem vivo Liberio substi-*
- 62 seq.
- 64 seq.
- 68.
- 71 seq.

substitutum fuisse Pontificem tradunt *Anastafius*, ac *Ado Vien-*
nonfis in suo *Martyrologio*, quocum concordat Romanum.
Hieronymus in *Chron. ad A. 352*: *Cum Felix ab Arianis fuis-*
set in sacerdotium substitutus, plurimi Clericorum pejerave-
runt. Athanasius Lib. III Mysterior. Miffæ Cap. 10: *Acces-*
siti fuerunt exploratores quidam, ut ipse Felicem quendam E-
piscopum in Palatio crearent, dignum profecto talibus suffra-
gatoribus: ceterum populi omnes, cognita hæreticorum pravi-
tate, ab iis recesserunt. Si is post Liberii casum fuisset ap-
probatus a Romanis, id haud reticuisſent iidem. Theocritus
Hist. Eccl. Lib. II Cap. 17: *Felicem tanquam communionem hæ-*
reticorum fadatum incusat, ac propterea nemo ex Romæ ha-
bitatoribus in Ecclesiam, dum ille intus erat, ingredi voluit.
Marcellinus & Faustinus, Presbyteri, non martyrio solum, sed
& Pontificatu, Felicem exuerunt, tantique apud Gregorium
XIII respectu hujus testimonii habiti sunt, ut ex Christiano
Lupo, qui in Dictatu S. Gregorii VII fol. 380 Felici huic re-
fragatur, de radendis illis ex Martyrologio Romano verbis,
quæ ad Felicem spectant, cogitaverit. Inventus quidem est
sarcophagus quidam in templo SS. Cosmæ & Damiani, adjun-
ctis verbis: Hic jacet corpus S. Felicis Papa & Martyris, qui
Constantium hæreticum damnavit. Hæc causa fuit, cur in
Martyrologio Romano nil deinceps sit mutatum. Addit ta-
men Autor, fautores Juliani, Episcopi Celianensis, ob perti-
naciam defensæ hæresos Pelagianæ per Ephesinam Syno-
dum amoti, exstitisse, qui ei posuerint Epitaphium: Hic
in pace quiescit Julianus, Episcopus Catholicus. Sed quid
de Liberio est statuendum? Hieronymus l. c. eum, exilio exi-
lii victum, & in hæreticam pravitatem subscripsisse, & Romam
quasi victorem intrasse, scribit. Joannam Papissam nunquam
exstitisse, Noster existimat. Provocat ad silentium cœvo-
rum. Fabulam putat derivandam ex Leonis IX dicto, qui
Græcis exprobraverit, quod in eorum Patriarchalem sedem
mulier quædam conscenderit. Addit, ea, quæ in Mariano
Scoto, Sigeberto Gemblacensi, ac Martino Polono, de Joanna
legantur, esse novatorum assumenta & lacinias. Sellam ster-

- corariam, existimat, pertusam haud fuisse, eamque fuisse duntaxat inductam ad insinuandam novo Pontifici humilitatem, ideoque esse cantatum: *Suscitat de pulvere egenum, & de stercore elevat pauperem.* Gentium Numen assabre sedatum ab imperitis p̄do. *Joanna* cum filio existimatum fuisse perpetram, pronuntiat. *Libro Clezum, Cleto Anactetum*, successisse, ex *Tertulliano* docet. De modo præcognoscendorum contingentium eruditè disputat. *Ulnius Vorstii* errores minus recte tribuuntur Ecclesiis Calvinistarum pag. 176. Gratia Dei universalis & satisfactio Christi, pro omnibus præstita, curate exponuntur. Historiam *Jansœnismi* in compendium missam præterire cogimur. De Symbolo *Athanasiano* sic agit Autor, ut *Athanasio* id tribuere dubitet, nec tamen penitus ei detrahat. De particula *filioque* doctas affert annotationes. *Liberium*, Papam, ab hæresi *Ariana*, quam vulgo ei assignamus post *Hilarium, Athanasium, Hieronymum, Auxilium*, & antiquum Breviarium Romanum ad 19 Cal. Sept. liberare contendit. Antichristum putat fore Pseudo-Messiam Babylone exoriturum, & inde arma Hierosolymis illaturum, idque post excidium Imperii Romani. Quare eos reprehendit, qui Romanum Pontificem, arbitrantur, esse famosum illum Antichristum. *Fardella* sensit, dæmonas torqueri ab igne, per unionem hypostaticam unito cum ipsis, multasque exinde controversias sibi contraxit. Eum in finem, ut hæc a singulis expendi possit sententia, *Ratiocinium Fardella*, circa medium Seculum superius Parisiis qui docuit, *pro sua doctrina de unione hypostatica ignis cum demone*, nonnullis ad marginem annotationibus interpolatum, Actionibus Dei, ad extractis, hic fuit consulto subjectum, ac ita *Parti prima* coronis est apposita.

Das letzte Sünd-Opfer im Gesetz x.

h. e.

ULTIMUM SACRIFICIUM PRO PECCATIS in Lege, ceu Typus Jesu in crucem aëli consummatus consideratum, & ad salutare perpeffionum
Domi-

MENSIS DECEMBRIS A. MDCCXXXV. 539

*Dominicarum meditationes accommodatum, a D.
BERNHARDO WALTHERO MARPERGERO,
in Aula Regio-Electorali Saxon. Sacrorum Antistite
Primario, Consil. Eccles. & Supremi Consist.
Dresd. Aeffore.*

Dresdæ & Lipsiæ, apud Frider. Heckelium, 1735, 8.
Alph. 3 pl. 2.

Duo exstabant olim sub antiqua Veteris Testamenti œcono-
mia sacrificia, quæ verum Novi Testamenti sacrificium
pro peccatis hominum offerendum adumbrabant. Unum erat
illud, quod solenni anniversariæ expiationis die offerebatur:
alterum, idque postremum, sacrificium vaccæ rufæ. Prius istud
ante hos duos annos in separata quadam Commentatione ex-
planavit Summe Venerabilis Autor, cujus compendium in *Sup-
plem. ad Nova Acta Erud. Tom. I Sect. I p. 27* communicavimus.
Posteriori autem in hac ipsa declaratur Scriptione, cujus indicem
hic eo dedimus consilio, ut præcipua ejusdem capita iis, qui ar-
cana sanctioris Theologiæ, Typicæ & Anti-Typicæ, in deli-
ciis habent, more nostro, significemus. Ratio tractandi ea-
dem hic obtinet loci, quæ in libro indicato invenitur, & cu-
jus naturam in recitatione nostra pluribus verbis exponere
operæ duximus pretium. Causa rei est illustratio & corro-
boratio Theologiæ Dogmatico-Typicæ & Anti-Typicæ eru-
dita, ex purioribus, & sacris, & Judaicis antiquis, fontibus
ducta. Ex hac vero usus salutaris in omnes reliquas, quibus
tota Theologia circumscribitur, partes ea derivantur ratione,
qua nihil excellentius. Unicum est, quod hoc elaboratissi-
mum Opus a præcedente quodammodo sejungit, collocatio
nimirum earum uberiorum, quas eruditio sibi vindicat, An-
notationum. In illo enim hæ ipsæ nullam non considera-
tionem consequentur: in hoc vero illæ, quæ necessariæ,
& a re proposita minus sejunctæ, visæ sunt, ipsis statim pa-
ginis exstant subjunctæ. Atque hæc bene, ut videtur, medi-

tata & cogitata positio, dici non potest, quantum commo-
diorem juvet lectionem. Quare non erat istud dissimulan-
dum, quippe quod & obscurari non potest, sed prae nobis fe-
rendum, nostro quidem officio facturis satis. Ipsa vero Com-
mentatio, quae nos nunc ad se vocat, tribus absolvitur Libris,
quorum quisque singulares quasdam in se continet Medita-
tiones.

Pag. 1 - 18.

*Liber primus, in quo postremum in Lege pro peccatis sa-
crificium per se ipsum spectandum proponitur, duas supra de-
cem complectitur Meditationes, in quarum prima ostenditur,
quodnam fuerit ultimum pro peccatis sacrificium in Lege.
Est nimirum hoc victima vaccæ rufæ, Num. XIX a viro di-
vinitus acto eruditoque, Mose, postremo loco, hoc est, cete-
ris omnibus expiatoriis victimis recensitis, descripta. Ex
quoposito principio concludendum, vaccam rufam ultimum
Servatoris in crucem aëti typicum fuisse sacrificium. Atque
hoc etiam maximum Anti-Typicum Sacrificium nullum se-
cutum est aliud, quippe quo haud erat perfectius ullum. In*

19 - 42.

*Meditatione secunda inquiritur, quonam tempore postremum
istud pro peccatis sacrificium primum institutum & para-
rum fuerit. Ubi, citatis eam in rem idoneis testibus, sumi-
tur, hoc, quod ab aquæ adspersione nomen ducit, sacrificium
apud amaras in Marah aquas suam cepisse aspiciam. Hujus
aquæ, in quam cinis vaccæ rufæ injectus erat, fructus is esse
censebatur, ut profanus ille cultus, quo aureum vitulum affe-
cerant Israelitæ, deleteretur, ac Levitæ consecrarentur, Num.
V, 7. Major est mundandi vis in sanguine Christi, quam
doctores, imprimis Ecclesie Novi Testamenti, & omnes Chri-
stiani, experiuntur. Meditatio tertia docet, quodnam illud*

43 - 71.

*tempus fuerit, quo primum fuit istud ipsum Israelitis publice
propositum, & in Librum Legis relatum. Deus sacras, quas
Israelitis olim præscripsit, ceremonias non eo statim tempore,
quo dedit eas, in literas referri iussit, sed scriptioni semper
tempus dixit opportunum, & suæ conveniens sapientie. Sic
etiam vaccæ rufæ combustio in deserto Sinai jam instituta &
peracta quidem, sed non prius, quam peregrinatione Israeli-
tarum*

tarum ad finem decurrende, literis mandata fuit. Nec minus sanguis adspersionis Novi Testamenti omni quidem tempore valuit ac profuit, etiam antequam fuit, sed ultimis demum temporibus fufus ac omni ex parte patefactus. *Meditatio quarta* declarat, quam significanter Deus postremum pro peccatis sacrificium in Lege praescripserit & instituerit. Scilicet Num. XIX, 1, 2, *Jehvab*, ut autor illius summus, disertissimis verbis commemoratur. Idem etiam autor est unicus victimae illius, cujus vacca rufa figura fuit. *Mosi & Aaroni* praescriptus est ritus ille ad perficiendum; id quod de mactatione agni paschalis etiam relatam legimus *Exod. XII, 1*. Ita Dei voluntas tulit, ut, qui rebus civilibus & sacris praesiderent, unitis viribus in hoc utroque maximi momenti sacrificio tuendo elaborarent, donec hunc inchoatum typum perficeret Dominus. *Meditatio quinta*, quem ad modum ultimum hoc in Lege praescriptum pro peccatis sacrificium contemplandum sit, inscribitur. Quo loco manifestum redditur, istud primo pro Typo doctrinae de cruenta Christi perpeffione ac morte habendum esse, deinde a *Mose* usque ad Christum non Israelitarum modo, sed etiam alienigenarum, institutioni ac murationi servisse. In *Meditatione sexta* docetur, quo modo hoc sacrificium, ab aquae adspersione dictum, ut verum sacrificium pro peccatis oblatum, contemplandum, ac ceteris omnibus anteponendum sit. Demonstratio ex Num. XIX, 17, 19, *Levit. IV & XVI*, & *Hebr. IX, 13*, petita est: quacum singulares comparantur res circumstantes, quae, nec invitae, in Servatorem conveniunt omnes. *Septima Meditatio*, de ipsa *vitima*, quam Deus ad postremum pro peccatis sacrificium in Lege delegit, in indice insignitur. Vacca nimirum haec erat iis hominibus digna, quorum in pecoribus cura & divitiae sitae erant. Animal requirebatur, ut mortem ac sanguinis Dominici profusionem in umbra repraesentaret. Ex animalibus robustis unum poscebatur, quod postremum esset sacrificium, typicae inserviens oeconomiae. *Octava Meditatio de rubro postremi pro peccatis sacrificii colore* agit, atque Anti-Typum in rubro Servatoris sanguine potissimum quaerit. *Nona Meditatio*

Pag. 72 - 96.

97 - 137.

137 - 176.

176 - 214.

215 - 262.

263 - 301.

- ditatio de legitima ultimi pro peccatis sacrificii in Lege aetate differit. Deus illam non diserte declaravit, ab anxia nimis & curiosa aetatis ac diei natalis τῆς Ἀγνότητος, Jesu Christi, exploratione, si ab aliis ejusdem finibus discesseris, nos avocaturus. Ex indiciis, quae Deus dedit, subobscuris divinant Judaei, vaccam lustralem tres aut summum quatuor annos natam esse oportuisse. Quadrat hoc idem in Messiam, quippe qui, ut nostrum a Patre caelesti obsignatum sacrificium pro peccatis, in calculo vatis divinitus excitati, *Danielis, Cap. IX, 24*, secundum aetatem dimidiae hebdomadis annuae, nostris exponitur oculis. In *decima Meditatione de integra* & *omnibus suis numeris absoluta postremi sacrificii, pro peccatis oblato, perfectione* agitur, idque in sacrificium Christi omnium perfectissimum valuisse, ostenditur. *Undecima Meditatione, de integerrima postremi pro peccatis sacrificii in Lege munditio* inscripta, typo declarato, plenissimum victimae Anti-Typicae convenientiam & concentum exhibet. *Duodecima*, eaque ultima, hujus *Libri Meditatio*, planum facit, *quem ad modum postremum pro peccatis sacrificium in Lege a nullo jugo tangi aut onerari oportuerit. Divinum interdictum*, quod hac de re exstat, veteres impulit Hebraeos, ut vaccam rufam reliquis omnibus anteferrent victimis. Nec immerito. Ista etenim umbra significare debuit orbis Servatorem, eundemque & nos homines, qui sine jugo esse concupiscimus, & suae ipsius personae excellentiam ac praestantiam, representantem, quae ab omni jugo vacua esse debuit, quo nos a jugo peccati & cacodemonis liberaret.*
- Sed *Liber II*, qui *novem* complectitur *Meditationes*, nunc sequitur ordine, isque non minus dignus esse videtur, in cuius singularibus rebus excerpendis haud segniter versetur, quippe cum haec sint ejusmodi, ut non e medio sumtæ dici queant. Ipse *Liber de Sacrificatio postremi pro peccatis sacrificii in Lege* inscriptus est, & *Meditatio* ejus *prima* enucleat, *quem ad modum illud paratum fuerit*. Vacca erat paranda, quam *Moses*, a Deo eruditus, jusserat. Israelitis in mandatis datum erat, eam ut pararent. Sic & Sacrificium Messia-

- lis erat.* Ubi hoc etiam commemoratione dignum, eam victimam, æde sacra exædificata, *in montem oliveti* educendam fuisse. Quis est, quin manifestissimam inter Typum & Anti-Typum videat convenientiam? Nam & Christus extra portas civitatis passus est, *Hobr. XIII, 12*, & in monte oliveti portionem poculi sui non minimam ebibit. Quam rationem veritati viciniorem esse, ipse *Jo. Spencerus*, qui corruptus alioquin harum rerum iudex & arbiter sedet, fassus est ingenuè, ac præ se tulit. *Meditatio sexta* explanat modum, quo
- Pag. 644 - 688. *postremum in Lege pro peccatis sacrificium ad mactationem paratum, & septima, qua ipsa mactatio peracta sit.* Erat mors, ut omnium victimarum, sic hujus inprimis vitulæ, summis exquisitissimisque cum doloribus conjuncta. Non male Cl. *Delauny* in Libro, hoc indice, *Revelation examined with candour*, insignito, judicat, Deum optimum maximum homini peccatis infecto tam horrendas victimarum mortes eo consilio ante oculos posuisse, ut vim mortis, cui addictus erat ipse, hinc persentiret. Verba viri ex *Bibliotheca Britanica Tom. II Part. I pag. 190* excitat Summe Venerabilis sacrorum nostrorum Antistes. *Meditatio octava* monstrat, 729-779. *quemadmodum sanguis vacca rufa spargi; nona vero, qua ratiōe in ligno comburi, hac debuerit.*
- Restat, ut *Libri tertii*, qui de *Usu postremi pro peccatis sacrificii in Lege* exponit, summam exhibeamus, quæ sex in 848-895. se continet *Meditationes*. Harum *prima* docet, quo pacto *prima per istud purgatio facta sit*, præeunte divino Historico, *Num. XIX, 7, 8, 10*. *Altera* indicat, quo modo cinis *vaccæ rufæ ad purgationem collectus fuerit*. *Tertia* rationem, 896-949. *qua ex eo cinere aqua adspersionis parata sit*, exponit. *Quarta* sistit pollutos, qui hac sparsionis aqua mundabantur. In 950-1008. *quinta de ipsa hac sparsione, qua polluti mundati sunt*, agit. 1008-1038. *Ac sexta* denique, quæ ultimum occupat locum, declarat *mundationem, quam polluti per adspersionem hujus lustralis aqua nacti sunt*. Ubivis ratio typorum omni, qua 1039-1073. fas est, accuratione evolvitur, tum vero & veritas Anti-Typica, 1073-1104. eaque majores, atque adeo omnes, perfectionis numeros tenens,

nens, ex interioribus S. Theologiæ adytis excerpta, eleganti, perspicua, significante, acri, incitataque, proponitur oratione.

Re ipsa explanata, tres adjunguntur *Indices*. *Primus* omnes Meditationes sub unum producit adspectum, *alter* dicta Scripturæ Sacræ plurima, accuratius ac nervosius exposita, *tertius* tandem potiora rerum argumenta, in tabula veluti representat. Dignus hic erat typus, in cujus natura enodanda Vir magnus laudabilem industriam collocaret, cum omnes sancti & eruditi homines, quos ipse in præmissa collaudavit Præfatione, plurimam ex eo spirituales ceperint utilitatem. Nos in votis habemus, ut non solum istud, quod ibidem ipse addit, votum valeat, verum ut etiam alii divinarum literarum interpretes, pari nempe judicandi facultate instructi, hoc tam illustri excitentur exemplo, quo arcanas, easdemque copiosissimas, Theologiæ Typicæ divitias, ad opes Theologiæ Anti-Typicæ Dogmaticæ, & quæ hinc emanat, Practicæ, Paracleticæ, Homileticæque, adaugendas & locupletandas, diligenter studioseque venentur.

JO. GOTTL. HEINECCII, JCTI, S. R. M.
Prussicæ Consil. Intimi, & Juris ac Philosophiæ in illustri Fridericiana Prof. Publ. Ordin. Historia Juris Civilis Romani ac Germanici, qua utriusque origo & usus in Germania ex ipsis fontibus ostenditur, commoda Auditoribus methodo adornata, multisque Observationibus haud vulgaribus passim illustrata.

Halæ, sumptibus Jo. Ernestii Fritschii, 1733. 8.

Alph. I pl. II 1/2.

Est illa præcipua nostrorum temporum felicitas, ut elegantissimi Viri ingenii in Historiam Juris Romani & Germanici, & vitas legum Auctorum, accurate studioseque inquirant, & nobilissimas clarissimasque veritates ex mediis antiquitatis parietinis eruant, & ad communem utilitatem, in lucem,

conspectumque, omnium proferant. Minus gratum hoc est veteris barbarici patronis, qui illa studia, ad nummos faciendos, & immanes divitias corradas, parum accommodata, fastidiose respiciunt, & cum ultra glossarum sterquilinum, & forensis triturae scriptores non sapiant, ad ipsum elegantiorum literarum nomen, tanquam ad Medusae caput, vehementer cohorescunt. Quodsi enim apud illos de Praefectis Augustalibus, de Triumviris auro, argento, aeri flando, feriundo, de Scto Liboniano, de Subcessiva, & aliis gravissimis Juris Romani capitibus, disputes, aut antiqui Jcti nomen recites, mox te obtorto collo in jus rapiant, & tecum laesae famae judicio experientur. Eo majorem illustrioremque laudem atque gloriam merentur Viri sapientissimi, qui, spretis, magno atque generoso animo, imperitae plebis oculis, vix, quam olim *Alciatus, Cujacius, Hostomannus, Brissonius, Merillius,* & alia Jurisprudentiae melioris lumina, ingressi sunt, strenue insistant, & ad decus literarum afferendum vindicandumque omnem suam operam, curam, studium denique omne suum, conferunt. Insignem inter illos locum obtinet *Heineccius*, immortalibus in Jurisprudentiam meritis illustris, qui, post tot elaboratissima masculae solidaeque Jurisprudentiae specimina in vulgus emissa, nunc novo sibi beneficio devincit Jurisprudentiae cultores, & Historiam Juris cum iisdem communicat, vaita rerum praestantissimarum copia maxime commendabilem. Jucundum fore, speramus, Lectoribus nostris, percipere, quibus rationibus inductus, ad scribendam Juris Historiam accesserit Cel. Autor. Placuit nimirum Prussorum Regi, ut, relicta Viadrina, in Fridericianam sese conferret *Heineccius*. Paruit optimi Principis voluntati Noster. Et, quamvis, migrationum jam diu pertaxus, conditiones splendidissimas a Regibus & Rebuspublicis potentissimis sibi propositas, aliquoties repudiasset, nihilominus, ut morem gereret Principi, Halae rerum fortunarumque suarum sedem domiciliumque collocavit. Incidebat profectio ipsius in illud anni tempus, quo jam dudum publicarum privatarumque recitationum auspiciis Halae factum fuerat. Nohuit itaque vel turbare cetero-

ceterorum Antecessorum ordinem, vel otio & silentio paucos, qui supererant, inenses transigere, sed potius in animum induxit, Juris tum Romani, tum Germanici origines, progressum, vicissitudinesque, enarrare. Ne vero deesset liber Auditoribus suis, qui frequentes convenerunt ad has acroases, potiora Juris Romani & Germanici capita in chartam conjecit, calamo, si ipsum audimus, tam festinante, ut sæpe numero scheda adhuc madidæ in officinam mittendæ essent. Gratulamur literis, gratulamur Jurisprudentiæ tam fortunatam salutaremque migrationem, quæ nili fuisset, careremus forte adhuc tam locuplete rerum selectissimarum thesauro. Id enim vere atque ex animi sententia scribimus, multa nova, singularia, & ab aliis vel nimis breviter pertractata, vel plane omiſſa, protulisse Cel. Autorem in hoc libro, & utilissimis Observationibus interspersis præclare promeritum esse de humaniori Jurisprudentia. *Duobus Libris* complectitur fata atque historiam Juris.

Liber primus de origine & progressu Juris Romani agit, cujus Cap. I originem & progressum Juris Romani sub Regibus; Cap. II statum Juris Romani ab exactis Regibus usque ad Leges XII Tabularum; Cap. III progressum Juris Romani post XII Tabulas ad tempora Augusti; Cap. IV statum Juris Romani ab Augusto Cesare ad Constantinum Magnum, Imperatorem; Cap. V statum Juris Romani sub Christianis Imperatoribus ad Justinianum, & Cap. VI compilationem Juris Justiniani, ejusque in Oriente & Occidente usum & fata usque ad nostra tempora, commemorat.

Liber II originem & progressum Juris Germanici pertractat. Cap. I Jus Germanicum ante Caroli I Imperium; Cap. II progressum Juris Germanici a Caroli Magni temporibus ad Lotharium III, Imperatorem; Cap. III statum Juris Germanici a Lothario, Imperatore, ad tempora, quibus in Germania Academiae institutæ sunt, denique Cap. IV statum Juris Germanici a conditis Academiis ad nostra tempora, exponit. Progredimur nunc ad specimina quedam ex elucubratis hoc Opere proferenda. Fundamentum, si Ill. Heineccium sequimur, juris edicendi genuinum apud Romanos

Pag. 58.

- non imperium, ceu perperam tradidit *Sigonius*, sed honor, fuit. Qui enim honoribus Romæ fungebantur, iidem edicta reddere poterant. Honoribus autem non modo fungebantur magistratus, nec hi soli Romanis dicti honorati, vel honoribus usi, sed & Sacerdotes. Unde hi æque edicebant, ac illi. Nec alia est ratio, cur Jus ex Magistratum Edictis descendens dictum fuerit Honorarium. Fraudem & astutiam Prætorum ex vero notat, qua Jus Civile indirecte everterunt. Vel enim novis excogitatis vocabulis leges eluserunt, vel actiones civiles, datis exceptionibus, restitutionibusque in integrum, inanes reddiderunt, vel fictionibus variis Jus plane in aliam formam commutaverunt. Dicam hic scribit *Cortii* Vindictis Prætoris, & Juris Honorarii, *Virumque illum doctum, effusa omni bile, magno conatu maximas nugas egisse*, contendit. Restituit idem Ill. Autor *C. Martii Figuli* memoriam, qui circa annum U. C. 620 Jurisprudentiæ Civilis studio celeberrimus fuit. Sed illius pœnituit ipsum. Cum enim Consulatum petens repulsam tulisset, adeo commovebatur ira, ut illos, qui postero die ad consulendum eum venerant, hoc gravi dicto dimitteret: *At vos consulere scitis, consilium facere nescitis*. Ex *Seneca* docet, olim Jctorum discipulos Auditorum quasi usitato solennique nomine fuisse nuncupatos, mox vero illo vocabulo quoscunque designatos fuisse discipulos. Auxie disquirunt Viri docti, cur SCtum Trebellianicum, *L. Annao Seneca & Trebellio Maximo* Coss. conditum, non *Annæanum*, sed *Trebellianicum*, dictum sit, cum tamen major Consul fuerit *Seneca*. *Theodorus Marcilius* in ea opinione versatur, initio dictum esse SCtum Annæanum, verum post damnatam *Senecæ* memoriam amisisse illud pristinum nomen. At, non opus esse hac conjectura, opinatur Ill. *Hennecius*. Non enim SCta semper a Consule majore dicta sunt, sed ab eo, qui ad Senatum referebat. *Adriano*, Imperatori, beneficium divisionis inter fidejussores vindicat, & contra *Cujacium*, qui illud beneficium *Antonino Pio* tribuit, disputat. Neque enim id ex *l. 49 §. 1 de Fidejuss.* colligi posse, censet, in qua *Antoninus Pius* hoc jus non constituit, sed tantum ad certum

certum casum applicat. Ex Nostri sententia, novum Præto-
 rem Minorum creavit *Constantinus Magnus*, qui hoc unum
 ageret, ut, causa cognita, res minorum vendi posse, vel non
 posse, decerneret, cujus decretum etiam necessarium erat, si
 propter fiscalia debita vel pupilli, vel minoris, res aliqua distra-
 henda sit. Juvat conjecturam ipsius *lex ult. C. de Prad. &*
al. reb. min. quam opportune in partes suas vocat. Contra
 Ill. *Brunquellum*, nuper defunctum, sed tunc adhuc in vivis
 constitutum, probat, *Ebbilbertum*, Anglorum Regem, non
 recepisse Romanas leges, quarum tunc nullum in Anglia ve-
 stigium erat, sed primum proprias leges tulisse Anglis, ea
 quidem cura sollicitudineque, ut, Romanorum exemplo, Viris
 sapientissimis hoc negotium demandaverit. Memoratu di-
 gnissima est charta Monasterii Honaugiensis, quam ex *Ma-*
billonio adducit Ill. *Heineccius*, in qua *Carolus*, Rex Franco-
 rum, profitetur, res peregrinorum secundum legem Franco-
 rum proprias esse Regis, ab eoque jure eximit Scotos. Quod
 est ipsum illud decantatissimum Jus Albinagii, cujus alioquin
 vix vestigium in legibus Francicis reperies.

Pag. 292.

371, 372.

388.

REPRESENTATION DE QUELQUES MILLIERS
 d'arbres, arbrisseaux, &c.

h. e.

JOANNIS FRIDERICI WEINMANNI ICO-
 nographia aliquot millium quadripartiti orbis arbo-
 rum, fruticum, herbarum, florum, fructuum, fungo-
 rum, &c. coloribus ad vivum illustrata, & Iconibus,
 æri artificiosè incisis, expressa, arte hætenus ignota;
 cum plurium linguarum Indice, quo omnium planta-
 rum genera, characteres, descriptiones, & usus, ex Ce-
 leberrimorum Physicorum observatis, breviter exponun-
 tur, & probatissimi quique Auctores allegantur. Sum-
 mibus celebrium uniuscujusque in sua arte BARTHO-
 LOMÆI SEULERI & JOANNIS
 RIDINGERI.

Ratisponæ, typis Hieronymi Lenzii, 1735, fol.
Plag. 10, cum Tabb. æn. 51.

Alter hic est, quem jam sistunt Editores, plantarum ad vivum pictarum missus, fronte Libri tantisper immutato. Nam Index Phytanthozaiconographicus in Germanicum, quem compendii gratia hic omisimus, Gallicumque degeneravit titulum. Continuat Alphabeticus ordo, habenturque Alfinarum, Althearum, Amaranthorum, aliarumque, quarum nomen ab *A* orditur, plantarum variz species opido raræ. Si nova non est, perutilis tamen existit, conerretorum naturalium superficies suis coloribus exhibendi peritia, cujus primos conatus debemus Anglis, prout jam antea monuimus. Dies diem docet, & cum oblectamenta comperimus, pictorem hinc inde rerum naturæ convenientius depingendarum studiosiorem fuisse, quem plura suo tempore præstiturum confidimus. Plurimum interest, ut Iconographus, plantæ vivas imagines exhibiturus, ad superstitionem usque minutiarum circa florem, calycem, stamina, pistillum, fructum, arillorum numerum, modum crescendi, studiosus evadat; quod si fecerit, habiturus est, de quo sibi gratulari, & expertorum in arte applausus promereri possit. Obscuræ figuræ nullæ sunt, quam nitidis etiam exprimantur coloribus. Satisfecit sane omnium expectationi artificis penicillum, quod inter Alfinas, alias quatuor petalis, quas tetrapetalas vocat *Morisonus*, exhibere, alias quinque petalis instructas, delineare voluerit, & quamvis levius esse parorama videatur, Anagallides quasdam quatuor petalis in flore, cum quinque sint constanter, alias quinque, cum quatuor esse deberent, depinxisse, illas puta, quæ Veronicarum aquaticarum species sunt, splendidi tamen Operis dignitas omnino postulat, ne quid eorum intermittatur, quæ ad scientiam ullo modo pertinere poterant. Fructuum consideratio solemter instituta indigne decus conciliatura esset Operi. Sufficit enim spatium in regia pagina apponendis singulæ plantæ seminibus suis; quo factò quilibet intelligeret generum diversitates, & nominum imponendorum rationem. Quodsi tamen ex Herbario Sicco Ico-

nes defuntæ sunt, nec a vivis captæ herbis, condonandum id est industriis artificibus, maxime quod exoticas herbas attinet. Cum antiquitate loquitur Cel. Autor, noluitque recentiorum agnoscere onomatopœias. Inde amaranthus globosus, Amaranthoides esse, prout inter recentiores audit, recusat. Blitum etiam & baccifera ista barbadosis tinctoria circeæ foliis cum Amaranthis unum idemque est. Quo in negotio abundabit quilibet ingenio suo; nam methodum liberam esse ajunt. Expectamus reliqua, nec diffitemur, in Bibliothecarum ornamentum & rei herbariæ utilitatem cessuros conatus hosce, quibus, magno animo susceptis, felices successus apprecamur.

ANNOTAZIONI ALLA CARTA DEL SISTEMA Solare, &c.

h. e.

ANNOTATIONES AD TABULAM SYSTEMATIS Solaris WHISTONIANAM, dedicatæ Excellentissimo Domino MATTH. JOANNI, S. R. I. Comiti DE SCHULEMBURG, Supremo Duci copiarum Serenissime Reipublicæ Venetæ, &c. cum variis Additamentis, ad idem argumentum spectantibus.

Venetis, apud Angelum Pasinelli, 1735. 4.

Plag. 5½, cum Tabula magna æn.

Quod *Guil. Whistonus*, secundum *Newtoni & Hallejæ* demonstrata, Londini nuper exhibuit Schema Systematis Solaris, cum Planetarum & Cometarum eo pertinentium orbitis, id Venetiis denuo æri incisum, additoque libello, varias Annotationes complectente, editum est. Sub Dedicacione nomen *Petri Vidue*, sub Præfatiuncula vero hæ literæ subscriptæ exstant: *D. G. B. P. C. R. S.* In Schemate ipso, cujus diameter duo pedes superat, orbitæ Planetarum & Cometarum justa proportione, sed alteræ forma circulari concentrica, alteræ parabolica, exhibentur. Circulorum majorum

jorum peripheriis adscripta sunt, quantum ratio spatii permittit, tempora, quibus Planetæ, tum circa solem, tum circa propria centra, revolvuntur, distantia mediæ a centro Solis, diametri, massæ, aphelia & perihelia, denique quantitas lucis & caloris, quam Planetæ a Sole accipiunt. Circa parabolas Cometarum similia fere annotata existant. Atque, ut exemplo Cometæ, qui A. 1680 comparuit, rem illustremus, hæc sunt, quæ de eo memorantur: Die 8 Dec. sub meridiem, Cometam istum fuisse in perihelio suo, remotum a centro Solis spatio 496000 milliariis Anglicanorum: ejus calorem tunc temporis circiter bis milles superasse calorem ferri candentis: longitudinem caudæ, post perihelium, fuisse 80. 000. 000 milliariis: periodum absolvi annis 575: maximam a Sole distantiam esse circiter 11200. 000. 000 milliariis: hanc ad distantiam minimam se quam proximè habere, ut 20. 00 ad 1: ideoque lumen & calorem maximum ad minimum se habere, ut 400. 000. 000 ad 1: nodum ascendentem esse in \mathcal{R} . 8. 22': inclinationem orbitæ ad Ecclipticam 60. 56': denique motum directum. Descripsit *Halljus* Cometas quatuor & viginti. Sed, cum horum tres pro uno & eodem, rursusque duos alios pro uno habeat, hinc non plures quam una & viginti orbitæ Cometarum parabolicæ in Schemate sunt expressæ. Et, quoniam ipsa corpora Planetarum, orbitasque satellitum, justa proportione exhibere non licuit, illas res, cum facie & phasibus Lunæ, orbitarumque Cometicarum forma elliptica, locis opportunis, ac potissimum in quatuor extremis tabulæ angulis, separatim ante oculos posuerunt Auctores Itali. Idemque, quod in Schemate commemorare angustia spatii non permittit, cum de Cometis, tum de Planetis, horumque satellitibus, & Saturni annulo, ipsoque sole, in adjuncto libello, cujus jam mentionem fecimus, diligenter & succincte persecuti sunt. His adjecerunt *Quæstionem* undecimam ex *Optica Newtoniana*, itemque aliquot Capita ex *Discursu Cel. de Maupertuis*, de variis figuris astrorum, & postremo etiam nonnulla ex *Whistonii* libro, quem inscripsit *Theoriam telluris*. Cum multa hoc

MENSIS DECEMBRIS A. MDCCXXXV. 559

paſto præclara, ſcitu digna, & minime vulgaria, in elegantî compendio ſiſtantur, dubium profecto non eſt, quin ſumtus labor cultoribus Uranies perquam gratus ſit futurus.

JO. SIMONIS, GYMNAS. ILLUSTRIS REG.
Hal. Sub-Reſtoris, & Alumnorum Inſpectoris, Arcanum formarum nominum Hebrææ Lingue, ſive de Significatione formali, Tractatus Philologicus, quo nominum Hebrææ Lingue ſignificationes ex ipſorum formis eruuntur & illuſtrantur, Sacroque Veteris Teſtamenti Textui, atque adeo univerſæ Lingue originali, nova lux accenditur. Pars prior, de Nominibus nudis.

Halæ Magdeburgicæ, impenſis Orphanotrophei, 1735. 4.

Alph. a pl. II.

Autorem Clariffimum ad operam & utiliffimam, & ab eruditiffimis dudum exoptatam, animum appuliſſe, nemo unus ambigit. Formæ enim nominum Hebraicorum nequaquam ſunt otioſæ, ſed majus quid involvunt, licet id, in quo cardo rei vertitur, a nemine ſit huc uſque ſatis explicatum aut pertractatum. Agnoverunt hoc ipſum ſummi rei Hebræorum literariæ ſtatores, *Jacobus Guſſetius, Val. E. n. Leſcherus*, Antiffes rei ſacræ apud Dreſdenſes Celeberrimus, *Caspar Neumannus*, Vir vere novus in exponendis Hebræorum literis, *Jacobus Rhenferdius, Albericus Schultens*, feliciffimus Lingue Hebræicæ ex Arabica inſtaurator, aliique. Prodit in præſens inſtituti ſola *Pars prior*, de Nominibus, quæ nuda vocari ſolent. *Pars altera*, cujus editionem merito expetimus, aget de Nominibus auctis, quæ indaginis ſunt altioris. Totum Opus diſceſcit in Tractationem de Nominibus vel nudis, vel auctis. *Nuda* ſunt triplicis indolis, vel *levia*, vel *geminata*, vel *gravia*, ſeu *dageſſata*. *Levia* rurfus ſunt vel *acuta*, deſinentia

Aaaa

iii

in quinque Vocales longas, de quibus, post *Sectionem primam* præliminarem, disseritur in *Sectione secunda*; vel *penacuta*, ut *Segolata Sect. IV*, quibus respondent imperfecta illa, de quibus peculiaris procurrit tractatio in *Sect. V*. De *geminatis* tractatio instituitur *Sectione tertia*: de *gravis* *Sectione sexta*. *Aucta* ab initio recensentur *Sectione septima*, a fine *Sectionis octava*. Accedit huic Appendix seu *Sectionis nonæ*, continens Participia *Benonim*, nominaliter usurpata, nomina animalium, peregrina item, & composita. Hæc est summa Operis & argumentum. Si usum hujus laboris expendimus, nos tenere haud possumus, quin Autoris institutum apprime pulchrum prædicemus. Nam apparet ita, quæ Nominum ab eadem Radice sub diversis formis derivatorum sit differentia. Nonne *scriptio & scriptura* differunt ob diversam formam derivationis? Singulares vocum emphases sæpe involutæ sunt diversis ejusmodi formis. Vocabulis difficultioribus & controversis maxima sic subinde lux accenditur. Porro veræ vocum etymologiæ detegi & dijudicari ex hoc instituto possunt. Tum nomina formæ dubiæ, maxime imperfecta, classibus suis tutius queunt adficiari. Et quis ignorat, cognitionem formarum hujusmodi valere insigni usu in lectione, punctis expertis? Ex significatione formali præterea judicium potest nonnunquam ferri de *variantibus lectionibus*, e. g. *Deut. XXIII, 2*, non legendum est *אֲבִי* sed *אָבִי*. Nec id est omittendum, propriam nominum priorum significationem ex ipsorum forma accuratius defini posse. Ita *יוֹי* notat *pilosum ex toto*, ex Arabico *لَح* *suis crinibus prolisus*. Hæc doctrina magnum memoriz fert subsidium, monente id jam *Rhenferdio*. Tandem hac ratione haud parum *γνησιότης & ἀνεπισβεα* Punctorum stabilitur. Universæ denique rei Grammaticæ in multis magna lux affunditur. Hypothesis *Neumanniana* hic non reponitur, ab his laudata, culpata ab illis. *Forma Nominum* hic denotat certam literarum & punctorum constitutionem. Dari ejusmodi significationem nominum formalem, Autor Cl. comprobat 1) ex inductione singulo-

Pag. 25 seq.

6, 7.

8.

gulorum exemplorum Biblicorum; 2) ex consensu Eruditorum; 3) ex analogia ceterarum linguarum; 4) ex natura sermonis humani. Forma illa elicitur hoc modo: 1) Singula ejusdem formæ exempla Biblica colliguntur, & secundum verborum suorum significationes in certas classes digeruntur; 2) notiora seliguntur; 3) disquiritur, quam significationem generalem notiora illa habeant communem? 4) Generalis illa significatio applicatur tum singulis exemplis ignotioribus. At Nomina animalium, & Numeralia cardinalia formarum simpliciorum, significationem illam, reliquis Nominibus communem, plane respuunt, arguentia, primam linguæ Hebrææ faciem fuisse paulo aliam ac eam, quæ hodieque in Codice Sacro apparet. Quod cum Autor statuit, addit, *Nomina animalium*, ab ipso *Adamo* soleenni ritu imposta *Gen. II, 19, 20*, nihilo secius a posteris esse conservata tanquam nomina propria, quæ ideo ab aliis nominibus recentioris usus tantopere differant. Verba intransitiva quadripartitur in verba 1) *actionis intransitiva*, 2) *passivis*, 3) *qualitatis*, & 4) *status*. Nomen צלם, quod Autor pro composito habet, est simplex heemanticum, si Arabicam linguam in subsidium vocamus. Formæ nudæ leves, prima radicali kamezata, exprinere a Nostro existimantur objectum actionis per verba transitiva, subjectum seu concretum a verbis intransitivis. Formæ nudæ leves, prima radicali schevatæ, notant eidem proprie abstractum, id est, ipsam actionem, passionem, qualitatem, statum, *metonymice*, 1) si verbum sit transitivum, *objectum actionis*; 2) si verbum sit intransitivum, concretum seu subjectum actionis, passionis, qualitatis, status; 3) medium actionis & passionis. Secus tamen ex parte sese habet forma פקד, de qua in *Seç. I Cap. VI* specialius agitur. Dabimus nonnulla Lexicographis examinanda. Autor Cl. ליל lunam deducit ex חסד *maduit*, quia luna humoribus præesse semper fuit exillimata. עץ cum *Bocharzo* per os *coecygis* transfert. זכרית *Job. XXVIII, 17*, fuit indubie lapis specularis, vitri vice adhibitus a primis mortalium, unde

Pag. 10.

11.

12.

20.

30.

43.

46.

de etiam prisca *ὄσλον* eum in lamellas splendentes attenuatum dixerunt. Indubie *ἴσιν* idem est lapis; nam in pulverem comminutus sibiium ac fucum efficit, in lamellas debite divisus loco fenestrarum inservit, lucemque transmittit. *Gen. XXXVI, 24.* sunt, iudice Nostro, *aquæ calidæ*. Remittimus Lectorem ad Librum ipsum, sitim facile restincturum, gratulantes Autori de labore difficili tam feliciter superato, & expectantes avide, quæ restat, laboris utilissimi *Partem posteriorem*.

Pag. 390.

EMAN. SWEDENBORGII, SACRÆ REGIÆ MAJESTATIS SUEVICÆ COLLEGIÏ METALLICI AFFECTORIS, PRODRONUS PHILOSOPHIÆ RATIOCINANTIS DE INFINITO & CAUSA FINALI CREATIONIS: deque Mechanismo operationis animæ & corporis.

Dresdæ & Lipsiæ, sumptibus Friderici Hekelii, 1734. 8.

Plag. 17.

15. **I**nscriptus est liber Viro Venerabili, *Erico Benzelio*, Gothiæ
 17. Orientalis Episcopo, Affini Autoris Præclarissimi, venerantis in Affine merita, beneficia, & nexum. In Præfatione
 20. objectioni eorum occurritur, qui Metaphysica consulta horrent obtentu sibi duriusculi. Finis rationis humanæ collocatur inensione eorum, quæ revelata sunt & creata: administrandum noscendi colendique Deum itidem eadem ponitur ratio. Unde colligitur, mysteria revelata haud contrariari humanæ rationi, in sese consideratæ. Hinc ad rem ipsam curriculum convertitur. Infiniti respectus perhibetur esse nullus, ratione finiti. Quantitatem infinite parvam dari, negatur. Queritur, num infinitum sit purum & simplex? æternum? *Infinitudo temporis* ab Autore habetur pro æternitate. De rebus creatis hæc æternitatis species solet affirmari; de Deo nequaquam. Infinitum scilicet vel idea negante, vel notionem affirmante, continetur. Metaphysica ac affirmans notio

tio dicitur, infinitum id esse, quod perfectionibus singulis
 possibilibus præditum existit. Autor *infinitum* id vocat, quod Pag. 34.
 a causa ulla finiri haud potest, sed in causa sui est. Evincit
 porro e penâ rationis, existere ejusmodi Infinitum, idque
 esse Deum, tum a priori, tum a posteriori. Causa mali a 49.
 finito, ejusque limitibus, derivanda; non ab infinito. Notio
 infiniti illustratur ex theoria de minimis & maximis rebus,
 in mundo obviis. Medulla oblongata dicitur esse fons omni- 61.
 um sensuum & sensuum, tam subtiliorum, quam crassiorum.
 Tendunt omnes humani corporis, imo mundi, partes ad fi- 78 seq.
 nem suam communem, quem non nisi intellectus infinitus co-
 gnoscere & instituire valet. Substantia infinita dicitur esse
 aliquid, quod intelligere non potes, quid aut quale sit; agno- 83.
 scere tamen debes. Tandem additur, tacite animas huma- 85.
 nas in eo consentire, quod existat Deus, isque infinitus. Phi-
 losophi, quibus natura est idolum, vires finitas ac determina- 87.
 tas confundunt cum infinitis & insuperabilibus, atque præ-
 terea putant, a Deo semper expectari eventum, antequam is
 decernat modum directionis ac gubernationis. Statuunt sci- 90.
 licet Philosophi hujus commatis aliquid imperfecti & finiti in
 Infinito, & labuntur in fontem Anthropomorphismi, unde
 idololatria emanavit, & Hylotheismus *Aristotelis* ac aliorum. 98.
 Ex calculo infinitesimali ostenditur, infinitum Algebraicum 101.
 similitudine quadam gaudere cum finito; sed infinitum Me-
 taphysicum haud æque: illud comparative esse nihil; hoc
 non item. Ostenditur deinceps, dari in mundo nexum, & ex
 causa creationis finali elucere infinitudinem Creatoris. Effe- 115 seq.
 ctum ultimum fuisse quidem ruptum peccatis hominum, repa- 144 seq.
 ratum vero esse per Filium Dei unigenitum. Si quid mo-
 nere licet, incauti hæc ita accipient, quasi singuli homines sint
 per Christum beandi, eo quod ipsi in statu perfectionis sigil-
 latim fuissent beati. Alii objicient, ignaros Messæ sic quo-
 que beatum iri. Prævidet Autor telum, & ita pag. 147 seq.
 solvit objectionem: *Qui fidem in Infinitum habet, non exclu-
 dit a fide unigenitum; non distinguit, quia distinguere non
 potest, — unde, si simpliciter includunt omne illud, quod in-
 fini-*

finitum est in Deo, & pariter illa, quæ nesciunt, & quia in ipsa fide est divinum quid, non potest in illa separari unum Infinitum ab altero. Affirmat idem Autor, ab inanimatis coli Deum, quatenus hæc tendunt ad finem creationis in ultimo effectu obtinendum. Animam humanam esse finitam, regulisque adstrictam, solide ostenditur. Gradus spiritualium perfectionum in substantiis finitis omnino sunt æstimatorii, & per corpora exerunt effectus, mechanice determinatos. Inde Autor Amplissimus colligit, regulas, quibus spiritus finiti sunt obnoxii, esse mechanicas. Docet idem, finitum cogitari non posse, nisi tanquam extensum. Si de partibus gradibusque intra partes dynamicas sit sermo, facile id largientur omnes. Animam, addit idem, haud esse pure simplicem, siquidem mera simplicitas sit solius Dei propria. Docet is porro, animam regulis mechanicis & geometricis esse subjectam, nihilo tamen minus immortalam, sed *per Dei (*) gratiam.* Addimus, gratiam Dei ad impiorum animas haud spectare, adeoque has ex hac sententia fore mortales. Sed pergit contenditque Autor, naturaliter impossibile esse, ut anima moriatur. Id ipse probat exinde, quod anima perpetuo causæ finalis, quam Deus per orbem obtinere voluit, sit particeps. Quod vero *animam vocat subtilissimam corporis nostri partem pag. 202*, id nonnullis videbitur duriusculum. Contendit idem porro, inter finita nullum existere nexum sine contiguo naturali, nullamque mutationem limitam & status cogitari posse citra motum, elementa operari in substantias animales, in homine quidem per membranas, capaces regularum geometricarum. Additur, *animam esse centrum motuum subtilissimorum, per tremorem (**)* quendam con-

(*) Eadem fuit sententia D. *Andree Rudigeri*, quem Autor haud raro sequitur.

(**) Ni fallimur, cogitationes hoc pacto sunt effectus virium motoricium, nervis, eorumque fibrillis, insitarum: quo posito dogmate, materia cogitare potest, ac corpora ad ratiocinandum sunt apta: ita anima est substantia composita, ac naturaliter dissolvitur atque interit, quicquid in speciem obmovetur, vel a causa

contiguum agentium. Sedem animæ collocat in loco, ubi se- Pag. 257 seq.
se attenuant membrana magis magisque intra cerebrum.
 Animas brutorum esse elementares, non constantes *activis*,
 quæ constituent rationis actualitatem. *Vita* collocatur in 266.
preparatione animæ ad statum semper vivum post mortem
corporis sui. Tandem adjungitur encomium Philosophi 268.
 Christiani, si is ex utroque lumine animam reddat felicior-
 rem. Defuncti sumus officio recensentis, haud arbitrantis,
 permittentes Lectori accuratius iudicium, ac Autori de hoc
 specimine gratulantes, expectaturi plura ex limatissima ejus
 mente, & ad studia erectiora habitudine admodum præstanti.
 Laudamus conatum explicaturi commercium animæ cum cor-
 pore per *influxum physicum*, optantes, ut Autor literas amce-
 beas Virorum præstantissimorum, *Bulfingeri & Holkmanni*,
 consulere haud dedignetur.

causa creationis finali accessit. *Influxionistæ* hic habent con-
 secutiones luculentas, quas ob principium *unionis physicæ* ad-
 mittere coguntur. Confer tamen *Humphredi Dittoni* Appendi-
 cem ad *Veritatem religionis Christianæ ex resurrectione Jesu*
Christi.

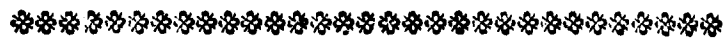
RESPONSIO AD CLARISSIMI CYRILLI,
 Operum *Ettmullerianorum* Editoris, *Querelas*, quæ ha-
 bentur in *Bibliothecæ Italicæ*, seu *Historiæ Literariæ*
Italiæ, quam *Genevenses* edunt, Tomo *XIIX*
 pag. 86 seq.

Mirantur *Bibliothecæ Italicæ* Collectores, qui fiat, ut trans-
 missam nobis aliquot abhinc annis *Schedulam* Cl. *Cyri-*
lli, nova venena contra *Ettmulleri* caram nobis memoriam, e-
 jusque Filium, paternæ famæ vindicem, effutientis, *Actis* nostris
 inferere dubitaverimus. Mirari desinent, ubi cognoverint, quam
 aliena a nostro instituto sint rixarum & altercationum lenocinia.
 Vix seriis, omni ex parte advectis, nostramque censuram non
 renuentibus, pagina sufficit; tanta rerum copia distrahimur, ut
 justiore *Cyrillo* nos in jus vocandi causam habeant plures a-
 lii, quorum doctissima scripta a nobis attingi haud potuerunt,
 &

& quorum laudi minutulas quisquiliarum discussiones præferre, iniquum creditum fuit hætenus, nec privata isthæc, quam neglectam a nobis conqueritur, pacis turba publicas vindicias, donec typis expressa compareret, mereri videbatur. Prodiit illa denique publica autoritate munita, qua obtinuit a nobis, ne imputatum justitiæ denegatæ crimen diluendum, avertendumque differremus diutius. Frustra expectat a nobis convicia & indignas bonis viris deblaterationes, quibus ille unus nostram Societatem aggredi ausus est, quæ, si contentu imbecillis inimici, & fera, eademque brevissima, responsione famam suam contra frivolas obrectationes salvam esse cupit, vituperanda non est; metus sane, ne supplex a Cl. *Cyrillo* venia petenda esset, eandem a respondendo non detinuit. Repetamus, quæ a nobis (nam mortui nunc Filii pro patre peroratam causam nostram facimus,) in *Actis Anni 1731 Mens. Maji pag. 229 seq.* durius dicta esse perhibentur. Laudibus extulimus Cl. *Cyrillum*, iisdemque plurimis dignissimum, qua parte commentator, nullis, qua obrectator, adhuc pronuntiamus; si, quas meruit, pro suspectis habet, nostra id culpa, qui privato adulati nunquam sumus, neque magnum, si fecissemus, exinde lucrum habituri eramus, factum non fuit. Alleget nobis, si bonus est, unicum suspectum rusticitatis verbum, quorum integræ series in ejus libello habentur contra Autorem, qui nostri pars erat, eructatæ; quod si, controversias excussisse, prout nos sine bile occasione Plantaginis æquaticæ & Loti fecimus, injuria est, næ ille primus in disciplinis verbalibus, qualis est onomatologia plantarum, ad Pontificatum adspiravit. Et quid denique perpetratum fuit a nobis? Diximus: Plantago aquatica non est Ranunculus; nam constantem trium petalorum numerum servat, cum Ranunculi sit, habere quinque, cum, si qui constanter polypetali sunt ranunculi, Nemorosæ dicantur, non nobis tantum, sed & aliis magnæ autoritatis Viris, ipsisque per Italiam Botanicis. Testis nobis sit Eruditiss. *Hieron. Zanichelli*, qui Littorum maris Adratici nuper *Tournesortiana* methodo Historiam condidit, Operis splendidissimi titulo, qui de Ranunculis agit, ubi disertis verbis hæc leguntur: *Il Ranonculo produce Fiori a rosetta cio e di cinque petali.* *Cyrillus* autoritate
Tour-

Tournefortii nititur, nos rationibus, numeri scilicet petalorum utrinque diversi, ad sensum, suffulcitur; suffraganeos habemus ipsos ex schola *Tournefortii* discipulos, *Vaillantium*, *Julium Ponderam*, & omnes fere per Galliam Botanicos, qui rosaceos flores averfantur, numerare, quam temere credere, malentes. Sit ita, errassemus, cur eadem, qua nos objecimus, modestia non regerit? cur latrat, cum disputandum esset? Profitemur, alio nomine homonymiam *Erucae* non objectam fuisse, quam ut edoceremus Lectorem, male omissa esse editionis essentialia, quando spatium dictionaria exscribendi non defuit. Ecce *Lotum*, quam diximus contra *Tournefortianam* methodum a foliis definitam fuisse. Si enim foliola ad alas *Lotum* efficiunt, & *Lathyrus Lotus* erit. Quid monstri hæc sententia alit? cur immerentem mordet *Augustum Quirinum Rivinum*, ut dicere suscipiat, mille *Rivino* unico *Tournefortio* non æquiparandos? quis hanc ex eo confessionem extorsit? & quid denique ad rem facit? Scriptum erat a nobis: *Lotus* odorata non debebat in *Melilotum* mutari; non desunt nostris, cur *Lotus* sit, rationes. Pro Germano *Etmullero* Germanum *Rivinum*, cum nostras doctrinas exterorum calculo emetiri nolimus, fortuito casu allegavimus. Ecce indignantem *Cyrillum*, quod, quem ille nunquam forte viderat, cum per Italiam famigeratissimus suo tempore exsisteret, *Rivinum* nostrum, splendido Opere editum, pro nostra causa allegavimus, & ut strenue cœcutiret, autoritateinque non mediocrem istius Viri, quam *Rajus*, *Hermannus*, *Plumierius*, aliique quamplures, eo tempore agnoverunt, sublestam redderet, civem suum *Fallugium* imminerenter lacerat. Magno beneficio cupit sibi obstrictam esse *Etmulleri* famam, quam infamem reddere haud semel allaboraverat, non tantum nulla inculcatorum criminum allata excusatione, sed & addita nova, erudito prorsus indigna, obtreclatione: *En forte qu'on ne peut point decider, lequel des deux, du Medecine ou de la maladie, estoit le plus redoutable a ces pauvres malades.* Qui, semel verecundiæ fines transgressus est, ait *Cicero*, eum oportet bene & gnaviter esse impudentem. En Hecatomba dignam conclusionem: *Etmullerus* copiosum remediorum catalogum exhibet, ergo omnibus eodem tempore remediis usus fuit, &

iisdem ægros enecuit. Puer, tympanitide laborans, paralyfi in-
 simul intestinorum affectus, quæ excitantia & acria remedia
 postulabat, impune tulit draſtica vomitoria & purgantia; iisdem
 convaluit, natura rei id exigente. Ergo *Etmullerus* eundem
 ad orci fauces deduxit. Edocendus nobis est *Cyrillus*, penes
 nos remediorum doses pro individuorum habitudine aliquan-
 do duplo triploque augeri, quis eundem corporum nostro-
 rum arbitrum fecit? Novimus, Orientales gentes opio magna
 in copia uti, & exinde salutem indipisci; declamet *Cyrillus* con-
 tra eas, & in orci faucibus hærentes pronuntiet. Plura mone-
 re potuisset Filius, miratique sumus ejus modestiam, ob quam
 mitius Doctiff. *Cyrillo* habendus erat. Non leve momentum
 fuit Epistola ad *Schraeckium* mutilata, optimarum rerum pra-
 va interpretatio, meliorum doctrinarum, quæ expectabantur
 in *quinque Voluminum* Opere, quamvis in Francofurtana *duo-
 rum Voluminum* editione non exstent, omissio. Et, si dicendum,
 quod res est, *Cyrillus* per Italiam divenditur, non *Etmullerus*,
 nec invidemus gloriam. Quodsi enim Francofurtana & Lugdu-
 nensis Neapoli a vermibus exeditur, *Cyrilliana* apud nos vili-
 pendet, quam eleganti charta emineat, & quam aurea crux
 sit, in quam sustulit immerentem civem nostrum, cui obscurita-
 tem, temeritatem, inconstantiam, semel imputasse, omnium en-
 comiorum beneficia invidiosa reddidit. Probe scimus, com-
 mendatione nostra non indigere librum, sed scire etiam, & ex
 silentio nostro judicare, debebat Cl. *Cyrillus*, causam nostram
 nos nunquam deserturos fuisse. Minæ, quæ adjiciuntur, pa-
 rum nos movent; habuit hac vice nos respondentes, posthac,
 quicquid machinarum contra nos urserit, nunquam habiturus.

INDEX AUTORUM,

quorum Libri, aut Inventa, in hoc
 Volumine recensentur.

I. Libri

INDEX AUTORUM.

I. Libri Theologici, & ad Historiam Ecclesiasticam spectantes.

- A**nonymi *Refutatio Censurarum Animadversionum Cl. Baylii in S. Augustinum.* 258
Demonstratio, quod & ratio, & revelatio, separatim & junctim considerata, ad ostendendam viam, quæ ad beatitudinem ducit æternam, minime sufficiant. 426
- Arkey (Anton.) *Præcipuum argumentum libri, cujus index: Christiana religio & creatio ejusdem antiquitatis, expectum, atque sub examen vocatum.* 151
- Bengelii (Jo. Alb.) *Novum Testamentum Græcum.* 529
- Bæhmii (Ant. Guil.) *de Reformatione Ecclesie Anglicanae Libri VIII.* 89
- Buffierii *Expositio argumentorum præcipuorum, quibus, tanquam fundamento suo, innititur vera religio.* 230
- Campbell (Archibaldi) *Orat. de Vanitate luminis natura.* 421
- Catalani (Josephi) *de Codice Sancti Evangelii, atque servatis in ejus lectione & usu variis ritibus, Libri III.* 497
- Coleti (Nic.) *Sacrosancta Concilia ad Regiam editionem exacta. Apparatus primus.* 347
- Deylingii (Salom.) *Institutiones Prudentiæ Pastoralis.* 183
- Ewaldi (Wilh. Ern.) *Emblematum sacrorum Vet. & Nov. Test. Liber III & IV.* 326
- Gattola (Erasmi) *Historia Abbatie Cassinensis, Pars I & II. 145 ad eandem Accessiones. Pars I & II.* 147
- Genselii (Jo. Christiani) *Observationes sacre.* 141
- Gravinæ (Jac. Maria) *Synopsis Theologia veterum Patrum.* 533
- Harenbergii (Jo. Christoph.) *Historia Ecclesie Gandershemensis ac Collegiata Diplomatica.* 97
- Jackson (Jo.) *Observationes in librum, cujus index: Religio Christiana comparis cum creatione atatis.* 423
- Lakemacheri (Jo. Gotthofr.) *Antiquitates Græcorum sacre.* 322
- Maimonidis (R. Mosi) *Tractatus de Cibis vetitis in linguam Latinam versus, Notisque illustratus, a Marco Woldicke.* 43

INDEX AUTORUM.

Marpergeri (Bernb. Waltb.) <i>Ultimum Sacrificium pro peccatis in lege, seu typus Jesu in crucem acti consummatus consideratum.</i>	538
Newtoni (Isaaci) <i>Observationes in vaticinia Danielis, & Apocalypsin S. Joannis. Partes II.</i>	168
Sale (Georg.) <i>Alceranus in linguam Anglicanam versus, & Notis illustratus.</i>	7
Schannat (Jo. Frid.) <i>Historia Episcopatus Wormatiensis. Tomi II.</i>	55
Sianda (Jo.) <i>Lexicon polemicum, in quo potiorum Hæreticorum vita perstringitur. Partes II.</i>	160
Sollerii (Jo. Bapt.) <i>& aliorum Acta Sanctorum Mensis Augusti. Tomus II.</i>	253
Sommeri (Gothofr. Christoph.) <i>Theologia Sobarica Specimen.</i>	473
Stebbing (Henr.) <i>de Utilitate eximia Evangelii divinitus revelati Diss.</i>	419
Walchii (Jo. Georg.) <i>Introductio Historico-Theologica in religionis Controversias, qua præcipue extra Ecclesiam Evangelico-Lutheranam orta.</i>	373
	Tomus II. 411
Westhovii (F. G.) <i>Diatrise in Historiam Passonis D. N. Ety-mologico-Philologico-Critica.</i>	33
Whitby (Dan.) <i>Observationes Philologico-Criticae, in quibus variae lectiones Joannis Millii in Novum Testamentum examinantur.</i>	30

II. Libri Juridici.

Arrighii (Anton.) <i>Juris Pontificii Historia.</i>	499
Bœhneri (Justi Henningii) <i>Consultationum & Decisionum Juris Tomus primus.</i>	350
Van Bynckershoeck (Cornelis) <i>Observationum Juris Romani Libri IV, quatuor prioribus additi.</i>	308
Glasfey (Adam. Frid.) <i>Anecdotorum, S. R. I. Historiam ac Jus Publicum illustrantium, Collectio. Tomus I.</i>	35
Heineccii (Jo. Gottlieb) <i>Historia Juris Civilis Romani ac Germanici.</i>	545
	Hoff-

INDEX AUTORUM.

Hoffmanni (Christ. Godofr.) <i>Historiæ Juris Romano-Justiniani</i> <i>Volumen primum.</i>	261
De Meiern (Jo. Godofr.) <i>Acta Pacis Westphaliæ</i> pub ^l	
Tomus II.	155
Tomus III.	490
Sellii <i>Vindicia methodi, qua in Elementis Juris Civilis usus</i> <i>est Vir Illustris atque Excellentissimus, J. G. Heinoccius.</i>	115
Senckenbergii (Henrici Christiani) <i>Selecta Juris & Historia-</i> <i>rum.</i> Tomus II.	311
Trotz (Christ. Henr.) <i>de Memoria propagata, seu de studio ve-</i> <i>terum memoriam propagandi, Tractatus Juris.</i>	446

III. Libri Medici & Physici.

Anonymi <i>Senis Medici Legatum, patriæ constitutum.</i>	354
<i>Historia Academia Regiæ Scientiarum Anni 1731.</i>	359
<i>Responso ad Clarissimi Cyrilli, Operum Eitmulleria-</i> <i>norum Editoris, querelas.</i>	559
Bachstrohm (Jo. Frid.) <i>Nova Aëris theoria, ex principiis Phy-</i> <i>sico-Mathematicis deducta.</i>	88
Cassebohm (Jo. Frid.) <i>Tractatus quatuor Anatomici de Aure</i> <i>humana.</i>	507
Cheyne (Georg.) <i>de Morbo Anglico Tract.</i>	118
Freind (Jo.) <i>Opera omnia medica.</i>	57
Haller (Alb.) <i>de Musculis Diaphragmatis Diss.</i>	122
Klein (Jac. Theodori) <i>Naturalis Dispositio Echinodermatum.</i>	316
De Mairan <i>Tractatus Physico-Historicus de Aurora boreali.</i>	15
Mazini (Jo. Bapt.) <i>Mechanica medicamentorum.</i>	173
<i>Miscellanea Berolinensia, ad incrementum Scientiarum edita.</i> Tomus IV.	271
Van Musschenbræck (Petr.) <i>Elementa Physicæ. Editio nova.</i>	87
Del Papa (Josephi) <i>Consilia medica. Pars I.</i>	12
Pars II.	314
<i>de Præcipuis humoribus, qui humano in</i> <i>corpore reperiuntur.</i>	453
Rosetti (Josephi Thomæ) <i>Systema novum Mechanico-Hippo-</i> <i>craticum de Morbis fluidorum & solidorum.</i>	266
Santorini (Jo. Dominici) <i>Instructio circa febres.</i>	395

INDEX AUTORUM.

- Seba (*Alberti*) *Locupletissimi rerum naturalium Thesauri accurata Descriptio. Tomus II.* 337
- Weinmanni (*Jo. Frid.*) *Multilinguis Phytanthozaiconographia.* 505
Iconographia aliquos millium quadripartiti orbis arborum, fruticum, herbarum, &c. 549
- Wolfii (*Christiani*) *Vera causa admiranda multiplicationis frumenti detecta.* 278

IV. Libri Mathematici.

- Anonymi *Dictionaryum Architectonicum. Tomi II.* 179
Historia Academiae Regiae Scientiarum Anni 1731. 359
Observationes in veterum Patrum & Pontificum Prologos & Epistolas Paschales. 456
- Belidori *Artifex Gallicus in projiciendis ollis igniariis.* 180
- Bernoulli (*Jo.*) *de Vera notione virium vivarum, earumque usu in Dynamicis, Diss.* 210
Tentamen nova Physica caelestis. 514
(Dan.) Disquisitiones Physico-Astronomicae Problematis, ab inclita Scientiarum Academia Regia, quae Parisiis floret, iterum propositi. ibid.
- Braikenridge (*Guil.*) *de Descriptione linearum curvarum.* 28
- Brunetti (*Franc. Xaver.*) *de Arithmetica communi & speciosa Tract.* 399
- Celli (*Andr.*) *CCCXVI Observationes de Lumine Boreali ab A. 1716 ad 1732, partim a se, partim ab aliis, in Suecia habitae.* 85
- Gray (*Jo.*) & Reidii *Acta Philosophica Anglicana ab A. 1720 ad 1732 in epitomen redacta. Vol. VI Pars I.* 125
- Jurini (*Jac.*) *Dissertationes Physico-Mathematicae.* 205
- Koenigii (*Sam.*) *Epistola ad Geometras. de Nova quadam, facili delineatu, Trajectoria, & de Methodis huc spectantibus, Diss.* 400
- De Mairan *de Aurora Boreali Tract.* 15
- Miscellanea Berolinensia, ad incrementum Scientiarum edita. Tomus IV.* 271
Pila-

INDEX AUTORUM.

- Pilati (Leopoldi L. B.) *Epistola de Conciliandis annis Juliano & tropico; cum Annot. Georg. Erh. Hambergæi.* 80
 Reidii & Jo. Gray *Acta Philosophica Anglicana ab A. 1720 ad 1732 in epitomen redacta. Vol. VI Pars I.* 125
 Richteri (Georg. Frid.) *de Epistola Leopoldi L. B. Pilati de Conciliandis annis Juliano & tropico judicium.* 83
 Responsæ ad Viri Cl. Jac. Jurini Demonstrationes de Mensura virium corporarum. 512
 Viduæ (Petri) *Annotationes ad Tabulam Systematis Solaris Whistonianam.* 552

V. Libri Historici, Geographici, &c.

- Anonymi *Elogium Abbatis le Grand.* 44
 Joannis Freindii, Medici Anglorum nobilissimi. 329
 Jacobi Hermanni, Philosophi & Mathematici excellentis. 380
 Historia Academia Regiæ Scientiarum Anni 1731. 359
 Observationes in veterum Patrum & Pontificum Prologos & Epistolas Paschales. 456
 Barbadii (Jo. Francisci) *Numismata Virorum illustrium ex Barbudica gente.* I
 Bel (Matthiæ) *Notitia Hungaria novæ Historico-Geographica. Tomus I.* 289
 Bullanvillierii (M. C.) *de Nobilitate Gallie Commentatio.* 504
 Burneti (Gilberti) *Historiæ sui temporis Volumen II.* 385
 Camufati (Dionysii) *Historia critica Diariorum literariorum.* 232
 Gattola (Erasmi) *Historia Abbatie Cassinensis. Pars I & II. ad eandem Accessiones. Pars I & II.* 145
 147
 Glassey (Adam. Frid.) *Anecdotorum, S. R. I. Historiam ac Jus Publicum illustrantium, Collectio. Tomus I.* 35
 Gættenii (Gabr. Wilb.) *Literaria nostri temporis Europa.* 524
 Gray (Jo.) & Reidii *Acta Philosophica Anglicana ab A. 1720 ad 1732 in epitomen redacta. Vol. VI Pars I.* 125
 Haren-

INDEX AUCTORUM.

Harenbergii (Jo. Christoph.) <i>Historia Ecclesie Gandersehemensis Cathedralis ac Collegiata Diplomatica.</i>	97
Havercampi (Sigeberti) <i>Thesaurus Morellianus, sive Familiarum Romanarum Numismata. Tomus I.</i>	49
<i>Tomus II.</i>	107
Heineccii (Jo. Gottlieb) <i>Historia Juris Civilis Romani ac Germanici.</i>	545
Hoffmanni (Christiani Godofr.) <i>Historia Juris Romano-Justiniani Volumen I.</i>	261
Juvenelii <i>Prima Historiarum Elementa.</i>	40
Kortholt (Christiani) <i>de Matthaeo Tindalio. Diff.</i>	427
Lakemacheri (Jo. Godofr.) <i>Antiquitates Græcorum sacra.</i>	322
Marianæ (Jo.) <i>Historia de rebus Hispania Libri triginta. Tomi IV.</i>	342
De Meiern (Jo. Godofr.) <i>Acta Pacis Westphalica publica. Tomus II.</i>	155
<i>Tomus III.</i>	490
Mollerorum (Bernb. & Olai Henr.) <i>de Vita & scriptis Joannis Molleri, Flensburgensis, Commentatio.</i>	237
De Montfaucon (Bernhardi) <i>Monumenta Francica Monarchia. Tomus V.</i>	442
Mülleri (Gerb. Frid.) <i>Collectio rerum a Russis gestarum. Pars I, II & III.</i>	389
Neuburi (Frid. Christoph.) <i>Descriptio urbis Gottingensis. Pars I.</i>	202
Niceronii (P.) <i>Commentarii, Historia celeberrimorum in Republica literaria Virorum inservientes. Tomus XXI — XXIII.</i>	474
Panelii (Alexandri Xaverii) <i>de Cistophoris.</i>	297
Pilati (Leopoldi L. B.) <i>Epistola de Conciliandis annis Juliano & tropico; cum Annot. Georg. Erh. Hambergeri.</i>	80
Reidii & Jo. Gray <i>Acta Philosophica Anglicana ab A. 1720 ad 1732 in epitomen redacta. Vol. VI Pars I.</i>	125
Richteri (Georg. Frid.) <i>de Leopoldi L. B. Pilati Epistola de Conciliandis annis Juliano & tropico judicium.</i>	83
Rolli-	

INDEX AUCTORUM.

Rollini <i>Historia antiqua Aegyptiorum, Carthaginensium, Assyriorum, &c. Tomus V.</i>	257
Schannat (Jo. Frid.) <i>Historia Episcopatus Wormatiensis. Tomi II. §5</i>	
Senckenbergii (Henr. Christiani) <i>Selecta Juris & Historiarum. Tomus II.</i>	311
Sianda (Jo.) <i>Lexicon polemicum, in quo potiorum Hereticorum vita perstringitur.</i>	160

VI. Libri Miscellanei.

Anonymi <i>Inquisitio philosophica in fontem verum actionum humanarum, & causam cogitationum immediatam.</i>	96
<i>Corpus omnium veterum Poetarum Latinorum, cum eorundem Italica versione.</i>	196
<i>Epistola Critica de Dictionario Baliano.</i>	479
<i>Inquisitio in originem honoris & usum Christianismi in bello.</i>	521
<i>Ordinatio primorum Episcoporum Angliæ, quæ, Regina Elisabetha imperante, in caupona, caput equi nuncupata, facta esse narratur, examinata.</i>	522
<i>Responsio ad Clarissimi Cyrilli, Operum Etmüllerianorum Editoris, Querelas.</i>	559
Blackwalli (Anton.) <i>de Præstantia Auctorum Classcorum Commentatio, Latine versa, & Animadversionibus instructa, a Georg. Henr. Ayrero.</i>	470
Ciceronis (M. Tull.) <i>Orationes pro Archia, in Catilinam, post reditum, pro lege Manilia, pro Milone; ex edit. Christoph. Aug. Heumanni.</i>	468
Engelhardi (Nicol.) <i>Feria æstiva Groningana anni 1730.</i>	134
Fabricii (Jo. Alb.) <i>Bibliotheca Latina mediæ & infimæ ætatis. Tom. I.</i>	138
<i>(Franc.) Orator sacer.</i>	465
du Fresne (Caroli) <i>Glossarium ad Scriptores mediæ & infimæ Latinitatis. Editio nova. Tomi IV.</i>	193
Fuccii (Jo. Nicol.) <i>Publica illustris Ernestina Rintelensium Academicæ Bibliotheca.</i>	235
Harduini (Jo.) <i>Opera varia.</i>	481
Hollmanni (Sam. Christiani) <i>paulo uberius in universam Philosophiam Introductionis Tomus I.</i>	187

I N D E X

Irhovii (Guil.) <i>de Palingenesia veterum, seu Metempsychosi sic dicta Pythagorica, Libri tres.</i>	462
Leibnitii (Godofr. Guil.) <i>Epistola ad diversos. Tom. I.</i>	279
Maimonidis (R. M. s.) <i>Tractatus de Cibis veteris, in linguam Latinam versus, Notisque illustratus, a Marco Woldicke.</i>	43
<i>Miscellanea Berolinensia, ad incrementum Scientiarum edita. Tomus IV.</i>	271
Montenari (Jo.) <i>de Theatro Olympico Andrea Palladii, quod est Vicentia, Tract.</i>	377
Panelii (Alexandri Xaverii) <i>de Cistophoris.</i>	297
Plinii (C. Cæcil. Sec.) <i>Epistolarum Libri decem; ex edit. Gottlieb Cortii, & Paul. Dan. Longolii.</i>	3
Sapphus, <i>Pœtria Lesbica, Fragmenta; ex edit. Jo. Christiani Wolfii.</i>	250
<i>Scriptores rei Rustica veteres Latini; ex edit. Jo. Matthiæ Gesneri. Tomi II.</i>	241
Simonis (Jo.) <i>Arcanum formarum nominum Hebraea lingua.</i>	553
Smarriti <i>pedestris eloquentia specimina collecto. Tomi IV.</i>	200
Spinelli (Franc. Maria) <i>Meditationes de maximi momenti argumentis, e Philosophia prima petitis, conscripta occasione Prima Partis libri, qui inscriptus est: Discorsi Critici Filosofici &c. elaborata a Paulo Mart. Doria.</i>	71
Stephani (Roberti) <i>Thesaurus lingua Latina. Editio nova.</i>	433
Swedenborgii (Eman.) <i>Prodromus Philosophia ratiocinantis de Infinito, & causa finali creationis.</i>	556
Vechneri (Dan.) <i>Hellenolexias, sive Parallelismi Græco-Latini, Libri duo; ex edit. Jo. Mich. Heusingeri.</i>	415
Wolfii (Jo. Christoph.) <i>Bibliotheca Aprosiana, ex lingua Italica in Latinam conversa.</i>	37

I N D E X RERUM NOTABILIORUM.

	A.		Aciliæ familie denarius descriptus.	107
Abelii (Casp.) <i>vita.</i>	525	Actionum humanarum qualis	96	
S. Abelis <i>vita.</i>	255	font	96	Actio-

RERUM NOTABILIORUM.

Actionum legis autores fraudis merito accusati.	263	Alloodium unde dictum?	505
Acus magnetica spiralis examen.	99	S. Altmanni vita.	254
Adrianus Imp. quo consilio jurisprudentiam emendaverit?	264	S. Amadei vita.	255
Adstringentia, fluidis mixta, eorum motum sistunt.	178	Androgynus an ad sacrum munus inaugurari possit?	185
Adstringentium modus operandi explicatus.	177	Angiariensis (Petr. Martyr.) vita.	478
Ælæ gentis numus illustratus.	113	In Anglia ritus varii Ecclesiastici mutandi.	388
S. Emiliani vita.	253	Anglicanæ Ecclesiæ reformatio enarrata.	90 seq.
Æneis an a Virgilio scripta?	483	Anglici morbi nomen quibus morbis impositum?	119
Æpini (Fran. Alb.) vita	524	Anglicorum Historicorum collectiones recensita.	141
Æquilibrium partium fluidarum inter se & cum solidis causa sanitatis.	174	Anguli multisectio.	125
Æquinoctiorum præcessu unde?	518	S. Aniceti vita.	256
Aeris adherentia.	359	Anima quid sit?	558
Ætus marini nova theoria.	88	De Anima humana sententia Ruidigeri refutata.	99
Æther an res ficta?	ib.	De Anna, Brit. Reg. judicium.	387
Ætheris resistentia infinite parva.	366	Annæ, Russ. Reg. unctio descripta.	391
S. Africi vita.	255	Anni tropici magnitudo.	84
S. Agapæ vita.	256	Annorum Julianorum & tropicorum conciliatio.	80
S. Agathonicæ vita.	ibid.	Annus passionis Christi.	171
Agii, Presbyteri, Vita Hatbunoda, Abbatissa, denuo edita.	99	Ægyptiacus.	272
S. Agilbertæ vita.	256	Antecessores qui olim dicti?	311
Agricolæ (Rud.) vita,	478	Anthypropicum remedium laudatum.	357
De Agro limitato Diss.	503	Antivignilii verum nomen detectum.	38
S. Alberti vita.	255	Anuli (Barth.) vita.	475
Albrechtii (Jo. Wilb.) vita.	525	Apocalypsis Joannis illustrata.	172
Alcoranicarum Observationum Specimen promissum.	II	ejus cum vaticiniis Danielis convenientia.	ibid.
Alcoranus in linguam Anglicanam versus.	8 seq.	Apollonius Tyaneus inter Hereticos relatus.	166
ejus historia literaria.	9	de ejus miraculis quid sentiendum?	232
dogmata exposita.	9 seq.		
Alexandri M. imperii limites.	365		

INDEX

Apropii (<i>Angelici</i>) <i>Bibliotheca edita.</i>	38	Auditus <i>officulorum numerus quaternarius retentus.</i>	510
<i>vita.</i>	39	<i>ligamenta. ib.</i>	
Apsides <i>cur transferantur?</i>	517	<i>cavitas demon-</i>	
Aquarum <i>fluentium motus.</i>	206	<i>strata. ibid.</i>	
Arabum <i>ante Mohammedem historia illustrata.</i>	9	Auricula <i>cur apud aliquas gentes magis ab osse temporum distet?</i>	509
<i>merita in Medicinam.</i>	70	Aurora <i>borealis.</i>	15
Argelati (<i>Pbil.</i>) <i>vita Statii.</i>	199	<i>cur frequentior</i>	
S. Arigii <i>vita.</i>	254	<i>in regionibus polo vicinis?</i>	17
Aristoteles <i>quid in suis Metaphysicorum libris imprimis docere voluerit?</i>	189	<i>cur sub arcus</i>	
Arnaldus (<i>Ant.</i>) <i>inter Atheos relatus.</i>	482	<i>specie appareat?</i>	18
Ashinoli (<i>El</i>) <i>vita.</i>	476	<i>ejus columna & stric</i>	
Assensus <i>in rebus obscuris suspendendus.</i>	78	<i>lucida unde?</i>	ibid.
S. Asteriæ <i>vita.</i>	256	<i>parallaxis &</i>	
Astronomicæ <i>Observationes.</i>	274	<i>altitudo.</i>	18. 25
Astronomicarum <i>tabularum forma nova.</i>	365	<i>incredibilis materiae raritas.</i>	18
Athei <i>nonnulli detecti.</i>	482	<i>ortus & natura.</i>	19
Atmosphæra <i>solis.</i>	16. 19	<i>Observationes.</i>	361
Atmosphærae <i>terrestriæ altitudo.</i>	18 19. 25.	<i>origo & distantia.</i>	363
Attractionis <i>principium an ad chemicas operationes explicandas sufficiat?</i>	58	Avtochir <i>eruditus.</i>	479
Attributa <i>quid sint?</i>	76	Autores <i>Classici quomodo legendi?</i>	472
Attributorum <i>a modis distinctio.</i>	ibid.	S. Autoris <i>Metensis vita.</i>	254
d' Aubry (<i>Jo.</i>) <i>vita.</i>	476	B	
Augustini (<i>Ant.</i>) <i>Inscriptio sepulchralis.</i>	346	Baconis (<i>Roger.</i>) <i>laudes.</i>	70
S. Augustinus <i>defensus? 259. sq.</i>		Bælius (<i>Petr.</i>) <i>refutatus. 259. sq.</i>	
<i>an Jansenismo favorit?</i>	ibid.	<i>partium studio editus.</i>	480
Auditorii <i>meatus annulus in embryonibus est pars separata.</i>	508	<i>ejus errores, in vita Averrois obviis, notati.</i>	69
Auditus <i>organon quam difficile cognitu?</i>	507	<i>in ejus Dictionarium Animadversiones critica promissa.</i>	480
		Balistica <i>arithmetica.</i>	475
		Balesdens (<i>Jo.</i>) <i>vita.</i>	366
		Ballonii (<i>Guil.</i>) <i>vita.</i>	475
		Balu-	

INDEX

Borealis aurora.	15	Calculus integralls ulterius per-	
<i>ejus observationes.</i>	361	<i>ficitur.</i>	362
<i>origo & distantia.</i>	363	Calendarium Gregorianum quo-	
<i>apparitio majorum lu-</i>		<i>ad methodum intercalandi ap-</i>	
<i>minum periodica.</i>	86	<i>probandum.</i>	85
Novilli (Car.) Epistola edita.	141	Cambdeni (Guil.) vita.	478
Boyllenii (Petr. Ad.) vita.	525	De Campforibus judicium.	186
Bradwardini (Th.) Sententia		Camufati (Dionys.) mors.	232
<i>edita.</i>	141	Caniniæ familie numus descri-	
Brerewodi (Edwardi) vita.	476	<i>ptus.</i>	108
Brinckmanni (Ge. Basl.) vita.	525	Canonicum Jus novum an obli-	
Brockefii (Barthold. Henr.) vita.		<i>get Ecclesias nostras?</i>	185
	524	Capitulationis perpetue sancien-	
Brownii (Th.) vita.	479	<i>da consilium.</i>	158
Bruckmanni (Franc. Ern.) vita.		Cappelli (Lud.) Senioris, vita.	476
	525	<i>Junioris, vita. ibid.</i>	
Brunquellii (Jo. Sam.) vita.	ib.	<i>(Jac.) vita. ibid.</i>	
Buddei (Jo. Franc.) vita.	474	<i>(M. Ant.) vita. ibid.</i>	
Bufo vivus in trunco quercus re-		Carbonarii (Alex.) vita.	253
<i>pertus.</i>	360	Cari (Annib.) Versio Italica Ænei-	
Burchardi (Christ. Mart.) vita.		<i>dos Virgiliana denuo edita.</i>	199
	525	Carionii (Jac.) vita.	525
Burgmanni (Jo. Cbr.) vita.	ibid.	Carnarium quid fuerit olim?	247
Burhillii (Rob.) vita.	476	Caroli IV. Imper. Elitca edita.	
Burnetus (Gilb.) laudatus.	386		35 seq.
<i>ejus in dicendo libertus.</i>	388	A S. Carolo (Lud. Jac.) vita.	234
Busbequii (Auger. Gislen.) vita.		Sub Carolo I qui sacrorum in	
	476	<i>Anglia status fuerit? 93 seq.</i>	
Van Bynkershoek (Corn.) lau-		<i>II sacrorum in An-</i>	
<i>datas.</i>	309	<i>glia status.</i>	94
		Carpentarii (Franc.) vita.	475
C	C.	Carpzovii (Jo. Gottlob) vita.	524
<i>geminum quid olim denota-</i>		Carteromachi (Scip.) vita.	475
<i>verit?</i>	105	Cartesius (Renat.) defensus.	72 lq.
S. Cæcilie vita.	256	<i>inter Atheos re-</i>	
Caini nomen unde?	144	<i>latus.</i>	182
Calculi differentialis ad res phy-		<i>accusatus & de-</i>	
<i>ficas applicati specimen.</i>	136	<i>sensus.</i>	72
<i>vesica generatio.</i>	273	Cassagnei (Jac.) vita.	475
Calculus vesica per sectionem la-		S. Cassiani vita.	254
<i>teralem excimendus.</i>	361	Cassinensis. Abbatia historia de-	
		<i>scripta.</i>	145 seq.
		<i>Jurisdictione Dis-</i>	
		<i>sertatione illustrata.</i>	147
		<i>Cassi-</i>	

RERUM NOTABILIORUM.

<i>Cassinenſis Abbatia Archivi præſtantia & fides.</i>	148	<i>Ciſtophororum uſus & pretium.</i>	
<i>ditionis civitates deſcriptæ.</i>	ibid.	<i>S. Claræ vita.</i>	307
<i>Cassinenſium Monachorum Chronicon editum.</i>	154 ſeq.	<i>Claudiz gentis numus illuſtratus.</i>	109
<i>Casium inter ſe analogia adeo facilis dijudicatu non eſt.</i>	12	<i>Claves in ſarcophago deponendi ritus apud Belgas.</i>	452
<i>Catiſori (Ant.) in novam Operum Photii editionem merita.</i>	239	<i>Clawenſen loci antiquitas.</i>	98
<i>Grammatica Græca laudata.</i>	ibid.	<i>Clericorum forum privilegiatum quando ortum?</i>	186
<i>Catonis an ſit liber de re ruſtica? loca quadam emendata.</i>	242 247 ſeq.	<i>Clericus (Jo.) inter Hereticos juſte relatus.</i>	164
<i>S. Celfi vita.</i>	256	<i>Clodii (Jo. Chriſt.) inſtitutum tenendi obſervationes Alcoranticas.</i>	11
<i>Centrum gravitatis quomodo facile determinandum?</i>	362	<i>Cloverii (Phil.) vita.</i>	475
<i>Cerebro an competat poteſtas ſpirituum ſecernendi?</i>	269	<i>De Cocceji (Sam. L. B.) vita.</i>	525
<i>De Chalmyccicis rebus Opus promiſſum.</i>	394 ſeq.	<i>Cogitatio quid ſit?</i>	138
<i>Chiliaſtæ vocis inepta origo.</i>	167	<i>Cogitationum cauſa immediata.</i>	96
<i>De Chirographo Pauli, Apoſtoli, Philemoni tranſmiſſo, ſententia.</i>	117	<i>Coleti (Nic.) in novam Conciliorum Collectionem merita.</i>	348
<i>S. Chremis vita.</i>	255	<i>Columellæ de re ruſtica liber laudatus.</i>	243
<i>Chriſti miracula vera.</i>	231	<i>locum quadam emendata.</i>	248
<i>Chriſtianismi in bello uſus.</i>	522	<i>Cometarum motus realis an ſemper directus?</i>	364
<i>Chylus quomodo in ſanguinem mutetur?</i>	455	<i>novum ſchema.</i>	551
<i>De Cibis vetitis Tr. Maimonidis illuſtratus.</i>	43 ſeq.	<i>Comitiva S. Palatii ad baredes olim tranſiit.</i>	36
<i>Cicalate, genus orationis ludicræ in Italia.</i>	201	<i>Conciliorum Collectio Labbæana locupletata.</i>	348
<i>Ciceronis loca quadam emendata & illuſtrata.</i>	468 ſeq.	<i>Conſiliorum medicorum literis mandatorum utilitas.</i>	11
<i>Cimbriæ literata Opus MStum.</i>	239	<i>Contareni (Casp.) vita.</i>	476
<i>Ciſneri (Nic.) vita.</i>	476	<i>Controverſiæ Religionis enarrata.</i>	374. 412
<i>Ciſtophori unde dicti? antiquiores & recentiores deſcripti.</i>	298 298 ſeq.	<i>Cor quibus cauſis ad contractionem impellatur?</i>	455
		<i>Cordialium remediorum variæ claſſes.</i>	178
		<i>Cordis potentia.</i>	206
		<i>Cor-</i>	

INDEX.

Cordis <i>figura in systole.</i>	361	D	D.
Cornelii (<i>lb.</i>) <i>vita.</i>	478	Dacheri (<i>Lud.</i>) <i>vita.</i>	475
Cornua <i>bestiae Danielis quid significent?</i>	171	Danielis <i>vaticinia illustrata.</i>	170
Corpora <i>salino-sulphurea an in linea curva spirali moveantur?</i>	177	Datus (<i>Car.</i>) <i>Speciminum pedestris eloquentiae Academia Florentinae Collector.</i>	200
Corporis <i>notio Cartesiana.</i>	73	Davenportii (<i>Christ.</i>) <i>vita.</i>	479
Corporum <i>attributa.</i>	88	In Debitores <i>pœna capitalis olim statuta.</i>	253
<i>vires quomodo assignanda?</i>	ibid.	Dei <i>existentia probata.</i>	230
<i>mutua actio semper equalis.</i>	513	In Dei <i>essentia acquiescendum.</i>	231
Cortius (<i>Gottlieb</i>) <i>refutatus.</i>	548	Dellrii (<i>Mart. Ant.</i>) <i>vita.</i>	476
<i>ejus in Plini Epistolas merita.</i>	3 seq.	Denarius <i>Acilia familia descriptus.</i>	107
Corvini <i>Præfatio, Ordinationi Eccles. Hilder. præfixa, num sit tibellus famosus?</i>	100	Dethardingii (<i>Ge. Christ.</i>) <i>vita.</i>	525
Creightonii (<i>Rob.</i>) <i>vita.</i>	478	De Devotionibus <i>veterum quid sentiendum?</i>	481
Creatio <i>quomodo a Cartesio explicata?</i>	77	S. Deusdedit <i>vita.</i>	256
Creationis <i>causa finalis.</i>	557 seq.	Deusingii (<i>Ant.</i>) <i>vita.</i>	475
Crisium <i>in febribus utilitas.</i>	270	Diaphoretica <i>quotuplicia & qualia sint?</i>	177
Cromwelli <i>historia exposita.</i>	94	Diaphragma <i>an in vomitu quiescat?</i>	123
La Croze (<i>Maturini Veysforii</i>) <i>vita.</i>	525	<i>magisne inspirationem, an expirationem, juvet?</i>	124
Crusii (<i>Magni</i>) <i>vita.</i>	ibid.	<i>ejus situs naturalis descriptus.</i>	122
Cuneus <i>arboribus sterilibus adigendus.</i>	249	<i>musculi quatuor inferiores descripti.</i>	123
Curionis (<i>Cæl. Sec.</i>) <i>vita.</i>	474	<i>in ejus centro foraminis, per quod vena cava transit, constructio singularis.</i>	ibid.
Curvarum <i>in plano describendarum methodus.</i>	28	Diarii <i>Parifensis historia.</i>	233
<i>hyperbolicarum quadratura.</i>	125	Diariorum <i>literariorum historia critica.</i>	232
<i>quarundam æquationes.</i>	363	S. Dignæ <i>vita.</i>	256
Cycli <i>Sinenfium sexagenarii.</i>	273	Dionysii, <i>Senioris, historia descripta.</i>	257
<i>varii antiqui.</i>	456	<i>Junioris, historia descripta.</i>	258
S. Cyriaci <i>vita.</i>	255	Diplo-	
Cyrcilli <i>petulantia castigata.</i>	559 seq.		

RERUM NOTABILIORUM.

Diplomaticum bellum literarium expositum. 490 seq.	In Echinorum corporibus aculei varia figura deprehensi. ibid.
Disponendi de bonis suis potestas Caroli IV. Imp. adhuc tempore restricta. 36	Eckhardi (Tob.) vita. 525
Diuretica quomodo in corpore agant? 177	Eclipsis lunaris A. 1731. 364 ejus observanda ratio. ib.
Diureticorum effectus saepius fal- laxer. 63	Sub Eduardo VI. Reformationis sacrorum in Anglia progressus. 91
Doleti (Steph.) vita. 474	De Effluvia corporum eorundem- que effectibus. 174
S. Domitiani vita. 254	Electricitas vitri aliorumque cor- porum. 277
S. Donati vita. 254. 256	Eleemosynas erogandi modus o- ptimus. 389
S. Donatini vita. 254	Sub Elifabetha Reformationis sa- crorum in Anglia progressus. 92 seq.
Doria (Paul. Maria) refutatus. 71	Eloquentiae pedestris Italica Spo- cimina edita. 200 seq.
Dosithei de Patriarchis Hieroso- lymitanis verso Latina pro- missa. 239	Emblemata sacra illustrata. 327
Draffica remedia interdum excre- tionem impediunt. 176	Emmii (Ubbon.) vita. 476
Drexelii (Jerem.) vita. 476	S. Emygdii vita. 254
Drusii (Jo.) vita. 475	De Enerino Diff. recusa. 101
Dureti (Lud.) vita. 479	De Engelbrecht (Georg.) vita. 525
E	Engelhardus (Nic.) notatus. 135 ejus de Lagenulis vi- treis &c. Diff. edita. 134 ad ejus Objectiones Responso. 138
bellii (Cyrac. Henr.) in Hi- storiam Gottingensem merita. 204	Engelkii (Herm. Christi.) vita. 525
Ecclesiae in rebus fidei testimoni- um magni faciendum. 231	Eprizae gentis numus illustratus. 111
De Ecclesiis suburbicariis contro- versia enarrata. 502 seq.	Erfurtensis civitatis cum Electore Moguntino controversia. 156
Echinorum & Echinodermatum character a partibus organi- cis desumptus. 317 os & anus diversa ra- tione in variis eorum speciebus collocantur. 318 circa anum verruca sunt eorum generationis or- ganon. 320	Eruditi Principis exemplum. 345
De Echinorum fabrica observa- tiones anatomicae. 321	Eruditio antiqua cum recentiori comparata. 472
	Estii (Guil.) vita. 479
	Ethilbertus, R. Angl. an receperit Jus Rom? 549
	Etruscarum antiquitatum colle- ctio promissa. 334
	Dddd Ett.

INDEX

Ettmüllerus (Mick.) defensus.	121
559 seq.	
Evangelium non esse legem, qui statuerint?	497
a quo scriptum?	498
ejus historia descripta.	497
in Missa legendi ritus.	499
Everhardi, Presbyteri, versus antiqui editi.	99
S. Eupli vita.	256
S. Eusebii vita.	254
S. Eusebii vita.	255
Exercitiorum corporis, imprimis equitationis, in morbis generis nervosi usus.	122
F	
Faber Stapulensis an fuerit Theol. Doctor Parisiensis?	480
Fabre gentis numi illustrati.	108 seq. 114.
De Fabricio (Jo. Lud.) judicium.	280
Fabricius (Jo. Alb.) laudatus.	139
ejus vita.	524
De Fabro (Tanaqu.) singularia.	234
Facii (Barthol.) vita.	475
Faerni (Gabr.) vita.	479
S. Falci vita.	255
S. Famiani vita.	ibid.
Familiarum Rom. nummi collecti.	49 seq.
descripti.	107 seq.
Fareti (Nic.) vita.	478
Favorini (Varini) vita.	475
S. Faustini vita.	256
In Febre putrida, in declinatione variolarum confluentium accedente, usus purgantium commendatus.	61
Febres nervosi generis.	121
Febris, morbus universalis, & in omnibus terris sibi similis.	59
acuta vebemens quid sit?	397
Febrium causa qua?	396
Februarius cur Hornung dictus?	276
Ferdinandi (Epiphan.) vita.	475
Ferdinandus Catholicus, R. Hisp. laudatus.	346
Festi dies Græcorum descripti.	257
Fibræ corporis animalis num sine elastica?	173
an sint in perpetuo oscillatorio?	ibid.
Fictiones Juris pro novo Jurisprudencia Rom. habenda.	263
Filamentorum in sanguine reticularium usus.	174
S. Firmi vita.	256
S. Firmiani (Jo.) vita.	255
Fixarum sphaera an infinita?	127
motus novus observatus.	128
apparens prius unde?	518
Fluidi minima molecula sunt solidæ.	454
Fruiditatis causa exposita.	ibid.
Fœminæ erudite exemplum.	478
Folietæ (Uberti) vita.	474
Fontanellæ posteriores descriptæ.	509
Fontanini (Justi) scripta.	491
De Fontenellio singularia.	234
De Fortunato (Jul. Pompon.) singularia.	244
Francicæ nobilitatis ratio.	504 seq.
Franken (Herm. Aug.) Pietistarum antesignanus.	167
ejus conatus varii laudati.	283
Francorum origo unde?	505
Freche-	

RERUM NOTABILIORUM.

Freheri (Marqu.) vita.	474	Germanicarum vocum quarum-	
Freindii (Jo.) vita & scripta.	329 seq.	dam etymologia.	276
Du Fresne (Car.) Glossarium de-	193 seq.	De S. Germano (Rich.) Chroni-	
nuo editum.		con editum.	148
vita, mors &		ejus Le-	
scripta.	194 seq.	ctiones variantes.	149 seq.
In Fridericum, electum Rom. Re-		Gesneri (Jo. Matthia.) in novam	
gem, nummus cufus.	104	Livii editionem merita.	47 seq.
Frontonis (Jo.) vita.	474	in veteres	
Frumentii multiplicatio.	278	rei rustica Scriptores merita.	
Fulmina an extra nubes gignan-		vita.	241 seq.
tur?	88	vita.	525
Funccii (Jo. Nic.) in Bibliotheca		S. Getzelini vita.	255
publicam Rintelensem me-		Gisebutus, R. Goth. Princeps eru-	
vita.	235	ditus.	345
		Per Glandulas Peyerianas quan-	
		tum, stimulo iis adhibito, ex-	
		cernatur?	62
I	G.	De Globo terrestri & Sphæra	
In Galliam, turbarum studiosam,		Diff.	142
Epigramma.	492	De Godæo (Ant.) judicium.	40
Gallica quadam monumenta e-		ejus obitus.	ibid.
narrata.	442 seq.	Goddinga vetus hodierna Gottin-	
Gallois Abbatis vita.	234	ga.	203
Galvanus (M. Aurot.) magno sti-		Godofredi, Acad. Scient. Paris.	
pendio Patavii docuit.	40	socii, vita.	367
Gandershemensis Ecclesia histo-		Godwini (Franc.) vita.	475
ria descripta.	97	De Gœbel (Jo. Wilb.) vita.	525
Gandershemensium Nobilium hi-		Gœzii (Ge. Henr.) vita.	476
storia.	98	Golzii (Huberti) in Consulares	
S. Gangerici vita.	254	numos merita.	51 seq.
Garnierii (Rob.) vita.	475	Gorii (Ant. Franc.) novum opus	
Gaudentii (Paganini) cum Genu-		promissum.	334
ensi quodam infelix certamen.	39 seq.	Gottfridus, editor Chronici Gott-	
Gebaueri (Ge. Chr.) vita.	525	wicensis, laudatus.	491
Gelidæ (Jo.) vita.	475	Gottinga an fuerit olim S. J. R.	
Genebrardi (Gilb.) vita.	ibid.	Civitas libera?	203
Geometrica quadam problemata.		quibus Principibus olim	
	370	paruerit?	203 seq.
S. Gerardi vita.	255	Gottingæ situs antiquior.	202
Germani veteres qua scriptura		jus moneta cudenda	
us?	104	competit.	204
		Dddd 2	Got.

INDEX

Gottingæ aeris & aqua salubri- tas.	ibid.	Harenbergius (Jo. Christ.) de- fensus.	100. 102
De Gottingensi urbe antiquissima relationes refutata.	ibid.	ejus de Encrino	
Gottingensis urbis historia descri- pta.	202	Diff. recusa.	101
Græcæ lingua Grammatica edita.	239	Historia anec- dota promissa.	106
Græcis literis in scribendo usi vi- dentur veteres Germani.	104	S. Hathumari vita.	254
Græcorum festi dies descripti.	257	Hathumodæ, Abbatissa, vita de- nuo edita.	99
antiquitates sacrae de- scripta.	322 seq.	Hauberi (Everb. Dav.) vita.	525
Le Grand (Ant.) inter Arabes re- latus.	482	Havercampii (Sigeb.) in Thesau- rum Numismatum Morellia- num merita.	50 seq.
(Joach.) vita & scri- pta.	44 seq.	Hebræorum nomina nuda & au- ta explicata.	553
Gregoriana methodus intercalan- di defensa.	85	Heinecciana Juris docendi me- thodus impugnata.	117
quomodo per- fici possit?	ibid.	vindicata.	116 seq.
S. Gregorii vita.	256	Heineccius (Jo. Gottlieb) lauda- tus.	546
Gruberi (Jo. Dan.) in Historiam Gottingensem merita.	204	Heisteri (Laur.) vita.	525
Guilielmus III. quidni M. Brit. sanna regno par fuerit?	387	Henrici Leonis vita descripta.	104
Gundlingii (Nic. Hier.) vita.	475	Longi vita descripta.	ibid.
Gyllii (Petr.) vita.	479	Henricus VII. an a Bernardo Montepulciano sit interemptus?	105
H	H	S. Herculani vita.	254
Hæretici falso pro talibus ha- biti.	164	Hermannii (Jac.) vita & scri- pta.	380 seq.
Hæreticorum index quomodo con- ficiendus?	161 seq.	Herpii (Petr.) Annales Domini- canorum Francofurtensium edi- ti.	312
Halesii (Jo.) vita.	474	Hessii (Hesii Eoban.) vita.	475
Hambergeri (Ge. Ereb.) vita.	525	Heumannii (Christ. Aug.) in Ora- tiones Ciceronis merita.	468 sq.
Hanseaticæ societatis historia.	156	vita.	529
Harduini (Jo.) de Virgillii & Ho- ratiis scriptis sententia singu- laris.	483 seq.	Heusingeri (Jo. Mich.) in Helle- nolentiam Vechneri merita.	416
Harenbergius (Jo. Christ.) lauda- tus.	100	De Hierosolymitanis Patriar- chis Desithei versio Latina pro- missa.	239
		Hip-	

RERUM NOTABILIORUM.

Hippocrates an mechanicis principis fuerit imbutus?	260	S. Hugonis vita.	254
quid per impetum facientia s. τὰ ἀνοχηῶντα designaverit?	267	Hunfredi (Laur.) vita.	475
ejus de morbis popularibus libri laudati.	59	Humorum in corpore quaternio rejectus.	454
Hispanorum lingua hodierna unde orta?	344	Hungari corporis habitu quales? literis dediti.	294 ibid.
Historiarum Elementa edita.	40	Hungariæ status hodiernus descriptus.	288. 290 seq.
Historicorum selectissimorum vita.	42	Hyetometrum.	278
medii ævi vita scripta.	140	I.	
Anglicorum Collectiones recensita.	141	S. Jacobi, Eremitæ, vita.	255
Hoffmanni (Chr. Godofr.) in Historiam Juris Rom. merita.	261 seq.	Sub Jacobo I Reformationis factorum in Anglia progressus.	93
vita.	225	Jansenius (Corn.) inter Atheos relatus.	482
Hollmanni (Sam. Christ.) vita.	ibid.	Javolenus (Prisc.) ab insaniam macula liberatus.	448
Homiletica ars in compendio descripta.	466	Icteri imminentis signa.	13
Hominis quot partes?	96	Jenichen (Gottlob Aug.) Liber promissus.	265
Honoris origo.	521	Jesuitæ e Germania ejiciendi.	157
Horæ diviso.	460	Immortalitas anime an ex ratione cognosci possit?	422
Horatius an sit verus autor Carminum, quæ sub ejus nomine venditantur?	486	Imperii Germanici in Italiam jus confirmatum.	36
ejus loca quadam illustrata.	487 seq.	De Infallibilitate Pontificis Rom. quid sentiendum?	536
S. Hormisdæ vita.	254. 256	Infiniti actio explicata.	556 seq.
Hornungi cur Februarius dicitur?	276	Instrumentum novum ad metiendos angulos.	131
Horologii loco penduli tubus applicatus mercurio plenus.	129	Intercalandi methodus Gregoriana servanda.	85
Hotomanni (Franc.) Ami-Tribonianus demum editus.	266	persicienda? quomodo	ibid.
Hroswithæ Carmen de constructione Canobii Gandershemensis editum.	90	Joanna, Papissa, an unquam existiterit?	537
S. Hugolinæ vita.	25.	de ea probabilis conjectura.	101
		S. Jonii vita.	254
		Josephi de Christo relatio vera.	232
		Dddd 3	Jos-

RERUM NOTABILIORUM.

Leges Rom. illustratae:
l. 21 §. 2° de Legat. III. ibid.
49 §. 1 de Fidejuss. 548
ult. C. de Prad. & al.
reb. min. 549
Legum Rom. Index. 263
Leibnitius (Godofr. Guil.) a Spinozismo defensus. 136
doctrinae de apocatastasi fautor. 284
ejus Causa Dei edita. 134
Judicium de Hobbesii notionibus necessariis & contingentis editum. ibid.
Epistola edita. 280
de anima brutorum Comment. edita. 284
Leonis Imp. Novella an ita, ut exstant, ab eo sint edita? 265
Leuberi (Benj.) liber, huc usque MStus, editus. 492
Lexicorum Latinorum historia. 441
Lilienthalii (Mich.) vita. 525
Lipsienses Theologi perperam pro Luthero-Papistis habiti. 165
Lischwitzii (Jo. Christ.) vita. 524
Lithophylacium Brunsvasanum descriptum. 101
Littletoni (Ad.) vita. 476
Livius (Tit.) falso Patavinitatis accusatus. 416
ejus historia recens edita. 47 seq.
Lloydii (Nic.) vita. 479
Logices quot partes? 188
Longolii (Paul. Dan.) in novam Epistolarum Plinii editionem merita. 7
De Longueik vita. 369

Lucæ (Jo.) de Monumentis publicis inscribendis Or. denuo edita. 472
De Ludewig (Jo. Petr.) vita. 525
Lumen boreale. 15
zodiacale. 16. 20
Luneburgi castellum an innexum sit Feudis Gandershemensibus? 99
Lutherani ex urbe Egra ejecti. 156
Lutheranorum inepta genera prolata. 165
Lutheri (Car. Frid.) vita. 524
Lutherus convictis profcissus. 163
Lyris fluvii vera origo. 148
Lysii (Jo. Henr.) vita. 525

M.
Machina Londinensis ad elevandam aquam. 130
nautica ad invenendum angulum rumbi. 366
Maculæ solares quomodo generantur? 516
Magistratus supremi in Ecclesia potestas qua? 282
Magneticæ acus spiralis examen. 89
Magnetis polus unus altero fortior. 360
Magnus (Aloys.) precocis ingenii eruditus. 40
De Majestatis titulo controversia. 496
Maillardii (Olivier.) vita. 476
Maimonidis (Mosis) de Cibis veteris Tract. latine versus & illustratus. 43 seq.
S. Malchi vita. 255
Maldonati (Jo.) vita. 478
Malebranchius (Franc.) inter Atheos relatus. 482
Mann-

I N D E X

Manuscriptorum librorum accurata Notitia promissa.	285	Membranz tympani foramen negatum.	510
Manzeli (Ern. Jo. Frid.) vita.	525	S. Merami vita.	254
S. Margaritz vita.	255	Memoriz propaganda studium veterum.	446 seq.
Sub Maria I. Reformationis sacrorum in Anglia progressus.	91 seq.	Menardi (Nic. Hug) vita.	475
Maria, Angl. Regina laudata.	387	Menckenius (Frid. Otto) Societati Scient. Berolinensi adscriptus.	525
Mariana (Jo.) laudatus.	342	Mensura constans & universalis.	278
ejus Historia Hispania denuo edita.	ibid.	Mentis notio Cartesiana.	74
S. Marini, Senioris, vita.	256	morborum causa quæ?	119
Marpergerus (Bernb. Walther.) laudatus.	539	Menzeri (Balthaf.) vita.	525
De Marquard (Ge. Frid.) vita.	525	De Mercatoris (Jfd.) Epistolis Decresalibus quid sentiendum?	499 seq. 536
Marshani (Jo.) vita.	475	Mercurii crudi usus in multis morbis commendatus.	357 seq.
De Martiale (Gargil.) Diff. edita.	245	motus, distantia, appellium.	128
Martin (Andr.) inter Atheos relatus.	482	Mercurio an vis lithontriptica competat?	359
Martini (Dav.) vita.	475	Mercurius crudus an sit venenum?	357
Maffoni (Jo.) vita Plinii denuo edita.	7	Meridianarum pregrandium usus.	365
Mathefi quomodo in physicis utendum?	87	De Metemphychofi Pythagoreca narratio an sit vera?	463
Medicorum Consiliorum literis mandatorum utilitas.	11	S. Metrodoræ vita.	256
veterum lectio practico etiam futuro prodest.	13	Michaelis (Jo. Henr.) vita.	525
in tradenda historia morborum diligentia laudata.	59	Microscopicus apparatus Leuwenbeckii.	127
in expiscando morbo sagacitas imitanda.	355	Mikovinii (Sam.) Mappa Geographica Hungariae laudata.	292
Medicorum peregrinatione prudenter instituenda.	ibid.	Militis eruditi exemplum.	478
De Meiern (Jo. Godofr.) vita.	525	De Millii (Jo.) Lectionibus variantibus N. Test. judicium.	30 seq.
A Melle (Jac.) vita.	524	Mia-	
Membranz tympani quatuor lamelle recensita.	509		

RERUM NOTABILIORUM.

Mindæ gentis nummi illustrati.	112	Morgagni (Jo. Bapt.) Epistola	quatuor de Scriptoribus rei ru-
Miniana (Joseph. Eman.) Conti-	343	stica edita.	246
nuator Mariana.	343	Mortis vocabulum antiquis invi-	450
Ministerialium doctrina illustra-	36	ssimum.	450
ta.	36	Mortuis injuriam inferendi modi	451
Ministerii sacri Candidatus qua-	185	varii.	451
modo præparandus?	185	Motus aquarum fluentium.	206
Mitrejæ gentis nummi illustrati.	113	sanguinis per pulmones	ibid.
Modi ab attributis distinguendi.	76	fluentis.	ibid.
Mohammedis historia illustrata.	9 seq.	Mülleri (Gerb. Frid.) in Histori-	390
Mollerii (Jo.) vita & scrip. ta.	237 seq.	am Russia merita.	390
Monetales Triumviri descripti.	54	(Jo. Sam.) vita.	524
De Monetariis Germanorum	314	S. Mummoli vita.	255
Tract. promissus.	314	Mundi fabrica quomodo a Car-	77
De Montaucou (Beru.) Opus no-	285	teso explicata?	77
vum promissum.	285	Munis vox an futis Latina?	311
De Monumentis publicis Latine	472	Musculi diaphragmatis quatuor	123
inscribendis Orat.	472	inferiores descripti.	123
Morbi Anglici nomen quibus	119		
morbis assignatum.	119		
mentem simul affligentes	ibid.		
miserrimi.	ibid.		
De Morbis popularibus libri Hip-	59		
ocratici laudati.	59		
In Morbo pertinaci a fortibus	59		
remediis abstinendum?	59		
Morbortum mentis causa qua?	119		
	119		
generis nervosi varia	120		
classes.	120		
causa.	268		
cutaneorum origo.	316		
In Morborum historia tradenda	59		
quam diligenter se exhibuerint	59		
Medici veteres?	59		
Morellianus Numismatum The-	49 seq.		
saurus editus.	49 seq.		
		N	
		Nartuini (Conr.) vita.	256
		Nassovica Domus Familia Augu-	313
		sta Francica furculus.	313
		Naturæ lex quid sit?	133
		legi quis convenienter	132
		vivat?	132
		Nervorum vibratio lesa morbo-	119
		rum mentis causa.	119
		Nervosi generis morbi nomen	ibid.
		Anglici fortiti.	ibid.
		morborum va-	120
		ria classes.	120
		Neuburii (Frid. Christ.) in histo-	202
		riam Gotttingensem merita.	202
		Neumeisteri (Erdm.) vita.	524
		Newtoni (Isaac.) vita.	475
		S. Nicolai, Eremita, vita.	255
		Nicolle (Petr.) inter Asbeos rela-	482
		tus.	482
		Nobilitatis origo.	504
		Francica ratio.	504
		seq.	
		Nobi-	

Eccc

Nobi-

INDEX

Nobilium <i>Gandershemensium</i> hi-	Numus <i>Scmpronie</i> gentis illu-
storia. 98	stratus. 115
S. Nonnæ vita. 256	<i>Valeriana</i> gentis illu-
Northheimenses Comites quo Se-	stratus. ibid.
culo orti? 106	<i>L. Atratini</i> descriptus.
Novellarum publicarum origo. 234	<i>oppianus</i> descriptus. ib.
Numismata gentis <i>Barbadica</i>	<i>quinarius Octavii Ca-</i>
collecta. 1 seq.	<i>saris</i> descriptus. 306
<i>Seculi Theodosiani</i> ex-	
<i>plicata.</i> 488 seq.	O
Numariz rei Germanorum me-	<i>Olympicum Theatrum Vicen-</i>
<i>dii avi</i> <i>systema</i> promissum. 314	<i>tinum Palladii</i> descriptum. 377
Numi familiarum Rom. colle-	<i>seq.</i>
<i>cti.</i> 49 seq.	Ontologia quando primum for-
<i>de-</i>	<i>mata?</i> 190
<i>scripti.</i> 107 seq.	Opista excretiones impediunt
<i>Fabia</i> gentis illustrati. 108 seq.	<i>178</i>
<i>114</i>	Opiatorum effectus explicati. ib.
<i>Latilia</i> gentis illustrati. 112	Oporini (<i>Joach.</i>) vita. 525
<i>Mindia</i> gentis illustrati. 112	Oratori sacro precepta pres-
<i>112</i>	<i>pta.</i> 466
<i>Mitreja</i> gentis illustra-	Oratorum nomen unde <i>JCis</i> da-
<i>ti.</i> 113	<i>tum?</i> 311
De Numis Consularibus judi-	De <i>O</i> mninatione Episcoporum An-
<i>cium.</i> 51 seq.	<i>glicorum narvatiuncula</i> refu-
<i>veterum integer Com-</i>	<i>tata.</i> 523
<i>mentarius</i> promissus. 308	<i>O</i> n brugæ urbis jura & privi-
Numos cudendi jus penes quem	<i>legia.</i> 157
<i>olim fuerit?</i> 53 l. q.	Offa <i>Giffensia.</i> 278
Numus in <i>Fridericum</i> , electum	<i>S</i> <i>O</i> waldi vita. 256
<i>Romi Regem</i> , usus. 104	<i>O</i> ro III. quo anno natus? 57
<i>Acilia</i> familia descri-	<i>O</i> weni (<i>Henr. Ern.</i>) vita. 525
<i>ptus.</i> 108	
<i>Caninia</i> familia de-	P
<i>scriptus.</i> 107	<i>acificationis Westphalica</i> exe-
<i>Claudia</i> gentis illu-	<i>cusationis Acta</i> promissa. 160
<i>stratus.</i> 109	<i>Acta pu-</i>
<i>Epria</i> gentis illustra-	<i>blita edita.</i> 155 seq. 490 seq.
<i>tus.</i> 111	<i>Palladii (Andr.) Theatrum Olym-</i>
<i>Ælia</i> gentis illustratus. 113	<i>picum Vicentinum</i> descriptum.
	<i>377 seq.</i>
	<i>Palmii (Jo. Georg.)</i> vita. 524
	<i>Panc-</i>

RERUM NOTABILIORUM.

Panellus (<i>Alexand. Xaver.</i>) laudatus. 308	Pfaffius (<i>Cbrist. Matth.</i>) male habitus. 117
Pape (<i>Cbrist. Henr.</i>) de aeris & aquae Gotingensis salubritate <i>Diff. edita.</i> 204	Phalereus nomen, quomodo pronuntiandum? 417
Parallaxis solis. 127	Philippi II. <i>Hisp. R.</i> elogium. 346
S. Parisii vita. 254	Photii Operum nova editio promissa. 239
Parochiarum origo. 185	S. Photini vita. 256
Partus caesarei casus singularis. 361	Physica quomodo definienda? 88
Pascalis (<i>Blasius</i>) inter Atheos relatus. 482	ejus objecta. <i>ibid.</i>
Pascha per calculum Astronomicum determinandum. 365	Phythanthoz. iconographia tentata. 506
Paschalis ratio. 456	Piccolominei (<i>Franc.</i>) vita. 477
Passionis Jesu Christi historia critica illustrata. 33 seq.	Pictistarum antesignanus quis? 167
S. Pastoris vita. 256	Pignorii (<i>Laur.</i>) vita. 475
De Patino (<i>Car.</i>) singularia. 234	De du Pinio singularia. 234
Patres num aliter legerint Scripturam. S. ac hodie legitur? 31	Piri anatomia. 362
S. Patriciae (<i>Mariae</i>) vita. 255	Pituitae in humoribus generatio. 396
Patronatus Juris origo. 185	Planetarum characteres unde orti? 274
Patrum veterum Theologia in compendium redacta. 534 seq.	orbita cur ad aequatorem solis varie inclinata? 515
S. Paulae vita. 256	cur parum ad se invicem inclinata? 517
De Pauli, Apostoli, chirographo, Ptolemoni transmissio, sententia. 117	circumvectiones an a vi materiali & mechanica procedant? 515
Pelerarii (<i>Jac.</i>) vita. 475	orbes qua causa jungat & disjungat? <i>ibid.</i>
Peregrinatio Medicorum prudenter instituenda. 355	gravitas & rotatio unde? 516
Persici Imperii Geographia. 275	axes cur inclinentur? 517
Pertinacitas atque constantia bone methodi anima. 317	figura num exacte sphaerica? <i>ibid.</i>
Pertl hii (<i>Jo. Ge.</i>) vita. 525	nodi solares a punctis solstitialibus parum aut nihil distant. 518
Peterfenii (<i>Jo. Cbr.</i>) vita. <i>ibid.</i>	
Per Peyeriae glandulas quantum, stimulo iis adhibito, excernatur? 62	

I N D E X

Planetarum axis positio cur variabilis?	ibid.	Pofoniensis Comitatus historia descripta.	292 seq.
atmosphæra.	519	fitus.	292
Plantarum icones expressæ.	550	sylva.	293
ad vivum delineatio.	ibid.	flumina.	ibid.
Plato Polytheismi autor.	482	aer.	ibid.
Pleuritidis & peripneumonia differencia.	61	prodigia.	294
Plinii Epistola emendata.	5 seq.	antiquissimi.	ibid.
vita denuo edita.	7	populi.	magistratus.
Pocockii (Eduard.) vita.	475		295
Podagræ apud Anglos indoles descripta.	356	optimates.	ib.
Podagram tollendi methodus proposita.	ibid.	urbes præcipuæ.	295
In Pœnis insignendis interdum personarum habenda ratio.	450	Pofsevini (Ant.) vita.	475
Pœtarum veterum Versiones Italica editæ.	194 seq.	Præcoci ingenii exemplum.	40
Polytheismi autor quis?	482	De Prætorum veterum Edictis iudicium.	264
Pontaci (Arnald.) vita.	476	Precum Ecclesiasticarum formula.	467
Pontaderæ (Jul.) in rei rusticæ Scriptoris Annotationes editæ.	245	Præxi (Jo.) vita.	479
Pontificii Juris historia exposita.	499 seq.	Problemata quædam Geometrica.	370
colligendi modi.	ibid.	Processus quæ sint mallei?	510
varii.	ibid.	Procopius defensio.	265
explanatores varii.	ibid.	Propheticum loquentis genus.	169
Pontificiorum dogmata enarrata.	375. 413	Protestantes inter & Pontificios unio tentata.	280 seq.
Pontificios inter & Protestantes unio tentata.	280 seq.	Pythanes Sabaziorum præfides.	301
De Pontificis Rom. Infa. lib. lita. te quid sentiendum?	5. 6	Pythægoræ (Esaie) vita.	525
De Pontificum Jurisdictione Diff.	5. 2	Pythægoræ (Franc.) vita.	475
S. Porcarii vita.	255	Pulveris tormentarii theoria.	275
Portarum Caspiarum verus situs.	274	Purgantium in febre putrida, in declinatione variolarum confluentium accedente, usus.	61
		in capitis erysipelate usus.	62
		Pythagoræ vita.	463
		De Pythagoræ Metempsychosis narratio an sit vera?	463

Q. Qua-

RERUM NOTABILIORUM.

Q uadrans <i>Astronomicus muralis fixus.</i> 364	Q uadrans <i>Astronomicus muralis fixus.</i> 364
Q uandtii (Jo. Jac.) <i>vita.</i> 525	Q uandtii (Jo. Jac.) <i>vita.</i> 525
Q uesnel (Fascibal.) <i>inter Atheos velatus.</i> 482	Q uesnel (Fascibal.) <i>inter Atheos velatus.</i> 482
S. Quiriaci <i>vita.</i> 255	S. Quiriaci <i>vita.</i> 255
R adii luminis <i>quomodo producuntur?</i> 516	R adii luminis <i>quomodo producuntur?</i> 516
R apheii (Georg.) <i>vita.</i> 525	R apheii (Georg.) <i>vita.</i> 525
S. Rathiardi <i>vita.</i> 255	S. Rathiardi <i>vita.</i> 255
R ati <i>an sufficiat in cognoscendis rebus divinis?</i> 422. 424. 426	R ati <i>an sufficiat in cognoscendis rebus divinis?</i> 422. 424. 426
R ampachii (Bernb.) <i>vita.</i> 524	R ampachii (Bernb.) <i>vita.</i> 524
R eformatis <i>ius reformandi in Imperio negatum.</i> 156 seq.	R eformatis <i>ius reformandi in Imperio negatum.</i> 156 seq.
D e Reformatis <i>judicium Legati Sueici in Pacificatione Westphalica.</i> 159	D e Reformatis <i>judicium Legati Sueici in Pacificatione Westphalica.</i> 159
R efractio aeris <i>non semper eadem.</i> 127	R efractio aeris <i>non semper eadem.</i> 127
R egis Rom. <i>tituli antiquitas.</i> 109	R egis Rom. <i>tituli antiquitas.</i> 109
(Sylvan.) <i>inter Atheos velatus.</i> 482	(Sylvan.) <i>inter Atheos velatus.</i> 482
R eguardi (Jo. Franc.) <i>vita.</i> 475	R eguardi (Jo. Franc.) <i>vita.</i> 475
R ehmieri (Phil. Jul.) <i>vita.</i> 525	R ehmieri (Phil. Jul.) <i>vita.</i> 525
R eimori (Herm. Sam.) <i>vita.</i> 524	R eimori (Herm. Sam.) <i>vita.</i> 524
R eimmannus (Jac. Frid.) <i>laudatus.</i> 284	R eimmannus (Jac. Frid.) <i>laudatus.</i> 284
<i>ejus vita.</i> 525	<i>ejus vita.</i> 525
R eligio vera <i>quibus argumentis demonstrari possit?</i> 230	R eligio vera <i>quibus argumentis demonstrari possit?</i> 230
<i>unde cognoscenda?</i> 426 seq.	<i>unde cognoscenda?</i> 426 seq.
<i>naturalis an sit absolute perfecta?</i> 422. 424	<i>naturalis an sit absolute perfecta?</i> 422. 424
A d Religionem <i>in coactio omni Juris contraria.</i> 159	A d Religionem <i>in coactio omni Juris contraria.</i> 159
R eligionis <i>controversia enarrata.</i> 374. 412	R eligionis <i>controversia enarrata.</i> 374. 412
<i>coactio an promissa?</i> 494	<i>coactio an promissa?</i> 494
R emedia <i>multa a veteribus cum fructu adhibita, postea neglecta.</i> 69	R emedia <i>multa a veteribus cum fructu adhibita, postea neglecta.</i> 69
<i>humoribus admixta, aliam figuram indopta, alios edunt effectus.</i> 175	<i>humoribus admixta, aliam figuram indopta, alios edunt effectus.</i> 175
<i>multa augent elaterem solidorum & fluidorum.</i> <i>ibid.</i>	<i>multa augent elaterem solidorum & fluidorum.</i> <i>ibid.</i>
<i>elective purgantia quomodo in certum humorem agant?</i> 176	<i>elective purgantia quomodo in certum humorem agant?</i> 176
<i>Drastica interdum excretionem impediunt.</i> <i>ibid.</i>	<i>Drastica interdum excretionem impediunt.</i> <i>ibid.</i>
R emediorum <i>purgantium operandi modus.</i> 175	R emediorum <i>purgantium operandi modus.</i> 175
R emondi <i>vita & scripta.</i> 480	R emondi <i>vita & scripta.</i> 480
D e Reservato <i>Ecclesiastico controversia.</i> 159	D e Reservato <i>Ecclesiastico controversia.</i> 159
R espondendi <i>de Jure mos antiquus illustratus.</i> 350	R espondendi <i>de Jure mos antiquus illustratus.</i> 350
R esponia <i>veterum JCtorum collecta.</i> 351	R esponia <i>veterum JCtorum collecta.</i> 351
<i>Ecclesiastica illustrata.</i> 352	<i>Ecclesiastica illustrata.</i> 352
R evelationis <i>divine necessitas.</i> 134	R evelationis <i>divine necessitas.</i> 134
<i>utilitas demonstrata.</i> 420	<i>utilitas demonstrata.</i> 420
R ex Rom. <i>an vivente Imperatore sit eligendus?</i> 158	R ex Rom. <i>an vivente Imperatore sit eligendus?</i> 158
<i>an ex regnantis Imperatoris familia tantum eligendus?</i> <i>ibid.</i>	<i>an ex regnantis Imperatoris familia tantum eligendus?</i> <i>ibid.</i>
R hababarum <i>quid ad bilem evacuandam conferat?</i> 176	R hababarum <i>quid ad bilem evacuandam conferat?</i> 176
R idellii (Jo. Mart.) <i>vita.</i> 525	R idellii (Jo. Mart.) <i>vita.</i> 525
R igaltii (Nis.) <i>vita.</i> 474	R igaltii (Nis.) <i>vita.</i> 474
R intelenfis <i>Bibliotheca publica Catalogus.</i> 235	R intelenfis <i>Bibliotheca publica Catalogus.</i> 235
<i>& incrementa.</i> 235 seq.	<i>& incrementa.</i> 235 seq.
R occe (Angeli) <i>vita.</i> 474	R occe (Angeli) <i>vita.</i> 474
R omanorum <i>bella pro laetociniis habenda.</i> 264	R omanorum <i>bella pro laetociniis habenda.</i> 264
E eee 3	D e

INDEX

<i>De la Roque (Ægid. Andr.) vita.</i>	474	<i>Salihenii (Dan.) vita.</i>	525
<i>Ros non superne decidit, sed e terra exhalatur, & ex plantis transfusat.</i>	88	<i>Sanctiones Pragmatica descripta.</i>	264
<i>Rüdigeri (Andr.) de anima humana sententia refutata.</i>	99	<i>Sanguinis visciditas febrium causa.</i>	396
<i>S. Rufini vita.</i>	254	<i>color unde?</i>	459
<i>Rumbi angulus per novam machinam inveniendus.</i>	316	<i>per pulmones fluentis motus.</i>	206
<i>Rufficarum rerum Epitome edita</i>	391	<i>gravitas specifica.</i>	207
<i>Chronicon editum.</i>	390 seq.	<i>sistendi modus.</i>	361
<i>Rufficorum rei Scriptores editi</i>	241	<i>Sanitas in quo consistat?</i>	174
<i>Scriptorum nova editio promissa.</i>	250	<i>Sanfovini (Franc.) vita.</i>	475
<i>Rufficarum vocum index editus</i>	247	<i>Sapphus Fragmenta & Epigrammata edita.</i>	250
<i>S. Ruffici vita.</i>	256	<i>vita.</i>	252
<i>S. Rufficolarum vita.</i>	ibid.	<i>S. rpii (Pauli) Historia Concilii Tridentini versio Latina a quo confecta?</i>	283
<i>R. yichii (Frid.) vita.</i>	368	<i>Senecchi (Fortunati) vita.</i>	474
<i>Ryerii (Petr.) vita.</i>	476	<i>Scaligeri (Jul. Cas.) vita.</i>	479
		<i>(Jos. Just.) vita.</i>	ibid.
		<i>Scenæ antiquæ historia illustrata.</i>	379
		<i>Scharbavii (Henr.) vita.</i>	524
		<i>Schelstratii (Eman.) vita.</i>	475
		<i>Schenkii (Jo. Theodor.) vita.</i>	ibid.
		<i>S. Sch tzelonis vita.</i>	255
		<i>S. hmaulii (Jo. Jac.) vita.</i>	525
		<i>Schmeizelii (Martin.) vita.</i>	ibid.
		<i>Schmidii (Christ. Frit.) vita.</i>	ib.
		<i>De Schœnberg (Jo. Bartz.) in Marsiana editionem novam incursa.</i>	344
		<i>S. hœtgenii (Chr.) de Gargulio Martiale Diff. edita.</i>	245
		<i>Schubarti (Tab. Henr.) vita.</i>	524
		<i>Schulzii (Franc. Alb.) vita.</i>	525
		<i>(Jo. Henr.) vita.</i>	ib. d.
		<i>S. ioppii (Casp.) Promtuarium Linguae Latinae cur non prodierit?</i>	40
			Scri-

RERUM NOTABILIORUM.

Scorpionum iclus an letalis?	352	2 Paral. XXXIV, 23.	ibid.
Scriptura que fuerit veterum Germanorum?	104	Job. I, 5.	143
Scripturæ S. loca illustrata aut explicata:		II, 9.	ibid.
Genes. II, 9. 20.	555	XXVIII, 17.	555
IV, 13.	141	Psal. II.	474
15.	451	X, 3.	143
XVII, 10. 11.	424	XXIII, 5.	327
XX, 6 - 12.	425	XXVI, 6.	ibid.
XXXVI, 24.	556	LXVIII, 26.	ibid.
Exod. I, 8	272	LXXX, 2.	ibid.
III, 22.	425	Cantic. IV, 16.	ibid.
IV, 21.	142	VI, 9.	328
XII, 1.	541	Jes. XII, 3.	142
XXIII, 19.	44	XIV, 12-15.	143
XXXIII, 14.	143	XXXI, 16.	328
Levit. IV.	541	LII, 8.	ibid.
XVI.	ibid.	13. 14.	142
XXI, 10.	142	Jer. XII, 6.	276
Numer. V, 7.	541	XX, 7.	425
VI, 24-27.	467	Dan. IX, 24.	542
XVIII, 28.	543	Hes. XIV, 3.	467
XIX.	540	Zach. IX, 16.	328
1. 2.	541	XIV, 9.	144
3. 4.	543	Mat. IV, 5. 6.	143
7. 8. 10.	541	Matth. III, 16.	328
17. 19.	541	V, 43.	425
XX, 2. 6. 8. 10. 12. 23.	543	VI, 13.	532
Deuter. XXI, 11-14.	144	VII, 22. 23.	425
XXIII, 2.	554	VIII, 20.	328
XXXI, 23.	425	XV, 3.	144
XXXII, 16.	143	XVI, 14.	465
21.	543	18.	328
Jos. V, 9.	425	XVIII, 15-18.	143
Judic. XI, 30. 31. 39.	ibid.	XXIV, 36.	425
2 Sam. XX, 1.	ibid.	XXVI, 65.	142
XXIV, 1-5.	ibid.	74.	328
1 Reg. XIII, 18.	ibid.	XXVIII, 20.	536
XIX, 15.	ibid.	Marc. XIII, 37.	ibid.
XXI, 10. 13.	143	Luc. XII, 31. 32.	ibid.
2 Reg. II, 23. 24.	425	XXII, 24 seq.	282
VIII, 10.	ibid.	34.	34
		XXIII, 47.	ibid.
		Job.	ibid.

INDEX

<i>Job.</i>	<i>I, 1.</i>	532	<i>Sempronice gentis numus ille-</i>
	<i>VII, 37. 38.</i>	142	<i>stratus.</i>
	<i>VIII, 1-11.</i>	532	<i>Senatus Consultis cur saepe nomen</i>
	<i>IX, 2.</i>	465	<i>legilatoris non sit prapositum?</i>
	<i>XI, 50.</i>	535	
	<i>XII, 24.</i>	425	<i>Sepulchra devovendi formula a-</i>
<i>Act.</i>	<i>II.</i>	100	<i>pucl veteres.</i>
	<i>VII.</i>	499	<i>violandi modi varit.</i>
	<i>VIII, 14.</i>	536	<i>ibid.</i>
	<i>XV.</i>	535	<i>Sepulchra (Jo. Genes.) vita.</i>
	<i>28. 29.</i>	142	<i>serpens est animal oviparum.</i>
	<i>35.</i>	535	<i>Serpentes an venenum aiant?</i>
<i>Rom.</i>	<i>VIII, 3-4.</i>	420	<i>ad amphibiorum vivendi</i>
	<i>XII, 20.</i>	425	<i>di & respirandi conditionem</i>
<i>1 Cor.</i>	<i>XIV, 14.</i>	467	<i>accedunt.</i>
	<i>16.</i>	498	<i>unico cordis ventri ulo</i>
	<i>XV, 36. 37.</i>	425	<i>instructi sunt.</i>
<i>2 Cor.</i>	<i>XIII, 13.</i>	467	<i>Serpentum & viperarum histo-</i>
<i>Phil.</i>	<i>II, 7.</i>	328	<i>ria.</i>
<i>1 Tim.</i>	<i>III, 15. 16.</i>	532	<i>anatomo.</i>
<i>1 Petr.</i>	<i>III, 19. 20.</i>	99	<i>Servii Tullii ingenium descri-</i>
	<i>IV, 6.</i>	ibid.	<i>ptum.</i>
<i>1 Job.</i>	<i>V, 7. 8.</i>	532	<i>S. S. veri vita.</i>
<i>Hebr.</i>	<i>VI, 17.</i>	455	<i>Sherley (Ant.) vita.</i>
	<i>IX, 13.</i>	541	<i>(Tb.) vita.</i>
	<i>XIII, 12.</i>	544	<i>Siand. (Jo.) notatus.</i>
<i>Apoc.</i>	<i>VII, 9.</i>	328	<i>Sigorum zodiaci characteres</i>
	<i>X, 2.</i>	ibid.	<i>unde oris?</i>
	<i>XV, 6.</i>	ibid.	<i>Siam sum cycli sexagenarii.</i>
	<i>XXI, 18. 21.</i>	ibid.	<i>Sirupus violarum ad probanda li-</i>
			<i>quida non suffi. it.</i>
			<i>Sixti II, Papa, vita.</i>
<i>Scripturam S. num Patres aliter</i>			<i>S. Sin ragdi vita.</i>
<i>legerint, ac hodie legitur?</i>		31	<i>Societati Scientiarum Berolin-</i>
<i>Scripturarum sacrarum collecto-</i>		168	<i>ris Sarsi laudati.</i>
<i>res.</i>			<i>Solares maculae unde oriuntur?</i>
<i>Sectionum conicarum nova con-</i>		363	
<i>templatio.</i>			<i>Solaris atmosphaera.</i>
<i>Secularisationis vocabulum unde</i>		159	<i>est causa lumi-</i>
<i>ortum?</i>			<i>nis Zodiacalis.</i>
<i>A Seelen (Jo. Henr.) vita.</i>		524	<i>ibid.</i>
<i>Seldeni (Jo.) Diff. ad Fletum de-</i>		206	<i>vortex qualis?</i>
<i>nno edita.</i>			<i>ejus celeritas.</i>
<i>Sellius (Godofr.) laudatur.</i>		116	
		118	
			Sola-

KERUM NOTABILIORUM.

Solaris & cometarum Systematis schema.	551	De Suburbicariis Ecclesiis contra- versia enarrata.	502 seq.
Soleas an ferreis clavis suppin- gere fuerint veteres?	247	Sudoriferorum temperata natu- ra usus.	60
Solis natura & origo.	516	S. Susannæ vita.	256
Solitautilium vox unde?	248	Swammerdamianum Opus post- humum promissum.	526
Sommerseburgi Comitum quatu- or sunt genera.	103	Syracusanorum tyranni descri- pti.	257
De Spanhemio (Ezech.) singula- ria.	234	T geminum quid olim denota- verit?	105
Spatium vacuum, insitutum & creatum.	88	Tallemautii (Pauli) vita.	475
Spectacula quadam Gallica in monumentis representata.	442	(Franc.) vita.	ibid.
	seq.	Tappii (Sylvestr.) vita.	525
Spiritus discernendi potestas cere- bro denegata.	269	Tartariæ Charta Geographica edita.	394
S. Spiritus Ordinis initia in ta- bula representata.	448	S. Taurini vita.	254
S. St. pini vita.	254	Tectorum constructio.	365
Statii Versio Italica edita.	194 seq.	Telescopium catoptricum.	126
	199	Temporis divisio.	460
vita descripta.	ibid.	Temporum offis accurata descri- ptio.	508
Steinheili (Georg. Alb.) Vocum Sapphicarum illustrationes editæ.	252	Terræ figura qualis?	518
Stephani (Rob.) Thesaurus Lin- guæ Latine denuo editus.	433	De Testamenti Novi Lectionibus variantibus iudicium.	30 seq.
vita.	44	Testamentum N. denuo editum.	529 seq.
Sterilitatis odium apud veteres.	450	Teuberi (Sam. Christ.) vita.	525
Stiffri (Aug.) vita.	525	(Christ. Andr.) vita.	ib.
Stiffrorum vita promissa.	106	Thaumaturgi (Mironis) vita.	253
Strubii (Dav. Ge.) vita.	525	Theatrum Olympicum Vicenti- num Palladii descriptum.	377
Suarezii (Joseph. Maria) vita.	476		seq.
Substantia an sit una tantum? 74 una & infinita Spinoza existere nequit.	77	De Theodora, Justiniani conju- ge, iudicium.	265
	abstr.	S. Theodori, Hegumeni, vita.	255
Et nota est.	ibid.	Theodosii, Monachi, de Origine Imperii Russi liber MSus.	390
eius notionem an asse- qui possimus?	75	Theologia veterum Patrum in compendium redacta.	534 seq.
		Ffff	Theo-

INDEX

<p>Theologiae Polemica natura & necessitas. 374. 412 <i>Zoharica Specimen.</i> 473 Theophania Augusta quo anno mortua? 57 Thermometrum quomodo perficiendum? 360 Theveti (Andr.) vita. 477 Thiardi (Pont.) vita. 475 S. Thienxi (Capitani) vita. 255 Thomassii (Christ.) Historia Juris denuo edita. 266 Thomassinus (Lud.) inter Atheos relatus. 482 S. Tiburtii vita. 256 Tithymaloides Nerii folio Kleimia appellata. 317 Torrens centralis in vortice solari. 516 Torrentes nautarum qualis? 89 Trajectoria nova facilis delineata. 400 Trebellanum Scutum unde nominatum? 548 Treueri (Gottlieb Sam.) vita. 525 Tribonianus defensur. 309 seq. De Tribus Impostoribus liber descriptus. 101 Triumviri Monetales descripti. 54 Trotz (Christ. Henr.) laudatus. 447 f. q In Tubis capillaribus cur aqua suspendatur? 205 Tympani cavitas in tres regiones divisa. 510 Tyndalius (Matth.) refutatus. 137. 419. 421. 424. 426 ejus vita & doctrina. 427 seq.</p>	<p style="text-align: center;">V</p> <p>Vaillantii (Jo. Franc.) vita. 476 Valerianae gentis numus illustratus. 115 Valleschii (Virgin.) de veteribus Pisana civitatis Constitutis Epistola denuo edita. 266 Vapores quodnam morbi genus designent? 121 Varech nomen unde? 391 Variolarum varia genera. 64 curatio inter Anglos usitata. 358 Varronis de re rustica liber commendatus. 243 loca quadam emendata. 248 Varus (Alfen.) JCrus, an fuerit olim Juto? 449 Vasa sanguiflua an sine ruptura ita dilatari possint, ut sanguinem plorent? 14 Vasorum figura conica quantum faciat ad conservandum humorum aequilibrium? 174 Vechneri (Dan.) Hellenolexias editiones recensita. 415 Vegetii (P.) ars veterinaria denuo edita. 245 Venae sectio in pleuricida copiosa laudata. 357 larga in variolis commendata. 358 S. Venantii vita. 254 Venenum jugularium sectio in febris acutis commendata. 60 Veruillii (Petr. Martyr.) vita. 478 Verminosum seminum in humoribus plurium morborum causa. 358 Vertiginis causa genuina. 14</p>
--	--

RERUM NOTABILIORUM.

Vesicæ ulcera, etsi rariora, subinde tamen observata.	61	Vis omnis corporum mere relativa est.	511
Vesicatoriorum usus commendatus.	63	Vitri electricitas.	277
S. Viatoris vita.	256	Vivis (Jo. Lud.) vita.	474
Victor (Ambros.) inter Atheos relatus.	482	Ulcera & morborum cutaneorum causa quæ?	316
S. Victricii vita.	254	Vogtii (Franc. Ern.) vita.	524
Villagagnonis (Nic. Durand.) vita.	476	Volderi (Burch.) vita.	475
Villam in urbem commutare num licuerit olim Principibus Imperii?	37	Vomitoria quando in febribus acutis adhibenda?	60
S. Vincentii vita.	255	Vomitoriorum operatio ex ventriculi fabrica explicata.	176
Violarum sirupus ad probanda liquida num sufficit?	277	Vorstii (Æ. Ever.) vita.	475
Vipera est animal viviparum.	338	Vortex solaris qualis?	516
Viperarum historia.	ibid.	ejus celeritas.	517
Vires corporum an pro rebus absolutis & substantiis habendæ?	511	Ad Vossii de Historicis Opus Supplementa.	140
qua se mutuo influunt, an semper æquales?	513	W edelii (Jo. Adolph.) vita.	525
Virgilianæ Æneidos versio Italica edita.	199	Weller, vocis, origo.	274
Virgilius an verus autor Æneidos?	483	Westhalicæ Pacificationis Acta Publica edita.	155 seq. 490 seq.
ejus loca quadam illustrata.	ibid.	Scriptores recensiti.	155 seq. 626
Virium post pastum resectio momentanea unde?	14	cutionis Acta promissa.	160
vivarum mensura.	129	Whitby (Dan.) vita.	474
vera notio.	210	Winkleri (Jo. Frid.) vita.	524
corporearum aestimatio.	512	Wipponis, Presbyteri, Proverbia edita.	138
Vis motricis mensura.	129	Wissenbachius refutatus.	310
viva est aliquid reale & substantiale.	11	Wittenii (Nic.) Charta Geographica Tartaria laudata.	394
an semper conservetur?	ibid.	Wittebergenses Theologi perperam pro Luthero-Papistis habitæ.	165
mortua.	ibid.	Wolfius (Jo. Christ.) Fragmentorum Sapphus editor.	250
		Wofii (Jo. Christoph) Latina Bibliotheca Apofana versio laudata.	37 seq. Wol.

INDEX RERUM NOTABILIORUM.

Wolfii <i>vita.</i>	475	Zodiacale lumen quando observa-	
Wormatiensis <i>Ecclesia historia</i>		ri possit?	ibid.
<i>descripta.</i>	55 seq.	<i>ejus diversa strata.</i>	16
Zeni (Jac.) <i>vita.</i>	475	<i>species & Ag-</i>	
Zodiacale lumen.	16. 20	<i>ra.</i>	25
<i>quid?</i>	16	<i>icissitudines.</i>	24
<i>quousque</i>	ex-	Zoharicæ <i>Theologia Specimen.</i>	473
<i>tendatur?</i>	ibid.	Zornii (Petr.) <i>vita.</i>	525
<i>tuerit?</i>	cur tam diu la- 20		

ERRATA.

- Pag. 202 lin. 34 pro *amplissimosque* lege *amplissimosque*.
 348 lin. 11 pro *exbero* lege *exhibere*.
 440 lin. ult. pro *Pitisco* lege *Pitisco*.
 450 lin. penult. pro *contingatse* lege *contingat; s.*
 453 lin. 6 pro *præscriperant* lege *præscriperant*.
 550 lin. 4 pro *immutato* lege *immutata*.
 562 lin. 20 pro *vilipendet* lege *vilipenditur*.

ENDE